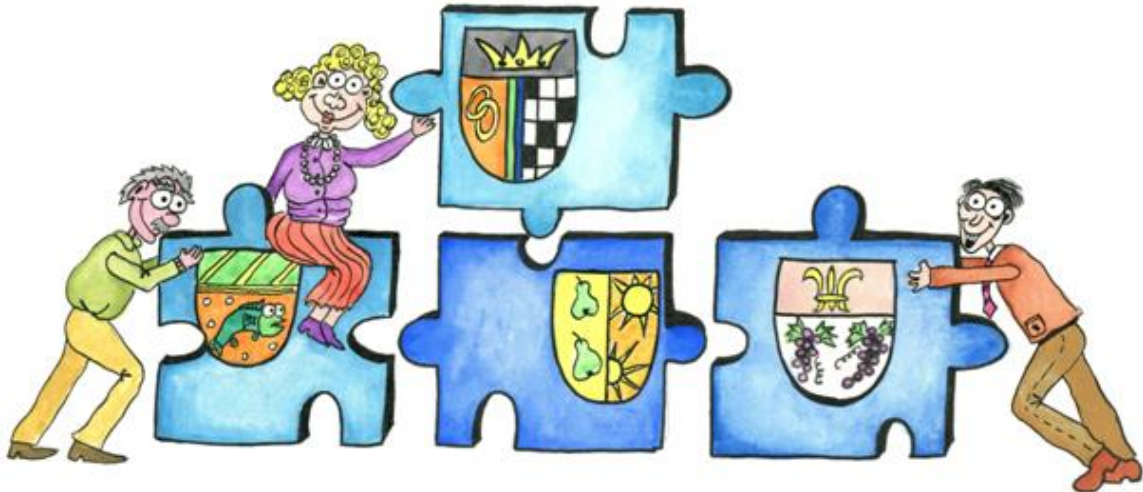

Strategie území správního obvodu ORP Litomyšl v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a cestovního ruchu

Dokument je zpracován na období 2015 až 2024

Tento výstup byl financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)

1.	Úvod	5
1.1.	Základní informace o strategii.....	5
1.2.	Stručná informace o městech a obcích správního obvodu	7
1.3.	Kontext vzniku a existence strategie.....	9
1.4.	Účel strategie – proč byla zpracována	9
1.5.	Uživatelé strategie – komu strategie slouží	9
1.6.	Vybrané relevantní významné strategické dokumenty	10
2.	Profil (základní charakteristika) území správního obvodu a souhrnná SWOT analýza.....	11
2.1.	Profil území správního obvodu.....	11
2.1.1.	Identifikace správního obvodu	11
2.1.2.	Stručná charakteristika území správního obvodu	12
2.1.3.	Územní plánování obcí a kraje, širší vztahy území	28
2.1.4.	Aktéři regionálního rozvoje	30
2.2.	Souhrnná SWOT analýza území správního obvodu.....	32
3.	Téma 1 – Školství.....	35
3.1.	Analytická část: definice a analýza řešených problémů.....	35
3.1.1.	Vymezení a zdůvodnění řešeného problému.....	35
3.1.2.	Popis základního a předškolního vzdělávání správního obvodu (situační analýzy, finanční analýza), očekávaný vývoj	38
3.1.3.	Analýza rizik a další potřebné analýzy	71
3.1.4.	SWOT analýza oblasti školství	77
3.1.5.	Souhrn výsledků analýz (analytické části)	79
3.2.	Návrhová část pro oblast školství.....	80
3.2.1.	Struktura návrhové části	80
3.2.2.	Vize a problémové oblasti (okruhy).....	83
3.2.3.	Popis cílů v jednotlivých oblastech	86
3.2.4.	Indikátory.....	88
3.3.	Pravidla pro řízení strategie.....	93
3.3.1.	Systém monitorování a hodnocení realizace strategie	93
3.3.2.	Systém změn strategie	96
3.3.3.	Akční plán	97
3.3.	Závěr a postup zpracování.....	100
3.4.1.	Shrnutí.....	100
3.4.2.	Popis postupu tvorby strategie	101
3.5.	Přílohy k oblasti školství	102

Příloha č. 1- Vazba na OP VVV – PO3 a IROP – SC 2.4	102
Příloha č. 2- Seznam zkratk použitých v oblasti školství.....	102
4. Téma 2.: Sociální služby	103
4.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů.....	103
4.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému	103
4.1.2. Popis sociálních služeb ve správním obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj	105
4.1.3. Analýza rizik a další potřebné analýzy	135
4.1.4. SWOT analýza oblasti sociální služby	142
4.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)	144
4.2. Návrhová část pro oblast sociálních služeb.....	146
4.2.1. Struktura návrhové části	146
4.2.2. Vize a problémové oblasti (okruhy).....	149
4.2.3. Popis cílů v jednotlivých oblastech	152
4.2.4. Indikátory.....	155
4.3. Pravidla pro řízení strategie.....	161
4.3.1. Systém monitorování a hodnocení realizace strategie	161
4.3.2. Systém změn strategie	165
4.3.3. Akční plán	166
4.4. Závěr a postup zpracování.....	169
4.4.1. Shrnutí.....	169
4.4.2. Popis postupu tvorby strategie	170
4.5. Přílohy k oblasti sociální služby	171
Příloha č. 1- Grafy.....	171
Příloha č. 2- Seznam zkratk použitých v oblasti sociální služby	176
5. Téma 3.: Odpadové hospodářství.....	177
5.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů.....	177
5.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému	177
5.1.2. Popis odpadového hospodářství ve správním obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj	180
5.1.3. Analýza rizik a další potřebné analýzy	225
5.1.4. SWOT analýza oblasti odpadové hospodářství	232
5.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)	234
5.2. Návrhová část pro oblast odpadového hospodářství	236
5.2.1. Struktura návrhové části	236

5.2.2.	Vize a problémové oblasti (okruhy).....	239
5.2.3.	Popis cílů v jednotlivých oblastech.....	243
5.2.4.	Indikátory.....	246
5.3.	Pravidla pro řízení strategie.....	251
5.3.1.	System monitorování a hodnocení realizace strategie	251
5.3.2.	System změn strategie	254
5.3.3.	Akční plán	255
5.4.	Závěr a postup zpracování.....	258
5.4.1.	Shrnutí.....	258
5.4.2.	Popis postupu tvorby strategie	259
5.5.	Přílohy k oblasti odpadového hospodářství	260
	Příloha č. 1 - Produkce ostatních odpadů (OO) a produkce nebezpečných odpadů (NO) za období 2008-2012	261
	Příloha č. 2 - Celková produkce KO na území SO ORP za období 2008-2012 podrobně.....	263
	Příloha č. 3 - Celková produkce odpadů na území SO ORP (produkce KO a produkce směsného komunálního odpadu (SKO)) za období 2008-2012	267
	Příloha č. 4 - Separovaný sběr odpadů na území SO ORP za období 2008-2012	269
	Příloha č. 5 - Celková produkce BRO na území SO ORP za období 2008-2012 podrobně.....	271
	Příloha č. 6 - Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO) na celkové produkci BRO na území SO ORP za období 2008-2012	277
	Příloha č. 7 - Nakládání s odpady celkově na území SO ORP za období 2008-2012	279
	Příloha č. 8 Nakládání s komunálními odpady (KO) a se směsným komunálním odpadem (SKO) na území SO ORP za období 2008-2012	282
5.2.5.	Příloha č. 9 - Nakládání se separovaným sběrem na území ORP za období 2008-2012	285
	Příloha č. 10 - Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem (BRO) a s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (BRKO) na území ORP za období 2008-2012.....	287
	Příloha č. 11- Seznam zkratk použitých v oblasti odpadové hospodářství	290
6.	Téma 4.: Cestovní ruch	291
6.1.	Analytická část.....	291
6.1.1.	Základní vymezení destinace cestovního ruchu	291
6.1.2.	Analýzy nabídky cestovního ruchu v turistické oblasti.....	301
6.1.3.	Charakteristika potenciálu a možnost rozvoje MOS cestovního ruchu.....	341
6.1.4.	SWOT analýza oblasti cestovních ruch.....	349
6.1.5.	Souhrn výsledků analýz (analytické části)	352
6.2.	Návrhová část pro oblast cestovního ruchu.....	353

6.2.1.	Struktura návrhové části	353
6.2.2.	Vize a problémové oblasti (okruhy).....	356
6.2.3.	Popis cílů v jednotlivých oblastech.....	358
6.2.4.	Indikátory.....	366
6.3.	Pravidla pro řízení strategie.....	373
6.3.1.	Systém monitorování a hodnocení realizace strategie	373
6.3.2.	Systém změn strategie	376
6.3.3.	Akční plán	377
6.4.	Závěr a postup zpracování.....	380
6.4.1.	Shrnutí.....	380
6.4.2.	Popis postupu tvorby strategie	381
6.5.	Přílohy k oblasti cestovní ruch	382
	Příloha č. 1 k části 6.2.5.- Návštěvnost vybraných atraktivit a objektů	382
	Příloha č. 2 k části 6.2.6. -Struktura ubytovacích zařízení a jejich vytíženost	391
7.	Závěr, kontakty	394
7.1.	Kontakty na zpracovatele	395
8.	Přílohy	396

1. Úvod

1.1. Základní informace o strategii

Tab. 1: Základní informace o strategii

Název strategie	Strategie území správního obvodu ORP Litomyšl v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a doplnit volitelné téma-cestovní ruch
Kategorie strategie	Místní strategie (strategie správního obvodu ORP) tematického charakteru (pro oblast předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadové hospodářství a doplnit volitelné téma-cestovní ruch)
Řešené území	Správní obvod obce s rozšířenou působností Litomyšl
	Počet obyvatel správního obvodu: doplnit počet obyvatel
	Počet obcí ve správním obvodu: 35
	Rozloha správního obvodu: 337 km ²
Názvy obcí správního obvodu	Města: Litomyšl
	Obce: Benátky, Bohuňovice, Budislav, Cerekvice nad Loučnou, Čistá, Desná, Dolní Újezd, Horky, Horní Újezd, Chmelík, Chotěnov, Chotovice, Janov, Jarošov, Lubná, Makov, Morašice, Němčice, Nová Sídla, Nová Ves u Jarošova, Osík, Poříčí u Litomyšle, Příluka, Řídký, Sebranice, Sedliště, Sloupnice, Strakov, Suchá Lhota, Trstěnice, Tržek, Újezdec, Vidlatá Seč, Vlčkov
Zadavatel strategie	Svaz měst a obcí České republiky v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností"
Gestor tvorby strategie	Dobrovolný svazek obcí Českomoravské pomezí
Koordinátor tvorby strategie	Koordinátor meziobecní spolupráce (člen realizačního týmu smluvního partnera)
Rok zpracování strategie	2014 - 2015
Schvalovatel strategie	Shromáždění starostů SO ORP Litomyšl
Forma a datum projednání / schválení	Setkání starostů ORP Litomyšl, schváleno
Číslo a datum aktualizace	Zatím neproběhla aktualizace.
Související legislativa	Zákon o obcích 128/2000 Sb. v úplném znění, Zákon 108/2006 Sb. v úplném znění, Školský zákon 2005 Sb. v úplném znění
Doba realizace strategie	2014- 2023

Odpovědnost za implementaci	Shromáždění starostů SO ORP Litomyšl
Kontext vzniku strategie	Strategie byla zpracována v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Cílem projektu je posílit meziobecní spolupráci (MOS) v rámci právním řádem definovaného území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP).
	Projekt na území SO ORP Litomyšl realizuje Svaz měst a obcí ČR ve spolupráci s DSO Českomoravské pomezí a se zapojenými obcemi v rámci SO.
	Strategie byla zpracována Ing. Jiřím Zámečником, Alenou Červinkovou, Mgr. Ivonou Janeckou, Pavlínou Růžičkovou a Ing. Michaelou Severovou. Při zpracování byly využity dostupné zdroje dat a vlastní šetření.
Stručný popis řešeného problému a obsahu strategie	V rámci projektu je zpracován souhrnný dokument, který obsahuje dílčí strategie ve 4 oblastech (3 povinné a 1 volitelné):
	1. předškolní výchova a základní školství
	2. sociální služby
	3. odpadové hospodářství
	4. volitelné téma: cestovní ruch

1.2. Stručná informace o městech a obcích správního obvodu

Ve správním obvodu je celkem 35 obcí, z toho jedna má statut města.

Tab. 2: Obce správního obvodu dle abecedního pořadí

Znak	Údaje o obci	Znak	Údaje o obci
	Název obce: Benátky Počet obyvatel: 366 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne		Název obce: Němčice Počet obyvatel: 961 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Bohuňovice Počet obyvatel: 112 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne		Název obce: Nová Sídla Počet obyvatel: 226 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Budislav Počet obyvatel: 445 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne		Název obce: Nová Ves u Jarošova Počet obyvatel: 66 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Cerekvice nad Loučnou Počet obyvatel: 854 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne		Název obce: Osík Počet obyvatel: 1 034 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Čistá Počet obyvatel: 947 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne		Název obce: Poříčí u Litomyšle Počet obyvatel: 450 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Desná Počet obyvatel: 334 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne		Název obce: Příkladka Počet obyvatel: 170 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Dolní Újezd Počet obyvatel: 2 018 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne		Název obce: Řídký Počet obyvatel: 70 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Horky Počet obyvatel: 123 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne		Název obce: Sebranice Počet obyvatel: 981 Zapojení do tvorby strategie: ano/ne

	Název obce: Horní Újezd
	Počet obyvatel: 416
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Chmelík
	Počet obyvatel: 183
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Chotěnov
	Počet obyvatel: 130
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Chotovice
	Počet obyvatel: 132
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Janov
	Počet obyvatel: 1 007
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Jarošov
	Počet obyvatel: 187
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Litomyšl
	Počet obyvatel: 10 178
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Lubná
	Počet obyvatel: 1 008
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Makov
	Počet obyvatel: 335
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Morašice
	Počet obyvatel: 702
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne

	Název obce: Sedliště
	Počet obyvatel: 240
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Sloupnice
	Počet obyvatel: 1 700
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Strakov
	Počet obyvatel: 221
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Suchá Lhota
	Počet obyvatel: 87
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Trstěnice
	Počet obyvatel: 523
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Tržek
	Počet obyvatel: 155
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Újezdec
	Počet obyvatel: 88
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Vidlatá Seč
	Počet obyvatel: 277
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce: Vlčkov
	Počet obyvatel: 106
	Zapojení do tvorby strategie: ano/ne
	Název obce:
	Počet obyvatel:
	Zapojení do tvorby strategie:

Zdroj: ČSÚ, internetové stránky jednotlivých obcí

Ve správním obvodu ORP Litomyšl se nachází celkem 35 obcí. Jediným městem regionu je Litomyšl, která zároveň plní funkci správního, kulturního a společenského centra oblasti. V SO ORP Litomyšl převažují malé obce do 500 obyvatel, kterých je celkem 23. Do kategorie 500 až 1 000 obyvatel patří 6 obcí a v 5 obcích žije více než 1 000 obyvatel.

1.3. Kontext vzniku a existence strategie

Strategie byla zpracována v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Cílem projektu je posílit meziobecní spolupráci (MOS) v rámci právním řádem definovaného území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP).

Projekt na území SO ORP Litomyšl realizuje Svaz měst a obcí ČR ve spolupráci s DSO Českomoravské pomezí a se zapojenými obcemi v rámci SO. Z toho důvodu je Svaz zadavatelem strategie a DSO Českomoravské pomezí je gestorem tvorby strategie. Koordinátorem strategie je koordinátor meziobecní spolupráce Ing. Jiří Zámečník.

Strategie byla zpracována Ing. Jiřím Zámečníkem, Alenou Červinkovou, Mgr. Ivonou Janeckou, Pavlínou Růžičkovou a Ing. Michaelou Severovou. Při zpracování byly využity dostupné zdroje dat a vlastní šetření.

1.4. Účel strategie – proč byla zpracována

Účelem strategie je vymezit a definovat ve čtyřech oblastech možnosti meziobecní spolupráce ve správním obvodu ORP Litomyšl, a to včetně návrhu možných řešení. Strategie má sloužit též k hledání dobrých praxí a prostoru pro úspory nákladů nebo zvýšení kvality v těchto čtyřech oblastech pomocí meziobecní spolupráce.

1.5. Uživatelé strategie – komu strategie slouží

Strategie je určena obcím správního obvodu, jejich občanům, voleným orgánům a zřízeným či založeným organizacím. Slouží také představitelům organizací a subjektů v rámci daného území správního obvodu - mikroregionům, MAS, ziskovému i neziskovému sektoru. K uživatelům strategie mohou patřit též stát a jeho organizace.

1.6. Vybrané relevantní významné strategické dokumenty

V následující tabulce jsou uvedeny názvy vybraných významných strategických dokumentů včetně odkazu, kde je možné je získat. Nejsou zde uváděny všechny strategické dokumenty – u obcí jsou zmíněny jen ty, které mají značný přesah mimo území obce nebo jsou svým charakterem pro některé z témat klíčové. Jedná se o všechny dokumenty, které se vztahují k území SO ORP.

Tab. 3: Relevantní významné strategické dokumenty

Č.	Název dokumentu	Kde jej lze získat
Stát		
1	Politika územního rozvoje	www.mmr.cz
2	Plán odpadového hospodářství ČR	www.mzp.cz
3	Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v ČR	www.msmt.cz
4	Bílá kniha v sociálních službách	www.mpsv.cz
5	Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020	www.mpsv.cz
6	Mezinárodní projekt - Vytvoření metodiky lokálních a regionálních akčních plánů sociálního začleňování	www.mpsv.cz
7	Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017	www.mpsv.cz
Kraj		
1	Zásady územního rozvoje Pardubického kraje	www.pardubickykraj.cz
2	Programu rozvoje Pardubického kraje pro období 2012-2016 s výhledem do roku 2020	www.pardubickykraj.cz
3	Střednědobý plán sociálních služeb Pardubického kraje na období 2012-2015	www.pardubickykraj.cz
4	Plán odpadového hospodářství Pardubického kraje (03/2004)	www.pardubickykraj.cz
5	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji 2008	www.pardubickykraj.cz
Mikroregiony, města a obce		
1	Strategický plán rozvoje Mikroregionu Litomyšlsko	www.litomysl.cz
2	Komunitní plán sociálních služeb pro Mikroregion Litomyšlsko	www.litomysl.cz
3	Plán odpadového hospodářství původce odpadů města Litomyšl	www.litomysl.cz
4	Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností Litomyšl	www.litomysl.cz

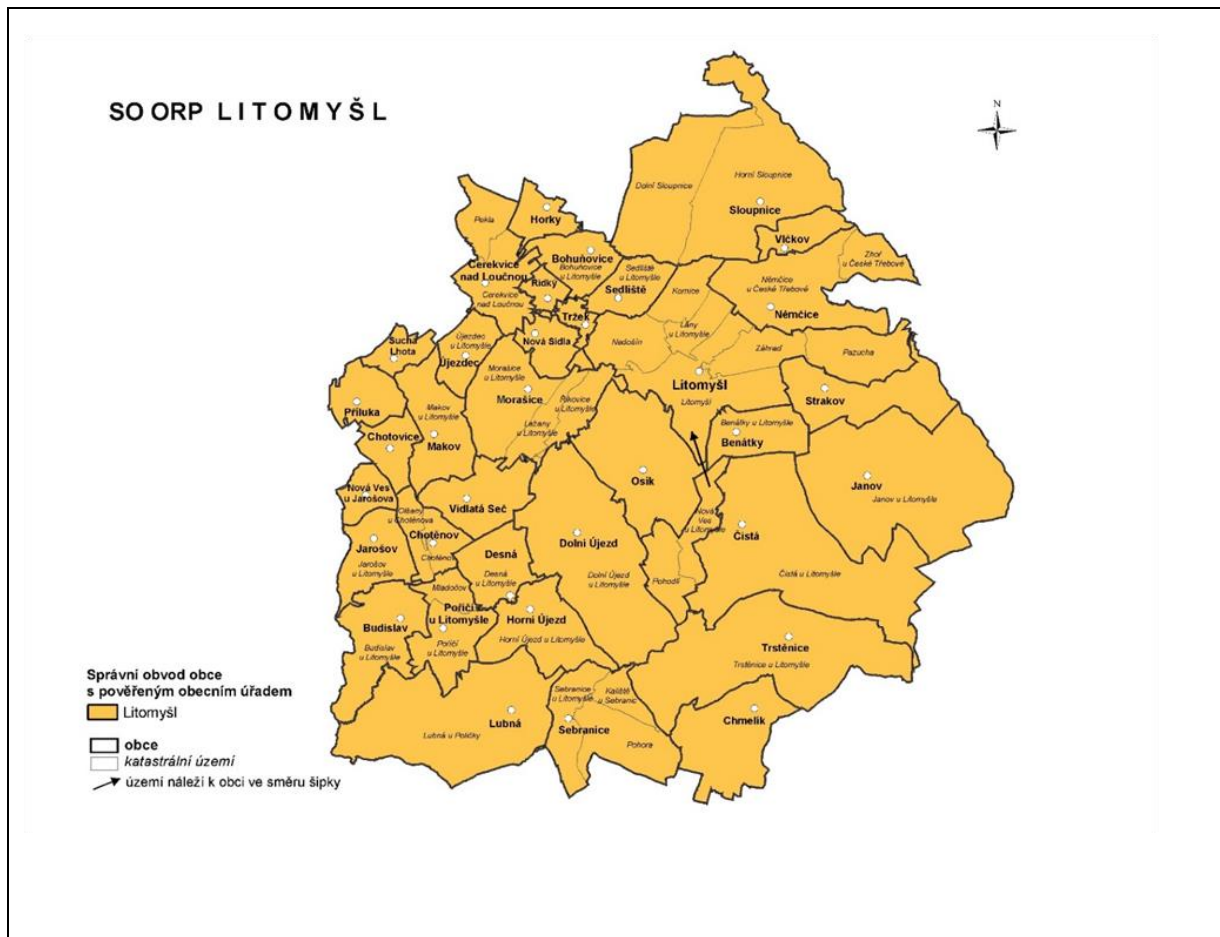
2. Profil (základní charakteristika) území správního obvodu a souhrnná SWOT analýza

2.1. Profil území správního obvodu

2.1.1. Identifikace správního obvodu

Správní obvod ORP Litomyšl leží ve střední části Pardubického kraje, na severu hraničí s obcemi Orlickoústecká, na východě sousedí s Českotřebovskem a Svitavskem. Z jižní strany je obklopen obcemi Poličska a na západě hraničí s Chrudimskem a Vysokomýtskem. Litomyšlsko zaujímá plochu 33 710 ha a představuje 7,5 % rozlohy kraje.

Mapa 1: Administrativní členění správního obvodu

2.1.2. Stručná charakteristika území správního obvodu

2.1.2.1. Obyvatelstvo a obce

Tab. 4: Charakteristika území SO ORP Litomyšl

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet obcí	35	35	35	35	35	35	35	35
Počet částí obcí	62	62	62	62	62	62	62	62
Počet katastrálních území	51	51	51	51	51	51	51	51
Počet obcí se statutem města	1	1	1	1	1	1	1	1
Počet obcí se statutem městyse	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozemky								
Výměra v tis. ha	33 711	33 711	33 711	33 711	33 710	33 710	33 708	33 710
zemědělská půda	23 312	23 304	23 296	23 292	23 281	23 278	23 276	23 272
lesní pozemky	7 851	7 857	7 860	7 862	7 862	7 863	7 862	7 868
zastavěné plochy	417	419	420	422	423	424	424	424
Hustota zalidnění (osoby/km ²)	77,6	77,7	78,0	78,7	79,4	79,4	79,5	79,6

Zdroj: ČSÚ

Správní obvod je tvořen 35 obcemi, 62 částmi obcí a 51 katastrálními územími. Převažují obce do 500 obyvatel, které tvoří cca 70 % celkového počtu obcí SO ORP Litomyšl. Do správního obvodu spadá 13 obcí do 199 obyvatel, 10 obcí do 499 obyvatel, 8 obcí do 999 obyvatel, 3 obce do 1 999 obyvatel a 1 obec, tedy Litomyšl, má více než 10 000 obyvatel. Litomyšl představuje jediné město v ORP Litomyšl.

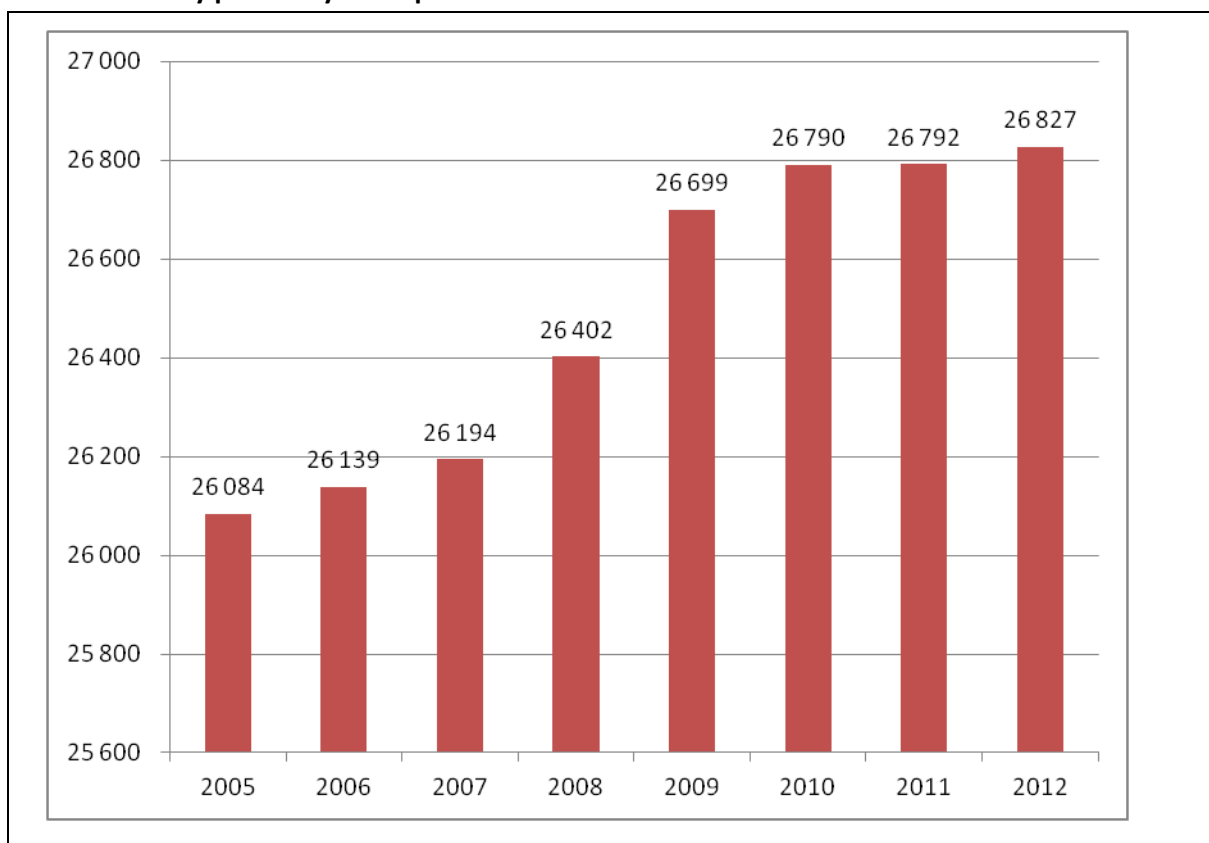
V roce 2012 žilo na území ORP 26 827 obyvatel. Územní rozloha SO ORP je 33 170 ha. Sídlní struktura správního obvodu tedy vykazuje velkou rozdrobenost a četnou existenci malých lokálních společenství, které často neumožňují vytvoření ani zcela základní vybavenosti. Rozdrobenost osídlení umocňuje ještě skutečnost, že i malé obce s méně než 500 obyvateli (Poříčí u Litomyše, Nová Sídla) se skládají z více často prostorově odtržených částí (osad). Od roku 2005 můžeme vidět mírný pokles rozlohy zemědělské půdy. Rozloha lesní plochy naopak vykazuje mírný nárůst.

Tab. 5: Demografický vývoj obyvatel v území SO ORP Litomyšl

Vývoj počtu obyvatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet obyvatel celkem	26 084	26 139	26 194	26 402	26 699	26 790	26 792	26 827	-
v tom: muži	12 842	12 862	12 869	12 969	13 165	13 216	13 200	13 227	-
ženy	13 242	13 277	13 325	13 433	13 534	13 574	13 592	13 600	-
Věkové skupiny									
v tom ve věku: 0 – 14	4 323	4 257	4 187	4 151	4 139	4 123	4 176	4 194	-
15 – 64	18 191	18 247	18 306	18 512	18 649	18 594	18 377	18 256	-
65 +	3 657	3 703	3 791	3 854	3 988	4 056	4 230	4 391	-
Průměrný věk (celkem)	38,94	39,19	39,46	39,61	39,88	40,10	40,34	40,61	-
Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	84,59	86,99	90,54	92,85	96,35	98,37	101,29	104,70	-
Muži									
v tom ve věku: 0 – 14	2 171	2 149	2 110	2 100	2 103	2 106	2 115	2 103	-
15 – 64	9 282	9 292	9 315	9 404	9 505	9 485	9 369	9 283	-
65 +	1 421	1 435	1 487	1 528	1 604	1 631	1 714	1 840	-
Průměrný věk	37,66	37,91	38,14	38,33	38,59	38,82	39,10	39,47	-
Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	65,45	66,78	70,47	72,76	76,27	77,45	81,04	87,49	-
Ženy									
v tom ve věku: 0 – 14	2 152	2 108	2 077	2 051	2 036	2 017	2 061	2 091	-
15 – 64	8 909	8 955	8 991	9 108	9 144	9 109	9 008	8 973	-
65 +	2 236	2 268	2 304	2 326	2 384	2 425	2 516	2 551	-
Průměrný věk	40,19	40,42	40,74	40,84	41,14	41,36	41,55	41,70	-
Index stáří (65+/0 -14 v %)	103,90	107,59	110,93	113,41	117,09	120,23	122,08	122,00	-
Migrace (přírůstek na 1000 obyv.)									
Celková	2,11	1,38	2,94	8,83	9,70	-0,11	0,93	2,16	-
Přirozená	-	-0,77	2,21	2,23	2,28	0,19	-1,01	2,20	-
stěhováním (mechanická)	2,11	2,14	0,73	6,59	7,42	-0,30	1,94	-0,04	-

Zdroj: ČSÚ

Graf 1 : Celkový počet obyvatel správního obvodu v letech 2005 až 2012

Mezi roky 2005 a 2012 došlo v SO ORP Litomyšl k postupnému nárůstu celkového počtu obyvatel o 2,85%. Od roku 2010 je zaznamenána stabilizace v počtu obyvatel v SO. V uvedeném období (2005-2012) docházelo také ke stárnutí populace a zvýšení průměrného věku obyvatelstva SO z 38,94 na 40,61 let.

2.1.2.2. Občanská a technická vybavenost obcí správního obvodu

Tab. 6: Stručná charakteristika školství v území SO ORP

Typ zařízení	Hodnota	% z celkového počtu obcí má uvedené zařízení	Komentář
Počet obcí s MŠ	22	62,86	-
Počet obcí se ZŠ jen 1 stupeň	7	20,00	Budislav, Čistá, Janov, Makov, Němčice, Osík, Vidlatá Seč
Počet obcí se ZŠ 1 i 2 stupeň	7	20,00	Cerekvice nad Loučnou, Dolní Újezd, Litomyšl 3X, Lubná - Sebranice, Morašice, Sloupnice, Trstěnice
Počet středních škol:	4	2,86	-

-obory gymnázií	1	2,86	Gymnázium Aloise Jiráska
-obory středních odborných škol a praktických škol	3	2,86	Střední škola zahradnická a technická Litomyšl, VOŠ pedagogická a SPgŠ Litomyšl, Soukromá SOŠ TRADING CENTRE s.r.o. Litomyšl. V ORP Litomyšl se nenachází praktické školy.
-obory středních odborných učilišť a odborných učilišť	0	0,00	Střední škola zahradnická a technická Litomyšl vyučuje osm učňovských oborů.
Počet základních uměleckých škol	4	5,71	Soukromá základní umělecká škola, o.p.s. Litomyšl, Základní umělecká škola B. Smetany Litomyšl, Základní umělecká škola Dolní Újezd, Výtvarné studio Dolní Újezd - soukromá ZUŠ, o.p.s.
Počet konzervatoří	0	0,00	-
Počet jazykových škol	0	0,00	V Litomyšli působí dvě jazykové agentury – Lira a AKAIA.
Počet vyšších odborných škol	1	2,86	VOŠ pedagogická a SPgŠ Litomyšl
Počet vysokých škol	1	2,86	Univerzita Pardubice – Fakulta restaurování Litomyšl

Zdroj: Vlastní šetření

Tab. 7: Stručná charakteristika oblasti "kultura a sport" v území SO ORP

Typ zařízení	Hodnota	% z celkového počtu obcí má uvedené zařízení	Komentář
Veřejná knihovna vč. Poboček	16	45,71	Pobočka knihovny v Litomyšli je v Pohodlí.
Stálá kina	1	2,86	V SO ORP Litomyšli je několik letních kin.
Divadlo	0	0,00	Divadelní představení se odehrávají v Lidovém nebo Smetanově domě, v obcích potom v různých prostorách k tomu určených.
Muzeum (včetně poboček a samostatných památníků)	3	5,71	Regionální muzeum Litomyšl, Regionální muzeum vesnice v Dolním Újezdě, Portmoneum – Museum Josefa Váchala
Galerie (vč. Poboček a výstavních sání)	7	5,71	Městská galerie Litomyšl, Městská obrazárna Litomyšl sukromé: White Gallery Osík, De Lara, Galerie Kubík, Galerie Kroupa, Galerie Sklenář
Kulturní zařízení ostatní	17	34,29	Zámek Litomyšl, Smetanův dům Litomyšl, Zámecké návrší, Lidový dům Litomyšl, YMCA Litomyšl, Music club Kotelna Litomyšl, obce mají kulturní domy pro pořádání kulturních a společenských akcí
Středisko pro volný čas dětí a mládeže	1	2,86	Dům dětí a mládeže Litomyšl
Koupaliště a bazény	3	8,57	Sebranice, Dolní Újezd, Litomyšl
-z toho kryté	1	2,86	Litomyšl
Hřiště (s provozovatelem nebo správcem)	30	71,43	Téměř ve všech obcích SO OPR se nachází hřiště.
Tělocvičny (vč. Školních)	20	45,71	Většina obcí, které mají základní školu, má i tělocvičnu.
Stadiony otevřené	1	2,86	Otevřený stadion se nachází v Litomyšli.

Stadiony kryté	0	0,00	-
Zimní stadiony kryté i otevřené	1	2,86	Zimní stadion krytý se nachází v Litomyšli.
Ostatní zařízení pro tělovýchovu (s provozovatelem nebo správcem)	17	14,29	Sportcentrum Litomyšl, Městská sportovní hala Litomyšl, A-kart aréna Litomyšl, Areál vodních sportů v Nedošíně u Litomyšle, Biliard Centrum Litomyšl, Bike park Litomyšl, Cvičební sál Veselka Litomyšl, Fitcentrum a rehabilitace FILA Litomyšl, FITNESS CLUB 233 Litomyšl, Golf 59 Litomyšl, Sauna Litomyšl, Spinning centrum Stratílek Litomyšl

Zdroj: Vlastní šetření

Tab. 8: Stručná charakteristika "zdravotnictví" veřejného i soukromého charakteru v území SO ORP

Typ zařízení	Hodnota	% z celkového počtu obcí má uvedené zařízení	Komentář
Sdružená ambulantní zařízení	6	17,14	-
Detašované pracoviště sdruženého ambulantního zařízení	5	8,57	-
Ambulantní zařízení	67	28,57	-
Detašované pracoviště ambulantního zařízení	7	20,00	-
Samostatná ordinace (nebo detašované pracoviště) praktického lékaře pro dospělé	15	25,71	-
Samostatná ordinace (nebo detašované pracoviště) praktického lékaře pro děti a dorost	10	20,00	-
Samostatná ordinace (nebo detašované pracoviště) praktického lékaře - stomatology	13	17,14	-
Samostatná ordinace (nebo detašované pracoviště) praktického lékaře - gynekologa	4	11,43	-
Zařízení lékárenské péče	9	14,29	3 jsou detašovaná pracoviště

Nemocnice	1	2,86	-
Odborné léčebné ústavy	0	0,00	-
Léčebna pro dlouhodobě nemocné	1	2,86	-
Ostatní lůžková zařízení	-	-	-

Zdroj: Vlastní šetření

Zatímco mateřské školy se nacházejí v 22 obcích a základní školy v 14 obcích, střední školství je zastoupeno pouze v Litomyšli, kde působí celkem čtyři střední školy. Ve většině obcí se nachází předškolní a základní vzdělávání, proto žáci nemusí dojíždět do vzdálených škol. V SO ORP je také jedna vyšší odborná škola a Fakulta restaurování Univerzity Pardubice.

Do Litomyšle je soustředěna také většina významnějších kulturních a sportovních zařízení, ve větším počtu obcí se pak nacházejí kulturní domy, knihovny, tělocvičny a sportovní hřiště.

Zdravotnickým centrem mikroregionu je Nemocnice v Litomyšli doplněná sítí soukromých ambulančních praktických a odborných lékařů. Větší zdravotnická střediska jsou v Budislavi, Cerekvici nad Loučnou, Čisté, Dolním Újezdě, Lubné, Morašicích, Osíku, Sebranicích, Sloupnici a Trstěnici. Lékařská péče je tak dostupnější pro starší občany, kteří lékaře vyhledávají ve větší míře. Zrušením těchto středisek by nastaly komplikace v podobě nedostupnosti služby a obtížné dopravy k jinému lékaři. Součástí nemocnice Litomyšl je i léčebna pro dlouhodobě nemocné.

Ve SO ORP Litomyšl neshledáváme žádnou potřebu vzniku nových zařízení. Na počet obyvatel v SO ORP je občanská vybavenost dostačující.

2.1.2.3. Ekonomická situace území, struktura ekonomiky území a trh práce

Tab. 9: Ekonomická aktivita obyvatel území SO ORP v roce 2012

		Celkem	Muži	Ženy	
Ekonomicky aktivní celkem		12 552	6 976	5 576	
v tom:	Zaměstnaní	11 484	6 407	5 077	
	z toho podle postavení v zaměstnání	zaměstnanci	9 129	4 843	4 286
		zaměstnavatelé	396	300	96
		pracující na vlastní účet	1 386	976	410
	ze zaměstnaných	pracující důchodci	382	204	178
		ženy na mateřské dovolené	217	-	217
nezaměstnaní		1 068	569	499	
Ekonomicky neaktivní celkem		13 084	5 555	7 529	
z toho	nepracující důchodci	6 097	2 374	3 723	
	žáci, studenti, učni	4 409	2 161	2 248	
Osoby s nezjištěnou ekonomickou aktivitou		818	479	339	

Zdroj: ČSÚ

Tab. 10: Charakteristika dojíždění do škol a zaměstnání v roce 2012

Vyjíždějící do zaměstnání a škol			Celkem
Vyjíždějící celkem			9 183
v tom	vyjíždějící do zaměstnání		6 205
	v tom	v rámci obce	1 986
		do jiné obce okresu	2 601
		do jiného okresu kraje	1 196
		do jiného kraje	366
		do zahraničí	56
	vyjíždějící do škol		2 978
	v tom	v rámci obce	881
mimo obec		969	

Zdroj: ČSÚ

Tab. 11: Charakteristika domácností v roce 2012

Hospodařící domácnosti podle typu			Hospodařící do- mácnosti	
Hospodařící domácnosti celkem			9 891	
v tom:	tvořené 1 rodinou		6 835	
	v tom	úplné	bez závislých dětí	3 134
			se závislými dětmi	2 650
		neúplné	bez závislých dětí	520
			se závislými dětmi	531
	tvořené 2 a více rodinami		205	
	domácnosti jednotlivců		2 559	
	vícečlenné nerodinné domácnosti		292	

Zdroj: ČSÚ

Tab. 12: Charakteristika nezaměstnanosti v území SO ORP Litomyšl

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Evidovaní uchazeči o zaměstnání	1 291	1 340	1 263	1 044	842	816	1 340	1 238	1 108	1 190
z toho (%): občané se zdravotním postižením	11,50	12,30	13,00	14,70	21,60	21,10	15,10	14,10	14,90	•
z toho (%): absolventi	10,8	10,4	8,7	7,6	4,5	5,4	8	7,3	6,5	•
z toho (%): osoby s délkou evidence nad 12 měsíců	38,30	38,00	40,90	44,50	37,80	32,20	22,60	34,70	38,40	údaj není možné zjistit
Volná pracovní místa	181	111	74	157	281	200	38	125	153	* 279
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	7,10	12,10	17,10	6,60	3,00	4,10	35,30	9,90	7,20	* 22,5
Míra nezaměstnanosti (%) za ORP	10,00	10,44	9,43	7,81	6,27	6,15	10,35	9,54	8,62	9,10

Zdroj: ČSÚ

Legenda:

- Na kontaktním pracovišti ÚP v Litomyšli bylo zjištěno, že ZTP je 68 a absolventů 138.

* okres Svitavy

Vzhledem k tomu, že větší část území SO ORP je venkovského charakteru, tak způsobuje problém ekonomicky aktivních obyvatel, kteří musí vyjíždět za prací do města Litomyšle, popřípadě za hranice SO ORP Litomyšl. Děti navštěvující předškolní zařízení a žáci základních škol, ve většině případech využívají fungující základní školy v obci a na střední školy a další typ vzdělávání dojíždí do Litomyšle, popřípadě škol mimo SO ORP Litomyšl. Ze vzdálených obcí ORP je problematické autobusové spojení, což způsobuje, že občané musí využívat vlastní automobilovou dopravu. Počet obyvatel, kteří musí denně vyjíždět za prací do jiných obcí, byl ve správním obvodu 9 891, což je 36,87 % z celkového počtu obyvatel.

Vysoká míra nezaměstnanosti je zaznamenávána v řadě obcí, např. Čistá, Janov, Nová Ves u Jarošova, Strakov, Suchá Lhota, Trstěnice, Újezdec, Chotovice, Poříčí u Litomyšle, Řídký, Sebrance, Tržek. Celosvětová ekonomická krize v roce 2008 měla v následujících letech negativní dopady i na trh práce v SO ORP Litomyšl, kde došlo k útlumu i zániku některých podniků.

Do roku 2012 byl k dispozici systém OK práce, který byl schopný požadované položky vygenerovat, ale od roku 2012 funguje AIS systém, kde to již možné není, proto budeme uvádět položky za okres Svitavy.

V roce 2012 byla míra nezaměstnanost v SO ORP 9, 10 % přičemž od roku 2003 nepřesáhla míra nezaměstnanosti 10 %. Vzhledem k udržení některých podniků v době hospodářské krize v roce 2008 nedošlo k výraznému zvýšení procenta nezaměstnanosti v ORP. Dále došlo k rozšíření některých již stávajících podniků. Díky vymezení prostoru pro 20průmyslovou zónu a možnosti podnikání vznikly nové podniky HRG Tiskárna, Cimbria současně vznikl prostor pro osoby samostatně vý-

dělečně činné. Celkem tak bylo vytvořeno cca 120 pracovních příležitostí. V současné době je prostor průmyslové zóny k dispozici zájemcům.

Průměrné výdělky v SO ORP nedosahují mnohdy průměrné mzdy České republiky a občané tak nejsou dostatečně finančně zajištěni a mají problémy s úhradou nájemného a osobních potřeb, proto se dožadují snížení nájemného, příspěvků na bydlení a dalších výhod, které nabízí sociální systém.

Tab. 13: Charakteristika trhu práce v území SO ORP Litomyšl

Ekonomické subjekty se sídlem na území ORP	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ekonomické subjekty celkem (podle Registru ek. subjektů)	5 125	5 169	5 213	5 248	5 279	5 412	5 397	5 639	5 720	5 834
fyzické osoby celkem	4 286	4 312	4 320	4 336	4 341	4 437	4 393	4 502	4 602	4 645
z toho zemědělští podnikatelé	338	340	348	327	326	322	136	144	144	146
vyjádření v %	7,89	7,88	8,05	7,54	7,51	7,26	3,10	3,20	3,13	3,14
právnícké osoby celkem	839	857	893	912	938	975	1 004	1 137	1 118	1 189
z toho obchodní společnosti	295	304	316	327	343	363	373	378	383	382
vyjádření v %	35,16	35,47	35,39	35,85	36,57	37,23	37,15	33,25	34,26	32,13
Podíl ekonomických subjektů podle vybraných odvětví ekonomických činností (%)										
zemědělství, lesnictví a rybářství	8,51	8,55	8,92	8,69	8,71	8,46	5,69	6,33	6,43	7,34
průmysl celkem	15,77	15,57	15,54	15,51	15,67	15,76	16,10	15,75	15,63	15,19
stavebnictví	11,77	12,19	12,22	12,23	12,31	12,47	12,99	14,05	13,36	13,23
velkoobchod, maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	32,72	32,02	31,36	31,40	30,88	30,06	29,98	29,08	29,06	28,30

Zdroj: ČSÚ

V uplynulém období docházelo k růstu počtu ekonomicky aktivních subjektů. Jejich počet byl v roce 2012 o 13,83 % vyšší než v roce 2003. V uvedeném období došlo také k výraznému úbytku podnikatelů v zemědělství, jejichž podíl klesl ze 7,89% v roce 2003 na 3,14 % v roce 2012. Postupně se také vyvíjel podíl ekonomických subjektů podle jednotlivých odvětví ekonomických činností. Zatímco ve stavebnictví došlo k nárůstu, u zemědělství a velkoobchodu, maloobchodu a oprav motorových vozidel podíl ekonomických subjektů klesal.

2.1.2.4. Doprava

Základní silniční síť území je tvořena silnicemi I. a II. třídy, přičemž SO ORP má relativně hustou síť silnic II. a III. třídy s návaznostmi na stávající silnici I/35. V současné době je připravován koridor trasy čtyřproudové silnice pro motorová vozidla R35 vedený ve směru Žitava - Liberec - Turnov - Hradec Králové - Vysoké Mýto - Litomyšl - Svitavy - Olomouc s návazností na dálnici D47 v Olomouci, která umožní rychlé spojení s východočeským, středočeským a západočeským regionem a dále pak se západní Evropou, v opačném směru se střední a severní Moravou, potažmo až s východní Evropou. Blízkost obcí mikroregionu k tomuto mezinárodně významnému dopravnímu koridoru pro ně vytváří ideální předpoklady nejen pro další rozvoj bydlení, ale především pro dlouhodobý rozvoj četných podnikatelských aktivit.

Územím prochází lokální železniční trať č. 016 Litomyšl - Cerekvice nad Loučnou - Vysoké Mýto - Choceň s přípojem na hlavní elektrifikovanou železniční trať.

Hromadnou autobusovou přepravu zajišťují linky ČSAD Chrudim, ČSAD Ústí nad Orlicí, ČSAD Svitavy, ČSAD Vysoké Mýto, společnost Lunitour a soukromý dopravce Zlatovánek. Přeprava osob je významně omezena ve dnech pracovních volna, což se nepříznivě projevuje v oblasti cestovního ruchu, společenském i kulturním životě obyvatel.

V SO ORP nejsou vhodné podmínky pro provozování vodní dopravy, pouze za předpokladu vybudování umělého průplavního spojení Dunaj - Odra - Labe tzv. Labské větve, která by představovala vybudování umělého kanálu propojujícího řeku Moravu s Labem.

Letecká doprava není v obvodu ORP zastoupena.

K cyklistické dopravě jsou využívány nadregionální a regionální cyklistické trasy - značené místní komunikace a síť polních a lesních cest, které zajišťují příznivé podmínky pro rozvoj každodenní i rekreační cyklistiky. V regionu je v průběhu turistické sezóny provozován cyklobus.

2.1.2.5. Těžba nerostných surovin, průmyslová výroba a stavebnictví, řemesla a jiné drobné podnikatelské aktivity, komerční služby a maloobchodní sféra, inovace

Zásadním surovinovým zdrojem na území ORP Litomyšl je kamenolom firmy Granita (těžba granulitu) v Budislavi. Dalším menším zdrojem je těžba opukového kamene firmy Profistav a.s. v Benátkách. Těžba písku v Bohuňovicích byla již ukončena a v Poříčí u Litomyšle dochází k jejímu postupnému útlumu z důvodu vyčerpání zásob. V území se nachází zásoby cihlářských hlín (spraší), jejich využití se ale nepředpokládá. Pozůstatky starých cihelen regionálního významu jsou ve Sloupnici, v Cerekvici nad Loučnou, několik v Litomyšli, Trstěnici. Naposledy po roce 2000 byla ukončena výroba cihel v Osíku, kde je vyhlášené chráněné ložiskové území a důlní prostory se likvidují.

SO ORP Litomyšl je převážně zemědělskou oblastí s málo rozvinutou průmyslovou základnou. Hospodářský rozvoj oblasti je dlouhodobě ovlivňován rozdrobenou sídelní strukturou, nízkou koncentrací obyvatel do města Litomyšl a nízkou hustotou obyvatel (79,4 osob/km²). Průmyslové

obory významné pro místní zaměstnanost jsou výroba textilií, technických a oděvních výrobků, výroba strojů a dalších zařízení pro výrobu a potravinářská výroba.

Existující průmyslová zóna v Litomyšli je základnou pro rozvojové aktivity malého a středního podnikání. Největším zaměstnavatelem v regionu je soukromá společnost ADFORS - Saint Gobain Litomyšl. Velká část zaměstnavatelů jsou malé a střední firmy (Story design, HRG - tiskárna Litomyšl, Litex, Lamido a.s. Sebranice - výroba galanterie a konfekce). V regionu je tedy rozvinutá základna malého podnikání s pružnější reakcí na změny ekonomických podmínek a poptávky. Podnikatelské subjekty provozující svou činnost na území Litomyšlska nabízí omezený počet pracovních míst v úzké profesní struktuře, proto velké procento ekonomicky aktivních obyvatel z většiny obcí vyjíždí za prací do podniků ve větších městech v okolí (Vysoké Mýto, Choceň, Svitavy, Ústí na Orlicí, Česká Třebová). Průmyslová základna je nedostatečně rozvinutá s nízkým zastoupením výroby s vysokou přidanou hodnotou.

V SO ORP je značný potenciál pracovních sil pro nové aktivity, relativně mladé obyvatelstvo a vysoký podíl jeho produktivní složky. Mezi některé tradiční výrobní aktivity zpracovatelského průmyslu můžeme zařadit Jatka Sloupnice, dále lze uvést pily v Janově, Cerekvici nad Loučnou, Pohodlí či Chotovicích. V minulých letech však došlo také k zániku některých tradičních výrobních aktivit (např. mlékárna v Litomyšli, jatka ve Vidlaté Seči).

2.1.2.6. Ekologická situace a ochrana životního prostředí, zemědělství a lesnictví

Krajinný ráz území SO ORP Litomyšl je udáván intenzivním zemědělským využíváním velké části této oblasti, které snižuje přírodní hodnotu území. Taktéž lesní porosty jsou většinou antropogenně ovlivněné. Výjimkou jsou zbytky reliktních borů v přírodní rezervaci (PR) Maštale, či květnaté bukové porosty v přírodní památce (PP) V Bukách či v PR Psí kuchyně. Další přírodě blízké lesy s původními druhy mnohdy ohrožených druhů rostlin jsou PP Nedošínský háj, les Chlumeck u Nových Sidel a lesy Netřebská bažantnice a Švábenické údolí u Bohuňovic. V oblasti Budislavi, Lubné, Poříčí a Chotěnova je zachováno několik luk s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin. Jistým fenoménem přírody Litomyšlska jsou zde pramenící vodní toky většinou s dobrou kvalitou vody a původními společenstvy živočichů (bezobratlých i ryb). V SO existuje pět zvláště chráněných území vyhlášených podle zákona o ochraně přírody a krajiny - PR Maštale a Psí kuchyně a PP Nedošínský háj, Sněženky ve Vysokém lese a V bukách. V SO se nachází také lokality NATURA 2000 (evropsky významná lokalita) - Jeskyně u Horního Újezda, Psí kuchyně. Jihovýchodní částí území ORP prochází nadregionální biokoridor K 83 a dále je na území ORP vymezen také regionální Územní systém ekologické stability (ÚSES). V území ORP se nachází devatenáct registrovaných významných krajinných prvků (VKP).

Celkovou kvalitu životního prostředí lze hodnotit jako vysokou. Oblast západního okraje regionu je okrajově zasažena zplodinami z Chvaletické elektrárny, což se nepříznivě projevuje zejména na lesním porostu. V regionu a jeho okolí nejsou žádné velké podniky a těžební závody, které by výrazně zhoršovaly ovzduší v obcích. Hlavními zdroji znečištění ovzduší v obcích jsou místní zdroje, zejména lokální topeniště a výfukové plyny z automobilové dopravy. Specifickou formou znečištění je znečištění z ošetřování polí chemickými přípravky a hnojivy a organoleptickými

emisemi z živočišné výroby, které se vyznačují zvýšením obsahem mikroorganismů, prachem a zápachem.

Vzhledem ke klimatickým podmínkám a kvalitnímu půdnímu fondu je prakticky celé území intenzivně obhospodařováno. Primární aktivity reprezentuje především zemědělská výroba. Zemědělská orientace kraje souvisí s fyzicko-geografickými podmínkami, rozdrobenou strukturou osídlení a s nízkým podílem městského obyvatelstva. Oblast je charakterizována jako obilnářsko-bramborářská. Zemědělsky obhospodařováno je 63 % rozlohy SO ORP Litomyšl s poměrně vysokým procentem zornění (85 % v roce 2003). Orná půda tvoří 69,1% celkové výměry regionu a relativně nízký je podíl lesních pozemků (23,3 %). Dobré podmínky pro zemědělskou výrobu naopak dokladuje vysoký podíl orné půdy (81,3 %) na půdě zemědělské a vysoké zastoupení nejkvalitnějších půd (více než 75 % zemědělsko-půdní fond spadá do I. a II. třídy ochrany). Tato komparativní výhoda je ohrožena zábory kvalitní zemědělské půdy pro výstavbu (dopravní stavby, „rozvojové“ zóny, obytné soubory) v některých obcích jako je Litomyšl, Dolní Újezd, Horní Újezd a další.

Zemědělská půda je intenzivně využívána a v důsledku této kontinuální činnosti je zaznamenán negativní vliv na životní prostředí, dochází k snížení přirozené úrodnosti půd, stejně tak jako, vlivem nevhodných postupů, imisní zátěže. Zemědělská výroba otevřela cestu vodní a větrné erozi, proti níž nemá půdní fond žádnou ochranu. Zredukovány byly plochy trvalých travních porostů a vzrostlé dřevinné vegetace, což vytvořilo holý plošný reliéf s maximálním působením eroze. Zvláště vodní eroze působí značné ztráty na úrodnosti půd a zemědělských kulturách. V živočišné výrobě je v regionu zastoupen především chov hovězího dobytka, prasat a drůbeže. V obvodu ORP Litomyšl však zemědělství prochází transformací doprovázenou úbytkem pracovních míst.

V SO ORP existují prosperující subjekty zemědělské výroby rostlinné i živočišné. Zemědělské družstvo (ZD) Dolní Újezd hospodaří na územích obcí Dolní Újezd, Horní Újezd, Osík, Desná, Poříčí u Litomyšle, Budislav, Jarošov, Chotěnov, Vidlatá Seč, Chotovice, Příluka, Suchá Lhota, Makov, Litomyšl, Čistá, Janov.

ZD Sloupnice hospodaří na územích zejména obcí Sloupnice, Němčice, Vlčkov, Litomyšl. ZOD Morašice hospodaří zejména na územích obcí Morašice, Cerekvice n. L., Řídký, Bohuňovice, Horky, Tržek, Újezdec, Nová Sídla. K dalším podnikům patří Agrodružstvo Sebranice, ZOD Lubná, ZOD Trstěnice, AG Maiwald, Ing. J. Lux. Speciální zemědělskou výrobou nadregionálního významu je firma MACH DRŮBEŽ, a.s., s finálním produktem jednodenních kuřat. Dále se na využívání zemědělské půdy podílí řada menších subjektů zemědělské výroby a drobní uživatelé. Dalšími hospodařícími subjekty jsou ZD chovatelů a pěstitelů Litomyšl, ZD Růžový Palouček Morašice, ZOD Sedliště, Drůbežárny Osík a.s.

Regionálně významnějším rybochovným zařízením je v Rybářství Litomyšl s.r.o. se sídlem Litomyšli. Firma na území SO ORP Litomyšl obhospodařuje devatenáct rybníků o celkové hospodářské vodní ploše 56 ha, největším z nich je rybník Velký Košíř v Litomyšli Nedošíně o hospodářské ploše 22 ha. Místní sádky slouží firmě i na sádkování ryb z dalších rybníků z jiných ORP. V Nedošíně je významná pstruží líheň – Vackův chov pstruhů (nyní provozuje též Rybářství

Litomyšl s.r.o.). Na území ORP Litomyšl je nejméně čtyřicet dalších vodních ploch, které však intenzivnímu hospodaření neslouží.

2.1.2.7. Technická infrastruktura (elektroenergetika, plynárenství, teplárenství, dálkovody, telekomunikace, vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu, odpadové hospodářství, vodní hospodářství, ochrana před povodněmi a živelními pohromami)

Podíl domácností napojených na plyn se v průměru za celý region pohybuje okolo 45%. Připravuje se plynofikace obcí Chotěnov, Chotovice, Jarošov, Nové Hrady, Příluka, Suchá Lhota.

V regionu jsou využívány kvalitní podzemní vody hlubinného oběhu vysokomýtské synklinály s dostatečnou kapacitní rezervou pro vodárenské systémy zásobující území SO ORP i okolní oblasti (Vysoké Mýto, Polička).

Nejvýznamnější vodní zdroje jsou Čistá (vrt CL1 provozuje VHOS a.s. a zásobuje – Benátky, Dolní Újezd, Horní Újezd, Desná, Poříčí u Lit., Budislav, Vidlatá Seč, Chotěnov, Sebranice, Lubná a část Poličska), Litomyšl (zdroje BT1,2 a Li-1 provozuje VODOVODY s.r.o. a zásobuje město Litomyšl), Cerekvice – Pekla (provozuje VODOVODY s.r.o. a zásobuje Cerekvici nad Loučnou, Horky, mimo ORP Hrušovou a Bučinu, a další provozovatel VAK Vysoké Mýto s.r.o. zásobuje město Vysoké Mýto s okolím), Morašice (provozuje VHOS a.s. a zásobuje Morašice, Tržek, Nová Sídla), Bohuňovice (provozuje VHOS a.s. a zásobuje Bohuňovice, Sedliště, Řídký a Netřeby mimo ORP), Janov (provozuje VHOS a.s. a zásobuje Janov-Strakov a Mikuleč mimo ORP). Samostatnými vodovody jsou zásobeny obce Osík, Sloupnice, Vičkov, Němčice, Čistá, Trstěnice, Chmelík, Újezdec, Suchá Lhota, část Litomyšle Pazucha-Suchá.

Na vodní zdroje z území jiných ORP jsou napojeny:

- na Nové Hrady je napojen skupinový vodovod Chotovice-Příluka-Nová Ves u Jarošova-Makov.
- na zdroj Svinná je napojena Zhoř (část obce Němčice)

Vodní zdroj Sloupnice-Hrádek zásobuje do území jiné ORP obce Hrádek, Jehnědí.

95% domácností regionu je vodofikováno z veřejného vodovodu. Zásobování pitnou vodou je dostatečné, kvalita vody je velmi dobrá. Existují však značné rozdíly v technickém stavu vodovodní sítě, z nichž některé vyžadují bezprostřední opravu a rekonstrukci. Dlouhodobě ztráty vody ve vodovodech pro veřejnou potřebu jsou vykazovány pod republikovým průměrem. V kvalitě využívaných vod je alarmující neustálý nárůst obsahu dusičnanů přibližující se v některých zdrojích limitním údajům 50 mg/l. Byla provedena opatření pro omezení emisí do podzemních i povrchových vod z bodových i plošných zdrojů znečištění. V sídelních útvarech lze očekávat emise do vodních toků zejména tam, kde dosud není vybudováno řádné odkanalizování s centrální čistírnou odpadních vod. Nízké procento obyvatel je připojených na kanalizace pro veřejnou potřebu. ČOV je prakticky pouze v Litomyšli (společná s firmou ADFORS- Saint-Gobain Litomyšl - odkanalizuje území města Litomyšl bez integrovaných obcí), buduje se odkanalizování částí Nedošín a Lány a v Cerekvici nad Loučnou.

V Dolním Újezdě a v Poříčí u Litomyšle se připravuje výstavba druhé etapy. Pouze deset obcí má kanalizaci s koncovým napojením na ČOV: Cerekvice n. L., Janov, Litomyšl, Lubná, Morašice,

Němčice, Sloupnice, Vidlatá Seč, Budislav, Poříčí u Litomyšle. Některé obce, například Litomyšl (zejména části Lány, Nedošín, Sloupnice, Trstěnice, Sebranice, Janov- Strakov, Benátky a Čistá) nejsou napojeny na kanalizaci.

Povodňovým nebezpečím z regionálního deště a tání sněhu je ohrožena v údolní nivě Loučné zástavba obcí Cerekvice nad Loučnou, Tržek, Litomyšl, Benátky, Čistá Trstěnice, v údolní nivě Desné zástavba obcí Osík, Dolní Újezd, Horní Újezd, Poříčí.

Problém s likvidací tuhých komunálních odpadů je ve větších obcích v současné době vyřešen. Není nutné, aby obyvatelé odhazovali odpady na černé skládky, do lesních porostů a remízků v okolí.

V obcích byly umístěny četné odpadkové koše, popelnice a kontejnery na separovaný sběr. Sběr a likvidace domovního odpadu je ve většině obcí zajišťována společností LIKO Svitavy a.s., u několika obcí společností technické služby Hlinsko, s.r.o. a AVE CZ odpadové hospodářství, s.r.o. Tyto společnosti dle hodnocení obcí pracují velmi spolehlivě. Úkolem pro řešení v budoucnosti bude v souladu se směrnicemi EU zvýšení podílu recyklace nad skládkováním.

Území ORP je v celém rozsahu elektrifikováno. Systém zásobování elektrickou energií - 35 kV má dostatečnou přenosovou schopnost a spolehlivost. Postupně roste energetická samostatnost obcí - vznik větrných (Janov), fotovoltaických (Bohuňovice) a bioplynových elektráren (Litomyšl, Vidlatá Seč, Němčice, Makov).

Na území ORP jsou vybudovány moderní digitální telekomunikační sítě. V řešeném území je vybudovaná síť pozemních stanic pro příjem televizního a rozhlasového signálu.

2.1.2.8. Rekreace, památky a cestovní ruch

SO ORP Litomyšl je součástí turistické oblasti Českomoravské pomezí, která je jednou z pěti turistických oblastí Pardubického kraje a zároveň součástí turistického regionu Východní Čechy. Nejvýznamnější historickou památkou SO je zámecký areál v Litomyšli, který byl v roce 1999 zapsán na seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Litomyšl nabízí také řadu dalších turisticky atraktivních míst, muzeí a galerií a je jednoznačným centrem cestovního ruchu v regionu. Centrum města je památkově chráněno jako městská památková rezervace. Město je proslulé jako rodiště českého hudebního skladatele Bedřicha Smetany, na jehož počest je zde každoročně pořádán mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl.

S historií je spjata i lokalita Růžový palouček s výskytem zvláštního druhu stepních růží v obci Újezdec. Růžový palouček připomíná události doby pobělohorské.

Do území SO ORP Litomyšl patří také přírodní rezervace Toulovcovy maštale s řadou pískovcových skalních útvarů, kaňonů a roklí. Celá oblast je protkána hustou sítí turistických a cykloturistických stezek s vlastním značením. Nedaleko se také nachází Toulovcova rozhledna na Jarošovském kopci. V SO ORP je několik vodních ploch, které jsou využity k rybolovu nebo vodním sportům.

V regionu jsou k dispozici značené nadregionální a regionální cyklistické trasy, které prochází územím obcí Litomyšl, Strakov, Janov, Sloupnice, Nová Ves u Jarošova, Jarošov, Horní Újezd, Budislav, Sebranice, Osík, Dolní Újezd, Lubná, Újezdec, Příluka, Poříčí u Litomyšle, Morašice. Územím SO ORP Litomyšl prochází také trasa cyklobusu, který v letní sezóně propojuje turisticky atraktivní místa na lince Polička - Jevíčko - Moravská Třebová - Svitavy - Česká Třebová - Kozlov - Litomyšl - Vysoké Mýto - Nové Hrady - Proseč - Polička.

Region má díky historicko-kulturnímu potenciálu města Litomyšl, atraktivním přírodním území a krajíně vhodné předpoklady pro další rozvoj cestovního ruchu. Ubytovací kapacity a další doprovodné služby jsou k dispozici zejména v Litomyšli a v obcích v blízkosti přírodní rezervace Touloucovy maštale. Z důvodu pravidelného nárůstu počtu zájemců o ubytování v průběhu turistické sezóny dochází v některých obcích ke změně funkce obytných objektů na objekty rekreační, přičemž tato skutečnost má nepříznivý vliv na úbytek stálých obyvatel.

2.1.3. Územní plánování obcí a kraje, širší vztahy území

Následující tabulka uvádí počty obcí s platným územním plánem a strategickým plánem (programem rozvoje obce nebo jiným koncepčním dokumentem řešící rozvoj) v rámci správního obvodu.

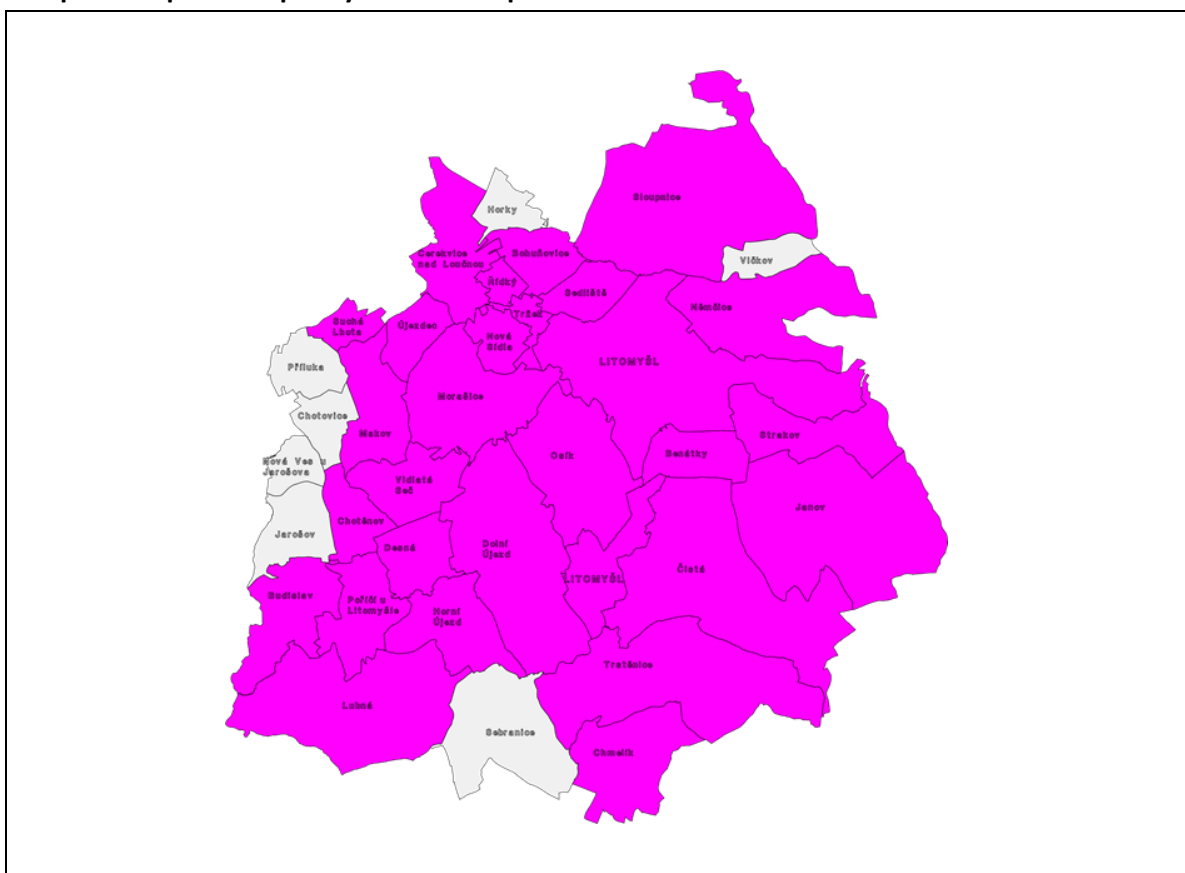
Tab. 14: Územní a strategické plánování

Název údaje	Hodnota	% z celkového počtu obcí	Komentář
Počet obcí s platným územním plánem	29	82,86	-
Počet obcí s plánem v přípravě	1	2,86	Horky
Počet obcí se strategickým plánem (nebo programem rozvoje obce)	-	-	-

Zdroj: Odbor výstavby a územního plánování oddělení úřadu územního plánování

Obec Chotovice nemá platný územní plán, pouze územní studii. Obce Sebranice, Jarošov a Nová Ves nemají platný územní plán. Obce Příluka a Vlčkov nemají žádnou platnou územně plánovací dokumentaci.

Mapa 2: Mapa obcí s platným územním plánem

Se zásadami územního rozvoje kraje je možné se seznámit na webových stránkách příslušného krajského úřadu. K dalším významným dokumentům z hlediska územního plánování patří <http://www.pardubickykraj.cz/uzemni-planovani>.

Z územního plánování na úrovni obcí (územní plány jednotlivých obcí), kraje (zásady územního rozvoje) a státu (politika územního rozvoje) plynou následující významná omezení příležitosti či limity: jsou uvedeny v textové části Zásad územního rozvoje Pardubického kraje, jedná se o rozvojové osy a podobně to samé obsahuje PUR ČR.

S přihlédnutím k Programu rozvoje Pardubického kraje bude SO ORP svoje aktivity směřovat do oblasti dopravy (území ORP podél silnice I/35 je navrženo jako součást rozvojové osy republikové úrovně OS 8 (Hradec Králové / Pardubice – Moravská Třebová – Mohelnice – Olomouc), územního rozvoje (budování průmyslových zón, bytové výstavby směřující k udržení pracovních míst a stabilizaci obyvatel v ORP). V oblasti sociálních služeb propojit jednotlivé poskytovatele v území a nabídnout dostatečný počet služeb pro občany. V oblasti vzdělávání zachovat síť vzdělávací soustavy. V souvislosti s naplánovanou výstavbou R35 šetrně naložit se zachováním krajinného rázu ORP.

2.1.4. Aktéři regionálního rozvoje

Následující tabulka popisuje stručně klíčové aktéry rozvoje území správního obvodu.

Tab. 15: Popis klíčových aktérů

Název údaje	Počet aktérů toho druhu	Komentář
Evropská unie	1	Finanční zdroje z EU formou dotací z IOP, ROP a dalších programů.
Stát	1	Stát přispívá na výkon státní správy, na programy, projekty např. na bytovou výstavbu, rekonstrukce budov, regeneraci památek. Formou dotací přispívá na sociální služby, školství, životní prostředí, odpadové hospodářství.
Kraj	1	Kraj vykonává státní správu v oblastech dopravy - správa silnic, zřizovatel středních škol, nemocnic, registruje poskytovatele sociálních služeb, dává vyjádření k územním plán. Zajišťuje metodickou pomoc obcím na území kraje.
Město Litomyšl	1	Město Litomyšl je přirozeným centrem SO ORP. Nachází se zde úřady, obchody, školská zařízení, zdravotnická zařízení, nabídky kulturního a sportovního vyžití. Ve městě sídlí poskytovatelé sociálních služeb pro osoby s postižením a seniory. Město Litomyšl vyčlenilo v územním plánu pozemky pro průmyslovou zónu. Nabídku využili podniky HRG Litomyšl, holandský investor Flasch, Cimbria atd. Cílem bylo vytvoření nových pracovních míst pro nezaměstnané spoluobčany.
Ostatní obce SO	34	Pečují o občanskou vybavenost (zdravotnická zařízení, obchod, školské zařízení, sociální služby, pošta atd.) a rozvoj na území obce (bytová výstavba, kanalizace, dopravní infrastruktura a další důležité sítě pro bytovou výstavbu). Obce v SO ORP spolupracují zejména v oblastech sociálních služeb, školství, odpadovém hospodářství a v neposlední řadě i kulturních a sportovních činnostech.
Městský úřad Litomyšl	1	Městský úřad vykonává státní správu v oblasti územního plánování, životního prostředí, dopravy, živnostenského podnikání a školství a sociální péče a svojí činností přispívá k regionálnímu rozvoji SO ORP.

Mikroregion Litomyšlsko, Mikroregion Litomyšlsko- Desinka, Kraj Smetany a Martinů	3	Cílem mikroregionu je realizace strategického plánu trvale udržitelného rozvoje regionu svazku obcí a dalších aktivit v oblasti ekonomického rozvoje, rozvoje venkova, kvality života, ochrany životního prostředí, rozvoje cestovního ruchu, propagace regionu a vytváření příznivých vnitřních a vnějších vztahů schválených orgány svazku obcí.
MAS Litomyšlsko	1	Podpora rozvoje venkovských oblastí v regionu Litomyšlsko prostřednictvím dotačních titulů.
ADFORS – Saint-Gobain Litomyšl	1	Společnost je jedním z největších zaměstnavatelů v SO ORP Litomyšl
Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování	1	Fakulta restaurování v Litomyšli je jedinou vysokou školou v zemi, která vzdělává restaurátory a pracovníky v památkové péči, přičemž tito studenti působí v rámci svých odborných praxí na restaurování objektů a obnově památek v celém územně správním obvodu.

Zdroj: Vlastní šetření

Klíčovými aktéry rozvoje území správního obvodu jsou Evropská unie, která poskytuje formou dotací zdroje do různých programů. Dalšími aktéry jsou stát, Pardubický kraj, Město Litomyšl, ostatní obce v ORP, Městský úřad Litomyšl, Mikroregion Litomyšlsko, Mikroregion Litomyšlsko - Desinka, Kraj Smetany a Martinů, MAS Litomyšlsko, ADFORS – Saint-Gobain Litomyšl a Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování.

2.2. Souhrnná SWOT analýza území správního obvodu

Tab. 16: SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>1) Výhodná poloha Litomyšle a dalších sídelních center na rozvojové ose republikového významu. Dotčené obce: Litomyšl (kromě částí Nová Ves u Litomyšle, Pohodlí), Horky, Cerekvice nad Loučnou, Řídký, Bohuňovice, Tržek, Sedliště, Strakov, Benátky, Janov)</p> <p>2) Dostupnost a dobré rozmístění MŠ, ZŠ a SŠ</p> <p>3) Stabilizovaná struktura SŠ s vhodnými obory s možností následného zaměstnání v SO ORP</p> <p>4) Využití nabízených projektů ke zkvalitnění školního zázemí, moderního vybavení a využití ke vzdělávání učitelů</p> <p>5) Školy nabízí poradenský servis pro rodiče, žáky a učitele</p> <p>6) Působení Fakulty restaurování Univerzity Pardubice (přínos pro město a region a pro společenský život)</p> <p>7) Území regionu je dostatečně pokryto nabídkou sociálních služeb pro všechny cílové skupiny (domov pro seniory, nízkoprahové centrum, dům na půl cesty, atd)</p> <p>8) Jednotlivé obce regionu, ale i mimo region spolupracují a finančně se podílí dle možností na řešení sociálních problémů</p> <p>9) Široká kulturní nabídka, kvalitní sportovní zařízení a občanská vybavenost - platí zejména pro Litomyšl, ale nabídky mohou využít i menší obce neboť dojezdová vzdálenost je do 10 km</p> <p>10) Silný potenciál pro další rozvoj cestovního ruchu - památka UNESCO a ostatní památky, muzea, galerie, genius loci historického města Litomyšl, přírodní a krajinné zajímavosti regionu</p> <p>11) Dostatečná dostupnost a obslužnost praktických lékařů pro dospělé a děti a dorost</p> <p>12) Díky dostatečné prevenci je v SO ORP nízká kriminalita</p> <p>13) V důsledku ekologické propagace dochází ke zvýšení třídění odpadu obyvateli SO ORP</p> <p>14) Fungující svozové společnosti komunálního</p>	<p>1) Nedostatečná dostupnost menších obcí regionu veřejnými dopravními prostředky</p> <p>2) Přetížená komunikace I/35, která brání dalšímu rozvoji podnikání a cestovního ruchu. Neexistence obchvatu Litomyšle a vedení veškeré osobní i nákladní dopravy přes město</p> <p>3) Nejasné vedení trasy silnice R35 – územní plán musí počítat s územní rezervou pro dva možné koridory plánované rychlostní komunikace</p> <p>4) Nízké procento obyvatel připojených na kanalizace pro veřejnou potřebu, pouze deset obcí má kanalizaci s koncovým napojením na ČOV</p> <p>5) S cílem zachování ZŠ v obci jsou děti mezi školami, jejichž zřizovatelem je obec "přetahovány"</p> <p>6) Neprovázanost zaměření škol s trhem práce při plánování oboru na SŠ nedochází k reflektování poptávky na trhu práce</p> <p>7) Nedostatečné zabezpečení bezbariérového přístupu do škol</p> <p>8) Nedostatek finančních prostředků na pokrytí sociálních služeb</p> <p>9) Málo pracovních příležitostí pro osoby ohrožené, které v důsledku např. ženy na mateřské dovolené jsou vyloučeny z trhu práce nebo osoby na 55 let</p> <p>10) Chybí nabídka chráněného bydlení pro osoby s duševním onemocněním</p> <p>11) Dlouhá čekací doba na umístění v domovech pro seniory</p> <p>12) Ztráta kreditu nemocnice Litomyšl - v důsledku rušení některých oddělení nastal částečný odliv pacientů</p> <p>13) Nedostatečná síť sběrných dvorů v SO ORP Litomyšl</p> <p>14) Nedostatečně vyřešená problematika likvidace BRO a BRKO</p>

odpadu	
Příležitosti	Hrozby
<p>1) Vybudování R35 - odlehčení stávající přetížené komunikace, zlepšení dopravní dostupnosti SO ORP a impuls pro rozvoj podnikání, cestovního ruchu a dalších oblastí</p> <p>2) Vybudováním cyklistických a turistických tras - zvýšení atraktivity území a podpora rozvoje turistiky a zlepšení bezpečnosti</p> <p>3) Zlepšení nabídky mimoškolních aktivit pro děti a mládež</p> <p>4) Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zvýšení jejich motivace</p> <p>5) Integrace a inkluze jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami</p> <p>6) Spolupráce poskytovatelů sociálních služeb v SO ORP a zaměření pozornosti na terénní poskytování pečovatelských služeb</p> <p>7) Posílení služeb osobní asistence a podpora dobrovolnických aktivit</p> <p>8) Vymezení dostatečné nabídky pozemků k rodinné bytové výstavbě a dostatečný počet pracovních míst za účelem udržení mladých rodin v regionu</p> <p>9) Rozvoj aktivit v oblasti kultury, spolkové činnosti a v sociální sféře</p> <p>10) Možnost přemístění léčebny dlouhodobě nemocných do areálu nemocnice města Lito-myšle v návaznosti na výstavbu nového domova pro seniory. (Provázanost zdravotní a sociální péče.)</p> <p>11) Přijetí opatření ke zkvalitnění odpadového hospodářství zvýšením kompostování, snížením podílu biologicky rozložitelného komunálního odpadu na skládky</p>	<p>1) Odkládání realizace nové trasy R35 a obchvatu města</p> <p>2) Rizikové zásahy do přírodního prostředí a krajiny na území SO ORP v důsledku vedení silnice R35 a navazujícího dopravního systému</p> <p>3) Nedostatečná nabídka pracovních příležitostí - odchod mladších ročníků za prací mimo SO ORP a z toho vyplývající stárnutí populace na venkově</p> <p>4) Rušení menších základních škol na obcích, případně jejich sloučení</p> <p>5) Odchod pedagogů bez potřebné kvalifikace v důsledku legislativních změn</p> <p>6) Stárnutí obyvatelstva - nárůst počtu obyvatel nad 65 let a s tím spojený růst nákladů na zdravotní a sociální péči</p> <p>7) Zvýšení míry nezaměstnanosti - důsledkem je zvýšený počet osob v ohrožených skupinách i možné zvýšení výskytu sociálně patologických jevů a nárůst kriminality</p> <p>8) Omezení provozu pošt a dalších služeb v menších obcích SO ORP</p>

Komentář ke SWOT analýze správního obvodu

Při sestavování SWOT analýzy SO ORP vycházel projektový tým ze znalostí a zkušeností s územím. Město Litomyšl má výhodnou polohou, nachází téměř v centru SO ORP Litomyšl. Město disponuje nabídkou v oblastech zaměstnanosti, školství, společenského, kulturního a sportovního života a občanské vybavenosti. SO ORP prochází rychlostní komunikace R35 spojující Čechy a Moravu, která je přetížena jednak osobní, tak i kamionovou dopravou, což způsobuje problémy s dopravou do zaměstnání a žáků do škol. Pardubický kraj společně s Ministerstvem dopravy usiluje o dálničním spojení mimo město Litomyšl a přilehlé obce, což odlehčí přetížené komunikaci. V současné době je projekt v přípravné fázi.

Nemocnice Litomyšl se restrukturalizovala a stala se součástí fúze pěti nemocnic v Pardubickém kraji, kdy došlo k částečnému útlumu nemocnice zrušením některých oddělení- porodnice a dětského oddělení.

V SO OPR je dostatečná nabídka předškolního a základního vzdělání. Z výsledku demografického šetření je patrný mírný pokles dětí od roku 2016, což může způsobit v pozdějších letech nenaplněnost školských zařízení.

Slabou stránkou v oblasti sociálních služeb je vyšší počet nevyřízených žádostí do pobytových zařízení pro seniory. V současné době je připravován projekt pro výstavbu domova pro seniory. Jinak nabídku sociálních služeb hodnotíme jako dostatečnou, přičemž nabízené služby jsou obtížněji dostupné pro občany ze vzdálenějších obcí SO OPR Litomyšl.

V důsledku nové legislativy v OH bude věnována větší pozornost likvidaci BRO a BRKO na obcích. Další slabou stránkou v OH je nedostatečné pokrytá sběrných dvorů v SO ORP. Naopak mezi silné stránky můžeme zařadit fungující svozové společnosti, přičemž dvě z nich jsou akcionáři obce SO ORP, tak dochází k nastavení výhodných podmínek pro obce.

Významný potenciál má region v cestovním ruchu a brzké době připravované síti cyklostezek, které budou procházet celým územím a navazovat na stávající síť cyklostezek.

3. Téma 1 – Školství

3.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů

3.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému

Vytváření podmínek pro rozvoj výchovy a vzdělávání je jednou z významných aktivit obce, kterou jí umožňuje zákon o obcích. Za tím účelem obec pro poskytování předškolního vzdělávání a plnění povinnosti zajistit podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky pro děti s trvalým pobytem na území obce zřizuje svou mateřskou školu, nebo se za určitých smluvních podmínek dohodne s jinou obcí, případně se svazkem obcí. Také pro základní vzdělávání buď zřizuje svoji základní školu, nebo se postará o plnění povinné školní docházky na základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí. Oblast předškolní výchovy a základního vzdělávání se tak stává problémem, který nelze řešit pouze na území jedné obce. Jde o oblast, které se musí společně věnovat (např. i s ohledem na dojíždění za prací v celém spádovém regionu) jak malé obce tak střední a velká města.

Populační vlny se dlouhodobě promítanou do rozvoje regionálního školství a jednotlivých územních celků. Vzhledem k demografickému vývoji mají zejména malé obce problémy s udržení potřebného počtu dětí ve školách. Je zde silná tendence posílat děti do lépe vybavených městských škol nebo jde jenom o proces, kdy dítě jede do školy s rodičem do místa jeho pracoviště. Dojíždění se však stává palčivým problémem nejen pro obce, rodiče a děti, ale i pro nejbližší města, která nemají ve svých školách dostatečnou kapacitu. V okolí velkých měst a příměstských oblastech je akutní otázkou k řešení otázka přeplněnosti mateřských škol.

Ustanovení školského zákona také vymezuje povinnost obce zajišťovat ty výdaje škol a školských zařízení, které nejsou hrazeny ze státního rozpočtu. Obce jsou však často nuceny podporovat školy nad rámec svých povinností. Ač tedy nemají přímou povinnost na některé oblasti přispívat (např. platy pedagogických a nepedagogických pracovníků, školní pomůcky), hledají finanční prostředky ve svých někdy opravdu napjatých rozpočtech, aby školám v jejich svízelné situaci pomohly. Bohužel, ani úprava v rámci zákona o rozpočtovém určení daní zdaleka nezohledňuje náklady potřebné na zázemí pro vzdělávání, a tak se čím dál častěji objevuje rozdíl mezi tím, co by škola potřebovala, a tím, co jí obec může poskytnout v rámci svých finančních možností.

Pro kvalitu života obyvatel dané obce a území je důležitou oblastí také kultura a trávení volného času. Možnosti neformálních volnočasových aktivit a vlastní iniciativy obyvatel související s lokálními tradicemi se projevují spíše na venkově než ve velkých městech. Právě škola jako komunitní centrum zde sehrává velmi významnou roli.

Právě meziobecní spolupráce by mohla přinést odpověď na otázku, jakými cestami a prostředky lze z pohledu zřizovatelů nejen udržet optimálně dimenzovanou síť škol, ale především jak pozitivně působit na zvyšování kvality a vybavenosti škol a školských zařízení včetně ovlivňování a zlepšování jejich rozvoje a úrovně vzdělávání v nich. Díky této spolupráci může navíc docházet k přeměně škol na kulturní, společenská a komunitní centra svých lokalit, kdy škola získá prostor

a podmínky pro svou kreativitu a jako otevřené společenské centrum naplní širší vzdělávací a volnočasovou nabídku nejen pro žáky školou povinné, ale také pro ostatní občany.

Meziobecní spolupráce může přispět k hledání nových řešení nejen v oblasti předškolního a základního vzdělávání s ohledem na kompetence obcí na úrovni území ORP. Jedná se o dlouhodobý proces budování důvěry a spolupráce v co nejvyšší míře mezi místní správou, školou, veřejností, společenskými skupinami a organizacemi o vytváření místního partnerství. Zapojení jednotlivců i veřejnosti do dílčích záměrů rozvoje obce nebo regionu, propojení jejich ekonomických, sociálních a ekologických aspektů pak otevírá další možnosti rozvoje plnohodnotného života ve městech i na venkově.

Základní legislativa

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů vymezuje kompetence a úkoly jednotlivých orgánů ve školství, a to jak orgánů samosprávy, tak i orgánů vykonávajících státní správu
- Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, upravuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, jejich pracovní dobu, další vzdělávání a kariérní systém. Vztahuje se na pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, které jsou zapsány do rejstříku škol a školských zařízení a na pedagogické pracovníky v zařízeních sociálních služeb
- Vyhlášky ke školskému zákonu
- Ostatní vyhlášky
- Vyhlášky k zákonu o pedagogických pracovnících
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávných celků, jimiž jsou obce a kraje a stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků. Upravuje také zřizování nebo zakládání právnických osob územních samosprávných celků. Ustanoveními tohoto zákona se řídí také hospodaření dobrovolných svazků obcí, pokud tento zákon nestanoví jinak, a zřizování příspěvkových organizací v oblasti školství svazkem obcí
- Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), vymezuje uspořádání a rozsah finanční kontroly vykonávané mezi orgány veřejné správy, mezi orgány veřejné správy a žadateli nebo příjemci veřejné finanční podpory a uvnitř orgánů veřejné správy. Stanoví předmět, hlavní cíle a zásady finanční kontroly vykonávané podle tohoto zákona a podle zvláštních právních předpisů, pokud tak tyto předpisy stanoví
- Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, v platném znění, upravuje výkon státní kontroly v České republice

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, stanoví v souladu s právem Evropské unie rozsah a způsob vedení účetnictví, požadavky na jeho průkaznost a podmínky předávání účetních záznamů pro potřeby státu
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zařazení), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů upravuje rozpočtové určení daně z přidané hodnoty, daní spotřebních, daní z příjmů, daně z nemovitostí a daně silniční

3.1.2. Popis základního a předškolního vzdělávání správního obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj

Škola patří k důležité vybavenosti obce, která působí na stabilitu obyvatel a sociální soudržnost ve venkovském prostoru.

Celkem je dnes v ORP evidováno 22 mateřských škol, z toho 3 v Litomyšli. Vybavenost mateřskou školou má potom ještě dalších 18 obcí.

Ve správním území jsou evidovány základní školy v 15 obcích. Jedná se o obce Cerekvice nad Loučnou, Dolní Újezd, Litomyšl (kde jsou 3 základní školy, 1 speciální základní škola), Morašice, Sloupnice a Trstěnice a ve zbývajících 9 obcích (Budislav, Čistá, Janov, Lubná, Makov, Němčice, Osík, Sebranice a Vidlatá Seč) je základní škola pouze s jedním stupněm.

V Litomyšli je zastoupeno i střední a vyšší školství (Gymnázium A. Jiráka, Soukromá střední odborná a jazyková škola Trading Centre, s.r.o., Litomyšl, Střední škola zahradnická a technická Litomyšl, Vyšší odborná škola a střední pedagogická škola) a také vysoké školství Fakultou restaurování Univerzity Pardubice.

Pro mimoškolní aktivity dětí slouží v Litomyšli Dům dětí a mládeže a Základní umělecká škola Bedřicha Smetany, Soukromá základní umělecká škola, o.p.s. a v Dolním Újezde je Základní umělecká škola Dolní Újezd a Výtvarné studio - soukromá základní umělecká škola, o. p. s., Dolní Újezd.

Tab. 17: Definice správního obvodu z pohledu předškolního a základního vzdělávání

Skupina obcí s počtem obyvatel pro správní obvod Litomyšl	do 199	200 až 499	500 až 999	1 000 až 1 999	2 000 až 4 999	5 000 až 9 999	10 000 až 19 999	20 000 až 49 999	50 000 až 99 999	nad 100 000	Celkem
-Počet obcí	13	10	7	4	0	0	1	0	0	0	35
-Počet ZŠ – 1. a 2. stupeň	0	0	2	2	0	0	3	0	0	0	7
-Počet ZŠ – jen 1. stupeň	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	3
-Počet MŠ	2	4	3	4	0	0	3	0	0	0	16
-Gymnázia	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
-Sloučené organizace (ZŠ+MŠ, ZŠ+SŠ, atd.)	0	2	3	1	0	0	0	0	0	0	6
-Počet jiných zařízení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: ČSÚ

Od roku 2005/2006 do roku 2012/2013 se počet školských zařízení neměnil. Z uvedené tabulky popisujeme situaci v roce 2012/2013. Úplné školy jsou v Cerekvici nad Loučnou, Dolní Újezd, v Litomyšli se nachází 3 ZŠ, Morašice a Sloupnice. Pouze první stupeň se nachází v obcích Janov, Osík a Vidlatá Seč. Samostatné MŠ se nachází ve více než polovině obcí. Na území SO ORP Litomyšl je jediné gymnázium nacházející se v Litomyšli. Některé obce, viz tabulka, mají z hlediska úspory zaměstnanců sloučeno předškolní a základní vzdělávání. Tento model jsme zaznamenali u obcí Trstěnice, Makov, Budislav, Němčice, Čistá, Lubná- Sebranice.

Tab. 18: Počty škol/školských zařízení v jednotlivých obcích SO ORP Litomyšl

	Celkem ředitelství	Z toho						
		MŠ	ZŠ	ZUŠ	SVC	ZŠ speciální / se speciálními třídami	MŠ speciální / se speciálními třídami	gymnázia
Celkem škol	40	22	16	4	1	1	1	1
Benátky	1	1	0	0	0	0	0	0
Bohuňovice	0	0	0	0	0	0	0	0
Budislav	1	1	1	0	0	0	0	0
Cerekvice nad Loučnou	2	1	1	0	0	0	0	0
Čistá	1	1	1	0	0	0	0	0

Desná	1	1	0	0	0	0	0	0
Dolní Újezd	4	1	1	2	0	0	0	0
Horky	0	0	0	0	0	0	0	0
Horní Újezd	1	1	0	0	0	0	0	0
Chmelík	0	0	0	0	0	0	0	0
Chotěnov	0	0	0	0	0	0	0	0
Chotovice	0	0	0	0	0	0	0	0
Janov	2	1	1	0	0	0	0	0
Jarošov	1	1	0	0	0	0	0	0
Litomyšl	10	3	3	2	1	1	1	1
Lubná	2	1	1	0	0	0	0	0
Makov	1	1	1	0	0	0	0	0
Morašice	2	1	1	0	0	0	0	0
Němčice	1	1	1	0	0	0	0	0
Nová Sídla	0	0	0	0	0	0	0	0
Nová Ves u Jarošova	0	0	0	0	0	0	0	0
Osík	2	1	1	0	0	0	0	0
Poříčí u Litomyšle	0	0	0	0	0	0	0	0
Příluka	1	1	0	0	0	0	0	0
Řídký	0	0	0	0	0	0	0	0
Sebranice	1	1	0	0	0	0	0	0
Sedliště	1	1	0	0	0	0	0	0
Sloupnice	2	1	1	0	0	0	0	0
Strakov	0	0	0	0	0	0	0	0
Suchá Lhota	0	0	0	0	0	0	0	0
Trstěnice	2	1	1	0	0	0	0	0
Tržek	0	0	0	0	0	0	0	0
Újezdec	0	0	0	0	0	0	0	0
Vidlatá Seč	1	0	1	0	0	0	0	0
Vlčkov	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Výkazy MŠMT, data lze nalézt také např. ve výročních zprávách kraje, webových stránkách obce (je povinnost zveřejnit příspěvkové organizace obce na stránkách), u dalších zřizovatelů

Na území SO ORP Litomyšl se nachází 22 mateřských škol a to v obcích Benátky, Budislav, Cerekvice nad Loučnou, Čistá, Desná, Dolní Újezd, Horní Újezd, Janov, Jarošov, Litomyšl, Lubná, Makov, Morašice, Němčice, Osík, Příluka, Sebranice, Sedliště, Sloupnice, Trstěnice.

Další stupeň vzdělávání představují základní školy. Celkem jich je na území SO šestnáct, z toho devět základních škol úplných a sedm neúplných. Základní školy jsou v Budislavi, Cerekvici nad Loučnou, Čisté, Dolním Újezdě, Janově, Litomyšli, Lubné, Makově, Morašicích, Němčicích, Osíku, Sloupnici, Trstěnicích a Vidlaté Seči.

V regionu se nachází čtyři ZUŠ, z toho dvě jsou státní (Litomyšl a Dolní Újezd) a dvě soukromé (Litomyšl a Dolní Újezd).

SVČ je v SO ORP jeden a to Dům dětí a mládeže v Litomyšli.

V regionu je jedna speciální ZŠ, která je umístěna v Litomyšli. Jedna MŠ se speciální třídou pro děti s poruchami se taktéž nachází v Litomyšli.

Jediné gymnázium SO ORP sídlí v Litomyšli.

Tab. 19: Počty soukromých škol/školských zařízení v jednotlivých obcích SO ORP Litomyšli

	Celkem ředitelství	Z toho				
		MŠ	ZŠ	gymnázia	ZUŠ	SVČ
Celkem	2	0	0	0	2	0
Dolní Újezd	1	0	0	0	1	0
Litomyšl	1	0	0	0	1	0

Zdroj: data lze nalézt např. ve výročních zprávách kraje, u soukromých zřizovatelů

Poznámka: u gymnázia je myšleno víceleté gymnázium, které zajišťuje vzdělávání druhého stupně ZŠ

V Litomyšli je soukromá ZUŠ provozována soukromou osobou a je vyučována hra na hudební nástroj. V Dolním Újezdě je soukromou osobou provozováno Výtvarné studio. Jinak se na území SO ORP nenachází jiné zařízení, které by bylo provozováno soukromou subjektem.

Na území SO ORP Litomyšl se nenachází žádné školské zařízení, které by bylo spravováno církví.

Tab. 20: Pracovníci ve školství v SO ORP

Typ školy, zařízení	Průměrný přepočtený počet pracovníků		
	Celkem	z toho	
		pedagogů	nepedagogů
2012/2013			
mateřské školy	102,75	77,63	25,12
základní školy	214,40	166,26	48,14
základní umělecké školy	36,19	32,36	3,83
gymnázia	30,88	25,39	5,49
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	22,67	22,67	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	5,2	4,2	1
zařízení školního stravování	53,67	0	53,67
Celkem rok 2012/2013	465,54	328,30	137,24

2011/2012			
mateřské školy	100,82	76,37	24,45
základní školy	214,83	166,45	48,39
základní umělecké školy	35,34	31,45	3,89

gymnázia	31,56	25,64	5,92
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	22,21	22,21	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	4,89	3,91	0,98
zařízení školního stravování	50,87	0	50,87
Celkem rok 2011/2012	460,52	326,02	134,50

2010/2011			
mateřské školy	97,82	73,12	24,70
základní školy	215,94	166,61	49,33
základní umělecké školy	35,394	31,61	3,78
gymnázia	31,91	25,82	6,09
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	21,82	21,82	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	5,2	4,2	1
zařízení školního stravování	67,66	0	67,66
Celkem rok 2010/2011	475,54	322,98	152,56

2009/2010			
mateřské školy	92,72	69,73	22,99
základní školy	218,45	167,86	50,60
základní umělecké školy	34,62	30,56	4,06
gymnázia	31,5	25,49	6,01
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	22,18	22,18	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	4,92	3,92	1
zařízení školního stravování	76,79	0	76,79
Celkem rok 2009/2010	481,17	319,72	161,45

2008/2009			
mateřské školy	93,42	70,19	23,23
základní školy	225,35	173,45	51,90
základní umělecké školy	33,89	29,98	3,91
gymnázia	31,95	25,95	6
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	22,12	22,12	0

střediska pro volný čas dětí a mládeže	5,2	4,2	1
dětské domovy	0	0	0
zařízení školního stravování	75,71	0	75,71
Celkem rok 2008/2009	487,64	325,89	161,75

2007/2008			
mateřské školy	91,64	68,16	23,1
základní školy	230,08	177,89	52,19
základní umělecké školy	34,27	30,36	3,91
gymnázia	31,64	25,64	6
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	22,24	22,24	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	5,14	4,14	1
dětské domovy	0	0	0
zařízení školního stravování	75,60	0	75,60
Celkem rok 2007/2008	490,62	328,44	162,18

2006/2007			
mateřské školy	92,55	68,28	24,27
základní školy	227,69	175,54	52,15
základní umělecké školy	33,19	29,77	3,42
gymnázia	32,52	26,52	6
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	22,54	22,54	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	5,2	4,2	1
zařízení školního stravování	75,59	0	75,59
Celkem rok 2006/2007	489,27	326,85	162,42

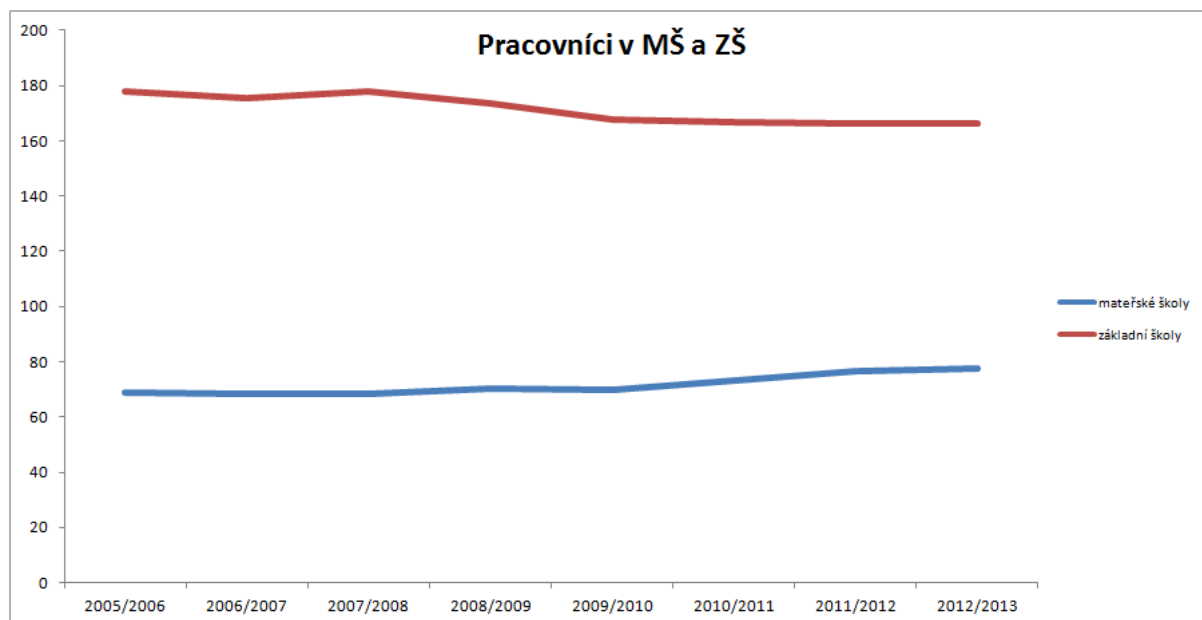
2005/2006			
mateřské školy	92,49	68,73	23,76
základní školy	229,487	177,66	51,82
základní umělecké školy	32,22	29,22	3
gymnázia	31,88	25,88	6
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	23,12	23,12	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	5,2	4,2	1
zařízení školního stravování	74,70	0	74,70
Celkem rok 2005/2006	489,09	328,81	160,28

Zdroj: Výkazy MŠMT (P1-04)

Dle tabulky je zřejmé, že se od roku 2005 zvýšil průměrný přepočtený počet pedagogů v MŠ. Naproti tomu v ZŠ lze zaznamenat pokles průměrný přepočtený počet pedagogů. Počet přepočtených pedagogických pracovníků v ZUŠ zaznamenal nárůst.

Průměrný přepočtený počet pracovníků na Gymnáziu Aloise Jiráska je brán za učitele učící na nižším i vyšším gymnáziu dohromady.

Graf 2: Pracovníci ve školství v SO ORP

Od roku 2005 se postupně zvyšuje průměrný přepočtený počet pedagogů v mateřských školách. Naproti tomu v základních školách lze zaznamenat pokles průměrného přepočteného počtu pedagogů. Počet přepočtených pedagogických pracovníků v ZUŠ zaznamenal nárůst.

3.1.2.1. Základní vzdělávání

Tab. 21: Počet ZŠ za SO ORP Litomyšl

	Počet základních škol		
	Celkem	úplné	neúplné
2005/2006 - 2012/2013			
obec	16	9	7
kraj	0	0	0
církev	0	0	0
Soukromá ZŠ	0	0	0
Celkem	16	9	7

Zdroj: Výroční zpráva školy, Výkazy MŠMT (M3)

Počet základních škol se od roku 2005 do roku 2012 nezměnil. Všech šestnáct škol v území SO ORP zřizují obce. Stejně tak jako mateřské školy nejsou ani žádné základní školy zřizovány krajem, církví nebo soukromým subjektem.

Tab. 22: Počet málotřídních ZŠ v jednotlivých obcích SO ORP Litomyšl

	Počet škol celkem	Z toho					
		jednotřídní	dvoutřídní	trojtřídní	čtyřtřídní	pětitřídní	vícetřídní
Celkem škol	16	0	0	0	0	0	0
Budislav	1	0	0	0	0	0	0
Cerekvice nad Loučnou	1	0	0	0	0	0	0
Čistá	1	0	0	0	0	0	0
Dolní Újezd	1	0	0	0	0	0	0
Janov	1	0	0	0	0	0	0
Litomyšl	3	0	0	0	0	0	0
Lubná	1	0	0	0	0	0	0
Makov	1	0	0	0	0	0	0
Morašice	1	0	0	0	0	0	0
Němčice	1	0	0	0	0	0	0
Osík	1	0	0	0	0	0	0
Sloupnice	1	0	0	0	0	0	0
Trstěnice	1	0	0	0	0	0	0
Vidlatá Seč	1	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Výroční zpráva školy, data u zřizovatele

V SO ORP se nenachází málotřídní základní školy, ale sedm škol je neúplných. Sama škola si určuje, kolik bude mít tříd a jaké v ní budou ročníky.

Základní školy zřizované v SO ORP Litomyšl

Tab. 23: ZŠ zřizované obcemi

Školní rok	Počet ZŠ	Samost.	Počet běžných tříd	Počet speciálních tříd	Počet žáků	Úv. pedagog.	Počet žáků na 1 pedag.	Počet žáků na třídu	Počet žáků na školu
		ZŠ							
2012/2013	16	10	118	0	2311	175,4	13,18	19,58	144,44
2011/2012	16	10	119	0	2282	175,6	12,00	19,18	142,63
2010/2011	16	10	122	0	2296	174,4	13,17	18,82	143,5
2009/2010	16	10	123	0	2340	174,5	13,41	19,02	146,25
2008/2009	16	10	123	0	2440	177,7	13,73	19,84	152,5
2007/2008	16	10	131	0	2521	182	13,85	19,24	157,56
2006/2007	16	10	131	0	2631	188,1	13,99	20,08	164,44
2005/2006	16	10	134	0	2725	191,5	14,23	20,34	170,31

Zdroj: Výkazy MŠMT (M3, P1-04)

Z šestnácti základních škol je deset samostatných. U ZŠ nastal opačný trend než u předškolních zařízení. V ZŠ došlo k poklesu dětí od roku 2005 do roku 2012 o 414, čímž se snížily úvazky pedagogických pracovníků.

Na území SO ORP Litomyšl se nenachází žádné soukromé ani církevní základní školy.

Tab. 24: Součásti základních škol v jednotlivých obcích SO ORP

	Počet základních škol celkem	V nich součástí				
		ZŠ	MŠ	ŠD (ŠK)	ŠJ	Jiné
Celkem	16	16	6	18	11	29
Benátky	0	0	0	0	0	0
Bohuňovice	0	0	0	0	0	0
Budislav	1	1	1	1	1	1
Cerekev nad Loučnou	1	1	0	1	1	2
Čistá	1	1	1	1	1	2
Desná	0	0	0	0	0	0
Dolní Újezd	1	1	0	1	1	2
Horky	0	0	0	0	0	0
Horní Újezd	0	0	0	0	0	0
Chmelík	0	0	0	0	0	0
Chotěnov	0	0	0	0	0	0
Chotovice	0	0	0	0	0	0

Janov	1	1	0	1	1	2
Jarošov	0	0	0	0	0	0
Litomyšl	3	3	0	4	0	6
Lubná	1	1	1	1	1	2
Makov	1	1	1	1	1	1
Morašice	1	1	0	2	0	2
Němčice	1	1	1	1	1	2
Nová Sídla	0	0	0	0	0	0
Nová Ves u Jarošova	0	0	0	0	0	0
Osík	1	1	0	1	0	2
Poříčí u Litomyšle	0	0	0	0	0	0
Příluka	0	0	0	0	0	0
Řídký	0	0	0	0	0	0
Sebranice	0	0	0	0	0	0
Sedliště	0	0	0	0	0	0
Sloupnice	1	1	0	1	1	2
Strakov	0	0	0	0	0	0
Suchá Lhota	0	0	0	0	0	0
Trstěnice	1	1	1	1	1	2
Tržek	0	0	0	0	0	0
Újezdec	0	0	0	0	0	0
Vidlatá Seč	1	1	0	1	1	1
Vlčkov	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Výkazy MŠMT (M3), weby zřizovatelů

Na území SO ORP se nachází šestnáct základních škol. Šest mateřských škol je součástí ZŠ.

Každá ze základních škol má zřízenou školní družinu nebo školní klub.

Školní stravování je zajištěno několika způsoby. Žáci ZŠ Morašice a Osík dochází do školní jídelny, která se nachází v prostorách MŠ. V Litomyšli je školní stravování zajištěno Scolarestem Praha, pouze II. ZŠ na ulici T. G. Masaryka má školní jídelnu, kam dochází také žáci gymnázia a III. ZŠ v Litomyšli. Stravování pro ZŠ Sloupnice je zajišťováno v prostorách Domova pro seniory ve Sloupnici (jídelna pro žáky ZŠ je oddělena).

Součástí každé ZŠ je tělocvična a většina škol využívá školní hřiště. Žádná ze škol nemá vlastní bazén a je tak využíván městský bazén v Litomyšli.

Tab. 25: Počty tříd a žáků v ZŠ zřizovaných obcí ve školním roce 2012/2013 v SO ORP Litomyšl

	Počet škol	Počet tříd	Počet žáků	Průměrný počet žáků na školu	Průměrný počet žáků na třídu
Celkem	16	118	2311	-	-
Budislav	1	2	17	17	8,5
Cerekvice nad Loučnou	1	9	167	167	18,56
Čistá	1	3	31	31	10,33
Dolní Újezd	1	14	291	291	20,79
Janov	1	2	35	35	17,5
Litomyšl	3	47	1073	357,67	22,83
Lubná	1	9	182	182	20,22
Makov	1	1	16	16	16
Morašice	1	7	129	129	18,43
Němčice	1	3	51	51	17
Osík	1	3	40	40	13,33
Sloupnice	1	9	175	175	19,44
Trstěnice	1	7	81	81	11,57
Vidlatá Seč	1	2	23	23	11,5

Zdroj: Výkazy MŠMT (M3), weby zřizovatelů

V šestnácti základních školách v SO ORP Litomyšl je celkem 118 tříd s 2 311 žáky. Největší počet žáků se nachází v ZŠ v Litomyšli a v Dolním Újezdě. Nejméně žáků pak bylo v základní škole v Makově, kterou ve školním roce 2012/2013 navštěvovalo šestnáct žáků.

Tab. 26: Počet úplných a neúplných ZŠ v SO ORP Litomyšl

	Počet škol	Počet úplných škol	Počet neúplných škol
Celkem	16	9	7
Budislav	1	0	1
Cerekvice nad Loučnou	1	1	0
Čistá	1	0	1
Dolní Újezd	1	1	0
Janov	1	0	1
Litomyšl	3	3	0
Lubná	1	1	0
Makov	1	0	1
Morašice	1	1	0
Němčice	1	0	1
Osík	1	0	1
Sloupnice	1	1	0
Trstěnice	1	1	0
Vidlatá Seč	1	0	1

Zdroj: Výroční zpráva školy, Výkazy MŠMT (M3)

V SO ORP Litomyšl je devět úplných škol, tj. škola má jak první, tak druhý stupeň (Cerekvice nad Loučnou, Dolní Újezd, tři v Litomyšli, Lubná, Morašice, Sloupnice a Trstěnice). Sedm škol je neúplných, tj. škola má jen první stupeň nebo druhý (Budislav, Čistá, Janov, Makov, Němčice Osík, Vidlatá Seč).

Tab. 27: Údaje o pracovnících ZŠ zřizovaných obcemi v SO ORP Litomyšl

		Fyzické osoby	Přepočtení na plně zaměstnané	
		celkem	celkem	z toho ženy
Celkem učitelé		196	175,4	146,6
v tom vyučující	na 1. stupni	-	78,1	73,1
	na 2. stupni	-	83,9	60

Zdroj: Výkazy MŠMT (P1-04)

Celkem je 162 pracovníků ZŠ plně přepočtených na zaměstnané. Z nichž 78 je na 1. stupni a 84 na 2. stupni. Ženy, zejména, na 1. stupni tvoří většinu zaměstnanců školy. Na 2. stupni ženy tvoří 72 % z celkového počtu zaměstnanců.

Tab. 28: Ostatní pedagogičtí pracovníci škol v SO ORP Litomyšl

		Fyzické osoby		Přepočtení na plně zaměstnané	
		celkem	z toho ženy	celkem	z toho ženy
asistenti pedagoga	pro žáky se zdravotním postižením	9	9	5,8	5,8
	pro žáky se sociálním znevýhodněním	0	0	0	0
psychologové		1	1	0,5	0,5
speciální pedagogové		0	0	0	0
výchovní poradci		12	10	-	-

Zdroj: Výkazy MŠMT (P1-04)

Školy zaměstnávají devět asistentů pedagoga pro žáky se zdravotním postižením (Čistá, Cerekvice nad Loučnou, ZŠ Zámecká Litomyšl, Dolní Újezd, Morašice a Speciální ZŠ a MŠ Litomyšl). Tuto profesi ve všech případech zastávají ženy.

Žádná škola nezaměstnává asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním ani speciálního pedagoga.

Jeden psycholog působí na ZŠ Zámecká v Litomyšli.

Téměř na všech školách působí výchovní poradci. Na gymnáziu působí dva výchovní poradci, jinak na škole nepůsobí jiní pedagogičtí pracovníci uvedeni v tabulce. Na Speciální ZŠ a MŠ působí tři asistenti pedagoga pro žáky se zdravotním pojištěním a jeden výchovný poradce.

Tab. 29: Počet škol a žáků na jednoho přepočteného pracovníka v SO ORP Litomyšl

Školní rok	Počet škol	Počet žáků	Počet učitelů (přepočtený stav)	Počet žáků na jednoho přepočteného pracovníka
2012/2013	16	2311	175,4	13,2
2011/2012	16	2282	175,6	13,0
2010/2011	16	2296	174,4	13,2
2009/2010	16	2340	174,5	13,4
2008/2009	16	2440	177,7	13,7
2007/2008	16	2521	182,0	13,9
2006/2007	16	2631	188,1	14,0
2005/2006	16	2725	191,5	14,2

Zdroj: výroční zprávy zřizovatele, Výkazy MŠMT (M3, P1-04)

Počet škol se od roku 2005 nezměnil a v ORP je stále 16 škol, ale dle tabulky je patrný úbytek žáků a s tím spojený úbytek počtu učitelů (přepočtený stav).

Tab. 30: Počet absolventů ZŠ v SO ORP Litomyšl

Žáci, kteří ukončili školní docházku	2005/2006		2006/2007		2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011		2011/2012		2012/2013	
	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy
v 1. – 5. ročníku	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
v 6. ročníku	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
v 7. ročníku	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
v 8. ročníku	6	0	7	0	3	0	8	0	9	0	11	0	6	0	6	0
v 9. ročníku	321	0	333	0	317	0	313	0	307	0	249	0	267	0	240	0
v 10. ročníku	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Žáci, kteří přešli do SŠ																
z 5. ročníku	28	0	23	0	31	0	28	0	24	0	33	0	23	0	27	0
ze 7. ročníku	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
žáci 1. ročníku s dodatečným odkladem PŠD	11	0	0	0	1	0	2	0	0	0	1	0	0	0	1	0

Zdroj: Výkazy MŠMT (M3)

Žáci ve většině případů končí povinnou školní docházku v deváté třídě, ale i v tomto případě je patrný pokles absolventů ZŠ z důvodu poklesu počtu rodičích se dětí. Počet žáků odcházejících v osmém ročníku se pohybuje od tří do jedenácti. Základní školy se potýkají s úbytkem žáků v pátých třídách, kteří odchází na osmiletá gymnázia, přičemž následně klesá úroveň druhého stupně základních škol.

Tab. 31: Přehled škol pro žáky se speciálním vzdělávacími potřebami v SO ORP

	Celkem	Z toho zřízené			
		krajem	obcí	církví	soukromé
Ředitelství celkem	1	0	1	0	0
z toho mateřská škola pro děti se zdravotním postižením	0	0	0	0	0
mateřská škola při zdravotnickém zařízení	0	0	0	0	0
základní škola pro žáky se zdravotním postižením	0	0	0	0	0
základní škola při zdravotnickém zařízení	0	0	0	0	0
základní škola praktická	0	0	0	0	0
základní škola speciální	1	0	1	0	0
přípravný stupeň základní školy speciální	0	0	0	0	0

Zdroj: Statistická ročenka školství, Výkazy MŠMT (R13-01), sběr dat na SO, webové stránky zřizovatelů, Výroční zprávy škol

Součástí Speciální základní školy Litomyšl je:

- Základní škola praktická
- Základní škola speciální
- Přípravný stupeň základní školy speciální
- Školní družina

Zřizovatelem školy je Pardubický kraj.

Tab. 32: Základní údaje o základním vzdělávání ve správním obvodu (1. i 2. stupeň ZŠ) v obcích SO ORP Litomyšl

Název údaje	Hodnota	% z celkového počtu	Komentář
2012/2013			
Průměrný počet dětí ve třídě ZŠ zřizovaných			
- obcemi	19,59	100	-
- jinými subjekty	0	0	-
Průměrný počet dětí celkem	19,59	-	-
2011/2012			
Průměrný počet dětí ve třídě ZŠ zřizovaných			

- obcemi	19,18	100	-
- jinými subjekty	0	0	-
Průměrný počet dětí celkem	19,18	-	-
2010/2011			
Průměrný počet dětí ve třídě ZŠ zřizovaných			
- obcemi	18,82	100	-
- jinými subjekty	0	0	-
Průměrný počet dětí celkem	18,82	-	-
2009/2010			
Průměrný počet dětí ve třídě ZŠ zřizovaných			
- obcemi	19,02	100	-
- jinými subjekty	0	0	-
Průměrný počet dětí celkem	19,02	-	-
2008/2009			
Průměrný počet dětí ve třídě ZŠ zřizovaných			
- obcemi	19,84	100	-
- jinými subjekty	0	0	-
Průměrný počet dětí celkem	19,84	-	-
2007/2008			
Průměrný počet dětí ve třídě ZŠ zřizovaných			
- obcemi	19,24	100	-
- jinými subjekty	0	0	-
Průměrný počet dětí celkem	19,24	-	-
2006/2007			
Průměrný počet dětí ve třídě ZŠ zřizovaných			
- obcemi	20,08	100	-
- jinými subjekty	0	0	-
Průměrný počet dětí celkem	20,08	-	-
2005/2006			
Průměrný počet dětí ve třídě ZŠ zřizovaných			
- obcemi	20,34	100	-
- jinými subjekty	0	0	-
Průměrný počet dětí celkem	20,34	-	-

Zdroj: Výkazy MŠMT (M3), výroční zpráva ZŠ

ZŠ v SO ORP jsou zřizovány pouze obcemi. Z údajů od roku 2005 do roku 2012 je zřejmé, že se průměrný počet dětí ve třídách ZŠ zřizovaných obcemi snížil o 1 žáka.

Tab. 33: Popis ZŠ v SO ORP Litomyšl za školní rok 2012/2013

Název ZŠ	Obec	Kapacita	Počet žáků	Volná místa
Celkem za SO ORP		3771	2311	1460
Základní škola a Mateřská škola Budislav, okres Svitavy	Budislav	60	17	43
Základní škola, Cerekvice nad Loučnou, okres Svitavy	Cerekvice	250	167	83
Základní škola a Mateřská škola Čistá, okres Svitavy	Čistá	60	31	29
Základní škola Dolní Újezd, okres Svitavy	Dolní Újezd	552	291	261
Základní škola Janov, okres Svitavy	Janov	60	35	25
Základní škola Litomyšl, T.G.Masaryka 1145, okres Svitavy	Litomyšl	450	298	152
Základní škola Litomyšl, U Školek 1117, okres Svitavy	Litomyšl	420	267	153
Základní škola Litomyšl, Zámecká 496, okres Svitavy	Litomyšl	619	508	111
Základní škola Lubná - Sebranice a Mateřská škola Lubná	Lubná	350	182	168
Základní škola a mateřská škola Makov, okres Svitavy	Makov	30	16	14
Masarykova základní škola Morašice, okres Svitavy	Morašice	240	129	111
Základní škola a mateřská škola Všeználek, Němčice 114	Němčice	60	51	9
Základní škola Osík, okres Svitavy	Osík	100	40	60
Základní škola Sloupnice	Sloupnice	220	175	45
Základní škola a mateřská škola Trstěnice, okres Svitavy	Trstěnice	250	81	169
Základní škola, Vidlatá Seč, okres Svitavy	Vidlatá Seč	50	23	27

Zdroj: Výkazy MŠMT (R13-01, M3), webové stránky, popř. výroční zprávy škol

Kapacita škol je stanovována zřizovatelem, tedy obcemi. Školy ve většině případů nežádají o snížení kapacity. Kapacita škol v SO ORP Litomyšl je 3 771. Povinnou školní docházku splňuje 2 311 žáků. Z rozdílu je tedy patrné, že volných míst je 1 460.

Tab. 34: Očekávaný vývoj počtu žáků ve správním obvodu ORP Litomyšl

Počet žáků správního obvodu	Počet	Volná místa (kapacita – počet žáků)	Počet žáků / kapacita v %
Kapacita všech ZŠ k 30. 9. 2013	3771	----	----
Známy nárůst nebo úbytek kapacity k 30. 9. 2018	-100	----	----
Známy nárůst nebo úbytek kapacity k 30. 9. 2023	-200	----	----
Počet žáků k 30. 9. 2012	2 311	1 460	62,7
Předpoklad ke konci roku 2018	2 100	1 400	66,7
Předpoklad ke konci roku 2023	2 000	1 390	69,5

Zdroj: Výkazy MŠMT (R13-01), ČSÚ, sběr dat na SO

Českým statistickým úřadem (ČSÚ) byla poskytnuta data za Pardubický kraj, kde neexistuje výhled pro menší územní jednotku, než je kraj. Podle údajů odboru školství v Litomyšli, kde evidují zápisy dětí do ZŠ, bude pro rok 2015 kapacita škol naplněna. Dle statistických údajů bude mít celkový počet dětí dosahující věku šest let klesající tendenci (zdroj: Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050.). Dle projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 je zřejmé, že bude v kraji v roce 2018 5 315 dětí ve věku šest let a v roce 2023 již jen 5 034 dětí. Z toho odvozujeme, že SO ORP Litomyšl bude následovat tento trend snížení počtu dětí. Dle rozhovoru se školským odborem v Litomyšli se nepředpokládá výrazná změna kapacity v ZŠ.

3.1.2.2. Předškolní vzdělávání

Tab. 35: Celkové počty MŠ dle zřizovatele v SO ORP Litomyšl

Zřizovatel	Počet MŠ	Počet dětí celkem	Počet běžných tříd	Počet dětí v běžných třídách	Počet speciálních tříd	Počet dětí ve speciálních třídách
2012/2013						
obec	22	1005	41	976	1	14
kraj	0	0	0	0	0	0
církev	0	0	0	0	0	0
soukromník	0	0	0	0	0	0
Celkem	22	1005	41	976	1	14
2011/2012						
obec	22	982	41	968	1	14
kraj	0	0	0	0	0	0
církev	0	0	0	0	0	0
soukromník	0	0	0	0	0	0

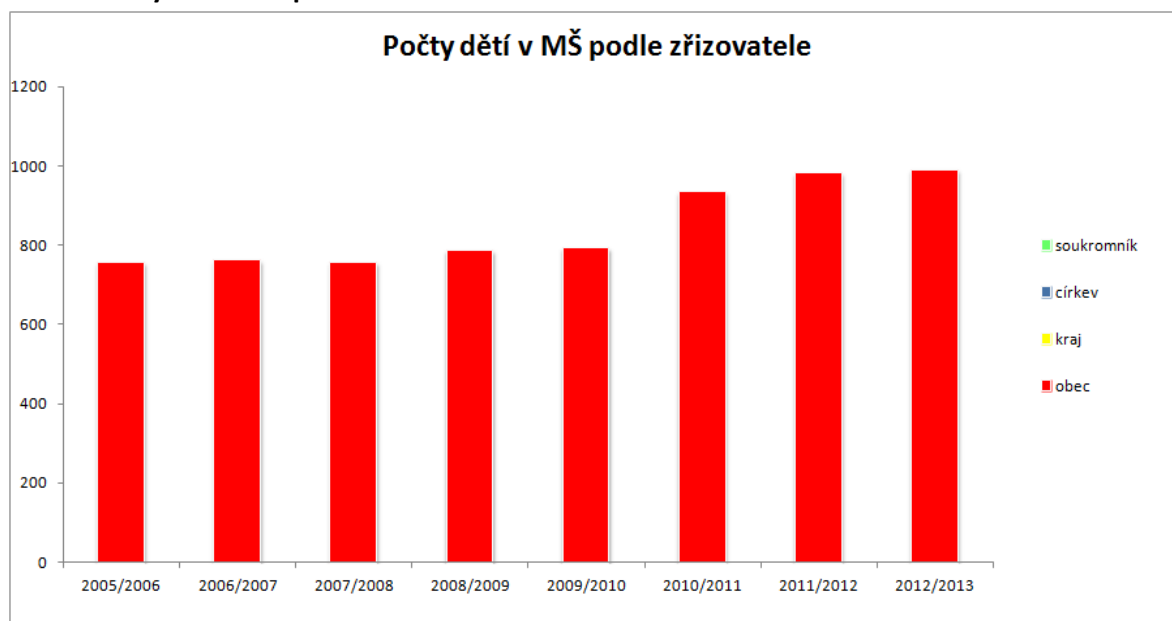
Celkem	22	982	41	968	1	14
2010/2011						
obec	22	934	39	920	1	14
kraj	0	0	0	0	0	0
církev	0	0	0	0	0	0
soukromník	0	0	0	0	0	0
Celkem	22	934	39	920	1	14
2009/2010						
obec	22	793	34	779	1	14
kraj	0	0	0	0	0	0
církev	0	0	0	0	0	0
soukromník	0	0	0	0	0	0
Celkem	22	793	34	779	1	14
2008/2009						
obec	22	787	33	773	1	14
kraj	0	0	0	0	0	0
církev	0	0	0	0	0	0
soukromník	0	0	0	0	0	0
Celkem	22	787	33	773	1	14
2007/2008						
obec	22	757	34	757	0	0
kraj	0	0	0	0	0	0
církev	0	0	0	0	0	0
soukromník	0	0	0	0	0	0
Celkem	22	757	34	757	0	0
2006/2007						
obec	22	762	33	762	0	0
kraj	0	0	0	0	0	0
církev	0	0	0	0	0	0
soukromník	0	0	0	0	0	0
Celkem	22	762	33	762	0	0
2005/2006						
obec	22	757	34	757	0	0

kraj	0	0	0	0	0	0
církev	0	0	0	0	0	0
soukromník	0	0	0	0	0	0
Celkem	22	757	34	757	0	0

Zdroj: Výkazy MŠMT (S1-01), webové stránky zřizovatele

Mateřské školy v SO ORP jsou zřizovány obcemi. Od roku 2005 lze vidět, že se počet běžných tříd zvýšil z 34 na 41. Tento nárůst je způsoben nárůstem počtu dětí, kdy v roce 2005 lze ve třídách MŠ zaznamenat 757 a v roce 2012 990 dětí (počet dětí v běžné třídě plus počet dětí ve speciálních třídách). Speciální třídy byly zřízeny v roce 2008 a jejich kapacita je 14 dětí.

Graf 3: Počty dětí v MŠ podle zřizovatele

Tab. 36: MŠ v SO ORP zřizované obcí

Školní rok	Počet MŠ	Samost. MŠ	Běžné třídy /speciál. třídy	Počet dětí	Úv. pedag.	Počet dětí na jeden pedagog. úvazek	Počet dětí na třídu	Počet dětí na školu
2012/2013	22	16	41	1005	76,1	13,2	24,5	45,7
2011/2012	22	16	41	997	75	13,3	24,3	45,3
2010/2011	22	16	39	914	72,6	12,6	23,4	41,5
2009/2010	22	16	34	923	69,7	13,2	27,1	42,0
2008/2009	22	16	33	915	68,5	13,4	27,7	41,6
2007/2008	22	16	34	881	67,3	13,1	25,9	40,0
2006/2007	22	16	33	879	65,8	13,4	26,6	40,0
2005/2006	22	16	34	884	68,4	12,9	26	40,2

Zdroj: Výkazy MŠMT (S1-01, P1-04, R13-01), data u zřizovatele

Od roku 2005 do roku 2012 se nezměnil počet mateřských škol, kterých je stále 22, z toho 16 MŠ je samostatných. Z tabulky můžeme pozorovat nárůst počtu dětí a tím pádem i tříd ve školkách, s čímž souvisí také zvýšení pedagogických úvazků.

V SO ORP nevzniká situace, kdy by dítě nebylo přijato do školky z kapacitních důvodů. Některé školky, zejména venkovského charakteru, jako je např. MŠ v Dolním Újezdě, přijímají i děti mladší než tři roky.

Od roku 2005 do roku 2012 nebyly zřízeny soukromé ani církevní MŠ.

Na území SO ORP se nenachází soukromé ani církevní mateřské školy.

3.1.2.3. Údaje o pedagogických pracovnících v MŠ v ORP

Tab. 37: Pedagogičtí pracovníci v MŠ zřizovaných obcemi, popřípadě krajem

Školní rok	Přepočtení pedagogové celkem	Z toho nekvalifikovaní	% nekvalifikovaných
2012/2013	106	7,2	7%
2011/2012	106	6	6%
2010/2011	102,7	7	7%
2009/2010	98,9	6,7	7%
2008/2009	99	7,1	7%
2007/2008	99	9	9%
2006/2007	98,4	8	8%
2005/2006	100,7	9,4	9%

Zdroj: Výroční zpráva školy, Výkazy MŠMT (R13-01)

Od roku 2005 můžeme zaznamenat nárůst počtu přepočtených pedagogů. Počet nekvalifikovaných pracovníků klesá, což se odvíjí od přijatých legislativ MŠMT.

Tab. 38: Přehled MŠ v SO ORP v školním roce 2012/2013

Název MŠ	Obec	Kapacita	Počet žáků	Volná místa
Celkem		1102	1005	97
Mateřská škola	Cerekvice nad Loučnou	56	56	0
Mateřská škola	Dolní Újezd	65	52	13
Mateřská škola	Horní Újezd	28	28	0
Mateřská škola	Janov	52	50	2
Mateřská škola	Benátky	20	20	0
Mateřská škola	Osík	40	40	0
Mateřská škola	Desná	35	35	0
Mateřská škola	Jarošov	25	25	0
Mateřská škola	Sedliště	35	24	11

Mateřská škola	Morašice	60	26	34
Mateřská škola	Sebranice	45	45	0
Základní škola a mateřská škola	Trstěnice	27	27	0
Základní škola a mateřská škola	Makov	20	20	0
Základní škola a mateřská škola	Budislav	30	21	9
Mateřská škola	Sloupnice	50	50	0
II. mateřská škola	17. listopadu 905, Litomyšl	137	131	6
I. mateřská škola	Jiráskova 95, Litomyšl	110	110	0
III. mateřská škola	Lidická 1056, Litomyšl	112	109	3
Základní škola a MŠ Všechnálek	Němčice	40	40	0
Základní škola a Mateřská škola	Čistá	40	40	0
ZŠ Lubná - Sebranice a MŠ	Lubná	50	31	19
Mateřská škola	Příluka	25	25	0

Zdroj: webové stránky obcí, zřizovatelů, weby jednotlivých škol, zřizovací listiny školy, Výkazy MŠMT (S1-01)

Pro tuto tabulku byla použita data z rejstříku škol. Při kapacitě 1102 míst je počet žáků 1005, takže v mateřských školách je k dispozici 97 volných míst. Z tabulky je patrné, že je pokryta poptávka uchazečů o mateřskou školu.

Tab. 39: Očekávaný vývoj počtu dětí v MŠ v SO ORP Litomyšl

Počet dětí v MŠ ve správním obvodu	Počet	Volná místa (kapacita – počet žáků)	Počet žáků / kapacita v %
Kapacita všech MŠ k 30. 9. 2013	1 102	----	----
Znamý nárůst nebo úbytek kapacity k 30. 9. 2018	-65	----	----
Znamý nárůst nebo úbytek kapacity k 30. 9. 2023	-50	----	----
Počet dětí v MŠ k 30. 9. 2013	1 031	97	9,4
Předpoklad počtu dětí v MŠ ke konci roku 2018	1050	80	7,61
Předpoklad počtu dětí v MŠ ke konci roku 2023	1000	75	7,5

Zdroj: ČSÚ, webové stránky obcí, zřizovatelů, weby jednotlivých škol, zřizovací listiny školy, Výkazy MŠMT (S1-01)

Českým statistickým úřadem (ČSÚ) nám byla poskytnuta data za Pardubický kraj, kdy neexistuje od ČSÚ výhled k menší územní jednotce, než je kraj. Z údajů odboru školství v Litomyšli, kde evidují zápisy dětí do MŠ a předpokládají, že pro rok 2015 bude kapacita naplněna, ale dle statistických údajů již od roku 2018 má celkový počet dětí dosahující věku 3 let klesající tendenci (Zdroj: Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050.). Dle projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 je zřejmé, že bude v kraji v roce 2018 5 180 dětí ve věku 3 let a v roce 2023 úbytek na 4 755 dětí. Z toho odvodíme, že v SO ORP Litomyšl bude následovat tento trend snižujícího se počtu dětí.

3.1.2.4. Zařízení jeslového typu

Tab. 40: Počet zařízení dle zřizovatelů dle obcí zřizované obcemi v SO ORP Litomyšl pro péči o děti do 3 let (jesle a další formy)

	Instituce	Rozsah věku dětí		Kapacita	Volných míst (k 31. 12. 2013)
		od (v měsících)	do (v měsících)		
Celkem				40	0
Litomyšl	Rodinné centrum Litomyšl	6	72	40	0

Zdroj: sběr dat na SO, webové stránky zřizovatele

Rodinné centrum Litomyšl zaštiťuje provoz tzv. miniškolky pro děti od 0 do 3 let. Služba není dotovaná státem. V centru je zapsáno cca 40 dětí. Centrum nabízí variabilní hlídání a respektuje potřeby rodičů.

Další možností pro rodiče je individuální hlídání fyzikou osobou na živnostenský list v integrované obci Kornice.

3.1.2.5. Ostatní - Jídelny, SVČ, družiny, kluby

Tab. 41: Školní družiny a školní kluby v SO ORP Litomyšl

ŠD a ŠK zřizované	počet oddělení	Počet zapsaných účastníků		
		z 1. stupně	z 2. stupně	celkem
2012/2013				
krajem	0	0	0	0
obcemi	27	798	142	940
církví	0	0	0	0
soukromou osobou	0	0	0	0
Celkem	27	798	142	940

2011/2012				
krajem	0	0	0	0
obcemi	27	756	144	900
církví	0	0	0	0
soukromou osobou	0	0	0	0
Celkem	27	756	144	900

2010/2011				
krajem	0	0	0	0
obcemi	25	701	181	882
církví	0	0	0	0
soukromou osobou	0	0	0	0
Celkem	25	701	181	882

2009/2010				
krajem	0	0	0	0
obcemi	25	687	175	862
církví	0	0	0	0
soukromou osobou	0	0	0	0
Celkem	25	687	175	862

2008/2009				
krajem	0	0	0	0
obcemi	25	671	157	828
církví	0	0	0	0
soukromou osobou	0	0	0	0
Celkem	25	671	157	828

2007/2008				
krajem	0	0	0	0
obcemi	26	708	133	841
církví	0	0	0	0
soukromou osobou	0	0	0	0
Celkem	26	708	133	841

2006/2007				
krajem	0	0	0	0
obcemi	26	758	135	893
církví	0	0	0	0
soukromou osobou	0	0	0	0
Celkem	26	758	135	893

2005/2006				
krajem	0	0	0	0
obcemi	28	679	192	871
církví	0	0	0	0
soukromou osobou	0	0	0	0
Celkem	28	679	192	871

Zdroj: Výkazy MŠMT (Z2-01)

Školní kluby neuvádějí oddělení. Vzhledem k tomu, že Základní škola Lubná - Sebranice provozuje v Lubné pouze druhý stupeň základní školy, nenachází se zde školní družina ani školní klub.

Školní družiny se nachází v následujících obcích: Janov, Osík, Trstěnice, Dolní Újezd, Makov, Budislav, Cerekev nad Loučnou, Litomyšl (ZŠ U Školek, T. G. Masaryka, Zámecká), Vidlatá Seč, Morašice, Speciální škola Litomyšl, Sloupnice, Němčice, Čistá, Lubná.

Školní kluby se nachází v obcích Dolní Újezd, Litomyšl (ZŠ T. G. Masaryka) a Morašice.

Dle odboru školství v Litomyšli v současné době školy žádají podle školského zákona z roku 2004 o navýšení kapacity školních klubů a školních družin. Ze zákona se navýšil maximální počet dětí ve školních družinách z 25 na 30.

Tab. 42: Údaje o pedagogických pracovnících ŠD a ŠK v SO ORP Litomyšl

ŠK a ŠD zřizované	Vychovatelé			Ostatní pedagog. pracovníci		
	interní		externí	interní		externí
	fyzický stav	z toho ženy	fyzický stav	fyzický stav	z toho ženy	fyzický stav
krajem	0	0	0	0	0	0
obcemi	31	29	0	0	0	0
církví	0	0	0	0	0	0
soukromou osobou	0	0	0	0	0	0
Celkem	31	29	0	0	0	0

Zdroj: Výkazy MŠMT (Z2-01)

V SO ORP Litomyšl jsou ve školních klubech a školních družinách zaměstnáni pouze interní vychovatelé, z nichž jsou dva muži.

Tab. 43: Počet ZUŠ podle zřizovatelů dle obcí v SO ORP Litomyšl

	Z toho zřizovaných		
	krajem	obcemi	jiným zřizovatelem
Celkem	0	2	2
Dolní Újezd	0	1	1
Litomyšl	0	1	1

Zdroj: Výkazy MŠMT (S24-01), weby zřizovatelů

V SO ORP Litomyšl se nachází čtyři základní umělecké školy. V Litomyšli působí Základní umělecká škola Bedřicha Smetany v Litomyšli a Soukromá základní umělecká škola, o. p. s., výuka hry na nástroj v Litomyšli. Základní umělecká škola Bedřicha Smetany poskytuje vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech (hudební bor, taneční obor, výtvarný obor a literárně dramatický obor) a připravuje žáky pro studium učebních a studijních oborů na středních školách uměleckého zaměření a na konzervatořích. Připravuje také žáky pro studium na vysokých školách s uměleckým zaměřením. Základní umělecká škola organizuje studium určené převážně pro žáky základních škol. Může též organizovat studium pro děti mateřských škol, středních škol a pro dospělé. Pracuje zde celá řada komorních hudebních skupin, dva pěvecké sbory, dechový orchestr a big band. Žáci a učitelé připravují tradičně pro veřejnost celou řadu koncertů, hudebních vystoupení, divadelních představení, tanečních vystoupení a výstav. Od školního roku 2012/2013 škola začíná vyučovat podle vlastního školního vzdělávacího programu (ŠVP), který motivačně nazvala "Proč bychom se netěšili do ZUŠ" a který vystihuje hlavní vizi školy: Chceme, aby děti k nám do ZUŠ chodily rády, aby jim jejich vlastní umělecká činnost přinášela radost a aby se jim stala koníčkem na celý život.

Soukromá základní umělecká škola v Litomyšli vyučuje hru na housle. Ke studijnímu programu patří koncerty, kde každý žák předvede skladbu, kterou nastudoval.

Druhou obcí, ve které se nachází základní umělecká škola, je Dolní Újezd. Obec zde zřizuje Základní uměleckou školu Dolní Újezd a soukromý subjekt Výtvarné studio Dolní Újezd, o. p. s. Vzdělávací instituce nabízí výuku výtvarné výchovy předškolákům, dětem mladšího i staršího školního věku a středoškolákům. Připravuje žáky k talentovým zkouškám na střední a vysoké školy s výtvarným zaměřením. Žáci pracují v menších skupinách, pokud možno rozdělených podle věku. Mají k dispozici veškerý spotřební materiál a pomůcky (v ceně školného). Výsledky celoroční práce jsou prezentovány vždy na závěr školního roku na velké výstavě ve všech prostorách dolnoújezdské sokolovny.

Tab. 44: Údaje o pedagogických pracovnících ZUŠ v SO ORP Litomyšl

	Pracovníci celkem	
	fyzické osoby	přepočtené osoby
Celkem	68	0
Dolní Újezd	32	0
Litomyšl	36	0

Zdroj: Výkazy MŠMT (P1-04)

Počty pracovníků v uměleckých školách byly následující: ZUŠ B. Smetany (35), Soukromá základní umělecká škola, o.p.s. (1), ZUŠ Dolní Újezd (27), Výtvarné studio Dolní Újezd, o. p. s. (5).

Tab. 45: Přehled středisek volného času podle zřizovatele v SO ORP Litomyšl

	Z toho zřizovaných		
	krajem	obcemi	jiným zřizovatelem
Celkem	0	1	0
Litomyšl	0	1	0

Zdroj: statistická ročenka MŠMT, weby zřizovatelů, Výkazy MŠMT (Z15-01)

Středisko volného času Dům dětí a mládeže v Litomyšli uskutečňuje zájmové vzdělávání dětí, mládeže, rodičů, popřípadě jiných fyzických osob v jejich volném čase.

Zájmové vzdělávání je uskutečňováno zejména těmito formami: příležitostnou výchovnou, vzdělávací zájmovou a tematickou rekreační činností (včetně příměstských táborů zpravidla vázaných na prázdninová období), pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činností, letní táborovou aktivitou mimo vlastní sídlo organizace, osvětovou činností včetně prevence sociálně patologických jevů.

Další funkcí střediska je nabídka spontánní zájmové a rekreační činnosti ve smyslu otevřeného zařízení, přístupného jakémukoli zájemci o činnost nejen ve všední dny, ale částečně také o sobotách či nedělích a v době prázdnin.

Středisko spolupracuje se všemi typy škol ve městě a ve spádové oblasti, dále s místními institucemi (jako je např. regionální muzeum, městská knihovna), s neziskovými organizacemi a občanskými sdruženími. Těmto organizacím poskytuje jednak materiální zázemí a podle vlastních možností i odbornou metodickou pomoc.

Dům dětí a mládeže je příspěvková organizace, jejímž zřizovatelem je Město Litomyšl.

Tab. 46: Střediska volného času zřizovaná obcemi v SO ORP Litomyšl

	Počet zájmových útvarů (kroužků)	Počet účastníků			
		žáci, studenti VOŠ	děti	ostatní	Celkem
Celkem	35	0	5	10	443
Litomyšl	35	428/0	5	10	443

Zdroj: Statistická ročenka MŠMT, Výkazy MŠMT (Z15-01)

Dům dětí a mládeže v Litomyšli čítá 35 kroužků. Zájemce si může vybrat kroužky z oblasti sportu a techniky, přírodovědy, estetiky, outdoorové aktivity. K dispozici jsou také kurzy pro dospělé. Celkem navštívuje DDM 443 účastníků, kdy převážnou část zájemců tvoří žáci, kterých je 428.

Tab. 47: Údaje o pracovnících SVČ v SO ORP Litomyšl

	Pedagogičtí pracovníci				Ostatní pracovníci			
	Celkem	interní		externí	Celkem	interní		externí
		fyzický stav	přepoč. stav	fyzický stav		fyzický stav	přepoč. stav	fyzický stav
Celkem	26	5	4	21	4	1	1	3
Litomyšl	26	5	4	21	4	1	1	3

Zdroj: Výkazy MŠMT (Z15-01)

SVČ zaměstnává 26 pedagogických a 4 ostatní pracovníci. Celkem 24 pracovníků působí externě.

Tab. 48: Školní jídelny zřizované obcemi v SO ORP Litomyšl

	Počet ŠJ a výdejen	Počet stravovaných žáků	Z toho v		Cílová kapacita kuchyně
			MŠ	ZŠ	
Celkem	28	2206	1013	1193	3314
Benátky	1	20	20	0	20
Budislav	1	38	21	17	70
Cerekvice nad Loučnou	2	214	56	158	307
Čistá	2	71	40	31	155
Desná	1	35	35	0	35
Dolní Újezd	2	333	58	275	540
Horní Újezd	1	28	28	0	28
Janov	2	85	50	35	142
Jarošov	1	30	25	5	60
Litomyšl	3	350	350	0	380
Lubná	1	216	31	185	417
Makov	1	36	20	16	40

Morašice	1	154	26	128	270
Němčice	1	90	39	51	100
Osík	1	80	40	40	120
Příluka	1	25	25	0	25
Sebranice	1	48	48	0	50
Sedliště	1	24	24	0	35
Sloupnice	2	199	50	149	260
Trstěnice	1	107	27	80	160
Vidlatá Seč	1	23	0	23	100

Zdroj: statistická ročenka školství MŠMT, Výkazy MŠMT (Z17-01)

Jídelny při základních školách se nachází v obcích Janov, Dolní Újezd, Cerekvice nad Loučnou, Vidlatá Seč, Sloupnice (Žáci ZŠ Sloupnice se stravují v domově důchodců, kde je část pracovníků a kapacity zařazena do sítě jako školní jídelna.).

Při mateřských školách jsou jídelny provozovány v obcích Cerekvice, Dolní Újezd, Horní Újezd, Benátky, Osík, Desná, Jarošov, Sedliště, Morašice a Sloupnice.

Jídelny vařící pro základní a mateřské školy se nachází v obcích Trstěnice, Makov, Budislav, Němčice, Čistá a Lubná.

Školní výdejny jsou provozovány v obcích Sebranice, Čistá, Janov.

Jídelny základních škol v Litomyšli jsou zřizovány Scolarestem. Škola pronajímá prostory, ale neprovozuje školní stravování.

Tab. 49: Údaje o pracovnících ve školních jídelnách dle zřizovatelů v SO ORP Litomyšl

Školní jídelny zřizované	Pracovníci celkem	
	Fyzické osoby	Přepočtené osoby
krajem	0	0
obcemi	75	53,5
církví	0	0
soukromé	0	0

Pozn. Použit výkaz Z17-01 z roku 2012

Všechny jídelny jsou zřizovány obcemi. Na území SO se nenachází jídelna, která by byla zřizována krajem, církví nebo soukromým subjektem.

Specifické postavení má firma Scolarest, která poskytuje služby pro 170 škol v republice.

3.1.2.6. Financování

Tab. 50: Finanční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu na přímé výdaje ve školství školám a školským zařízením zřízených obcemi v SO ORP Litomyšl v Kč

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
mzdové prostředky celkem	-	102 072 000	104 127 000	103 149 000	104 591 000	103 129 000	111 437 076	113 417 000
z toho	platy	-	101 683 000	103 667 000	102 571 000	103 949 000	102 245 000	110 552 076
	ostatní osobní náklady	-	389 000	460 000	578 000	642 000	884 000	856 000
související odvody a ostatní neinvestiční výdaje	-	40 471 000	40 690 000	39 676 000	39 284 000	37 899 000	40 344 506	42 572 000
neinvestiční výdaje celkem	-	142 543 000	144 817 000	142 825 000	143 875 000	141 028 000	151 781 582	155 989 000

Zdroj: Sběr dat na SO

Dle tabulky je zřejmé, že mezi lety 2007 a 2013 se zvedly jak platy (o cca 109 tis. Kč), tak i ostatní osobní náklady. Celkem tedy k nárůstu i u celkových neinvestičních nákladů.

Tab. 51: Ukazatele nákladovosti na přímé náklady ve vzdělávání v roce 2013 v SO ORP Litomyšl

Druh školy, školského zařízení	Přímé náklady na vzdělávání celkem (v Kč)	Z toho náklady na jednotku výkonu* (v Kč)	
		Celkové náklady	ONIV
předškolní vzdělávání	26 099 231	25 663	393
základní školy	59 818 102	25 717	404
gymnázia	-	-	-
stravování MŠ, ZŠ	8 673 129	21	59
školní družiny a kluby	5 749 538	6 663	92
základní umělecké školy	10 826 000	11 566	-
využití volného času	1 395 000	2 975	47
Celkem použité finanční prostředky	112 561 000	72 605	995

Zdroj: Sběr dat na SO a KÚ

Legenda: * Jednotkou výkonu je dítě/žák/student/strávník.

U předškolního vzdělávání jsou celkové náklady na jednotku výkonu vypočítány z celodenní docházky dětí.

U stravování jsou náklady vypočítány z uvařených obědů za školní rok 2012/2013 (výkaz Z17-01) bez svačín a přesnídávek (pokud bychom je přičetli, tak náklady na jednotku výkonu vychází na 12,765).

U střediska volného času je náklad vypočítán z účastníků celkem (děti, žáci, studenti a ostatní).

Tab. 52: Financování z RUD v jednotlivých obcích SO ORP Litomyšl v roce 2013

	V Kč	
	Finanční prostředky z RUD	Celkové skutečné náklady
Celkem	26 528 000	23 850 070
Benátky	160 000	230 000
Bohuňovice	0	0
Budislav	304000	395 680
Cerekevce nad Loučnou	1 784 000	1 360 440
Čistá	568 000	708 463
Desná	280 000	286 655
Dolní Újezd	2 744 000	2 001 399
Horky	0	0
Horní Újezd	224 000	161 650
Chmelík	0	0
Chotěnov	0	0
Chotovice	0	0

Janov	680 000	798 810
Jarošov	200 000	187 261
Litomyšl	11 384 000	7 782 629
Lubná	1704000	1 557 700
Makov	288 000	325 000
Morašice	1 240 000	1 416 940
Němčice	728 000	1 190 338
Nová Sídla	0	0
Nová Ves u Jarošova	0	0
Osík	640 000	1 379 230
Poříčí u Litomyšle	0	0
Příluka	200 000	178 070
Řídký	0	0
Sebranice	360 000	350 000
Sedliště	192 000	170 000
Sloupnice	1 800 000	2 115 200
Strakov	0	0
Suchá Lhota	0	0
Trstěnice	864 000	937 034
Tržek	0	0
Újezdec	0	0
Vidlatá Seč	184 000	317 572
Vlčkov	0	0

Zdroj: Sběr dat u jednotlivých zřizovatelů – obcí

Údaje z rozpisu dotací a sečteno za zřizovatele za rok 2013. Částka finanční prostředky z RUD není pro obec přesně určená, je jen doporučená, a proto je rozpočtovaná částka zpravidla vyšší a rozdíl oproti skutečnosti se ponechává jako rezerva (pro případ havárie). Tato podmínka platí pro všechny obce.

Toto není přísně účelová částka. Tyto finance se rozloží do kultury, sportu a školství.

Tab. 53: Nezbytné investiční potřeby obcí v SO ORP Litomyšl týkající se ZŠ do roku 2023

Obec	Název a popis investice	Odhadovaný rok	Orientační částka	Poznámka
Celkem			11 160 503	
Litomyšl	dobíhá investice do ZUŠ	2014	10 354 001	Dokončení z min. roku i s vybavením
Litomyšl	III. MŠ - rozvody vodovodního potrubí nové	2014	180 001	-
Litomyšl	II. ZŠ U školek - obnova a modernizace učebny	2014-2015	470 001	-
Litomyšl	opravy a rekonstrukce - úspory EPC energií - školy	2015	-	-
Školy v SO ORP Litomyšl	v přípravě jsou úpravy koteln a osvětlení	-	není stanoveno	Zateplením, které je již provedeno, vznikají další potřeby vedoucí k úspoře energií.

Zdroj: Sběr dat na SO, webové stránky zřizovatele

Odbor školství není schopný posoudit výhledově investice, neboť záleží na možnostech získání grantů. V obcích SO ORP Litomyšl se v následujících letech nechystají další větší investice v oblasti školství.

3.1.3. Analýza rizik a další potřebné analýzy

3.1.3.1. Analýza cílových (dotčených) skupin v oblasti školství

Analýza slouží k definování jednotlivých cílových skupin (dotčených či zainteresovaných), zjištění jejich předpokládaných očekávání a k definování rizik spojených s těmito skupinami a s jejich očekáváním. Dále pak slouží k nalezení vhodného způsobu komunikace a nalezení případných opatření k minimalizaci rizik při zapojení těchto cílových skupin.

Tab. 54: Analýza cílových (dotčených) skupin v oblasti školství

Název dotčené skupiny	Očekávání dotčené skupiny	Rizika spojené se skupinou	Způsob komunikace	Opatření
Rodiče, kteří mají děti v MŠ, ZŠ	Kvalitní vzdělání dětí.	Nedostatek kvalifikovaných pedagogických pracovníků.	Osobní kontakt, společná setkání	Dostatečná komunikace mezi školou a rodičem
Rodiče – zájem o MŠ, ZŠ	Umístění dětí dle volby rodičů.	Neumístění dítěte dle požadavků rodičů.	Rozhodnutí o přijetí/nepřijetí dítěte do zařízení.	Den zápisu. Každé dítě má rovné příležitosti, podmínky.
Děti v MŠ a žáci v ZŠ	Splnění kurikulárních dokumentů	Nemožnost pokračování v dalším studiu	Komunikace MŠ prostřednictvím rodičů a komunikace ZŠ skrze třídní schůzky, případně e-maily	Odpovídající motivace
Pedagogové a další zaměstnanci	Respekt ze strany společnosti, spokojenost a adekvátní finanční ohodnocení	Snižování autority a snižování počtu pracovníků v důsledku nedostatečných financí	Osobní kontakt, společná setkání	Dostatečný počet kvalifikovaných pracovníků. Výchova dětí k autoritám
Představitelé obce, která má ZŠ, MŠ	Dobře fungující zařízení	Nedostatek finančních prostředků.	Společná setkání, e-mailová komunikace	Jiné zdroje v podobě dotací, půjčky, úvěry

Představitelé obce, kde škola ZŠ nebo MŠ není	Zajištění vzdělání dětí ve ve- dejší obci	Představitel obce může mít obavu z požadované finanční spoluúčasti na MŠ, ZŠ v jiné obci, ale představitelé musí uzavřít mezi sebou vzájemnou dohodu. Dopravní obslužnost.	Osobní kontakt	Meziobecní spolupráce
Ostatní zřizovatelé (mimo obce)	Kvalitní vzdělání, které může být specificky zaměřené	Nedostatečná poptávka (analýzy cílové skupiny)	Osobní a písemný kontakt	Výhodné podmínky ke studiu
Partneři škol (sponzoři, sdružení rodičů, NNO...)	Podílet se pomocí (financí, dary) na chodu školy	Nesmyslná účelovost	Prezentace sponzora, osobní komunikace, přes média	Získávání dalších partnerů pro spolupráci
Představitelé obcí SO ORP	Vzájemná meziobecní spolupráce	Neúměrná pomoc	Osobní setkání při společných aktivitách	Spojení obcí se stejným účelem (př. ZŠ Lubná - Sebrani- ce)
Kraje	Zaměření na fungování středního vzdělávání. Fungující školská soustava kontrolní systém využití státních finančních prostředků.	Obava ze zániku škol v důsledku snižování počtu dětí a studentů.	Vydání nařízení krajem, popřípadě vyhláškou	Dodržet systémové slučování škol. Podpora technického vzdělávání
Stát	Fungující školská soustava	Omezení potřeb resortu školství	Kulaté stoly	Vyhovující koncepce školství (uplatnění na trhu práce)a obhájení finančních prostředků v SR

Média	Prezentace zařízení s dostatečnou sledovaností zprávy	Manipulace s příjemci zpráv	Televize, rozhlas, internet, regionální noviny, regionální vysílání	Kvalita zprávy a sledovanost
-------	---	-----------------------------	---	------------------------------

Rodiče, kteří mají umístěné děti, by měli dostatečně komunikovat se školským zařízením a konkrétně s daným pedagogem a zvláště v případě má-li dítě problém. Při umísťování dětí do škol by mělo být vyhověno požadavkům a přáním rodičů a není-li z důvodu kapacity možné vyhovět, pak hledat jiné vhodné řešení. U posledního ročníku předškolní výuky se osvědčila společná návštěva prvního ročníku ZŠ z důvodu přizpůsobení se novému prostředí. Dle zákona by měla obec zajistit podmínky pro povinnou školní docházku dětí v obci. Příkladem může být meziobecní spolupráce při sníženém počtu žáků v jedné obci.

3.1.3.2. Analýza rizik – registr rizik v oblasti školství

Definice rizika je převzata z Metodiky přípravy veřejných strategií: Riziko je nebezpečí vzniku události, která může negativně ovlivnit dosažení stanovených cílů. Jedná se o budoucí událost, která má náhodnou povahu (tj. může, ale nemusí nastat a mít negativní dopad) a není ani nemožná, ani jistá. Riziko spojujeme s negativními vlivy, nepříznivými dopady a ztrátami a chápeme jej jako synonymum nebezpečí, hrozby, úskalí a nejistoty. Protipólem rizika je příležitost, která je spojována s příznivými vlivy a dopady.

Hodnocení významnosti rizik je založeno na hodnocení očekávané pravděpodobnosti výskytu jednotlivých rizik a jejich dopadu (materiálního i nemateriálního) na dosažení cílů strategie. Pravděpodobnost (v tabulce sloupec „P“) i dopad (v tabulce sloupec „D“) se hodnotí na škále 1 až 5: hodnota 1 představuje velmi malý dopad (resp. velmi malou pravděpodobnost) a hodnota 5 velmi velký dopad (resp. velmi vysokou pravděpodobnost). Významnost rizika je součinem pravděpodobnosti a dopadu. Hodnota významnosti se pohybuje mezi hodnotou 1 a 25. Vlastníci jednotlivých rizik jsou osoby odpovědné za řízení a monitorování daného rizika (průběžné přehodnocování významnosti rizik a identifikace reálného výskytu dané rizikové události).

Tab. 55: Analýza rizik – registr rizik v oblasti školství

Název rizika	Hodnocení rizika			Název opatření ke snížení významnosti rizika	Vlastník rizika
	Pravděpodobnost (P)	Dopad (D)	$V = P \cdot D$		
Finanční riziko					
Nedostatek financí na běžný provoz a opravy	2	2	4	Využití fondů EU a dotací. Meziobecní spolupráce.	Obec zřizující ZŠ, MŠ
Nedostatek financí na investice a vybavení	4	4	16	Využití fondů EU a dotací. Využití nadačních fondů.	Obec zřizující ZŠ, MŠ
Nedostatek financí na platy	2	3	6	Meziobecní spolupráce a solidarita. Zvyšování povědomí politiků na všech úrovních o této problematice.	Stát
Organizační riziko					
Špatné rozmístění ZŠ, MŠ v rámci území	1	4	4	Monitoring rozložení škol. Strategický plán rozvoje.	Obce daného území
Nedostatek dětí / příliš mnoho dětí (nepříznivý demografický vývoj)	1	1	1	Sledování dostupnosti škol, spolupráce mezi obcemi a zřizovateli.	Obce daného území
Rušení dopravních spojů zajišťující dopravu dětí do a ze ZŠ, MŠ	2	2	4	Jiný způsob zajištění dopravy.	Obce, kraj
Nezájem či neochota obcí na spolupráci	3	3	9	Informační kampaně, kulaté stoly.	Obce daného území
Nevhodně stanovené normativy na ZŠ a MŠ ze strany kraje	2	2	4	Změna stanovení normativu.	Obce daného území
Právní riziko					
Změna legislativy, která povede k vynuceným investicím (např. zpřísnění hygienických předpisů)	2	2	4	Spolupráce s politiky na všech úrovních.	Obce daného území

Reformy, které zhorší podmínky pro výuku	2	3	6	Spolupráce s politiky na všech úrovních, vysvětlovací kampaně.	Obce daného území
Technické riziko					
Špatný technický stav budov ZŠ, MŠ	1	1	1	Využití fondů EU a dotací. Využití nadačních fondů.	Obec zřizující ZŠ, MŠ
Zastaralé či nevyhovující vybavení	1	1	1	Posílení rozpočtu obce.	Obec zřizující ZŠ, MŠ
Věcné riziko					
Prestiž školy	2	4	8	Zřizovatel.	Obec zřizující ZŠ, MŠ
Nízká kvalita výuky (nedostatečná aprobovanost)	3	3	9	Přijetí kvalifikovaných pedagogů.	Konkrétní ZŠ, MŠ
Neochota rodičů o umístění dětí do konkrétní ZŠ, MŠ	2	4	8	Zánik školy.	Konkrétní ZŠ, MŠ
Personální rizika (aprobovanost, věk)	2	3	6	Nemožnost vzdělávání učitelů na malých školách, z důvodu nedostatků finančních prostředků.	Konkrétní ZŠ, MŠ

V oblasti školství jsme shledali několik rizik: finanční, organizační, právní, technické a věcné riziko. Některá z rizik lze s těžší ovlivnit, ale pokud chce obec školu zachovat, tak musí zabezpečit technický stav budovy, popřípadě vybavení školy a platit náklady na provoz. Kvalitu výuku zabezpečí aprobovaný personál, který je hrazen státem a jeho výše se odráží v normativu na žáka.

3.1.4. SWOT analýza oblasti školství

SWOT analýza dlouží k identifikaci silných a slabých stránek daného území (vnitřní vlivy z hlediska území), příležitosti a rizik (vnitřní vlivy z hlediska území). Na základě SWOT analýzy je komplexně vyhodnocena situace na území SO OPR Litomyšl.

Tab. 56: SWOT analýza oblasti školství

Silné stránky	Slabé stránky
1) Rovnoměrné rozmístění škol na území SO OPR 2) Dostatečná kapacita MŠ a ZŠ 3) Činnost ŠD, ŠK a ŠJ na školách 4) Dostatečná nabídka volnočasových aktivit nabízených školou, případně zřizovatelem – obcí 5) Využití nabízených projektů z EU a kraje ke zkvalitnění školního vyučování a zázemí, moderní vybavení 6) Začleňování jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami (nadané děti, cizinci, děti s poruchami učení, národnostní menšina apod.) do vzdělávacího procesu 7) Školou nabízený poradenský servis (školní psycholog, speciální pedagog, výchovný poradce, metodik prevence apod.) pro rodiče a žáky a učitele	1) Nedostatečná komunikace mezi školami 2) Nezájem rodičů o vzdělávání dítěte a chod školy 3) Požadavky na finanční prostředky od rodičů na aktivity školy (např. lyžařský výcvik) 4) Umisťování dětí do MŠ - pravidlo trvalého bydliště, vzdálenost školy od bydliště 5) Rostoucí agresivita, šikana 6) Nedostatečné zabezpečení bezbariérového přístupu do škol 7) Nedostatečná informovanost o zaměření výběru sekundárního vzdělávání s trhem práce a nabídkou volných pracovních míst 8) Nepochybnost mezi organizacemi (škola, nestátní a neziskové organizace, OSPOD) zabývající otázkou pomoci ohroženým dětem
Příležitosti	Hrozby
1) Bezpečnost na označených veřejných komunikacích 2) Motivace učitelů a další vzdělávání pedagogických pracovníků 3) Přísnější postup vůči rodičům agresivních dětí v ZŠ, MŠ 4) Posílení finančních prostředků na pomůcky a projekty vedoucí ke zkvalitnění výuky a zlepšení studijního prostředí 5) Změny legislativy ve vzdělávacím systému 6) Alternativní typy škol a způsoby výuky- chybějící základní škola zaměřující se na vzdělání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků 7) Posilování regionální identity 8) Zajištění personální pomoci při čerpání fi-	1) Nedostatek finančních prostředků na provoz škol- závislost na zřizovateli 2) Nedostatek dětí 3) Neschopnost koordinace a komunikace mezi školou, zřizovatelem, státem 4) Nedostatek financí na investice a platy 5) Špatná dopravní obslužnost - rušení spojů 6) Konkurence II. stupně ZŠ a gymnázia 7) Starší pedagogičtí pracovníci nemají vzdělání odpovídající legislativě

Komentář ke SWOT analýze oblasti školství

Školy v SO ORP jsou rovnoměrně rozmístěny a nabízí dostatečnou kapacitu pro žáky a děti. Na většině škol fungují zařízení školních družin a školních klubů a také stravovací zařízení zřizovaná buď přímo školou, nebo soukromým subjektem. Pro vzdělávání dětí je stejně tak důležité jako vzdělávání ve škole i kvalitně strávený čas po vyučování v již zmíněném školním klubu nebo školní družině. V SO ORP je žákům poskytnuta dostatečná nabídka volnočasových aktivit, které jsou nabízeny školou, DDM, ZUŠ nebo dalšími subjekty. Školy využívají pro zkvalitnění výuky dotačních titulů, avšak pro kvalitní čerpání dotací nemají mnohdy školy kapacity, proto by zde příležitost pro zaměstnání pracovníka, který by poskytoval školám dotační servis. Mezi další významné silné stránky řadíme poskytování poradenského servisu (školní psycholog, speciální pedagog, výchovný poradce, metodik prevence apod.) pro rodiče a žáky, přičemž je tento servis využíván zejména žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Naopak mezi slabé stránky řadíme nedostatečnou komunikaci a spolupráci mezi školami, která se pak může odrazit v další slabé stránce, kterou je konkurence mezi školami a zejména mezi druhými stupni a odchod na nižší gymnázia. Za důsledkem mnohých problémů žáka ve škole, ať v oblasti vzdělávání nebo socializace žáka, je nezáměr rodičů o vzdělávání dítěte a chod školy. Dalším důsledkem nezáměru rodičů může být vznik patologických jevů, jako jsou rostoucí agrese či šikana. Nabízí se tedy zde příležitost ve větším postihování rodičů, jejichž dítě vykazuje stopy jakékoli agrese. Sice dochází k začleňování jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami, ale pro tělesně hendikepované jedince je důležité, aby se školy staly bezbariérovými. Mezi další slabé stránky řadíme slabou provázanost školské legislativy s praxí a informovanost o zaměření výběru sekundárního vzdělávání s trhem práce a nabídkou volných pracovních míst, přičemž toto má v popisu pracovní náplně výchovný poradce či poradce pro výběr povolání.

V oblasti příležitostí bylo analyzováno zejména příležitost motivace učitelů k dalšímu sebevzdělávání s podporou školy. Z analýzy dále vyplynulo, že by rodiče měli zájem o jiný způsob vzdělávání než je v současné době nabízený. Základní školství zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků.

Dle demografické křivky je patrné, že se bude rodit méně dětí a tím bude vznikat nedostatek dětí na školách. Další hrozbou je nedostatečná dopravní obslužnost, resp. rušení dopravních spojů.

3.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)

Na území SO ORP se nachází 22 MŠ, 16 ZŠ, 1 gymnázium nacházející se v Litomyšli a Speciální základní škola Litomyšl. Všechna školská zařízení jsou spravována obcemi, kromě gymnázia a Speciální základní školy v Litomyšli, které je spravováno Pardubickým krajem. Z toho plyne, že školy a školská zařízení v území nejsou spravována soukromými subjekty nebo církvemi. Převážný počet škol v SO ORP se nachází na vesnicích. Vzhledem k tomu, že obce jsou zřizovateli škol a hradí jejich provoz, tak se snaží o zachování školy ve své obci.

Školy ve většině případů disponují stravovacím zařízením, školní družinou nebo klubem, tělocvičnami a hřišti.

Zařízení pro děti od 0 do 3 let nabízí Rodinné centrum v Litomyšli se službou Miniškola a hlídání dětí soukromou osobou v integrované obci Kornice.

Za některými volnočasovými aktivitami v oblasti umělecké, kulturní a sportovní děti dojíždí do města Litomyšle. V SO ORP se nachází dvě státní ZUŠ a dvě soukromé ZUŠ (v Litomyšli a v Dolním Újezdě).

Volnočasové aktivity nabízí Dům dětí a mládeže v Litomyšli. SVČ navštěvuje celkem 443 zájemců. Od roku 2007 je očividná tendence zvyšování finančních prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu na přímé výdaje školám a školským zařízením obcí v SO ORP Litomyšl. Celkem tak bylo vydáno od roku 2007 do roku 2013 o 13 446 000 Kč více, v roce 2013 činily celkové výdaje 155 989 000 Kč. Školy se snaží využívat dotačních titulů vypisované krajem, EU a MŠMT na modernizaci výuky a částečně provoz.

V MŠ bylo ke školnímu roku 2012/2013 při kapacitě 1 102 míst zapsáno 1 005 dětí. Volných míst je tedy 97. Základní školy navštěvovalo v roce 2012/2013 2 311 žáků a kapacita byla 3 771, z toho tedy vyplývá, že je v ZŠ 1 460 volných míst.

Některé školy jsou z důvodů finančních úspor sloučené. Příkladem dobré praxe je sloučení ZŠ Lubná a Sebranice. Dále fungují společné modely sloučení ZŠ a MŠ. Dalším dobrým příkladem je využití budovy školy v Horním Újezdě k přebudování na byty pro sociálně vyloučené občany. Toto bylo možné za předpokladu, že děti navštěvují školu v sousední obci Dolní Újezd.

Dopravní obslužnost se jeví jako problém vzhledem k omezení dopravních spojů.

Konkurencí se nám jeví přechod žáka ze základní školy na osmileté gymnázium v Litomyšli. Důsledkem je odliv dětí z druhého stupně ZŠ. Výchovní poradci by se měli při výběru povolání více zaměřit na aktuální trendy trhu a potřeby oborů při míře nezaměstnanosti v současné době 9,1.

3.2. Návrhová část pro oblast školství

3.2.1. Struktura návrhové části

Návrhová část je součástí Souhrnného dokumentu, který byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Byla zpracována realizačním týmem ve spolupráci se zástupci obcí SO ORP s podporou motivujících starostů.

V předchozích krocích byla zpracována analytická část pro téma „Školství“, na jejímž základě byly připraveny Nástinu opatření. Návrhová část staví na všech dosud realizovaných aktivitách. Cílem návrhové části je reagovat na konkrétní potřeby území zjištěné analýzami a zároveň sloužit jako nástroj pro zefektivnění procesů v území. Pro rozvoj meziobecní spolupráce je nutné nastavit společnou vizi, dále rozpracovanou do úrovně cílů v nadefinovaných problémových oblastech v oblasti školství.

Provedená analýza je stěžejním, nikoli však jediným vstupem pro definování návrhové části. Formulace vize byla navržena realizačním týmem jako podklad pro další diskusi zástupců dotčených obcí. Metodou brainstormingu a následnou diskusí o jednotlivých variantách byla zformulována vize meziobecní spolupráce ve správním obvodu ORP. Vize je formulována jako žádoucí budoucí stav meziobecní spolupráce. Je souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma školství.

Na základě analytické části (zejména SWOT analýzy) a následně zpracovaných Nástinů opatření a s ohledem na definovanou vizi byly realizačním týmem navrženy problémové okruhy, které byly podrobeny ověření ve fokusních skupinách. Fokusní skupiny byly složeny ze zástupců starostů obcí a odborníků v oblasti školství z území ORP. Jejich odborné názory byly klíčové pro upřesnění výstupů, které vzešly z analýzy dat, a obohatily tak pohled na téma školství.

Stěžejním bodem návrhové části je definování cílů ve vymezených problémových tématech. Cíle byly podrobně popsány a byla navržena opatření k realizaci cílů. Pro sledování úrovně naplňování definovaných cílů byla nastavena sada indikátorů umožňující periodicky monitorovat pokrok při plnění cílů a případně přijímat opatření ke zlepšení žádoucího výsledku.

Návrhová část Souhrnného dokumentu je strukturována standardně dle principů strategického řízení.

Základní „střechou“ návrhové části je vize. Jejím formulováním je deklarováno, že území ORP bude usilovat o její naplnění. Následně se vize rozpadá do problémových okruhů, které budou naplňovány prostřednictvím sady několika málo cílů.

Jednotná vize poskytuje celkový rámec všem subjektům zapojeným do činnosti vymezeného území. Měla by udržet společné směřování všech zapojených subjektů od nejvyšších úrovní hierarchie až po nejnižší úrovně. Umožní lépe přenášet pravomoci na výkonné pracovníky a zároveň zajistit jednotnou filosofii, pro kterou jsou dílčí činnosti vykonávány. Bez vize by chyběl jasně vyjádřený směr, kterým se chceme vydat. Vize je formulována jako budoucí stav, kterého chceme realizací strategického řízení dosáhnout. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Respektuje přání a potřeby místních občanů.

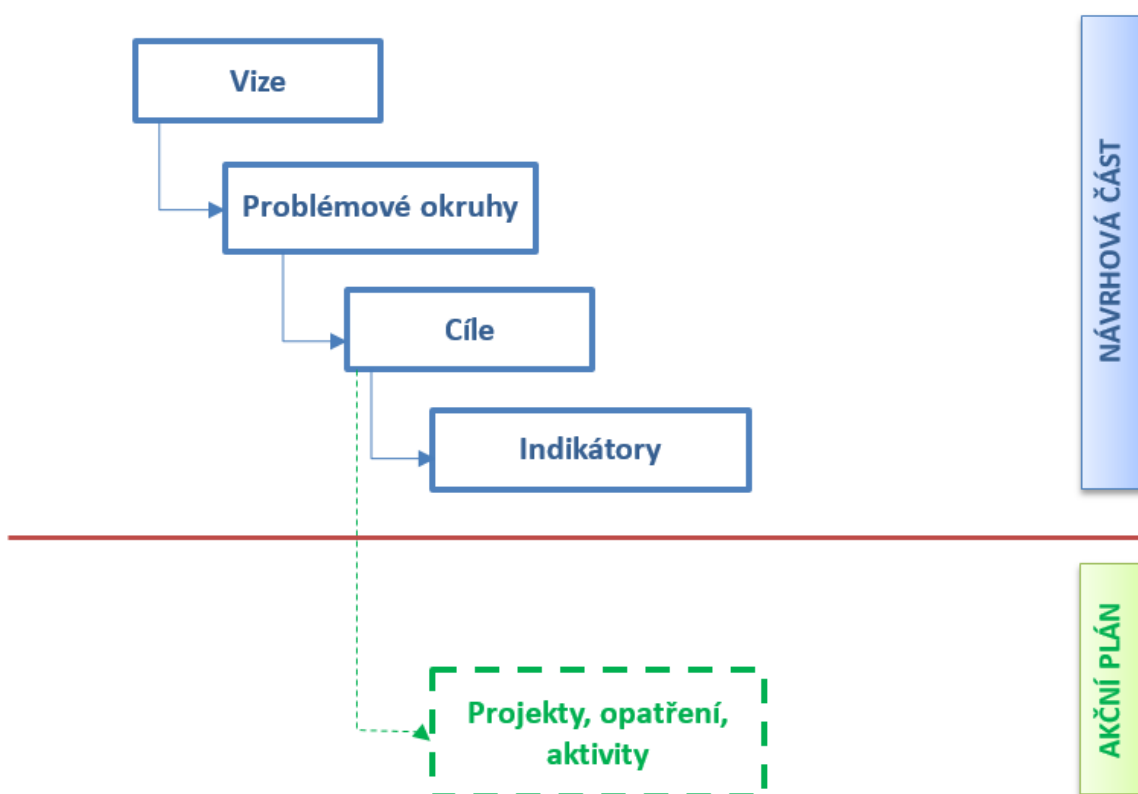
V podmínkách projektu je vize souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma školství a předškolního vzdělávání. Vzhledem k zaměření projektu směřuje

ke všem povinným tématům a ke zvolenému volitelnému tématu. Staví na silných stránkách identifikovaných ve SWOT analýze.

Vedle určení budoucího směřování vývoje může vize také sloužit jako marketingový nástroj území. Je doplněna o slogan, který bude využíván pro propagaci území jako celku dovnitř (občanům, politikům, školám, podnikatelům) a navenek (turistům, potenciálním investorům, složkám veřejné správy).

První verze struktury problémových okruhů byla vytvořena realizačním týmem na základě provedených analytických kroků a zpracovaných Nástinů opatření. Návrh problémových okruhů byl ověřen ve fokusních skupinách. Následně byly vytvořeny popisy cílů. Byli určeni garanti (správci) jednotlivých cílů, kteří zpracovali návrhy popisů, které byly podrobeny vnitřnímu připomínkovému řízení. Realizační tým jednotlivé cíle vzájemně porovnal, sjednotil jejich strukturu a úroveň detailnosti. Byl kladen důraz na vzájemnou provázanost cílů a jejich doplňkovost. Součástí tohoto procesu bylo také nastavení indikátorů, jimiž bude plnění cílů sledováno a hodnoceno.

Grafické znázornění vztahů mezi vizí, problémovými oblastmi, cíli a indikátory je zobrazeno v následujícím obrázku.

Struktura problémových oblastí a cílů v tématu školství je uvedena ve schématu níže.

Vize meziobecní spolupráce		
Školství	Problémová oblast 1 Škola Školamyšl Litomyšl- chybějící právní subjektivita školy a chybějící návaznost druhého stupně základního školství zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků	Problémová oblast 2 Pomoc školám v oblasti dotačního řízení- chybějící personální pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy v SO ORP Litomyšl
	Cíl 1.1. Základní škola zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků	Cíl 2.1. Zajištění personální pomoci při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy

3.2.2. Vize a problémové oblasti (okruhy)

Vize je formulována jako budoucí stav, kterého by mělo být realizací strategického řízení dosaženo. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Měly by respektovat přání a potřeby místních občanů. Vize by měla být dostatečně konkrétní (nikoli univerzální) a mělo by jejím prostřednictvím být území identifikovatelné.

Demografický vývoj dle analýzy nám ve většině obcí jasně ukazuje trend poklesu dětí, které nastoupí na povinnou školní docházku. Vizí obcí v SO ORP Litomyšl je udržení stávajících MŠ a ZŠ v obcích, které si budou o své existenci rozhodovat samy, přičemž by měl být zachován i standard vzdělávání. Další vizí obcí, které mají MŠ nebo ZŠ 1. stupeň je, aby děti a žáci, kteří mají trvalé bydliště v této obci, navštěvovali tuto vzdělávací instituci, která by nabízela zázemí v podobě prodloužení školních družin či mimoškolních aktivit z důvodu pozdějšího návratu rodičů ze zaměstnání.

Z vyjádření starostů SO ORP Litomyšl jednoznačně vyplývá zachování a udržitelnost školy v obci. Školy a školská zařízení v obci jsou službou pro občany, ale i určitou perspektivou, atraktivitou obce a nedílnou součástí jejího života.

Vizí obcí je požadavek na navýšení rozpočtových příjmů, aby mohla být zajištěna dostatečná kvalita výuky ve stávajících školách a zařízeních a přitom nemusel být omezen další plánovaný rozvoj obce.

Další vizí v SO ORP Litomyšl je rozšíření portfolia vzdělávacích stylů.

V současné době se nabízí pro školy možnost čerpání finančních dotací jak z Evropské unie, tak z dalších institucí. Pro školy je prospěšné, aby jim bylo pomáháno s touto agendou, tedy pomoc školám při získávání dotací.

3.2.2.1. Problémové okruhy

Na základě provedených analýz a z Nástinů opatření bude sestavena sada problémových okruhů, které budou v souladu se zformulovanou vizí. Problémové okruhy budou navrženy realizačním týmem a ověřeny ve fokusní skupině.

1. Škola Školamyšl Litomyšl- chybějící právní subjektivita školy a chybějící návaznost druhého stupně základního školství zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků

Věcný argument

ZŠ Mozaika Rychnov nad Kněžnou, nestátní nezisková organizace, vyučuje dle programu Začít spolu¹ a zaměřuje se na individuální schopnosti a předpoklady žáků, přičemž je kladen důraz na individuální přístup, vstřícný postoj k dítěti, etickou výchovu a úzkou spolupráci s rodinou. ZŠ

---

¹ Závěrečný posudek souhrnného dokumentu- část 1, Štiková, Štefanides: "Vzdělávací program Začít spolu patří mezi inovativní vzdělávací programy a je českou odnoží mezinárodního projektu Step by Step, který se realizuje ve 30 zemích světa. V současné době se k programu Začít spolu hlásí přibližně 100 mateřských a 70 základních škol v Čechách. (viz např. www.ctenarska-gramotnost.cz)."

v Rychnově se řadí k úplné základní škole. Skupina rodičů z oblasti Litomyšlska se na základě odborných poznatků získaných od expertů v dané problematice a také zkušeností s tímto způsobem výuky, rozhodla pro založení školy, která by se věnovala jiné formě vzdělávání. V září roku 2014, byl po souhlasu města, úspěšně zaveden program 1. stupně Začít spolu pod záštitou ZŠ MOZAIKA, o.p.s. Po pozitivních ohlasech byl vznesen od rodičů žáků požadavek na získání právní subjektivity školy a zřízení druhého stupně školy, který by navázal na již zavedený program výuky a tím rozšířil nabídku základního vzdělávání v SO ORP Litomyšli s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků, a kde by byl kladen velký důraz na individuální přístup, vstřícný postoj k dítěti, etickou výchovu a úzkou spolupráci s rodinou. Založením školy by se rozšířila občanská vybavenost. Od počátku roku 2015 škola zaznamenala poptávku po tomto způsobu vzdělávání od rodičů v okolních OPR, kteří by také rádi založili školu rozšiřující portfolio vzdělávacích stylů ve svém regionu. Tímto krokem by mohla být rozvinuta meziobecní spolupráce v oblasti základního školství.

Příčiny problému

Právní subjektivita školy a druhý stupeň nebyl zatím zřízen z důvodů náročných administrativních úkonů.

Důsledky neřešení problému

Zúžená možnost výběrů způsobu vzdělávání dle individuálních schopností a potřeb dítěte. Nejsou pokryty potřeby rodičů po tomto způsobu vzdělání. A v neposlední řadě může být důsledkem neřešení problému nespokojený rodič a dítě.

2. Pomoc školám v oblasti dotačního řízení- chybějící personální pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy v SO ORP Litomyšl

Věcný argument

Školy měly dosud potíže s čerpáním dotací z operačních programů, protože nedisponovaly dostatečnými personálními kapacitami ani prostředky na jejich udržení. Školy se do výzev buď nezapojovaly, nebo zapojovaly s nízkou kvalitou administrace. Někdy využívaly z důvodu nedostatečných personálních kapacit poradenské firmy, které se snaží maximalizovat vlastní zisk.

Příčiny problému

Dosud se problém neřešil na úrovni škol a jejich zřizovatelů, protože nebyly k dispozici kompetentní osoby ani prostředky na jejich práci.

Důsledky neřešení problému

Důsledkem neřešení problému bude pokračování situace s nízkým počtem čerpaných dotací a zůstane riziko spojené s využíváním poradenských společností.

3.2.3. Popis cílů v jednotlivých oblastech

Na základě provedených analýz budou stanoveny cíle, které povedou k řešení identifikovaných problémových okruhů a které budou následně naplňovány prostřednictvím akčních plánů.

Problémový okruh 1	Škola Školamyšl Litomyšl- chybějící právní subjektivita školy a chybějící návaznost druhého stupně základního školství zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků
Cíl 1.1.	Základní škola zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků
Popis cíle	<p>ZŠ Mozaika Rychnov nad Kněžnou, nestátní nezisková organizace, vyučuje dle programu Začít spolu a zaměřuje se na individuální schopnosti a předpoklady žáků, přičemž je kladen důraz na individuální přístup, vstřícný postoj k dítěti, etickou výchovu a úzkou spolupráci s rodinou. ZŠ v Rychnově se řadí k úplné základní škole. Skupina rodičů z oblasti Litomyšlska se na základě odborných poznatků získaných od expertů v dané problematice a také zkušeností s tímto způsobem výuky, rozhodla pro založení školy, která by se věnovala jiné formě vzdělávání. V září roku 2014, byl po souhlasu města, úspěšně zaveden program 1. stupně Začít spolu pod záštitou ZŠ MOZAICA, o.p.s. Po pozitivních ohlasech byl vznesen od rodičů žáků požadavek na získání právní subjektivity školy a zřízení druhého stupně školy, který by navázal na již zavedený program výuky a tím rozšířil nabídku základního vzdělávání v SO ORP Litomyšl s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků, a kde by byl kladen velký důraz na individuální přístup, vstřícný postoj k dítěti, etickou výchovu a úzkou spolupráci s rodinou. Založením školy by se rozšířila občanská vybavenost.</p> <p>Od počátku roku 2015 škola zaznamenala poptávku po tomto způsobu vzdělávání od rodičů v okolních OPR, kteří by také rádi založili školu rozšiřující portfolio vzdělávacích stylů ve svém regionu. Tímto krokem by mohla být rozvinuta meziobecní spolupráce v oblasti základního školství.</p> <p>Cílem Školamyšle je získání právní subjektivity a následné zřízení druhého stupně a tím rozšíření vzdělávací nabídky plnohodnotně ve smyslu po celou dobu základního vzdělávání, možnost širšího výběru způsobu vzdělávání a také rozvinutí individuálních schopností a potřeb dítěte. Jedním z dalších cílů je vedení výuky k samostatnosti a vlastní odpovědnosti za své vzdělání. Součástí cílů jsou i různé způsoby výuky například projektové dny a kooperativní výuka. Jedním z dalších záměrů je rozšíření portfolia vzdělávacích stylů i do okolních ORP a tím navázat meziobecní spolupráci v oblasti základního vzdělávání.</p>
Hlavní opatření	1) Legislativní opatření

	<p>Splnění podmínek k provozu školy.</p> <p>2) Finanční opatření Dostatek financí na provoz školy- spoluúčast rodičů, sponzoři atd.</p> <p>3) Věcná opatření Vhodné prostory pro výuku s vybavením, učitelé s odpovídající kvalifikací pro tento způsob výuky.</p>
Název indikátorů k hodnocení cíle	<p>2 Registrace ve školském rejstříku MŠMT- Registr škol a školských zařízení</p> <p>3 Počet škol zaměřující se na tento způsob výuky</p>
Správce cíle	Starosta obce Sloupnice

Problémový okruh 2	Pomoc školám v oblasti dotačního řízení- chybějící personální pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy v SO ORP Litomyšl
Cíl 2.1.	Zajištění personální pomoci při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy
Popis cíle	<p>Školy měly dosud potíže s čerpáním dotací z OP, protože nedisponovaly dostatečnými personálními kapacitami ani prostředky na jejich udržení. Školy se do výzev buď nezapojovaly, nebo zapojovaly s nízkou kvalitou administrace. Někdy využívaly z důvodu nedostatečných personálních kapacit poradenské firmy, které se snaží maximalizovat vlastní zisk.</p> <p>Cílem je vyčlenění administrativního pracovníka, jehož náplní by byla tvorba a realizace dotačních projektů pro školy.</p>
Hlavní opatření	<p>1) Finanční opatření Zajištění finančních prostředků na pracovníka na pozici poradce a realizátora veškerých projektů pro školy.</p> <p>2) Věcná opatření Výběr kandidáta s vhodnými předpoklady na uvedenou pracovní pozici.</p>
Název indikátorů k hodnocení cíle	<p>5 Počet projektů zpracovaných pro školy</p> <p>6 Počet % kladně vyřízených projektových žádostí</p>
Správce cíle	Starosta města Litomyšl

3.2.4. Indikátory

Indikátory (někdy též označované jako ukazatele nebo měřítka) jsou důležitým nástrojem, jímž se měří úspěšnost nastavené strategie (tj. úroveň dosahování stanovených cílů). Prostřednictvím indikátorů se snažíme popsat míru změny. Indikátory musí být snadno dostupné (zjistitelné), musí být určena výchozí hodnota a stanovena hodnota cílová.

Problémový okruh 1	Škola Školamyšl Litomyšl- chybějící právní subjektivita školy a chybějící návaznost druhého stupně základního školství zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků		
Číslo indikátoru	1		
Název indikátoru	Počet škol zaměřující se na tento způsob výuky		
Měrná jednotka	Počet		
Správce měřítka	Referent odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		1	1
Skutečnost	0. Škola byla zřízena v roce 2014		
Popis měřítka	Pro vzdělávání dětí je důležitá možnost výběru školy odpovídající potřebám a požadavkům dětí. Cílem je zjistit zájem o zřízení typu školy, jejíž cílovou skupinou jsou tyto děti.		
Metodika a výpočet	Počet škol ve srovnání s počtem škol zaměřující se na tento typ výuky.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření- rozhovor s představiteli Školamyšl (odbornice na vzdělávání, pedagogové ze školy Školamyšl a rodiče žáků)		

Cíl 1.1.	Získání právní subjektivity školy Školamyšl		
Číslo indikátoru	2		
Název indikátoru	Registrace ve školském rejstříku MŠMT- Registr škol a školských zařízení		
Měrná jednotka	ANO/NE		
Správce měřítka	Referent odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		ANO	ANO
Skutečnost	NE		
Popis měřítka:	Cílem měření je získání registrace školy Školamyšl jako samostatného právního subjektu. Měrnou jednotkou je tedy ANO/NE. O právní subjektivitu bude požádáno do 30. 9. 2015.		
Metodika a výpočet	Hodnota ANO bude uvedena, pokud škola získá u MŠMT registraci.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření- konzultace s představiteli školy Školamyšl (odbornice na vzdělávání, pedagogové ze školy Školamyšl a rodiče žáků)		

Cíl 1.2.	Zřízení 2. stupně základní školy Školamyšl		
Číslo indikátoru	3		
Název indikátoru	Druhý stupeň základního školství zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků		
Měrná jednotka	Počet		
Správce měřítka	Referent odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		1	1
Skutečnost	0		
Popis měřítka	Pro vzdělávání dětí je důležitá možnost výběru školy odpovídající potřebám a požadavkům dětí. Cílem měření je zjištění počtu dru-		

	hých stupňů zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků, který by navazoval na první stupeň stejně zaměřený.
Metodika a výpočet	Počet škol s druhým stupněm zaměřující se na klasický způsob vzdělávání ve srovnání s počtem druhých stupňů škol zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků.
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření- rozhovor s představiteli Školamyšl (odbornice na vzdělávání, pedagogové ze školy Školamyšl a rodiče žáků)

Problémový okruh 2	Pomoc školám v oblasti dotačního řízení- chybějící personální pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy v SO ORP Litomyšl		
Číslo indikátoru	4		
Název indikátoru	Sdílený pracovník zaměřující se na pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy		
Měrná jednotka	Počet personální pomoci při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy		
Správce měřítka	Referent odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		1	1
Skutečnost	0		
Popis měřítka	Cílem měření je zjištění potřeby zaměstnání personální pomoci při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy. Počet pracovníků bude odvislý od finančních možností zaměstnavatele.		
Metodika a výpočet	Počet škol, které mají zájem o sdíleného pracovníka zaměřující se na pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření-konzultace s představitelem MAS Litomyšlsko		

Cíl 2.1.	Zajištění personální pomoci při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy		
Číslo indikátoru	5		
Název indikátoru	Počet projektů zpracovaných pro školy		
Měrná jednotka	Počet		
Správce měřítka	Referent odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		10	15
Skutečnost	0		
Popis měřítka:	V oblasti školství jsou vyhlašovány v několika oblastech dotační tituly. Cílem měření je zjištění počtu celkem vypracovaných projektů pracovníkem zaměřující se na pomoc při čerpání dotací ve školství z celkového množství vyhlašovaných dotačních titulů.		
Metodika a výpočet:	Počet celkem vyhlášených dotačních titulů ve srovnání s počtem vypracovaných projektů.		
Zdroj čerpání dat:	Vlastní šetření-konzultace s představitelem MAS Litomyšlsko		

Cíl 2.1.	Zajištění personální pomoci při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy		
Číslo indikátoru	6		
Název indikátoru	Počet % kladně vyřízených projektových žádostí		
Měrná jednotka	%		
Správce měřítka	Referent odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		50%	70%
Skutečnost	0		
Popis měřítka:	Pokud se podávají žádosti o dotace, pak musí být počítáno s faktem, že ne vždy je žádost kladně vyřízena a projekt se může		

	realizovat. Cílem měření je zjištění v procentech, kolik bylo kladně vyřízených projektových žádostí z celkového počtu podaných žádostí daným zaměstnancem zajišťující pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy.
Metodika a výpočet:	Celkový počet vypracovaných projektů ku kladně vyřízeným projektovým žádostem.
Zdroj čerpání dat:	Vlastní šetření-konzultace s představitelem MAS Litomyšlsko

3.3. Pravidla pro řízení strategie

3.3.1. Systém monitorování a hodnocení realizace strategie

Pro řízení strategie bude ustaven **manažer strategie**. Manažer zodpovídá za celkovou koordinaci všech aktivit souvisejících s jejím řízením. Je zodpovědný za to, že se se schválenou strategií bude pracovat, že zodpovědné subjekty budou usilovat o její naplnění a že se bude vyhodnocovat, zda se daří přispívat k plnění stanovených cílů.

Manažer strategie je výkonnou a koordinační jednotkou, ale pro výkon své činnosti potřebuje součinnost orgánů, které mohou rozhodovat. Tím je **řídící skupina**. Řídící skupina činí klíčová rozhodnutí při naplňování strategie, zejména týkající se jejích změn a úprav, ale také schvalování akčního plánu. Řídící skupina schvaluje vyhodnocení strategie a přijímá opatření vyplývající ze závěrů hodnocení.

Složení řídicí skupiny	
Manažer strategie	Vedoucí odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl
Správci cílů	Starosta obce Sloupnice Starosta obce Litomyšl
Gestoři indikátorů	Manažerka vzdělávacího programu Začít spolu Referent odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl

Pro řízení strategie jsou důležití **správci cílů**. Správce cíle není osoba, která by měla za úkol daný cíl

Správci cílů		
Číslo cíle	Název cíle	Správce cíle
1.1.	Škola Školamyšl Litomyšl- chybějící návaznost 2. stupně základního školství zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků	Starosta obce Sloupnice
2.1.	Pomoc školám v oblasti dotačního řízení- chybějící personální pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy v SO ORP Litomyšl	Starosta města Litomyšl

samostatně zrealizovat. Jeho rolí je hlídat, aby se na plnění cíle nezapomnělo. Je to osoba, která bude v území iniciovat kroky směřující k plnění cíle, bude komunikovat s ostatními subjekty v území, bude dbát nad tím, aby se do budoucích akčních plánů dostávaly konkrétní kroky, které přispějí k plnění cíle, bude kontrolovat, že do příslušného rozpočtu budou zahrnuty prostředky určené k plnění cíle. Ostatní subjekty v území však mají společnou povinnost spolu s gestorem aktivně usilovat o plnění cíle. Správce cíle také bude v následujících letech sledovat prostřednictvím indikátorů, zda je cíle dosahováno. V další budoucí spolupráci bude tuto informaci poskytovat ostatním městům a obcím a společně budou hledat další řešení k přibližování se stanovenému cíli.

Gestoři indikátorů jsou osoby, které zodpovídají za zjištění hodnot indikátoru v souladu se stanovenou definicí a metodikou výpočtu. Dodávají podklady příslušnému správci cíle.

Gestoři indikátorů		
Číslo indikátoru	Název indikátoru	Gestor indikátoru
1	Počet škol zaměřující se na tento způsob výuky	Člen Rady města Litomyšl
2	Registrace ve školském rejstříku MŠMT- Registr škol a školských zařízení	Člen Rady města Litomyšl
3	Druhý stupeň základního školství zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků	Člen Rady města Litomyšl
4	Sdílený pracovník zaměřující se na pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy	Referent odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl
5	Počet projektů zpracovaných pro školy	Referent odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl
6	Počet % kladně vyřízených projektových žádostí	Referent odboru školství a sociální péče MěÚ Litomyšl

Strategie bude naplňována především projekty zařazenými do každoročně schvalovaného akčního plánu (viz kapitola 3.3.3 souhrnného dokumentu). Projekty zařazené do akčního plánu by pak měly naplňovat stanovené cíle.

Naplňování strategického dokumentu musí být měřeno a pravidelně vyhodnocováno. Pro jednotlivé cíle byly nastaveny indikátory a k nim nastavená metodika – tj. způsob sledování a vyhodnocování daného indikátoru. Ke každému indikátoru je také nastaven jeho správce (gestor), který je zodpovědný za sledování jeho vývoje a porovnání s cílovou hodnotou.

Tabulka uvádí hlavní zodpovědnosti v procesu implementace strategie.

Činnost v rámci implementace	Zodpovědná osoba/subjekt	Termín
Koordinace implementačních aktivit	manažer strategie	průběžně
Návrh projektů do akčního plánu	správci cílů	každoročně v 1.-3. čtvrtletí
Výběr projektů do akčního plánu	řídící skupina	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Předložení akčního plánu ke schválení na následující rok	manažer strategie	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Vyhodnocení indikátorů za předchozí rok	gestoři indikátorů	každoročně v 1. čtvrtletí
Vyhodnocení plnění akčního plánu za předchozí rok	manažer s využitím podkladů od gestorů indikátorů a správců cílů	každoročně v 1.-2. čtvrtletí
Projednání vyhodnocení indikátorů a plnění akčního plánu za předchozí rok	řídící skupina	každoročně v 2. čtvrtletí

3.3.2. Systém změn strategie

V průběhu realizace Strategie může dojít k objektivní potřebě dílčí změny tj. ve formě úpravy cíle, či indikátoru. Tato potřeba může být způsobena jak vnějšími (např. rozhodnutí vlády, či EU), tak vnitřními (potřeba změny vyvstane při průběžném monitorování cílů Strategie) faktory. Rozhodnutí, zda je nutné některé části Strategie upravit bude následovat každoročně po vyhodnocení indikátorů za předchozí rok a po vyhodnocení akčního plánu. Pokud se ukáže, že realizací projektů nedošlo k uspokojivému vývoji příslušného indikátoru, je nutné blíže zanalyzovat příčiny takového vývoje. Nejedná-li se o neočekávané vnější vlivy (povodeň, hospodářská krize apod.), pak může být příčina buď na straně chybně nastaveného cíle či přiřazeného indikátoru, anebo na straně nefunkčnosti projektu vzhledem ke stanovenému cíli. V obou případech je nutné, aby správce cíle navrhl opatření ke změně. Může se jednat buď o návrh vhodnějšího typu projektu do akčního plánu, nebo o přeformulování cíle. Takovou změnu je nutno důkladně prodiskutovat s dotčenými subjekty (ideálně v rámci fokusní skupiny) a následně změnu navrhnout řídicí skupině. Řídicí skupina rozhodne o schválení či neschválení změny.

3.3.3. Akční plán

Akční plán je dokumentem, jehož cílem je upřesnit strategický plán v krátkodobém časovém horizontu. Akční plán ze strategického plánu vychází a určuje, jakými konkrétními kroky či projekty budou naplňovány příslušné cíle uvedené ve strategickém plánu. Akční plán se zpracovává vždy na následující rok.

U každé aktivity musí být zřejmé, k naplnění jakého cíle přispívá. Sestavování akčního plánu musí být v souladu se strategickým plánem, ale také s připravovaným rozpočtem na následující rok². Projekty zařazené do akčního plánu musí být kryty rozpočtem nebo jiným (externím) zdrojem financování. Pokud nebude k projektům vybraným do akčního plánu jednoznačně přiřazen zdroj financování, budou z akčního plánu vyřazeny.

Proces přípravy akčního plánu je třeba vnímat jako **proces dlouhodobý a opakovaný**, prostupující celým kalendářním rokem. Příprava akčního plánu probíhá souběžně s přípravou rozpočtu (dobrovolného svazku obcí nebo rozpočtů jednotlivých měst a obcí). Nejprve dochází ke sběru podnětů na realizaci projektů od jednotlivých měst a obcí. Následně dochází k výběru těch aktivit, které je z věcného, časového a finančního hlediska možné realizovat v příštím roce. Nakonec dochází k přijetí rozhodnutí o přehledu konkrétních aktivit zařazených do akčního plánu pro následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje pro realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho vyhodnocení.

Harmonogram procesů při přípravě, realizaci a vyhodnocení akčních plánů

Čtvrtletí	Rok 2015				Rok 2016				Rok 2017				Rok 2018	
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.
Akční plán na r. 2016														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														
Akční plán na r. 2017														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														

² V případě, že se meziobecní spolupráce odehrává na bázi dobrovolného svazku obcí, musí být akční plán v souladu s rozpočtem svazku. Pokud probíhá spolupráce na smluvním základě, pak je potřeba, aby všechny aktivity uvedené v akčním plánu byly financovatelné (a tedy zahrnuté v rozpočtu) z rozpočtů jednotlivých zapojených obcí.

Akční plán může být vypracován pomocí tabulky, která obsahuje číslo cíle, ke kterému se projekt váže, název projektu, orientační rozpočet, zdroj financování, harmonogram, nositel projektu, aktuální stav připravenosti.

Tabulka akčního plánu

Cíl	Název projektu	Náklady	Zdroj financování	Termín realizace	Nositel projektu	Připravenost

Do tabulky se uvádějí následující informace:

Cíl – název a číslo cíle stanoveného ve strategii, k němuž se projekt váže

Název projektu – konkrétní název projektu či aktivity, která naplňuje (spolu s dalšími) daný cíl

Náklady – orientační finanční objem projektu; vzhledem k tomu, že se jedná o první hrubou verzi akčního plánu, je samozřejmé, že se ve většině případů bude jednat o odhad nákladů (stanovený expertním odhadem či na základě zkušenosti s obdobnými projekty). V dalších verzích akčního plánu budou náklady upřesňovány.

Zdroj financování – snahou je co nejefektivnější hospodaření, proto je vhodné uvést vhodný zdroj financování z konkrétního dotačního zdroje (národní granty, evropské fondy apod.). V tom případě je nutné do akčního plánu uvést také podíly financování (např. 85 % dotace, 15 % rozpočet DSO). Tam, kde budou projekty již dostatečně konkrétní, je možné hledat příslušnou dotační možnost v připravovaných operačních programech Evropských strukturálních a investičních fondů.³ Tam, kde je od počátku zřejmé, že zdrojem financování nemůže být žádný dotační program, je vhodné do zdroje financování uvést rozpočet té organizace, která financování projektu plánuje (konkrétní obec, více obcí, dobrovolný svazek obcí).

Termín realizace – jedná se o další údaj, který je v této fázi orientační a předpokládá se jeho postupné upřesňování. Pokud se jedná o víceleté projekty, je nutné uvést alespoň roky jeho realizace, vhodnější však je uvést i měsíce (zejména u akcí, které budou realizovány v rámci jednoho roku).

Nositel projektu – uvádí se subjekt, který bude mít realizaci projektu na starosti. V případě DSO to většinou bude svazek obcí, v případě neformální spolupráce obcí může jít o jednu konkrétní obec, která bude mít zodpovědnost za zpracování žádosti o dotaci a její realizaci, na jejímž území se bude projekt realizovat, která bude organizovat výběrové řízení apod. Samozřejmě se počítá s aktivní účastí ostatních obcí, nositel je však tzv. lead-partnerem.

³ V současné době jsou na www.strukturalni-fondy.cz k dispozici návrhy operačních programů, které procházejí procesem schvalování v Evropské komisi. Na základě připomínek Evropské komise budou ještě zčásti přepracovány, nicméně nepředpokládá se jejich zásadní revize. Proto je vhodné vycházet z aktuální verze operačních programů, do zdroje financování uvést nejen název operačního programu, ale i jeho konkrétní specifický cíl.

Připravenost – pro doplnění informací o reálnosti projektu, přesnosti jeho rozpočtu a načasování je vhodné uvést, v jakém stavu se projekt nachází. Většinou se stručně uvádí, zda se jedná o projekt ve fázi záměru, nebo zda již byla vytvořena studie, která jej blíže popisuje. Dalšími milníky může být zpracovaná projektová dokumentace, vydané stavební povolení či vybraný zhotovitel na základě výběrového řízení.

Pokud bude cíl naplňován po dobu několika let, je možné do akčního plánu uvést také orientační **zásobník projektů/aktivit** (samostatná tabulka ve stejné struktuře), které nejsou financovatelné z rozpočtu příštího roku, ale s nimiž se uvažuje v dalších letech. Takový zásobník by byl pouze orientační a sloužil by jako jeden z podkladů pro sestavování akčních plánů na další roky. Je vhodný z toho důvodu, že při případných personálních změnách bude na jednom místě zaznamenáno, s čím projektový tým počítal jako s aktivitami vhodnými k realizaci za účelem dosažení cíle. Veškeré údaje by byly v tom případě orientační (harmonogram, náklady) a upřesňovaly by se při sestavování dalšího akčního plánu na následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje po realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho **vyhodnocení**. V rámci vyhodnocení budou posouzeny jednotlivé projekty, které byly navrženy v akčním plánu k realizaci.

U zrealizovaných projektů bude posouzeno především to, zda byly udrženy náklady, které byly v akčním plánu orientačně uvedeny, a souladu skutečného harmonogramu s předpokládaným. V případě odchylek budou vyhodnoceny důvody, proč k nim došlo. Z takto učiněných vyhodnocení by měly být přijaty adekvátní závěry (např. do budoucna zpřesnit odhady nákladů, zaměřit se na kvalitu výběrových řízení s důrazem na minimalizaci víceprací, při nastavování harmonogramu brát v potaz rizika, která mohou projekt zbrzdit apod.).

Zároveň je nutné znovu vyhodnotit, jak se vyvinuly hodnoty indikátorů po realizaci projektů. Tím dojdeme k dílčímu závěru, zda zrealizované projekty jsou vzhledem k vytyčeným cílům efektivní a účinné. V případě, že se hodnoty indikátorů nevyvíjejí příznivým směrem, je nutné přemýšlet o přehodnocení projektů, které jsou naplánovány k plnění cílů.

U nezrealizovaných projektů je nutné analyzovat důvody, proč k realizaci nedošlo (do akčního plánu by měly vstupovat jen reálné projekty a aktivity).

3.3. Závěr a postup zpracování

3.4.1. Shrnutí

V oblasti školství byly analyzovány školy, školská zařízení, počty žáků ve školách, personální složení a financování školství na území SO ORP Litomyšl. Na konci úvodní části byla provedena analýza rizik a SWOT analýza tématu školství.

Na analytickou část navázala návrhová část. Vizí v oblasti školství je v SO ORP udržení stávajících škol a školských zařízení, přičemž si obce o jejich chodu budou moci rozhodovat samy, s čímž souvisí požadavek na navýšení rozpočtových příjmů obcí. Ze SWOT analýzy vyplynuly následující problémové okruhy: Škola Školamyšl Litomyšl- chybějící návaznost 2. stupně základního školství zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků a Pomoc školám v oblasti dotačního řízení- chybějící personální pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy v SO ORP Litomyšl. Problémové okruhy byly následně rozpracovány do cílů a indikátorů. Návrhová část je zakončena pravidly pro řízení strategie, která obsahuje systém monitorování a hodnocení realizace strategie a akční plán.

3.4.2. Popis postupu tvorby strategie

Strategii území správního obvodu ORP Litomyšl v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a cestovní ruch (dále jen Strategie) můžeme teoreticky rozdělit na 2 části, analytickou část a návrhovou část. Strategie byla vypracována na základě jednotlivých metodických pokynů vydaných v rámci Projektu Podpora meziobecní spolupráce.

Prvotním podkladem pro vyhotovení Strategie bylo vypracování analytické části. Na této části se pracovalo od ledna do července roku 2014, formou zpracování dat, porovnávání výsledků a vlastního šetření. V analytické části analyzovaného tématu školství byly použity jako primárními zdroje Výkazy MŠMT, ČSÚ či vlastní šetření.

Z výsledků analytické části byla vypracována návrhová část. Návrhová část se skládala z několika dílčích částí, struktura návrhové části, byla zpracována centrálním metodikem navazování meziobecní spolupráce, vize a problémové oblasti byly zpracovány na základě brainstormingu a následně ověřeny fokusní skupinou. Další částí byl popis cílů, který vycházel z předešlé problémové oblasti. A následně byly zpracovány indikátory měřící úspěšnost nastavené strategie. Začátek návrhových prací plynule navázal na výsledky analytické části, které byly v prosinci roku 2014 dokončeny a odeslány k oponentuře odborným týmům z Projektu meziobecní spolupráce. Po vyjádření oponentury byly odstraněny připomínkové nedostatky.

Po dobu přípravy Strategie byl celý dokument průběžně konzultován s odbornými týmy z Projektu SMO na danou oblast, příslušným odborem na Městském úřadě v Litomyšli, externími poradci na danou oblast a motivujícími starosty.

3.5. Přílohy k oblasti školství

Příloha č. 1- Vazba na OP VVV – PO3 a IROP – SC 2.4

Vazba na Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) - prioritní osa 3 (PO 3) Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání

Na základě jednání s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy – odborem přípravy Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání - najdou uplatnění některé výstupy souhrnných dokumentů projektu meziobecní spolupráce v podporovaných oblastech a aktivitách prioritní osy 3 „Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, jako např. podpora budování kapacit pro inkluzivní vzdělávání, vytváření kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v mateřských a základních školách, podpora budování kapacit pro pedagogický leadership na úrovni školy a území včetně rozvoje spolupráce školy, rodičů a mimoškolního vzdělávání, nebo podpora krajského akčního plánování s vazbou na místní akční plány.

Vazba na Operační program Integrovaný regionální operační program (IROP) – specifický cíl 2.4

Uplatnění najdou některé výstupy souhrnných dokumentů projektu meziobecní spolupráce a to zejména v oblastech budování infrastruktury mateřských škol, podpora krajského akčního plánování s vazbou na místní akční plány s potřebami rozvoje infrastruktury pro podporu polytechnického vzdělávání nebo připojení k internetu a nebo konektivita celých škol.

Příloha č. 2- Seznam zkratk použitých v oblasti školství

ČSÚ	Český statistický úřad
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství a tělovýchovy
RUD	Rozpočtové určení daní
SVČ	Středisko volného času
ŠD	Školní družina
ŠJ	Školní jídelna
ŠK	Školní klub
ÚIV	Ústav pro informace a vzdělávání
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola

4. Téma 2.: Sociální služby

4.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů

4.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému

Z pohledu obcí je zajištění sociální péče jednou z významných aktivit, kterou v rámci výkonu samostatné působnosti plní. Tato oblast je velmi široká, finančně náročná a je neustále kladen důraz na zvyšování kvality těchto služeb. Co se týče financování, veřejné zdroje zcela určitě nebudou přibývat, zatímco počet uživatelů těchto služeb bude, vzhledem k demografickému vývoji, spíše narůstat.

Při reformě veřejné správy, konkrétně při ukončení činnosti okresních úřadů k 31. 12. 2002, například převzaly mnohé obce zřizovatelské kompetence k části pobytových zařízení pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Do dnešní doby se neustále potýkají s financováním těchto zařízení. V rámci sociální reformy bylo také přeneseno břemeno zajištění poskytování sociálních služeb ve zvýšené míře na obce, a to bez dostatečného finančního zajištění.

Vývoj společnosti a demografický vývoj vyžadují kvalitativní změnu sociálních služeb a flexibilitu jejich spektra. Takto zásadní a rozsáhlé změny vyžadují dlouhodobá koncepční řešení, která berou v úvahu i širší souvislosti. Z tohoto důvodu je oblast sociálních služeb vhodným tématem pro spolupráci obcí. Společně lze nastavit efektivnější systém nejen z pohledu ekonomického, ale také humánního.

Meziobecní spolupráce na tomto poli může přinést vhodné strategie k řešení sociální problematiky, může vhodným způsobem podpořit přirozený rozvoj regionu – místního území. Obec je v této oblasti nejen v postavení poskytovatele a subjektu, který finančně přispívá ostatním poskytovatelům sociálních služeb, ale také koordinátora spolupráce s neziskovým sektorem, podnikatelskými strukturami a zájmovými sdruženími. Vhodně nastavenými strategiemi, programy, projekty je možné předejít sociální exkluzi některých skupin obyvatel, podpořit sociální začlenění již vyloučených skupin a saturovat oprávněné potřeby cílových skupin.

Nezanedbatelným bonusem spolupráce v regionu může být rozvoj tzv. sociální ekonomiky, jejíž koncept přináší nová a moderní řešení aktuálních témat, kterými jsou například integrace osob sociálně vyloučených, rozvoj místních zdrojů apod. Jeden z předpokladů, z nichž sociální ekonomika vychází, je, že stát není schopen finančně ani organizačně zajistit všechny sociální potřeby občanů. Sociální ekonomika je sociálně odpovědná, podporuje sociální soudržnost, směřuje k boji proti chudobě a sociální exkluzi.

Vzhledem k finanční náročnosti a proměnlivosti požadavků na spektrum sociálních služeb je žádoucí, aby byla vytvořena optimální síť sociálních služeb v regionu odpovídající skutečným potřebám. V této oblasti je celá řada problémů a témat, které je vhodné řešit společně, v rámci meziobecní spolupráce. Nemusí se však vždy jednat přímo o sociální služby ve smyslu zákona o sociálních službách, neoddiskutovatelný přínos je i v rozvoji služeb návazných či souvisejících. Smyslem projektu rozvoje meziobecní spolupráce není tvorba komunitních plánů rozvoje sociál-

ních služeb nebo jejich nahrazování. Cílem je najít vhodné téma pro meziobecní spolupráci, které přispěje k místnímu rozvoji, aniž by byly narušeny již funkční principy či schémata.

Základní legislativa

V roce 2006 byly schváleny zákony, které zásadním způsobem transformovaly sociální oblast a poskytování sociálních služeb v ČR. V současné době je poskytování sociálních služeb v České republice upraveno těmito základními právními předpisy:

- 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, kterým jsou upraveny podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči. Kromě toho zákon upravuje podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v této oblasti, včetně kontroly kvality poskytovaných sociálních služeb, předpoklady pro výkon činností v sociálních službách a předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka
- vyhláška MPSV č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, v níž je mj. stanoven rozsah úkonů poskytovaných v rámci základních činností u jednotlivých druhů sociálních služeb, maximální výše úhrad za poskytování některých sociálních služeb, způsob hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby, obsah a hodnocení plnění standardů sociálních služeb atd.

•

4.1.2. Popis sociálních služeb ve správním obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj

4.1.2.1. Počet jednotlivých typů zařízení sociálních služeb

Tab. 57: Počet jednotlivých typů zařízení sociálních služeb sídlících v rámci SO ORP

Druh zařízení sociálních služeb	
Centra denních služeb	0
Denní stacionáře	3
Týdenní stacionáře	0
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	0
Domovy pro seniory	3
Domovy se zvláštním režimem	1
Chráněné bydlení	0
Azylové domy	0
Domy na půl cesty	0
Zařízení pro krizovou pomoc	0
Nízkoprahová denní centra	0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1
Noclehárny	0
Terapeutické komunity	0
Sociální poradny	1
Sociálně terapeutické dílny	1
Centra sociálně rehabilitačních služeb	0
Pracoviště rané péče	0
Intervenční centra	0
Služby následné péče	0
Ostatní	0
Celkem	10

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb

Pro zpracování analýzy byla využita data z evidence sociálních služeb stanovené v zákoně o sociálních službách 108/2006 Sb. v úplném znění a vyhlášce 505/2006 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Dále byly použity informace původce ze Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje na období 2012 - 2015, benchmarkingové porovnání sociálních služeb a střednědobý plán rozvoje sociálních služeb mikroregionu Litomyšlsko na roky 2008 - 2010, který byl evaluován a dopracován podle skutečnosti na další období.

Sociální služba je definována jako zabezpečení životních potřeb osobám, které nemohou být zajištěny bez péče a pomoci jiné osoby za současného zachování co nejvyšší možné míry zapojení do běžného života společnosti.

V dokumentu jsou řešeny potřeby a jejich zabezpečení jednotlivých cílových skupin. Důraz je kladen na omezenou dostupnost a velikost území a v neposlední řadě potřeby jednotlivců.

Na území SO ORP Litomyšl se nachází dle dat MPSV celkem deset zařízení poskytujících sociální služby.

1. Denní stacionáře

a) Oblastní Charita Nové Hrady Oblastní charita Nové Hrady u Skutče je nestátní neziskovou organizací. Byla založena roku 1993. Má statut právnické církevní osoby. Jejím zřizovatelem je Biskupství královéhradecké. Působí především v oblasti venkova se sídlem v Chotovicích. Pokrývá tak poměrně velkou oblast, která zasahuje od Libeciny, Leštiny, Makova, Jarošova, Proseče, Krouné, Hlinska, Trhové Kamenice, Nasavrky, Skutče, Luže. Sociální služby jsou, v souladu se Standardy kvality sociálních služeb, koncipovány tak, aby podporovaly setrvání potřebných lidí v jejich domácím prostředí, zachování jejich sociálních vazeb, vlastního životního stylu i zvyklostí, a pomáhaly předcházet všem formám sociálního vyloučení lidí, kteří z důvodu nemoci, věku či jiného handicapu přestávají být soběstační.

Oblastní charita Nové hrady u Skutče poskytuje následující služby:

- centrum osobní asistence
- charitní pečovatelská služba
- denní stacionář
- sociálně terapeutické dílny
- sociálně aktivizační programy pro rodiny s dětmi
- rodinné a mateřské centrum Mikeš
- potravinová pomoc pro potřebné
- domácí ošetrovatelská služba - zdravotní služba

Denní stacionář poskytuje ambulantní sociální služby dětem a dospělým s kombinovaným, mentálním a tělesným postižením a seniorům se sníženou soběstačností, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Uživatelům je poskytována podpora dle individuálních potřeb v dosahování co nejvyšší soběstačnosti při zvládnutí běžných životních situací. Ve spolupráci rozvíjí a upevňuje jejich schopnosti a dovednosti a snaží se o jejich co největší začlenění do běžné společnosti.

b) Ruka pro život o. p. s.

Druhým zařízením je Ruka pro život o.p.s., která je ve výčtu zahrnuta dvakrát. Ruka pro život pomáhá všestranně zkvalitňovat život spoluobčanům s mentálním a kombinovaným postižením, seniorům a lidem s chronickým duševním onemocněním. Pro rodiny uživatelů je služba odlehčením v celodenní péči o postiženého člena. Denní stacionář poskytovatele Ruky pro život o.p.s. je určen pro cílovou skupinu žáci s mentálním a kombinovaným postižením od 14 let, dospělí spoluobčané s mentálním a kombinovaným postižením od 16 let, senioři a senioři se zdravotním postižením a dospělí spoluobčané s chronickým duševním onemocněním od 16 let. Zařízení sídlí v domě J. E. Purkyně č. p. 1150 a č. p. 1126 v Litomyšli.

2. Domovy pro seniory

a) Centrum sociální pomoci města Litomyšl, příspěvková organizace města

Organizace je poskytovatelem dvou pobytových sociálních služeb - domov pro seniory a domov se zvláštním režimem. Centrum sociální pomoci města Litomyšl - Domov Pod Školou poskytuje sociální péči lidem, kteří se v důsledku svého věku a ze zdravotních nebo sociálních důvodů ocitli v nepříznivé sociální situaci, kterou nejsou schopni zvládat ve vlastním prostředí ani s pomocí jiných druhů sociálních služeb nebo rodiny a potřebují pravidelnou pomoc při zvládnání základních životních potřeb. Domov pro seniory nabízí domácí péči v náhradním prostředí s člověkem nablízku - přítomnost pečujících po celých 24 hodin denně. Každému, kdo se pro pobyt v domově rozhodne, se snaží pomoci zachovat co nejvíce možnou samostatnost, nezávislost a zvyklosti dřívějšího života. Pomoc a podpora je jedinci poskytována na základě individuálního přístupu.

b) Charitní domov Mendryka

Česká katolická charita v domově poskytuje sociální službu starším řeholním sestřám a kněžím.

c) Domov pro seniory Sloupnice

Domov pro seniory Sloupnice je zřizován obcí Sloupnice. Sociální služba je poskytována formou celoročního pobytu pro seniory, kteří nemohou trvale žít ve svém přirozeném prostředí, takovou podporu a pomoc, kterou potřebují k tomu, aby i nadále mohli spokojeně žít podle svých představ a plánů. Služba je individuálně plánována tak, aby byla co nejvíce zachována soběstačnost klienta. Domov pro seniory se snaží poskytnout klientům důstojnou náhradu za běžné domácí prostředí a podporuje je ve snaze se co nejvíce přiblížit běžnému způsobu života a začlenit se do společnosti. Domov pro seniory nabízí svým klientům kulturní a aktivizační programy a sociální poradenství.

3. Domovy se zvláštním režimem

Dalším typem zařízení sociálních služeb je domov se zvláštním režimem, který je v SO ORP Litomyšl představován Centrem sociální pomoci města Litomyšl - Domov Na Skalce. Centrum poskytuje sociální péči lidem trpícím stařeckou, Alzheimerovou a ostatními typy demencí se snahou co nejdéle udržet či zlepšit kvalitu jejich života v době, kdy snížená soběstačnost z důvodu nemoci vyžaduje pravidelnou pomoc druhých osob a tuto pomoc ve vlastním domácím prostředí již nelze zajistit. Zařízení nabízí a poskytuje péči, dohled, aktivizaci a pravidelný režim přizpůsobený specifickým potřebám nemocných s možností svobodného pohybu v chráněném prostoru a s respektováním individuality a důstojnosti každého člověka.

4. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Jediným nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež v SO ORP je NADĚJE - Dům Naděje Litomyšl. Cílem služby je prostřednictvím kontaktní práce, sociální pomoci a psychosociální podpory v kombinaci s volnočasovými aktivitami - poskytnout dětem a mladým lidem bezpečné prostředí s jasnými pravidly a snížit rizika vyplývající z konfliktních společenských situací, životního způsobu a rizikového chování. Zařízení má k dispozici prostory kluboven, tělocvična, dílna a zahrada s lezeckou stěnou.

5. Sociální poradna

Farní charita Polička poskytuje prostřednictvím občanské poradny v Litomyšli poradenské služby pro všechny občany SO ORP bezplatně, diskrétně, nestranně, nezávisle. Občanské poradenství je odborné sociální poradenství přispívající k řešení nepříznivých sociálních situací. Posláním občanské poradny je naučit občany, samostatnosti, odpovědnosti, orientovat je a pomoci jim v situacích, které vnímají jako obtížné a bez cizí pomoci neřešitelné. Ve spolupráci s Asociací občanských poraden je poslání poradny ovlivňovat pozitivním směrem vývoj politiky a sociálních služeb. Poradny upozorňují příslušné státní a místní orgány na nedostatky legislativy a na neřešené problémy občanů. Klientům je poskytováno poradenství v oblastech rodinných a mezilidských vztahů, pracovních vztahů, bydlení, majetkoprávních vztahů, sociálního zabezpečení a péče, dluhové problematiky, spotřebitelské problematiky atd. Sociální poradenství je součástí pracovní činnosti všech poskytovatelů sociálních služeb, ale i náplně pracovní činnosti odboru sociální péče města.

6. Sociálně terapeutická dílna

Sociálně terapeutická dílna je provozována Oblastní charitou Nové Hrady u Skutče. Zařízení poskytuje službu uživatelům, s kombinovaným, mentálním a tělesným postižením, chronickým duševním onemocněním a sníženou soběstačností, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby tak, aby se mohli zapojit na trh práce. Napomáhá při obnovení pracovních a hygienických návyků, podporuje soběstačnost a rozvíjí sebevědomí společnou prací ve skupinách.

Dům na půl cesty - Květná Zahrada, o. p. s., sídlí v obci Květná. Ačkoliv se nachází mimo SO ORP Litomyšl, poskytuje sociální služby obyvatelům tohoto území.

Tab. 58: Počet jednotlivých typů zařízení sociálních služeb působících v rámci SO ORP (resp. poskytujících služby pro obyvatele SO ORP) - vlastní šetření

Druh zařízení sociálních služeb	
Centra denních služeb	0
Denní stacionáře	3
Týdenní stacionáře	0
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	0
Domovy pro seniory	4
Domovy se zvláštním režimem	1
Chráněné bydlení	0
Azylové domy	0
Domy na půl cesty	0
Zařízení pro krizovou pomoc	0
Nízkoprahová denní centra	0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1
Noclehárny	0
Terapeutické komunity	0
Sociální poradny	1
Sociálně terapeutické dílny	1
Centra sociálně rehabilitačních služeb	0
Pracoviště rané péče	0
Intervenční centra	0
Služby následné péče	0
Ostatní	0
Celkem	11

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, vlastní šetření

Dle vlastního šetření bylo zjištěno, že se na území SO ORP nachází soukromý domov pro seniory v integrované části obce Pohodlí. Žádná další zařízení poskytující sociální služby, která by se odchylovala od dat MPSV, nebyla zjištěna.

Tab. 59: Zařízení sociálních služeb se sídlem mimo území SO ORP působící na území SO ORP

Pořadové číslo	Název zařízení	Typ zařízení	Zřizovatel zařízení	Sídlo zařízení (ORP)
1.	Ruka pro život o.p.s.	denní stacionář	NNO	Rajmonova 1199/4, 182 00 Praha 8
2.	Farní charita Ústí nad Orlicí	pečovatelské služby	NNO	17. listopadu 69, 562 00 Ústí nad Orlicí
3.	Pečovatelská služba Proseč u Skutče	pečovatelské služby	NNO	Proseč, 539 44 Proseč u Skutče
4	Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR – SONS, pobočka Česká Třebová	sociální poradna	NNO	Mlýnská 900, 560 02 Česká Třebová

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb

Na území SO ORP Litomyšl se nachází několik zařízení, která sídlí mimo ORP Litomyšl, ale poskytují zde služby. Můžeme sem zařadit zařízení Ruka pro život o.p.s., Farní charita Ústí nad Orlicí, Pečovatelská služba Proseč u Litomyšle a Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR - SONS, pobočka Česká Třebová.

Farní charita Nové Hrady u Skutče nemá sídlo v SO ORP Litomyšl, ale její zařízení poskytující sociální služby se nachází v obci Chotovice, která patří do SO ORP Litomyšl. Proto také nabídka služeb směřuje k obyvatelům správního obvodu.

V SO ORP Litomyšl jsou dále poskytovány následující služby

- 1) Průvodcovská a předčitatelská služba - nabízí Farní charita Litomyšl i Polička a je součástí pečovatelské služby
- 2) Odlehčovací pobytové služby - poskytuje Farní charita Litomyšl, v tzv. Vile Jindra
- 3) Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi tzv. sanace rodiče – poskytovatelem je Farní charita Litomyšl a nízkoprahové centrum Naděje Litomyšl
- 4) Ambulantní služba pro zrakově postižené – pro celý Pardubický kraj ji nabízí Tyflo centrum Pardubice

4.1.2.2. Počet jednotlivých typů sociálních služeb

Tab. 60: Počet jednotlivých typů sociálních služeb

	Druh sociální služby	
	Sociální poradenství	1
Služby sociální péče	Osobní asistence	1
	Pečovatelská služba	3
	Tísňová péče	0
	Průvodcovské a předčitatelské služby	0
	Podpora samostatného bydlení	0
	Odlehčovací služby	1
	Centra denních služeb	0
	Denní stacionáře	2
	Týdenní stacionáře	0
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	0
	Domovy pro seniory	2
	Domovy se zvláštním režimem	1
	Chráněné bydlení	0
	Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče	0
Služby sociální prevence	Raná péče	0
	Telefonická krizová pomoc	0
	Tlumočnické služby	0
	Azylové domy	0
	Domy na půl cesty	0
	Kontaktní centra	0
	Krizová pomoc	0
	Intervenční centra	0
	Nízkoprahová denní centra	0
	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1
	Noclehárny	0
	Služby následné péče	0
	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	2
	Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	1
	Sociálně terapeutické dílny	1
	Terapeutické komunity	0
	Terénní programy	0
Sociální rehabilitace	0	

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb

1. Sociální poradenství

Sociální poradenství je zajišťováno Farní charitou Polička. Cílem občanské poradny je naučit občany, samostatnosti, odpovědnosti, orientovat je a pomoci jim v situacích, které vnímají jako obtížné a bez cizí pomoci neřešitelné. Ve spolupráci s Asociací občanských poraden je poslání poradny ovlivňovat pozitivním směrem vývoj politiky a sociálních služeb. Poradny upozorňují příslušné státní a místní orgány na nedostatky legislativy a na neřešené problémy občanů. Občanské poradenství je všeobecné, bezplatné, diskrétní, nestanné a nezávislé. Poradenství je poskytováno v oblastech: rodinných a mezilidských vztahů, pracovních vztahů, bydlení, majetkoprávních vztahů, sociálního zabezpečení a péče, dluhové problematiky, spotřebitelské problematiky a v dalších oblastech. Občanská poradna poskytuje služby v Litomyšli vždy jeden den v týdnu.

2. Osobní asistence

Služby osobní asistence jsou zajišťovány neziskovou organizací Středisko sociálních služeb Salvia ve Svitavách, která zaměstnává osobní asistenty působící v Litomyšli. Tento druh služby je terénním typem služby a je poskytována osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a činnostech, které osoba potřebuje. Asistent zajišťuje doprovod klienta do školy, popřípadě sociálního zařízení, pomůže s hygienou, se stravou, s výukou ve škole, pomoc při zajištění běžného chodu domácnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a dalších potřebných činnostech a napomáhá rodinám s péčí o postiženého. Služba osobní asistence tedy pomáhá osobám se zdravotním postižením, seniorům, osobám chronicky nemocným, aby mohli zůstat v domácím prostředí, měli stejné možnosti, stejné zázemí a obdobný přístup ke vzdělání jako jejich zdraví vrstevníci a vést je k samostatnosti.

3. Pečovatelská služba

Maximální péče je věnována seniorům, kteří jsou omezeni v určitých činnostech, a proto se využívá pečovatelská služba v terénu v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., přičemž jednotlivé úkony jsou zde popsány a vykonávají je terénní pracovníce - pečovatelky za finanční úhradu. Pečovatelské služby nabízí pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, pomoc při zajištění chodu domácnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím nebo nadstandardní služby. V rámci SO ORP Litomyšl zabezpečují pečovatelskou službu tři subjekty - Farní charita Dolní Újezd, Farní charita Litomyšl a Farní charita Chotovice. Na území SO ORP také působí Farní charita Polička. Vzhledem k rozmístění obcí v SO ORP (velká vzdálenost obcí od sebe) není využití této terénní služby maximální, protože klient sociální služby dává přednost využití sousedské pomoci.

4. Odlehčovací služby

Ke krátkodobým pobytovým zařízením patří respitní - úlevová péče ve vile Jindra v Litomyšli, která je provozována Farní charitou Litomyšl. Tato služba umožňuje podporu lidem, kteří v rodinném prostředí pečují o své blízké, kteří jsou z důvodu vysokého věku, chronického onemocnění či zdravotního postižení závislí na jejich pomoci. Zařízení je určeno pro cílovou skupinu senioři a osoby se zdravotním postižením starší 50 let. V současné době je možnost umístění pro devět klientů.

5. Denní stacionáře

Pro osoby s mentálním a kombinovaným postižením je zajišťována celodenní péče v denním stacionáři. Poskytovatelem uvedených služeb je Ruka pro život o.p.s. v Litomyšli. Cílem služby je všestranně zkvalitňovat život dospělým spoluobčanům s mentálním a kombinovaným postižením, seniorům a lidem s chronickým duševním onemocněním. Cílovými uživateli služby jsou žáci s mentálním a kombinovaným postižením od 14 let. Jedná se o žáky základních škol speciálních, praktických škol a speciálních odborných učilišť. Uživatelé z této cílové skupiny využívají denní stacionář jako doplněk povinné školní docházky, tzn. v odpoledních hodinách a v době školních prázdnin. Rodiny těchto uživatelů tak mohou naplnit svůj den běžným způsobem (pracovní uplatnění, vyřizování potřebných záležitostí atd.). Docházka do denního stacionáře uživatelům mimo jiné usnadňuje přestup ze systému školství do systému sociálních služeb. Druhou cílovou skupinou představují dospělí spoluobčané s mentálním a kombinovaným postižením od 16 let. Jedná se jednak o absolventy základních škol speciálních, praktických škol a speciálních odborných učilišť, tak také dospělé spoluobčany s tímto postižením. Uživatelé s mentálním a kombinovaným postižením dochází do denního stacionáře z rodin, popř. chráněných nebo podporovaných bydlení. Třetí cílovou skupinou jsou senioři a senioři se zdravotním postižením (např. se syndromem demence nebo s kombinovaným postižením). Jedná se o seniory, kteří chtějí a mohou zůstat v domácím prostředí, ale potřebují během dne pomoc od druhé osoby a mají zájem o aktivní prožití dne, zapojení do komunity a kontakt se svými vrstevníky. A poslední cílovou skupinou jsou dospělí spoluobčané s chronickým duševním onemocněním od 16 let. Tato skupina uživatelů je zatížena chronickým onemocněním. Díky tomu, že jejich stav je stabilizovaný (podmínka přijetí do služby), mohou se plně zapojit do společenského života. Denní stacionář jim nabízí bezpečné místo pro kvalitní naplnění volného času, rozvoj osobnosti a získávání potřebných sociálních dovedností.

Cílem poskytované služby je individualizovaná podpora v životě všech uživatelů, tedy podpora uživatele v udržování přirozené vztahové sítě (žít běžným, kvalitním způsobem života, využívat nabídku veřejných služeb v okolí stacionáře - obchody, pošta atd.), podpora vztahů s rodinou a blízkými přáteli, organizace společných akcí, podpora zdravotního stavu činnostmi pro udržení a zlepšení jejich pohybových schopností a dovedností prostřednictvím ergoterapie a individuálním přístupem, udržení dobrého psychického stavu sociálně terapeutickými činnostmi (jak dle jejich výběru, tak i např. prvky dramaterapie, muzikoterapie), navázání na výsledky výchovně vzdělávacího procesu ve škole, upevnění a rozvoj dovedností a vědomostí pomocí výchovně vzdělávacích činností (trivium), umožnění seberealizace uživatelů při ručních pracích a při výrobě výrobků dárkového charakteru, podpora zájmů uživatelů pomocí individuální a skupinové zájmové činnosti v oblasti sportovní a kulturní a umožnění prezentace dovedností a schopností uživatelů na veřejnosti. V denním stacionáři je uživateli zajištěna pomoc při zvládnutí běžných úkonů, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, každodenní poskytnutí stravy, vý-

chovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským okolím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí. Za pomoci asistentů jsou klienti schopni pracovat v dílně, asistenti pomáhají se sebeobsluhou a dovednostmi jemné motoriky, klienti se učí základům společenského chování a začleňování se do společnosti.

Poskytovatel také nabízí služby denního centra pro seniory, přičemž tato služba není klienty plně využívána. Velký počet se seniorů se schází v socializačně aktivizačních činnostech, které jsou připravovány v intervalu třikrát týdně. Velkou mírou se podílí pracovnice knihovny, které půjčují knihy, pořádají čtení na pokračování či besedy, cvičení, zpívání, ruční práce atd.

Druhým zařízením poskytujícím tuto službu je Oblastní charita Nové Hradky u Skutče, která poskytuje ambulantní sociální služby dětem a dospělým s kombinovaným, mentálním a tělesným postižením a seniorům se sníženou soběstačností, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Uživatelům je poskytována podpora dle individuálních potřeb v dosahování co nejvyšší soběstačnosti při zvládnutí běžných životních situací. Cílem je rozvoj a upevnění klientových schopností a dovedností, jeho co největší začlenění do běžné společnosti, poskytování nových podnětů (kurzy, vzdělávání, práce ve skupině), zachovávání a rozvíjení důstojného, tvořivého a spokojeného života. Cílovou skupinou denního stacionáře jsou děti od 7 let, dospělé osoby s kombinovaným, mentálním a tělesným postižením a senioři bez omezení věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby.

6. Domovy pro seniory

V SO ORP Litomyšl jsou k dispozici tři pobytová zařízení pro seniory.

První se nachází v Litomyšli a je provozováno Centrem sociální pomoci města Litomyšl (příspěvková organizace města). Domov pro seniory poskytuje sociální péči lidem, kteří se v důsledku svého věku a ze zdravotních nebo sociálních důvodů ocitli v nepříznivé sociální situaci, kterou nejsou schopni zvládnout ve vlastním prostředí ani s pomocí jiných druhů sociálních služeb nebo rodiny a potřebují pravidelnou pomoc při zvládnutí základních životních potřeb. Zařízení nabízí domácí péči v náhradním prostředí s člověkem nablízku, kdy je o klienta pečováno po celých 24 hodin denně. Domov se snaží pomoci zachovat co nejvíce možnou samostatnost, nezávislost a zvyklosti dřívějšího života. Pomoc a podpora je klientovi poskytována na základě individuálního přístupu. Celková kapacita domova

V Litomyšli je 76 lůžek, přičemž je rozděleno na domov pro seniory s 51 lůžky a pro osoby se zvláštním režimem (Alzheimerova choroba).

Druhé pobytové zařízení se nachází v obci Sloupnice a má kapacitu 107 lůžek.

Česká katolická charita zajišťuje péči o starší řeholní sestry a kněží v Charitním domově Mendryka v Litomyšli. Chod domova je výhradně zajišťován charitou.

7. Domovy se zvláštním režimem

Centrum sociální pomoci města Litomyšle také provozuje domov se zvláštním režimem. Zde je poskytována sociální péče lidem trpícím stařeckou, Alzheimerovou a ostatními typy demencí. Snahou je, co nejdéle udržet či zlepšit kvalitu jejich života v době, kdy snížená soběstačnost z důvodu nemoci vyžaduje pravidelnou pomoc druhých osob a tuto pomoc ve vlastním domácím prostředí již nelze zajistit. Centrum nabízí a poskytuje péči, dohled, aktivizaci a pravidelný režim při-

způsobený specifickým potřebám nemocných s možností svobodného pohybu v chráněném prostoru a s respektováním individuality a důstojnosti každého člověka. Toto zařízení má 25 lůžek.

8. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Poskytovatelem nabízející sociální služby v oblasti prevence kriminality a péče o rodiny s dětmi je zřízeno nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Naděje, která se zaměřuje na práci s neorganizovanými dětmi a mládeží do 15 let. Zařízení poskytuje ambulantní a terénní služby. Dále organizuje dětské tábory a tábory pro mládež, duchovenská a pastorační péče a doplňkové služby: odpolední a víkendové programy a tematicky zaměřené kempy. Kapacita zařízení je 30 dětí.

9. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou poskytovány Farní charitou Litomyšl - služba sanace rodiny. Služba je poskytnuta rodinám s dětmi, u kterých existují rizika ohrožení vývoje dětí v důsledku nepříznivé životní situace rodiny, kterou nejsou rodiče sami bez pomoci schopni zvládnout. Služby jsou poskytovány terénní nebo ambulantní formou.

Druhým zařízením je Oblastní charita Nové Hrady u Skutče, kdy je služba poskytována formou osobních návštěv sociální pracovníce nebo pracovníce v sociálních službách v přirozeném sociálním prostředí uživatele.

Podpora rodin s dětmi do 6 let je uskutečňována v Rodinném centru. Program je určen nejen dětem, ale i jejich rodičům. Součástí služby Rodinného centra je Miniškolka, která nahrazuje zařízení jeslí, které se v SO ORP nenachází. Pro matky navracející se do zaměstnání je nabídka této služby velmi užitečná.

10. Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby s postižením

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby s postižením jsou zajišťovány Rukou pro život o.p.s.

11. Sociálně terapeutické dílny

Služby sociálně terapeutické dílny jsou poskytovány Oblastní charitou Nové Hrady u Skutče a jsou určeny osobám od 16 do 64 let, s kombinovaným, mentálním, tělesným postižením, osobám s chronicky duševním onemocněním a sníženou soběstačností. Uživatelům je poskytnuta pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, nácvik dovedností pro zvládnání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k soc. začlenění, podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností, volnočasové aktivity. Součástí zařízení je výtvarná dílna, keramická dílna, šicí dílna a cvičný obchod. Do roku 2011 bylo v Litomyšli zřízeno pracoviště průvodcovské a předčitatelské služby TyfloCentrum Pardubice, o. p. s., která poskytovala sociální rehabilitaci. V současné době je poskytována služba v určité vyhrazené dny.

Tab. 61: Počet jednotlivých typů sociálních služeb působících v rámci SO ORP Litomyšl (resp. poskytující služby pro obyvatele SO ORP)- vlastní šetření

Druh sociální služby		
	Sociální poradenství	1
Služby sociální péče	Osobní asistence	1
	Pečovatelská služba	3
	Tísňová péče	0
	Průvodcovské a předčitatelské služby	0
	Podpora samostatného bydlení	0
	Odlehčovací služby	1
	Centra denních služeb	0
	Denní stacionáře	2
	Týdenní stacionáře	0
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	0
	Domovy pro seniory	4
	Domovy se zvláštním režimem	1
	Chráněné bydlení	0
	Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče	0
Služby sociální prevence	Raná péče	0
	Telefonická krizová pomoc	0
	Tlumočnické služby	0
	Azylové domy	0
	Domy na půl cesty	0
	Kontaktní centra	0
	Krizová pomoc	0
	Intervenční centra	0
	Nízkoprahová denní centra	0
	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1
	Noclehárny	0
	Služby následné péče	0
	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	2
	Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	1
	Sociálně terapeutické dílny	1
	Terapeutické komunity	0
	Terénní programy	0
	Sociální rehabilitace	1

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, vlastní šetření

Dle vlastního šetření bylo zjištěno, že na území ORP je, kromě již zmíněných služeb, také poskytována sociální služba soukromým domovem pro seniory v Pohodlí. Tento domov také nabízí služby odlehčovací péče, pobyt na několik dní, týdnů nebo měsíců a službu tzv. domovinka, což je pobyt přes den pro jedince, kteří potřebují stálou péči, kterou jim jejich blízcí nemohou zajistit.

4.1.2.3. Počet zařízení sociálních služeb dle zřizovatele a počet sociálních služeb dle zřizovatele

Tab. 62: Počet zařízení sociálních služeb dle zřizovatele

Druh služby	Zřizovatel					
	MPSV	kraj	obec	církev	FO	jiný
Posuzovaný správní obvod						
Typ zařízení sociálních služeb						
Centra denních služeb	0	0	0	0	0	0
Denní stacionáře	0	0	0	1	2	0
Týdenní stacionáře	0	0	0	0	0	0
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	0	0	0	0	0	0
Domovy pro seniory	0	0	2	1	0	0
Domovy se zvláštním režimem	0	0	1	0	0	0
Chráněné bydlení	0	0	0	0	0	0
Azylové domy	0	0	0	0	0	0
Domy na půl cesty	0	0	0	0	0	0
Zařízení pro krizovou pomoc	0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová denní centra	0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	0	0	0	0	0	1
Noclehárny	0	0	0	0	0	0
Terapeutické komunity	0	0	0	0	0	0
Sociální poradny	0	0	0	1	0	0
Sociálně terapeutické dílny	0	0	0	1	0	0
Centra sociálně rehabilitačních služeb	0	0	0	0	0	0
Pracoviště rané péče	0	0	0	0	0	0
Intervenční centra	0	0	0	0	0	0
Služby následné péče	0	0	0	0	0	0
Ostatní	0	0	0	0	0	0
Celkem	0	0	3	4	2	1

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb

Žádné zařízení v SO ORP není spravováno MPSV ani krajem.

Obcemi jsou zřizovány domovy pro seniory ve Sloupnici a v Litomyšli (Centrum sociální pomoci města Litomyšl) a domov se zvláštním režimem (Centrum sociální pomoci města Litomyšl).

Církev zřizuje denní stacionář, domov pro seniory Mendryka, sociální poradnu a sociálně-terapeutickou dílnu.

Denní stacionář Ruka pro život o.p.s. je zřizována fyzickou osobou.

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež je zřizováno jiným subjektem.

Tab. 63: Počet sociálních služeb dle zřizovatele

	Typ sociální služby	MPSV	kraj	obec	církev	FO	jiný
	Sociální poradenství	0	0	0	1	0	0
Služby sociální péče	Osobní asistence	0	0	0	1	0	0
	Pečovatelská služba	0	0	0	3	0	0
	Tísňová péče	0	0	0	0	0	0
	Průvodcovské a předčitatelské služby	0	0	0	0	0	0
	Podpora samostatného bydlení	0	0	0	0	0	0
	Odlehčovací služby	0	0	0	1	0	0
	Centra denních služeb	0	0	0	0	0	0
	Denní stacionáře	0	0	0	1	2	0
	Týdenní stacionáře	0	0	0	0	0	0
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	0	0	0	0	0	0
	Domovy pro seniory	0	0	2	1	0	0
	Domovy se zvláštním režimem	0	0	1	0	0	0
	Chráněné bydlení	0	0	0	0	0	0
	Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče	0	0	0	0	0	0
Služby sociální prevence	Raná péče	0	0	0	0	0	0
	Telefonická krizová pomoc	0	0	0	0	0	0
	Tlumočnické služby	0	0	0	0	0	0
	Azylové domy	0	0	0	0	0	0
	Domy na půl cesty	0	0	0	0	0	0
	Kontaktní centra	0	0	0	0	0	0
	Krizová pomoc	0	0	0	0	0	0
	Intervenční centra	0	0	0	0	0	0
	Nízkoprahová denní centra	0	0	0	0	0	0
	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	0	0	0	1	0	0
	Noclehárny	0	0	0	0	0	0
	Služby následné péče	0	0	0	0	0	0
	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	0	0	0	2	0	0
	Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	0	0	0	0	2	0
	Sociálně terapeutické dílny	0	0	0	1	0	0
	Terapeutické komunity	0	0	0	0	0	0
	Terénní programy	0	0	0	0	0	0
Sociální rehabilitace	0	0	0	0	0	0	
	Celkem	0	0	3	12	4	0

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb

MPSV a kraj nezřizují žádnou sociální službu.

Obcemi jsou zřizovány služby domov pro seniory a domov se zvláštním režimem. Církev zřizuje služby sociálního poradenství, osobní asistence, pečovatelskou službu, odlehčovací služby, denní stacionář, domov pro seniory, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a speciální terapeutické dílny.

Fyzickou osobou jsou zřizovány služby denní stacionář a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením.

Žádný jiný subjekt neprovozuje jiné služby.

4.1.2.4. Financování

Tab. 64: Přehled financování zařízení sociálních služeb v roce 2012

Druh služby	Finanční prostředky						
	dotace MPSV v Kč	dotace kraj v Kč	dotace obec v Kč	příspěvek zřizovatele v Kč	úhrady uživatelů v Kč	sponzorské dary v Kč	jiné finanční zdroje v Kč
Centra denních Služeb	0	0	0	0	0	0	0
Denní stacionáře	2 530 000	540 000	189 740	0	2 251 157	32 807	0
Týdenní stacionáře	0	0	0	0	0	0	0
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	0	0	0	0	0	0	0
Domovy pro seniory	10 189 000	400 000	2 281 625	0	27 615 599	2 943 375	0
Domovy se zvláštním režimem	3 126 000	180 000	880 000	0	4 799 673	50 000	0
Chráněné bydlení	0	0	0	0	0	0	0
Azylové domy	0	0	0	0	0	0	0
Domy na půl cesty	0	0	0	0	0	0	0
Zařízení pro krizovou pomoc	0	0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová denní centra	0	0	0	0	0	0	0

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	385 000	95 000	18 000	0	44 890	73 832	0
Noclehárny	0	0	0	0	0	0	0
Terapeutické komunity	0	0	0	0	0	0	0
Sociální poradny	0	0	0	0		0	0
Sociálně terapeutické dílny	0	0	0	0	0	0	2 213 642
Centra sociálně rehabilitačních služeb	0	0	0	0	0	0	0
Pracoviště rané péče	0	0	0	0	0	0	0
Intervenční centra	0	0	0	0	0	0	0
Služby následné péče	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní	0	0	0	0	0	0	0
Celkem za všechna zařízení	16 230 000	1 215 000	3 369 365	0	34 711 319	3 100 014	2 213 642

Zdroj: <https://bsspak.securitynet.cz/>

Pro potřeby seniorů a zdravotně postižených se nabízí služba denního stacionáře.

Oblastní charita Nové Hradky: dotace MPSV- 990 000 Kč, dotace kraj - 230 000 Kč, dotace obec - 20 000 Kč, úhrady uživatelů - 183 5491 Kč, sponzorské dary - 18 000 Kč.

Ruka pro život poskytuje dvě služby: denní stacionář pro seniory a denní stacionář pro osoby s postižením: dotace MPSV - 1540 000 Kč, dotace kraj - 310 000 Kč, dotace obec - 169 740 Kč, úhrady uživatelů - 415 666 Kč, sponzorské dary - 14 807 Kč.

Na území ORP Litomyšl se nachází tři domovy pro seniory.

Centrum sociální pomoci města Litomyšl: dotace MPSV - 2 809 000 Kč, dotace kraj - 400 000 Kč, dotace obec - 1 481 625 Kč, úhrady uživatelů - 8 330 100 Kč, sponzorské dary - 53 000 Kč.

Česká katolická charita: data nejsou k dispozici. Nepobírají dotaci ani ji nežadají po obci ani po kraji.

Domov pro seniory Sloupnice: dotace MPSV - 7 380 000 Kč, dotace obec - 800 000 Kč, úhrady uživatelů - 19 285 499 Kč, sponzorské dary - 241 375 Kč.

Tab. 65: Analýza výdajů obcí SO ORP Litomyšl na sociální oblast v letech 2008 - 2012

Pododdíl	Paragraf	Název	Výdaje v Kč/rok				
			2008	2009	2010	2011	2012
431	4312	Odborné sociální poradenství podle § 37 odst. 3 a 4 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.	-	-	-	-	-
	4319	Ostatní výdaje související se soc. poradenstvím	16 000	14 000	13 000	24 000	15 000
432	4322	Ústavy péče pro mládež Dětské domovy pro děti ve věku nad 3 roky a ústavní zařízení pro mládež, podpora dětských vesniček, nespádají-li do oddílu 31 (školská internátní zařízení) a není-li prvotním smyslem pomoc zdravotně postiženým.	-	-	-	-	-
	4329	Ostatní sociální péče a pomoc dětem a mládeži Zahrnuje i vymožené výživné přijaté od osob povinných výživou.	69 000	81 000	66 000	54 000	29 000
433	4333	Domovy - penziony pro matky s dětmi	25 000	20 000	10 000	10 000	12 000
	4339	Ostatní sociální péče a pomoc rodině a manželství	9 000	15 000	15 000	10 000	-
434	4341	Sociální pomoc osobám v hmotné nouzi a občanům sociálně nepřízpůsobilým Pomoc osobám v hmotné nouzi a osobám sociálně nepřízpůsobilým včetně zvláštní pomoci osobám, které se dostaly bez vlastního zavinění do nepříznivých poměrů nebo v nich žijí.	623 000	1 198 000	1 123 000	966 000	1 023 000
	4349	Ostatní sociální péče a pomoc ostatním skupinám obyvatelstva Včetně programů pomoci propuštěným vězňům a pre-	77 000	74 000	38 000	29 000	62 000

		vence kriminality a neoddělitelných podpor více skupinám obyvatelstva apod.					
435	4351	Osobní asistence, pečovatelská služba a podpora samostatného bydlení	1 877 000	2 572 000	1 892 000	2 383 000	1 924 000
	4355	Týdenní stacionáře	-	35 000	20 000	15 000	20 000
	4356	Denní stacionáře a centra denních služeb	16 000	34 000	138 000	239 000	193 000
	4357	Domovy pro osoby se zdravotním postižením a domovy se zvláštním režimem Příjmy a výdaje domovů pro osoby se zdravotním postižením (§ 48 zákona č. 108/2006 Sb. ve znění zákona č. 206/2009 Sb.) a domovů se zvláštním režimem (§ 50 zákona č. 108/2006 Sb.).	6 255 000	2 869 000	5 214 000	4 756 000	4 873 000
	4359	Ostatní služby a činnosti v oblasti sociální péče Zahrnuje např. odlehčovací služby.	99 000	99 000	158 000	113 000	161 000
437	4371	Raná péče a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	-	-	-	-	-
	4374	Azylové domy, nízkoprahová denní centra a noclehárny	107 000	147 000	101 000	132 000	155 000
	4378	Terénní programy	-	-	-	-	-
	4379	Ostatní služby a činnosti v oblasti sociální prevence Zahrnuje zejména sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, telefonickou krizovou pomoc, tlumočnické služby a další činnosti v oblasti sociální prevence.	26 000	31 000	28 000	28 000	46 000
Celkové náklady			9 199 000	7 189 000	8 816 000	8 759 000	8 513 000

Zdroj: Finanční data, výdaje obcí

Finanční analýza byla zpracována za období let 2008-2012. Z tabulky je patrné, že došlo od roku 2010 ke stabilizaci výdajů obcí na sociální služby v SO ORP Litomyšl. Zvláště u pobytových služeb pro seniory se poskytovatelé (Litomyšl a Sloupnice) obraceli na obecní úřady o příspěvek za občany obce, kteří využívají uvedená zařízení. Nejvyšší výdajovou položkou jsou domovy pro seniory, kde zřizovatelem je obec a přispívá značnou částkou na provoz. Od roku 2008 do roku 2012 se snížil příspěvek obcí na pobytová zařízení o 1 382 000 Kč.

Celkem bylo vydáno na sociální služby za rok 2008 9 199 000 Kč, za rok 2009 7 189 000 Kč, za rok 2010 8 816 000 Kč, za rok 2011 8 759 000 Kč a za rok 2012 8 513 000. Výrazný pokles nastal mezi lety 2008 a 2009, který činil 62%.

V roce 2014 probíhá přípravný proces krajů na převzetí financování sociálních služeb ze státního rozpočtu. Vzhledem k přenesení na menší územně správní jednotku (kraj), dojde ke zvýšené kontrole, vymezení registrace služeb, kvality služeb a dostupnosti, aby byla služba přístupná jednotlivým cílovým skupinám.

Město Litomyšl přispívá na azylový dům pro matky s dětmi, který se nachází v SO ORP Svitavy, ale využíván je i klienty z Litomyšlska.

Tab. 66: Příspěvky obcí na sociální služby v SO ORP za rok 2012 v Kč - vlastní šetření

Název obce	Farní charita Litomyšl	Farní charita Dolní Újezd	Farní charita Chotovice	Farní charita Polička	DD Litomyšl	DD Sloupnice	Ruka pro život o.p.s.	Naděje o. s.
Budislav	-	3 000	-	-	-	-	-	-
Cerekvice nad Loučnou	5 808	-	-	-	-	-	-	-
Desná	-	5 000	-	-	-	-	-	-
Dolní Újezd	32 000	300 000	-	-	-	-	-	-
Horní Újezd		10 000	-	-	-	-	-	-
Chmelík	5 000	-	-	-	-	-	-	-
Janov	5 000	-	-	-	-	-	-	-
Litomyšl	960 000	-	15 000	23 000	2 585 000	-	190 000	18 000
Makov		3 000	-	-	-	-	-	-
Němčice	5 544		-	-	-	-	-	-
Nová Ves u Jarošova	-	70 000	-	-	-	-	-	-
Poříčí u Litomyšle	-	6 000	-	-	-	-	-	-

Sloupnice	2 000		-	-	-	1 000 000	-	-
Vidlatá Seč		2 000	-	-	-		-	-
Celkem	1 015 352	399 000	15 000	23 000	2 585 000	1 000 000	190 000	18 000

Zdroj: Vlastní šetření

Klienti, kteří žijí mimo SO ORP Litomyšl, mnohdy využívají zařízení poskytující služby SO ORP Litomyšl, a tak tato zařízení sociálních služeb žádají finanční příspěvky na občany jednotlivých obcí.

Tab. 67: Finanční příspěvky Farní charity Litomyšl od obcí mimo SO ORP Litomyšl

Česká Třebová	7 000 Kč
Polička	36 168 Kč
Ústí nad Orlicí	15 000 Kč
Doudleby	7 920 Kč
Holice	8 976 Kč
Celkem	75 064 Kč

Zdroj: Vlastní šetření

Tab. 68: Ostatní finanční příspěvky města Litomyšle na sociální služby

Oblastní charita Červený Kostelec	3 000 Kč
Středisko služeb Salvia Svitavy	20 000 Kč
Svaz důchodců ČR pobočka Litomyšl	10 000 Kč
Regionální klub Parkinson	8 000 Kč
Adykt-regionální centrum prevence	10 000 Kč
Občanské sdružení Náš Domov Koclířov	12 000 Kč
Přátelství Česká Třebová	20 000 Kč
Svaz tělesně postižených-Litomyšl	5 000 Kč
Nadace pro trans. Kostní dřeně	3 000 Kč
Laxus	20 000 Kč
Celkem	111 000 Kč

Zdroj: Vlastní šetření

Z přehledu finančního přehledu příspěvku obcí SO ORP Litomyšl vyplývá, že na sociální oblast byla v roce 2012 vynaložena částka 5 245 352 Kč.

Město Litomyšl dále přispívá na činnost neziskových organizací, které působí na území města, celkovou částkou 111 000 Kč.

Tab. 69: Kapacita zařízení sociálních služeb

Druh zařízení sociálních služeb	Pobytová					Ambulantní					Terénní				
	klienti	kontakty	intervence	lůžka	hovory	klienti	kontakty	intervence	lůžka	hovory	klienti	kontakty	intervence	lůžka	hovory
Denní stacionáře	0	0	0	0	0	52	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Domovy pro seniory	157	0	0	157	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Domovy se zvláštním režimem	25	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	0	0	0	0	0	30	0	0	0	0	30	0	0	0	0
Sociálně terapeutické dílny	0	0	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb

Na území SO ORP Litomyšl se nachází služby pobytové, ambulantní i terénní.

Denní stacionář poskytuje ambulantní služby pro 52 klientů. Domov pro seniory má k dispozici 157 lůžek. Domov pro řádové sestry nabízí 30 lůžek a do tabulky nebyly zahrnuty. Domovy se zvláštním režimem poskytují pobytovou službu pro 25 klientů. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež poskytuje jak ambulantní, tak terénní služby pro 30 klientů. Sociálně terapeutické dílny poskytují ambulantní služby pro 15 osob.

Tab. 70: Terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením – příjmy z úhrad uživatelů a výdaje v roce 2012 (vlastní šetření)

	Pečova- telská služba	Osobní asistence	Tísňo- vá pé- če	Průvod- covské a před- čitatel- ské služby	Podpora samo- statného bydlení	Odlehčo- vací služby	Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravot- ním posti- žením	Tlu- moč- nické služby
Příjmy z úhrad uživatelů	2 569 359	639 316	0	0	0	1 363 984	0	0
Výdaje	8 693 059	2 437 471	0	0	0	4 311 166	65 706	0
Podíl úhrad uživatelů služeb na celko- vých výdajích na službu	26,68%	26,23%	0	0	0	31,64%	100%	0

Zdroj: <https://bsspak.securitynet.cz/>

1. Pečovatelská služba

Náklady na pečovatelskou službu dosáhly 8 693 059 Kč, z čehož 2 569 359 Kč tvoří příjmy úhrad uživatelů. Pečovatelskou službu zajišťují Farní charita Dolní Újezd, Farní charita Litomyšl a Oblastní charita Nové hrady u Skutče.

Farní charita Dolní Újezd

- příjmy úhrad uživatelů 372 745 Kč
- výdaje 1 586 745 Kč
- podíl úhrad uživatelů služeb na celkových výdajích na službu 23,49%

Farní charita Litomyšl

- příjmy úhrad uživatelů 361 123 Kč
- výdaje 1 432 202 Kč
- podíl úhrad uživatelů služeb na celkových výdajích na službu 24,21 %

Oblastní charita Nové hrady u Skutče

- příjmy úhrad uživatelů 1 835 491 Kč
- výdaje 5 674 112 Kč
- podíl úhrad uživatelů služeb na celkových výdajích na službu 32,35 %

Ruka pro život o.p.s.

- příjmy úhrad uživatelů 415 666,22 Kč
- výdaje 2 450 214,09 Kč
- podíl úhrad uživatelů služeb na celkových výdajích na službu 16,96 %

2. Osobní asistence

Celkové výdaje na osobní asistenci jsou 2 437 471 Kč, příjmy z úhrad od uživatelů jsou 639 316 Kč.

3. Odlehčovací služby

Celková cena odlehčovacích služeb je 4 311 166 Kč a příjmy úhrad uživatelů jsou 1 363 984 Kč.

4. Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Asistenční služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením stojí celkem 65 706 Kč a příjmy úhrad uživatelů tvoří 0 Kč.

Tab. 71: Terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením – evidovaný počet neuspokojených žadatelů v roce 2012

Pečovatelská služba	0
Osobní asistence	0
Tísňová péče	0
Průvodcovské a předčitatelské služby	0
Podpora samostatného bydlení	0
Odehčovací služby	0
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	0

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb

S ohledem na nízkou kapacitu domova pro seniory v Litomyšli je zvýšený zájem o umístění do tohoto pobytového zařízení (kapacita je 76 lůžek). V současné době je evidováno 88 žádostí o pobyt v domově. Domov pro seniory ve Sloupnici eviduje 50 žádostí o umístění. Zřizovatel, obec Sloupnice, řeší v současné době restituci církevního majetku a očekává, že domov pro seniory bude zachován.

Zájem o pobytové služby se zvětšuje a přibývá seniorů, kteří vzhledem k věku a snížené schopnosti sebeobsluhy žádají o čtyřicetihodinovou péči. Snahou politiky státu je, aby taková osoba zůstala, co nejdéle v domácím prostředí a využívala nabízených pečovatelských a ošetrovatelských služeb, které se nabízí v regionu.

K dispozici je Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 od ČSÚ (2014), která bude využita při tvorbě návrhové části vývoje sociálních služeb. Zároveň bude přihlédnuto k nové situaci v oblasti financování sociálních služeb, které od roku 2015 bude převedeno na kraje. V důsledku toho budou nově vyhodnoceny vznikající i stávající sociální služby a jejich rozmístění. O změně financování sociálních služeb budou informovány všechny obce Pardubického kraje.

Tab. 72: Počet uživatelů (klientů) v zařízeních sociálních služeb v roce 2012 (vlastní šetření)

	Centra denních služeb			Denní stacionáře			Zařízení pro krizovou pomoc		
	Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
Posuzovaný správní obvod - celkem	0	0	0	7	18	25	0	0	0

	Sociální poradny			Sociálně terapeutické dílny			Sociální rehabilitace		
	Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
Posuzovaný správní obvod - celkem	0	0	0	0	9	9	0	0	0

	Pracoviště rané péče			Intervenční centra			Služby následné péče		
	Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
Posuzovaný správní obvod - celkem	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	Týdenní stacionáře			Domov pro osoby se zdravotním postižením			Domovy pro seniory		
	Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
Posuzovaný správní obvod - celkem	0	0	0	0	0	0	0	38	144

	Domovy se zvláštním režimem			Chráněné bydlení			Azylové domy		
	Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
Posuzovaný správní obvod - celkem	0	7	25	0	0	0	0	0	0

	Domy na půl cesty			Terapeutické komunity			Ostatní		
	Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
Posuzovaný správní obvod - celkem	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb

1. Denní stacionář

Oblastní charita Nové Hradky u Skutče: ženy - 13, muži - 10, děti do 18 let - 3.

Ruka pro život: ženy - 12, muži - 8, děti do 18 let - 4.

2. Domovy pro seniory

Centrum sociální pomoci v Litomyšli: ženy - 39, muži - 17.

Domov pro seniory Sloupnice: ženy - 105, muži - 21.

Tab. 73: Počet nákladů na uživatele sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb v roce 2012 (vlastní šetření)

Druh zařízení sociálních služeb	Celkové náklady (100 %)	Průměrné náklady na uživatele/den ambulantní služby	Průměrné náklady na uživatele/den terénní služby	Průměrné náklady na uživatele/den pobytové služby
Centra denních služeb	-	-	-	-
Denní stacionáře	1 886 249,00	218,53	-	-
Týdenní stacionáře	-	-	-	-
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	-	-	-	-
Domovy pro seniory	43 540 155,00	-	-	770,30
Domovy se zvláštním režimem	9 144 511,00	-	-	1 016,03
Chráněné bydlení	-	-	-	-
Azylové domy	-	-	-	-
Domy na půl cesty	-	-	-	-
Zařízení pro krizovou pomoc	-	-	-	-
Nízkoprahová denní centra	-	-	-	-
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1 267 183,76	-	-	-
Noclehárny	-	-	-	-
Terapeutické komunity	-	-	-	-
Sociální poradny	-	-	-	-
Sociálně terapeutické dílny	2 640 123,00	488,91	-	-
Centra sociálně rehabilitačních služeb	-	-	-	-
Pracoviště rané péče	-	-	-	-
Intervenční centra	-	-	-	-
Služby následné péče	-	-	-	-
Ostatní	-	-	-	-

Zdroj: <https://bsspak.securitynet.cz/>

Vyčíslení nákladů poskytovaných sociálních služeb za rok 2012:

1. Sociální poradenství

občanská poradna Oblastní charita Polička

- ambulantní
- 591 456 Kč

2. Osobní asistence

Oblastní charita Nové Hrady u Skutče

- zajišťuje terénní služby
- 2 437 471 Kč

3. Pečovatelská služba

Farní charita Dolní Újezd

- 1 586 745 Kč

Farní charita Litomyšl

- 1 432 202 Kč

Oblastní charita Nové Hrady u Skutče

- 5 674 112 Kč

Celkem 8 693 059 Kč

4. Odlehčovací služby

Farní charita Litomyšl - Respitní péče Jindra

- 4 311 166 Kč

5. Denní stacionář

Oblastní charita Nové Hrady u Skutče

- 1 641 035 Kč

Ruka pro život, o.p.s.

- 2 450 214 Kč

Celkem 1 886 249 Kč

6. Domov pro seniory

Centrum sociální pomoci města Litomyšl - Domov Pod Školou

- 13 584 559 Kč

Česká katolická charita - Charitní domov Mendryka

- péče řádových sester, které nedostávají dotaci a ani o ní nežadají

Domov pro seniory Sloupnice

- 29 955 602 Kč

Celkem 43 540 161 Kč

7. Domovy se zvláštním režimem

Centrum sociální pomoci města Litomyšl - Domov Na Skalce

- 9 144 511 Kč

8. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

NADĚJE - Dům Naděje Litomyšl

- 1 267 184 Kč

9. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Farní charita Litomyšl

- služba Sanace rodiny
- 656 620 Kč

Oblastní charita Nové Hradky u Skutče

- 1 054 105 Kč

Celkem 1 710 725 Kč

10. Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Ruka pro život o.p.s.

- sociálně aktivizační služby
- 65 706 Kč

11. Sociálně terapeutické dílny

Oblastní charita Nové Hradky u Skutče

- 2 640 123 Kč

12. Sociální rehabilitace

Tyflocentrum

- 1 478 903 Kč

4.1.2.5. Dobrovolnická služba

Dobrovolnictví je vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bez nároku na finanční odměnu.

Dobrovolník věnuje část svého času, vědomostí a energie do činnosti, která je časově a obsahově vymezena.

Pro dobrovolníky z řad studentů je dobrovolnická služba nenahraditelnou klinickou sociální prací s klienty v obtížných životních nebo sociálních situacích.

Tab. 74: Počet organizací vykonávajících dobrovolnickou péči a počet jejich projektů v letech 2010, 2011 a 2012 (dle dat MV)

	Počet organizací sídlících ve správním obvodu ORP			Počet projektů		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Dobrovolnická činnost v ORP				0	0	1
z toho Občanská sdružení	0	0	0			
z toho Církevní právnické osoby	1	1	1			
z toho Obecně prospěšné společnosti	0	0	0			
Z toho krátkodobá	1	1	2			
Z toho dlouhodobá	0	0	2			
Z toho krátkodobá i dlouhodobá	1	1	1			

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, vlastní šetření

1. Krátkodobé dobrovolnictví

Nepřesahuje svou délkou více než několik hodin v jednom kalendářním v roce.

Jedná se o pomoc při jednorázových akcích jako Tříkrálová sbírka, úklid zahrady u Respitní péče Jindra aj.

2. S. O. S. dobrovolnictví

Forma dobrovolnictví, při které je dobrovolník nezávazně zařazen do databáze dobrovolníků připravených pomoci při náhlých ekologických, živelných a jiných katastrofách.

3. Charitní šatník

Přijímají se zde zdarma použité oděvy, které lidé již ze svých šatníků vyřadili. Vytříděné oděvy jsou odváženy do Diakonie Broumov, odkud je podle potřeby expedována humanitární pomoc do zemí třetího světa. Šatník zdarma poskytuje oděvy lidem bez domova a sociálně potřebným.

Šatník je otevřen: pondělí a středa 9.00 - 11.00 a 14.00 - 16.30 hod.

Tab. 75: Zaměření dobrovolnických projektů v letech 2010, 2011 a 2012

Pomoc	Počet projektů		
	2010	2011	2012
nezaměstnaným	0	0	0
osobám sociálně slabým	0	0	0
osobám zdravotně postiženým	0	0	1
příslušníkům národnostních menšin	0	0	0
imigrantům	0	0	0
osobám po výkonu trestu odnětí svobody	0	0	0
osobám drogově závislým	0	0	0
osobám trpícím domácím násilím	0	0	0
při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase	0	0	1
při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách	0	0	0
při ochraně a zlepšování životního prostředí	0	0	0
při péči o zachování kulturního dědictví	0	0	0
pořádání kulturních akcí	0	0	0
při sbírkových charitativních akcích	0	0	1
uskutečňování rozvojových programů	0	0	0

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, vlastní šetření

Organizace Farní charita Litomyšl má akreditovaný program „Dobrovolnický program Daniel“. Posláním je pomoc při vymýšlení a realizaci volnočasových aktivit s dětmi v nízkoprahovém zařízení Naděje Litomyšl. Od počátku roku 2012 zde organizace dvě dobrovolnice, které do klubu dochází jedenkrát týdně na dvě až tři hodiny. Podílí se na vytváření kreativních a sportovních aktivit nebo doučování v rámci klubu pro děti od 6 do 16 let ve skupinové práci i práci s jednotlivci.

Organizace předpokládá zapojení asi osmi dobrovolníků, které proškolí, pojistí a uzavře s nimi smlouvu.

Farní charita má také akreditovaný program „Dobrovolnický program Gabriel“. Cílem je zkvalitnit a zpříjemnit život seniorů, nemocných a handicapovaných lidí, zmírnit jejich osamělost, podpořit aktivitu, podpořit mezigenerační vztahy, solidaritu. Umožnit smysluplné trávení volného času jak seniorům, tak i dobrovolníkům, kteří pochází převážně z řad studentů (musí být starší 16 let).

Dobrovolníci jsou vysíláni do Střediska Realitní péče Jindra při Farní charitě Litomyšl. Organizace předpokládá zapojení šesti dobrovolníků, které proškolí, pojistí a uzavře s nimi smlouvu.

4.1.3. Analýza rizik a další potřebné analýzy

4.1.3.1. Analýza cílových (dotčených) skupin v oblasti sociální služby

Analýza slouží k definování jednotlivých cílových skupin (dotčených či zainteresovaných), zjištění jejich předpokládaných očekávání a k definování rizik spojených s těmito skupinami a s jejich očekáváním. Dále pak slouží k nalezení vhodného způsobu komunikace a nalezení případných opatření k minimalizaci rizik při zapojení těchto cílových skupin.

Tab. 76: Analýza cílových (dotčených) skupin v oblasti sociální služby

Název dotčené skupiny	Očekávání dotčené skupiny	Rizika spojené se skupinou	Způsob komunikace	Opatření
Senioři-uživatelé	Stálý příjem (důchod) zajištění potřebných sociálních služeb	Vyloučení ze společenského života a nedostatečná komunikace	Omezený přístup k moderním technologiím, proto využití komunikace prostřednictvím tradičních komunikačních kanálů	Poskytování sociálně aktivizačních služeb a adekvátní a dostatečná komunikace
		Nepoměr mezi náklady na bydlení a příjmy vrcholící ztrátou bydlení	Vytipování ohrožených seniorů (nově ovdovělí, vdovy...) a jejich přímé citlivé oslovení s nabídkou.	Budování nebo vyčlenění malometrážních dostupných bytů (cenově dostupné, odstranění bariér - výtah v domě)
Osoby s postižením	Integrace osob s postižením do pracovního života	Vyloučení ze společenského života a nedostatečná komunikace	Oslovení místních podniků a podnikatelů s nabídkou podpory ÚP, pokud vytvoří místa nebo obsadí volná místa lidmi se zdravotním znevýhodněním	Podpora organizací nabízejících místa pro zdravotně znevýhodněné (úlevy na poplatcích, benefity)
Rodiny s dětmi	Dostatečné finanční prostředky hlídání dětí, volnočasové vyžití, např. RC, dětské skupiny	Vyloučení rodičů z trhu práce, snížení příjmu rodiny, ohrožení zadlužením, vrcholící ztrátou bydlení a společenského statusu	Sanace rodiny, informace o možnostech ve školách, školkách, tisku	Dostatečná nabídka volnočasových aktivit a kvalitní vzdělání

		Riziko "potulování" a bezcílného trávení času na ulici u dětí, vrcholící tvořením gangů a činností jinak trestnou (kriminalita mládeže)	Přímé oslovení cílové skupiny	<p>Péče o dostatek míst v MŠ, podpora dětských skupin, podpora RC</p> <p>Podpora Sanace rodiny</p> <p>Podpora výměny zkušeností mezi místními zainteresovanými organizacemi (OSPOD, Policie, SAR, školy...)</p> <p>Vybudování a dlouhodobá podpora streetworkingu a NZDM s co nejnižšími nároky</p> <p>Trvale vyčleněná finanční a personální kapacita na udržení projektu</p>
Ohrožené skupiny (absolventi, osoby nad 50 let, ženy po rodičovské dovolené)	Podpora pracovního uplatnění	Vyloučení ze společenského života a nedostatečná komunikace	Oslovení místních podniků a podnikatelů s nabídkou podpory ÚP, pokud vytvoří místa nebo obsadí volná místa lidmi se zdravotním znevýhodněním	Vybudování a dlouhodobá podpora streetworkingu a NZDM s co nejnižšími nároky
	Vytváření pracovních míst			Trvale vyčleněná finanční a personální kapacita na udržení projektu
Poskytovatelé	Dostatek uživatelů sociální služby	Nedostatek a nezáměr o poskytované služby	Internet, výroční zprávy, pořádání akcí pro zviditelnění poskytovatele, média	Více zviditelnění nabídky služeb. Finanční zajištění
Uživatelé	Kvalitní a dostupná služba	Nedostatečná a nedostupná nabídka služeb. Omezení počet volných míst nabízených služeb	Internet, telefon, osobní kontakt	Osobní finanční zajištění. Dopravní dostupnost k poskytované službě.

Obec	Zajištění a dostatečně kvalitní nabídku sociálních služeb	Nedostatek finančních prostředků a technické zázemí pro případného poskytovatele	Komunitní plán, média	Zajištění podmínek pro poskytovatele a částečné finanční dotace ze strany obce
Kraj	Zajištění a dostatečně kvalitní nabídku sociálních služeb	Nenaplnění sítě sociálních služeb, nedostatek uživatelů a nezájem o službu	Střednědobý plán sociálních služeb kraje, workshopy, setkání poskytovatelů, katalogy sociálních služeb, média	Kvalitní plán pro poskytovatele sociálních služeb
Stát	Dle nabídky bude poskytnuta finanční dotace	Omezení finančních toků do sociálních služeb	Legislativa a její nástroje, prostřednictvím kraje, média	Vhodná legislativa a finance
Média	Prezentace nových nabízených služeb, akcí pořádaných uživateli a poskytovatelů	Podání zkreslených informací	Reportáže, rozhovory, články, publikační činnost	Dostatek relevantních informací
Zaměstnanci	Adekvátní finanční ohodnocení, možnost dalšího vzdělávání a dobré pracovní podmínky	Ztráta zaměstnání	Odbory, osobní kontakt	Vykonávání kvalitní náplně práce a komunikační dovednosti s klienty

4.1.3.2. Analýza rizik – registr rizik v oblasti sociální služby

Definice rizika je převzata z Metodiky přípravy veřejných strategií: Riziko je nebezpečí vzniku události, která může negativně ovlivnit dosažení stanovených cílů. Jedná se o budoucí událost, která má náhodnou povahu (tj. může, ale nemusí nastat a mít negativní dopad) a není ani nemožná, ani jistá. Riziko spojujeme s negativními vlivy, nepříznivými dopady a ztrátami a chápeme jej jako synonymum nebezpečí, hrozby, úskalí a nejistoty. Protipólem rizika je příležitost, která je spojována s příznivými vlivy a dopady.

Hodnocení významnosti rizik je založeno na hodnocení očekávané pravděpodobnosti výskytu jednotlivých rizik a jejich dopadu (materiálního i nemateriálního) na dosažení cílů strategie. Pravděpodobnost (v tabulce sloupec „P“) i dopad (v tabulce sloupec „D“) se hodnotí na škále 1 až 5: hodnota 1 představuje velmi malý dopad (resp. velmi malou pravděpodobnost) a hodnota 5 velmi velký dopad (resp. velmi vysokou pravděpodobnost). Významnost rizika je součinem pravděpodobnosti a dopadu. Hodnota významnosti se pohybuje mezi hodnotou 1 a 25. Vlastníci jednotlivých rizik jsou osoby odpovědné za řízení a monitorování daného rizika (průběžné přehodnocování významnosti rizik a identifikace reálného výskytu dané rizikové události).

Tab. 77: Analýza rizik – registr rizik v oblasti sociální služby

Název rizika	Hodnocení rizika			Název opatření ke snížení významnosti rizika	Vlastník rizika
	Pravděpodobnost (P)	Dopad (D)	V = P*D		
Finanční riziko					
Nedostatek financí na běžný provoz a opravy	3	5	15	Využití fondu EU a dotací	Obec (je-li zřizovatel)
					Zřizovatel
				Meziobecní spolupráce	Poskytovatel
Nedostatek financí na investice a vybavení	2	4	8	Využití fondu EU a dotací	Provozovatel
				Využití nadačních fondů	
Nedostatek financí na platy	3	5	15	Meziobecní spolupráce a solidarita	Stát
				Zvyšování povědomí politiků na všech úrovních o této problematice	Poskytovatel služeb
Organizační riziko					
Špatné rozmístění sociálních zařízení v rámci území	2	3	6	Monitoring rozložení služeb	Obec (je-li zřizovatel)
				Strategický plán rozvoje	Obce i ORP
Nedostatečná nabídka vs. poptávka	2	3	6	Sledování dostupnosti služeb	Obec (je-li zřizovatel)
				Spolupráce mezi obcemi a poskytovateli	
Spolupráce obcí v oblasti sociálních služeb na území SO ORP	2	3	6	Informační kampaně, kulaté stoly	Obec (je-li zřizovatel), ale i obce v SO ORP

Výše dotace na zabezpečení soc. služeb	3	5	15	Spolupráce s politiky na všech úrovních	Stát
				Vysvětlovací kampaně	Kraj
Právní riziko					
Cílená změna legislativy (Lékařská posudková služba vs. příspěvek na péči)	4	4	16	Spolupráce s politiky na všech úrovních	Stát
				Vysvětlovací kampaně	
Reformy, které zhorší podmínky pro kvalitní péči	4	4	16	Spolupráce s politiky na všech úrovních	Stát
				Vysvětlovací kampaně	
Technické riziko					
Špatný technický stav budov	3	4	12	Využití fondu EU a dotací	Zřizovatel
				Využití nadačních fondů	Vlastník
Zastaralé či nevyhovující vybavení	2	3	6	Využití fondu EU a dotací	Zřizovatel
				Využití nadačních fondů	Vlastník
Věcné riziko					
Špatné řízení	1	5	5	Inspekce kvality	Zřizovatel
				Sdílení dobré praxe, výměna zkušeností	
Přiměřená kvalita poskytovaných služeb	2	4	8	Inspekce kvality	Zřizovatel
				Sledování spokojenosti uživatelů služeb	

Nezájem klientů (rodičů) o sociální služby	1	2	2	Zrušení služby	Stát
					Obec
					Zřizovatel
Personální rizika (vzdělání, praxe v oboru fluktua- ce, věk apod.)	1	2	2	Bez opatření, je dostatek přiměřeně vzdělaného personálu.	Poskytovatel
					Zřizovatel

4.1.4. SWOT analýza oblasti sociální služby

SWOT analýza dluží k identifikaci silných a slabých stránek daného území (vnitřní vlivy z hlediska území), příležitosti a rizik (vnitřní vlivy z hlediska území). Na základě SWOT analýzy je komplexně vyhodnocena situace na území SO OPR Litomyšl.

Tab. 78: SWOT analýza oblasti sociální služby

Silné stránky	Slabé stránky
<p>1) Území regionu je dostatečně pokryto nabídkou sociálních služeb pro všechny cílové skupiny (domov pro seniory, nízkoprahové centrum, dům na půl cesty, atd.)</p> <p>2) Jednotlivé obce regionu, ale i mimo region spolupracují a finančně se podílí dle možností na řešení sociálních problémů</p> <p>3) Kvalitní odborný personál u poskytovatelů sociálních služeb</p> <p>4) Rozšíření služeb na domácí hospicovou péči</p> <p>5) Řešení problematiky v otázkách zdravotně postižených a jinak znevýhodněných osob z trhu práce (dobrá spolupráce s ÚP)</p>	<p>1) Dlouhá čekací doba na umístění v domovech pro seniory je (záměr výstavby nového domova pro seniory)</p> <p>2) Nedostatek finančních prostředků na pokrytí sociálních služeb</p> <p>3) Nedostatečná dopravní obslužnost některých obcí v SO ORP</p> <p>4) Málo pracovních příležitostí pro osoby ohrožené, které v důsledku např. MD jsou vyloučeny z trhu práce nebo osoby nad 55 let</p> <p>5) Chybí nabídka chráněného bydlení pro osoby s duševním onemocněním</p> <p>6) Chybějící pečovatelské byty pro seniory 65+ mimo město</p> <p>7) Zvýšení péče o neorganizovanou mládež</p> <p>8) Chybějící sociální služba (denní centrum) poskytovaná na malých obcích v SO ORP</p>
Příležitosti	Hrozby
<p>1) Zajištění přiměřené a dostatečné informovanosti o možnostech sociálních služeb</p> <p>2) Občanům je k dispozici Katalog sociálních služeb v Pardubickém kraji - Litomyšlsko, přičemž o aktivitách informují i místní periodika (např. Lilie, Trs, atd.)</p> <p>3) Katalog sociálních služeb by měl být průběžně aktualizován</p> <p>4) Využití místních aktivit (v oblasti kultury, spolkové činnosti, sociální sféry, např. setkání seniorů)</p> <p>5) Spolupráce poskytovatelů sociálních služeb v SO ORP</p> <p>6) Evaluace komunitního plánu v sociální oblasti</p> <p>7) Posílení služeb osobní asistence</p> <p>8) Podpora dobrovolnických aktivit</p>	<p>1) Nепrovázanost legislativy týkající se sociální péče a služeb se odráží v praxi</p> <p>2) Populační stárnutí obyvatelstva- nárůst počtu obyvatel nad 65 let a výše a s tím spojený růst nákladů na zdravotní a sociální péči</p> <p>3) V důsledku nedostatečných dotací ze strany státu může být omezeno poskytování sociálních služeb</p> <p>4) Vzhledem k nedostatku pracovních příležitostí se zvyšuje nezaměstnanost- důsledkem je zvýšený počet osob v ohrožených skupinách</p> <p>5) V důsledku sociálních změn dochází k znevýhodnění rodin s nízkými příjmy</p>

Komentář ke SWOT analýze oblasti sociální služby

Z analýzy vyplynulo, že mezi silné stránky v oblasti sociálních služeb patří dostatečné pokrytí nabídky sociálních služeb, kdy zájemce o službu si může vybrat z celé škály poskytovaných služeb v rozsahu, jaký klient potřebuje, a které mu zajistí plně kvalifikovaný personál. SO ORP Litomyšl kopíruje trend poskytování služeb klientům v jejich domácím prostředí tedy terénní služby a rozšíření služeb na domácí hospicovou péči. Náklady na terénní služby nejsou tak vysoké jako služby poskytované v pobytových zařízeních.

Naopak mezi slabé stránky patří dlouhé čekací doby na umístění do domovů pro seniory, kdy žádosti o pobytovou službu převyšují kapacity domova pro seniory. Dále mezi slabé stránky řadíme chybějící nabídku chráněného bydlení pro osoby s duševním onemocněním, chybějící pečovatelské byty pro seniory 65+ a chybějící sociální služba- denní centrum na malých obcích. Z analýzy dále vyplynulo, že do oblasti slabých stránek musíme zařadit nedostatek finančních prostředků na pokrytí sociálních služeb.

V oblasti sociálních služeb spatřujeme několik příležitostí. Pro klienty a zájemce o službu je důležité, aby byly o poskytování služeb kvalitní a dostatečné informování prostřednictvím různých informačních kanálů. K informovanosti by měla přispět evaluace komunitního plánu, spolupráce poskytovatelů služeb a průběžná aktualizace katalogu sociálních služeb. Další příležitostí jak rozšířit nabídku služeb představují dobrovolnické programy. V současné době probíhají dva dobrovolnické programy prostřednictvím Farní charity Litomyšl.

Mezi hrozby, které vyplynuly z analýzy, tak vzešla neprovázanost legislativy týkající se sociální péče a služeb, která se odráží v praxi, což následně nejvíce doléhá na poskytovatele služeb a na klienty, pro které je poskytování služeb klíčové. Stárnutí obyvatelstva- nárůst počtu obyvatel nad 65+ let, způsobí nárůst nákladů na zdravotní a sociální péči. S čímž opět souvisí poznámka ve slabých stránkách nedostatek finančních prostředků na pokrytí sociálních služeb, a pokud budou poskytovány nedostatečné dotace ze strany státu, tak může být omezeno poskytování sociálních služeb.

4.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)

Na území SO ORP se nachází deset typů zařízení sociálních služeb (tři denní stacionáře, tři domovy pro seniory, jeden domov se zvláštním režimem, jedno nízkoprahové zařízení, jedna sociální poradna a jedna sociálně terapeutická dílna. Na území se dle vlastního šetření také nachází jeden soukromý domov pro seniory. Klientům v SO ORP jsou nabízeny jak pobytové, tak terénní a ambulantní služby.

V SO ORP je k dispozici osmnáct typů sociálních služeb pro různé cílové skupiny.

Tři sociální služby jsou zřizovány obcí, čtyři církví, dvě fyzickými osobami a jedna jiným zřizovatelem. MPSV ani kraj v SO ORP Litomyšl nezřizují žádné zařízení.

Počet poskytovaných sociálních služeb na území SO ORP je devatenáct. Tři služby jsou zajišťovány obcemi, dvanáct církví a čtyři fyzickými osobami.

Terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením jsou poskytovány prostřednictvím pečovatelské služby, osobní asistence, odlehčovací služby a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením.

Celkem bylo vynaloženo na sociální služby v roce 2012 60 839 340,2 Kč vč. dotací.

Nejvyšší náklady na uživatele sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb v roce 2012 představují domovy pro seniory s 43 540 155 Kč. Náklady na domovy se zvláštním režimem jsou 9 144 511 Kč, na sociálně terapeutické dílny 2 640 123 Kč, na denní stacionář 1 886 249 Kč a na nízkoprahové zařízení pro děti a mládež 1 267 184 Kč.

V roce 2012 nebyli evidováni neuspokojení žadatelé o terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením.

Církevní právnické organizace vykonávaly v letech 2010, 2011 a 2012 dobrovolnickou péči jak dlouhodobého a krátkodobého charakteru. Dobrovolnické akce byly zaměřeny na osoby se zdravotním postižením, péče o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase a sbírkové charitativní akce.

Město Litomyšl provozuje sociální ubytovnu, kterou hradí ze svých prostředků. Zařízení využívají osoby bez vlastního domova, bez finančních prostředků a nachází se zde společné sociální zázemí a ubytování. Úhrada za tuto poskytovanou službu je 1 000 Kč, kterou hradí uživatelé z dávek sociální péče. Je určena pro osoby, které měly trvalý pobyt v Litomyšli, popřípadě v integrované obci.

Ve městě Litomyšli funguje sociální podnik se zaměřením na zdravé stravování, kde jsou zaměstnány osoby se zdravotním a mentálním postižením od osmnácti let, které jsou vedeny na úřadu práce a vzhledem ke svému handicapu by hledaly obtížně zaměstnání. Vedení provozovny se ujala o.p.s. Komuniké, které se zabývá vzděláváním pracovníků v sociálních službách.

Očekávaný vývoj

V SO ORP stále přetrvává zájem o pobytové služby pro seniory a město připravuje realizaci projektového záměru (tj. výstavba nového domova pro seniory), který nahradí stávající již nevyhovující prostory a z kvalitní péči.

Dalším závažným problémem je otázka sociálního a chráněného bydlení pro osoby sociálně vyloučené a osoby se zdravotním postižením. Přibývá občanů, kteří svým příjmem nemohou zaplatit bydlení v podnájmu a narůstají žádosti o levnější a dostupnější bydlení. Chráněné bydlení v SO ORP Litomyšl zcela chybí a je uvažováno o vyčlenění několika bytů v domě s pečovatelskou službou, kde by proběhla návaznost péče denního stacionáře na samostatné bydlení za částečné podpory poskytovatele denního stacionáře - Ruka pro život, o.p.s.

Ze SWOT analýzy vyplývá potřeba vzniku denního centra a pečovatelských bytů pro seniory 65+ mimo město Litomyšl. V souvislosti s tím vznikl zájem obcí na vytvoření denního centra a pečovatelských bytů pro seniory 60+, které vznikne rekonstrukcí budovy bývalé školy v obci Němčice. Komunitním plánováním se již od roku 2005 zabývala skupina složená ze zástupců zadavatelů, poskytovatelů a uživatelů. V roce 2007 vypracovala skupina Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb mikroregionu na roku 2008 - 2010. Plán obsahuje cíle pro oblasti péče a pro jednotlivé cílové skupiny. Pracovní skupina se schází a zabývá evaluací stávajícího plánu a pracuje na přípravě nového plánu sociálních služeb pro uvedenou oblast, který bude pro období od roku 2015 do roku 2018.

Doplňkem financování sociální služby je pořádání filantropie, kde se představují projekty zaměřené na sociální služby a přítomní zástupci firem a podnikatelů "přihodí" na nabízený projekt finanční částku. Koalice nevládek pořádá filantropii ve městech Pardubického kraje, například Litomyšl pořádá filantropii pro územní celek oblasti Litomyšlska. Poskytovatel sociálních služeb je autorem projektu, který je přednesen na filantropickém setkání, kdy projekt je přednesen a zástupci zúčastněných firem a organizací, případně společností, mezi nimiž je i město, přidají dle svých možností na realizaci projektu libovolnou finanční částku.

Cílem je zlepšení zájmů uživatelů využití nabídky sociálních služeb. Dalším cílem je pravidelné setkávání a komunikace s poskytovateli, uživateli a představiteli obcí o jejich požadavcích, nabídkách a podílu financování. Dále musí být zajištěna dostatečná prezentace a informovanost o poskytovaných službách.

4.2. Návrhová část pro oblast sociálních služeb

4.2.1. Struktura návrhové části

Návrhová část je součástí Souhrnného dokumentu, který byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Byla zpracována realizačním týmem ve spolupráci se zástupci obcí SO ORP s podporou motivujících starostů.

V předchozích krocích byla zpracována analytická část pro téma „Sociální služby“, na jejímž základě byly připraveny Nástinu opatření. Návrhová část staví na všech dosud realizovaných aktivitách. Cílem návrhové části je reagovat na konkrétní potřeby území zjištěné analýzami a zároveň sloužit jako nástroj pro zefektivnění procesů v území. Pro rozvoj meziobecní spolupráce je nutné nastavit společnou vizi, dále rozpracovanou do úrovně cílů v nadefinovaných problémových oblastech v oblasti sociálních služeb.

Provedená analýza je stěžejním, nikoli však jediným vstupem pro definování návrhové části. Formulace vize byla navržena realizačním týmem jako podklad pro další diskusi zástupců dotčených obcí. Metodou brainstormingu a následnou diskusí o jednotlivých variantách byla zformulována vize meziobecní spolupráce ve správním obvodu ORP. Vize je formulována jako žádoucí budoucí stav meziobecní spolupráce. Je souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma sociálních služeb.

Na základě analytické části (zejména SWOT analýzy) a následně zpracovaných Nástinů opatření a s ohledem na definovanou vizi byly realizačním týmem navrženy problémové okruhy, které byly podrobeny ověření ve fokusních skupinách. Fokusní skupiny byly složeny ze zástupců starostů obcí a odborníků v oblasti sociálních služeb z území ORP. Jejich odborné názory byly klíčové pro upřesnění výstupů, které vzešly z analýzy dat, a obohatily tak pohled na téma sociálních služeb.

Stěžejním bodem návrhové části je definování cílů ve vymezených problémových tématech. Cíle byly podrobně popsány a byla navržena opatření k realizaci cílů. Pro sledování úrovně naplňování definovaných cílů byla nastavena sada indikátorů umožňující periodicky monitorovat pokrok při plnění cílů a případně přijímat opatření ke zlepšení žádoucího výsledku.

Návrhová část Souhrnného dokumentu je strukturována standardně dle principů strategického řízení.

Základní „střechou“ návrhové části je vize. Jejím formulováním je deklarováno, že území ORP bude usilovat o její naplnění. Následně se vize rozpadá do problémových okruhů, které budou naplňovány prostřednictvím sady několika málo cílů.

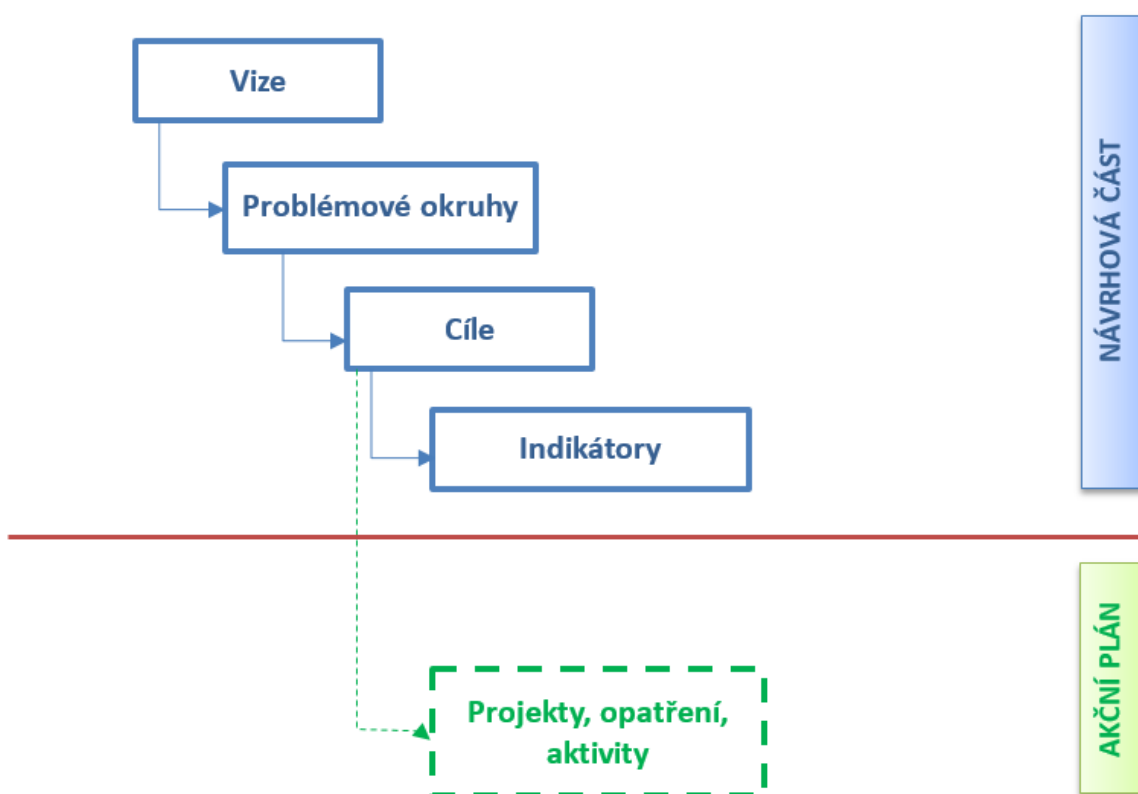
Jednotná vize poskytuje celkový rámec všem subjektům zapojeným do činnosti vymezeného území. Měla by udržet společné směřování všech zapojených subjektů od nejvyšších úrovní hierarchie až po nejnižší úrovně. Umožní lépe přenášet pravomoci na výkonné pracovníky a zároveň zajistit jednotnou filosofii, pro kterou jsou dílčí činnosti vykonávány. Bez vize by chyběl jasně vyjádřený směr, kterým se chceme vydat. Vize je formulována jako budoucí stav, kterého chceme realizací strategického řízení dosáhnout. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Respektuje přání a potřeby místních občanů.

V podmínkách projektu je vize souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma sociálních služeb. Vzhledem k zaměření projektu směřuje ke všem povinným tématům a ke zvolenému volitelnému tématu. Staví na silných stránkách identifikovaných ve SWOT analýze.

Vedle určení budoucího směřování vývoje může vize také sloužit jako marketingový nástroj území. Je doplněna o slogan, který bude využíván pro propagaci území jako celku dovnitř (občanům, politikům, školám, podnikatelům) a navenek (turistům, potenciálním investorům, složkám veřejné správy).

První verze struktury problémových okruhů byla vytvořena realizačním týmem na základě provedených analytických kroků a zpracovaných Nástinů opatření. Návrh problémových okruhů byl ověřen ve fokusních skupinách. Následně byly vytvořeny popisy cílů. Byli určeni garanti (správci) jednotlivých cílů, kteří zpracovali návrhy popisů, které byly podrobeny vnitřnímu připomínkovému řízení. Realizační tým jednotlivé cíle vzájemně porovnal, sjednotil jejich strukturu a úroveň detailnosti. Byl kladen důraz na vzájemnou provázanost cílů a jejich doplňkovost. Součástí tohoto procesu bylo také nastavení indikátorů, jimiž bude plnění cílů sledováno a hodnoceno.

Grafické znázornění vztahů mezi vizí, problémovými oblastmi, cíli a indikátory je zobrazeno v následujícím obrázku.

Struktura problémových oblastí a cílů v tématu sociální služby je uvedena ve schématu níže.

Vize meziobecní spolupráce			
Sociální služby	Problémová oblast 1 Nedostatek lůžkové kapacity v pobytových zařízeních pro seniory a na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jinými typy demence)	Problémová oblast 2 Chybějící sociální služba (denní centrum) poskytovaná na malých obcích v SO ORP	Problémová oblast 3 Chybějící bydlení pro osamělé seniory, kteří se stávají závislí na pomoci druhé osoby
	Cíl 1.1. Zvýšení počtu lůžek domova pro seniory a zvýšení počtu lůžek na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence)	Cíl 2.1. Zbudování denního centra pro seniory a osoby se zdravotním postižením v obci Němčice	Cíl 3.1. Zbudování pečovatelského bytu pro seniory 65+ v obci Němčice

4.2.2. Vize a problémové oblasti (okruhy)

Vize je formulována jako budoucí stav, kterého by mělo být realizací strategického řízení dosaženo. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Musí respektovat přání a potřeby místních občanů. Vize by měla být dostatečně konkrétní (nikoli univerzální) a mělo by jejím prostřednictvím být území identifikovatelné.

ORP Litomyšl udrží stávající stav nabídky sociálních služeb. Pracovní skupina vypracuje nový komunitní plán sociálních služeb na období 2015- 2018, kde bude dle potřeb občanů doplněna, případně rozšířena síť sociálních služeb.

Dle demografické analýzy bude přibývat osob seniorského věku, a proto bude této skupině obyvatel poskytnuta kvalitní péče a zázemí, tj. výstavba nového domova pro seniory s oddělením pro osoby

s Alzheimerovou chorobou a jinými typy demence v Litomyšli, který nahradí stávající nevyhovující domov pro seniory a dobudování bezbariérového přístupu části domova pro seniory ve Sloupnici, čímž se zefektivní kapacita domova. Dosud mohli být do bariérové části budovy umístěni pouze mobilní klienti, přičemž mobilních klientů je menšina a jejich zájem o umístění je minimální, a tak dochází k častému neobsazení těchto lůžek. Pokud by se z bariérové části stala bezbariérová, pak budou tato lůžka obsazena a domov pro seniory bude plně obsazen.

V obci Němčice bude zrekonstruován objekt bývalé školy na pečovatelské byty s denním centrem pro seniory a osoby se zdravotním postižením.

Vzhledem k častějšímu výskytu případů jedinců s duševním onemocněním, kteří nejsou schopni samostatné péče o svoji osobu, bude zakomponováno do plánu bydlení a sociální služba pro tuto cílovou skupinu.

V neposlední řadě je vizí lepší informovanost občanů- potencionálních klientů sociálních služeb a to spoluprací s městskými organizacemi. Propagace aktivizačních programů pro seniory, ale i ostatních nabízených sociálních služeb.

4.2.2.1. Problémové oblasti

Na základě provedených analýz a z Nástinů opatření bude sestavena sada problémových okruhů, které budou v souladu se zformulovanou vizí. Problémové okruhy budou navrženy realizačním týmem a ověřeny ve fokusní skupině.

1. Nedostatek lůžkové kapacity v pobytových zařízeních pro seniory a na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jinými typy demence)

Věcný argument

Demografická křivka říká, že bude přibývat občanů starší 65 let, z čehož budou vyplývat mj. zvýšené požadavky na poskytovatele sociálních služeb. Snížená soběstačnost seniorů vyvolává tlak na umístění do pobytových zařízení nebo také na posílení a rozšíření terénních služeb, především služby pečovatelské.

V souvislosti s narůstajícím počtem seniorů, narůstá počet osob s Alzheimerovou chorobou (dále jen ACH) a jinými typy demence, které žádají o službu poskytovanou v pobytových zařízeních (především domov se zvláštním režimem).

Současný stav dvou budov v Litomyšli domova pro seniory již nevyhovuje současnému trendu v oblastech zabezpečení provozu- zvýšené výdaje na energie, topení, komfort pro klienty a v neposlední řadě i personální obsazení, které je zvláště pro každou budovu.

V domově pro seniory ve Sloupnici je část budovy bariérová, proto by bylo vhodné tuto část přebudovat na bezbariérovou a tím by se využila celá kapacita domova.

Příčiny problému

Příčin poptávky seniorů po pobytových službách je celá řada. Může se jednat o dysfunkci rodiny neschopnost pečujících osob zajistit potřebnou odbornou péči, finanční nedostupnost služeb, ale také nedostatečnou informovanost občanů o škále dostupných služeb.

Sníženou soběstačností seniorů v obcích v SO ORP je možné zajistit pečovatelskou službou, přičemž je nabídka dostatečná, ale možnou příčinou nevyužívání pečovatelské či jiné služby je nedokonalá znalost a informovanost o škále dostupných služeb a vzdálenějších obcí v ORP, od sídla poskytovatele, což může zapříčinit podání žádosti o službu pobytovou.

Převážná většina klientů pečovatelské služby je přímo z města Litomyše. V současné době zaznamenáváme, že začíná být zájem o terénní sociální služby i z vesnic- SO ORP, ale pravděpodobnou příčinou, proč služba není více využívána, je informovanost o možnosti poskytování sociální služby, povaze tamního obyvatelstva, zvyku a snaze „obstarat si svoje věci sám“ a silnějším rodinným vazbám, kdy rodiny často i na úkor některého z členů, zpravidla žen, samy suplují veškeré sociální služby.

Požadavek na pobytovou službu pro osoby s ACH či jiným typem demence se zpravidla objevuje z důvodu náročnosti péče a rodinní příslušníci nejsou kvalifikováni pro péči o nemocné. Péče o nemocné s ACH skutečně často (zvláště v pokročilejším stádiu) vyžaduje odbornou péči, pro kterou není rodina dostatečně kvalifikována. ACH ovšem není jedinou formou degenerativního onemocnění a stárnoucí populace se potýká i s jinými druhy demencí, častěji však také s potížemi pohybového aparátu nebo se slábnutím vitálních sil. Zde je třeba poznamenat, že velkou část problémů s těmito zdravotními změnami souvisejících, lze úspěšně řešit pomocí terénních služeb, které přinejmenším v počátečních stádiích onemocnění, ale často i dlouhodobě, umožní občanům zůstat ve svém prostředí. Je proto třeba odborně rozlišovat, kdy se jedná o klienta s ACH nebo jiným typem demence a takovému zajistit dobrou péči ve specializovaném domově; nezatěžovat však toto specializované pracoviště péčí o klienty, kteří mohou dobře zvládat péči o svou osobu v domácím motivujícím prostředí s vynaložením daleko menších finančních nákladů jak pro rodinu, tak pro veřejné rozpočty.

Z těchto argumentů vyplývá, že je tedy vyšší poptávka klientů než je nabízená kapacita a nelze tak pokrýt požadavky všech žadatelů.

Důsledky neřešení problému

Pokud nebude řešena dostupnost terénních a ambulantních služeb pro seniory, pak dojde k nezvladatelnému nárůstu žádostí o pobytové služby. Pobytové zařízení nemusí vždy představovat pro klienta vhodný způsob dožití. Je velmi důležité odborné rozlišení, kdy jde o klienta, který se již neobejde bez specializované péče pobytového typu a kdy je problém možné vyřešit méně

nákladným způsobem. Pobytová zařízení se soustřeďují na náročnější služby téměř ležících nebo těžce se pohybujících klientů, a tak péče o imobilní klienty v pobytových zařízeních, klade na personál vysoké nároky.

2. Chybějící sociální služba (denní centrum) poskytovaná na malých obcích v SO ORP

Věcný argument

Denní centrum pro seniory a osoby se zdravotním postižením je situováno pouze ve městě Lito-myšl- tím se stává pro mnohé občany z obcí nedostupným. V obci Němčice se nachází objekt bývalé školy, který by mohl po rekonstrukci sloužit k uvedenému účelu.

Příčiny problému

Potřebná služba denního centra nemůže být v současné době poskytována, protože z důvodu nedostatku finančních prostředků nebyl dosud rekonstruován vhodný/vytipovaný objekt.

Důsledky neřešení problému

Nemožnost seniorů a osob s hendikepem setkávat se ve společenském prostředí centra a využívat nabídky nabízených aktivizačních služeb, event. zhoršení jejich stavu, sociální vyloučení atd.

3. Chybějící bydlení pro osamělé seniory, kteří se stávají závislí na pomoci druhé osoby

Věcný argument

V obci Němčice, jak bylo zmíněno výše, je záměrem vybudování denního centra pro seniory a osoby se zdravotním postižením a zároveň bude v objektu realizováno bydlení pro starší obyvatele žijící osaměle, kteří se stávají závislí na pomoci druhé osoby. Výhodou rekonstrukce tohoto objektu bude propojení služeb denního centra a bytů pro osamělé seniory, kterým bude poskytnuté pečovatelské úkony dle potřeby. Obec využije finančních prostředků dotačního titulu vyhlášeného z MMR ČR.

Příčiny problému

Stejně tak jako v předcházejícím problémovém okruhu nemůže být realizováno bydlení pro osamělé seniory, kteří se stávají závislí na pomoci druhé osoby z důvodu nedostatku finančních prostředků.

Důsledky neřešení problému

V případě absence tohoto typu bydlení budou senioři žádat o pobytovou službu (domov pro seniory). Zřízením těchto bytů se problém umístění do ústavních zařízení oddálí. Zároveň budou zvýšené nároky na rodinné příslušníky, kteří budou muset zajistit péči a služby o tyto osoby.

4.2.3. Popis cílů v jednotlivých oblastech

Na základě provedených analýz budou stanoveny cíle, které povedou k řešení identifikovaných problémových okruhů a které budou následně naplňovány prostřednictvím akčních plánů.

Problémový okruh 1	Nedostatek lůžkové kapacity v pobytových zařízení pro seniory a na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jinými typy demence)
Cíl 1.1.	Zvýšení počtu lůžek domova pro seniory a zvýšení počtu lůžek na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence)
Popis cíle	<p>Demografická prognóza říká, že bude přibývat občanů starších 65 let, z čehož mj. budou vyplývat zvýšené požadavky na poskytovatele sociálních služeb. Snížená soběstačnost seniorů vyvolává tlak na umístění do pobytových zařízení nebo také na posílení a rozšíření terénních služeb, především služby pečovatelské.</p> <p>Výstavbou nového domova pro seniory v Litomyšli, bude nahrazen stávající domov pro seniory, který nevyhovuje současným požadavkům jak ze strany hygienických, tak i sociálních parametrů. V budoucím pobytovém zařízení by mělo být rozšířena kapacita o cca 10-15 osob, přičemž bude také z kvalitněna péče o seniory. V posledních letech se navýšil počet žadatelů s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence o službu v pobytovém zařízení, přičemž v novém domově pro seniory se uvažuje o zřízení oddělení pro osoby s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence. Vzhledem k tomu, že je projekt ve fázi přípravy projektové dokumentace, není zcela vyjasněna finanční otázka podílu obcí. Jako primární zdroj financování je počítáno s evropskými dotacemi- ESF a státem.</p> <p>V domově pro seniory ve Sloupnici je cílem přebudovat bariérové části domova na bezbariérové, čímž se zefektivní kapacita domova.</p> <p>Cílem je udržení příspěvků na provoz a poskytovanou službu od obcí dle finančních možností obcí.</p>
Hlavní opatření	<p>1) Finanční opatření Vedení města bude hledat vhodné finanční zdroje na výstavbu domova pro seniory.</p> <p>2) Věcná opatření Vyhlášení architektonické soutěže na nový domov pro seniory v Litomyšli. Poté bude následovat vyhotovení projektu pro stavební povolení. Výběr a příprava území. Samotná realizace stavby domova pro seniory.</p>

	Zajištění provozovatele pobytového zařízení.
Název indikátorů k hodnocení cíle	2 Zvýšení počtu lůžek domova pro seniory a zvýšení počtu lůžek na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence)
Správce cíle	Starosta města Litomyšl

Problémový okruh 2	Chybějící sociální služba (denní centrum) poskytovaná na malých obcích v SO ORP
Cíl 2.1.	Zbudování denního centra pro seniory a osoby se zdravotním postižením v obci Němčice
Popis cíle	<p>Denní centrum pro seniory a osoby s postižením je situováno pouze ve městě Litomyšl a tím se stává pro mnohé občany z obcí nedostupným. V obci Němčice se nachází objekt bývalé školy, který by mohl po rekonstrukci sloužit k uvedenému účelu.</p> <p>Posílení sociálních služeb (pečovatelských a ošetrovatelských) v terénu a především v menších obcích SO ORP Litomyšl. Cílem je rozšíření nabídky do obcí SO ORP a s tím spojenou snazší dostupnost. Cílem je využití stávající budovy (bývalá škola) v obci Němčice, která by byla denním centrem pro seniory, nebo osoby se zdravotním postižením. Cílem je poskytování sociálně aktivizačních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením.</p> <p>Cílem je spolupráce a spolufinancování obcí na chodu zařízení v případě přijetí žadatele z okolní obce.</p>
Hlavní opatření	<p>1) Legislativní opatření Souhlas krajského úřadu plus registrace služby.</p> <p>2) Finanční opatření Možnost financování prostřednictvím dotace EU se spoluúčastí obce.</p> <p>3) Věcná opatření Provedení průzkumu zájmu o služby zřízeného denního centra. Vhodný prostor bývalé školy v Němčicích, který bude rekonstruován s odpovídajícím vybavením pro cílovou skupinu seniorů a osob se zdravotním postižením.</p>
Název indikátorů k hodnocení cíle	4 Zbudování denního centra- rekonstrukce bývalé školy v Němčicích
Správce cíle	Starosta obce Němčice

Problémový okruh 3	Chybějící bydlení pro osamělé seniory, kteří se stávají závislí na pomoci druhé osoby
Cíl 3.1.	Zbudování pečovatelského bytu pro seniory 65+ v obci Němčice
Popis cíle	<p>V obci Němčice, je záměrem vybudování bydlení pro starší obyvatele žijící osaměle, které se stávají závislé na pomoci druhé osoby.</p> <p>Cílem rekonstrukce objektu bude propojení služeb denního centra a bytů pro osamělé seniory, kterým budou poskytnuty pečovatelské úkony dle potřeby.</p> <p>Cílem je dále udržení staršího obyvatele obce v obci v jeho sociálním prostředí s jeho sociálními kontakty.</p> <p>Nabídka služeb bude cílena i pro starší obyvatele okolních obcí v rámci SO ORP.</p> <p>Cílem je spolupráce a spolufinancování obcí na chodu zařízení v případě přijetí žadatele z okolní obce.</p>
Hlavní opatření	<p>1) Legislativní opatření Vyjádření stavebního úřadu v Litomyšli.</p> <p>2) Finanční opatření Možnost financování prostřednictvím dotačního titulu vyhlášeného z MMR ČR a spoluúčast obce.</p> <p>3) Věcná opatření Provedení průzkumu zájmu o byty pro seniory 65+. Vhodný prostor bývalé školy v Němčicích, který bude rekonstruován s odpovídajícím vybavením pro cílovou skupinu seniorů.</p>
Název indikátorů k hodnocení cíle	6 Zájem o zbudování pečovatelských bytů pro seniory 65+ v obci Němčice
Správce cíle	Starosta obce Němčice

4.2.4. Indikátory

Indikátory (někdy též označované jako ukazatele nebo měřítka) jsou důležitým nástrojem, jímž se měří úspěšnost nastavené strategie (tj. úroveň dosahování stanovených cílů). Prostřednictvím indikátorů se snažíme popsat míru změny. Indikátory musí být snadno dostupné (zjistitelné), musí být určena výchozí hodnota a stanovena hodnota cílová.

Problémový okruh 1	Nedostatek lůžkové kapacity v pobytových zařízení pro seniory a na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jinými typy demence)		
Číslo indikátoru	1		
Název indikátoru	Počet lůžek v pobytových zařízení pro seniory a oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou a jiným typem demence)		
Měrná jednotka	Počet neuspokojených žádostí		
Správce měřítka	Ředitel domova pro seniory Sloupnice		
Roky	2013	2017	2020
Plán		60	50
Skutečnost	Vzhledem k tomu, že někteří žadatelé si podávají žádosti o pobytovou službu do více zařízení, tak mohou být údaje o počtu žadatelů zkreslené. V současné době je 87 neuspokojených žádostí o umístění do pobytového zařízení.		
Popis měřítka	Cílem je měření zájmu o pobytovou službu na základě převisu přijatých a odmítnutých žádostí.		
Metodika a výpočet	Počet přijatých žádostí o pobytovou službu ku počtu odmítnutých žádostí o pobytovou službu.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření, výroční zprávy zařízení		

Cíl 1.1.	Zvýšení počtu lůžek domova pro seniory a zvýšení počtu lůžek na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence)		
Číslo indikátoru	2		
Název indikátoru	Navýšení kapacity počtu lůžek v domově pro seniory a oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence)		
Měrná jednotka	Počet navýšení lůžek		
Správce měřítka	Ředitel domova pro seniory Sloupnice		
Roky	2013	2017	2020
Plán		10-15	15
Skutečnost	0		
Popis měřítka	Cílem měření je vyčíslení o kolik se navýšila kapacita oproti stávající.		
Metodika a výpočet	Počet stávajících lůžek v domovech pro seniory a oddělení se zvláštním režimem ku počtu nově zřízených lůžkům v domovech pro seniory a oddělení se zvláštním režimem.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření		

Cíl 1.1.	Zvýšení počtu lůžek domova pro seniory a zvýšení počtu lůžek na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence)		
Číslo indikátoru	3		
Název indikátoru	Počet zapojených obcí v projektu zbudování nového domova pro seniory		
Měrná jednotka	Počet		
Správce měřítka	Ředitel domova pro seniory Sloupnice		
Roky	2013	2017	2020
Plán		1	1

Skutečnost	0		
Popis měřítka	Město Litomyšl zrealizuje a zafinancuje (spoluúčast na dotaci města Litomyšl) zbudování nového domova ro seniory, který nahradí stávající domov, avšak okolní obce budou moci toto zařízení využívat a budou přispívat finančně na chod centra, pokud v nich bude umístěn jejich občan.		
Metodika a výpočet	Primárním investor bude město Litomyšl a obce budou následně přispívat na provoz tohoto zařízení, pokud v něm bude umístěn jejich občan.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření		

Problémový okruh 2	Chybějící sociální služba- denní centrum poskytovaná na malých obcích v SO ORP		
Číslo indikátoru	4		
Název indikátoru	Počet denních center		
Měrná jednotka	Počet		
Správce měřítka	Ředitelka Farní Charity Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		2	2
Skutečnost	1		
Popis měřítka	Pro zajištění kvalitně využitého času pro seniory a osoby s postižením by bylo vhodné zřídit ještě jeden denní stacionář, který by se nacházel v obci Němčice a sloužil by obyvatelům malých obcí. K návrhu na zřízení nového denního stacionáře přispěla potřeba malých okolních obcí vzdálených od města Litomyšle, zájem z řad starších občanů, z analýzy počtu poskytovatelů služeb a vhodný volný objekt v obci Němčice. Cílem měření je navýšení denních center v SO ORP Litomyšl.		
Metodika a výpočet	Počet vybudovaných denních stacionářů.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření		

Cíl 2.1.	Zbudování denního centra pro seniory a osoby se zdravotním postižením v obci Němčice		
Číslo indikátoru	5		
Název indikátoru	Zbudování denního centra- rekonstrukce bývalé školy v Němčicích		
Měrná jednotka	ANO/NE		
Správce měřítka	Ředitelka Farní Charity Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		NE	ANO
Skutečnost	NE		
Popis měřítka	Měřením bude vyjádřeno, zdali byl či nebyl zrekonstruován objekt bývalé školy v obci Němčice na denní centrum. Po zbudování denního centra v roce 2020 bude naplněna měrná jednotka ANO.		
Metodika a výpočet	Nevybudované denní centrum v roce 2013 ku začátku fungování denního centra.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření		

Cíl 2.1.	Zbudování denního centra pro seniory a osoby se zdravotním postižením v obci Němčice		
Číslo indikátoru	6		
Název indikátoru	Počet zapojených obcí v projektu zbudování denního centra		
Měrná jednotka	Počet		
Správce měřítka	Ředitelka Farní Charity Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		1	1
Skutečnost	0		
Popis měřítka	Obec Němčice zrealizuje a zafinancuje (spoluúčast na dotaci obce Němčice) denní centrum, avšak okolní obce budou moci		

	toto zařízení využívat a budou přispívat finančně na chod centra, pokud v nich bude umístěn jejich občan.
Metodika a výpočet	Primárním investor bude obec Němčice a obce budou následně přispívat na provoz tohoto zařízení, pokud v něm bude umístěn jejich občan.
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření

Cíl 3.1.	Zbudování pečovatelských bytů pro seniory 65+ v obci Němčice		
Číslo indikátoru	7		
Název indikátoru	Zájem o zbudování pečovatelských bytů pro seniory 65+ v obci Němčice		
Měrná jednotka	ANO/NE		
Správce měřítka	Starosta obce Němčice		
Roky	2013	2017	2020
Plán		ANO	ANO
Skutečnost	NE		
Popis měřítka	Z podnětu občanů vzešel zájem, aby byly postaveny pečovatelské byty pro občany věku 65+, kteří žijí osaměle a potřebují pomoc druhé osoby. Měrnou jednotkou je ANO/NE. Vyhlášením dotačního titulu na pečovatelské byty byl tak proces realizace urychlen.		
Metodika a výpočet	Nabídka zbudování pečovatelských bytů pro seniory 65+ v obci Němčice ku zájmu občanů o tyto byty.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření		

Cíl 3.1.	Zbudování pečovatelských bytů pro seniory 65+ v obci Němčice		
Číslo indikátoru	8		
Název indikátoru	Počet zapojených obcí v projektu zbudování pečovatelských bytů		
Měrná jednotka	Počet		
Správce měřítka	Starosta obce Němčice		

Roky	2013	2017	2020
Plán		1	1
Skutečnost	0		
Popis měřítka	Obec Němčice zrealizuje a zafinancuje (spoluúčast na dotaci obce Němčice) pečovatelské byty pro seniory 65+ v obci Němčice, avšak okolní obce budou moci toto zařízení využívat a budou přispívat finančně na chod centra, pokud v nich bude umístěn jejich občan.		
Metodika a výpočet	Primárním investor bude obec Němčice a obce budou následně přispívat na provoz tohoto zařízení, pokud v něm bude umístěn jejich občan.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření		

4.3. Pravidla pro řízení strategie

4.3.1. Systém monitorování a hodnocení realizace strategie

Pro řízení strategie bude ustaven **manažer strategie**. Manažer zodpovídá za celkovou koordinaci všech aktivit souvisejících s jejím řízením. Je zodpovědný za to, že se se schválenou strategií bude pracovat, že zodpovědné subjekty budou usilovat o její naplnění a že se bude vyhodnocovat, zda se daří přispívat k plnění stanovených cílů.

Manažer strategie je výkonnou a koordinační jednotkou, ale pro výkon své činnosti potřebuje součinnost orgánů, které mohou rozhodovat. Tím je **řídící skupina**. Řídící skupina činí klíčová rozhodnutí při naplňování strategie, zejména týkající se jejích změn a úprav, ale také schvalování akčního plánu. Řídící skupina schvaluje vyhodnocení strategie a přijímá opatření vyplývající ze závěrů hodnocení.

Složení řídící skupiny
Manažer strategie Odbor školství a sociální péče – Vedoucí oddělení sociální péče MěÚ Litomyšl
Správci cílů Místostarosta města Litomyšl Starosta obce Němčice
Gestoři indikátorů Ředitel domova pro seniory Sloupnice Ředitelka Farní Charity Litomyšl

Pro řízení strategie jsou důležití **správci cílů**. Správce cíle není osoba, která by měla za úkol daný cíl samostatně zrealizovat. Jeho rolí je hlídat, aby se na plnění cíle nezapomnělo. Je to osoba, která bude v území iniciovat kroky směřující k plnění cíle, bude komunikovat s ostatními subjekty v území, bude dbát nad tím, aby se do budoucích akčních plánů dostávaly konkrétní kroky, které přispějí k plnění cíle, bude kontrolovat, že do příslušného rozpočtu budou zahrnuty prostředky určené k plnění cíle. Ostatní subjekty v území však mají společnou povinnost spolu s gestorem aktivně usilovat o plnění cíle. Správce cíle také bude v následujících letech sledovat prostřednictvím indikátorů, zda je cíle dosahováno. V další budoucí spolupráci bude tuto informaci poskytovat ostatním městům a obcím a společně budou hledat další řešení k přibližování se stanovenému cíli.

Správci cílů		
Číslo cíle	Název cíle	Správce cíle
1.1.	Zvýšení počtu lůžek domova pro seniory a zvýšení počtu lůžek na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence)	Místostarosta města Litomyšle
2.1.	Zbudování denního centra pro seniory a osoby se zdravotním postižením v obci Němčice	Starosta obce Němčice
3.1.	Zbudování pečovatelského bytu pro seniory 65+ v obci Němčice	Starosta obce Němčice

Gestoři indikátorů jsou osoby, které zodpovídají za zjištění hodnot indikátoru v souladu se stanovenou definicí a metodikou výpočtu. Dodávají podklady příslušnému správci cíle.

Gestoři indikátorů		
Číslo indikátoru	Název indikátoru	Gestor indikátoru
1	Počet lůžek v pobytových zařízeních pro seniory a oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou a jiným typem demence)	Ředitel domova pro seniory Sloupnice
2	Zvýšení počtu lůžek domova pro seniory a zvýšení počtu lůžek na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence)	Ředitel domova pro seniory Sloupnice
3	Počet zapojených obcí v projektu zbudování nového domova pro seniory	Ředitel domova pro seniory Sloupnice
4	Počet denních center	Ředitelka Farní Charity Litomyšl
5	Zbudování denního centra- rekonstrukce bývalé školy v Němčicích	Ředitelka Farní Charity Litomyšl

6	Zbudování denního centra pro seniory a osoby se zdravotním postižením v obci Němčice	Ředitelka Farní Charity Litomyšl
7	Nedostatek samostatného zařízení pro seniory 65+ v severní části SO ORP Litomyšl	Starosta obce Němčice
8	Zájem o zbudování pečovatelských bytů pro seniory 65+ v obci Němčice	Starosta obce Němčice
9	Počet zapojených obcí v projektu zbudování pečovatelských bytů	Starosta obce Němčice

Strategie bude naplňována především projekty zařazenými do každoročně schvalovaného akčního plánu (viz kapitola 4.3.3 souhrnného dokumentu). Projekty zařazené do akčního plánu by pak měly naplňovat stanovené cíle.

Naplňování strategického dokumentu musí být měřeno a pravidelně vyhodnocováno. Pro jednotlivé cíle byly nastaveny indikátory a k nim nastavená metodika – tj. způsob sledování a vyhodnocování daného indikátoru. Ke každému indikátoru je také nastaven jeho správce (gestor), který je zodpovědný za sledování jeho vývoje a porovnání s cílovou hodnotou.

Tabulka uvádí hlavní zodpovědnosti v procesu implementace strategie.

Činnost v rámci implementace	Zodpovědná osoba/subjekt	Termín
Koordinace implementačních aktivit	manažer strategie	průběžně
Návrh projektů do akčního plánu	správci cílů	každoročně v 1.-3. čtvrtletí
Výběr projektů do akčního plánu	řídící skupina	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Předložení akčního plánu ke schválení na následující rok	manažer strategie	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Vyhodnocení indikátorů za předchozí rok	gestoři indikátorů	každoročně v 1. čtvrtletí
Vyhodnocení plnění akčního plánu za předchozí rok	manažer s využitím podkladů od gestorů indikátorů a správců cílů	každoročně v 1.-2. čtvrtletí
Projednání vyhodnocení indikátorů a plnění akčního plánu za předchozí rok	řídící skupina	každoročně v 2. čtvrtletí

4.3.2. Systém změn strategie

V průběhu realizace Strategie může dojít k objektivní potřebě dílčí změny tj. ve formě úpravy cíle, či indikátoru. Tato potřeba může být způsobena jak vnějšími (např. rozhodnutí vlády, či EU), tak vnitřními (potřeba změny vyvstane při průběžném monitorování cílů Strategie) faktory. Rozhodnutí, zda je nutné některé části Strategie upravit bude následovat každoročně po vyhodnocení indikátorů za předchozí rok a po vyhodnocení akčního plánu. Pokud se ukáže, že realizací projektů nedošlo k uspokojivému vývoji příslušného indikátoru, je nutné blíže zanalyzovat příčiny takového vývoje. Nejedná-li se o neočekávané vnější vlivy (povodeň, hospodářská krize apod.), pak může být příčina buď na straně chybně nastaveného cíle či přiřazeného indikátoru, anebo na straně nefunkčnosti projektu vzhledem ke stanovenému cíli. V obou případech je nutné, aby správce cíle navrhl opatření ke změně. Může se jednat buď o návrh vhodnějšího typu projektu do akčního plánu, nebo o přeformulování cíle. Takovou změnu je nutno důkladně prodiskutovat s dotčenými subjekty (ideálně v rámci fokusní skupiny) a následně změnu navrhnout řídicí skupině. Řídicí skupina rozhodne o schválení či neschválení změny.

4.3.3. Akční plán

Akční plán je dokumentem, jehož cílem je upřesnit strategický plán v krátkodobém časovém horizontu. Akční plán ze strategického plánu vychází a určuje, jakými konkrétními kroky či projekty budou naplňovány příslušné cíle uvedené ve strategickém plánu. Akční plán se zpracovává vždy na následující rok.

U každé aktivity musí být zřejmé, k naplnění jakého cíle přispívá. Sestavování akčního plánu musí být v souladu se strategickým plánem, ale také s připravovaným rozpočtem na následující rok⁴. Projekty zařazené do akčního plánu musí být kryty rozpočtem nebo jiným (externím) zdrojem financování. Pokud nebude k projektům vybraným do akčního plánu jednoznačně přiřazen zdroj financování, budou z akčního plánu vyřazeny.

Proces přípravy akčního plánu je třeba vnímat jako **proces dlouhodobý a opakovaný**, prostupující celým kalendářním rokem. Příprava akčního plánu probíhá souběžně s přípravou rozpočtu (dobrovolného svazku obcí nebo rozpočtů jednotlivých měst a obcí). Nejprve dochází ke sběru podnětů na realizaci projektů od jednotlivých měst a obcí. Následně dochází k výběru těch aktivit, které je z věcného, časového a finančního hlediska možné realizovat v příštím roce. Nakonec dochází k přijetí rozhodnutí o přehledu konkrétních aktivit zařazených do akčního plánu pro následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje pro realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho vyhodnocení.

Harmonogram procesů při přípravě, realizaci a vyhodnocení akčních plánů

Čtvrtletí	Rok 2015				Rok 2016				Rok 2017				Rok 2018	
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.
Akční plán na r. 2016														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														
Akční plán na r. 2017														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														

⁴ V případě, že se meziobecní spolupráce odehrává na bázi dobrovolného svazku obcí, musí být akční plán v souladu s rozpočtem svazku. Pokud probíhá spolupráce na smluvním základě, pak je potřeba, aby všechny aktivity uvedené v akčním plánu byly financovatelné (a tedy zahrnuté v rozpočtu) z rozpočtů jednotlivých zapojených obcí.

Akční plán může být vypracován pomocí tabulky, která obsahuje číslo cíle, ke kterému se projekt váže, název projektu, orientační rozpočet, zdroj financování, harmonogram, nositel projektu, aktuální stav připravenosti.

Tabulka akčního plánu

Cíl	Název projektu	Náklady	Zdroj financování	Termín realizace	Nositel projektu	Připravenost

Do tabulky se uvádějí následující informace:

Cíl – název a číslo cíle stanoveného ve strategii, k němuž se projekt váže

Název projektu – konkrétní název projektu či aktivity, která naplňuje (spolu s dalšími) daný cíl

Náklady – orientační finanční objem projektu; vzhledem k tomu, že se jedná o první hrubou verzi akčního plánu, je samozřejmé, že se ve většině případů bude jednat o odhad nákladů (stanovený expertním odhadem či na základě zkušenosti s obdobnými projekty). V dalších verzích akčního plánu budou náklady upřesňovány.

Zdroj financování – snahou je co nejefektivnější hospodaření, proto je vhodné uvést vhodný zdroj financování z konkrétního dotačního zdroje (národní granty, evropské fondy apod.). V tom případě je nutné do akčního plánu uvést také podíly financování (např. 85 % dotace, 15 % rozpočet DSO). Tam, kde budou projekty již dostatečně konkrétní, je možné hledat příslušnou dotační možnost v připravovaných operačních programech Evropských strukturálních a investičních fondů.⁵ Tam, kde je od počátku zřejmé, že zdrojem financování nemůže být žádný dotační program, je vhodné do zdroje financování uvést rozpočet té organizace, která financování projektu plánuje (konkrétní obec, více obcí, dobrovolný svazek obcí).

Termín realizace – jedná se o další údaj, který je v této fázi orientační a předpokládá se jeho postupné upřesňování. Pokud se jedná o víceleté projekty, je nutné uvést alespoň roky jeho realizace, vhodnější však je uvést i měsíce (zejména u akcí, které budou realizovány v rámci jednoho roku).

Nositel projektu – uvádí se subjekt, který bude mít realizaci projektu na starosti. V případě DSO to většinou bude svazek obcí, v případě neformální spolupráce obcí může jít o jednu konkrétní obec, která bude mít zodpovědnost za zpracování žádosti o dotaci a její realizaci, na jejímž území se bude projekt realizovat, která bude organizovat výběrové řízení apod. Samozřejmě se počítá s aktivní účastí ostatních obcí, nositel je však tzv. lead-partnerem.

⁵ V současné době jsou na www.strukturalni-fondy.cz k dispozici návrhy operačních programů, které procházejí procesem schvalování v Evropské komisi. Na základě připomínek Evropské komise budou ještě zčásti přepracovány, nicméně nepředpokládá se jejich zásadní revize. Proto je vhodné vycházet z aktuální verze operačních programů, do zdroje financování uvést nejen název operačního programu, ale i jeho konkrétní specifický cíl.

Připravenost – pro doplnění informací o reálnosti projektu, přesnosti jeho rozpočtu a načasování je vhodné uvést, v jakém stavu se projekt nachází. Většinou se stručně uvádí, zda se jedná o projekt ve fázi záměru, nebo zda již byla vytvořena studie, která jej blíže popisuje. Dalšími milníky může být zpracovaná projektová dokumentace, vydané stavební povolení či vybraný zhotovitel na základě výběrového řízení.

Pokud bude cíl naplňován po dobu několika let, je možné do akčního plánu uvést také orientační **zásobník projektů/aktivit** (samostatná tabulka ve stejné struktuře), které nejsou financovatelné z rozpočtu příštího roku, ale s nimiž se uvažuje v dalších letech. Takový zásobník by byl pouze orientační a sloužil by jako jeden z podkladů pro sestavování akčních plánů na další roky. Je vhodný z toho důvodu, že při případných personálních změnách bude na jednom místě zaznamenáno, s čím projektový tým počítal jako s aktivitami vhodnými k realizaci za účelem dosažení cíle. Veškeré údaje by byly v tom případě orientační (harmonogram, náklady) a upřesňovaly by se při sestavování dalšího akčního plánu na následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje po realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho **vyhodnocení**. V rámci vyhodnocení budou posouzeny jednotlivé projekty, které byly navrženy v akčním plánu k realizaci.

U zrealizovaných projektů bude posouzeno především to, zda byly udrženy náklady, které byly v akčním plánu orientačně uvedeny, a souladu skutečného harmonogramu s předpokládaným. V případě odchylek budou vyhodnoceny důvody, proč k nim došlo. Z takto učiněných vyhodnocení by měly být přijaty adekvátní závěry (např. do budoucna zpřesnit odhady nákladů, zaměřit se na kvalitu výběrových řízení s důrazem na minimalizaci víceprací, při nastavování harmonogramu brát v potaz rizika, která mohou projekt zbrzdit apod.).

Zároveň je nutné znovu vyhodnotit, jak se vyvinuly hodnoty indikátorů po realizaci projektů. Tím dojdeme k dílčímu závěru, zda zrealizované projekty jsou vzhledem k vytyčeným cílům efektivní a účinné. V případě, že se hodnoty indikátorů nevyvíjejí příznivým směrem, je nutné přemýšlet o přehodnocení projektů, které jsou naplánovány k plnění cílů.

U nezrealizovaných projektů je nutné analyzovat důvody, proč k realizaci nedošlo (do akčního plánu by měly vstupovat jen reálné projekty a aktivity).

4.4. Závěr a postup zpracování

4.4.1. Shrnutí

V oblasti sociálních služeb byly analyzovány typy zařízení sociálních služeb dle cílových skupin, zařízení sociálních služeb dle zřizovatele, přehledy financování zařízení sociálních služeb a kapacita jednotlivých zařízení sociálních služeb na území SO ORP Litomyšl. Na konci úvodní části byla provedena analýza rizik a SWOT analýza tématu sociální služby.

Na analytickou část navázala návrhová část. Vizí v oblasti sociálních služeb je v SO ORP je udržení stávajícího stavu nabídky sociálních služeb a vypracování nového komunitního plánu sociálních služeb na období 2015- 2018 a poskytování kvalitní péče a zázemí osobám seniorského věku. A v neposlední řadě je to zlepšení informovanosti o nabídce sociálních služeb. Ze SWOT analýzy vyplynuly následující problémové okruhy: Nedostatek pobytových zařízení pro seniory a osoby s Alzheimerovou chorobou a jinými typy demence, Chybějící sociální služba (denní centrum) poskytovaná na malých obcích v SO ORP a Chybějící bydlení pro osamělé seniory, kteří se stávají závislí na pomoci druhé osoby. Problémové oblasti byly následně rozpracovány do cílů a indikátorů. Návrhová část je zakončena pravidly pro řízení strategie, která obsahuje systém monitorování a hodnocení realizace strategie a akční plán.

4.4.2. Popis postupu tvorby strategie

Strategii území správního obvodu ORP Litomyšl v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a cestovní ruch (dále jen Strategie) můžeme teoreticky rozdělit na 2 části, analytickou část a návrhovou část. Strategie byla vypracována na základě jednotlivých metodických pokynů vydaných v rámci Projektu Podpora meziobecní spolupráce.

Prvotním podkladem pro vyhotovení Strategie bylo vypracování analytické části. Na této části se pracovalo od ledna do července roku 2014, formou zpracování dat, porovnávání výsledků a vlastního šetření. V analytické části analyzovaného tématu sociální služby byly použity jako primárními zdroje Registr poskytovatelů sociálních služeb, Benchmarking sociálních služeb Pardubického kraje a Komunitní plán sociálních služeb Litomyšlska.

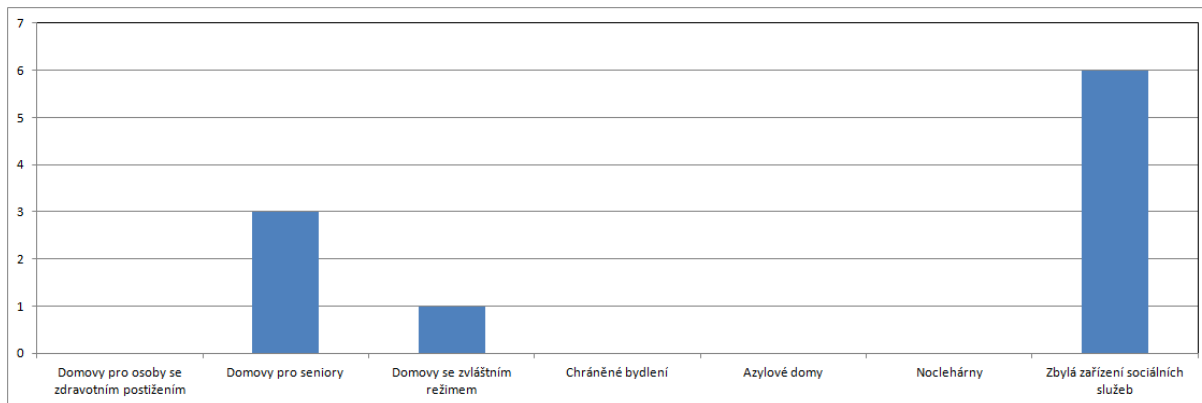
Z výsledků analytické části byla vypracována návrhová část. Návrhová část se skládala z několika dílčích částí, struktura návrhové části, byla zpracována centrálním metodikem navazování meziobecní spolupráce, vize a problémové oblasti byly zpracovány na základě brainstormingu a následně ověřeny fokusní skupinou. Další částí byl popis cílů, který vycházel z předešlé problémové oblasti. A následně byly zpracovány indikátory měřící úspěšnost nastavené strategie. Začátek návrhových prací plynule navázal na výsledky analytické části, které byly v prosinci roku 2014 dokončeny a odeslány k oponentuře odborným týmům z Projektu meziobecní spolupráce. Po vyjádření oponentury byly odstraněny připomínkové nedostatky.

Po dobu přípravy Strategie byl celý dokument průběžně konzultován s odbornými týmy z Projektu SMO na danou oblast, příslušným odborem na Městském úřadě v Litomyšli, externími poradci na danou oblast a motivujícími starosty.

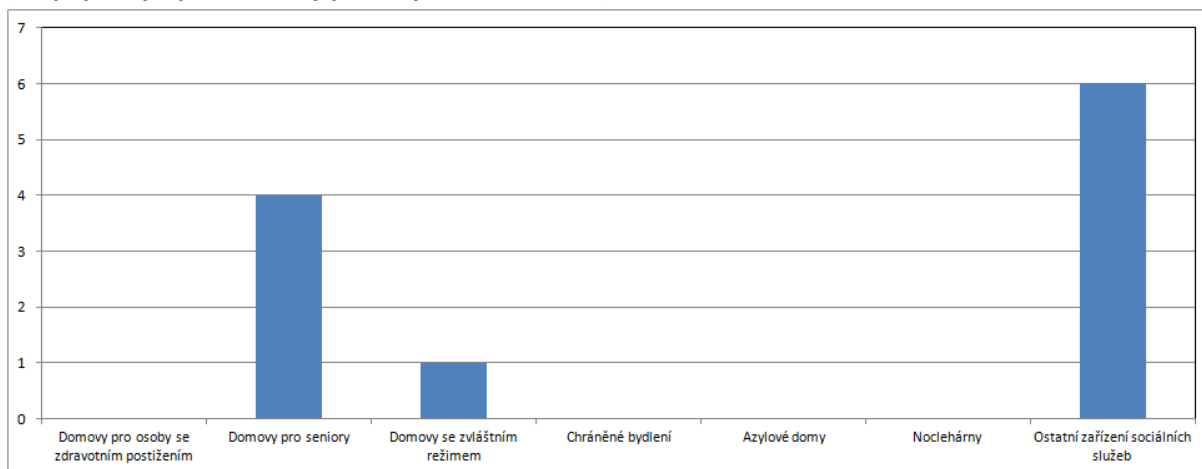
4.5. Přílohy k oblasti sociální služby

Příloha č. 1- Grafy

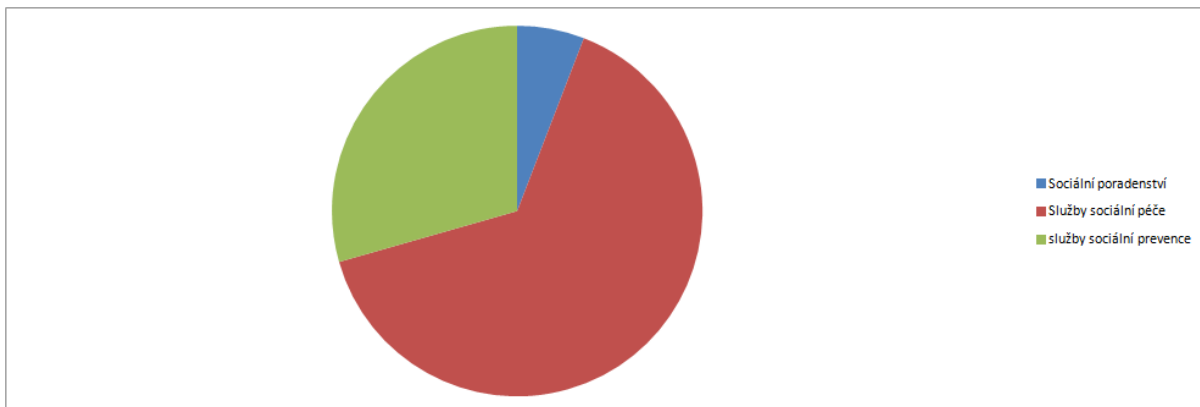
Graf 4: Počet vybraných typů zařízení sociálních služeb sídlících v rámci SO ORP Litomyšl

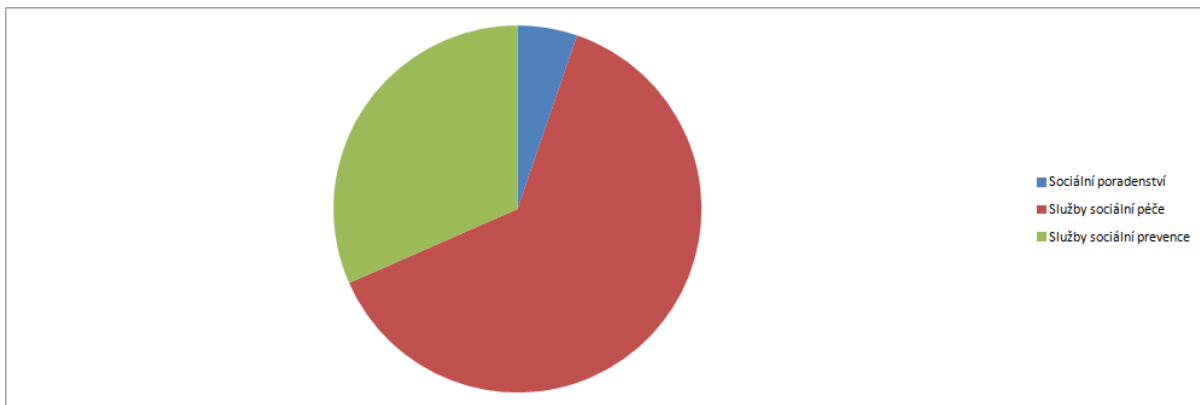
Graf 5: Počet vybraných typů zařízení sociálních služeb působících v rámci SO ORP Litomyšl (resp. poskytujících služby pro obyvatele SO ORP)

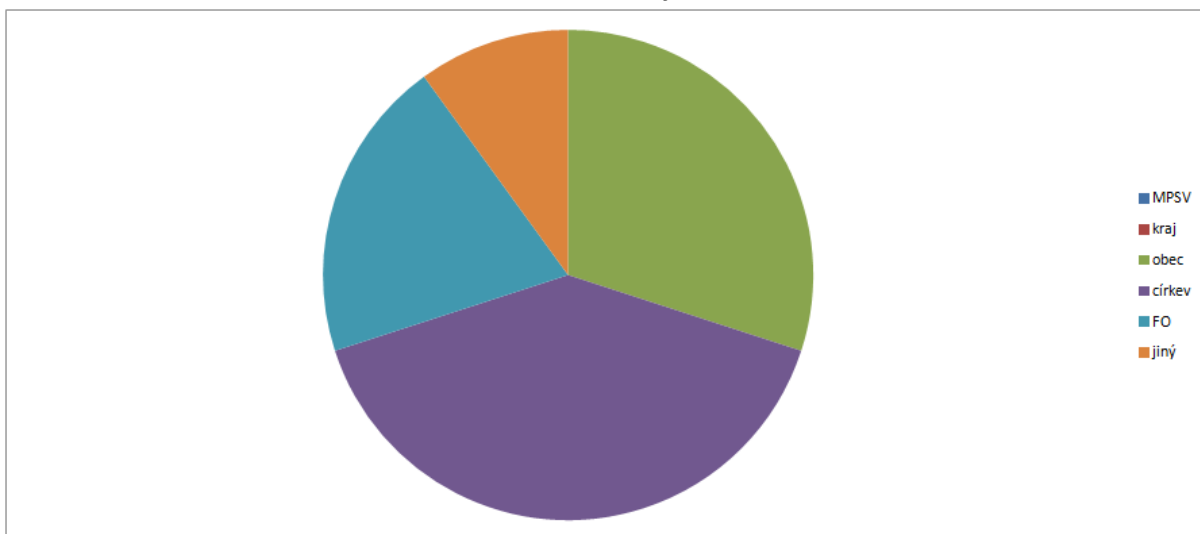
Graf 6: Počet vybraných typů sociálních služeb v rámci SO ORP Litomyšl

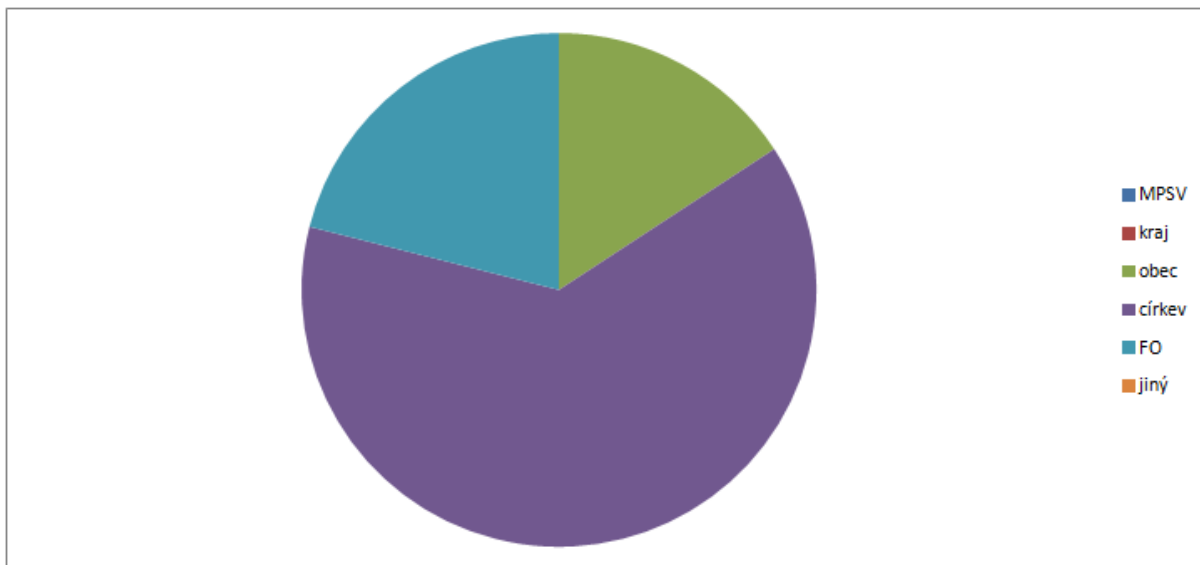
Graf 7: Počet vybraných typů sociálních služeb působících v rámci SO ORP Litomyšl (resp. poskytujících služby pro obyvatele SO ORP)

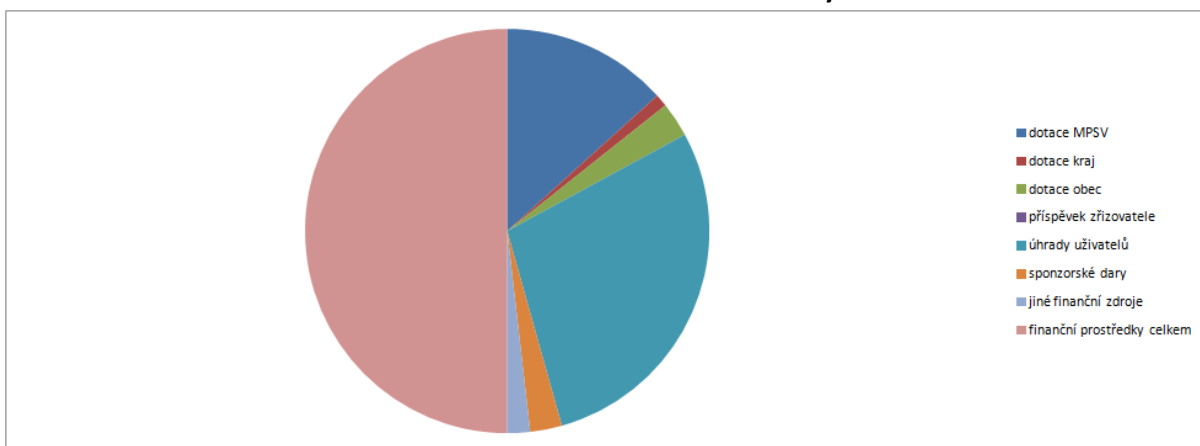
Graf 8: Podíl zařízení sociálních služeb v SO ORP Litomyšl dle zřizovatele

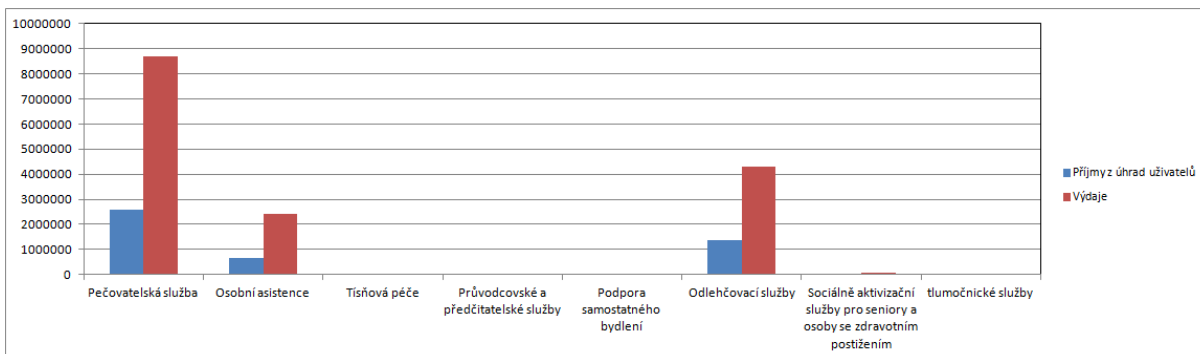
Graf 9: Podíl sociálních služeb v SO ORP Litomyšl dle zřizovatele

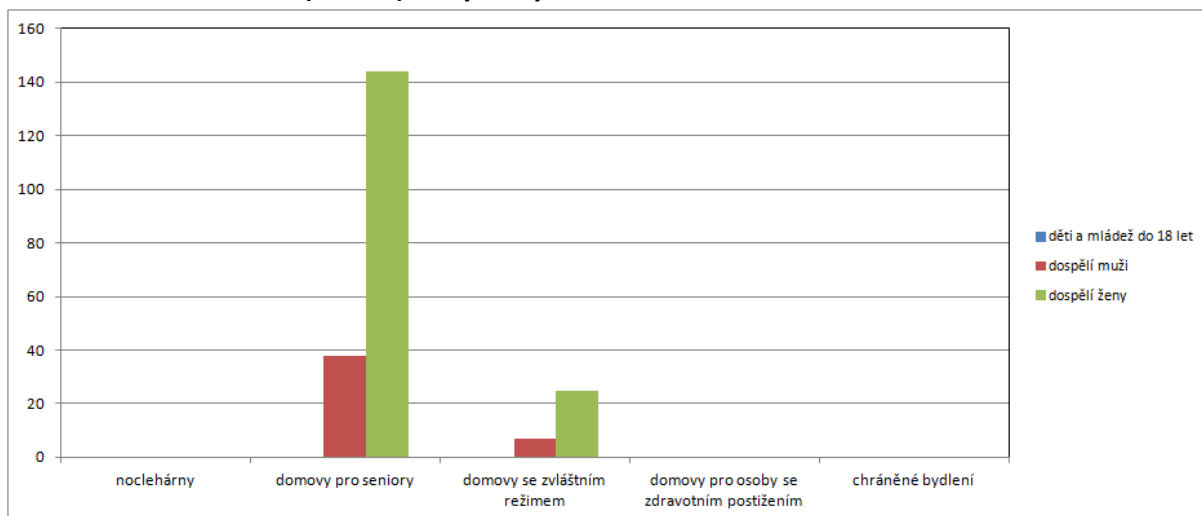
Graf 10: Podíl financování zařízení sociálních služeb v SO ORP Litomyšl

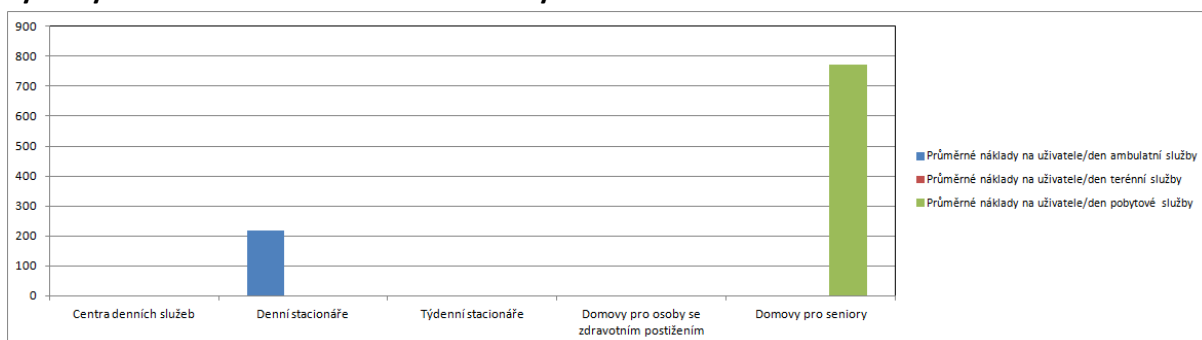
Graf 11: Podíl příjmů z úhrad uživatelů na celkových výdajích v rámci terénních a ambulantních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením

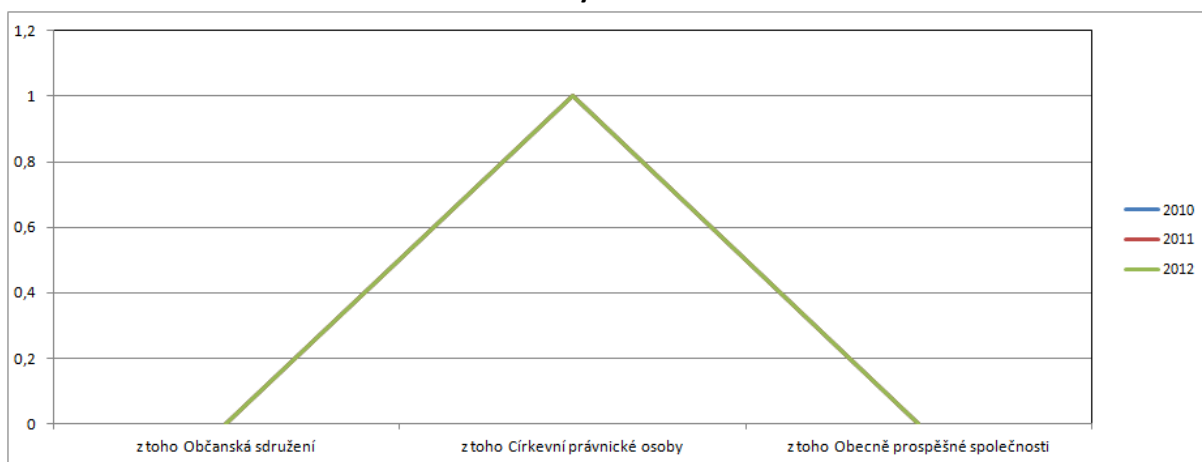
Graf 12: Počet uživatelů (klientů) ve vybraných zařízeních sociálních služeb v roce 2012

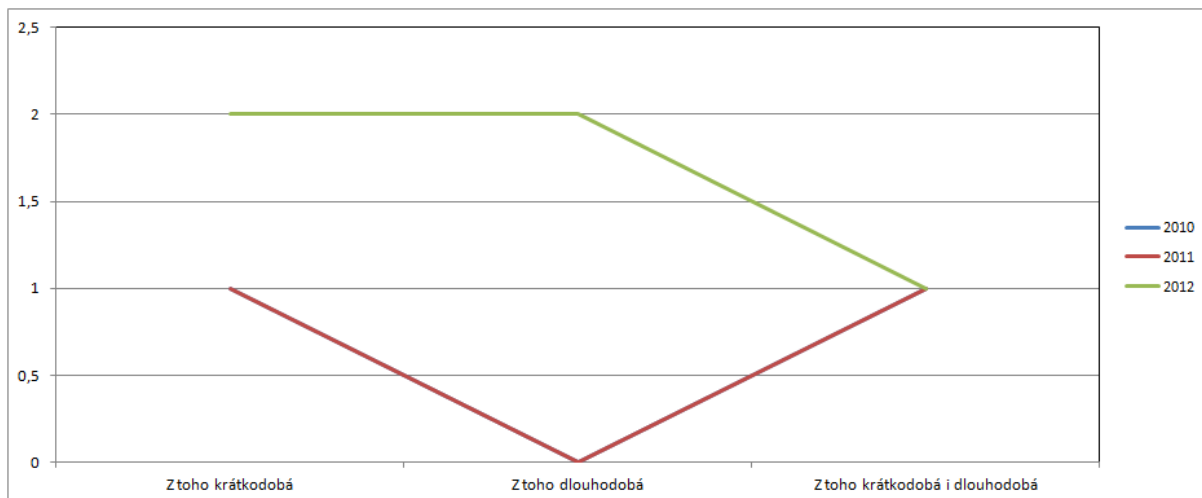
Graf 13: Průměrné náklady na uživatele/den ambulantní, terénní a pobytové služby v rámci vybraných sociálních služeb v SO ORP Litomyšl

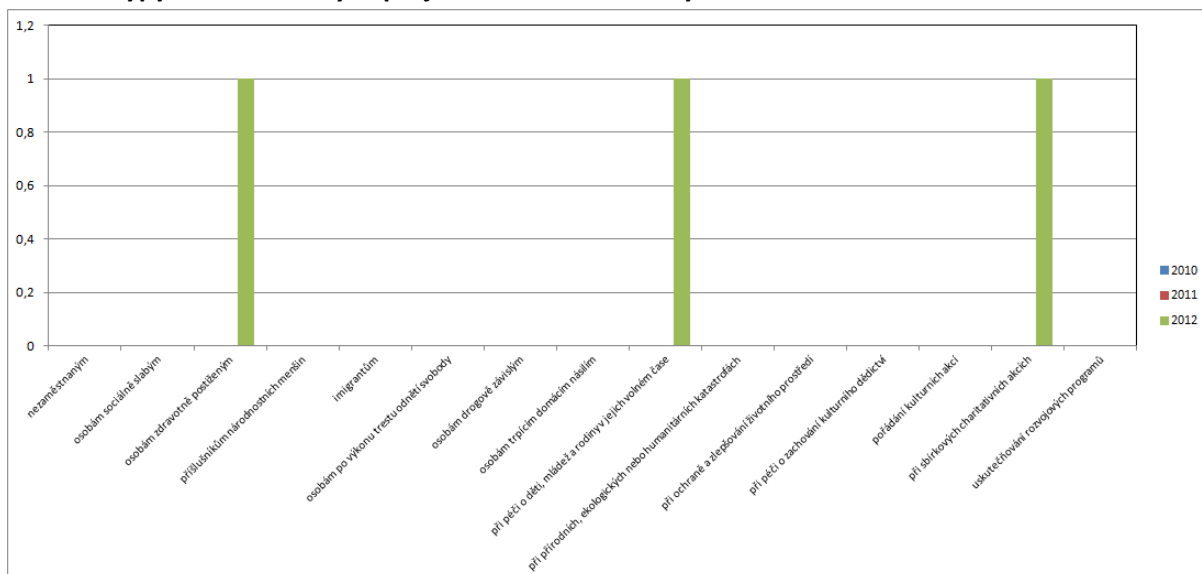
Graf 14: Dobrovolnická činnost v SO ORP Litomyšl

Graf 15: Dobrovolnická činnost v SO ORP Litomyšl

Graf 16: Typy dobrovolnických projektů v SO ORP Litomyšl

Příloha č. 2- Seznam zkratk použitých v oblasti sociální služby

CSP	Centrum sociální pomoci
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DpS	Domovy pro seniory
DS	Denní stacionář
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
PK	Pardubický kraj

5. Téma 3.: Odpadové hospodářství

5.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů

5.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému

Odpadové hospodářství je jednou z mnoha problematik, které v současné době většina obcí a měst řeší v samostatné působnosti. Jedná se hlavně o povinnosti obcí a měst jako původců odpadů a také povinnosti při zajištění nakládání s odpady, zajištění jeho financování a mnohé další. Obce jsou dle zákona o odpadech původci odpadů od jejich občanů. Mají tedy povinnosti při zajištění svozu odpadů, zajištění sběrných míst pro odkládání odpadů, zajištění veškerých nádob na odpad (i tříděný), zajištění dalšího nakládání s odpadem apod.

Obce a města mají povinnost zajistit nakládání s:

- odpady pocházejícími od občanů, žijících na jejich území,
- odpady vzniklémi při jejich samotné činnosti,
- odpady pocházejícími od malých firem a živnostníků, kteří jsou zapojeni do jejich systému odpadového hospodářství.

Nakládání s odpady hradí obce z finančních prostředků, zahrnutých v jejich rozpočtech (příjmy z poplatků od občanů, příjmy od živnostníků, zapojených do systému odpadového hospodářství obce, odměny za zajištění tříděného sběru (EKO-KOM, a.s.), odměny za zajištění zpětného odběru výrobků (kolektivní systémy) apod.

Obce jsou samosprávnými subjekty, které mají širokou míru pravomocí v nastavení systému svého odpadového hospodářství a v oblasti nakládání s odpady. Meziobecní spolupráce by mohla být dobrým nástrojem ke zlepšení komunikace v území, propojení jednotlivých potřeb obcí, společnému řešení problémů, úspoře finančních prostředků a v neposlední řadě k posunu v naplňování cílů Plánu odpadového hospodářství ČR.

Základní legislativa

Výčet nejdůležitějších právních předpisů ČR, souvisejících s problematikou odpadového hospodářství, je uveden níže.

- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, v platném znění
- Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů, v platném znění
- Vyhláška č. 381/2001 Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů, v platném znění
- Vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, v platném znění
- NV č. 197/2003 Sb., o Plánu odpadového hospodářství České republiky
- Vyhláška č. 294/2005 Sb., o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu, v platném znění
- Vyhláška č. 341/2008 Sb., o podrobnostech nakládání s biologicky rozložitelnými odpady, v platném znění

- Vyhláška č. 352/2005 Sb., o podrobnostech nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady, v platném znění
- Vyhláška č. 376/2001 Sb., o hodnocení nebezpečných vlastností odpadů, v platném znění
- Vyhláška č. 384/2001 Sb., o nakládání s PCB, v platném znění
- Vyhláška č. 237/2002 Sb., o podrobnostech způsobu provedení zpětného odběru některých výrobků, v platném znění
- Vyhláška č. 352/2008 Sb., o podrobnostech nakládání s autovraky, v platném znění

Identifikace problémů

Na území ORP Litomyšl byly zjištěny problémy ohledně odpadového hospodářství v těchto oblastech: neukázněnost občanů a podnikatelských subjektů při třídění odpadů, nepořádek v blízkosti sběrných míst odpadů, neřešený systém nakládání s BRKO a nedostatečný počet sběrných dvorů.

Svazky obcí, které již spolupracují v oblasti odpadového hospodářství na území ORP a typ spolupráce

Významnou společností svázející odpad je společnost LIKO SVITAVY a.s., jejímiž stoprocentními vlastníky jsou města Svitavy, Litomyšl, Polička, Moravská Třebová a okolní obce. Celkem má společnost 81 akcionářů. LIKO provádí svoz komunálního odpadu a služby s ním spojené ve třech SO ORP (Litomyšl, Polička a Svitavy) pro celkem 38 obcí. LIKO zajišťuje svoz komunálního odpadu, separaci využitelných složek komunálního odpadu, sběr nebezpečných odpadů, pronájem velkoobjemových kontejnerů, prodej sběrných nádob na ukládání odpadu a poradenskou činnost na úseku odpadového hospodářství. LIKO SVITAVY a.s. nedisponuje vlastní skládkou, komunální odpad ukládá na skládce "Třebovice" u Opatova. Vzhledem k velké přepravní vzdálenosti není možné dojíždět svozovými vozidly přímo na skládku, a proto se komunální odpad překládá na překladištích do velkoobjemových souprav a takto je následně převáženo na skládku. Překladiště komunálního odpadu jsou vybudována ve všech třech větších městech, tedy ve Svitavách, v Poličce i v Litomyšli. Díky založení společností vlastněné městy a obcemi regionu byly sníženy náklady na svoz odpadů a stanovena jednotná cena pro všechny subjekty, které jsou v tomto projektu zahrnuty.

Z iniciativy Mikroregionu Litomyšlsko vzniklo v roce 2008 společenství obcí, které se zapojilo do projektu „Biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO)“. Výsledkem bylo zakoupení kontejnerů na bioodpad a jejich rozmístění do jednotlivých obcí. Byla uzavřena smlouva s Městskými službami Litomyšl o svozu těchto kontejnerů na skládku u Litomyšle, kde se bioodpad mění na hnojivo. Každá obec se zavázala k odvozu minimálně pěti kontejnerů za rok. Projekt BRKO byl částečně financován ze Státního fondu životního prostředí ČR. V rámci projektu byly pořízeny kontejnery, nosiče kontejnerů, štěpkovač a plocha na ukládání bioodpadu. V červnu roku 2013 vypršela pětiletá udržitelnost projektu. Protože se služba s odvozem bioodpadu osvědčila, byla podepsána smlouva s Městskými službami Litomyšl o odvozu bioodpadu i na další roky. Podmínka minimálního svozu pěti kontejnerů za rok už není uplatňována.

Společný projekt „Sběrné dvory“ zaštiťoval Mikroregion Svitavsko a zapojily se do něho obce z tohoto mikroregionu a mikroregionu Litomyšlsko, Moravskotřebovsko a Brněnec. Projekt vznikl

v roce 2007 a zahrnoval rekonstrukci stávajících prostor v majetku obce nebo stavbu nového sběrného dvoru, úpravu zpevněných ploch na skladování železa, ledniček, praček a nákup kontejnerů na velkoobjemový odpad, nebezpečný odpad, stavební suť, pneumatiky a další směsný odpad. Udržitelnost projektu byla ukončena v březnu roku 2013. Provoz sběrných dvorů převzala a doposud zajišťuje společnost LIKO SVITAVY, a.s. Sběrné dvory mohou sloužit i obyvatelům z jiných obcí, ale tato služba není příliš využívána.

5.1.2. Popis odpadového hospodářství ve správním obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj

Na území SO ORP Litomyšl je zajišťován svoz směsného komunálního odpadu a svoz tříděného separovaného komunálního odpadu třemi společnostmi - LIKO SVITAVY, a.s., Technické služby Hlinsko, s.r.o., a AVE CZ odpadové hospodářství, s.r.o.

Netříděný komunální odpad (tj. směsný domovní odpad kat. č. 200301) ukládají producenti odpadu do sběrných nádob. Obsluhu a svoz těchto nádob provádí LIKO SVITAVY, a.s. Obsluhou se rozumí jejich vyprazdňování, případně údržba, svozem pak odvoz obsahu nádob ve stanovených a pravidelných časových intervalech tak, aby nedocházelo k přeplňování nádob. Využitelné složky komunálního odpadu občané ukládají do speciálních označených nádob na tříděný sběr, které jsou rozmístěny na určených stanovištích.

Svoz tříděného separovaného komunálního odpadu (papír, plasty a sklo) zajišťuje společnost LIKO Svitavy, a. s., ve 22 obcích SO ORP. Společnost zajišťuje svoz odpadu pro cca 57 tisíc obyvatel. Průměrná účtovaná cena se pohybuje kolem 620 Kč na občana za rok. Průměrná cena za jednu tunu svezeneho SKO je v SO ORP 2 500 Kč. Průměrná cena za jednu tunu svezeneho tříděného odpadu je 2 000 Kč.⁶

Společnost Technické služby Hlinsko, s.r.o. vlastněná Mikroregionem Hlinecko, která sdružuje obce a města, má v regionu vybudována moderní střediska, která jsou schopna svým zákazníkům (obce i podnikatelské subjekty) poskytnout komplexní služby v oblasti nakládání s odpady. Stěžejní činnosti společnosti představuje svoz komunálního odpadu. Dále se společnost zabývá sběrem a tříděním separovaného odpadu a svozem nebezpečného odpadu. Technické služby Hlinsko, s.r.o., ukládají odpad na skládku Srní. Společnost také provozuje sběrné dvory v Luži a Hlinsku. Společnost účtuje obcím za poplatníka 545 Kč za rok. Jedná se o jednotnou cenu pro všechny obce, kterým společnost zajišťuje svoz odpadu. Cena závisí také na intenzitě svozu, kdy je obcím nabízena možnost 26 nebo 52 svozů za kalendářní rok. Technické služby Hlinsko, s.r.o., zajišťuje svoz odpadu pro obce Budislav, Desná, Horní Újezd, Chotěnov, Lubná, Makov, Poříčí u Litomyšle, Sebranice, Vidlatá Seč.

AVE poskytuje služby odpadového hospodářství pro komunální a soukromé zákazníky a zajišťuje nejvyšší možnou technologickou a ekologickou úroveň zpracování odpadu. Firma se zaměřuje na svoz a odstranění komunálního a živnostenského odpadu, svoz a využití separovaných složek odpadu, zpracování druhotných surovin, svoz a odstranění nebezpečných odpadů či sanace starých ekologických zátěží. Průměrná cena za jednu tunu svezeneho SKO je v SO ORP 1 500 Kč bez DPH a průměrná cena za jednu tunu svezeneho tříděného odpadu je taktéž 1 500 Kč bez DPH. AVE CZ odpadové hospodářství, s.r.o., zajišťuje svoz odpadu pro obce Chotovice, Jarošov, Nová Ves u Jarošova, Příluka.⁷

---

⁶ Zdroj: vlastní šetření- webové stránky obcí, rozhovory s představiteli obce

⁷ Zdroj: vlastní šetření

5.1.2.1. Sběrné dvory, sběrná místa a výkupny odpadů

Tab. 79: Sběrné dvory na území SO ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu na území SO ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel/vlastník (O, S)
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ			
1.	LIKO SVITAVY a.s.	Mařákova ul.	Litomyšl	578 347	500,00	450,00	O
2.	LIKO SVITAVY a.s.	Dolní Újezd	Dolní Újezd	577 995	130,00	125,00	O
3.	LIKO SVITAVY a.s.	Osík	Osík	578 509	90,00	75,00	O
4.	LIKO SVITAVY a.s.	Morašice	Morašice	578 428	20,00	10,00	O
5.	LIKO SVITAVY a.s.	Strakov	Strakov	578 819	20,00	10,00	O
6.	LIKO SVITAVY a.s.	Dolní Sloupnice	Sloupnice	580 325	70,00	60,00	O

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Tab. 80: Výkupny odpadů na území SO ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu na území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel/vlastník (O, S)
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ			
1.	Recycling - kovové odpady a.s.	Trstěnická	Litomyšl	578 347	2000,00	1000,00	S
2.	Dagmar Grulichová	T. G. Masaryka	Litomyšl	578 347	999,00	900,00	S
3.	Jiří Pakosta	areál složiště železniční stanice	Litomyšl	578 347	700,00	60,00	S
4.	KOVOŠROT GROUP CZ a.s.	Sokolovská	Litomyšl	578 347		100,00	S

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Sběrné dvory na území SO ORP jsou provozovány společností LIKO SVITAVY, a.s. Celkem se na území nachází šest sběrných dvorů a to v Litomyšli, Dolním Újezdě, Osíku, Morašicích, Strakově a Dolní Sloupnici.

Vzhledem k rozmístění sběrných dvorů, viz mapa OPR se zakreslenými sběrnými dvory, je nutné vybudovat i v návaznosti na novelou zákona o odpadech další sběrné dvory. Sběrné dvory jsou nejvíce situovány ve větších obcích, zejména v okolí Litomyšle. Potřeba sběrných dvorů je zejména v západní a jihozápadní oblasti SO ORP Litomyšl. Dalším důvodem vybudování sběrných dvorů je snazší dostupnost pro obyvatele SO ORP Litomyšl. Obce mohou využít dotačního titulu, například z EU- OP Životní prostředí na zbudování sběrných dvorů.

Stabilní sběrná místa se na území nenachází. Z ostatních obcí je zajišťován sběr nebezpečných a velkoobjemových odpadů mobilním svozem 2x ročně.

V regionu jsou k dispozici čtyři výkupny odpadů:

- Recycling - kovové odpady a.s.
- Dagmar Grulichová
- Jiří Pakosta
- KOVOŠROT GROUP CZ a.s.

Firma Recycling - kovové odpady, a.s., provozuje celkem 24 objektů, přičemž nejvíce se jich nachází v Pardubickém kraji. Společnost zajišťuje výkup, nakládku, svoz, třídění a zpracování veškerého kovového odpadu. Firma vykupuje kovový odpad, barevné kovy (měď, hliník, mosaz, zinek, bronz, olovo, nerez), papír, karton, elektromotory, spalovací motory, vyřazené elektrospotřebiče, autobaterie. Dále se zabývá likvidací autovraků, provádí demolice a likvidace výrobních celků, hal a objektů.

Firma Dagmar Grulichová – DARO (Daro Metal) provozuje sběrné suroviny, kdy vykupuje železné odpady za účelem jejich vytřídění a navrácení ke zpětnému využití v průmyslu.

Společnost KOVOŠROT GROUP CZ a.s. patří k předním podnikům na poli recyklace druhotných surovin v České republice. Vykupují železný šrot, barevné kovy a papír.

5.1.2.2. Třídící linky pro separovaný odpad

Tab. 81: Třídící linky v blízkosti území SO ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu mimo území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel/vlastník (O, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				
1	ARCA Chrast s.r.o.	Nové Hrady	Nové Hrady	571920	-	-	S	-
2	LIKO SVITAVY a.s.	Tolstého 13	Svitavy	577731	200,00	180,00	O	-
3	OPATEX s.r.o.	Opatov 274	Opatov	578487	-	-	S	-
5	SCHWÄKOV s.r.o.	Průmyslová 2066/10	Svitavy	577731	800,00	700,00	S	-

6	EKOLA České Libchavy s.r.o	České Libchavy 172	České Libchavy	580058	-	-	S	Údaj roční max. kapacita je uveden za rok 2013, nyní jsou na polovinu využité roční kapacity.
7	SLON spol. s r.o.	Peliny 297,377	Choceň	580350	-	-	S	-

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Tab. 82: Koncová zařízení (třídící linky pro separovaný odpad, využívané obcemi území SO ORP), současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Výčet všech obcí území SO ORP, která využívají tato koncová zařízení	Provozovatel/vlastník (O, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ			
1.	LIKO SVITAVY a.s.	Tolstého 13	Svitavy	577731	Benátky, Bohuňovice, Cerekvice nad Loučnou, Čistá, Dolní Újezd, Horky, Chmelík, Janov, Litomyšl, Morašice, Němčice, Nová Sídla, Osík, Řídký, Sedliště, Sloupnice, Strakov, Suchá Lhota, Trstěnice, Tržek, Újezdec, Vlčkov	S	Třídící linka na plasty funguje ve Svitavách a spolupracuje s firmou Schwäkov.
2.	SCHWÄKOV s.r.o.	Průmyslová 2066/9	Svitavy	577731	Benátky, Bohuňovice, Cerekvice nad Loučnou, Čistá, Dolní Újezd, Horky, Chmelík, Janov, Litomyšl, Morašice, Němčice, Nová Sídla, Osík, Řídký, Sedliště, Sloupnice, Strakov, Suchá Lhota, Trstě-	S	-

					nice, Tržek, Újezdec, Vlčkov		
3.	Technické služby Hlin- sko s.r.o.	Srnská 382	Hlin- sko	571393	Makov, Budislav, Vidlatá Seč	S	-

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Na území SO ORP Litomyšl se nenachází třídící linka.

Třídící linky se nachází mimo území SO ORP, jmenovat lze například společnosti ARCA Chrast, s.r.o., LIKO SVITAVY, a.s., OPATEX, s.r.o., SCHWÄKOV, s.r.o., EKOLA České Libchavy, s.r.o., a SLON, s. r. o.

LIKO SVITAVY, a.s., provozuje třídící linku plastů a zkušenosti s jejím provozem ukazují, že kvalita tříděného sběru v poslední době klesá. Výjimkou nejsou případy, kdy se na přebírací pás dostávají uhynulá zvířata, kuchyňské odpady a bohužel stále častěji i nebezpečné odpady (obaly od barev, olejů a zdravotnický materiál - použité injekční stříkačky i s jehlami). Hlavním úkolem společnosti je třídění odpadů a jejich druhotné zpracování, aby se na skládky ukládalo co nejmenší množství nerecyklovatelného odpadu, a tím se šetřily přírodní zdroje.

Společnost LIKO SVITAVY a.s. působí i v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady, kdy odstraňuje cca osmdesát druhů nebezpečných odpadů.

Firma Pavel Schwär - SCHWÄKOV METAL PRODUCT se zabývá recyklací, drcením, mletím, granulací a dalším zpracováním plastů a elektroodpadu. Z plastů jsou recyklovány hlavně PP, Polyethylen LD, HD, L-LD, PA6, PA6 6, ABS, PC, PET, které firma produkuje ve formě lisovaných balíků, drtí, praných drtí, sušených drtí, aglomerátů, regranulátů a dalších. Z elektroodpadu jsou recyklovány počítače a jejich periferie, televize a další stará vyřazená elektrická zařízení, z nichž jsou pak separovány plasty, barevné kovy a drahé kovy.

Koncová zařízení (třídící linky pro separovaný odpad, využívané obcemi území SO ORP) jsou v současné době provozovány společnostmi LIKO SVITAVY a.s., SCHWÄKOV s.r.o. a Technické služby Hlinsko, s.r.o.

Zařízení jsou také použitelná pro odpady z obcí.

5.1.2.3. Zařízení pro nakládání s biologicky rozložitelnými odpady (dále jen BRO)

Tab. 83: Zařízení pro nakládání s BRO na území SO ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu na území SO ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel/vlastník (O, OK, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				
1.	Městské služby Litomyšl s.r.o.	Litomyšl 1562/1	Litomyšl	578347	960,00	-	Městské služby Litomyšl s.r.o.	Městské služby Litomyšl disponují vlastní kompostárnou. Odpad je následně použit zpět pro potřeby městské zeleně (záhony atd.). Čistá tráva ze sekání veřejné zeleně se vozí bioplynové stanice v Litomyšli.

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Tab. 84: Zařízení pro nakládání s BRO v blízkosti územní jednotky SO ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu mimo území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel/vlastník (O, OK, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				
1.	EKOLA České Libchavy s.r.o.	České Libchavy 172	České Libchavy	580058	2 281	2 000	S	Údaj roční max. kapacita je uveden za rok 2013, nyní jsou na polovině využití roční kapacity
2.	Technické služby Hlinsko, s.r.o.	Srní	Hlinsko	571393	950 m ³	761	S	-

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Tab. 85: Koncová zařízení (zařízení pro nakládání s BRO z obcí řešeného území SO ORP), současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Výčet všech obcí území ORP, která využívají tato koncová zařízení	Provozovatel/vlastník (O, OK, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ			
1.	Městské služby Litomyšl s.r.o.	Litomyšl 1562/1	Litomyšl	578347	Litomyšl, Benátky, Cerekvice nad Loučnou, Dolní Újezd, Horní Újezd, Chotovice, Jarošov, Lubná, Makov, Morašice, Němčice, Nová sídla, Osík, Poříčí, Sebranice, Sloupnice, Vidlatá Seč	S	-

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Zařízení pro nakládání s BRO funguje pro obce Mikroregionu Litomyšlsko a jeho provoz je zajišťován Městskými službami Litomyšl s.r.o. Mezi lety 2008-2013 byl realizován projekt Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem v Mikroregionu Litomyšlsko. Výsledkem bylo vybudování Kompostárny Mikroregionu Litomyšlsko. Součástí vybudování kompostárny bylo i zakoupení techniky pro manipulaci a nakládání s odpady- svozový vůz a štěpkovač využívané TS Litomyšl pro potřeby obcí Mikroregionu Litomyšlsko. Obce si uhradily kontejnery na separaci BRKO, přičemž bylo celkem rozmístěno 27 kontejnerů v obcích Mikroregionu Litomyšlsko zapojených do projektu. Obce měly povinnost svozu 5 kontejnerů za rok o celkové hmotnosti 960t. Cena za odvoz kontejneru byla stanovena na 2 000 Kč. Do kompostárny byly ukládány tráva, listí a drobné větvičky. Po vypršení stávající platnosti projektu byl následně některými ze stávajících obcí prodloužen. Technologii, kterou Městské služby Litomyšl s.r.o. používají je kompostování odpadu. Zařízení je schopno zpracovávat bioodpad z obcí. Povolené odpady technologie: 200201.

Mimo území SO ORP působí společnosti EKOLA České Libchavy s.r.o. a Technické služby Hlinsko, s.r.o. EKOLA České Libchavy s.r.o. používá technologii kompostování odpadu. Povolené odpady technologie: 020101, 020102, 020103, 020106, 020107, 020201, 020202, 020203, 020204, 020301, 020304, 020305, 020401, 020402, 020403, 020501, 020502, 020601, 020603, 020701, 020702, 020704, 020705, 030101, 030105, 030301, 030302, 030305, 030307, 030308, 030309, 030310, 030311, 040101, 040106, 040107, 040210, 040220, 040221, 040222, 100103, 101304, 101306, 150101, 150103, 170201, 190503, 190604, 190605, 190606, 190805, 190809, 190812, 190814, 190901, 190902, 191207, 200101, 200108, 200125, 200138, 200201, 200202, 200302, 200303, 200306.

Technické služby Hlinsko, s.r.o. technologie zařízení kompostování odpadu. Povoleno odpadu technologie: 020101, 020102, 020103, 020106, 020107, 020201, 020202, 020203, 020204, 020301, 020304, 020305, 020401, 020402, 020403, 020501, 020502, 020601, 020603, 020701, 020702, 020704, 020705, 030101, 030105, 030301, 030302, 030305, 030307, 030308, 030309, 030310, 030311, 040101, 040106, 040107, 040210, 040220, 040221, 040222, 100103, 101304,

101306, 150101, 150103, 170201, 190503, 190604, 190605, 190606, 190805, 190812, 190814, 190901, 190902, 191201, 191207, 200101, 200108, 200125, 200138, 200201, 200202, 200203, 200302, 200303, 200304, 200306.

5.1.2.4. Spalovny a zařízení pro energetické využití odpadů na území ORP, současný stav

Tab. 86: Spalovny a zařízení pro energetické využití odpadů mimo území SO ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu mimo území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Typ zařízení (spalovna NO, OO, PrO); zařízení pro energetické využití odpadů ZEVO (KO, NO, OO)	Provozovatel/vlastník (O, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ					
1.	Pardubická krajská nemocnice, a.s.	Kyjevská 44	Pardubice IV	555 096	750	750	spalovna NO, OO	O	Nebezpečný odpad převážně ze zdravotnictví.
2.	Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé	Košumberk 80	Luže	571 776	-	-	spalovna NO, OO	O	-

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Spalovny a zařízení pro energetické využití odpadů se na území SO ORP Litomyšl nenachází, avšak mimo území jsou dvě zařízení, kterými jsou Pardubická krajská nemocnice, a.s., a Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé.

Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé nabízí všem lékárnám v České republice službu zajišťování svozu a likvidace vyřazených léků (kódy 180109 a 200132). Konečná cena této služby je stanovena na 19,90 Kč/1 kg + DPH. Páleny jsou převážně infekční odpady ze zdravotnických zařízení, včetně vyřazených léčiv a odpadů z veterinární praxe.

5.1.2.5. Sklárky odpadů a další zařízení pro nakládání s odpady

Tab. 87: Sklárky odpadů provozované na území SO ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu na území ORP			Typ sklárky z hlediska ukládaných odpadů (OO, NO, IO)	Stav sklárky	Provozovatel/vlastník (O, S)
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ			
1.	TRAMON s.r.o.	Malinové Dolce	Malinové Dolce	578 347	IO	60% zaplnění (dle odhadu)	S

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Tab. 88: Nejblíže sklárky odpadů v blízkosti územní jednotky SO ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Typ sklárky z hlediska ukládaných odpadů (OO, NO, IO)	Stav sklárky	Provozovatel/vlastník (O, S)
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ			
1.	Eko Bi s.r.o.	Třebovice	Třebovice	580 031	S-OO2, S-OO3	-	S
2.	EKOLA České Libchavy s.r.o.	České Libchavy 172	České Libchavy	580 058	S-OO1, S-OO2, S-OO3	Viz komentář níže	S
3.	Technické služby Města Bystré s.r.o.	Bystré	Bystré	577 928	S-OO3	-	S
4.	Technické služby Hlinsko, s.r.o.	Srnská	Hlinsko	571 393	S-OO3	-	S

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Eko Bi, s.r.o., provozuje sklárku TKO Třebovice. Sklárka má rozlohu 4,8 ha a je rozdělena do devíti samostatných sekcí přibližně stejné velikosti. Jedná se o sklárku otevřenou, řízenou, technicky zabezpečenou, opatřenou vahou pro evidenci odpadů. Dále prostor sklárky slouží k třídění odpadů a k dočasnému uskladnění některých nebezpečných odpadů. V současné době jsou zrekultivovány sekce I – V, do sekcí VI a VII se ukládá a sekce VIII a IX se připravují pro výstavbu.

U sklárky v Českých Libchavách, kterou provozuje EKOLA České Libchavy, s. r. o., došlo v letošním roce k vyčerpání kapacity. Byl proto zakoupen nový pozemek, kde se bude stavět nová sklárka o objemu 2 mil³ a tato sklárka by měla vydržet cca 40 let.

Skládka odpadů v Bystrém, provozovaná městem Bystré, má volnou kapacitu 10 tis. tun, přičemž záleží na zhutnění odpadu.

U skládky provozované Technickými službami Hlinsko, s. r. o., se připravuje třetí etapa výstavby, která zajistí kapacitu pro skládkování na následujících 30 let.

Tab. 89: Koncová zařízení (sklárky a zařízení pro energetické využití odpadů z obcí SO ORP Litomyšl), současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Výčet všech obcí území SO ORP, která využívají tato koncová zařízení	Provozovatel/vlastník (O, S)
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ		
1.	Eko Bi s.r.o.	Třebovice	Třebovice	580 031	Benátky, Bohuňovice, Cerekvice nad Loučnou, Čistá, Dolní Újezd, Horky, Chmelík, Janov, Litomyšl, Morašice, Němčice, Nová Sídla, Osík, Řídký, Sedliště, Sloupnice, Strakov, Suchá Lhota, Trstěnice, Tržek, Újezdec, Vlčkov	S
2.	Technické služby Města Bystré s.r.o.	Bystré	Bystré	577 928	Benátky, Bohuňovice, Cerekvice nad Loučnou, Čistá, Dolní Újezd, Horky, Chmelík, Janov, Litomyšl, Morašice, Němčice, Nová Sídla, Osík, Řídký, Sedliště, Sloupnice, Strakov, Suchá Lhota, Trstěnice, Tržek, Újezdec, Vlčkov	S
3.	Technické služby Hlinsko, s.r.o.	Srnská	Hlinsko	571 393	Budislav, Desná, Horní Újezd, Chotěnov, Makov, Poříčí u Litomyšle, Sebrance, Vidlatá Seč	S

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Tab. 90: Další zařízení pro nakládání s odpady v území SO ORP a v blízkosti území SO ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Specifikace typu dalších zařízení pro nakládání s odpady	Provozovatel/vlastník (O, S)
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ		
1.	LIKO SVITAVY, a.s.	Kornice	Litomyšl	578 347	překladiště odpadu	LIKO SVITAVY a.s.
2.	SCHWÄKOV s.r.o.	Průmyslová 2066/9	Svitavy	577731	Benátky, Bohuňovice, Cerekvice nad Loučnou, Čistá, Dolní Újezd, Horky, Chmelík, Janov, Litomyšl, Morašice, Němčice, Nová Sídla, Osík, Řídký, Sedliště, Sloupnice, Strakov, Suchá Lhota, Trstěnice, Tržek, Újezdec, Vlčkov	S

Zdroj: <http://websouhlasy.inisoft.cz/pardubickykraj/>, vlastní šetření

Provozovateli nejbližších skládek odpadů v blízkosti SO ORP jsou Eko Bi, s.r.o., EKOLA České Libchavy, s.r.o., Technické služby Města Bystré, s.r.o., a Technické služby Hlinsko, s.r.o.

5.1.2.6. Doplnující informace - černé skládky odpadu a ekologické zátěže, současný stav na území SO ORP Litomyšl

Na území SO ORP dle dostupných zjištěných nebyly v posledních dvou letech hlášeny černé skládky. Černé skládky by měly být odstraněny na náklady původce, ale ve většině případech jsou odstraňovány na náklady vlastníka pozemku.

Na území obce Kornice se nachází ekologická zátěž- uzavřená skládka pevných domovních odpadů. Skládka je pravidelně monitorována městem Litomyšl (poslední monitorovací zpráva byla provedena v roce 2009), které ale nemá finanční prostředky na její likvidaci. Závěrečná zpráva navrhuje i nadále provádět monitorovací práce. Těleso skládky je v současné době překryto vrstvou zeminy a osázeno travinami.

Tab. 91: Produkce ostatních odpadů (dále jen OO) a produkce nebezpečných odpadů (dále jen NO) za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cílů POH ČR - diference oproti roku 2000	DZ pro produkci odpadů 2000	2008	2009	2010	2011	2012
Produkce odpadů [t]						
Produkce ostatních odpadů (OO)	71 850,92	41 279,79	81 881,07	53 555,55	55 645,57	53 137,01
Produkce nebezpečných odpadů (NO)	1 611,61	1 918,18	923,44	594,99	747,92	804,66
Celková produkce (OO a NO)	74 353,41	43 197,97	82 804,51	54 150,54	56 393,48	53 941,67

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

Z tabulky, která se zabývá celkovou produkcí OO a NO mezi lety 2008 a 2012 je patrný trend zvyšování produkce OO a naopak snižování produkce NO.

U celkové produkce odpadů došlo k navýšení vzhledem k datové základně roku 2000 pouze v roce 2009 (82 804,51 t) a naopak nejnižší hodnota byla vykazována v roce 2008 (43 197,97 t). Důvodem navýšení celkové produkce OO a NO v roce 2009 byla výstavba průmyslové zóny a tudíž produkce stavebního a demoličního odpadu. Od roku se 2010 se celková produkce stabilizovala.

OO tvořil v roce 2008 přes 95 % produkce celkových odpadů, v následujících letech hodnota dosahuje více, než 98 %. Podíl NO na celkové produkci odpadů v roce 2008 dosáhl 4,44 %, od roku 2009 tvoří v průměru 1,2 % z celkové produkce odpadů.

Trend snížení produkce NO v souladu s cílem POH - snížení měrné produkce NO o 20% do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000 byl naplněn, v letech 2008 až 2010 dochází k dalšímu snižování; 2011, 2012 mírné navýšení na 30,04 %. Z uvedeného vyplývá, že jde o pozitivní vývoj vzhledem k cílům POH.

Měrná produkce OO na obyvatele za rok dosahuje nejvyšší hodnoty v roce 2009 (3087,87 kg), od roku 2010 má klesající tendenci.

Na jednoho obyvatele SO ORP Litomyšl tak připadne v průměru 2 194,626 kg OO a NO.

Tab. 91a: Celková a měrná produkce ostatních, nebezpečných a všech odpadů, jejichž původcem je obec, rok 2012

Územní jednotka	Počet obyvatel k 31.12.2012 (ČSÚ)	Celková produkce NO [t]	Měrná produkce NO [kg/obyv.]	Celková produkce OO [t]	Měrná produkce OO [kg/obyv.]	Celková produkce všech odpadů (NO+OO) [t]	Měrná produkce všech odpadů (NO+OO) [kg/obyv.]
ORP Lito-myšl	26 841	240,02	8,94	10 867,41	404,88	11 107,43	413,82
Pardubický kraj	516 440	7 995,73	15,48	271 172,68	525,08	279 168,41	540,56

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

V tabulce 91a je zobrazena produkce odpadů za rok 2012, vyprodukovaných v obcích (tedy odpadů od obcí a jejich občanů). Produkce všech odpadů od obcí tvoří 20,59 % z celkové produkce odpadů, vyprodukovaných v celém území ORP všemi původci odpadů. Produkce nebezpečných odpadů od obcí tvoří 29,82 % z produkce nebezpečných odpadů vyprodukovaných všemi původci v ORP. Z těchto hodnot je patrné, že 70,18 % z celkové produkce odpadů bylo vyprodukováno právnickými osobami a podnikatelskými subjekty, které působí na území ORP. Největší množství nebezpečných odpadů pochází z produkce tohoto subjektu SAINT-GOBAIN ADFORS CZ s.r.o.

Jak je z tabulky zřejmé, v porovnání s průměrnými hodnotami za Pardubický kraj vykazuje ORP nižší měrnou produkci nebezpečných odpadů a nižší měrnou produkci ostatních odpadů, které byly vyprodukovány v obcích. Z hlediska měrné produkce všech odpadů se ORP pohybuje pod průměrnou hodnotou za kraj. V porovnání s průměrnými hodnotami za celou ČR vykazuje území ORP o 3,2 kg nižší hodnoty měrné produkce nebezpečných odpadů a o 129,99 kg nižší hodnoty měrné produkce všech odpadů, které byly vyprodukovány obcemi.

Tab. 92: Produkce odpadů podle jednotlivých skupin Katalogu odpadů a vyhlášky č. 352/2008 Sb. o podrobnostech nakládání s elektrozařizeními a elektroodpady, v platném znění na území SO ORP za období 2008-2012

Číslo skupiny odpadů	Název skupiny odpadů	Produkce jednotlivých druhů odpadů [t]				
		2008	2009	2010	2011	2012
01	Odpady z geolog. průzkumu, těžby, úpravy a dalšího zprac. nerostů a kame- ne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
02	Odpady z prvovýroby v zemědělství, zahradnictví, myslivosti, rybářství a z výroby a zpracování potravin	208,96	101,93	113,24	464,52	463,42
03	Odpady ze zpracování dřeva a výroby desek, nábytku, celulózy, papíru a lepenky	151,90	164,20	153,57	79,98	254,85
04	Odpady z kožedělného, kožešnického a textilního průmyslu	53,55	49,35	2,02	0,32	27,57
05	Odpady ze zpracování ropy, čištění zemního plynu a z pyrolytického zpracování uhlí	0,00	0,00	0,00	0,50	0,00
06	Odpady z anorganických chemických procesů	0,40	0,01	1,00	0,40	0,56
07	Odpady z organických chemických procesů	1 053,37	70,08	89,83	122,56	175,09
08	Odpady z výroby, zpracování, distribuce a používání nátěrových hmot (barev, laků a smaltů), lepidel, těsnících materiálů a tiskařských barev	20,67	22,07	13,27	20,44	15,86
09	Odpady z fotografického průmyslu	6,29	1,23	4,92	11,35	7,92
10	Odpady z tepelných procesů	13 804,74	10 008,08	12 400,02	13 418,13	12 409,17

11	Odpady z chemických povrchových úprav, z povrchových úprav kovů a jiných materiálů a z hydrometalurgie neželezných kovů	7,90	22,50	19,10	17,38	21,60
12	Odpady z tváření a z fyzikální a mechanické úpravy povrchu kovů a plastů	314,54	98,87	130,05	67,15	101,97
13	Odpady olejů a odpady kapalných paliv (kromě jedlých olejů a odpadů uvedených ve sk. 05 a 12)	147,66	89,14	75,18	87,39	92,96
14	Odpady organických rozpouštědel, chladiv a hnačích médií (kromě odpadů uvedených ve skupinách 07 a 08)	4,14	1,08	1,73	1,32	3,28
15	Odpadní obaly, absorpční činidla, čisticí tkaniny, filtrační materiály a ochranné oděvy jinak neurčené	884,01	905,49	1 056,00	1 058,40	1 152,21
16	Odpady v tomto katalogu jinak neurčené	187,54	122,59	144,85	99,09	102,51
17	Stavební a demoliční odpady (včetně vytěžené zeminy z kontaminovaných míst)	12 107,60	60 585,45	26 983,23	26 666,41	22 472,46
18	Odpady ze zdravotní nebo veterinární péče a /nebo z výzkumu s nimi souvisejícího (s výjimkou kuchyňských odpadů a odpadů ze stravovacích zařízení, které bezprostředně nesouvisí se zdravotní péčí)	78,53	96,63	98,87	86,30	87,32
19	Odpady ze zařízení na zpracování (využívání a odstraňování) odpadu, z čistění odpadních vod pro čištění těchto vod mimo místo jejich vzniku a z výroby vody pro spotřebu	729,59	1 104,25	3 426,75	3 355,49	3 112,17

	lidí a vody pro průmyslové účely					
20	Komunální odpady (odpady z domácností a podobné živnostenské, průmyslové odpady a odpady z úřadů) včetně složek z odděleného sběru	13 436,58	9 361,59	9 436,92	10 836,35	13 440,75
50	Odpady vzniklé z elektroodpadů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Celková produkce odpadů [t]		43 197,97	82 804,51	54 150,54	56 393,48	53 941,67

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

Podle zjištěných údajů za rok 2012 bylo vyhodnoceno na území SO ORP Litomyšl následující pořadí skupin odpadů s největším množstevním zastoupením:

1) skupina 17 - jedná se o stavební a demoliční odpady, které vznikají při stavebních činnostech firem, jenž mají sídlo na území SO ORP (jako příklad je možno uvést Profistav a.s. a První litomyšlská stavební spol. s r.o.), ale i firem, které na území SO ORP Litomyšl sídlo nemají a provádějí zde stavební činnost na základě získaných zakázek;

2) skupina 20 - komunální odpady - jsou to odpady pocházející od občanů obcí a také odpady, které vznikají při činnosti právnických a fyzických osob oprávněných k podnikání;

3) skupina 10 - odpady z tepelných procesů - nejvýznamnějším producentem těchto odpadů je firma Saint-Gobain ADFORS CZ, a.s., která se zabývá výrobou produktů ze skleněných vláken;

4) skupina 19 - odpady ze zařízení na zpracování (využívání a odstraňování) odpadu, z čistíren odpadních vod pro čištění těchto vod mimo místo jejich vzniku a z výroby vody pro spotřebu lidí a vody pro průmyslové účely - největší částí těchto odpadů jsou kaly z čistíren odpadních vod;

5) skupina 15 - odpadní obaly, absorpční činidla, čisticí tkaniny, filtrační materiály a ochranné oděvy jinak neurčené - tyto odpady pocházejí z činnosti fyzických osob i z činnosti osob právnických a fyzických osob oprávněných k podnikání - významnými producenty těchto odpadů na území SO ORP jsou např. firmy: Auto Motive Industrial, a.s., STORY Design, s.r.o.

V SO ORP Litomyšl převažuje charakter rodinných domků, pouze ve městě Litomyšl je zástavba bytových domů. Mezi průmyslovými podniky patří k největším producentům odpadu podnik Saint-Gobain a další firmy. V obcích, kde fungují zemědělská družstva, se vesměs jedná o biologicky rozložitelný odpad, který je dále využíván jako hnojivo.

Výrazný nárůst celkové produkce jednotlivých skupin odpadů můžeme pozorovat v roce 2009, kdy se zvýšila celková produkce z 43 197,97 t (2008) na 82 804,51 t. Došlo tedy k nárůstu o 3 9606,54 t. O rok později byl však zaznamenán opět pokles o 28 653,97 t. Od roku 2010, lze pozorovat v podstatě setrvalou tendenci produkce jednotlivých skupin odpadů v důsledku nižší produkce stavebních odpadů.

Tab. 93: Celková produkce odpadů na území SO ORP (produkce KO a produkce smíšeného komunálního odpadu, dále jen SKO) za období 2008-2012

Produkce odpadů [t]	2008	2009	2010	2011	2012
Celková produkce odpadů	43 197,97	82 804,51	54 150,54	56 393,48	53 941,67
Celková produkce KO	14 249,33	10 199,91	10 420,45	11 806,47	14 524,93
Celková produkce SKO	5 061,03	5 328,71	5 270,56	5 353,97	5 913,31

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

V následující části o produkci odpadů, jejichž původcem je obec (hodnocení produkce KO a SKO, separovaných odpadů) se objevují data ze dvou databází. Hodnoty jsou vyjádřeny z Informačního systému odpadového hospodářství (ISOH) MŽP a z databáze společnosti EKO-KOM, a.s. Tyto databáze vznikají rozdílným způsobem sběru dat, jejich výpočtu a kontrolních mechanismů.

Do ISOH se informace sbírají komplexně, tedy za všechny odpady vyprodukované v území ČR, včetně způsobů nakládání s těmito odpady, jednou ročně, dle ohlašovací povinnosti stanovené zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění. Databáze tvořena prostřednictvím ohlášených údajů, ke kterým jsou vytvořeny dle dané metodiky dopočty odpadů těch subjektů, které nemají ohlašovací povinnost nebo ohlašovací povinnost nesplnily apod. Co se týče výpočtu produkce odpadů, data z ISOH jsou sečtena z produkce obcí (způsob nakládání A00 a AN60) a od všech občanů (způsob nakládání BN30, partner = občan obce), kteří odevzdali odpad v zařízení k tomu určeným (tedy ve sběrných dvorech, sběrných místech, výkupnách odpadů apod.). Dále jsou v produkci započítány odpady od subjektů, zapojených do systému sběru a nakládání s odpady obce (tzn. malých firem a živnostníků). Kontrolní mechanismy probíhají v několika stupních (kontroly vykazovaných množství předávaných odpadů, výkyvy v časové řadě apod.) nad veškerým objemem ohlášených dat (od všech ohlašovatelů) a v časové řadě.

Informace sdělované společnosti EKO-KOM, a.s. především za účelem řízení systému zpětného odběru obalů, včetně stanovení finančních odměn obcím, se sbírají čtvrtletně formou Výkazu o celkovém množství a druzích komunálního odpadu vytríděných, využitých a odstraněných obcí. Jedná se o veškeré odděleně sbírané využitelné komunální odpady, se kterými obec nakládá v rámci svého systému odpadového hospodářství (sběrná síť nádob, pytlový sběr, sběrné dvory, sběrná místa, výkupny, školní sběry, mobilní sběry apod.) Na rozdíl od databáze ISOH získává EKO-KOM, a.s. údaje od všech obcí v ČR jednotlivě (více než 97 % obcí ČR). Databáze EKO-KOM tedy nepracuje s dopočtenými údaji jako ISOH, ale s absolutními údaji za všechny obce. Dalším podkladem pro hodnocení je Dotazník o nakládání s komunálním odpadem v obci, se zaměřením na tříděný sběr, který se sbírá jednou ročně. Kontrolní mechanismy poté v databázi probíhají nad sbíranými daty o produkci jednotlivých druhů vytríděných odpadů a nad vybranými daty, např. o smíšeném komunálním odpadu (tedy v užším výběru dat, než u MŽP) v časové řadě.

V rámci hodnocení produkce odpadů od obcí lze použít obě databáze, ty však vykazují některé odlišnosti kvůli výše zmíněným faktům. Odlišnost je dána zejména množstvím odpadů vykazova-

ných do ISOH při výkupu odpadů (zejména kovy, částečně papír). Je ale potřeba poznamenat, že výkup odpadů je v praxi velmi obtížně kontrolovatelný a obce nemohou žádným zásadním způsobem ovlivňovat nebo plánovat nakládání s odpady, které jsou předmětem komerčního prodeje.

Podle zjištěných údajů nejnižší hodnota produkce komunálních odpadů je v roce 2009 (10 199,91 t), v dalších letech dochází k navyšování až na hodnotu 14 524,93 t v roce 2012. V přepočtu na obyvatele SO ORP Litomyšl se jedná o 542,13 kg v roce 2008, se snížením v roce 2009 a poté s postupným nárůstem až na hodnotu 542,32 kg v roce 2012. Podíl produkce komunálního odpadu na celkové produkci odpadů byl nejnižší v roce 2009, kdy dosáhl 12,32 %, v roce 2012 hodnota dosahuje 26,93 %. Celková produkce SKO se ve sledovaných letech navyšuje - v roce 2008 činí 5 061,3 t, v roce 2012 je to 5 913,31 t. Podíl produkce SKO na produkci KO je v roce 2008 35,52 %, v roce 2009 dochází k navýšení na 52,24 % a pak ke snižování až na hodnotu 40,71 % v roce 2012. Měrná produkce SKO v roce 2008 je 192,55 %, dále dosahuje hodnot vyšších a v roce 2012 je to 220,79 %. Toto tedy lze okomentovat jako neoptimální vývoj.

Tab. 93a: Celková a měrná produkce komunálního a směsného komunálního odpadu, jehož původcem je obec, rok 2012

Územní jednotka	Počet obyvatel k 31.12.2012	Celková produkce KO (20+1501) [t]	Měrná produkce KO [kg/obyv.]	Celková produkce SKO (200301) [t]	Měrná produkce SKO [kg/obyv.]	Měrná produkce SKO [kg/obyv.]
Zdroj dat	ČSÚ	MŽP, CENIA	MŽP, CENIA	MŽP, CENIA	MŽP, CENIA	EKO-KOM, a.s.
ORP Litomyšl	26 841	8 475,59	315,77	4 876,00	181,66	182,03
Pardubický kraj	516 440	181 106,16	350,68	102 610,26	198,69	210,08

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA), EKO-KOM, a.s.

V tabulce 93a je zobrazena produkce komunálních odpadů (KO) za rok 2012, vyprodukovaných v obcích (tedy odpadů od obcí a jejich občanů). Produkce KO od obcí tvoří 58,35 % celkové produkce KO v území ORP. Produkce SKO z obcí tvoří 82,46 % z celkové produkce SKO vyprodukovaných v celém území ORP všemi původci odpadů. Z těchto hodnot je patrné, že 41,65 % z celkové produkce KO bylo vyprodukováno právníckými osobami a podnikatelskými subjekty, které působí na území ORP a nejsou zapojeni do systému sběru a nakládání s KO obce, tyto odpady se tedy zařazují do odpadu podobného komunálnímu.

Vyhodnotíme-li data z ISOH, měrná produkce KO od obcí v ORP je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj nižší. Měrná produkce SKO je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj nižší. V porovnání s průměrnými hodnotami za celou ČR vykazuje území ORP o 53,83 kg nižší hodnoty měrné produkce KO a o 28,69 kg nižší hodnoty měrné produkce SKO, které byly vyprodukovány v obcích. Pokud porovnáme hodnoty z databáze ISOH a hodnoty vykazované společností EKO-KOM, a.s., ty se liší kvůli způsobu sběru a výpočtu dat, jak je popsáno výše. Odlišnost je dána zejména tím, že

v hodnotách z ISOH započítání producenti odpadů (malé firmy a živnostníci), kteří jsou zapojeni do systému sběru a nakládání s odpady v obci.

Tab. 94: Celková produkce KO na území SO ORP za období 2008-2012 podrobně

Katalogové číslo odpadu	Název druhu odpadu	Kategorie odpadu	Produkce jednotlivých druhů odpadů [t]					Meziroční změna [%] ↓			
			2008	2009	2010	2011	2012	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
200101	Papír a lepenka (BRKO)	O	1 464,22	1 177,53	1 233,25	706,22	933,87	-19,58	4,73	-42,73	32,23
200102	Sklo	O	305,42	381,15	348,56	351,01	302,33	24,80	-8,55	0,70	-13,87
200108	BRO z kuchyní (BRKO)	O	0,00	0,00	0,48	0,48	0,48	---	---	0,00	0,00
200110	Oděvy (BRKO)	O	1,38	0,00	0,00	17,20	24,88	-100,00	---	---	44,65
200111	Textilní materiály (BRKO)	O	1,41	1,76	0,00	0,10	0,07	24,47	-100,00	---	-22,11

200113*	Rozpouštědla	N	1,32	1,62	2,10	1,78	1,22	23,23	29,45	-15,33	-31,70
200114*	Kyseliny	N	0,02	0,02	0,05	0,17	0,03	-9,09	155,00	237,25	-82,56
200115*	Zásady	N	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	---	---	---	---
200117*	Fotochemikálie	N	0,02	0,00	0,03	0,05	0,00	-100,00	---	35,29	-100,00
200119*	Pesticidy	N	0,11	0,17	0,45	0,20	0,19	56,48	167,46	-56,64	-4,08

200121*	Zářivky a jiný odpad obsahující rtuť	N	0,15	0,35	0,01	0,03	0,20	134,43	-96,61	124,68	646,21
200123*	Vyřazená zařízení obsahující chlorfluoruhlovdíky	N	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	-100,00	---	---	---
200125	Jedlý olej a tuk (BRKO)	O	1,03	0,93	1,35	1,78	4,62	-9,06	44,54	31,56	160,25
200126*	Olej a tuk neuvedený pod číslem 200125	N	1,41	3,08	2,11	1,02	1,13	118,19	-31,53	-51,59	10,96
200127*	Barvy, tiskařské barvy, lepidla	N	8,22	9,63	11,92	15,98	14,08	17,17	23,75	34,12	-11,94
200128	Barvy, tiskařské barvy, lepidla a pryskyřice neuvedené pod číslem 200127	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
200129*	Detergenty obsahující nebezpečné látky	N	0,00	0,00	0,04	0,09	0,06	---	---	139,47	-32,97

200130	Detergenty neuvedené pod číslem 200129	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
200131*	Nepoužitelná cytostatika	N	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	-66,67
200132*	Jiná nepoužitelná léčiva neuvedená pod číslem 200131	N	0,28	0,36	0,42	0,68	0,32	28,16	19,44	61,08	-53,59
200133*	Baterie a akumulátory, zařazené pod čísla 160601, 160602 nebo pod číslem 160603 a netříděné baterie a akumulátory obsahující tyto baterie	N	0,88	4,82	1,39	0,58	0,19	450,63	-71,12	-58,58	-66,90
200134	Baterie a akumulátory neuvedené pod číslem 200133	O	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	-100,00	---	---	---
200135*	Vyřazené elektrické a elektronické zařízení obsahující nebezpečné látky neuvedené pod čísla 200121 a 200123	N	0,04	0,02	0,00	0,00	0,00	-62,50	-100,00	---	---

200136	Vyřazené elektrické a elektronické zařízení neuvedené pod čísla 200121, 200123 a 200135	O	1,02	0,00	0,02	0,09	0,78	-100,00	---	486,67	789,20
200137*	Dřevo obsahující nebezpečné látky	N	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
200138	Dřevo neuvedené pod číslem 200137 (BRKO)	O	27,67	20,33	29,72	12,47	4,98	-26,51	46,19	-58,04	-60,06
200139	Plasty	O	524,08	527,51	539,63	473,67	515,26	0,65	2,30	-12,22	8,78
200140	Kovy	O	4 537,55	4,72	35,82	88,04	87,13	-99,90	659,10	145,78	-1,04
200141	Odpady z čištění komínů	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
200199	Další frakce jinak blíže neurčené	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---

200201	Biologicky rozložitelný odpad (BRKO)	O	1 101,47	1 269,85	1 435,10	1 307,72	1 445,04	15,29	13,01	-8,88	10,50
200202	Zemina a kameny	O	0,00	0,00	0,00	1 884,00	3 524,85	---	---	---	87,09
200203	Jiný biologicky nerozložitelný odpad	O	0,82	2,58	0,00	2,10	8,41	214,63	-100,00	---	301,02
200301	Směsný komunální odpad (BRKO)	O	5 061,03	5 328,71	5 270,56	5 353,97	5 913,31	5,29	-1,09	1,58	10,45
200302	Odpad z tržišť (BRKO)	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
200303	Uliční smetky	O	150,14	130,60	90,80	70,15	69,90	-13,01	-30,47	-22,74	-0,36
200304	Kal ze septiků a žump	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---

200306	Odpad z čištění kanalizace	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
200307	Objemný odpad (BRKO)	O	246,75	495,86	433,10	546,78	587,42	100,96	-12,66	26,25	7,43
200399	Komunální odpady jinak blíže neurčené	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
150101	Papírové a lepenkové obaly	O	244,56	317,00	323,22	315,43	442,61	29,62	1,96	-2,41	40,32
150102	Plastové obaly	O	53,41	44,08	63,97	51,18	60,25	-17,47	45,13	-20,00	17,74
150103	Dřevěné obaly	O	0,00	0,00	142,68	110,90	108,66	---	---	-22,27	-2,02
150104	Kovové obaly	O	0,02	0,00	0,02	0,16	0,01	-100,00	---	940,00	-91,03

150105	Kompozitní obaly	O	3,68	0,00	4,34	12,39	7,16	-100,00	---	185,55	-42,20
150106	Směsné obaly	O	420,79	399,54	344,19	376,44	363,28	-5,05	-13,85	9,37	-3,50
150107	Skleněné obaly	O	1,53	1,44	2,61	1,49	4,95	-6,13	81,10	-42,98	232,77
150109	Textilní obaly	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
150110*	Obaly obsahující zbytky nebezpečných látek nebo obaly těmito látkami znečištěné	N	88,35	76,25	102,48	102,02	97,24	-13,70	34,40	-0,45	-4,68
150111*	Kovové obaly obsahující nebezpečnou výplňovou hmotu (např. azbest) včetně prázdných tlakových nádob	N	0,40	0,01	0,03	0,12	0,01	-97,00	120,83	352,83	-90,00
Celková produkce KO			14 249,33	10 199,91	10 420,45	11 806,47	14 524,93	-28,42	2,16	13,30	23,03

Celková produkce BRKO (vybrané kódy ze sk. 20), původní hmotnost odpadu [t]	7 904,94	8 294,97	8 403,56	7 946,71	8 914,67	4,93	1,31	-5,44	12,18
Hmotnost BRKO přepočtená na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu [t]	5 099,79	5 176,50	5 359,70	4 775,58	5 422,32	1,50	3,54	-10,90	13,54

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

Při analýze celkové produkce KO na území SO ORP Litomyšl bylo zjištěno, že největší množství tvoří směsný komunální odpad (200301), u něhož je zaznamenán trend zvyšování (v roce 2008 je hodnota produkce SKO 5 061,03 t, v roce 2012 je 5 913,31 t).

Významný podíl na produkci komunálních odpadů dále představuje separace papíru, plastů a skla.

V roce 2011 a 2012 zaznamenán nárůst odpadu k. č. 200202 zemina a kameny.

U celkové produkce KO dochází k postupnému nárůstu, stejně tak jako u celkové produkce BRKO. V květnu roku 2014 byla uveřejněna zpráva, že snahou státu je zajištění sběru BRO formou rozšíření popelnic s možností třídění i tohoto typu odpadu.

Tab. 95: Separovaný sběr odpadů na území SO ORP za období 2008-2012

Produkce odpadů [t]	Katalogové číslo tříděného odpadu	2008	2009	2010	2011	2012
Papír	150101, 200101	1 708,78	1 494,53	1 556,47	1 021,65	1 376,48
Sklo	150107, 200102	306,95	382,59	351,17	352,50	307,27
Plast	150102, 200139	577,49	571,58	603,60	524,85	575,52
Nápojové kartony	150105	3,68	0,00	4,34	12,39	7,16
Celkem separovaný sběr		2 596,90	2 448,70	2 515,58	1 911,39	2 266,43

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

Převažující složkou separovaného odpadu je papír, dále následuje plast, sklo a nápojové kartony. Oproti roku 2011 je zaznamenán nárůst množství vytríděného papíru i plastů.

Nápojové kartony jsou v Litomyšli a většině obcí SO ORP Litomyšl shromažďovány společně s plasty a následně na třídící lince firmy LIKO SVITAVY a.s. odseparovány.

Kovy lze odevzdat na provozovnách sběrných dvorů nebo k výkupu v místních sběrnách.

Textil je možno odevzdávat ve sběrných dvorech nebo při mobilních svozech odpadů v obcích, kde není sběrný dvůr zřízen. V Litomyšli jsou rozmístěny kontejnery firmy REVENGE, a.s., do kterých lze odkládat nepotřebné, čisté a dále použitelné ošacení, obuv a hračky.

Elektrozařízení jsou výrobky, které podle zákona o odpadech podléhají zpětnému odběru. Obce se uzavřením smluv se společnostmi Elektrowin, a.s., Ekolamp, s.r.o. a Asekol, s.r.o., zapojují do kolektivních systému likvidace použitých elektrozařízení - sběrné dvory se stávají místem zpětného odběru těchto výrobků. V Litomyšli jsou navíc po městě rozmístěny kontejnery na elektroodpad firmy Asekol, do kterých lze odložit zařízení informačních technologií a telekomunikační zařízení, spotřebitelská zařízení z domácností, hračky, lékařské přístroje, přístroje pro monitorování a kontrolu.

V roce 2008 byl nejvyšší sběr papíru a naopak v r. 2011 došlo k jeho snížení. Důvod se nám nepodařilo zjistit.

Tab. 95a: Celková a měrná produkce separovaného sběru odpadu, jehož původcem je obec (evidovaná a dopočtená produkce vytríděných odpadů), rok 2012

Územní jednotka	ORP Litomyšl	Počet obyvatel k 31. 12. 2012 (ČSÚ)	Celková produkce za ORP [t]	Měrná produkce za ORP [kg/obyv.]	Měrná produkce za kraj [kg/obyv.]
Papír	(150101, 200101)	26 841	532,84	19,85	28,43
Plast	(150102, 200139)		420,59	15,67	12,05
Sklo	(150107, 200102)		297,82	11,10	12,92
Nápojové kartony	(150105)		0,11	0,00	0,19
Kovy	(200140, 150104)		268,70	10,01	33,28

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

V tabulce 95a je zobrazena produkce tříděného sběru za rok 2012, vyprodukovaného v obcích (tedy odpadů od obcí a jejich občanů). Produkce papíru od obcí tvoří 38,71 %, produkce skla tvoří 96,92 %, produkce plastů tvoří 73,07 % a produkce nápojových kartonů tvoří 1,53 %, z celkové produkce těchto odpadů, vyprodukovaných v celém území ORP všemi původci odpadů. Z těchto hodnot je patrné, že vytríděný odpad vyprodukovaný na území ORP tvoří odpady z obcí a od právnických osob a podnikatelských subjektů (zejména obalové odpady).

Měrná produkce papíru je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj nižší. Měrná produkce plastů je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj vyšší. Dále pak měrná produkce skla je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj nižší. Měrná produkce nápojových kartonů je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj nižší. Měrná produkce kovů je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj nižší. Z hlediska porovnání jednotlivých druhů tříděného odpadu jsou hodnoty vzhledem k průměrným hodnotám nižší u papíru, nápojových kartonů a kovů a vyšší plastů a skla. Přičemž průměrné hodnoty měrné produkce vytríděných odpadů v ČR jsou u papíru 29,56, skla 10,01, plastů 9,72, nápojových kartonů 0,28 a kovů 40,61 kg/obyv. Třídění v ORP je tedy ve srovnání s krajskými a celorepublikovými průměry na dobré úrovni.

Tab. 95b: Měrná produkce separovaného sběru odpadu ze systému organizovaného obcí, rok 2012

Územní jednotka	ORP Litomyšl	Počet obyvatel k 31.12.2012 (ČSÚ)	Měrná produkce za ORP [kg/obyv.]	Měrná produkce za kraj [kg/obyv.]
Papír	(150101, 200101)	26 841	21,32	20,14
Plast	(150102, 200139)		15,27	11,32
Sklo	(150107, 200102)		10,83	11,92
Nápojové kartony	(150105)		0,06	0,28
Kovy	(200140, 150104)		6,85	29,30

Zdroj: EKO-KOM, a.s.

V tabulce 95b je zobrazena produkce tříděného sběru za rok 2012, jehož producentem je obec (tedy odpadů od obcí a jejich občanů) podle databáze EKO-KOM, a.s., která popisuje výsledky tříděného sběru organizovaného obcí. Při porovnání údajů z databáze ISOH a EKO-KOM, a.s. se některé hodnoty liší. Důvod spočívá v různých metodách výpočtu jednotlivých měrných produkcí, kdy je v produkci odpadů z ISOH počítáno s veškerými vytříděnými odpady na území ORP včetně těch, které byly odevzdány občany obce mimo systém sběru odpadů obce (jedná se především o výkupny, které nejsou zapojeny do systému sběru odpadů obce). V hodnotách ze zdroje EKO-KOM, a.s. jsou započítány jen ty odpady, které byly vytříděny v rámci systému sběru odpadů organizovaných obcí. Největší rozdíly vykazují komodity papír a kovy, jak je vidět z porovnání s tabulkou výše, což de facto potvrzuje hypotézu o rozdílu hodnot způsobeného produkcí odpadů od občanů z výkupen, které nefungují v rámci systému obce.

Porovnáním hodnot z databáze EKO-KOM, a.s. lze zjistit, že měrná produkce papíru je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj vyšší. Měrná produkce plastů je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj vyšší. Dále pak měrná produkce skla je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj nižší. Měrná produkce nápojových kartonů je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj nižší. Měrná produkce kovů je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj nižší. Z hlediska porovnání jednotlivých druhů tříděného odpadu jsou hodnoty měrné produkce tříděných odpadů vzhledem k průměrným hodnotám nižší u skla, nápojových kartonů, kovů a vyšší u papíru, plastů. Přičemž průměrné hodnoty měrné produkce vytříděných odpadů v ČR jsou u papíru 18,8, skla 10,97, plastů 9,72, nápojových kartonů 0,32 a kovů 19,98 kg/obyv. Třídění v ORP je tedy ve srovnání s krajskými a celorepublikovými průměry na dobré úrovni, což potvrzuje i předcházející tabulka.

Tab. 95c: Produkce odděleného sběru využitelných komodit KO podle velikostních skupin obcí v kraji, rok 2013

Popisky řádků	Papír [kg/obyv.]	Plast [kg/obyv.]	Sklo [kg/obyv.]	Nápojový karton [kg/obyv.]	Kov [kg/obyv.]	Celkový součet [kg/obyv.]
Pardubický kraj	20,24	11,61	12,14	0,32	25,89	70,20
(0 až 500 obyv. včetně)	5,24	11,97	12,88	0,31	1,22	31,62
(501 až 1000 obyv. včetně)	8,06	11,20	11,67	0,41	3,78	35,13
(1001 až 4000 obyv. včetně)	12,90	12,87	12,84	0,36	7,90	46,87
(4001 až 10000 obyv. včetně)	24,91	13,24	12,00	0,45	51,05	101,65
(10001 až 20000 obyv. včetně)	25,80	11,11	11,02	0,22	54,29	102,44
(20001 až 50000 obyv. včetně)	37,17	13,08	19,76	0,29	66,78	137,09
(50001 až 100000 obyv. včetně)	34,45	9,20	10,55	0,23	19,61	74,04
Celkový součet – ČR	18,2	10,1	11,1	0,3	17,6	57,3

Zdroj: EKO-KOM, a.s.

Z hlediska velikostních skupin obcí v Pardubickém kraji produkují nejméně tříděného odpadu občané v obcích od 0 do 500 obyv. včetně. Nejvíce odpadu vytřídí občané v obcích od 20001 do 50000 obyv. včetně. V ORP Litomyšl se nenachází města s kapacitou obyvatel 20001 až 50000 obyv. včetně. Co se týče hustoty sběrné sítě, má v ORP hodnotu 116 obyvatel na jedno průměrné sběrné hnízdo (obsahuje kontejner na papír, plast a sklo). Sběrná síť je v porovnání s průměrnou hodnotou v kraji vyšší, přičemž hustota sběrné sítě v Pardubickém kraji je 141 obyvatel na jedno průměrné sběrné hnízdo a průměrná hodnota za ČR je 148 obyvatel na jedno průměrné sběrné hnízdo. V porovnání podobných ORP dle počtu obyvatel v kraji (např. ORP Moravská Třebová, ORP Ústí nad Orlicí) vykazuje ORP Litomyšl vyšší hustotu sběrné sítě než ORP Ústí nad Orlicí s 147 obyvatel na jedno průměrné sběrné hnízdo, přičemž toto ORP má o 199 obyvatel méně. A naopak ORP Litomyšl vykazuje nižší hustotu sběrné sítě než ORP Moravská Třebová. Lze tedy říci, že hustota sběrné sítě v ORP je průměrná.

Tab. 96: Identifikace pěti hlavních druhů BRO na území SO ORP za období 2008-2012

Katalogové číslo odpadu	Název druhu biologicky rozložitelného odpadu	Produkce jednotlivých druhů odpadů [t]				
		2008	2009	2010	2011	2012
190814	Kaly z jiných způsobů čištění průmyslových odpadních vod neuvedené pod číslem 190813	0,00	271,26	3064,42	2961,62	2738,54
200201	Biologicky rozložitelný odpad	1101,47	1269,85	1435,10	1307,72	1445,04
190805	Kaly z čištění komunálních odpadních vod	356,95	383,09	333,22	371,54	341,58

030105	Piliny, hobliny, odřezky, dřevo, dřevotřískové desky a dýhy, neuvedené pod číslem 030104	145,41	153,16	149,98	59,53	238,33
150103	Dřevěné obaly	0,00	0,00	142,68	110,90	108,66

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

Tabulka byla sestavena na základě identifikovaných pěti množstevně nejvíce zastoupených druhů BRO za rok 2012 na území SO ORP (vyjma: 150101 papírové a lepenkové obaly, 200101 papír a lepenka, s výjimkou papíru s vysokým leskem a odpadu z tapet, 200301 směsný komunální odpad a 200307 objemný odpad).

Biologicky rozložitelným odpadem je jakýkoli aerobně nebo anaerobně rozložitelný odpad. Vyhláška č. 294/2005 Sb., o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu a změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů, § 2 písm. b).

Největší množstevní zastoupení má odpad k. č. 190814 Kaly z jiných způsobů čištění průmyslových odpadních vod neuvedené pod číslem 190813. Nejvyšší hodnoty produkce tento odpad dosáhl v roce 2010, kdy došlo ke skokovému navýšení a v následujících letech má mírně klesající tendenci. Dále následuje odpad k. č. 200201 Biologicky rozložitelný odpad - od roku 2008 do roku 2012 se hodnota produkce pohybuje mezi 1 000 t a 1 500 t, jedná se vesměs o odpad veřejné zeleně, který je svážen firmou Městské služby Litomyšl, s.r.o., od všech obcí zapojených do tohoto systému. Třetí v pořadí je odpad k. č. 190805 Kaly z čistíren komunálních odpadních vod, jeho produkce se udržuje ve sledovaných letech na podobných hodnotách. Odpad k. č. 030105 Piliny, hobliny, odřezky, dřevo, dřevotřískové desky a dýhy, neuvedené pod číslem 030104, dosahuje nejvyšší hodnoty v roce 2012. Produkce odpadu 030105 v převážné míře pochází z činnosti fyzických osob oprávněných a právnických osob (truhlářská výroba). Posledním z vyhodnocených odpadů je odpad k. č. 150103 Dřevěné obaly. Zatímco v letech 2008, 2009 jeho produkce byla nulová, v následujících letech 2010 až 2012 produkce dosahuje hodnot nad 100 t.

Tab. 97: Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (dále jen BRKO) na celkové produkci BRO na území SO ORP za období 2008-2012

Produkce BRO a BRKO [t]	2008	2009	2010	2011	2012
Celková produkce BRO	8 889,29	9 554,71	12 524,36	11 805,79	12 848,57
z toho celková produkce BRKO	7 904,94	8 294,97	8 403,56	7 946,71	8 914,67

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

Odpady biologického původu jsou v komunálním odpadu kvantitativně významnou skupinou odpadů a způsob nakládání s nimi může pozitivně nebo negativně ovlivnit základní složky životního prostředí. Převážná část těchto je předurčena k látkovému nebo materiálovému využití. Obsahují rostlinné živiny a organické látky, které je možno stabilizovat a výhodně uvádět do přírodního koloběhu jako organické hnojivo - kompost. Biodpady se mohou také zpracovávat technologií

anaerobní digesce, při které kromě organického hnojiva - digestátu vzniká další produkt - bioplyn, který je vhodný k výrobě elektrické energie, tepla a motorového paliva.

Biologicky rozložitelný komunální odpad tvoří odpady, které jsou schopny anaerobního nebo aerobního rozkladu (např. potraviny, odpad ze zeleně, papír). Ve vztahu ke komunálnímu odpadu se jedná především o odpady z údržby sadů, parků a lesoparků, sídlištní a uliční zeleně, ale i travnatých hřišť a odpady ze hřbitovů ve vlastnictví případně ve správě měst a ze zahrad ve vlastnictví fyzických osob (občanů). Patří sem také odděleně sebrané biologicky rozložitelné odpady z kuchyní a stravoven a z domácností, ale i odpady papíru, dřeva a přírodních textilií a z nich zhotovených oděvů. Pojem není v legislativě odpadového hospodářství vymezen.

V tabulce č. 97 (Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (dále jen BRKO) na celkové produkci BRO na území ORP za období 2008-2012) jsou do produkce BRKO zahrnuty takové druhy komunálních odpadů, které jsou biologicky rozložitelné nebo v sobě zahrnují určitý podíl biologicky rozložitelné složky. Jedná se katalogová čísla 200101, 200108, 200110, 200111, 200125, 200138, 200201, 200301, 200302, 200307. Tato skupina BRKO je ve výpočtech zahrnuta jako součást BRO (tedy druhy odpadů zahrnuté jako komunální biologicky rozložitelné odpady příp. odpady v sobě zahrnující určitý podíl biologicky rozložitelné složky a dále katalogová čísla BRO z jiných skupin katalogu odpadů (např. zemědělství, potravinářství apod.). Tato tabulka zobrazuje souhrnnou produkci BRKO, bez ohledu na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu. Přepočtení na obsah biologicky rozložitelné složky odpadu byl proveden podle Zpracování metodiky matematického vyjádření soustavy indikátorů OH a je uveden v Příloze č. 2 - Celková produkce KO na území ORP za období 2008-2012 podrobně. Data v této tabulce č. 91 primárně vystihují, jaký podíl zaujímají z celkové produkce BRO odpady komunální (tzv. BRKO). Zavedené systémy sběru BRKO v obcích, kde se produkce odpadů dostává do evidence (tj. vyjma domácího kompostování a komunitního kompostování v obcích), se pak odrážejí jako evidovaná produkce pod katalogovým číslem 200201 - biologicky rozložitelný odpad (viz Příloha č. 2 - Celková produkce KO na území ORP za období 2008-2012 podrobně). V souvislosti s cíli POH ČR (Snížit maximální množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů (dále jen BRKO) ukládaných na skládky tak, aby podíl této složky činil v roce 2010 nejvíce 75 % hmotnostních, v roce 2013 nejvíce 50 % hmotnostních a výhledově v roce 2020 nejvíce 35 % hmotnostních z celkového množství BRKO vzniklého v roce 1995) je žádoucí zvyšování využití BRKO, čímž se sníží podíl BRKO ukládaného na skládky. Zvýšením produkce BRKO (zejména 200201) dojde k lepšímu třídění a jednoduššímu materiálovému využití těchto odpadů. Interpretace dat se odvíjí rovněž od zavedených systémů domácího a komunitního kompostování, kdy nárůst odpadu 200201 nemusí být patrný.

Celková produkce BRO má v letech 2008 - 2012 vzrůstající tendenci stejně jako celková produkce BRKO. Měrná produkce BRO v roce 2008 dosahuje hodnoty 338,20 kg/obyvatele a v následujících letech dochází k postupnému navyšování až na 479,73 kg/obyvatele v roce 2012. U měrné produkce BRKO je trend podobný. V roce 2012 měrná produkce BRKO dosahuje 332,85 kg/obyvatele. Biologicky rozložitelný komunální odpad je třeba separovaně sbírat (obce měly možnost z dotačního titulu zakoupit kompostéry)⁸, látkově (kompostárna v Litomyšli) nebo energeticky využívat (bioplynová stanice Litomyšl) a omezovat jeho ukládání na skládky, kde jsou zdrojem skleníkového plynu methanu a výluhů v průsakových vodách.

---

⁸ Z vlastního šetření bylo zjištěno, že této možnosti využil Mikroregion Litomyšlsko-Desinka.

Tab. 97a: Celková a měrná produkce biologicky rozložitelného komunálního odpadu a odpadu kat. č. 20 02 01 - biologicky rozložitelný odpad, jehož původcem je obec, rok 2012

Územní jednotka	Počet obyvatel k 31. 12. 2012 (ČSÚ)	Celková produkce BRKO (vybrané kódy sk. 20*) [t]	Měrná produkce BRKO [kg/obyv.]	Celková produkce biologicky rozložitelného odpadu (200201) [t]	Měrná produkce biologicky rozložitelného odpadu (200201) [kg/obyv.]
ORP Lito-myšl	26 841	7 398,25	275,63	1 443,79	53,79
Pardubický kraj	516 440	143 289,78	277,46	13 417,24	25,98

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

V tabulce 97a je zobrazena celková a měrná produkce biologicky rozložitelných komunálních odpadů (BRKO) a odpadu katalogového čísla 20 02 01 - biologicky rozložitelný odpad, jehož původcem je obec, za rok 2012. Produkce BRKO od obcí tvoří 82,99 % celkové produkce BRKO v území ORP vyprodukovaných všemi původci. Z těchto hodnot je patrné, že 17,01 % z celkové produkce BRKO bylo vyprodukováno právníckými osobami a podnikatelskými subjekty, které působí na území ORP a nejsou zapojeni do systému sběru a nakládání s KO obce.

Měrná produkce BRKO, vyprodukované obcemi, je v porovnání s krajskou hodnotou nižší. Co se týče měrné produkce odpadu 20 02 01, ta je v porovnání s krajskou hodnotou vyšší. V porovnání s průměrnými hodnotami za celou ČR vykazuje území ORP o 12,52 kg nižší hodnoty měrné produkce BRKO a o 34,26 kg vyšší hodnoty měrné produkce odpadu 20 02 01, které byly vyprodukovány v obcích. Na měrné hodnoty BRKO a odpadu 20 02 01 má vliv zavedený systém kompostování v domácnostech, komunitního kompostování a systém třídění BRKO v domácnostech a na sběrných dvorech a sběrných místech. Systém domácího kompostování a komunitního kompostování snižuje měrnou produkci BRKO na obyvatele. Tento systém je zaveden v obcích Litomyšl, Morašice, atd. Co se týče vlivu zavedeného systému třídění BRKO, ten zvyšuje měrnou produkci BRKO a obzvláště pak odpadu 20 02 01 na území ORP. Tento systém je zaveden v obcích Benátky, Dolní Újezd, Horní Újezd, Chotovice, Jarošov, Lubná, Litomyšl, Makov, Němčice, Nová Sídla, Osík, Poříčí, Sloupnice, Vidlatá Seč.

Tab. 98: Nakládání s odpady celkově na území SO ORP za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cílů POH ČR - diference oproti roku 2000		DZ pro produkci, využití a skládkování	2008	2009	2010	2011	2012
Hlavní způsoby nakládání s odpady [t]		odpadů 2000					
Využití	Materiálové využití	21 841,67	24 273,41	28 384,62	24 701,99	66 691,46	16 895,24
		Podíl materiálového využití odpadů z celkové produkce [%] ↓					
		29,38	56,19	34,28	45,62	118,26	31,32
	Energetické využití	0,53	5,46	0,00	0,00	0,00	0,00
	Celkem vybrané způsoby využití	21 621,57	24 278,87	28 384,62	24 701,99	66 691,46	16 895,24
		Podíl využití odpadů z celkové produkce [%] ↓					
		29,08	56,20	34,28	45,62	118,26	31,32
Celková produkce odpadů		74 353,41	43 197,97	82 804,51	54 150,54	56 393,48	53 941,67
Odstranění	Skládkování	15 296,78	260,58	196,62	18 342,26	3 460,60	9 777,39
	Spalování	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
	Jiné uložení	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
	Celkem vybrané způsoby odstranění	260,58		196,62	18 342,26	3 460,60	9 777,39

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

V tabulce jsou uvedeny způsoby nakládání s odpady a jim odpovídající množství za rok. Vzhledem k tomu, že na území ORP se nenachází třídící linky, spalovny ani skládky na komunální odpad, jsou tyto odpady předávány oprávněným osobám mimo hranice ORP, které disponují potřebnými kapacitami. Znamená to tedy, že skutečný podíl materiálového využití, ale i např. skládkování je u odpadů vznikajících v ORP vyšší, pouze tento stav nelze postihnout v omezených hranicích sledovaného ORP.

Nejvyužívanější způsob nakládání s odpady představuje materiálové využití. Převažujícím způsobem odstraňování odpadů v SO ORP je skládkování, což není plně v souladu s cíli POH. Materiálové využití odpadů je v odpadové hierarchii před jeho energetickým využitím nebo odstraněním. Jedná se o souhrn procesů a postupů, které směřují k tomu, aby upravený odpad bylo možné dále materiálově využít, tedy získat z odpadu např. surovinu pro další výrobu. Díky tomu dochází k významné úspoře cenných primárních surovin (uhlí, ropy, zemního plynu, apod.).

V SO ORP Litomyšl je patrný pokles materiálového využití odpadu od roku 2008 do roku 2012 o 7 378,17 t.

Materiálové využití představuje složitý proces získávání potřebných materiálů a surovin z odpadů a s tím související vysoké náklady na vybudování a provoz technologií. Celý proces bývá rovněž velmi náročný na spotřebu energií. Svou roli hrají také vysoké náklady na dopravu, kdy je potřeba soustředit větší množství potřebných druhů odpadů. Jednoduše řečeno, bývá to často složité a drahé a v některých případech se získávání surovin z odpadů nevyplatí. Může se stát, že získání suroviny z některých odpadů je pro životní prostředí větší zátěží a obecně dražší než získání primární suroviny. V ČR bylo v posledním sledovaném roce (2011) materiálově využito 22 969 521 t odpadů, což je asi 75 % z celkové produkce všech odpadů. Nejběžnějšími způsoby materiálového využití jsou biologické procesy, recyklace a regenerace.

Odpady jsou nejen surovinou, ale také velmi významným zdrojem energie. Odpadem tak lze částečně nahradit výrobu tepla nebo i elektřiny, které by se jinak musely vyrobit spalováním fosilních paliv. Odpad se energeticky využívá při procesu spalování odpadů ve spalovnách odpadů. Pro výrobu energie z odpadů se používá zejména komunální odpad. Dále se méně běžně energeticky využívají i odpady z průmyslu a zdravotnické odpady.

V ČR není dostatek zařízení pro energetické využívání odpadů. Spousta projektů na jejich výstavbu totiž naráží na obecný odpor veřejnosti. Přitom odpadu končícího na skládkách není málo – v ČR se jedná o množství cca 3 mil. tun komunálního odpadu ročně, které by dokázalo ušetřit okolo 1,8 mil. t hnědého uhlí nebo 1,2 mil. t černého uhlí. Pro srovnání, v ČR se ročně vytěží cca 45 mil. tun hnědého uhlí a cca 12 mil. tun černého uhlí.

Odpady jako cenná surovina přitom v ČR skončí z velké části bez užitku na skládkách. Energetické využití bylo evidováno v SO ORP pouze v roce 2008 a byly to odpady s kódy 30105 (piliny, hobliny,...), 150101 papírové a lepenkové obaly) a 200138 (dřevo neuvedené pod číslem 200137 (BRKO)).

Z předešlých tabulek je zřejmé, že se spalovny se na území SO ORP nenacházejí.

Dalším způsobem nakládání s odpady je odstranění prostřednictvím skládkování, spalování a jiným uložením.

Skládkování je v SO ORP Litomyšl druhý způsob, jakým je s odpady nakládáno. Od roku 2008 do roku 2012 můžeme pozorovat zvyšující se tendenci. Nejméně odpadu (196,2 t) bylo uloženo v roce 2009.

Na území SO ORP Litomyšl se nachází pouze skládka na inertní odpady, směsný komunální odpad je předáván firmám, které jsou provozovateli skládek k uložení těchto odpadů nebo předání SKO těmto firmám zajistí.

Situace je stejná i u separovaného odpadu, který je předáván provozovatelům třídících linek umístěných mimo území SO ORP Litomyšl. Do spaloven jsou předávány většinou infekční odpady vznikající při provozu zdravotnických zařízení, ale i některé nebezpečné odpady. Největší zastoupení v materiálovém využití odpadů bude mít na území SO ORP zřejmě recyklace a využití stavebních materiálů.

LIKO SVITAVY a.s. nedisponuje vlastní skládkou, komunální odpad je ukládán na skládce "Březinka" u Velkých Opatovic. Vzhledem k velké přepravní vzdálenosti není možné dojíždět svozovými vozidly přímo na skládku, komunální odpad se překládá na překladištích do velkoobjemových souprav a takto je teprve převážen na skládku. Překladiště komunálního odpadu jsou vybudována ve všech třech městech, tedy ve Svitavách, v Poličce i v Litomyšli.

Technické služby Hlinsko, s.r.o. disponují řízenou skládkou v Srní, která je určena skupinou S-003 - pro ukládku odpadu kategorie ostatní (O).

Firma AVE a.s., která sváží odpad pro část SO ORP Litomyšl, skládkuje na skládce Nasavrky.

Tab. 99: Nakládání s komunálními odpady (dále jen KO) a se směsným komunálním odpadem (dále jen SKO) na území ORP za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cíle POH ČR - diference oproti roku 2000		Způsob nakládání	DZ pro produkci a využití KO 2000	2008	2009	2010	2011	2012	
Nakládání s odpady [t]									
KO	Využití	Materiálové využití	314,84	1 078,16	1 291,00	1 422,49	1 445,50	1 515,25	
			Podíl materiálového využití KO z celkové produkce KO [%] ↓						
			3,74	7,57	12,66	13,65	12,24	10,43	
		Energetické využití	0,13	4,79	0,00	0,00	0,00	0,00	
		Celkem vybrané způsoby využití	289,56	1 082,95	1 291,00	1 422,49	1 445,50	1 515,25	
			Podíl celkového využití KO z celkové produkce KO [%] ↓						
		3,44	7,60	12,66	13,65	12,24	10,43		
	Celková produkce KO [t]			8 424,48	14249,33	10199,91	10420,45	11806,47	14524,93
	Odstranění	Skládkování		166,20	130,60	83,66	73,56	0,00	
		Spalování		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Jiné uložení		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
Celkem vybrané způsoby odstranění		166,20	130,60	83,66	73,56	0,00			
SKO	Využití	Materiálové využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
		Celkem vybrané způsoby využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	Odstranění	Skládkování		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		Spalování		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		Jiné uložení		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		Celkem vybrané způsoby odstranění		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

Komunálním odpadem je veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob, který je uveden jako komunální odpad v prováděcím právním předpisu s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání. Zákon o odpadech § 4 písm b). Z hlediska evidence odpadů je komunální odpad chápán v rozšířené podobě jako „Odpady z do-

mácností a podobné živnostenské, průmyslové odpady a odpady z úřadů, včetně složek odděleného sběru“. Odpad skupiny 20 Katalogu odpadů, vyhláška MŽP č. 381/2001 Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů, ve znění pozdějších předpisů.

KO na území SO ORP Litomyšl je využíván pouze materiálově. Od roku 2008 můžeme sledovat postupný nárůst objemu materiálového využití KO. Nejvyššího hodnoty bylo dosaženo v roce 2012, kdy takto bylo využito 1 515,25 t. Energeticky byl KO využit jen v roce 2008 a to 4,79 t.

S KO bylo nakládáno jak využitím, materiálovým a energetickým v roce 2008 (150101 (papírové a lepenkové obaly) a 200138 (dřevo neuvedené pod číslem 200137 (BRKO)), tak i odstraněním skrze skládkování, kde můžeme pozorovat klesající tendenci a pokles na nulovou hodnotu v roce 2012.

Směsný komunální odpad je odpad, který zůstává po oddělení využitelných složek a nebezpečných složek z komunálních odpadů. Někdy také je nazýván „zbytkovým“ odpadem. Směsný odpad je v Katalogu odpadů veden pod druhovým označením 20 03 01 jako „směsný komunální odpad“. Na území neprobíhá využití ani odstranění SKO. SKO je tak svážen a odstraňován v zařízeních mimo SO ORP Litomyšl.

Tab. 100: Nakládání se separovaným sběrem na území SO ORP za období 2008-2012

Nakládání se separovaným sběrem [t]	Katalogové číslo tříděného odpadu	Způsob nakládání s jednotlivými komoditami	2008	2009	2010	2011	2012
Papír	150101, 200101	Materiálové využití	50,16	0,00	3,55	2,04	3,21
		Energetické využití	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sklo	150107, 200102	Materiálové využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Plast	150102, 200139	Materiálové využití	0,00	0,00	0,94	1,46	1,14
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nápojové kartony	150105	Materiálové využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

„Nejvíce využívaným způsobem nakládání s komoditami představuje materiálové využití. Recyklace je způsob nakládání s odpadem, který směřuje k jeho dalšímu využití. Odpad je znovu zpracován na výrobky, materiály nebo látky, ať pro původní nebo pro jiné účely. Recyklace nezahrnuje energetické využití odpadů, ani přepracování na materiály, které mají být použity jako palivo nebo zásypový materiál. Při recyklaci jde o opakované (cyklické) uvedení materiálu zpět do výrobního cyklu, odtud název tohoto procesu.“⁹ Jde tedy o veškeré materiálové využití odpadu. Díky recyklaci dochází k úsporám obnovitelných i neobnovitelných zdrojů (např. recyklací vytříděného papíru ušetříme dřevo, které je potřebné k jeho výrobě, a energii a palivo při těžbě).

„Recyklaci lze rozdělit do dvou kategorií: přímou, kdy je odpad opětovně použit bez jakýchkoliv úprav (využití demontovaných součástek z autovraků ve vozidlech) a nepřímou, kdy je odpad třeba upravit před jeho využitím jako druhotné suroviny pro další výrobu (např. využití vytříděných kovů, skla, plastů, papíru). Zásadní podmínkou recyklace je separace, tedy třídění odpadů a zpětný odběr výrobků. Například recyklace plastů se provádí v zařízeních na zpracování plastů, kde se z nich vyrábí např. balicí fólie, plastové pytle a sáčky. Sklo se recykluje přímo ve sklárnách, kde se z něj vyrábí například lahve na chemické látky.“¹⁰

Materiálové využití (třídící linky) a zařízení k recyklaci odpadů se na území SO ORP Litomyšl nenachází. Separovaný sběr vyprodukovaný městem je svezem a následně předán firmě, která se zabývá zpracováním těchto komodit a tyto firmy sídlí mimo území SO ORP Litomyšl. Neboli komodity jsou převáženy mimo území.

Na první pohled je podíl využití separovaných komodit velmi nízký. Znamená to ovšem pouze to, že k jejich zpracování dochází mimo sledované ORP. V rámci ORP dochází pouze k jejich předání.

Posledním způsobem nakládání s komoditami je odstraňování. Papír, sklo, plasty ani nápojové kartony nebyly v SO ORP Litomyšl odstraňovány.

Tok odpadu, který zajišťuje společnost LIKO Svitavy a.s., je následující. Ve městech jsou pro všechny tříděné komodity (papír, plasty, sklo) rozmístěny kontejnery, kam občané mohou příslušný druh odpadu uložit. (Pro papír a sklo jsou zvoleny 1100 l kontejnery, pro sklo zvony o objemu 1,5 m³) V obcích jsou kontejnery využívány jen pro svoz skla, pro plasty je provozována ve většině případů pytlovaná forma sběru, papír je pak svážen např. v rámci mobilních svozů nebezpečného odpadu. Vytříděné komodity se nabízí ať již přímo, nebo zprostředkovaně k dalšímu využití. Sklo se sbírá ve směsné podobě (bílé i barevné), zajištění svozu a využití je ze všech komodit nejméně problematické, končí jako surovina ve sklárnách. Papír je nabízen papírnám, kde se zpracovává jako druhotná surovina při výrobě nového papíru. A plasty jsou dotřídovány, vytříděné frakce (PET lahve, fólie, PE obaly, plné plasty a zbytkový plast) jsou potom nabízeny dle momentální nabídky k využití. Z hlediska ekonomické náročnosti jsou plasty nejnáročnější komoditou separovaného sběru.

---

⁹ Vítejte na zemi, Multimediální ročenka životního prostředí. [online]
<http://vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=recyklace&site=odpady>, ověřeno k 18. 2.2015

¹⁰ Vítejte na zemi, Multimediální ročenka životního prostředí. [online]
<http://vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=recyklace&site=odpady>, ověřeno k 18. 2.2015

Tab. 101: Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem (dále jen BRO) a s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (dále jen BRKO) na území SO ORP za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cíle POH ČR - difference oproti roku 1995		Způsob nakládání	DZ pro skládkování BRKO 1995	2008	2009	2010	2011	2012
BRO	Využití	Materiálové využití		3 015,16	1 344,01	1 659,63	1 638,44	1 622,19
		Energetické využití		5,46	0,00	0,00	0,00	0,00
	Odstranění	Skládkování (původní hmotnost odpadu)		13,68	50,12	102,64	20,02	1,88
		Spalování		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Jiné uložení		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
BRKO	Využití	Materiálové využití		1 078,16	1 291,00	1 418,00	1 442,00	1 441,00
		Energetické využití		4,77	0,00	0,00	0,00	0,00
	Odstranění	Skládkování	Původní hmotnost odpadu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

		Hmotnost odpadu přepočtená na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Měrné skládkování - pro porovnání s cílem POH (přepočteno na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu)	Měrné skládkování BRKO přepočtené na obsah biologicky rozložitelné složky [kg. obyv. -1]					
			148,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Spalování		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Jiné uložení		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Počet obyvatel v území ORP				26 284	26 517	26 776	26 758	26 783

Zdroj: <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

BRO byl využíván jak materiálově, tak energeticky. Materiálové využití má od roku 2008 sestupnou tendenci. BRO byl energeticky využíván jen v roce 2008 a to odpady s kódy 30105 (piliny, hobliny,...), 150101 (papírové a lepenkové obaly) a 200138 (dřevo neuvedené pod číslem 200137 (BRKO)).

BRO, v našem případě č. odpadu 170201 (dřevo), bylo odstraňováno skládkováním, kdy mezi lety 2008- 2012 můžeme zaznamenat velké rozdíly.

Z tabulky je zřejmé, že v SO ORP je způsob nakládání s BRO především prostřednictvím materiálového využití. Druhým využívaným způsobem nakládání s BRO je skládkování.

Materiálové využití BRKO má vzestupnou tendenci (navýšení o 362,84 t mezi lety 2008 a 2012). Energeticky byl BRKO využíván pouze v roce 2008. BRKO nebylo odstraňováno skládkováním, spalováním či jiným možným způsobem.

Separované BRO (200201) je materiálově využívány prostřednictvím kompostárny. Materiál je následně, použit zpět do provozu. Zbytek (SKO, který obsahuje biologicky rozložitelnou složku) je skládkovaný mimo ORP.

Tab. 102: Náklady na odpadové hospodářství v letech 2010-2012 v území SO ORP

Paragraf	Název	Náklady v Kč/rok		
		2010	2011	2012
3721	Sběr a svoz nebezpečných odpadů	185 510,00	239 220,00	282 670,00
3722	Sběr a svoz komunálních odpadů	14 910 630,00	15 260 300,00	16 360 230,00
3723	Sběr a svoz ostatních odpadů (jiných než nebezpečných a komunálních)	105 700,00	131 420,00	130 860,00
3724	Využívání a zneškodňování nebezpečných odpadů	24 610,00	14 360,00	18 210,00
3725	Využívání a zneškodňování komunálních odpadů	1 548 140,00	1 396 880,00	1 430 480,00
3726	Využívání a zneškodňování ostatních odpadů	39 120,00	39 500,00	48 900,00
3727	Prevence vzniku odpadů	0,00	0,00	0,00
3728	Monitoring nakládání s odpady	0,00	10 000	14 320
3729	Ostatní nakládání s odpady	0,00	0,00	0,00

Celkové náklady	16 813 710,00	17 091 680,00	18 285670,00
------------------------	----------------------	----------------------	---------------------

Tab. 103: Náklady na odpadové hospodářství v letech 2010-2012 v území SO ORP

Podskupení položek	Položky	Příjmy v Kč/rok		
		2010	2011	2012
1333	Poplatky za uložení odpadů	112 560,00	83 160,00	83 395,00
1337	Poplatek za komunální odpad	12 185 640,00	12 516 983,00	0,00
1338	Registrační a evidenční poplatky za obaly	0,00	0,00	0,00
1340	Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů	0,00	0,00	12 733 208,00
1359	Ostatní odvody z vybraných činností a služeb jinde neuvedené	-40 000,00	0,00	-51 000,00
Celkové příjmy		12 258 200,00	12 600 143,00	12 765 603,00

Zdroj: Finanční data, Ministerstvo financí

Tato data nezahrnují příjmy z kolektivních systémů.

5.1.2.7. Popis nákladů (odvětvové členění) a příjmů (druhovému členění) v oblasti odpadového hospodářství v území SO ORP v jednotlivých letech 2010-2012

1. Náklady na odpadové hospodářství

Na sběr a svoz nebezpečných odpadů bylo v letech 2010 až 2012 postupně vynakládáno více finančních prostředků, rozdíl mezi lety 2010 a 2012 je 97 160 Kč.

Sběr a svoz komunálních odpadů představuje největší položku nákladů na odpadové hospodářství. I zde došlo v uvedených letech k nárůstu o 1 449 600 Kč.

U položky sběr a svoz ostatních odpadů, došlo v roce 2011 k nárůstu o 25 720 Kč, ale mezi roky 2011 a 2012 se náklady mírně snížily.

V uvedeném období došlo k poklesu nákladů u položek využívání a zneškodňování nebezpečných odpadů a využití a zneškodňování komunálních odpadů. Naopak náklady na využití a zneškodňování ostatních odpadů mírně vzrostly.

Na prevenci a monitoring nakládání s odpady nejsou vynakládány žádné finanční prostředky.

2. Příjmy z odpadového hospodářství

Největší položku příjmů představují příjmy za komunální odpad a poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

Celkově lze pozorovat zvyšování nákladů na odpadové hospodářství, mezi lety 2010 a 2012, došlo k nárůstu o 1 471 960 Kč. Celkové příjmy z odpadového hospodářství se zvýšily od roku 2010 o 500 000 Kč. Rozdíl mezi výdaji a příjmy čítá cca 4 mil Kč.

Poznámka: Vyhláškou č. 452/2011 Sb., o rozpočtové skladbě došlo od 01. 01. 2012 ke změně položek - rozdělení položky 1337 a přidáním položky 1340. Proto je položka v letech 2010, 2011 nulová.

5.1.3. Analýza rizik a další potřebné analýzy

5.1.3.1. Analýza cílových (dotčených) skupin v oblasti odpadového hospodářství

Analýza slouží k definování jednotlivých cílových skupin (dotčených či zainteresovaných), zjištění jejich předpokládaných očekávání a k definování rizik spojených s těmito skupinami a s jejich očekáváním. Dále pak slouží k nalezení vhodného způsobu komunikace a nalezení případných opatření k minimalizaci rizik při zapojení těchto cílových skupin.

Tab. 104: Analýza cílových (dotčených) skupin v oblasti odpadového hospodářství

Název dotčené skupiny	Očekávání dotčené skupiny	Rizika spojená se skupinou	Způsob komunikace	Opatření	
Občané a subjekty zapojené do svozu komunálního odpadu obce	Pravidelný svoz (nerušit v noci)	Nedodržují zákon (např. dávají nebezpečný odpad do komunálního)	Standardní komunikační kanály (www, obecní zpravodaje, TV)	Vypracovat tematický leták	
		Protestní akce proti budování nových zařízení		Analyzovat umístění kontejnerů na odpad	
		Neadekvátní požadavky (na cenu, přeplněnost kontejnerů atd.)		Zveřejňovat výsledky opatření	
	Vzdálenost kontejnerů od domu (sídliště - do 150m)	Nejsou ochotni využívat sběrného dvora		Tisková forma propagace (jak zacházet s odpadem a motivace občanů)	Předkládat ekonomické kalkulace o růstu nákladů provozu v případě zvýšení četnosti svozu
	Výše poplatků (co nejméně)	Nerespektování způsobu ukládání odpadu, zejména v letních měsících			Upravovat množství kontejnerů, používat nadstandardní svozy
	Čistota u kontejnerů	Nejsou ochotní v případě zaplnění kontejnerů najít jiné místo			
Ostatní původci komunálního odpadu	Cena (co nejnižší)	Nedodržují zákon (např. vhažují odpad do kontejnerů pro občany)	Standardní komunikační kanály (www, obecní zpravodaje, TV)	Provádět kontrolu nebo ji vyžadovat po ORP	
Velké průmyslové podniky	Minimalizovat náklady na odpadové hospodářství	Riziko ekologické zátěže	Opakovaná jednání	Provádět kontrolu nebo ji vyžadovat po ORP či ČIŽP	

Turisté, návštěvníci kulturních, sportovních akcí	Dostupnost odpadkových košů	Bezohledné chování vedoucí k tvorbě nepořádku či ekologické zátěže		Prověřit dostupnost odpadkových košů, malé nádoby na tříděný odpad v restauračních zařízeních, na pokladnách a v IC
	Kontejnery na odpad umístěny tak, aby nebyly v kontrastu s atraktivními místy			Budování boxů na kontejnery
Představitelé obcí SO ORP	Uspokojit požadavky vlastních občanů	Nedostatek zdrojů	Jednání mezi obcemi	Meziobecní spolupráce
	Optimalizovat výdaje na provoz a investice	Pokuty za nedodržování zákona		
Ekologické neziskové organizace	Omezování skládkování, podpora třídění	Protestní akce proti budování nových zařízení konkrétního typu a neodborné připomínkování	Standardní komunikační kanály (www, obecní zpravodaje, TV)	Zapojit je do ekologické výchovy
	Odstraňování černých skládek	Poukazování (upozorňovat, stěžovat si představitelům obce atd.) skupiny na problém černých skládek	Standardní komunikační kanály (www, obecní zpravodaje, TV)	Dát jim připomínkovat letáky pro občany
	Ekologická výchova na školách	Nedostatečná odbornost	Přednášky ve školách	Spolupráce vyučujících s odbornými pracovníky ORP
Školy	Pomoc od města ve věci recyklace	Nedodržují zákon	Běžné kanály komunikace	Připravit soutěž škol v recyklaci

	Motivace ze strany obce, kraje, státu a společností (přednášky, soutěže, drobné odměny za třídění odpadu atd.), aby recyklovaly	Nedostatečná odbornost	Projednat pravidelně s řediteli škol	Pomoc se zavedením recyklace, finanční motivace pomocí příjmů za vytříděné složky
	Podpora sběru vybraných komodit		Prostřednictvím obecních úřadů	Podpora nákupu sběrných nádob
	Kvalitní výchova v oblasti ekologie		Přednášky ve školách	Spolupráce vyučujících s odbornými pracovníky ORP
Provozovatelé zařízení pro nakládání s odpady	Maximalizace zisku	Znečišťování prostředí u zastaralých technologií	Opakovaná jednání	Připravit nový návrh smlouvy
	Naplnit kapacitu zařízení	Staré ekologické zátěže		Investice do technologií
Svozové společnosti	Získání zakázky	Neplní smlouvu	Běžné kanály komunikace	Změna svozové firmy
	Maximalizace zisku	Nezodpovědný přístup zaměstnanců		Meziobecní spolupráce, využití majetkové účasti ve společnosti, zástupci obcí v řídicích orgánech
Média	Náměty pro čtenáře - obvykle chtějí senzace	Negativní tvář obce	Partnerství s médii	Pravidelná komunikace, tiskové konference, webové stránky obce.
		Medializace negativních dopadů, nepřesné informace		

Analýza cílových (dotčených) skupin popisuje skupiny dotčené problematikou odpadů, odpadového hospodářství a nakládání s odpady. Nejvýznamnější skupinou jsou občané a subjekty zapojené do svozu komunálního odpadu v obci. Ve 21 obcích sváží KO společnost LIKO SVITAVY, a.s., kde jsou obce akcionáři. Průměrná cena za občana za rok činí 550 Kč. Zbývající náklady hradí svozové společnosti obce ze svého rozpočtu. Z dotazníkového šetření vyplývá, že obce jsou spokojeny se systémem, kvalitou a ostatními nabízenými službami (spolupráce v oblasti likvidace nebezpečného odpadu, zřízení sběrných dvorů obcí apod.).

V oblasti komunálního hospodářství je třeba zlepšit propagaci (u školní mládeže a občanů obcí) a komunikaci.

Výše poplatku souvisí mimo jiné s intenzitou tříděného sběru. Občané by měli být formou osvěty seznamováni s tím, že větší množství tříděného sběru se rovná větší odměně za systém tříděného sběru, kterou získává obec v rámci realizace zpětného odběru obalů. Navýšení odměny se pak promítne ve snížení výše poplatku občana za sběr odpadu.

Od občanů se naopak očekává, že napomohou s tříděním KO či kompostováním odpadů z domácností s cílem snížit celkový objem odpadů a tím i cenu za svoz odpadu.

5.1.3.2. Analýza rizik – registr rizik v oblasti odpadového hospodářství

Definice rizika je převzata z Metodiky přípravy veřejných strategií: Riziko je nebezpečí vzniku události, která může negativně ovlivnit dosažení stanovených cílů. Jedná se o budoucí událost, která má náhodnou povahu (tj. může, ale nemusí nastat a mít negativní dopad) a není ani nemožná, ani jistá. Riziko spojujeme s negativními vlivy, nepříznivými dopady a ztrátami a chápeme jej jako synonymum nebezpečí, hrozby, úskalí a nejistoty. Protipólem rizika je příležitost, která je spojována s příznivými vlivy a dopady.

Hodnocení významnosti rizik je založeno na hodnocení očekávané pravděpodobnosti výskytu jednotlivých rizik a jejich dopadu (materiálního i nemateriálního) na dosažení cílů strategie. Pravděpodobnost (v tabulce sloupec „P“) i dopad (v tabulce sloupec „D“) se hodnotí na škále 1 až 5: hodnota 1 představuje velmi malý dopad (resp. velmi malou pravděpodobnost) a hodnota 5 velmi velký dopad (resp. velmi vysokou pravděpodobnost). Významnost rizika je součinem pravděpodobnosti a dopadu. Hodnota významnosti se pohybuje mezi hodnotou 1 a 25. Vlastníci jednotlivých rizik jsou osoby odpovědné za řízení a monitorování daného rizika (průběžné přehodnocování významnosti rizik a identifikace reálného výskytu dané rizikové události).

Tab. 105: Analýza rizik – registr rizik v oblasti odpadového hospodářství

Název rizika	Hodnocení rizika			Název opatření ke snížení významnosti rizika	Vlastník rizika
	P	D	V = PxD		
Finanční riziko					
Nedostatek financí na investice a vybavení	3	2	6	Využít dotační prostředky	Obec, svozová společnost
Občané a původci neplatí za svoz KO	4	2	8	Vyšší kontrola plnění zákonné povinnosti především od původců mimo občanů	Obec
Organizační riziko					
Konkurenční boj svozových společností, narušení kontinuity systému nakládání s odpady	4	2	8	Nabídka kvalitních služeb v oblasti OH	Svozová společnost
Legislativní riziko					
Změny legislativy vedoucí ke zvýšení provozních nákladů a investic	5	4	20	Zvýšení intenzity třídění, podpora kompostování přímo v domácnostech	Obec
Technické riziko					
Zvyšování požadavků na parametry techniky vzhledem k BOZP a vlivu na životní prostředí	3	2	6	Vytváření dostatečného množství finančních prostředků na obnovu techniky	Svozová společnost
Věcné riziko					

Občané a původci odpadů porušují zákon (černé skládky)	4	2	8	Kontrolní činnost, motivace občanů a subjektů	Obce
--	---	---	---	---	------

Za nejzásadnější skupinu je možné považovat legislativní riziko, neboť jeho dopad se promítne do dalších skupin. Např. navýšení poplatků za ukládání odpadu na skládce (legislativní opatření) vytvoří následně finanční rizika související s navýšením poplatku občana za svoz odpadu. Následkům legislativního rizika je možné předcházet správným přístupem k odpadovému hospodářství. Zejména uplatněním principů předcházení a využití odpadu.

5.1.4. SWOT analýza oblasti odpadové hospodářství

SWOT analýza dluží k identifikaci silných a slabých stránek daného území (vnitřní vlivy z hlediska území), příležitostí a rizik (vnitřní vlivy z hlediska území). Na základě SWOT analýzy je komplexně vyhodnocena situace na území SO OPR Litomyšl.

Tab. 106: SWOT analýza oblasti odpadové hospodářství

Silné stránky	Slabé stránky
<p>1) Zvyšující se míra třídění odpadů vedoucí k recyklaci na území SO ORP Litomyšl (Litomyšl, Dolní Újezd, Morašice, Sloupnice, Strakov, Osík). Existence systému sběrných dvorů a sběrných hnízd v jednotlivých částech města Litomyšle a okolních sídlech</p> <p>2) Kvalitně fungující systém nakládání se zbytkovými komunálními odpady – svoz na regionální skládku (Třebovice – mimo řešené území), za účelem efektivní dopravy na vzdálenější lokalitu slouží překladiště Litomyšl – Kornice</p> <p>3) Většinová spolupráce obcí SO ORP s jedním provozovatelem odpadového systému v jejich majetkovém vlastnictví</p>	<p>1) Nízký podíl kompostování bioodpadů a nízký podíl materiálového využívání odpadů</p> <p>2) Skládku TKO umístěna mimo území SO ORP. Čímž vznikají náklady na dopravu a s tím spojený servis a zvyšují se poplatky za odpady od občanů, potažmo obcí.</p> <p>3) Nedostatečná disciplinovanost subjektů v rámci užívání nastaveného systému odpadového hospodářství (nesprávné ukládání vytříděných složek KO, používání sběrných míst jako odkladiště velkoobjemového odpadu)</p> <p>4) Neexistence dostupného zařízení pro energetické využití (zejména velkoobjemových)</p> <p>5) Nerovnoměrné pokrytí sběrných dvorů na území SO ORP</p>
Příležitosti	Hrozby
<p>1) Přijetí opatření ke zkvalitnění odpadového hospodářství zvýšením kompostování, snížením podílu biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO) na skládku (kompostování v místě vzniku odpadu – v závislosti na typech zástavby, podpora kompostování přímo u původců odpadu, spolupráce s nově vzniklými bioplynovými stanicemi)</p> <p>2) Přijetí opatření ke zkvalitnění odpadového hospodářství zvýšením recyklace odpadů - materiálovým využíváním (počet sběrných míst pro separovaný komunální odpad, kapacita recyklačních center aj.)</p> <p>3) Meziobecní spolupráce v různých oblastech odpadového hospodářství (společné nakládání s odpady, kampaň, atd.) a při čerpání dotací</p> <p>4) Propagace správného nakládání s komunálním odpadem v domácnostech ORP, motivace v třídění odpadů prostřednictvím ceny poplatku za komunální odpad. Zvyšování komfortnosti</p>	<p>1) Snižování sazeb plynoucích z realizace odpadů v rámci kolektivních systémů sběru odpadů</p> <p>2) Rostoucí ceny energií a pohonných hmot a tím budou navýšeny celkové náklady na svoz a likvidaci odpadů</p> <p>3) Nevhodné změny legislativy a možnosti vymáhání dodržování zákona</p>

fungování odpadového systému vůči občanům (prodlužování provozní doby, mobilní svozy) 5) Vyřešení problematiky nakládání BRKO v návaznosti na aktuální změny legislativy v oblasti odpadového hospodářství	
---	--

Komentář ke SWOT analýze oblasti odpadové hospodářství

V oblasti odpadového hospodářství byly analyzovány tři silné stránky. První je zvyšující se míra třídění odpadů vedoucí k recyklaci na území SO ORP. Obce tak mohou od recyklující společnosti získat zpět finance, které jsou opět použity v odpadovém hospodářství. Druhou silnou stránkou je kvalitně fungující systém nakládající se zbytkovým komunálním odpadem, kdy je odpad svážen na překladiště v Kornicích následně odvážen na skládku v Třebovicích. Skládka se nachází mimo území SO ORP, a tak vznikají náklady na dopravu s tím spojený servis, což však řadíme do slabých stránek. A třetí silnou stránkou je spolupráce obcí s jedním provozovatelem odpadového systému, který je ve vlastnictví obcí, a tak si akcionáři mohou regulovat ceny a určovat další fungování společnosti.

Slabých stránek bylo analyzováno již více než těch silných. Do této skupiny řadíme nedostatečné pokrytí sběrných dvorů na území.

Přijetí opatření ke zkvalitnění odpadového hospodářství, kdy by bylo zvýšeno kompostování, snížen podíl BRKO na skládky, kdy bude využito dotací- podpora kompostování přímo u původců odpadu.

Příležitostí v oblasti odpadového hospodářství je přijetí opatření ke zkvalitnění odpadového hospodářství zvýšením kompostování a snížením podílu biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO) na skládky. Navazující příležitostí je přijetí opatření ke zkvalitnění odpadového hospodářství zvýšením recyklace odpadů.

Další příležitostí je rozvinutí meziobecní spolupráce při čerpání dotací a také spolupráce v různých oblastech odpadového hospodářství (společné nakládání s odpady, kampaň, atd.) za účelem zkvalitnění služeb a jejich zlevnění. V neposlední řadě je příležitostí propagace správného nakládání s komunálním odpadem v domácnostech ORP a motivace v třídění odpadů prostřednictvím ceny poplatku za komunální odpad.

Z analýzy vyplynuly hrozby rostoucí ceny energií a pohonných hmot a tím budou navýšeny celkové náklady na svoz a likvidaci odpadů. Další hrozbu představují nevhodné změny legislativy.

5.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)

Svazky obcí spolupracují v oblasti odpadového hospodářství na území SO ORP v těchto oblastech:

- společný svoz odpadu pro většinu obcí SO ORP společností LIKO SVITAVY, a.s.
- společenství obcí se zapojilo do projektu "Biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO)
- společný projekt Sběrné dvory

Na území SO ORP je zajišťován svoz směsného komunálního odpadu a svoz tříděného separovaného komunálního odpadu třemi společnostmi, ovšem z hlediska počtu obsluhovaných obcí hraje nejvýznamnější roli LIKO SVITAVY a.s. V tomto směru lze spatřovat meziobecní spolupráci započatou již v devadesátých letech 20. st., kdy došlo k vytvoření zájmového sdružení obcí právě s tím úmyslem, aby se společně dařilo lépe a efektivněji přepravovat a odstraňovat odpady. V současné době tvoří obce akcionářskou základnu společnosti LIKO SVITAVY a.s., čímž se vytváří prostor pro další rozvoj meziobecní spolupráce. Společnost LIKO SVITAVY a.s. provozuje ve spolupráci s obcemi šest sběrných dvorů: Litomyšl, Dolní Újezd, Osík, Morašice, Strakov a Dolní Sloupnice, které zajišťují komplexní služby pro občany a tvoří současně příležitost pro zajištění požadavků vyplývajících z e změn legislativy. Paralelně s tímto jednotným systémem nakládání s odpady je využívána také síť výkupu druhotných surovin. Ve SO ORP jsou čtyři výkupny odpadů: Recycling - kovové odpady, a.s., Dagmar Grulichová, Jiří Pakosta a KOVOŠROT GROUP CZ, a.s. V celé oblasti je zaveden kvalitní systém tříděného sběru počínající sběrnou sítí nádob a končící třídící linkou. Třídící linka není provozována přímo v ORP Litomyšl, z hlediska investičních a provozních nákladů však není možné podobné zařízení budovat v každém ORP. Třídící linky se nachází mimo území SO ORP Litomyšl, jako příklad lze uvést ARCA Chrast, s.r.o., LIKO SVITAVY, a.s., OPATEX, s.r.o., SCHWÄKOV, s.r.o., EKOLA České Libchavy, s.r.o. a SLON, spol. s r.o. Koncová zařízení (třídící linky pro separovaný odpad, využívané obcemi území SO ORP) jsou v současné době provozovány společnostmi LIKO SVITAVY, a.s., SCHWÄKOV, s.r.o. a Technické služby Hlinsko, s.r.o.

Zařízení pro nakládání s BRO funguje pro obce Mikroregionu Litomyšlsko a je zajišťováno Městskými službami Litomyšl, s.r.o. Mimo území SO ORP působí společnosti EKOLA České Libchavy s.r.o. a AVE Nasavrky a.s.

Spalovny a zařízení pro energetické využití odpadů se na území SO ORP Litomyšl nenachází, avšak mimo území jsou dvě zařízení, kterými jsou Pardubická krajská nemocnice, a.s., a Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé.

Provozovateli nejbližších skládek odpadů v blízkosti územní jednotky ORP jsou Eko Bi, s.r.o., EKOLA České Libchavy, s.r.o., Technické služby Města Bystré, s.r.o., a Technické služby Hlinsko, s.r.o.

Společnost TRAMON, s.r.o., provozuje skládku inertního odpadu, která se nachází v Malinových Dolcích.

Na území SO ORP se nenacházejí černé skládky. Ekologická zátěž na území Kornic je pravidelně monitorována městem Litomyšl.

Záměry OH kraje a jeho koncepce

Trend vývoje odpadového hospodářství v rámci ORP Litomyšl koresponduje se strategickými cíli Plánu odpadového hospodářství Pardubického kraje. Na cíl „zvýšení materiálového využívání komunálního odpadu“ navazuje stále se rozvíjející systém třídění v ORP Litomyšl. Strategický cíl „snížení hmotnostního podílu biologicky rozložitelných odpadů ukládaných na skládky“ obce ORP

Litomyšl reagovaly realizací projektů vedoucích k vybudování sběrných dvorů a kompostárny v Litomyšli. Provoz sběrných dvorů navíc řeší i řadu dalších cílů POH PK, např. sběr a využívání stavebních odpadů, sběr a využití pneumatik, elektrozařízení, nebezpečných odpadů.

5.2. Návrhová část pro oblast odpadového hospodářství

5.2.1. Struktura návrhové části

Návrhová část je součástí Souhrnného dokumentu, který byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Byla zpracována realizačním týmem ve spolupráci se zástupci obcí SO ORP s podporou motivujících starostů.

V předchozích krocích byla zpracována analytická část pro téma „Odpadové hospodářství“, na jejímž základě byly připraveny Nástinů opatření. Návrhová část staví na všech dosud realizovaných aktivitách. Cílem návrhové části je reagovat na konkrétní potřeby území zjištěné analýzami a zároveň sloužit jako nástroj pro zefektivnění procesů v území. Pro rozvoj meziobecní spolupráce je nutné nastavit společnou vizi, dále rozpracovanou do úrovně cílů v nadefinovaných problémových oblastech v oblasti odpadového hospodářství.

Na základě analytické části (zejména SWOT analýzy) a následně zpracovaných Nástinů opatření a s ohledem na definovanou vizi byly realizačním týmem navrženy problémové okruhy, které byly podrobeny ověření ve fokusních skupinách. Fokusní skupiny byly složeny ze zástupců starostů obcí a odborníků v oblasti odpadového hospodářství z území ORP. Jejich odborné názory byly klíčové pro upřesnění výstupů, které vzešly z analýzy dat, a obohatily tak pohled na téma odpadového hospodářství.

Stěžejním bodem návrhové části je definování cílů ve vymezených problémových tématech. Cíle byly podrobně popsány a byla navržena opatření k realizaci cílů. Pro sledování úrovně naplňování definovaných cílů byla nastavena sada indikátorů umožňující periodicky monitorovat pokrok při plnění cílů a případně přijímat opatření ke zlepšení žádoucího výsledku.

Návrhová část Souhrnného dokumentu je strukturována standardně dle principů strategického řízení.

Základní „střechou“ návrhové části je vize. Jejím formulováním je deklarováno, že území ORP bude usilovat o její naplnění. Následně se vize rozpadá do problémových okruhů, které budou naplňovány prostřednictvím sady několika málo cílů.

Jednotná vize poskytuje celkový rámec všem subjektům zapojeným do činnosti vymezeného území. Měla by udržet společné směřování všech zapojených subjektů od nejvyšších úrovní hierarchie až po nejnižší úroveň. Umožní lépe přenášet pravomoci na výkonné pracovníky a zároveň zajistit jednotnou filosofii, pro kterou jsou dílčí činnosti vykonávány. Bez vize by chyběl jasně vyjádřený směr, kterým se chceme vydat. Vize je formulována jako budoucí stav, kterého chceme realizací strategického řízení dosáhnout. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Respektuje přání a potřeby místních občanů.

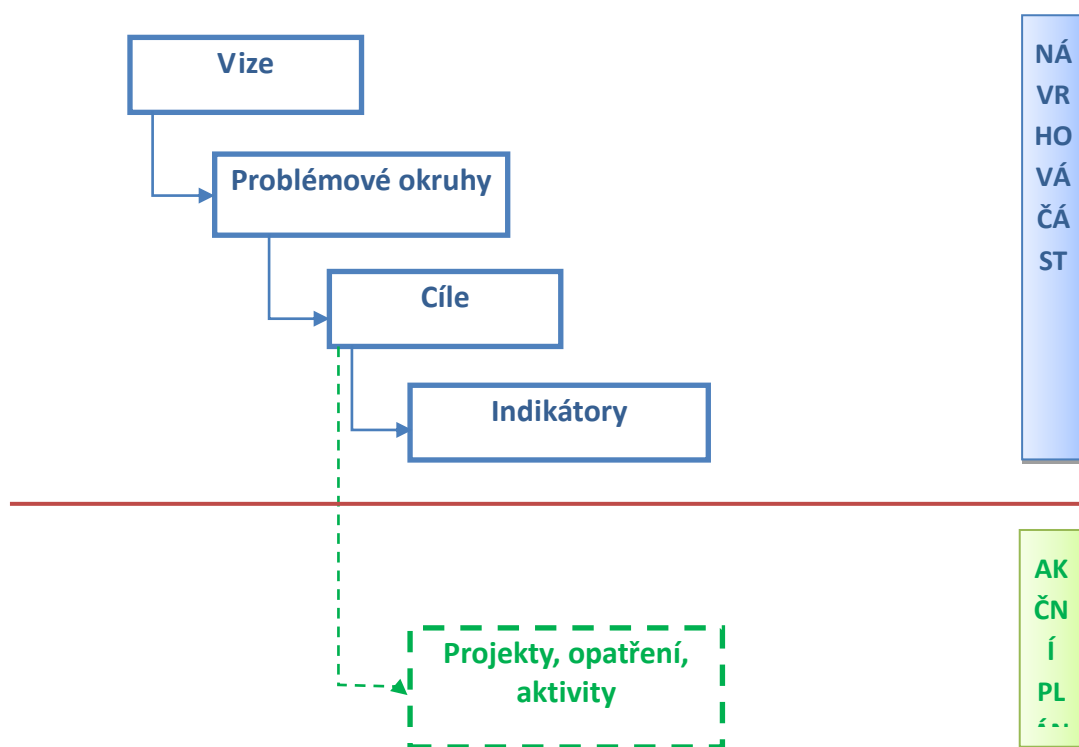
V podmínkách projektu je vize souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma odpadového hospodářství. Vzhledem k zaměření projektu směřuje ke všem povinným tématům a ke zvolenému volitelnému tématu. Staví na silných stránkách identifikovaných ve SWOT analýze.

Vedle určení budoucího směřování vývoje může vize také sloužit jako marketingový nástroj území. Je doplněna o slogan, který bude využíván pro propagaci území jako celku dovnitř (občanům, poli-

tikům, školám, podnikatelům) a navenek (turistům, potenciálním investorům, složkám veřejné správy).

První verze struktury problémových okruhů byla vytvořena realizačním týmem na základě provedených analytických kroků a zpracovaných Nástinů opatření. Návrh problémových okruhů byl ověřen ve fokusních skupinách. Následně byly vytvořeny popisy cílů. Byli určeni garanti (správci) jednotlivých cílů, kteří zpracovali návrhy popisů, které byly podrobeny vnitřnímu připomínkovému řízení. Realizační tým jednotlivé cíle vzájemně porovnal, sjednotil jejich strukturu a úroveň detailnosti. Byl kladen důraz na vzájemnou provázanost cílů a jejich doplňkovost. Součástí tohoto procesu bylo také nastavení indikátorů, jimiž bude plnění cílů sledováno a hodnoceno.

Grafické znázornění vztahů mezi vizí, problémovými oblastmi, cíli a indikátory je zobrazeno v následujícím obrázku.

Struktura problémových oblastí a cílů v tématu odpadové hospodářství je uvedena ve schématu níže.

Vize meziobecní spolupráce			
Odpadové hospodářství	Problémová oblast 1	Problémová oblast 2	Problémová oblast 3
	Nedostatečná síť sběrných dvorů	Nakládání s BRKO	Nekázeň občanů při ukládání odpadů
	Cíl 1.1.	Cíl 2.1.	Cíl 3.1.
	Rozšíření a vhodné rozmístění sběrných dvorů v SO ORP Lito-myšl	Vyřešení problematiky nakládání BRKO v návaznosti na aktuální změny legislativy v oblasti odpadového hospodářství	Osvěta a preventivní opatření pro občany zamezující nevhodnému ukládání odpadů

5.2.2. Vize a problémové oblasti (okruhy)

Vize je formulována jako budoucí stav, kterého by mělo být realizací strategického řízení dosaženo. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Musí respektovat přání a potřeby místních občanů. Vize by měla být dostatečně konkrétní (nikoli univerzální) a mělo by jejím prostřednictvím být území identifikovatelné.

V současné době je pro většinu obcí ORP odpad svážen společností LIKO Svitavy a.s., popřípadě pro část obcí ORP je odpad svážen společností Technické služby Hlinsko, s.r.o., kdy obce jsou akcionáři těchto společností. Vizí je tak zachování současného stavu, kdy akcionáři budou obce, a tak si mohou samy regulovat ceny a směřování chodu společnosti.

Dle novely zákona o odpadech je vizí SO ORP Litomyšl zajištění způsobu sběru dalších komodit, kterými jsou BRO a kovy. Dále tato novela počítá se zbudováním spaloven, přičemž většina starostů spatřuje, pokud zákon vstoupí v platnost, navýšení poplatků za svoz odpadu, proto další vizí obcí ORP je zachování cen za svoz a likvidaci odpadů. V návaznosti na tuto skutečnost by bylo vhodné, aby obce dle zkušeností starostů rozšířily sběrné dvory (záleželo by na domluvě obcí v jakém rozsahu by na území SO ORP sběrné dvory byly), za který dostávají obce odměnu v rámci plnění povinností zákona o zpětném odběru obalů. (Odměnu získává obec od provozovatelů kolektivních systémů – např. společnosti EKOKOM a.s.). Jinak řečeno, pokud občané budou třídít, tak tím více obec dostane zpět za vytríděný odpad. Zde je velmi důležité, aby byl kladen důraz na informovanost a vzdělávání občanů v otázkách třídění a zacházení s odpady obecně.

5.2.2.1. Problémové oblasti

Na základě provedených analýz a z Nástinů opatření bude sestavena sada problémových okruhů, které budou v souladu se zformulovanou vizí. Problémové okruhy budou navrženy realizačním týmem a ověřeny ve fokusní skupině.

1. Nedostatečná síť sběrných dvorů

Věcné argumenty

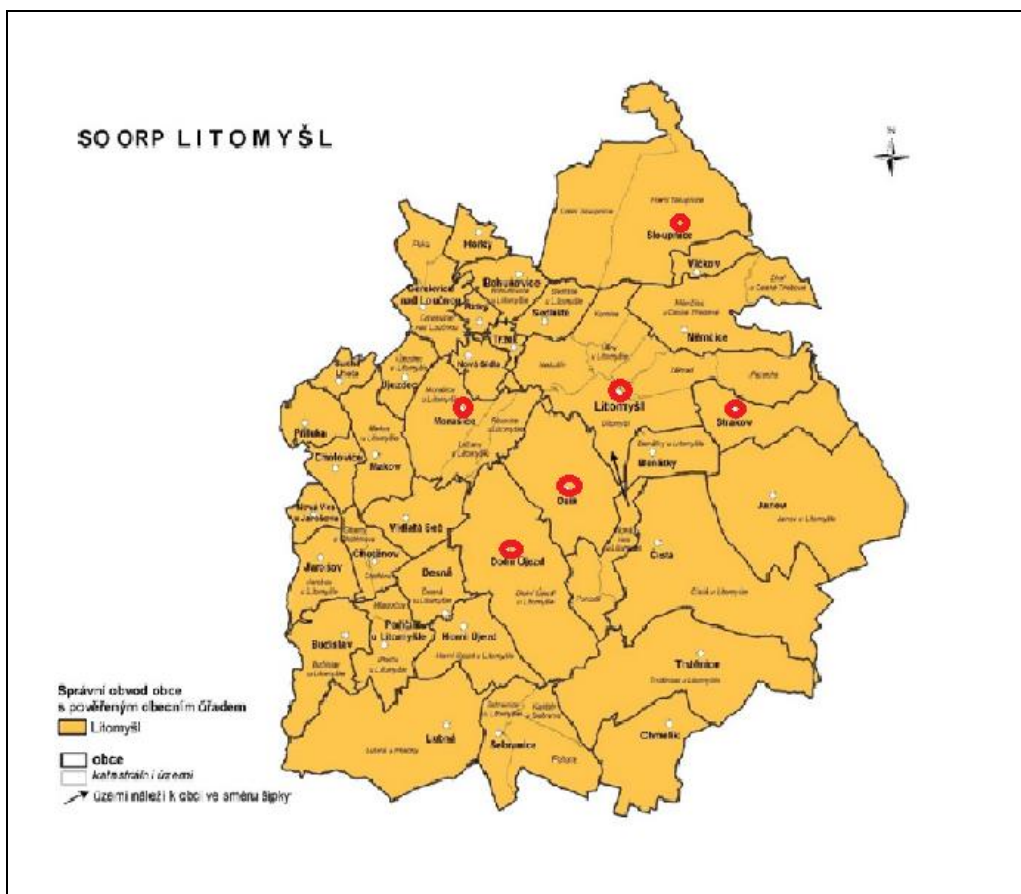
V zájmovém území SO ORP Litomyšl není rovnoměrné pokrytí sběrných dvorů. Zejména se jedná o severozápadní část území SO ORP Litomyšl, tzn. obce Bohuňovice, Horky a Sedliště. Dále se jedná o poměrně velkou oblast zahrnující obce Chmelík, Trstěnice, Čistá a Benátky.

Sběrné dvory jsou umístěny v těchto obcích: Litomyšl, Dolní Újezd, Osík, Morašice, Strakov, Sloupnice a naopak v obcích Poříčí, Lubná, Sebranice, Čistá, Trstěnice, Chmelík a Cerekvice n. Loučnou, Bohuňovice, Sedliště, Horky, Němčice, Vlčkov a Janov situace řešená není.

Obce, kde není umístěn sběrný dvůr, řeší problém svozu velkoobjemových a nebezpečných odpadů mobilním svozem 2x ročně.

Mapa 3: Mapa sběrných dvorů na území SO ORP Litomyšl

Legenda: Červeně označené, značí obce se sběrnými dvory.

Příčiny problému

Jako příčiny problému nerovnoměrného rozmístění sběrných dvorů shledáváme v chybějící spolupráci obcí, nedostatku financí na zbudování a provoz sběrných dvorů a jejich umístění. Mnohdy je problémem i výběr obce, případně výběr místa v obci při umístění sběrného dvora.

Důsledky neřešení problému

Důsledkem neřešení problému je možnost vzniku černých skládek. V obcích, kde není provozován sběrný dvůr a kde je svoz nebezpečného a objemného odpadu zajišťován mobilním způsobem 2x ročně, vzniká tak otázka, jak naložit s odpadem, který vznikne v období mezi svozy. V případech, kdy občan nemůže, nebo nechce využít termínu mobilního sběru, vzniká výše zmíněné nebezpečí ukládání odpadu na černých skládkách. Dalším důsledkem neřešení problému je likvidace odpadu spalováním v domácnostech (kotel, zahrada), z čehož plyne další důsledek, kterým je ohrožování životního prostředí v oblastech ovzduší, půdy a vody.

2. Nakládání s BRKO

Věcné argumenty

Sběr BRO je u nás přibližně v 50% realizován zatím prostřednictvím sběrných dvorů města a obcí. Probíhá v převážné míře jako sběr do kontejnerů, ale není výjimkou jednorázový svoz, tzv. sezónní. Stále ještě je oblíbené pálení bioodpadu zvláště v malých obcích. Třídění přímo u zdroje je neefektivnější metodou možného oddělení této složky od zbytkového odpadu. To potvrzují i předběžné výsledky projektu Meziobecní spolupráce, a to především ve smyslu čistoty a účinnosti vytríděného BRKO. Z celého města Litomyšle se sváží bioodpad z údržby zeleně na místní kompostárnu, kde se zpracovává kompostové substráty. Část substrátu je také používána pro zakládání zeleně ve městě.

V oblasti SO ORP Litomyšl je zavedena separace s BRO zajištěno v těchto obcích: Benátky, Cerekvice nad Loučnou Dolní Újezd, Horní Újezd, Chotovice, Jarošov, Lubná, Litomyšl, Makov, Němčice, Nová Sídla, Osík, Poříčí, Sloupnice, Vidlatá Seč. Na území SO ORP se nacházejí dvě zařízení pro nakládání s BRO- bioplynová stanice v obci Němčice a kompostárna v Litomyšli, kam se sváží odpad z údržby veřejné zeleně.

Dle vyhlášky 321/2014 Sb. je obec povinna zajistit místa pro oddělené soustředování minimálně pro biologické odpady rostlinného původu (min. od 1. dubna do 31. října). Pro celé fungování systému je potřeba provázat sběr bioodpadu s koncovým zařízením (kompostárna, event. bioplynovou stanicí) a zajistit odbyt vyrobeného kompostu. Pro zlepšení kvality kompostování město Litomyšl podalo žádost o dotaci na technické vybavení kompostárny.

Příčiny problému

Jednou z příčin problému je fakt, že třídít bioodpad nebylo doposud povinností obce. V současné době je schválena novela zákona o odpadech, kde se zavádí povinnost třídění bioodpadu rostlinného původu. Druhou příčinou problému představují finance na vybudování a provoz zařízení ke zpracování a nakládání s odpadem BRO.

Důsledky neřešení problému

Pokud by nebyla řešena problematika nakládání s BRO v obci, bude nejzávažnějším důsledkem pro obec, že se dostane do rozporu s platnou legislativou.

3. Nekázeň občanů při ukládání odpadů

Věcný argument

Vlivem nedisciplinovanosti občanů nebo z důvodu jejich špatné informovanosti dochází k tomu, že občané špatně využívají systému nakládání s odpady v dané obci. Špatně využívají sběrných nádob a kapacity shromažďovacích míst, čímž dochází k výskytu nepořádku nebo i k tvorbě černých skládek. Situaci zhoršují i podnikatelské subjekty, které se vyhýbají povinnosti platby za produkováný odpad a zneužívají obecního systému. Tím shromažďovací místa neúměrně přetěžují a dochází pak k problémům popsáným v předcházejícím textu.

Příčiny problému

Malá úroveň osvěty občanů, zneužívání obecních systémů podnikatelskými subjekty, nedostatečná kontrola těchto subjektů ze strany státního orgánu.

Důsledky neřešení problému

Přeplněnost kontejnerů a nepořádek kolem sběrných nádob. Zvýšení finanční částky na svoz odpadů a jeho likvidaci, což představuje další zátěž pro obec.

5.2.3. Popis cílů v jednotlivých oblastech

Na základě provedených analýz budou stanoveny cíle, které povedou k řešení identifikovaných problémových okruhů a které budou následně naplňovány prostřednictvím akčních plánů.

Problémový okruh 1	Nedostatečná síť sběrných dvorů
Cíl 1.1.	Rozšíření a vhodné rozmístění sběrných dvorů v SO ORP Litomyšl
Popis cíle	Vzhledem k tomu, že v SO ORP Litomyšl není rovnoměrné pokrytí sběrných dvorů, zejména se jedná o východní a západní část SO ORP, tak je cílem iniciovat obce, aby zbudovaly, popřípadě rozšířily již stávající sběrné dvory pro okolní obce s tím, že by se obce dohodly na spolufinancování a spolupráci. S čímž souvisí cíl spolupráce obcí na vybudování sběrných dvorů, kde spoluprací sousedních obcí dojde ke snížení jak pořizovacích tak i provozních nákladů obcí. Předpokladem vybudování sítě sběrných dvorů by mělo dojít k eliminaci vzniku černých skládek.
Hlavní opatření	1) Finanční opatření Společná žádost obcí o získání dotace na vznik sběrných dvorů. 2) Věcná opatření Analýza lokalit pro vybudování sběrného dvora.
Název indikátorů k hodnocení cíle	2 Rozšíření a rozmístění sběrných dvorů v SO ORP Litomyšl
Správce cíle	Starosta obce Němčice

Problémový okruh 2	Nakládání s BRKO
Cíl 2.1.	Vyřešení problematiky nakládání BRKO v návaznosti na aktuální změny legislativy v oblasti odpadového hospodářství
Popis cíle	Cílem problémového okruhu Nakládání s BRKO je zajištění separace a nakládání s BRKO v návaznosti na připravovanou novelu zákona o odpadech. Cílem je vybudování míst pro ukládání BRKO, které budou vyhovovat platné legislativě. Mezi lety 2008- 2013 probíhal v SO ORP projekt na kompostování odpadu "Biologicky rozložitelný komunální odpad (BRKO)", avšak některé obce se do projektu nezapojily, a tak nemají vyřešenu problematiku s nakládáním BRKO. Kompostárna v Litomyšli nedisponuje technickým vybavením a kapacitou

	<p>svozu pro celé SO ORP Litomyšl, proto je záměrem navýšení kapacity kompostárny v Litomyšli a její technické dovybavení. Pro efektivní nakládání s BRKO budou zřízeny v určitých obcích SO ORP mezisklady pro BRKO, které bude následně odváženo do kompostárny v Litomyšli.</p> <p>Cílem je tedy udržení stávající kompostárny a její následné technické dovybavení a personální posílení, na kterém se budou podílet obce v SO ORP Litomyšl.</p> <p>V neposlední řadě by měly být naplněny cíle EU, ale i ČR v této oblasti.</p>
Hlavní opatření	<p>1) Legislativní opatření Novela zákona o odpadech- pro obce se zavádí povinné třídění kovů a bi-oodpadu k 1. 1. 2015.</p> <p>2) Finanční opatření Finanční zajištění sběrných míst, nádob a svozu. Možné čerpání z dotačních programů.</p> <p>3) Věcná opatření Zajištění sběrných míst nebo nádob.</p>
Název indikátorů k hodnocení cíle	4 Naplnění legislativy obcemi
Správce cíle	Starosta obce Sloupnice

Problémový okruh 3	Nekázeň občanů při ukládání odpadů
Cíl 3.1.	Osvěta a preventivní opatření pro občany zamezující nevhodnému ukládání odpadů
Popis cíle	<p>Díky vyšším poplatkům za svoz odpadu někteří občané, zejména OSVČ, odváží odpad na veřejná sběrná místa, popřípadě tak dochází ke vzniku černých skládek. Povinností OSVČ a organizací produkující odpad je uzavření smlouvy se společností nakládající s odpady. Její plnění a následné sankce řeší pracovník státní správy odboru životního prostředí.</p> <p>Cílem je, aby OSVČ měly uzavřené smlouvy se společnostmi nakládajícími s odpady a občané ukládali odpad na tomu určená místa.</p> <p>Cílem je, aby osvěta a preventivních opatření probíhaly na celém území SO ORP Litomyšl, tzn. město Litomyšl, bude spolupracovat s obcemi na vyřešení problému nekázně občanů při ukládání odpadů.</p>
Hlavní opatření	<p>1) Legislativní opatření Státní správa- životní prostředí kontroluje ze zákona likvidaci odpadu u firem a OSVČ. V případě neplnění příslušných ustanovení zákona, může</p>

	<p>být subjektu uložena sankce.</p> <p>2) Věcná opatření</p> <p>Informovanost občanů pomocí místních sdělovacích prostředků (např. letáky, noviny, rozhlas atd.) a pracovníka, který dohlíží na třídění při sběru (např. pracovník na sběrném dvoře) k vhodnému způsobu sběru odpadu.</p>
Název indikátorů k hodnocení cíle	6 Uskutečněné kampaně věnující se osvětě a preventivním opatřením pro občany
Správce cíle	Místostarosta města Litomyšl

5.2.4. Indikátory

Indikátory (někdy též označované jako ukazatele nebo měřítka) jsou důležitým nástrojem, jímž se měří úspěšnost nastavené strategie (tj. úroveň dosahování stanovených cílů). Prostřednictvím indikátorů se snažíme popsat míru změny. Indikátory musí být snadno dostupné (zjistitelné), musí být určena výchozí hodnota a stanovena hodnota cílová.

Problémový okruh 1	Nedostatečná síť sběrných dvorů		
Číslo indikátoru	1		
Název indikátoru	Počet sběrných dvorů v SO ORP Litomyšl		
Měrná jednotka	Počet		
Správce měřítka	Ředitel společnosti LIKO SVITAVY a.s. a člen představenstva		
Roky	2013	2017	2020
Plán		10	10
Skutečnost	6		
Popis měřítka	Na území SO ORP Litomyšl nejsou v některých částech umístěny rovnoměrně sběrné dvory. Na území se nachází 6 sběrných dvorů, což vzhledem k umístění a počtu obyvatel je neodpovídající. Měřit rozložení umístění sběrných dvorů budeme na základě rozmístění na území a vzhledem k počtu obyvatel.		
Metodika a výpočet	Počet sběrných dvorů vzhledem k oblasti, kde se sběrné dvory nenachází		
Zdroj čerpání dat	http://websouhlasys.inisoft.cz/pardubickykraj/ a vlastní šetření		

Cíl 1.1.	Rozšíření a vhodné rozmístění sběrných dvorů v SO ORP Litomyšl		
Číslo indikátoru	2		
Název indikátoru	Rozšíření a rozmístění sběrných dvorů v SO ORP Litomyšl		
Měrná jednotka	ANO/NE		
Správce měřítka	Ředitel společnosti LIKO SVITAVY a.s. a člen představenstva		

Roky	2013	2017	2020
Plán		ANO	ANO
Skutečnost	NE		
Popis měřítka	Měřením je zjišťováno, zdali bylo dosaženo rozšíření a rozmístění sběrných dvorů na území SO ORP Litomyšl pomocí měrné jednotky ANO/ NE, kdy v roce 2013 nebyly sběrné dvory rovnoměrně rozmístěny. Vhodným rozmístění sběrných dvorů budou sběrné dvory dostupné občanům a tím se zefektivní třídění odpadu.		
Metodika a výpočet	Splnění podmínky rozšíření a rozmístění sběrných dvorů v SO ORP- ANO/NE		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření		

Problémový okruh 2	Nakládání s BRKO		
Číslo indikátoru	3		
Název indikátoru	Počet obcí, které mají vyřešenu problematiku s BRKO		
Měrná jednotka	%		
Správce měřítka	Technický náměstek LIKO SVITAVY a.s.		
Roky	2013	2017	2020
Plán		100%	100%
Skutečnost	60%		
Popis měřítka	Počet obcí v %, které mají vyřešenou problematiku BRKO, se bude s jednotkou let zvyšovat, kdy požadavkem dle zákona bude, aby všechny obce měly problematiku BRKO vyřešenou. Tudíž bude počet obcí s touto vyřešenou problematikou v roce 2017 100%.		
Metodika a výpočet	Počet obcí s nevyřešenou problematikou BRKO ku celkovému počtu obcí v SO ORP Litomyšl.		
Zdroj čerpání dat	http://websouhlas.y.inisoft.cz/pardubickykraj/ a vlastní šetření		

Cíl 2.1.	Vyřešení problematiky nakládání BRKO v návaznosti na připravovanou legislativu novely zákona o odpadech		
Číslo indikátoru	4		
Název indikátoru	Plnění legislativních požadavků		
Měrná jednotka	ANO/NE		
Správce měřítka	Technický náměstek LIKO SVITAVY a.s.		
Roky	2013	2017	2020
Plán		ANO	ANO
Skutečnost	NE		
Popis měřítka	Měření naplnění dikce zákona obcemi, kdy cílem je míra naplnění dle zákona		
Metodika a výpočet	Měrná jednotka nám říká, splnily či nesplnily obce novelu zákona o odpadech z roku 2014. V roce 2017 by tedy měla být měrná jednotka ANO.		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření		

Problémový okruh 3	Nekázeň občanů při ukládání odpadů		
Číslo indikátoru	5		
Název indikátoru	Náklady na úklid shromažďovacích míst (sběrných hnízd) či černých skládek		
Měrná jednotka	Mimořádný svoz Kč/rok		
Správce měřítka	Referentka odboru místního hospodářství		
Roky	2013	2017	2020
Plán		700 000 Kč	600 000 Kč
Skutečnost	850 000 Kč		
Popis měřítka	Nekázeň občanů při nevhodném ukládání odpadů se přímo promítá do finančních nákladů na odstraňování- zajištěno mimořádným svozem. Cílem měření je informovanost občanů a následné snižování nákladů na odstranění nevhodně uloženého odpadu		

	(mimo určená místa). Snižující se náklady lze považovat za parametr určující zlepšující se stav vytipovaného problémového okruhu.
Metodika a výpočet	Přímá úměra mezi zlepšováním současného stavu a snižováním nákladů na odstraňování nevhodně uloženého odpadu od občanů.
Zdroj čerpání dat	http://websouhlas.y.inisoft.cz/pardubickykraj/ a vlastní šetření

Cíl 3.1.	Osvěta a preventivní opatření pro občany zamezující nevhodnému ukládání odpadů		
Číslo indikátoru	6		
Název indikátoru	Uskutečněné kampaně věnující se osvětě a preventivním opatřením pro občany		
Měrná jednotka	Počet kampaní uskutečněných v kalendářním roce		
Správce měřítka	Referentka odboru místního hospodářství		
Roky	2013	2017	2020
Plán		5	5
Skutečnost	0		
Popis měřítka	Nekázeň občanů při nevhodném ukládání odpadů může být způsobena neosvětou občanů, měrnou jednotkou bude počet uskutečněných kampaní, přičemž by se neměl rapidně zvyšovat jejich počet, jinak by to znamenalo, že byly kampaně neúspěšně provedeny.		
Metodika a výpočet	Počet uskutečněných kampaní v kalendářním roce ku výsledkům kampaně, tedy snižování nákladů na mimořádný svoz		
Zdroj čerpání dat	Vlastní šetření		

5.3. Pravidla pro řízení strategie

5.3.1. Systém monitorování a hodnocení realizace strategie

Pro řízení strategie bude ustaven **manažer strategie**. Manažer zodpovídá za celkovou koordinaci všech aktivit souvisejících s jejím řízením. Je zodpovědný za to, že se se schválenou strategií bude pracovat, že zodpovědné subjekty budou usilovat o její naplnění a že se bude vyhodnocovat, zda se daří přispívat k plnění stanovených cílů.

Manažer strategie je výkonnou a koordinační jednotkou, ale pro výkon své činnosti potřebuje součinnost orgánů, které mohou rozhodovat. Tím je **řídící skupina**. Řídící skupina činí klíčová rozhodnutí při naplňování strategie, zejména týkající se jejích změn a úprav, ale také schvalování akčního plánu. Řídící skupina schvaluje vyhodnocení strategie a přijímá opatření vyplývající ze závěrů hodnocení.

Složení řídicí skupiny
Manažer strategie
Vedoucí odboru místního a silničního hospodářství MěÚ Litomyšl
Správci cílů
Starosta obce Němčice Starosta obce Sloupnice Místostarosta města Litomyšl
Gestoři indikátorů
Ředitel společnosti LIKO SVITAVY a.s. a člen představenstva Technický náměstek LIKO SVITAVY a.s. Referentka odboru místního hospodářství

Pro řízení strategie jsou důležití **správci cílů**. Správce cíle není osoba, která by měla za úkol daný cíl samostatně zrealizovat. Jeho rolí je hlídat, aby se na plnění cíle nezapomnělo. Je to osoba, která bude v území iniciovat kroky směřující k plnění cíle, bude komunikovat s ostatními subjekty v území, bude dbát nad tím, aby se do budoucích akčních plánů dostávaly konkrétní kroky, které přispějí k plnění cíle, bude kontrolovat, že do příslušného rozpočtu budou zahrnuty prostředky určené k plnění cíle. Ostatní subjekty v území však mají společnou povinnost spolu s gestorem aktivně usilovat o plnění cíle. Správce cíle také bude v následujících letech sledovat prostřednictvím indikátorů, zda je cíle dosahováno. V další budoucí spolupráci bude tuto informaci poskytovat ostatním městům a obcím a společně budou hledat další řešení k přiblížování se stanovenému cíli.

Správci cílů		
Číslo cíle	Název cíle	Správce cíle
1.1.	Rozšíření a vhodné rozmístění sběrných dvorů v SO ORP Litomyšl	Starosta obce Němčice
2.1.	Vyřešení problematiky nakládání BRKO v návaznosti na aktuální změny legislativy v oblasti odpadového hospodářství	Starosta obce Sloupnice
3.1.	Osvěta a preventivní opatření pro občany zamezující nevhodnému ukládání odpadů	Místostarosta města Litomyšl

Gestoři indikátorů jsou osoby, které zodpovídají za zjištění hodnot indikátoru v souladu se stanovenou definicí a metodikou výpočtu. Dodávají podklady příslušnému správci cíle.

Gestoři indikátorů		
Číslo indikátoru	Název indikátoru	Gestor indikátoru
1	Počet sběrných dvorů v SO ORP Litomyšl	Ředitel společnosti LIKO SVITAVY a.s. a člen představenstva
2	Rozšíření a rozmístění sběrných dvorů v SO ORP Litomyšl	Ředitel společnosti LIKO SVI-TAVY a.s. a člen představenstva
3	Počet obcí, které mají vyřešenu problematiku s BRKO	Technický náměstek LIKO SVITAVY a.s.
4	Plnění legislativních požadavků	Technický náměstek LIKO SVI-TAVY a.s.
5	Náklady na úklid shromažďovacích míst (sběrných hnízd) či černých skládek	Referentka odboru místního hospodářství
6	Uskutečněné kampaně věnující se osvětě a preventivním opatřením pro občany	Referentka odboru místního hospodářství

Strategie bude naplňována především projekty zařazenými do každoročně schvalovaného akčního plánu (viz kapitola 5.3.3 souhrnného dokumentu). Projekty zařazené do akčního plánu by pak měly naplňovat stanovené cíle.

Naplňování strategického dokumentu musí být měřeno a pravidelně vyhodnocováno. Pro jednotlivé cíle byly nastaveny indikátory a k nim nastavená metodika – tj. způsob sledování a vyhodnocování daného indikátoru. Ke každému indikátoru je také nastaven jeho správce (gestor), který je zodpovědný za sledování jeho vývoje a porovnání s cílovou hodnotou.

Tabulka uvádí hlavní zodpovědnosti v procesu implementace strategie.

Činnost v rámci implementace	Zodpovědná osoba/subjekt	Termín
Koordinace implementačních aktivit	manažer strategie	průběžně
Návrh projektů do akčního plánu	správci cílů	každoročně v 1.-3. čtvrtletí
Výběr projektů do akčního plánu	řídící skupina	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Předložení akčního plánu ke schválení na následující rok	manažer strategie	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Vyhodnocení indikátorů za předchozí rok	gestoři indikátorů	každoročně v 1. čtvrtletí
Vyhodnocení plnění akčního plánu za předchozí rok	manažer s využitím podkladů od gestorů indikátorů a správců cílů	každoročně v 1.-2. čtvrtletí
Projednání vyhodnocení indikátorů a plnění akčního plánu za předchozí rok	řídící skupina	každoročně v 2. čtvrtletí

5.3.2. Systém změn strategie

V průběhu realizace Strategie může dojít k objektivní potřebě dílčí změny tj. ve formě úpravy cíle, či indikátoru. Tato potřeba může být způsobena jak vnějšími (např. rozhodnutí vlády, či EU), tak vnitřními (potřeba změny vyvstane při průběžném monitorování cílů Strategie) faktory. Rozhodnutí, zda je nutné některé části Strategie upravit bude následovat každoročně po vyhodnocení indikátorů za předchozí rok a po vyhodnocení akčního plánu. Pokud se ukáže, že realizací projektů nedošlo k uspokojivému vývoji příslušného indikátoru, je nutné blíže zanalyzovat příčiny takového vývoje. Nejedná-li se o neočekávané vnější vlivy (povodeň, hospodářská krize apod.), pak může být příčina buď na straně chybně nastaveného cíle či přiřazeného indikátoru, anebo na straně nefunkčnosti projektu vzhledem ke stanovenému cíli. V obou případech je nutné, aby správce cíle navrhl opatření ke změně. Může se jednat buď o návrh vhodnějšího typu projektu do akčního plánu, nebo o přeformulování cíle. Takovou změnu je nutno důkladně prodiskutovat s dotčenými subjekty (ideálně v rámci fokusní skupiny) a následně změnu navrhnout řídicí skupině. Řídicí skupina rozhodne o schválení či neschválení změny.

5.3.3. Akční plán

Akční plán je dokumentem, jehož cílem je upřesnit strategický plán v krátkodobém časovém horizontu. Akční plán ze strategického plánu vychází a určuje, jakými konkrétními kroky či projekty budou naplňovány příslušné cíle uvedené ve strategickém plánu. Akční plán se zpracovává vždy na následující rok.

U každé aktivity musí být zřejmé, k naplnění jakého cíle přispívá. Sestavování akčního plánu musí být v souladu se strategickým plánem, ale také s připravovaným rozpočtem na následující rok¹¹. Projekty zařazené do akčního plánu musí být kryty rozpočtem nebo jiným (externím) zdrojem financování. Pokud nebude k projektům vybraným do akčního plánu jednoznačně přiřazen zdroj financování, budou z akčního plánu vyřazeny.

Proces přípravy akčního plánu je třeba vnímat jako **proces dlouhodobý a opakovaný**, prostupující celým kalendářním rokem. Příprava akčního plánu probíhá souběžně s přípravou rozpočtu (dobrovolného svazku obcí nebo rozpočtů jednotlivých měst a obcí). Nejprve dochází ke sběru podnětů na realizaci projektů od jednotlivých měst a obcí. Následně dochází k výběru těch aktivit, které je z věcného, časového a finančního hlediska možné realizovat v příštím roce. Nakonec dochází k přijetí rozhodnutí o přehledu konkrétních aktivit zařazených do akčního plánu pro následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje pro realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho vyhodnocení.

Harmonogram procesů při přípravě, realizaci a vyhodnocení akčních plánů

Čtvrtletí	Rok 2015				Rok 2016				Rok 2017				Rok 2018	
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.
Akční plán na r. 2016														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														
Akční plán na r. 2017														
Příprava														
Realizace														

¹¹ V případě, že se meziobecní spolupráce odehrává na bázi dobrovolného svazku obcí, musí být akční plán v souladu s rozpočtem svazku. Pokud probíhá spolupráce na smluvní základě, pak je potřeba, aby všechny aktivity uvedené v akčním plánu byly financovatelné (a tedy zahrnuté v rozpočtu) z rozpočtů jednotlivých zapojených obcí.

de projekt realizovat, která bude organizovat výběrové řízení apod. Samozřejmě se počítá s aktivní účastí ostatních obcí, nositel je však tzv. lead-partnerem.

Připravenost – pro doplnění informací o reálnosti projektu, přesnosti jeho rozpočtu a načasování je vhodné uvést, v jakém stavu se projekt nachází. Většinou se stručně uvádí, zda se jedná o projekt ve fázi záměru, nebo zda již byla vytvořena studie, která jej blíže popisuje. Dalšími milníky může být zpracovaná projektová dokumentace, vydané stavební povolení či vybraný zhotovitel na základě výběrového řízení.

Pokud bude cíl naplňován po dobu několika let, je možné do akčního plánu uvést také orientační **zásobník projektů/aktivit** (samostatná tabulka ve stejné struktuře), které nejsou financovatelné z rozpočtu příštího roku, ale s nimiž se uvažuje v dalších letech. Takový zásobník by byl pouze orientační a sloužil by jako jeden z podkladů pro sestavování akčních plánů na další roky. Je vhodný z toho důvodu, že při případných personálních změnách bude na jednom místě zaznamenáno, s čím projektový tým počítal jako s aktivitami vhodnými k realizaci za účelem dosažení cíle. Veškeré údaje by byly v tom případě orientační (harmonogram, náklady) a upřesňovaly by se při sestavování dalšího akčního plánu na následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje po realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho **vyhodnocení**. V rámci vyhodnocení budou posouzeny jednotlivé projekty, které byly navrženy v akčním plánu k realizaci.

U zrealizovaných projektů bude posouzeno především to, zda byly udrženy náklady, které byly v akčním plánu orientačně uvedeny, a souladu skutečného harmonogramu s předpokládaným. V případě odchylek budou vyhodnoceny důvody, proč k nim došlo. Z takto učiněných vyhodnocení by měly být přijaty adekvátní závěry (např. do budoucna zpřesnit odhady nákladů, zaměřit se na kvalitu výběrových řízení s důrazem na minimalizaci víceprací, při nastavování harmonogramu brát v potaz rizika, která mohou projekt zbrzdit apod.).

Zároveň je nutné znovu vyhodnotit, jak se vyvinuly hodnoty indikátorů po realizaci projektů. Tím dojdeme k dílčímu závěru, zda zrealizované projekty jsou vzhledem k vytyčeným cílům efektivní a účinné. V případě, že se hodnoty indikátorů nevyvíjejí příznivým směrem, je nutné přemýšlet o přehodnocení projektů, které jsou naplánovány k plnění cílů.

U nezrealizovaných projektů je nutné analyzovat důvody, proč k realizaci nedošlo (do akčního plánu by měly vstupovat jen reálné projekty a aktivity).

5.4. Závěr a postup zpracování

5.4.1. Shrnutí

V oblasti odpadového hospodářství byla analyzována jednotlivá zařízení nakládající s odpady, produkce odpadů na území a náklady na odpadové hospodářství na území SO ORP Litomyšl. Na konci úvodní části byla provedena analýza rizik a SWOT analýza tématu odpadové hospodářství.

Na analytickou část navázala návrhová část. Vizí v oblasti odpadového hospodářství je v SO ORP udržení stávajícího stavu nabídky odpadového hospodářství, zachování cen za svoz a likvidaci odpadů a informovanost a vzdělávání občanů v otázkách třídění a zacházení s odpady obecně.

Ze SWOT analýzy vyplynuly následující problémové okruhy: Nedostatečná síť sběrných dvorů, Nakládání s BRKO a Nekázeň občanů při ukládání odpadů. Problémové okruhy byly následně rozpracovány do cílů a indikátorů. Návrhová část je zakončena pravidly pro řízení strategie, která obsahuje systém monitorování a hodnocení realizace strategie a akční plán.

5.4.2. Popis postupu tvorby strategie

Strategii území správního obvodu ORP Litomyšl v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a cestovní ruch (dále jen Strategie) můžeme teoreticky rozdělit na 2 části, analytickou část a návrhovou část. Strategie byla vypracována na základě jednotlivých metodických pokynů vydaných v rámci Projektu Podpora meziobecní spolupráce.

Prvotním podkladem pro vyhotovení Strategie bylo vypracování analytické části. Na této části se pracovalo od ledna do července roku 2014, formou zpracování dat, porovnávání výsledků a vlastního šetření. V analytické části analyzovaného tématu odpadové hospodářství byly použity jako primárními zdroje Seznam oprávněných osob k nakládání s odpady včetně jejich povolených odpadů, které vydal Krajský úřad Pardubického kraje a Veřejný informační systém odpadového hospodářství Ministerstva životního prostředí.

Z výsledků analytické části byla vypracována návrhová část. Návrhová část se skládala z několika díl-čích částí, struktura návrhové části, byla zpracována centrálním metodikem navazování meziobecní spolupráce, vize a problémové oblasti byly zpracovány na základě brainstormingu a následně ověřeny fokusní skupinou. Další částí byl popis cílů, který vycházel z předešlé problémové oblasti. A následně byly zpracovány indikátory měřící úspěšnost nastavené strategie. Začátek návrhových prací plynule navázal na výsledky analytické části, které byly v prosinci roku 2014 dokončeny a odeslány k oponentuře odborným týmům z Projektu meziobecní spolupráce. Po vyjádření oponentury byly odstraněny připomínkové nedostatky.

Po dobu přípravy Strategie byl celý dokument průběžně konzultován s odbornými týmy z Projektu SMO na danou oblast, příslušným odborem na Městském úřadě v Litomyšli, externími poradci na danou oblast a motivujícími starosty.

5.5. Přílohy k oblasti odpadového hospodářství

Vzhledem k dostupnosti datových zdrojů v oblasti odpadového hospodářství nebylo možno pracovat v časové řadě 2008 až 2012 s daty o produkci a nakládání s odpady, které pochází pouze od obcí a jejich občanů. Proto tabulky obsahují data o produkci a nakládání s odpady jak od obcí a jejich občanů, tak od firem a společností, produkcí odpadů v ORP. Měrné produkce na obyvatele ORP jsou pak počítány z produkce jednotlivých druhů odpadů od obcí i firem a společností. Nejsou tedy ukazatelem, znázorňujícím, kolik odpadů produkuje občan jako takový, ale spíše odrazem míry produkce jednotlivých druhů odpadů za celé ORP, vyjádřené na jednoho obyvatele.

Hodnoty datové základny za rok 1995 a 2000 (v tabulkách zkráceně „DZ“) za území ORP jako správní celek neexistují. Vzhledem k tomu, že do roku 2001 neexistoval současný Katalog odpadů, byla datová základna stanovena pouze teoreticky na základě výpočtu. Důvodem přepočtu datové základny za území ORP je fakt, že relevantní data (konkrétní datové základny pro porovnání s Plánem odpadového hospodářství České republiky (dále jen POH ČR) za roky 2000 a 1995 jsou veřejně dostupná pouze za celou ČR. Datová základna pro území ČR byla proto upravena přepočtovým koeficientem daným poměrem průměrné produkce odpadů na území ORP za roky 2008 až 2012 vůči průměrné produkci odpadů za ČR za roky 2008 až 2012. Vzhledem k provedeným přepočtům datové základny a metodice získání dat je hodnocení z hlediska plnění cílů POH ČR pouze ORIENTAČNÍM UKAZATELEM. Datová základna pro území ORP je tedy hypotetickým odhadem pro prodloužení časového trendu a možnosti porovnání hodnot v delší časové řadě. Tyto orientační hodnoty byly vypočteny pouze pro potřeby tohoto projektu a nelze s nimi porovnávat plnění cílů POH ČR. Vypočtená hodnota datové základny území ORP se nemusí přibližovat skutečné situaci v letech 1995 a 2000. Dále je důležité připustit, že zvolené vymezení území (ORP) je pro hodnocení plnění cílů POH ČR nevypovídající (zvláště pak pro hodnocení nakládání s odpady). Jsou proto vždy slovně hodnoceny jen trendy, které se projevují v období 2008-2012.

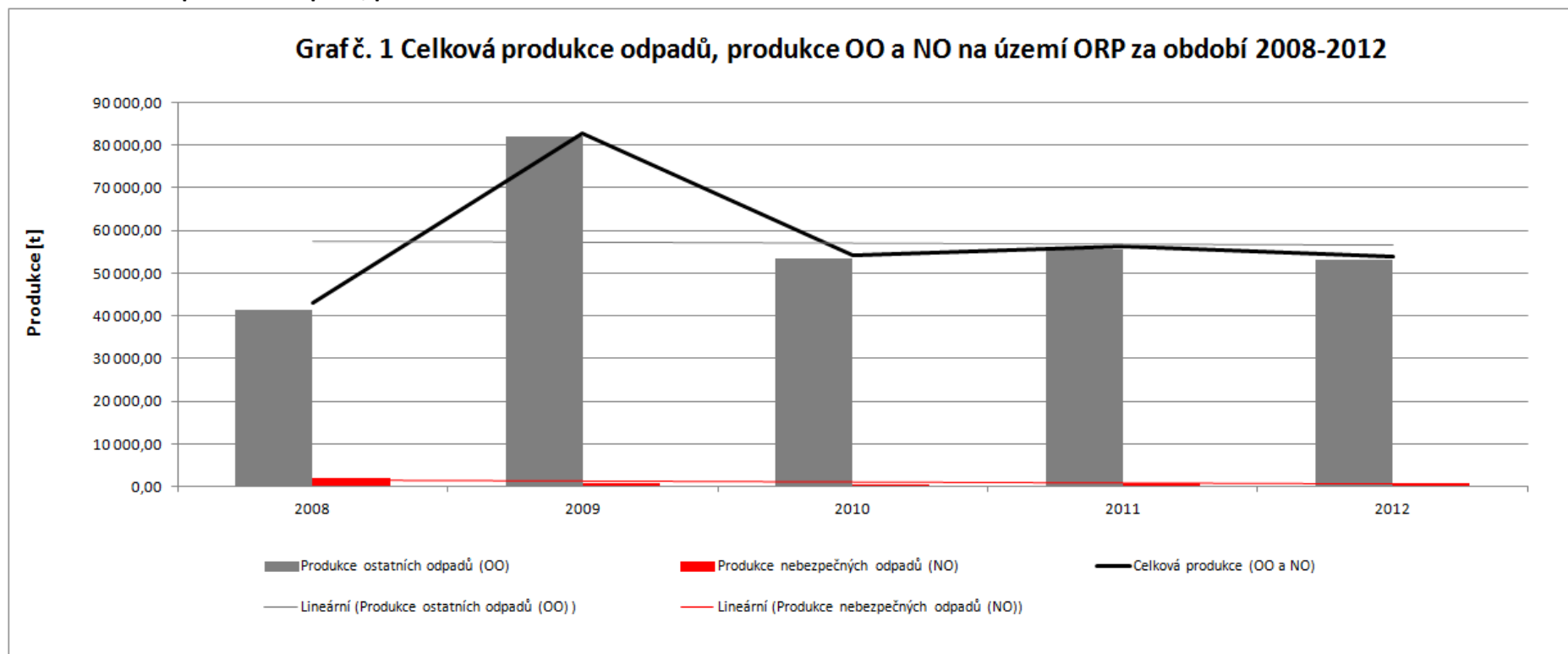
Příloha č. 1 - Produkce ostatních odpadů (OO) a produkce nebezpečných odpadů (NO) za období 2008-2012

Tab. 107: Produkce ostatních odpadů (OO) a produkce nebezpečných odpadů (NO) za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cílů POH ČR - diference oproti roku 2000	DZ pro produkci odpadů 2000	2008	2009	2010	2011	2012	Podíl produkce jednotlivých let k datové základně 2000 [%] ↓				
							2008	2009	2010	2011	
Produkce odpadů [t]											
Produkce ostatních odpadů (OO)	71 850,92	41 279,79	81 881,07	53 555,55	55 645,57	53 137,01	57,45	113,96	74,54	77,45	
Produkce nebezpečných odpadů (NO)	1 611,61	1 918,18	923,44	594,99	747,92	804,66	119,02	57,30	36,92	46,41	
		Změna produkce NO oproti DZ 2000 [%] →						+19,02	-42,70	-63,08	-53,59
Celková produkce (OO a NO)	74 353,41	43 197,97	82 804,51	54 150,54	56 393,48	53 941,67	58,10	111,37	72,83	75,85	
		Změna produkce odpadů oproti DZ 2000 [%] →						-41,90	+11,37	-27,17	-24,15
Podílové ukazatele [%]		2008	2009	2010	2011	2012					
Podíl ostatních odpadů na celkové produkci odpadů			95,56	98,88	98,90	98,67	98,51				
Podíl nebezpečných odpadů na celkové produkci odpadů			4,44	1,12	1,10	1,33	1,49				
Měrné produkce odpadů na obyvatele [kg. obyv.-1]		2008	2009	2010	2011	2012					
Počet obyvatel v území ORP			26 284	26 517	26 776	26 758	26 783				
Měrná produkce všech odpadů (OO a NO)			1 643,51	3 122,70	2 022,35	2 107,54	2 014,03				
Měrná produkce OO			1 570,53	3 087,87	2 000,13	2 079,59	1 983,98				
Měrná produkce NO	300,20		72,98	34,82	22,22	27,95	30,04				
Podíl měrné produkce NO k DZ 2000 [%] →			24,31	11,60	7,40	9,31	10,01				
Změna měrné produkce NO oproti DZ 2000 [%] →			-75,69	-88,40	-92,60	-90,69	-89,99				

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

Graf 17: Celková produkce odpadů, produkce OO a NO na území ORP za období 2008- 2012

Příloha č. 2 - Celková produkce KO na území SO ORP za období 2008-2012 podrobně

Tab. 108: Celková produkce KO na území SO ORP za období 2008-2012

Katalogové číslo odpadu	Název druhu odpadu	Kategorie odpadu	Produkce jednotlivých druhů odpadů [t]				
			2008	2009	2010	2011	2012
200101	Papír a lepenka (BRKO)	O	1 464,22	1 177,53	1 233,25	706,22	933,87
200102	Sklo	O	305,42	381,15	348,56	351,01	302,33
200108	BRO z kuchyní (BRKO)	O	0,00	0,00	0,48	0,48	0,48
200110	Oděvy (BRKO)	O	1,38	0,00	0,00	17,20	24,88
200111	Textilní materiály (BRKO)	O	1,41	1,76	0,00	0,10	0,07
200113*	Rozpouštědla	N	1,32	1,62	2,10	1,78	1,22
200114*	Kyseliny	N	0,02	0,02	0,05	0,17	0,03
200115*	Zásady	N	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02
200117*	Fotochemikálie	N	0,02	0,00	0,03	0,05	0,00
200119*	Pesticidy	N	0,11	0,17	0,45	0,20	0,19
200121*	Zářivky a jiný odpad obsahující rtuť	N	0,15	0,35	0,01	0,03	0,20
200123*	Vyřazená zařízení obsahující chlorfluoruhlodíky	N	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00
200125	Jedlý olej a tuk (BRKO)	O	1,03	0,93	1,35	1,78	4,62
200126*	Olej a tuk neuvedený pod číslem 200125	N	1,41	3,08	2,11	1,02	1,13
200127*	Barvy, tiskařské barvy, lepidla	N	8,22	9,63	11,92	15,98	14,08

200128	Barvy, tiskařské barvy, lepidla a pryskyřice neuvedené pod číslem 200127	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200129*	Detergenty obsahující nebezpečné látky	N	0,00	0,00	0,04	0,09	0,06
200130	Detergenty neuvedené pod číslem 200129	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200131*	Nepoužitelná cytostatika	N	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200132*	Jiná nepoužitelná léčiva neuvedená pod číslem 200131	N	0,28	0,36	0,42	0,68	0,32
200133*	Baterie a akumulátory, zařazené pod čísla 160601, 160602 nebo pod číslem 160603 a netříděné baterie a akumulátory obsahující tyto baterie	N	0,88	4,82	1,39	0,58	0,19
200134	Baterie a akumulátory neuvedené pod číslem 200133	O	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
200135*	Vyřazené elektrické a elektronické zařízení obsahující nebezpečné látky neuvedené pod čísly 200121 a 200123	N	0,04	0,02	0,00	0,00	0,00
200136	Vyřazené elektrické a elektronické zařízení neuvedené pod čísly 200121, 200123 a 200135	O	1,02	0,00	0,02	0,09	0,78

200137*	Dřevo obsahující nebezpečné látky	N	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200138	Dřevo neuvedené pod číslem 200137 (BRKO)	O	27,67	20,33	29,72	12,47	4,98
200139	Plasty	O	524,08	527,51	539,63	473,67	515,26
200140	Kovy	O	4 537,55	4,72	35,82	88,04	87,13
200141	Odpady z čištění komínů	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200199	Další frakce jinak blíže neurčené	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200201	Biologicky rozložitelný odpad (BRKO)	O	1 101,47	1 269,85	1 435,10	1 307,72	1 445,04
200202	Zemina a kameny	O	0,00	0,00	0,00	1 884,00	3 524,85
200203	Jiný biologicky nerozložitelný odpad	O	0,82	2,58	0,00	2,10	8,41
200301	Směsný komunální odpad (BRKO)	O	5 061,03	5 328,71	5 270,56	5 353,97	5 913,31
200302	Odpad z tržišť (BRKO)	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200303	Uliční smetky	O	150,14	130,60	90,80	70,15	69,90
200304	Kal ze septiků a žump	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200306	Odpad z čištění kanalizace	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200307	Objemný odpad (BRKO)	O	246,75	495,86	433,10	546,78	587,42
200399	Komunální odpady jinak blíže neurčené	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
150101	Papírové a lepenkové obaly	O	244,56	317,00	323,22	315,43	442,61
150102	Plastové obaly	O	53,41	44,08	63,97	51,18	60,25
150103	Dřevěné obaly	O	0,00	0,00	142,68	110,90	108,66
150104	Kovové obaly	O	0,02	0,00	0,02	0,16	0,01

150105	Kompozitní obaly	O	3,68	0,00	4,34	12,39	7,16
150106	Směsné obaly	O	420,79	399,54	344,19	376,44	363,28
150107	Skleněné obaly	O	1,53	1,44	2,61	1,49	4,95
150109	Textilní obaly	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
150110*	Obaly obsahující zbytky nebezpečných látek nebo obaly těmito látkami znečištěné	N	88,35	76,25	102,48	102,02	97,24
150111*	Kovové obaly obsahující nebezpečnou výplňovou hmotu (např. azbest) včetně prázdných tlakových nádob	N	0,40	0,01	0,03	0,12	0,01
Celková produkce KO			14 249,33	10 199,91	10 420,45	11 806,47	14 524,93
Celková produkce BRKO (vybrané kódy ze sk. 20), původní hmotnost odpadu [t]			7 904,94	8 294,97	8 403,56	7 946,71	8 914,67
Hmotnost BRKO přepočtená na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu [t]			5 099,79	5 176,50	5 359,70	4 775,58	5 422,32

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

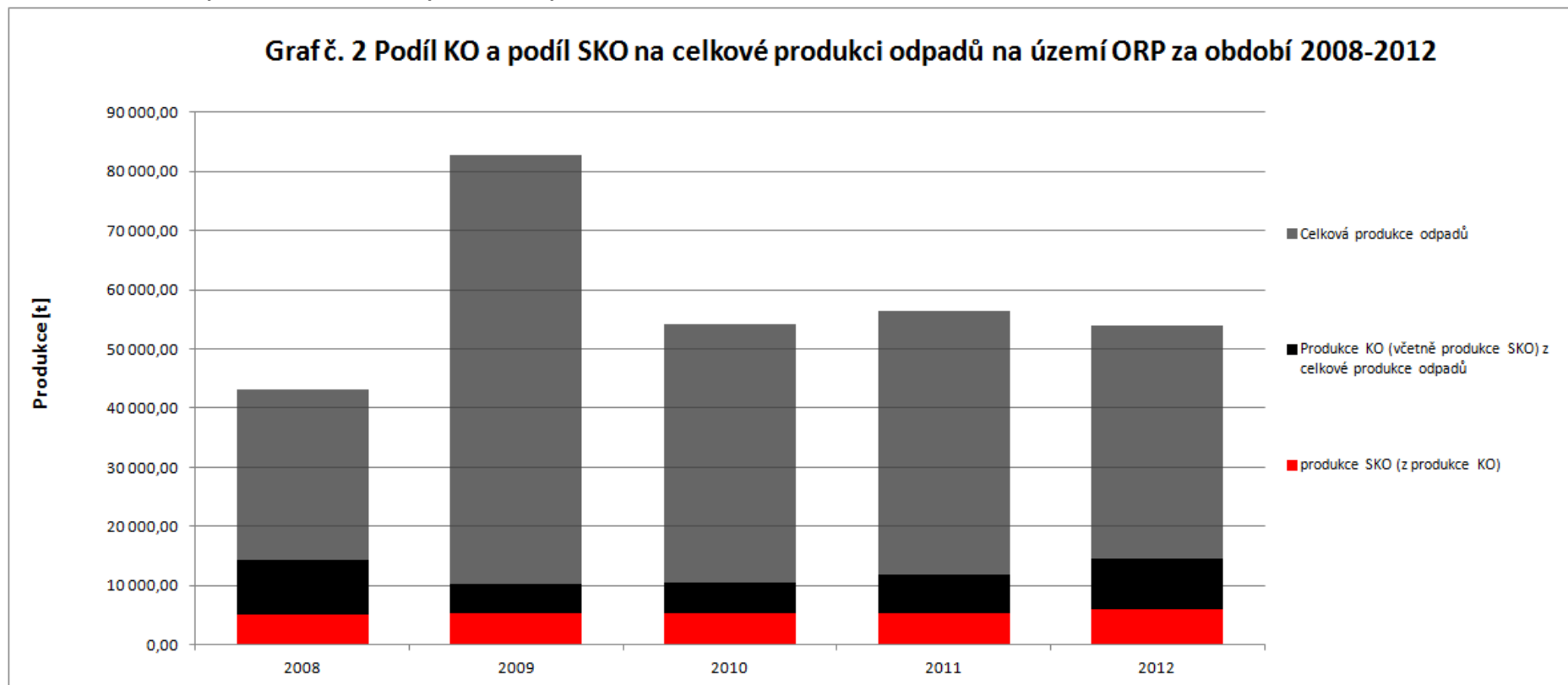
Příloha č. 3 - Celková produkce odpadů na území SO ORP (produkce KO a produkce směsného komunálního odpadu (SKO)) za období 2008-2012

Tab. 109: Celková produkce odpadů na území SO ORP za období 2008-2012

Produkce odpadů [t]	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna [%] ↓			
						2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Celková produkce odpadů	43 197,97	82 804,51	54 150,54	56 393,48	53 941,67	91,69	-34,60	4,14	-4,35
Celková produkce KO	14 249,33	10 199,91	10 420,45	11 806,47	14 524,93	-28,42	2,16	13,30	23,03
Celková produkce SKO	5 061,03	5 328,71	5 270,56	5 353,97	5 913,31	5,29	-1,09	1,58	10,45
Podílové ukazatele [%]	2008		2009		2010		2011		2012
Podíl KO na celkové produkci odpadů	32,99		12,32		19,24		20,94		26,93
Podíl SKO na produkci KO	35,52		52,24		50,58		45,35		40,71
Měrné produkce odpadů [kg.obyv.-1]	2008		2009		2010		2011		2012
Počet obyvatel v území ORP	26 284		26 517		26 776		26 758		26 783
Měrná produkce KO	542,13		384,66		389,17		441,23		542,32
Měrná produkce SKO	192,55		200,95		196,84		200,09		220,79

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

Graf 18: Podíl KO a podíl SKO na celkové produkci odpadů na území SO ORP za období 2008- 2012

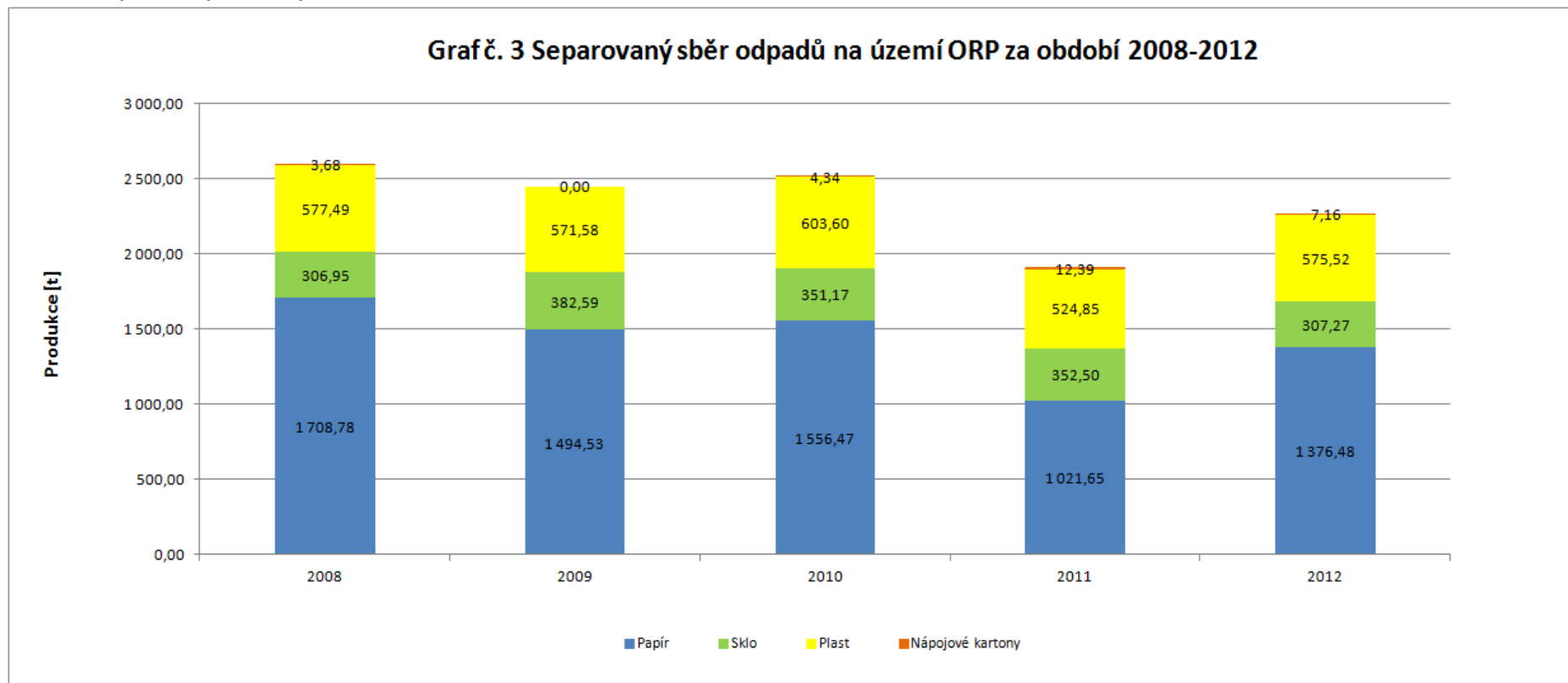
Příloha č. 4 - Separovaný sběr odpadů na území SO ORP za období 2008-2012

Tab. 110: Separovaný sběr odpadů na území SO ORP za období 2008-2012

Produkce odpadů [t]	Katalogové číslo tříděného odpadu	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna [%] ↓			
							2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Papír	150101, 200101	1 708,78	1 494,53	1 556,47	1 021,65	1 376,48	-12,54	4,14	-34,36	34,73
Sklo	150107, 200102	306,95	382,59	351,17	352,50	307,27	24,64	-8,21	0,38	-12,83
Plast	150102, 200139	577,49	571,58	603,60	524,85	575,52	-1,02	5,60	-13,05	9,65
Nápojové kartony	150105	3,68	0,00	4,34	12,39	7,16	-100,00	---	185,55	-42,20
Celkem separovaný sběr		2 596,90	2 448,70	2 515,58	1 911,39	2 266,43	-5,71	2,73	-24,02	18,58
Měrná produkce odpadů [kg. obyv.-1]		2008	2009	2010	2011	2012				
Počet obyvatel v území ORP			26 284	26 517	26 776	26 758	26 783			
Měrná produkce tříděného papíru			65,01	56,36	58,13	38,18	51,39			
Měrná produkce tříděného skla			11,68	14,43	13,12	13,17	11,47			
Měrná produkce tříděného plastu			21,97	21,56	22,54	19,61	21,49			
Měrná produkce tříděných nápojových kartonů			0,14	0,00	0,16	0,46	0,27			
Měrná produkce tříděného odpadu			98,80	92,34	93,95	71,43	84,62			

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

Graf 19: Separovaný sběr odpadů na území SO ORP za období 2008- 2012

Příloha č. 5 - Celková produkce BRO na území SO ORP za období 2008-2012 podrobně

Tab. 111: Celková produkce BRO na území SO ORP za období 2008-2012

Katalogové číslo odpadu	Název druhu biologicky rozložitelného odpadu	Kategorie odpadu	Produkce jednotlivých druhů odpadů [t]				
			2008	2009	2010	2011	2012
020101	Kaly z praní a z čištění	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020103	Odpad rostlinných pletiv	O	142,80	0,00	0,00	2,08	0,00
020106	Zvířecí trus, moč a hnůj (včetně znečištěné slámy), kapalné odpady, soustředované odděleně a zpracovávané mimo místo vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020107	Odpady z lesnictví	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020201	Kaly z praní a z čištění	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020203	Suroviny nevhodné ke spotřebě nebo zpracování	O	0,00	0,00	0,00	0,00	2,43
020204	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020301	Kaly z praní, čištění, loupání, odstředování a separace	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020304	Suroviny nevhodné ke spotřebě nebo zpracování	O	5,56	19,64	12,68	12,08	7,69
020399	Odpady jinak blíže neurčené	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020305	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

020401	Zemina z čištění a praní řepy	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020403	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020501	Suroviny nevhodné ke spotřebě nebo zpracování	O	4,88	6,52	5,53	5,53	0,00
020502	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020601	Suroviny nevhodné ke spotřebě nebo zpracování	O	0,69	1,63	3,07	2,88	4,39
020603	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020701	Odpad z praní, čištění a mechanického zpracování surovin	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020702	Odpad z destilace lihovin	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020704	Suroviny nevhodné ke spotřebě nebo zpracování	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020705	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030101	Odpadní kůra a korek	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030105	Piliny, hobliny, odřezky, dřevo, dřevotřískové desky a dýhy, neuvedené pod číslem 030104	O	145,41	153,16	149,98	59,53	238,33
030301	Odpadní kůra a dřevo	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030307	Mechanicky oddělený výmět z rozvláknování odpadního papíru a lepenky	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030308	Odpady ze třídění papíru a lepenky určené k recyklaci	O	5,61	0,00	0,00	3,53	4,07

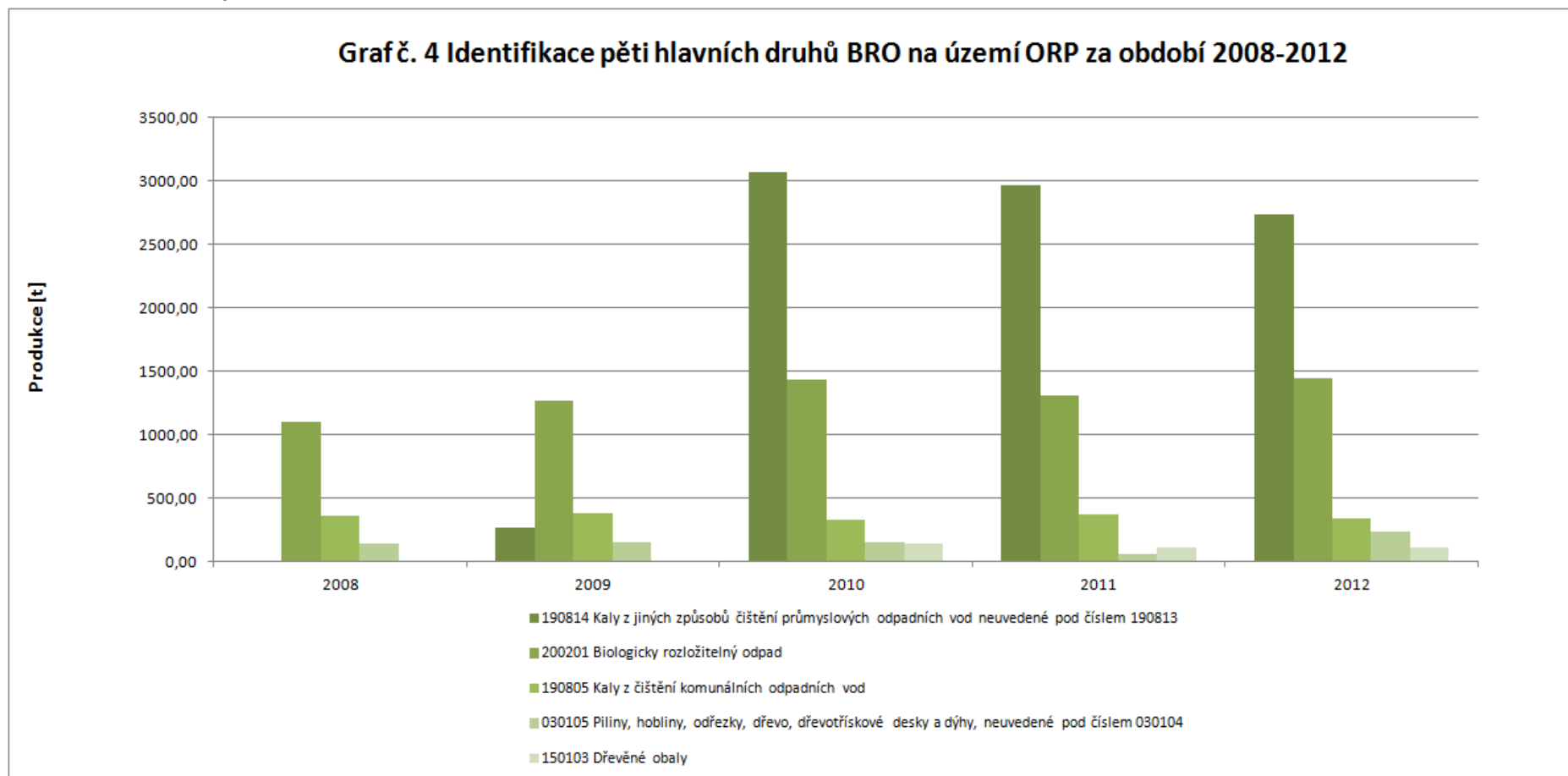
030309	Odpadní kaustifikační kal	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030310	Výmětová vlákna, kaly z mechanického oddělování obsahující vlákna, výplně povrchové vrstvy z mechanického třídění	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030311	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku neuvedené pod číslem 030310	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
040101	Odpadní klišovka a štípenka	O	0,36	0,36	0,00	0,00	0,00
040107	Kaly neobsahující chrom, zejména kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
040210	Organické hmoty z přírodních produktů (např. tuk, vosk)	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
040220	Ostatní kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku neuvedené pod 040219	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
040221	Odpady z nezpracovaných textilních vláken	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
040222	Odpady ze zpracovaných textilních vláken	O	50,54	32,07	0,00	0,00	26,33
150101	Papírové a lepenkové obaly	O	244,56	317,00	323,22	315,43	442,61
150103	Dřevěné obaly	O	0,00	0,00	142,68	110,90	108,66
160306	Organické odpady neuvedené pod číslem 160305	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
170201	Dřevo	O	17,11	57,52	65,04	1,92	2,90
190503	Kompost nevyhovující jakosti	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

190603	Extrakty z anaerobního zpracování komunálního odpadu	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190604	Produkty vyhnívání z anaerobního zpracování komunálního odpadu	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190605	Extrakty z anaerobního zpracování odpadů živočišného a rostlinného původu	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190606	Produkty vyhnívání z anaerobního zpracování živočišného a rostlinného odpadu	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190805	Kaly z čištění komunálních odpadních vod	O	356,95	383,09	333,22	371,54	341,58
190809	Směs tuků a olejů z odlučovačů tuků obsahujících pouze jedlé oleje a jedlé tuky	O	9,88	17,48	20,96	12,04	14,77
190812	Kaly z biologického čištění průmyslových odpadních vod neuvedené pod číslem 190811	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190814	Kaly z jiných způsobů čištění průmyslových odpadních vod neuvedené pod číslem 190813	O	0,00	271,26	3 064,42	2 961,62	2 738,54
190901	Pevné odpady z primárního čištění (z česlí a filtrů)	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190902	Kaly z čiření vody	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190903	Kaly z dekarbonizace	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
191201	Papír a lepenka	O	0,00	0,00	0,00	0,00	1,60
191207	Dřevo neuvedené pod číslem 191206	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200101	Papír a lepenka, s výjimkou papíru s vysokým leskem a odpadu z tapet	O	1 464,22	1 177,53	1 233,25	706,22	933,87

200108	Biologicky rozložitelný odpad z kuchyní a stravoven	O	0,00	0,00	0,48	0,48	0,48
200110	Oděvy	O	1,38	0,00	0,00	17,20	24,88
200111	Textilní materiály	O	1,41	1,76	0,00	0,10	0,07
200125	Jedlý olej a tuk	O	1,03	0,93	1,35	1,78	4,62
200138	Dřevo neuvedené pod číslem 200137	O	27,67	20,33	29,72	12,47	4,98
200201	Biologicky rozložitelný odpad	O	1 101,47	1 269,85	1 435,10	1 307,72	1 445,04
200301	Směsný komunální odpad	O	5 061,03	5 328,71	5 270,56	5 353,97	5 913,31
200302	Odpad z tržišť	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200304	Kal ze septiků a žump	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200307	Objemný odpad	O	246,75	495,86	433,10	546,78	587,42
Celková produkce BRO			8 889,29	9 554,71	12 524,36	11 805,79	12 848,57

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

Graf 20: Identifikace pěti hlavních druhů BRO na území SO ORP za období 2008- 2012

Graf byl sestaven na základě identifikovaných pěti množstevně nejvíce zastoupených druhů BRO za rok 2012 na území ORP (vyjma: 150101 papírové a lepenkové obaly, 200101 papír a lepenka, s výjimkou papíru s vysokým leskem a odpadu z tapet, 200301 směsný komunální odpad a 200307 objemný odpad).

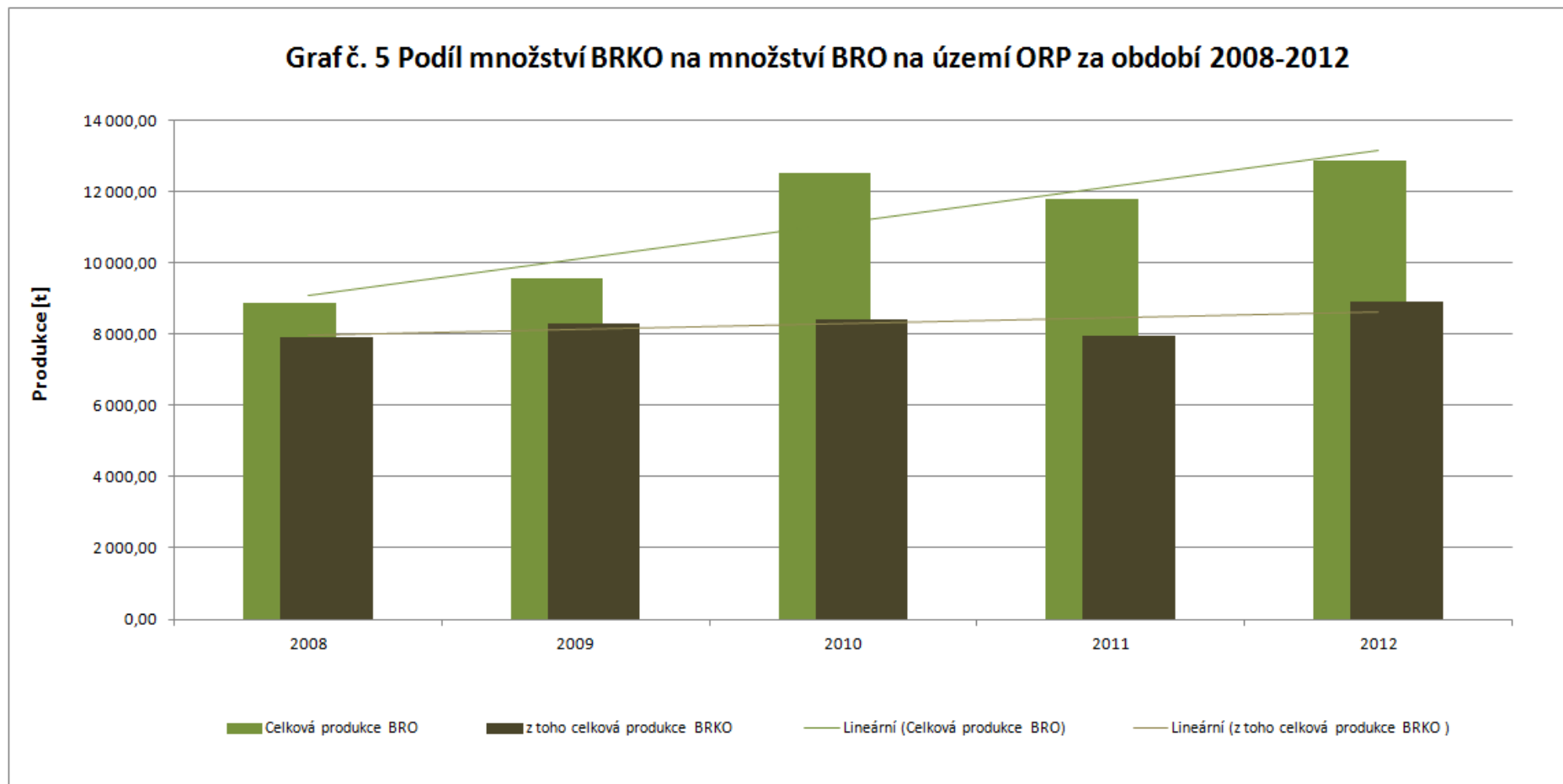
Příloha č. 6 - Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO) na celkové produkci BRO na území SO ORP za období 2008-2012

Tab. 112: Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO) na celkové produkci BRO na území SO ORP za období 2008-2012

Produkce BRO a BRKO [t]	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna [%] ↓			
						2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Celková produkce BRO	8 889,29	9 554,71	12 524,36	11 805,79	12 848,57	7,49	31,08	-5,74	8,83
z toho celková produkce BRKO	7 904,94	8 294,97	8 403,56	7 946,71	8 914,67	4,93	1,31	-5,44	12,18
Podílové ukazatele [%]	2008		2009		2010	2011		2012	
Podíl BRKO na celkové produkci BRO	88,93		86,82		67,10	67,31		69,38	
Měrné produkce odpadů [kg. obyv.-1]	2008		2009		2010	2011		2012	
Počet obyvatel v území ORP	26 284		26 517		26 776	26 758		26 783	
Měrná produkce BRO	338,20		360,32		467,75	441,21		479,73	
Měrná produkce BRKO	300,75		312,82		313,85	296,98		332,85	

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

Graf 21: Podíl množství BRKO na množství BRO na území SO ORP za období 2008- 2012

Příloha č. 7 - Nakládání s odpady celkově na území SO ORP za období 2008-2012

Tab. 113: Nakládání s odpady celkově na území SO ORP za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cílů POH ČR - difference oproti roku 2000		DZ pro produkci, využití a skládkování odpadů 2000	2008	2009	2010	2011	2012	Podíl nakládání s odpady v jednotlivých letech k DZ 2000 [%] ↓				
								2008	2009	2010	2011	
Hlavní způsoby nakládání s odpady [t]												
Využití	Materiálové využití	21 841,67	24 273,41	28 384,62	24 701,99	66 691,46	16 895,24	111,13	129,96	113,10	305,34	
		Podíl materiálového využití odpadů z celkové produkce [%] ↓										
		29,38	56,19	34,28	45,62	118,26	31,32					
	Celkem vybrané způsoby využití	Energetické využití	0,53	5,46	0,00	0,00	0,00	0,00	1023,25	0,00	0,00	0,00
		21 621,57		24 278,87	28 384,62	24 701,99	66 691,46	16 895,24	112,29	131,28	114,25	308,45
		Podíl využití odpadů z celkové produkce [%] ↓										
29,08		56,20	34,28	45,62	118,26	31,32						
Celková produkce odpadů		74 353,41	43 197,97	82 804,51	54 150,54	56 393,48	53 941,67					
Odstranění	Skládkování	15 296,78	260,58	196,62	18 342,26	3 460,60	9 777,39	1,70	1,29	119,91	22,62	
		Změna skládkování odpadů oproti DZ 2000 [%] →						-98,30	-98,71	+19,91	-77,38	
	Spalování	0,00						Meziroční změna [%] ↓				
				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
								---	---	---	---	

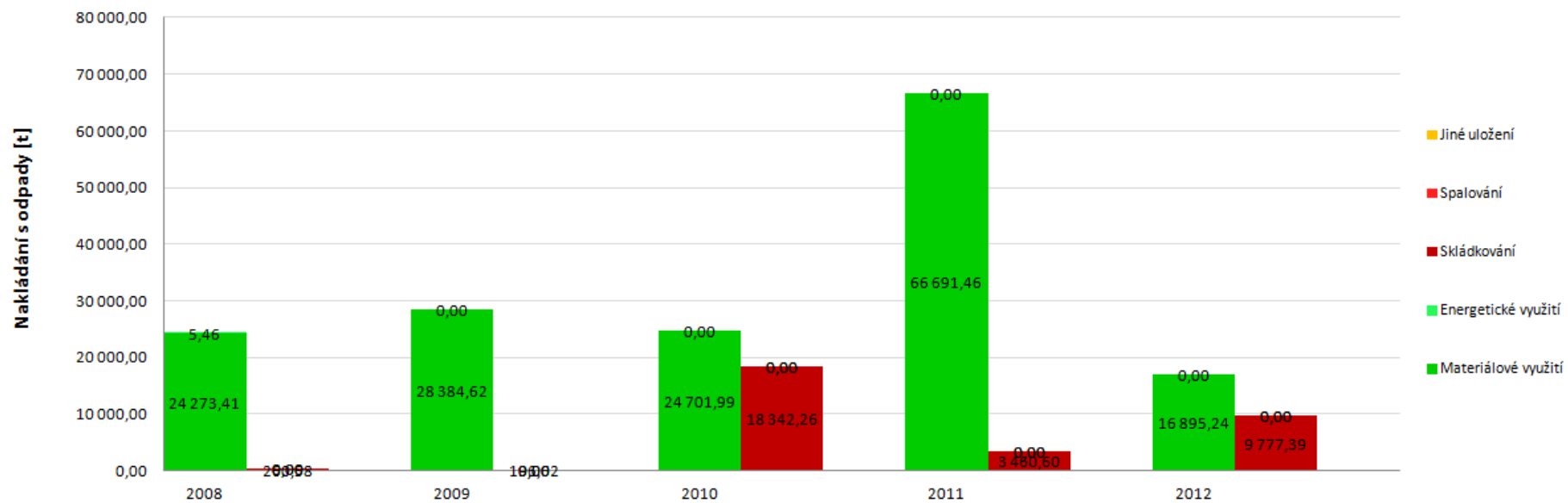
	Jiné uložení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
	Celkem vybrané způsoby odstranění	260,58	196,62	18 342,26	3 460,60	9 777,39	-24,55	+9228,79	-81,13	+182,53

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

Graf 22: Nakládání s odpady celkově na území SO ORP za období 2008- 2012, využití a odstranění

Grafč. 6 Nakládání s odpady celkově na území ORP za období 2008-2012, využití a odstranění

Příloha č. 8 Nakládání s komunálními odpady (KO) a se směsným komunálním odpadem (SKO) na území SO ORP za období 2008-2012

Tab. 114: Nakládání s komunálními odpady (KO) a se směsným komunálním odpadem (SKO) na území SO ORP za období 2008-2012

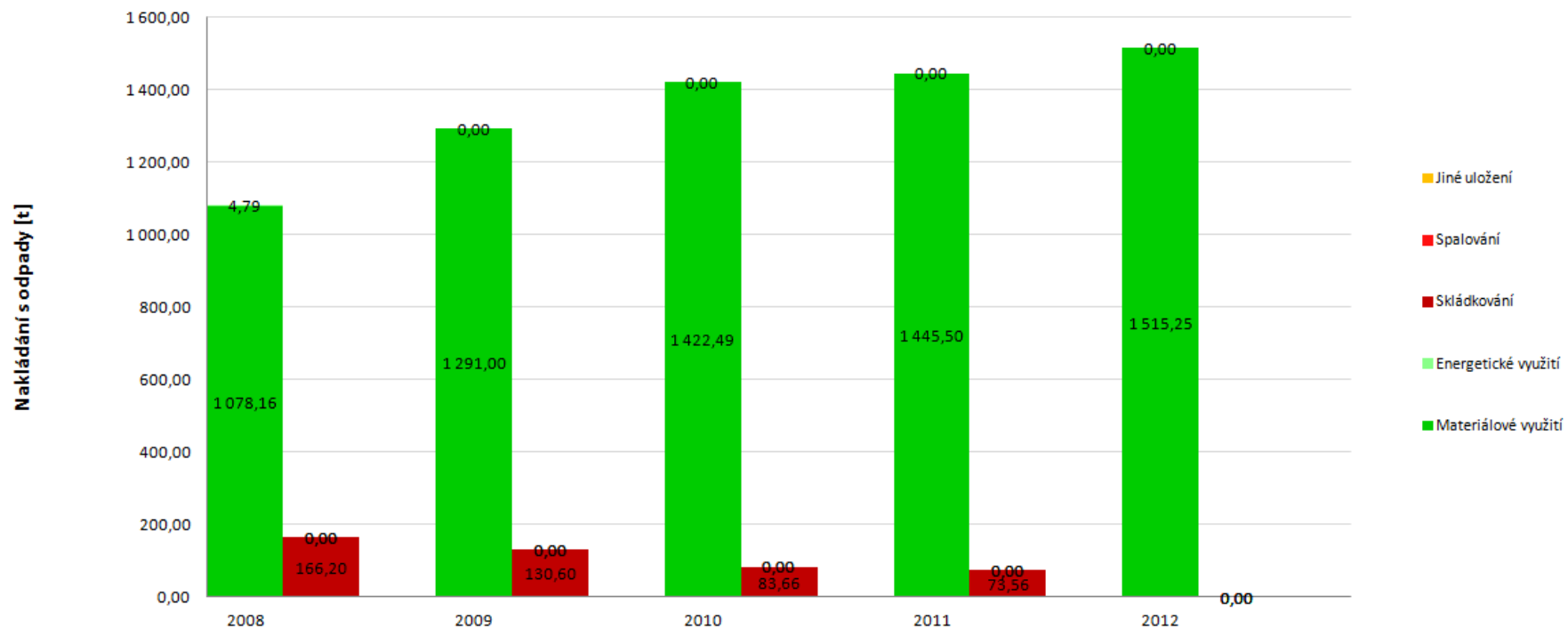
Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cíle POH ČR - difference oproti roku 2000		Způsob nakládání	DZ pro produkci a využití KO 2000	2008	2009	2010	2011	2012	Podíl nakládání s odpady v jednotlivých letech k DZ 2000 [%] ↓				
									2008	2009	2010	2011	
Nakládání s odpady [t]													
KO	Využití	Materiálové využití	314,84	1 078,16	1 291,00	1 422,49	1 445,50	1 515,25	342,45	410,05	451,82	459,13	
		Podíl materiálového využití KO z celkové produkce KO [%] ↓							Změna materiálového využití KO oproti DZ 2000 [%] ↓				
			3,74	7,57	12,66	13,65	12,24	10,43	+242,45	+310,05	+351,82	+359,13	
		Energetické využití	0,13	4,79	0,00	0,00	0,00	0,00	3 619,25	0,00	0,00	0,00	
		Celkem vybrané způsoby využití	289,56	1 082,95	1 291,00	1 422,49	1 445,50	1 515,25	373,99	445,84	491,25	499,20	
		Podíl celkového využití KO z celkové produkce KO [%] ↓							Meziroční změna [%] ↓				
		3,44	7,60	12,66	13,65	12,24	10,43						
	Celková produkce KO [t]			8 424,48	14249,33	10199,91	10420,45	11806,47	14524,93	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
	Odstranění	Skládkování			166,20	130,60	83,66	73,56	0,00	-21,42	-35,94	-12,07	-100,00
		Spalování			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
Jiné uložení			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---		
Celkem vybrané způsoby odstranění			166,20	130,60	83,66	73,56	0,00	-21,42	-35,94	-12,07	-100,00		

SKO	Využití	Materiálové využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Celkem vybrané způsoby využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
	Odstranění	Skládkování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Spalování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Jiné uložení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Celkem vybrané způsoby odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

Graf 23: Nakládání s KO na území SO ORP za období 2008- 2012, využití a odstranění KO

Grafč. 7 Nakládání s KO na území ORP za období 2008-2012, využití a odstranění KO

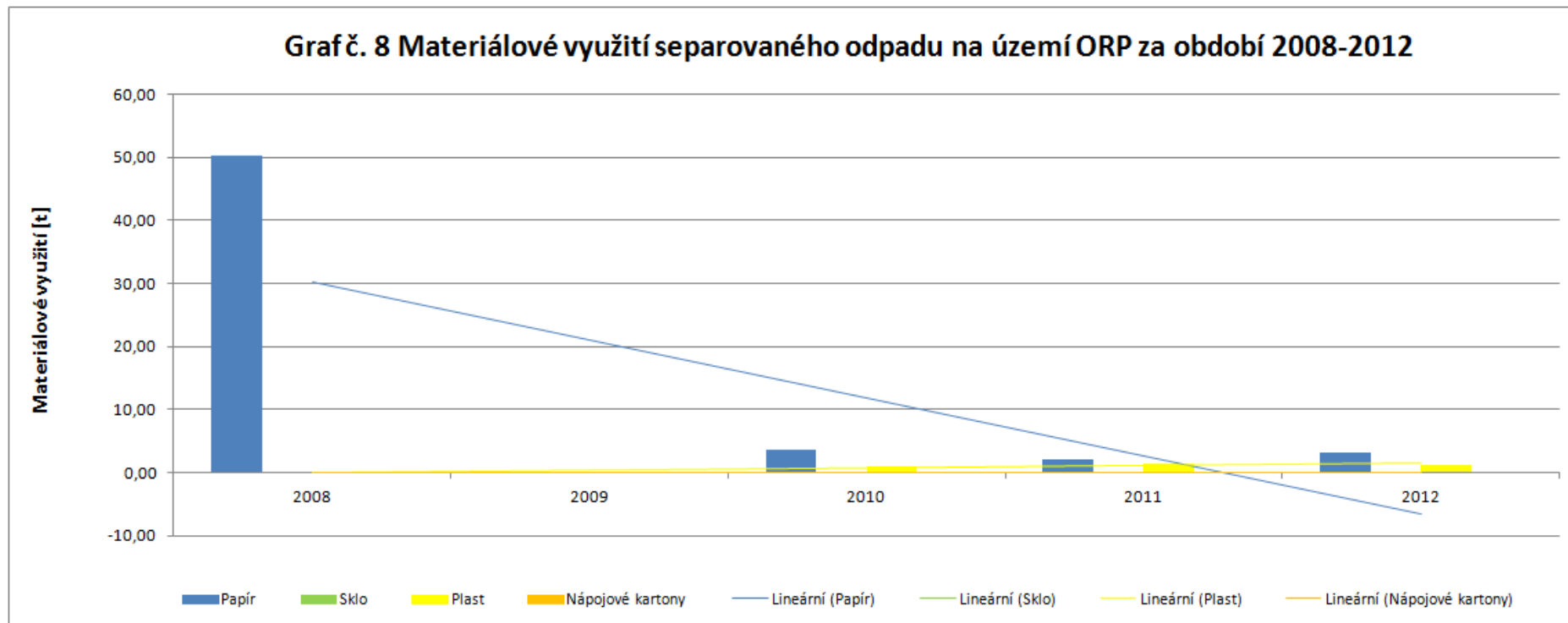
5.2.5. Příloha č. 9 - Nakládání se separovaným sběrem na území ORP za období 2008-2012

Tab. 115: Nakládání se separovaným sběrem na území ORP za období 2008-2012

Nakládání se se- parovaným sbě- rem [t]	Katalogové čís- lo tříděného odpadu	Způsob nakládá- ní s jednotlivými komoditami	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna [%] ↓			
								2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Papír	150101, 200101	Materiálové vyu- žití	50,16	0,00	3,55	2,04	3,21	-100,00	---	-42,54	+57,35
		Energetické vyu- žití	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	-100,00	---	---	---
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
Sklo	150107, 200102	Materiálové vyu- žití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Energetické vyu- žití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
Plast	150102, 200139	Materiálové vyu- žití	0,00	0,00	0,94	1,46	1,14	---	---	+55,32	-21,92
		Energetické vyu- žití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
Nápojové karto- ny	150105	Materiálové vyu- žití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Energetické vyu- žití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

Graf 24: Materiálové využití separovaného odpadu na území SO ORP za období 2008- 2012

Příloha č. 10 - Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem (BRO) a s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (BRKO) na území ORP za období 2008-2012

Tab. 116: Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem (BRO) a s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (BRKO) na území ORP za období 2008-2012

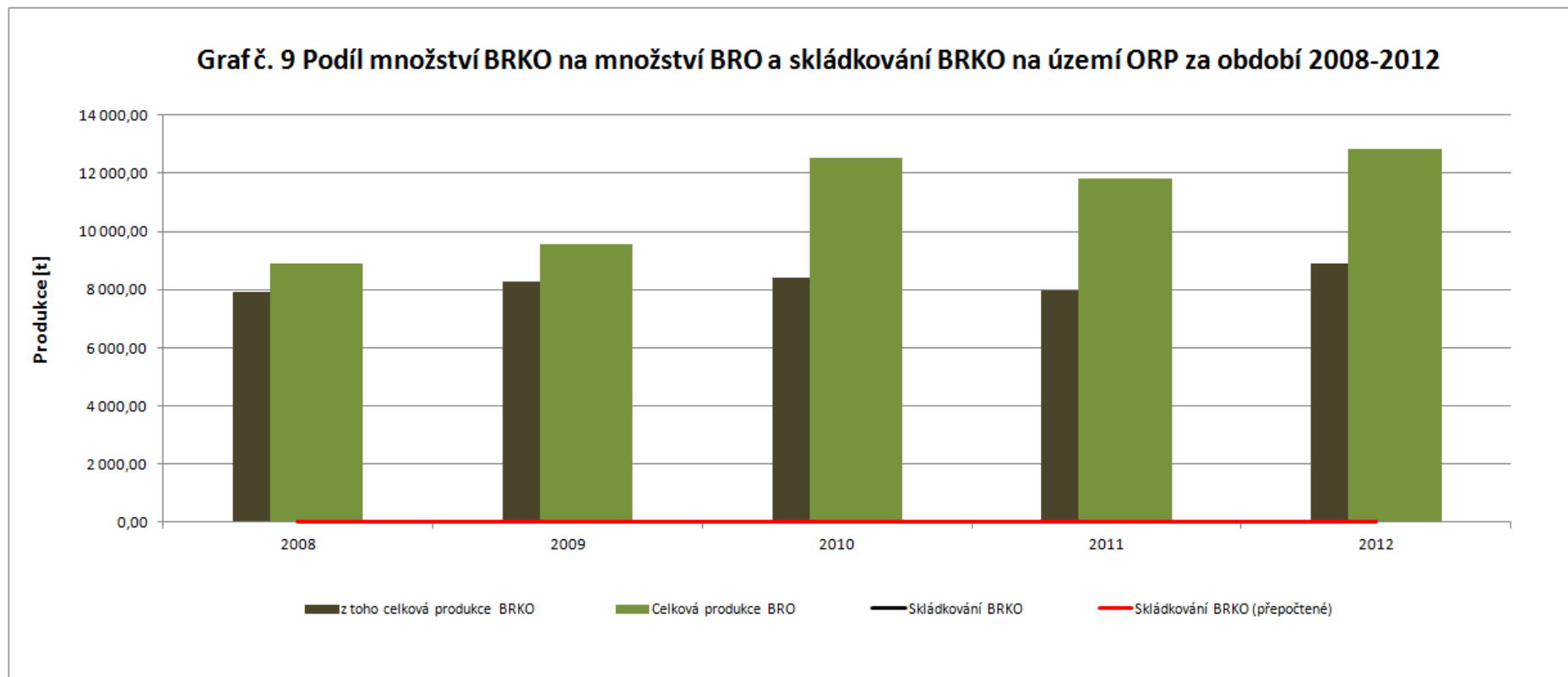
Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cíle POH ČR - difference oproti roku 1995		Způsob nakládání	DZ pro skládkování BRKO 1995	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna [%] ↓			
									2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Nakládání s BRO a BRKO [t]												
BRO	Využití	Materiálové využití		3 015,16	1 344,01	1 659,63	1 638,44	1 622,19	-55,42	+23,48	-1,28	-0,99
		Energetické využití		5,46	0,00	0,00	0,00	0,00	-100,00	---	---	---
	Odstranění	Skládkování (původní hmotnost odpadu)		13,68	50,12	102,64	20,02	1,88	+266,37	+104,79	-80,49	-90,61
		Spalování		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
		Jiné uložení		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---
BRKO	Využití	Materiálové využití		1 078,16	1 291,00	1 418,00	1 442,00	1 441,00	+19,74	+9,84	+1,69	-0,07
		Energetické využití		4,77	0,00	0,00	0,00	0,00	-100,00	---	---	---
									Podíl skládkování a měř. skládkování k DZ 1995 [%] ↓			
	Odstranění	Skládkování	Původní hmotnost od-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2009	2010	2011	2012

			padu											
			Hmotnost odpadu pře- počtená na obsah biolo- gicky rozlo- žitelné slož- ky v odpadu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---	
			Měrné skládkování - pro porov- nání s cílem POH (pře- počteno na obsah biolo- gicky rozlo- žitelné slož- ky v odpadu)	Měrné skládkování BRKO přepočtené na obsah biologicky rozložitelné složky [kg x obyv. x -1]										
				148,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
				Procentuální změna měrného skládkování BRKO na oby- vatele oproti DZ 1995 [%] →							-100,00	-100,00	-100,00	-100,00
										Meziroční změna [%] ↓				
			Spalování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	
										---	---	---	---	
			Jiné uložení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---	---	---	

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

Graf 25: Podíl množství BRKO a skládkování BRKO na území SO ORP za období 2008- 2012

Příloha č. 11- Seznam zkratk použitých v oblasti odpadové hospodářství

BRKO	Biologicky rozložitelný komunální odpad
BRO	Biologicky rozložitelný odpad
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DZ	Datová základna
EU	Evropská unie
ISSaR	Informační systém statistiky a reportingu
KO	Komunální odpad
MOS	Meziobecní spolupráce
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NO	Nebezpečný odpad
OH	Odpadové hospodářství
OO	Ostatní odpad
OPŽP	Operační program životního prostředí
ORP	Obec s rozšířenou působností
PO	Prioritní osa
PrO	Odpady pocházející z průmyslu
POH	Plán odpadového hospodářství
SC	Specifický cíl
SKO	Směsný komunální odpad
ZEVO	Zařízení pro energetické využití odpadů
ŽP	Životní prostředí

6. Téma 4.: Cestovní ruch

6.1. Analytická část

6.1.1. Základní vymezení destinace cestovního ruchu

6.1.1.1. Poloha destinace

Správní obvod SO ORP Litomyšl leží ve střední části Pardubického kraje a jeho přesná poloha je definována v úvodu celé studie. Je součástí turistické oblasti Českomoravské pomezí.

Z hlediska cestovního ruchu je na jednu stranu poloha SO ORP Litomyšl výhodná - nachází se přibližně uprostřed republiky, leží na hlavním silničním tahu I/35 Olomouc - Hradec Králové, přibližně 150 kilometrů od Prahy, 85 km od Brna a asi 50 km od Hradce Králové. Leží na železniční trati Choceň-Litomyšl, popř. je dostupný autobusem ze železniční stanice Česká Třebová. Cesta do České Třebové vlakem trvá přibližně stejně dlouho z Prahy i z Vídně. Na druhou stranu právě poloha v poměrně velké vzdálenosti od Prahy spolu se špatnou časovou dopravní dostupností mohou být a jsou v oblasti cestovního ruchu v SO ORP Litomyšl překážkou.

6.1.1.2. Vymezení destinace

Největším magnetem je z hlediska cestovního ruchu město Litomyšl, jediné město z celkem 35 obcí SO ORP Litomyšl. Obecně lze říci, že SO ORP Litomyšl není z hlediska turismu vymezen správně. Nerespektuje přirozenou spádovost návštěvníků. Například rozdělení důležitých atraktivit, kterými jsou Toulouvcovy maštale a oblast Nových Hradů mezi tři SO ORP může návštěvníky mást. Smysluplnější složení má z tohoto pohledu Mikroregion Litomyšlsko. Tento svazek obcí byl založen již v roce 2001 a zahrnuje ještě těchto dalších šest obcí a měst: Bor u Skutče, Hluboká, Nové Hradky, Perálec, Proseč u Skutče a Zderaz. Podle názorů profesionálů z oblasti cestovního ruchu je i toto území z hlediska turismu malé. Nejvíce se z tohoto pohledu osvědčil dobrovolný svazek obcí Českomoravské pomezí - tedy turistická oblast, jejichž hranice stanovila agentura CzechTourism v roce 1999. Tehdy byla Česká republika rozdělena na turistické regiony a oblasti. Turistické regiony jsou definovány jako „území, pro něž je typický určitý druh cestovního ruchu, který jednotlivé prvky dané oblasti spojuje a sjednocuje, ale zároveň i odlišuje od ostatních regionů“. Výsledkem jednání mezi lety 1998 - 1999 je členění České republiky na 15 turistických regionů, které se mohou dále dělit na turistické oblasti. SO ORP Litomyšl patří do turistického regionu Východní Čechy a právě do turistické oblasti Českomoravské pomezí. Dělení na turistické oblasti slouží v praxi především pro domácí cestovní ruch.

6.1.1.3. Základní charakteristika cestovního ruchu v destinaci

Pro ORP Litomyšl je orientace na cestovní ruch velmi důležitá. Je třeba si uvědomit, že největším magnetem a to nejen v lokálním či regionálním měřítku, ale díky existenci památky UNESCO i mezinárodně, je město Litomyšl. Z celorepublikového hlediska je podstatná ještě oblast Toulouvcových maštálí a Růžový palouček. Zbylé území SO ORP má z hlediska turismu spíš lokální význam, který však nelze zanedbávat.

V oblasti cestovního ruchu je důležitá spolupráce mezi samosprávou, správci památkových objektů a také soukromým sektorem (především oblast služeb).

Město Litomyšl plní základních úkolů samosprávného charakteru (tzv. samostatná působnost) současně i vybrané úkoly místní státní správy. Tato oblast plnění úkolů je zákonnou úpravou označována pojmem "přenesená působnost" obcí. Na oblast cestovního ruchu může mít v ORP Litomyšl vliv činnost těchto odborů: Odbor místního a silničního hospodářství, Odbor výstavby a územního plánování, Odbor kultury a cestovního ruchu (zde především Oddělení státní památkové péče), Odbor školství a sociální péče, Odbor životního prostředí, Odbor živnostenského úřadu, Odbor dopravy a Odbor městských lesů.

Oblast cestovního ruchu však spadá především do samostatné působnosti. V rámci ORP Litomyšl je město Litomyšl v pozici lídra. Důležitá je proto existence Odboru kultury a cestovního ruchu. Poradním orgánem Rady města Litomyšl je Komise pro kulturu, cestovní ruch a spolkový život.

Informační centrum je soukromé, má dvě pobočky - celoroční provoz má IC na Smetanově náměstí, sezónní provoz IC na zámku. Bez důkladné dotace z kasy města se IC neobejde - ročně je v rozpočtu města vyčleněna na provoz IC částka kolem 1 milionu Kč. Další informační centrum v ORP Litomyšl se nachází v Poříčí. V prostoru zdejšího IC také posilovna, kadeřnictví, letní terasa a dětský koutek.

Dalším důležitým hráčem v Litomyšli je Evropské školicí centrum. Jde o obecně prospěšnou společnost města Litomyšl a Evropské aliance YMCA. Hlavní náplní práce této organizace je pořádání kongresů a provozování ubytování v budově zámeckého pivovaru (hotelové i hostelové pokoje).

Nově byla zřízena příspěvková organizace města Litomyšl Zámecké návrší Litomyšl, jejímž hlavním úkolem je provozovat objekty, které byly opraveny díky projektu z IOP s názvem Revitalizace zámeckého návrší. Opomenout nesmíme ani spolupráci s Národním památkovým ústavem, který má ve správě Státní zámek Litomyšl - památku UNESCO. V oblasti propagace je pro Litomyšl velmi důležitá společná propagace v rámci svazku obcí České dědictví UNESCO, Česká inspirace a Českomoravské pomezí. Na tyto četné cestovních aktivity je třeba navázat nabídku dalších obcí ROP Litomyšl. Zatím se tak děje většinou formou tipů na výlet. Postup musí být následující - nejdříve do regionu návštěvníka nalákat na to nej a potom ho zde pomocí doplňkových aktivit zdržet co nejdéle.

Cestovnímu ruchu se věnuje také Mikroregion Toulavcovy Maštale a částečně i Mikroregion Desinka. Jejich aktivit však nejsou nijak koordinovány.

Dříve se marketingu cestovního ruchu věnoval také Mikroregion Litomyšlsko. Dnes se od této praxe upustilo - ukázalo se jako smysluplnější dodržet hranici turistických oblastí a tuto agendu převzalo Českomoravské pomezí. V rámci Mikroregionu Litomyšlsko se řeší např. infrastruktura cestovního ruchu - cyklostezky, cyklotrasy, in-line stezky, případně podpora kulturních akcí, bez kterých bychom si život v naší oblasti nedovedli představit.

Podobný úkol má i svazek obcí Krajem Smetany a Martinů. Orientuje se na budování odpočívadel v jednotlivých členských obcích a tvorbu nejrůznějších produktů především v oblasti cyklo.

Zjevná je také spolupráce s Destinační společností Východní Čechy, Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska a samozřejmě i s agenturou CzechTourism.

Pro cestovní ruch v SO ORP Litomyšl je velmi důležité pořádání nejrůznějších kulturních, sportovních a společenských akcí. Mezi ty nejdůležitější patří: Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl, Zahájení lázeňské sezóny (Lázně ducha), Gastronomické slavnosti M. D. Rettigové, Toulouvcovy prázdninové pátky, Mezinárodní smyčcové kurzy, Putování za studánkami či Setkání na Růžovém paloučku.

6.1.1.4. Předpoklady destinace pro cestovní ruch

Podrobná a přesná analýza nabídky cestovního ruchu je obsahem dalších bodů. V tomto místě si proto dovoluujeme ocitovat část úvodu k publikaci Litomyšlsko, která vyšla v roce 2008. Autorem textu PhDr. Martin Boštík. Jde o krátkou emotivní pozvánku, která přesně vystihuje předpoklady destinace pro cestovní ruch.

„Chodil po světě, svůj kraj nepoznal. Poznal svůj kraj, po světě víc již chodit nemusel.“ Pravdivost těchto slov podtrhuje upřímný vztah mnoha lidí k české krajině. Oblast Litomyšlska není výjimkou. Ba co víc. Na žebříčku oblíbenosti stojí na těch nejvyšších stupních. Návštěvníci sem cestují za přírodními zajímavostmi, historickými památkami, sportovním vyžitím a především kulturním životem. Sounáležitost jednotlivých obcí a jejich společná snaha zlepšovat životní podmínky nakonec dokládá i vznik Mikroregionu Litomyšlsko. Svazek, založený v roce 2001, sdružuje 41 obcí (35 z nich je v SO ORP Litomyšl).

Nahlédneme-li na tento překrásný kout východních Čech z jakéhokoli úhlu, předurčeného zájmy či osobním založením, najdeme pro každého něco zajímavého, podnětného, tajuplného. O pomíjivosti života zapřemýšlí ten, který bude prsty přejíždět po otisku zkamenělých mořských mlžů, jež se dochovali v jílovcích a slínovcích druhohorního stáří. Cesta do pravěku čeká návštěvníka doslova na každém kroku, jak jsme se mohli přesvědčit před několika lety přímo v Klášterních zahradách v Litomyšli. Zkamenělina vzácné prehistorické ryby se tu do svého objevení paleontology stala součástí nově zrekonstruované kamenné zdi. Na vaše objevné toučky čeká přírodní rezervace Toulouvcovy maštale mezi Prosečí, Budislaví a Jarošovem. Hluboké skalní rokle, prameniště a vlhké lesní louky, lesní rybníky i suchá temena skal jsou nejen přírodní zajímavostí, ale podle pověsti zároveň místem, kde se jako údajný lapka ukrýval před svými pronásledovateli Vavřinec Toulouvec z Třemošné – zeman, který na počátku 15. století udělil litomyšlskému špitálu s kostelem Rozesláni sv. Apoštolů významnou nadací. Toulouvcovy maštale jsou jediným větším pískovcovým skalním městem v jižní části východních Čech a proto se stále více lidí nechává pohlitit jeho tajemnou krásou. S bohatou historií je ostatně spojena řada dalších míst. Jako v čase Jiráskovy Filosofské historie se můžete, nejlépe v máji, projít do Nedošínského háje. Ke studánce s kvalitní pitnou vodou vás doprovodí zpěv ptáků hnízdících v lužním lese. A co takhle zažít opravdové putování za studánkami? Ano, řeč je o tradiční lidové slavnosti, kterou je každoročně již od roku 1983 velebeno nejen dílo hudebního skladatele Bohuslava Martinů, ale i umění jeho interpretace převážně dětskými sbory. Je toho opravdu mnoho, co Litomyšlsko může nabídnout. Loučit se s tímto krajem nebývá opravdu lehké. A nemusíte být ani českými bratry, kteří podle pověsti oplakávali nucený odchod

z vlasti na památném Růžovém paloučku u Morašic. Vedle přírodních krás, zachovalých a opravených památek či ukázek lidové vesnické architektury nebo pestrých možností pěších výletů či cykloturistiky to je především život zdejších lidí, kteří navazují na odkaz svých slavných předchůdců a dále jej rozvíjejí. Nejsou to jen pořadatelé Mezinárodního operního festivalu Smetanova Litomyšl, pěvecké sbory či ochotnické divadelní spolky nebo galerie, připomínající odkaz Bedřicha Smetany, Boženy Němcové, Aloise Jiráska, Terézy Novákové, Julia Mařáka a dalších osobností, ale také ti, kteří oprášili a nadále udržují lidové tradice. A nezapomínejme na odkaz další velké postavy českého národního obrození Magdaleny Dobromily Rettigové. Nejde přitom jen o znamenitou českou kuchyni, ale také o otázky rovného přístupu k ženám, což je nadmíru aktuální téma. Společenské změny po roce 1989 probudily také Litomyšlsko k novému životu. Především město Litomyšl se stalo příkladem v ochraně a obnově kulturních památek, ale také ve výstavbě moderní architektury. Stejně tak obce mikroregionu zkrásněly, a to nejen soustavnou péčí o historické památky, ale také o zdejší krajinu a lidové tradice.

Právě ony se znovu staly bohatstvím tohoto kraje, jež může vybízet k hlubšímu poznání minulosti i současného života Litomyšlska. Obsahuje SWOT analýzu zaměřenou na tuto oblast.

6.1.1.5. Potenciál cestovního ruchu v destinaci

Potenciálem cestovního ruchu v destinaci budeme chápat, v souladu se závěry Ústavu územního rozvoje, soubor územních podmínek a předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu (*Ústav územního rozvoje, Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v ČR, rok 2010*). Jde o poměrně složitý systém, do kterého vstupují aspekty přírodního prostředí hodnoty kulturně-historického dědictví i projevy aktuální činnosti lidské společnosti. Celkové postihnutí a kvantifikace tohoto systému jsou sotva možné, protože některé prvky působí nehmotně a neměřitelně (např. genius loci některých míst), u jiných prvků je jejich postižení a významová diferenciací velmi obtížnou záležitostí. Danosti a aktivity vytvářející segmenty potenciálu cestovního ruchu mohou být chápány v různé šíři záběru. V úzkém pojetí jde jen o takové danosti a aktivity, které bezprostředně a přímo ovlivňují cestovní ruch, tedy návštěvu daného území. Sem patří např. existence Zámeckého areálu Litomyšl - památky UNESCO. Naopak široké pojetí uvažuje nejen tento primární typ, ale i aktivity, které působí odvozeně (např. služby a atrakce pro návštěvníky v podzámčí).

Otázka širšího pojetí segmentů potenciálu cestovního ruchu má souvislost s tím, zda některé danosti a aktivity související s cestovním ruchem se mají uvažovat ještě jako součásti potenciálu cestovního ruchu, nebo již jako atributy využití potenciálu cestovního ruchu.

V tomto případě budeme vycházet opět ze závěrů Ústavu územního rozvoje a vydáme se střední cestou. Tak například za součást potenciálu cestovního ruchu budeme považovat nejen turisticky významný zámecký areál, ale i Regionální muzeum v Litomyšli, Městskou obrazárnu, Rodný byt Bedřicha Smetany, Stálou expozici soch Olbrama Zoubka, Toulavcovy maštale či Růžový palouček. Nelze totiž vyloučit, že pro část návštěvnické klientely jsou tyto atraktivní důležitější než vlastní prohlídkové okruhy na zámku.

Naopak již nikoli za součást potenciálu, nýbrž za jeho využití pokládáme např. existenci vyhlídky v chrámu Nalezení sv. Kříže nebo ubytovací kapacity (využívají rekreační hodnoty příslušných území).

Segmenty potenciálu cestovního ruchu lze seskupit do dvou dílčích potenciálů, jimiž jsou:

- a) potenciál atraktivit cestovního ruchu
- b) potenciál ploch a linií ovlivňujících cestovních ruch

K bodu a): Atraktivity cestovního ruchu, které jsou reálným cílem návštěvníků:

- Zámecký areál na Seznamu UNESCO (vč. Městské obrazárny, Stálé expozice soch Olbrama Zoubka, Rodného bytu Bedřicha Smetany, kongresových prostorů)
- Historické jádro města Litomyšl - součást Městské památkové rezervace
- Klášterní zahrady
- Portmoneum - Museum Josefa Váchala
- Proboštský kostel s koncertními varhany
- Piaristický kostel a kolej
- Regionální muzeum v Litomyšli
- Městská galerie Litomyšl v domě U Rytířů
- Lázně ducha Litomyšl
- Touloucovovo náměstí
- Smetanův dům
- Lidový dům
- Moderní architektura v historické Litomyšli
- Muzeum domečků, panenek a hraček
- Nedošínský háj
- Růžový palouček
- Touloucovy a Městské maštale
- Golfové odpaliště v Osíku
- moderní ekumenický kostel v obci Budislav
- Touloucovova rozhledna nedaleko obce Budislav
- kostel sv. Prokopa z počátku 13. století v Chotovicích (jeden z nejstarších na Litomyšlsku)
- ukázky lidové architektury na Litomyšlsku
- významné kulturní a společenské akce

K bodu b): Tento druhý sektor je vyhraněně potenciální. Neupíná se na konkrétní objekty, nýbrž na širší územní předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Vychází z toho, že různé plochy mají různý obecný význam pro cestovní ruch.

Reliéf SO ORP Litomyšl je charakteristický pahorkatinným až vrchovinným rázem severního okraje Českomoravské vysočiny (respektive její podsoustavy Svitavské pahorkatiny a územní jednotky Loučenské tabule). Krajina v okolí Litomyšle je mimořádně cenná pro velké množství neopakovatelných přírodních, historických i kulturních hodnot. Nadmořská výška Litomyšle se pohybuje mezi 347 až 370 m n. m. Okolní terén se vyznačuje velkou rozmanitostí a podstatnou měrou je ovlivněn činností říčního toku Loučné (kdysi Trstěnice), která Litomyšlí protéká od východu k západu. Litomyšl a její nejbližší okolí spadají do povodí řeky Labe. Litomyšlsko se nachází v klimatické oblasti mírně teplé, mírně vlhké, s intenzivním využíváním zemědělských půd.

Vymezení: částečně členitá vrchovinná krajina s lesy, loukami a pastvinami, s četnými vyhlídkovými body, částečně krajina plochým reliéfem, s vysokou estetikou danou střídáním lesů, luk a rybníků - velmi vhodná pro cykloturistiku.

Výhodou pro cestovní ruch je napojení SO ORP Litomyšl na silnici první třídy i na železnici. V SO ORP Litomyšl neexistuje mnoho ploch, které by tvořily vážné překážky v rozvoji cestovního ruchu. Do SO ORP Litomyšl spadá částečně také oblast Toulouvcových maštálí, které mají statut přírodní rezervace.

6.1.1.6. Obecné trendy cestovního ruchu a jejich předpokládaný dopad na cestovní ruch v destinaci

Cestovní ruch ovlivňuje řada faktorů, od ekonomických přes demografické, sociologické a politické faktory až např. po změny ve vnímání ekologických ukazatelů. Níže naleznete přehled aktuálních trendů, které bezprostředně ovlivňují a budou ovlivňovat oblast cestovního ruchu v příštích letech (*Tvorba a propagace nových produktů pro příjezdový cestovní ruch, agentura CzechTourism, rok 2014*).

- Generace Y (někdy také zvaná „millenials“), lidé narození v období od první poloviny 80. let do prvních let po roce 2000, aktuálně tedy věková skupina v rozmezí 18–30 let, je více zaměřena na městskou turistiku, často cestuje za svými zájmy a koníčky, s přáteli a v organizovaných skupinách.
- Senioři jsou nezadržitelně rostoucí vysoce náročná součást bonitní klientely. Pro starší generaci je zásadní kvalita služeb, netoleruje špatné služby. Je to bonitní a zároveň velmi náročná klientela zaměřená na odpočinek a relaxaci, preferující klidnější, nepřelidněné destinace.
- Vícegenerační cestování stárnoucí generace „babyboomers“, narozené po druhé světové válce – se zvyšujícím se věkem tato skupina častěji cestuje s rodinou, zahrnující několik generací. Poskytovatelé služeb se tedy budou muset připravit na to, aby byli schopni uspokojit nároky
- a potřeby několika generací zároveň – od dětí až po seniory.
- Roste podíl turistů s dostatkem peněz a nedostatkem času, „money rich – time poor“, což nahrává kratším městským pobytům s výjezdy za okolními turistickými atraktivitami. Opět mírně vzrůstá i poptávka po all-inclusive balíčcích, které zajistí bezstarostný odpočinek a relaxaci, úlevu od vysokého pracovního vytížení, lehce tedy zmírňuje dosud dominantní trend nezávislého cestování.
- Rostoucí je zájem o luxusní cesty – bonitní klientela vyhledávající luxusní služby i v cestovním ruchu bude podle předpokladů dále růst a rozšiřovat se mimo tradiční země – USA, Japonsko a evropské země – do nových zdrojových zemí, jako je zejména Čína.

Nové hodnoty ovlivňující tvorbu produktů v oblasti cestovního ruchu:

Změna způsobu života, hodnotového systému společnosti a preferencí v oblasti trávení volného času s sebou přináší potřebu reflexe těchto změn v podobě turistických produktů vytvářených jednotlivými touroperátory a destinacemi. Aktuálně se jedná zejména o následující hodnoty a postoje, které by měl připravovaný produkt respektovat:

- Hledání a konzumace zážitků se stala nedílnou součástí společenského statusu řady lidí a hledání jedinečných zážitků je ještě posilováno jejich bezprostředním sdílením s přáteli, rodinou a známými na sociálních sítích. V ideálním případě pak jde o zážitky, které jejich známí a přátelé nemají. Roste také zájem o zážitky dobrodružnějšího charakteru, např. v podobě letů balónem, raftingu apod.
- Roste význam „autentických zážitků“ umožňujících turistům aktivní zapojení a kontakt s místními obyvateli, chtějí se účastnit, a ne být pouhými diváky, být součástí každodenního života dané destinace.
- Roste význam cestování jako součásti snahy o sebezlepšení – nejen jako formy odpočinku a relaxace, ale jako formy investice do osobního rozvoje, ať již z hlediska zdraví, vzdělání, rozvoje vybraných dovedností, či rozšíření kulturního přehledu.
- Turisté očekávají možnost volby a úpravy programu na míru, možnost variantního výběru z širokého spektra aktivit v destinaci a vytvoření programu na klíč. Ze strany organizátorů požadují větší flexibilitu a individuální přístup v přípravě itineráře, avšak s pohodlím a bezpečím organizovaného programu.
- Stále vzrůstá důraz na hodnotu získanou za zaplacenou částku – „value for money“. Cílem není dosažení nejnižší ceny, ale důraz na kvalitu poskytovaných služeb. Se „zcestovalostí“ se zvyšuje náročnost a kritičnost turistů, vzájemné srovnávání jednotlivých destinací, jejich nabídky a kvality poskytovaných služeb.

Z výše uvedeného lze odvodit, že orientace na městský cestovní ruch je dobrá cesta. Bylo již zmíněno výše, že největším magnetem pro SO ORP Litomyšl je samotné město Litomyšl.

Města se jako turistický cíl začala sama vnímat počátkem 20. století. Vidíme, že ta z nich, která tuto roli aktivně využila, pak mohla těžit a dodnes těží z výrazného ekonomického růstu. Investice do infrastruktury cestovního ruchu, správy a údržby památek i zkvalitňování doprovodných služeb představují přínos nejen pro návštěvníky měst, ale i pro jejich obyvatele a naopak – jakákoliv investice zvyšující kvalitu života obyvatel města přispívá pozitivně také k jeho návštěvnosti. Zisk plyne městům ze všech atraktivit a aktivit, které svým návštěvníkům nabízejí, včetně celého řetězce navazujících služeb. Řada měst proto nyní vnímá cestovní ruch jako způsob diverzifikace své ekonomiky a prostředek k vytváření nových pracovních míst. Mnoho z nich prochází procesem regenerace a rozvíjí možnosti trávení volného času a zábavy, které se pak stávají součástí nabídky dané destinace. Je však třeba je založit na jedinečných charakteristikách konkrétních měst – jejich unikátnosti, která je bude pro návštěvníky činit odlišitelnými od masy obdobných městských destinací.

Přínos cestovního ruchu ke světovému hrubému domácímu produktu představuje dle odhadů UNWTO (United Nations World Tourism Organization) cca 5 %, u vyspělých zemí s výrazným za-

měření na cestovní ruch až 10 %. Z hlediska zaměstnanosti pak vytváří 6–7 % pracovních míst. Z hlediska perspektivy dalšího rozvoje cestovního ruchu lze konstatovat, že toto odvětví rostlo v posledních letech rychleji než světová ekonomika celkově, v roce 2013 došlo k 4 % nárůstu zahraničních cest a pro rok 2014 se očekává další růst ve výši 4–5 %, pro střední Evropu se pak odhad pohybuje v rozmezí 2–4 %. Podle dlouhodobého výhledu UNWTO do roku 2030 lze očekávat průměrný roční nárůst příjezdů ve výši 3,3 %. Je zároveň důležité si uvědomit nejen to, že v současnosti cestuje celá jedna třetina světové populace, ale zejména to, že dvě třetiny zatím necestují.

Městský cestovní ruch se v současnosti ukazuje jako velmi dynamicky se rozvíjející segment cestovního ruchu – od roku 2009 vykázal relativní nárůst objemu o 47 % a organizované zájezdy vzrostly o 27 %, obojí zejména v důsledku nově se rozvíjejících trhů, jako jsou Čína či Rusko. Vedle toho tradičně největší segment cestovního ruchu – letní dovolené u moře – vzrostl pouze o 12 %, a to zejména díky východoevropským turistům. Venkovská turistika vlivem evropské ekonomické krize zaznamenala dokonce pokles o 10 %.

Spolu s bouřlivým rozvojem městského cestovního ruchu obecně přestává být tento segment pouze otázkou největších světových center jako vstupních bran do destinace, jako tomu bylo v minulosti, ale vzrůstá zájem o tzv. sekundární města. Významnou roli hrají v tomto směru nízkonákladové letecké společnosti a zkvalitnění dopravy obecně, které činí tato města globálně dostupnějšími. Jakmile se zvýší povědomí o těchto městech, mohou o ně začít jevit zájem silnější dopravci a dále posílit jejich pozici. Těchto „regionálních center“ je však po světě celá řada, o to větší a tvrdší tak bude do budoucna v této oblasti konkurence.

Význam městského cestovního ruchu v ČR a předpoklady jeho dalšího rozvoje

Městský cestovní ruch představuje základní prvek všech forem poznávacího cestovního ruchu a v posledních letech se v ČR výrazně profiluje zejména směrem k zahraničním návštěvníkům. Význam městského a kulturního cestovního ruchu pro Českou republiku zohledňuje i Koncepce státní politiky cestovního ruchu na období 2007–2013, kde je tento druh cestovního ruchu uveden z hlediska předpokladů ČR na prvním místě, jako klíčový prvek nabídky ČR jako turistické destinace.

Na základě ankety zaměřené na oblast městského cestovního ruchu, kterou uspořádalo TTG mezi zástupci cestovního ruchu z vybraných měst ČR, lze shrnout aktuální vývoj a trendy v této oblasti u nás do následujících bodů:

- Městská turistika se svým způsobem stává fenoménem posledních let a krátkodobé pobyty ve městech ČR nyní zažívají velký boom.
- Roste kvalita infrastruktury cestovního ruchu a profesionalita poskytovatelů služeb. Kvalitní infrastruktura a služby vč. vstřícného a ochotného personálu jsou již ze strany návštěvníků považovány za standard. Důležitá je nyní ochota poskytovat na recepcích hotelů a v informačních centrech informace o všech možnostech naplnění volného času ve městě.

- Klasickým historickým památkám a muzeím roste konkurence v podobě industriálních staveb. Aby byly nadále konkurenceschopné a atraktivní, musí návštěvníkům poskytnout zážitek, příjemné překvapení.
- Částečně ubývá skupinové turistiky, posilují individuální návštěvníci, což představuje novou výzvu pro cestovní kanceláře, které musí přijít s novými myšlenkami a nápady.
- Nejosvědčenější formou propagace je doporučení příbuzných a známých – osobní zkušenost vítězí nad marketingovými frázemi.
- Turistům se líbí tam, kde se dobře žije i místním, zajímá je to, co je pro město typické a originální, jeho osobitý charakter. Image daného města je potřeba přetavit do podoby konkrétních produktů, kterými mohou města podpořit rozvoj cestovního ruchu v dané destinaci, konkrétní nabídky jsou pak již na podnikatelích.
- Výrazněji se prosazuje také cestování za akcemi. Městské samosprávy by neměly podceňovat význam městských akcí. Měly by navázat na místní tradice a specifika a podporovat je. Turisté jsou spokojeni tam, kde jdou služby a akce prvotně dělané pro místní.
- Aktivní přístup měst k rozvoji cestovního ruchu se vyplácí – ať již má formu vytváření speciálních balíčků jako v Olomouci (př. pobytový balíček Májová Olomouc a využití citylight vitrín pro propagaci Olomouce v dalších městech), či rozvoje infrastruktury a podpory významných kulturních akcí (př. revitalizace areálu Dolní oblasti Vítkovic a podpory festivalu Colours of Ostrava), přispívají tak ke zvýšení návštěvnosti města i prodloužení pobytu návštěvníků ve městě.
- Nutným předpokladem rozvoje cestovního ruchu ve městech je spolupráce a koordinace aktivit všech subjektů cestovního ruchu, které v dané destinaci působí, i jejich propojení a spolupráce v širším měřítku, přesahujícím hranice města.

Lze říci, že orientace na městský cestovní ruch je dobrou volbou - z výše uvedeného vyplývá, že pomůže nejen městu Litomyšl, ale také atraktivitám v blízkosti Litomyšle, tedy minimálně celému SO ORP Litomyšl. Pokud se sázka na městský cestovní ruch povede, bude to mít vliv na mnohem širší oblast - zcela jistě minimálně na turistickou oblast Českomoravské pomezí, dost pravděpodobně i na oblast Pardubického kraje.

6.1.1.7. Nejvýznamnější trendy ovlivňující destinaci

Nejvýznamnější trendy, které ovlivňují SO ORP Litomyšl vycházejí především z trendů pro městskou turistiku, které jsou doplněny krátkodobými výlety za poznáním lidové architektury, cyklovýlety či putováním na nejrůznější akce, tedy za zážitky.

- poznávání historie
- kulturní cestovní ruch
- lázně ducha - odpočinek, aktivní odpočinek, relaxace
- kongresový a incentivní cestovní ruch
- cykloturistika
- hipoturistika
- agroturistika

Návštěvníci musí nejdřív ORP Litomyšl objevit - nalákat je musíme na nej - a poté se je pokusit zdržet alespoň několik nocí. Důraz na městskou turistiku spojenou s Litomyšlí však nevylučuje, že někteří návštěvníci nebudou chtít bydlet ve městě a raději zvolí alternativu bydlení na vesnici či na farmě.

6.1.2. Analýzy nabídky cestovního ruchu v turistické oblasti

6.1.2.1. Kulturně historické památky (hrady, zámky, církevní památky, muzea, galerie, rodáci)

Zámecký areál Litomyšl - památka UNESCO

Zámek Litomyšl

Litomyšlský zámek, národní kulturní památka a památka UNESCO, je hlavní dominantou města a jednou z nejvýznamnějších památek renesance u nás. Historie osídlení zámeckého návrší a pozdějšího zámku je s historií města neodmyslitelně spjata po celou dobu jeho existence. Dnes je zámek jedním z turistických magnetů, které do Litomyšle každoročně přitahují tisíce turistů. Zámek je v majetku státu a ve správě Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště Sychrov. Okolní budovy jsou v majetku města Litomyšl.

Sezónnost:

Zámek je veřejnosti otevřen od dubna do září, mimo otvírací dobu je prohlídka možná po telefonické dohodě (i v zimě).

Stálá expozice soch Olbrama Zoubka v zámeckých sklepeních

Rozsáhlé sklepení zámku Litomyšl je exklusivním prostorem s neopakovatelnou atmosférou, nabízející relaxaci a odpoutání myšlenek od všedních starostí. Sály díky vysokým klenutým stropům nevyvolávají stísněné pocity, naopak svou majestátností působí na návštěvníky uklidňujícím dojmem. Sklepení bylo dlouhá léta veřejnosti nepřístupné. Teprve po společenských změnách v devadesátých letech se otevřelo návštěvníkům - dnes je zde expozice sochaře Olbrama Zoubka - prostřednictvím audioprůvodců vás expozicí provede sám Mistr Zoubek. Expozici doplnilo v roce 2014 Srdce pro Václava Havla autorů Lukáše Gavlovského a Romana Švejdy. V klimaticky vhodném prostředí zámeckého sklepení na lahvi dozrává unikátní řada vín Chateau Litomyšl. Vína pocházejí z produkce moravských vinařství, vyrobena byla v limitovaném množství pouze pro tuto řadu. Ochutnat a zakoupit si je můžete při každé návštěvě zámeckého sklepení. Sběrka je v majetku města Litomyšl, provozuje Smetanova Litomyšl, o.p.s.

Sezónnost:

Zámecké sklepení je otevřeno od dubna do října. Doprovodné výstavy a akce probíhají o Velikonočních a na Vánoce.

Městská obrazárna Litomyšl

Městská obrazárna se nachází v západním křídle druhého patra zámku. Je zde možné shlédnout nejcenější část sbírky českého výtvarného umění 19. a 20. století, kterou město Litomyšl budovalo od 20. let 20. století. Od obrazů litomyšlského rodáka Julia Mařáka se přes skvosty české moderny, jako jsou díla Josefa Čapka, Emila Filly, Jana Zrzavého, Františka Tichého, Václava Špály a mnoha dalších, návštěvník seznámí i s obrazy a sochami z nedávného období. Obrazárnu spravuje příspěvková organizace města Litomyšl s názvem Městská galerie Litomyšl.

Sezónnost:

Otvírací doby kopírují otvírací doby Státního zámku Litomyšl.

Rodný byt Bedřicha Smetany

V přízemních prostorách bývalého zámeckého pivovaru, kde se v roce 1824 narodil Bedřich Smetana, je zřízena expozice, která připomíná dobu skladatelova dětství v Litomyšli. Návštěvníkovi se snaží přiblížit atmosféru tehdejší domácnosti Smetanových, rodinný život, s ním související události a ve výběru pak také jejich odraz ve Smetanově tvorbě. V hlavních rysech jsou přestaveny též ostatní Smetanovy "domovy" (Jindřichův Hradec, Růžkovy Lhotce, Plzeň, Praha, švédský Göteborg, Jabkenice). Stálá expozice je obohacena stálým interaktivním dětským doprovodným programem Proč bychom se netěšili...". Rodný byt Bedřicha Smetany je majetkem města Litomyšl a spravuje ho Regionální muzeum v Litomyšli, příspěvková organizace Pardubického kraje.

Sezónnost:

Rodný byt Bedřicha Smetany je pro veřejnost otevřen od dubna do září. Prohlídky mimo otevírací dobu jsou možné pro skupiny minimálně 10 osob po předchozí telefonické dohodě.

Církevní památky

Kostel Nalezení sv. Kříže

Piaristický chrám je dominantou celého města. Postaven byl v letech 1714-1722 podle plánů Giovanniho Battisty Alliprandiho. Chrám dokončil František Maxmilián Kaňka. Za sochařskou výzdobu reprezentativní stavby zodpovídal Matyáš Bernard Braun. Kostel velmi utrpěl požáry zejména v letech 1775 a 1814. Až v letech 1836-1837 dostal charakteristické zakončení svých věží. V 80. letech 20. století hrozilo nebezpečí, že Litomyšl o tuto památku přijde. Po revoluci se naštěstí kostel podařilo zachránit. Rekonstrukce interiéru byla dokončena v roce 2014. Připravuje se zde diecézní muzeum Andělů na návrší, opravují se cenné varhany a zpřístupněna bude i jedna z věží.

Kostel Povýšení sv. Kříže

Proboštský kostel je součástí areálu bývalého augustiánského kláštera a jedinou památkou gotické Litomyšle předhusitské. Svědčí o vysoké kultuře doby biskupské. Byl zbudován v letech 1356-76 a utrpěl několika požáry. Podoba kostela je renesanční s barokní a novogotickou vnitřní výbavou. Mezi lety 1995 - 2000 probíhala velká oprava kostela a proboštsství. Budovy dostaly novou fasádu, v kostele byla osazena nová dlažba a odkryty nalezené nástěnné malby. V roce 2000 byly vysvěceny také nové varhany, které patří k největším ve východních Čechách. Kostel dnes slouží k církevním obřadům a nepravidelně ke kulturním akcím.

Kostelík Rozeslání sv. Apoštolů

Gotický kostelík z konce 14. století je mnohokrát stavebně upravovaný. Jeho dnešní podobu určily zásahy z let 1834-42, kdy byla přistavěna věž s předsíní. Kostel sloužil potřebám městského špitálu, který stával na tomto náměstí zřejmě již v polovině 14. století. Podle pověsti je zde pohřben Vavřinec Toulovec z Třemošné, který byl loupeživým rytířem – v mládí podnikal výpravy až na Moravu a před pronásledovateli se ukrýval ve skalách u Budislavi, v tzv. Toulovcových maštálích. Ve stáří ho prý tížilo svědomí a odkázal špitálu roční rentu, kterou zajišťovaly výnosy z jeho statků v okolních vesnicích.

Kostel sv. Anny a městský hřbitov

Hřbitovní kostel sv. Anny je barokní stavbou z let 1670-72; byl upravován na konci 18. století (zazdívká oken presbytáře, předsíňka z roku 1800) a opravován v roce 1872. Dochovaná výzdoba kostela je částečně původní ze 70. let 17. století (boční oltáře), dnešní hlavní oltář je až z roku 1795. Hřbitov okolo kostela byl do těchto míst postupně přenesen po josefínských reformách, definitivně teprve v roce 1831. Dnešní rozlohu získal hřbitov rozšířením v letech 1887-90. Na litomyšlském hřbitově dnes najdeme řadu hrobů slavných osobností i řadu výtvarně zajímavých náhrobků. Je zde pohřbena dcera Aloise Jiráska Mařenka, dcery Terézy Novákové, Magdalena Dobromila Rettigová stejně jako řada dalších umělců, vědců a významných občanů města. U zdi kostela sv. Anny je několik hrobů předních členů piaristického řádu.

Židovský hřbitov

Téměř zapomenutý židovský hřbitov z roku 1876 leží severně od středu města. Židovská komunita v Litomyšli byla zlikvidována za druhé světové války, kdy se na židovském hřbitově také asi naposledy pohřbívalo (další židovská památka, synagoga z let 1909-10, stojící ve městě, ustoupila později stavbě sídliště na Komenského náměstí). Hřbitov není udržován - podařilo se obnovit pouze hřbitovní zeď a pár náhrobků.

Kostel Boží lásky v obci Budislav

V centru Toulouvcových maštalí - v obci Budislav - se nachází moderní kostel Boží lásky, který byl otevřený v 90. letech minulého století. Kostel je ekumenický a má půdorys ve tvaru srdce.

Kaple Marie Lurdské

V Končinách nedaleko obce Sloupnice je působivá, 150 let stará, kaple Marie Lurdské s křížovou cestou a studánkou pramenité vody.

Další historicky cenné církevní památky:

Kostel sv. Petra a Pavla v Morašicích z konce 14. století (se sochou Jana Nepomuckého a zbytky bývalé rotundy)

V roce 1226 je v místě doložena tvrz a rotunda. Výstavba rotundy, podle bývalého morašického faráře p. Malého, spadá do období výstavby kostela v Litomyšli, tedy cca okolo roku 855. Rotunda byla zbourána v roce 1834. Nejvýznamnější památkou v obci je kostel sv. Petra a Pavla, který je doložen v roce 1321. Do dnešní podoby byl kostel několikrát přestavovaný.

Kostel sv. Martina se zvonící v Dolním Újezdu z poloviny 13. století (původně románský tribunový kostel)

Historie obce sahá k roku 1167, kdy je zmiňována jako Újezd na Lubném v listině krále Vladislava. Staletou minulost obce dokládá také několik stavebních památek, z nichž je nejvýznamnější a nejvýraznější farní Kostel sv. Martina. K původně románské stavbě z 1. poloviny 13. století byl ve 14. století přistavěn gotický presbytář, jsou zde i prvky renesanční a barokní. Kostel je obklopen hřbitovem, do kterého se vchází raně barokní zvonící. Novodobé umění nalezneme u jednoho z hrobů, jedná se o sochu od sochaře Olbrama Zoubka.

Kostel sv. Víta v Makově - původní stavba z 11. století, interiér zdobí obraz Mikoláše Alše

První písemná zmínka o Makově je datována rokem 1349. Dominantou Makova a okolí je Kostel sv. Víta, jehož historie údajně spadá do počátku druhého tisíciletí. Původně románský kostel byl několikrát přestavován a upravován, poslední opravu kostel prodělal v roce 1999, kdy byl zhotoven nový krov a střecha a „dostal“ novou fasádu. Výška věže kostela je 42 metrů.

Kostel sv. Bartoloměje a budova pozdně barokní fary v místní části obce Poříčí - Mladočově

První zmínka o Mladočovu je z roku 1394. Tento údaj se vyskytuje v dokumentech týkajících se tehdy založeného litomyšlského biskupství. Celému okolí vévodí mladočovský kostel sv. Bartoloměje. Právě tento kostel je nejstarší stavbou obce. Jedna jeho část, mající známky románského slohu, byla postaven kolem roku 1250. Prostranství mladočovské návsi tvoří kromě zmíněného kostela také pozdně barokní budova fary postavena v roce 1788 a objekt bývalé školy, který je využíván jako rekreační zařízení s kapacitou sto lůžek.

Kostel sv. Václava v Cerekvici nad Loučnou

Farní kostel sv. Václava je připomínán již roku 1358. Snad to byla původně kaple. Byla dřevěná. Roku 1576 byla vystavěna kamenná věž (za hraběte Vratislava z Pernštejna). Měla 4 zvony, nejstarší z roku 1473, zvon sv. Václava z roku 1567, malý (klekánský) a ještě jeden menší zvon. Dne 19. května 1840 vznikl rozsáhlý požár, který zničil skoro celou ves. Z kostela nezůstalo skoro nic. Byly zničeny zvony, varhany, kancionály, hudební nástroje, oltář i obrazy. Podařil se zachránit jen archiv (matrika). Byla povolena stavba nového kostela roku 1845. Roku 1846 byl zhotoven stavební plán a roku 1847 se začal stavět kostel nový už zděný, prostornější, který stojí dodnes. 22. prosince 1850 byl slavnostně vysvěcen, aby sloužil na další léta všem věřícím. Nové zvony posvětil královéhradecký biskup na jména Václav, Antonín a Kajetán.

Kostel sv. Mikuláše v obci Čistá

Původní ještě dřevěný kostel, ve kterém roku 1408 působil kněz premonstrát Rudolf (Petr Kdulinec šlechtic z Ostroměře) z Litomyšle, byl postupně přestavován na zděný. Roku 1583 dal postavit majitel litomyšlského panství hrabě Vratislav z Pernštejna gotické kněžiště kostela zděné. Na paměť této stavby je v kostelní klenbě vytesán jeho erb i erb jeho manželky Manriky de Lara. Nový majitel panství hrabě Trautmansdorf byl též milovníkem umění. Dal roku 1740 pokyn ke stavbě nového kostela. Byla vystavěna hlavní a příční loď. Po dokončení stavby, ale kostel i fara vyhořely. Obě budovy byly opraveny a ke kostelu přistavěny dvě postranní lodě a vyvýšena věž na 37 m. Oprava byla ukončena roku 1772. Hrabě František Václav Trautmansdorf dal též ulít dva zvony, které byly ještě v roce 1745 vytažena na věž. Celková oprava kostela, která zabránila úplné zkáze, byla započata v roce 1990 a probíhá dodnes.

Kostel sv. Filipa a Jakuba, dřevěná zvonice v obci Jarošov

Vznik Jarošova se však datuje kolem roku 1350 - 60. Byl to zřejmě pouze dvůr nebo tvrz v západní části obce. Na přelomu 14. a 15. století si zřejmě koupil ves Jarošov (spolu s Budislaví, Mladočovem a Desnou) rytíř Toulovec z Třemošné. Toulovec byl osoba opředená mnoha pověstmi i známá z historických záznamů. Své bohatství získal údajně loupením převážně na Moravě a před odvetným nájezdem Moravanů se skrýval v těžce přístupných Budislavských roklích a skalách, z nichž

část leží na katastru Jarošova. Nejznámější útvar je zde pískovcová plotna stolu a čtyři sedadla - Toulovcův stůl. Ve svém loupeživém mládí patrně bydlel v Jarošovské tvrzi. V stáří se stal početným litomyšlským občanem, který zde vykonal mnoho dobrých skutků. Zvonička v centru obce je z roku 1804.

Muzea a galerie

Dům U Rytířů na Smetanově náměstí

Dům U Rytířů byl postaven v renesančním slohu ve 40. letech 16. století. Je jedním z nejkrásnějších domů v Litomyšli a jedním ze skvostů renesanční architektury v Čechách. Po požáru v roce 1540 si jej postavil kameník Blažek. Původní vzhled domu doplňoval vysoký renesanční štít, nahrazený dodnes zachovanou empírovou atikou. Kamenná fasáda je zdobena reliéfní dekorativní a figurální výzdobou. Podle postav dvou ozbrojenců dostal dům své dnešní jméno, proslavené hlavně díky povídce A. Jiráska - U rytířů. V interiéru se dochoval renesanční kazetový strop a reliéfně zdobené kamenné pilíře. Od dokončení rekonstrukce slouží jako výstavní síň Městské galerie Litomyšl.

Sezónnost:

Městská galerie Litomyšl má otevřeno celoročně. Často také pořádá doprovodné akce k jednotlivým krátkodobým výstavám včetně komentovaných prohlídek.

Regionální muzeum v Litomyšli

Muzeum se nachází na zámeckém návrší v Litomyšli v budově někdejšího piaristického gymnázia, bylo založeno již v roce 1891. Získalo všeobecné vlastivědné zaměření s působností na město a okolí. V roce 2004 bylo dosavadní městské muzeum přeměněno na regionální s působností na území okresu Svitavy a jeho zřizovatelem se stal Pardubický kraj. V letech 2012–2014 prošlo nákladnou generální rekonstrukcí. Nachází se zde také prostory pro krátkodobé výstavy.

Sezónnost:

Regionální muzeum působí celoročně.

Portmoneum - muzeum Josefa Váchala

Muzeum se nachází v ulici T. Novákové nedaleko Klášterních zahrad. Historie Musea Josefa Váchala začíná v roce 1920, kdy důchodenský úředník, amatérský tiskař a milovník umění Josef Portman zve do Litomyšle svého přítele, malíře, grafika a spisovatele Josefa Váchala, a žádá ho o vyzdobení stropů a stěn dvou místností svého domu. Výsledkem jsou stěny se sytě barevnou výmalbou zobrazující výjevy z různých náboženských nauk a mytologie v na první pohled nesourodém spojení s postavami ďáblů, skřetů či duchů. Dům zachránilo, a jako muzeální expozici ho provozuje, nakladatelství Paseka.

Sezónnost:

Portmoneum je pro veřejnost otevřen od dubna do září. Prohlídky mimo otevírací dobu jsou možné po předchozí telefonické dohodě.

Muzeum domečků, panenek a hraček

Muzeum bylo otevřeno v roce 2013. Najdete ho v jednom z měšťanských domů v ulici Jiráskově č. 4 naproti zámeckému pivovaru, čímž je součástí zámeckého návrší. Expozice zahrnuje sbírku MUDr. Dobromily Filové a obsahuje exponáty od roku 1850 po současnost. Na zhruba 250 metrech čtverečních je v šesti místnostech vše, co „maminky“ panenek potřebovaly v jednotlivých obdobích ke hře.

Regionální muzeum vesnice

Regionální muzeum vesnice v Dolním Újezdě nabízí exponáty typické pro selskou domácnost od 17. století do vzniku ČSR, s několika doklady od první zmínky o Újezdu na Lubném v listině krále Vladislava I. k roku 1167. Exponáty jsou převážně z Mikroregionu Litomyšlsko Desinka a blízkého okolí. Připomenuty jsou události Selského povstání na Litomyšlsku v roce 1680. Je zde ukázka typických vesnických řemesel a připomenuta tradice pěstování lnu a jeho zpracování, ale také malá ukázka z historie hasičských sborů. Historická zemědělská technika je z části v expozici na sýpkách a větší stroje jsou umístěny na podstáji a ve dvoře objektu.

Seznam muzeí a galerií:

Městská galerie Litomyšl v domě U Rytířů (Smetanovo nám. 110, Litomyšl)

Městská obrazárna (2. patro zámku Litomyšl)

Regionální muzeum v Litomyšli - výstavní sály (Jiráskova 9, Litomyšl)

Galerie Miroslava Kubíka (Smetanovo náměstí 71, Litomyšl)

Galerie Zdeněk Sklenář (Mariánská 1019, Litomyšl)

Galerie Kroupa (Smetanovo nám. 60, Litomyšl)

White gallery (Osík u Litomyšle)

Portmoneum - Museum Josefa Váchala (Terézy Novákové 75, Litomyšl)

Červená věž - areál Fakulty restaurování (Jiráskova 3, Litomyšl)

Piaristická kolej na zámeckém návrší

Zámecký pivovar Litomyšl - výstavní sály pro krátkodobé výstavy

Zámecká jízdárna Litomyšl - luxusní výstavní sál pro krátkodobé výstavy

Aelier Duke Bohemia (Nádražní 1153, Litomyšl)

Galerie de Lara (Smetanovo náměstí 137, Litomyšl)

Galerie Na Schodech (Nádražní 1217, Litomyšl)

Galerie Sofia - Antik Hotel Sofia (Lidická 113/1, Litomyšl)

Galerie v baru Garáž (Ropkova 53, Litomyšl)

Další významné atraktivita

Klášterní zahrady

Klášterní zahrady leží u bývalého piaristického kláštera, mezi dvěma litomyšlskými chrámy. Nedaleko zámku, na vyvýšenině nad městem. Při nedávné rekonstrukci byly upraveny do podoby reprezentativní městské zahrady. Je zde umístěno několik vzácných výtvarných děl - např. slavná Židle od Magdaleny Jetelové, sousoší od Olbrama Zoubka či Šik od Jasana Zoubka. Zahrady jsou využívány též jako prostor pro krátkodobé kulturní či církevní akce. Od roku 2014 je zde volné wifi připojení, což ještě více zlepšilo návštěvnický komfort a prodloužilo délku pobytu na tomto místě.

Sezónnost:

Klášterní zahrady se na noc uzavírají, jsou však otevřeny celoročně.

Váchalova ulička

Severní stěna domu čp. 127 je zdobena sgrafitem z roku 1998 na motivy Váchalova Krvavého románu, které provedli absolventi litomyšlské restaurátorské školy. Ulička vede ze Smetanova náměstí směrem k zámku.

Pedagogická škola a Smetanův dům

Novorenesanční budova tzv. dívčích škol byla postavena v roce 1905. Frekventovaná ulička spojující Smetanovo náměstí se Smetanovým domem vede v bezprostřední blízkosti nádvoří pedagogické školy. Moderní úprava dvoru zvyšuje pohodlí nejen pro studenty, ale i pro širokou veřejnost. Stavba Smetanova domu začala v roce 1903, ale myšlenka na jeho vznik spadá již do počátku 80. let 19. století. Smetanův dům je mistrovským dílem novorenesanční architektury se secesními prvky. Vnější plastickou výzdobu provedli A. Popp a O. Walter. Honosnému vnějšku odpovídá bohatá vnitřní výzdoba – sál pro 500 diváků i další prostory vyzdobili R. Hamršíd a A. Kulhánek, oponu namaloval F. Urban.

Sezónnost:

Městská příspěvková organizace Smetanův dům pořádá akce celoročně, v rámci Dnů otevřených dveří památek bývají organizovány komentované prohlídky tohoto objektu. Dvůr pedagogické školy je otevřen v závislosti na provozu školy.

Radniční věž s Litomyšlským orlojem

Radniční věž je součástí původní gotické radnice, která byla postavena roku 1418 pod vedením mistra Kiliána. Byla upravována v období renesance a další významné přestavby pocházejí z roku 1775 a z let 1785-1789. Po požáru roku 1814 byla věž zvýšena o jedno patro. Roku 1907 sem byl osazen secesní orloj, dílo časlavského hodináře Karla Adamce, které vyzdobil F. Růžička. Orloj ukazuje místní sluneční čas ve čtyřadvacetihodinovém formátu. Zajímavostí orloje je, že má půlnoc v nejvyšším bodě ciferníku. Znak u paty věže označuje výšku vody při povodni roku 1781, pamětní deska upozorňuje na litomyšlský loket, „vzorovou“ délkovou míru cca 59 cm. Od roku 1891 je v radnici umístěna Městská knihovna Litomyšl - příspěvková organizace města.

Sezónnost:

Městská knihovna Litomyšl má otevřeno celoročně.

Pomník spisovatele Aloise Jiráska na Smetanově náměstí

V dolní části jednoho z nejdelších náměstí v Evropě se nachází bronzová socha - dílo akademického sochaře Vincence Makovského. Odhalena byla v roce 1959 při příležitosti 100. výročí narození A. Jiráska. V roce 1985 byl mramorový sokl doplněn faksimile Jiráskova podpisu, které zhotovil v kovu akademický sochař Olbram Zoubek. Připomeňme, že A. Jirásek žil v Litomyšli čtrnáct let a působil zde jako gymnaziální profesor dějepisu a zeměpisu.

Lidový dům

Postaven v roce 1922 jako místo konání nejrůznějších kulturních a společenských akcí. Budova je v neorenesančním stylu se secesními a moderními prvky; postavena byla stavitelem Václavem Šilhavým podle jeho vlastních plánů. Průčelí i sál zdobí štuky Ludka Vocelky (žák Suchardy). Díky rekonstrukci získal Lidový dům zpět svou původní krásu a slouží veřejnosti. Provozuje Charita Litomyšl.

Sezónnost:

Interiér Lidového domu je přístupný při akcích celoročně.

Růžový palouček

Památné místo u obce Újezdec, kde se podle pověsti loučili Čeští bratři před odchodem do ciziny s rodnou zemí. Měděný památník byl vytvořen dle návrhu Aloise Meteláka roku 1921. Kolem památníku je park osázený stepními růžemi (projektoval v roce 1925 arch. Kulišan.

Kamenný most v Osíku

Kamenný most klenutý přes řeku Desinku je kulturní památkou. Na každém jeho okraji se nachází socha. Socha sv. Antonína Paduánského je vysoká 165 cm, pochází z 18. století a autor je neznámý. Autory druhé sochy - sv. Václava - jsou J. Vašata a V. Kroupa, její výška činí 167 cm a byla zhotovena v roce 1929. Obě postavy jsou z jemnozrnného pískovce, jejich podstavec pak z hrubozrnného pískovce. Most byl restaurován jedenkrát v roce 1996, sochy již třikrát, a to v letech 1977, 1994 a 2000.

Další významné památky

Dům č. p. 171 v Čisté pocházející z druhé poloviny 16. století - patrně nejstarší dochovaná stavba lidové architektury východních Čech

Pomník selských bouří v Dolním Újezdě

Pavlišův Tis a Toulvcův dvorec v Desné

Soudobá architektura

Litomyšl se vždy mohla pyšnit pracemi nejlepších soudobých stavitelů (viz. popis atraktivit). Navíc nebyla příliš průmyslovým městem a tak ji naštěstí nepostihla vlna masových výstaveb sídlišť v poválečném období. Po roce 1989 proto mohla navázat na tradici kvalitní architektury a v Litomyšli stavějí přední české architektonické kanceláře. Dnes jde o specifický druh cestovního ruchu, který do našeho města každoročně přivádí studenty českých i zahraničních vysokých škol, archi-

tekty, designéry a další milovníky moderní architektury. Litomyšl bývá občas nazývána hlavním městem moderní architektury.

Jednou ze zásad marketingu cestovního ruchu je cílit na různé skupiny návštěvníků. Orientace na moderní architekturu a design se může jevit jako okrajová záležitost. Opak je však pravdou - jde většinou o velmi vzdělané a často i bohaté návštěvníky, kteří mohou přinést celému regionu další benefity.

Při procházce si můžete prohlédnout například stavby:

Václav Babka, Zdeněk Sendler, Radko Květ
rekonstrukce Klášterních zahrad (1999-2000)

Josef Pleskot, AP atelier
bytový dům A2 a A3 (2001-2002), rekonstrukce bývalého zámeckého pivovaru (2002-2013), piazzeta na zámeckém návrší (2014), rekonstrukce regionálního muzea (2013-2014), revitalizace Komenského náměstí, nábřeží řeky Loučné, průchod poštou

Viktor Rudiš, Martin Rudiš
bytový dům A1 (1996), bytový dům A4 (2000-2001), vila Brokeš (1998)

Vladimír Krátký, Aleš Papp
obchodní dům sanitární techniky Savos (1999-2000), opláštění zimního stadionu

Mikuláš Hulec:
areál restaurátorské školy s Červenou věží (1993-1998)

Hrůša – Pelčák
venkovní koupaliště (1994-1995), tenisová a squashová hala (1998-2001)

Aleš Burian, Gustav Křivinka
rekonstrukce zádlah na Smetanově a Toulovcově náměstí i v okolních ulicích, "jezdecké schody" u kostela, městský mobiliář (1997-2000), III. základní škola, ul. T.G.Masaryka (1995-1998), městská sportovní hala u III. ZŠ (1995-1998), budova ČSOB (1999), domov mládeže střední pedagogické školy (2001-2003), tribuna sportovního stadionu Černá hora (2002), zastřešení zimního stadionu, rekonstrukce piaristické koleje (2011-2014)

Zdeněk Fránek
kostel Církve bratrské (2008-2010)

Antonín Novák
krytý plavecký bazén (2008-2010) - Stavba roku 2010

HŠH architekti - Petr Hájek, Tomáš Hradečný, Jan Šépka
rekonstrukce zámecké jízárny, konírny a kočárovny (2011-2014), revitalizace zámecké zahrady (2013-2014)

Marek Štěpán
rekonstrukce piaristického kostela Nalezení sv. Kříže (2011-2014)

Milovníkům výtvarného umění a architektury nabízí Litomyšl řadu dalších zážitků

Jiří David *DNA vodopád*

Průčelí Galerie Miroslava Kubíka, Smetanovo náměstí 71

Magdalena Jetelová *Židle*

Klášterní zahrady, Litomyšl

Jasan Zoubek *Šik*

Klášterní zahrady, Litomyšl

Federico Diaz *Dvojhvězda*

Havlíčková ulice, Litomyšl

Václav Cigler, Karel Malich *Výzdoba kostela Církve bratrské*

Nový kostel Církve bratrské, Moravská ulice, Litomyšl

Lázeňské lavičky

Na "kolonádě lázní ducha", vedoucí ulicemi Mariánskou, Váchalovou, B. Němcové, Šmilovského, Touloucovým a Šantovým náměstím, jsou rozmístěny umělecky ztvárněné lavičky

Jan Štursa: Bedřich Smetana, 1924, Smetanovo náměstí

Vincenc Makovský: Alois Jirásek, 1952-1959, Jiráskova ulice

Alois Metelák: Pomník Jana Amose Komenského, 1921, Komenského náměstí

Olbram Zoubek: Sousoší v Klášterních zahradách, pomník Josefu Matičkovi a socha *Smíření* na městském hřbitově, figurální výzdoba průčelí domu čp. 71 na Smetanově náměstí (Galerie Miroslava Kubíka)

Rodáci a osobnosti

O Litomyšli mluví poprvé Kosmova kronika česká. V zápisu z roku 981 se o ní zmiňuje jako o pomezním hradišti slavníkovského území. Zde, na Trstenické stezce, která spokojovala Čechy s Moravou, byl ve 12. století založen premonstrátský klášter a pod ním, v říční nivě, se rozrůstala osada, zárodek budoucího města. Litomyšl obdržela městská práva od krále Přemysla Otakara II. již v roce 1259. Význam města ve středověkém českém státě potvrzuje založení biskupství. Tyto události měly samozřejmě vliv i na celé okolí - dnešní ORP Litomyšl. U popisu jednotlivých atraktivit či církevních staveb lez vždy vyčíst vazbu na litomyšlské panství či biskupství. A protože dějiny tvoří lidé, je logické, že těch velkých a důležitých jmen prošla Litomyšl celá řada. V intranetu pod stránkami www.litomysl.cz připravují zaměstnanci města Litomyšl databázi historických osobností, která má v tuto chvíli celkem 311 jmen. Zveřejnění této databáze je však s ohledem na ochranu osobních údajů komplikované - žijící osobnosti musí se zveřejněním souhlasit, a proto jde o náročnou a zdlouhavou práci.

V této části se zaměříme pouze na výčet několika osobností, které tvoří potenciál pro rozvoj cestovního ruchu - z tohoto pohledu není důležité, zda jsou přímo rodáky či v oblasti ORP Litomyšl „pouze“ působili:

Bedřich Smetana (* 2. 3. 1824 Litomyšl, † 12. 5. 1884 Praha)

- hudební skladatel

- narodil se jako syn litomyšlského sládky Františka Smetany
- na jeho počest každoročně pořádán Mezinárodní festival Smetanova Litomyšl, Mladá Smetanova Litomyšl, v Litomyšli je jeho pomník, po Smetanovy je pojmenováno hlavní náměstí, divadelní sál a navštívit lze také jeho rodný byt v zámeckém pivovaru

Olbram Zoubek (* 21. 4. 1926 Praha)

- sochař
- v letech 1969-70 uctil památku Jana Palacha a Jana Zajíce sejmutím jejich posmrtných masek, za to byl poslán do vyhnanství - restaurovat sgrafita na zámku v Litomyšli
- podstatnou část své tvorby věnoval tomuto městu - stálá expozice soch Olbrama Zoubka se nachází ve sklepích Státního zámku Litomyšl
- daroval městu také skupina bronzových soch, které jsou umístěné v Klášterních zahradách

Julius Mařák (* 29. 3. 1832 Litomyšl, † 8. 10. 1898 Praha)

- malíř, grafik
- největší český krajinář 2. poloviny 19. Století
- Městská galerie Litomyšli vlastní soubor jeho obrazů

Josef Matička (* 13. 9. 1893 Tejnec u Praha, † 7. 7. 1976 Litomyšl)

- architekt, malíř
- v domě U Rytířů byla roku 1977 otevřena Galerie Josefa Matičky se souborem jeho obrazů
- velký počet jeho prací je tématicky spjat s Litomyšli
- odkázal městu Litomyšl početný soubor obrazů, nejedná se pouze o jeho dílo, ale i o obrazy významných českých malířů 20. století, z nichž jsou mnohé umístěny v Městské obrazárně na zámku)

Bohdan Kopecký (* 23. 8. 1928 Litomyšl, † 22. 10. 2010 Litomyšl)

- malíř, grafik, ilustrátor
- jeho plátna jsou nevšedně pojata a jsou v mnoha galeriích včetně Národní galerie v Praze
- v Litomyšli se jeho tvorba nachází v expozici moderních malířů

Magdalena Dobromila Rettigová (* 31. 1. 1785 Všeradice, † 5. 8. 1845 Litomyšl)

- spisovatelka, básnířka
- představitelka počínajícího ženského emancipačního hnutí u nás
- od roku 1834 žila v Litomyšli
- autorka kuchařských knih
- od roku 2012 zahájena tradice Gastronomických slavností M. D. Rettigové

Alois Jirásek (* 23. 8. 1851 Hronov, † 12. 3. 1930 Praha)

- spisovatel, dramatik, tvůrce realistického historického románu, středoškolský učitel
- v Litomyšli učil na gymnáziu v letech 1874-1877, poté na reálce v letech 1877-1881 a znovu na gymnáziu v letech 1881-1888
- ve svém díle se inspiroval dějinami Litomyšle a okolí
- Litomyšl uvedl do povědomí zejména svou Filosofskou historií

Zdeněk Kopal (* 4. 4. 1914 Litomyšl, † 23. 6. 1993 Anglie)

- astronom, matematik, vysokoškolský učitel
- podílel se na přípravách projektu Apollo, a to sestavením podrobné typografie Měsíce
- jeho hlavní přínos v astronomii spočívá ve studiu dvojitých hvězd
- jeho rozsáhlý archiv je uložen v Městském archivu v Litomyšli
- na místě Kopalova rodného domu byla při příležitosti oslav 90. výročí od jeho narození odhalena plastika dvojhvězdy autorů Mariána Karla a Federiko Díaze

Ludmila Jandová (* 3. 8. 1938 Osík, † 20. 10. 2008 Osík)

- malířka, grafička
- dílo je roztroušeno v celé řadě veřejných a soukromých sbírek u nás i ve světě
- za její celoživotní dílo a přínos pro církev, jí udělil papež Jan Pavel II. významné ocenění
- na její počest v Osíku realizována galerie s názvem White Galery prezentující významné počiny moderního umění

Zdeněk Nejedlý (* 10. 2. 1878 Litomyšl, † 9. 3. 1962 Praha)

- historik, hudebník, spisovatel, vysokoškolský učitel, komunistický politik
- iniciátor vzniku festivalu Smetanova Litomyšl
- u 1. základní školy v Litomyšli stojí jeho pomník, po roce 1989 radní města zvažovali, zda pomník zbořit či zachovat, nakonec převážil názor, že bourání pomníků jsme si za komunismu užili dost a město se rozhodlo sochu zachovat a opatřit ji vysvětlujícím nápisem: "Odmítám ty, kdož se rozhodli pro oslavu člověka, stejně tak jako ty, kdož se rozhodli jej tupit, mohu dát za pravdu jen těm, kdož v úzkostech hledají.

B. Pascal - ZDENĚK NEJEDLÝ //1878-1962//. Rozmnožil i poškodil kulturu českou, // přinesl poctu i úhону rodnému městu, // jež oceňuje dobré, zavrhuje špatné jeho skutky."

Rodina Skřivanových

- starý litomyšlský rod, který je známý především svým chovem koní
- v obci Suchá (vedlejší SO ORP) otevřeli penzion s restaurací, kde nabízí také jezdecké výcviky v kryté i venkovní jízdárně
- rodina zároveň vlastní firmu Litex, která má ve znaku také koně

6.1.2.2. Přírodní atraktivity (chráněná území a objekty, naučné stezky)

SO ORP Litomyšl má pro rozvoj cestovního ruchu velmi dobré předpoklady. Jde především o krásnou přírodu rovinného i pahorkatého charakteru, příznivé klima a množství příležitostí pro koupání, provozování vodních sportů, pěší turistiku či cykloturistiku. Zelenou v posledních letech dostává v oblasti turistiky poznávání přírodních krás krajiny - ekoturistika. Rozvíjí se i agroturistika (pobyt na farmách) - v naší oblasti zejména chov koní.

Přírodní rezervace

Toulovcovy maštale

Ojedinělý soubor skalních útvarů, hlubokých kaňonovitých údolí, skalních měst, jeskyní i samostatných skal pojmenovaných podle toho, co lidem připomínali (Kolumbovo vejce, Pancéřová loď apod.). Celá oblast je protkána hustou sítí turistických stezek s vlastním značením, na kterých se lze občerstvit z častých studánek. Podle pověsti se zde v dávných dobách ukrýval loupeživý rytíř Toulovec, kterého se však už dnes bát nemusíte a směle můžete navštívit i jeho obydlí. Výměra: 1089 ha.

Adresa: Budislav

Psí kuchyně

Zachovalý ekotyp jedlových bučin, výměra: 116 ha.

Adresa: Janov

Přírodní památka

Nedošínský háj

Nenáročná okružní naučná stezka procházející hájem Nedošín, který se nachází na kraji lesa nad rybníkem Velký Kosíř (červeně značená turistická cesta) nedaleko města Litomyšle. Na 11-ti informačních tabulích se seznámíte s místní botanikou, zoologií a lesnictvím. Výměra: 31 ha.

Adresa: Litomyšl

Sněžanky ve Vysokém lese

Lesní údolíčko s občasným potůčkem, lokalita sněženek, výměra: 2,21 ha.

Adresa: Chmelík

V bukách

Přirozená bučina s bohatým podrostem, výměra: 2 ha

Adresa: Chmelík

Ostatní přírodní památky

Jeskyně u Horního Újezdu

Jedna z největších jeskyní ve slínovcích české křídové pánve na Cíkovské stráni, mezi údolími Desné a Lubenského potoka, u Horního Újezdu. Jeskyně má charakter stupňovitých rozsedlinových propastí, z nichž největší (délka 15 m a hloubka 8 m) je vstupní prostorou, na kterou navazují úzké trhliny do hloubky přes 35 m.

Budislavské skály

Soustava hluboko zaříznutých, kaňonovitých údolí a úzkých soutěsek ve svrchnokřídových pískovcích severovýchodně od Proseče, v pramenné oblasti Novohradky.

Naučné stezky

Budislav

Naučná stezka umožňuje občanům i návštěvníkům poznat historii a krásy obce Budislav. Na trase stezky jsou umístěny informační tabule s fotografiemi a texty, které se vztahují ke konkrétnímu místu.

Adresa: Budislav

Naučná stezka na Černé hoře

Zhruba 1 km dlouhá přírodovědná stezka s informačními tabulemi vhodná pro chodce, běžce i cyklisty.

Adresa: Litomyšl

Obnova kaplí ve Vysokém lese

Na trase stezky jsou umístěny panely a ukazatele, které celou cestu navádějí pomocí ilustrací. Ilustrace mají legendu na hlavním panelu v osadě Vysoký les, který je na společném stojanu s naučnou stezkou obce Sebranice (Sebranice v historii a současnosti). Na stezce se nacházejí celkem 3 kaple - Demelova, Killerova a Schlesingerova.

Adresa: Sebranice, Vysoký Les

Nedošínský háj

Nenáročná okružní naučná stezka procházející hájem Nedošín, který se nachází na kraji lesa nad rybníkem Velký Kosíř (červeně značená turistická cesta) nedaleko města Litomyšle. Na 11-ti informačních tabulích se seznámíte s místní botanikou, zoologií a lesnictvím. Vodní nádrže v okolí nejsou součástí naučné stezky.

Adresa: Litomyšl

Sebranice v historii a současnosti

Naučná stezka je 8,5 km dlouhá a její trasa vedoucí obcí a jejím okolím zahrnuje 12 informačních zastávek. Stezka seznamuje s místní historií, lidovou architekturou, nejkratší železnicí v ČR, která měří pouhé čtyři metry.

Adresa: Sebranice

6.1.2.3. Podmínky pro turistiku (pěší turistika, cykloturistika, vodní turistika, hipoturistika)

Potenciál tohoto regionu spočívá v množství různých neopakovatelných přírodních, kulturních, historických a dalších hodnot území. Zvlněná krajina hustých lesů, romantických údolí a pískovcových skal je ideálním místem pro relaxaci nebo naopak aktivní trávení dovolené v sedle kola nebo při pěších výletech. Mimořádně estetickou dominantu krajiny tvoří přírodní památka Touloucovy maštale nebo údolí Desinky s přirozeným tokem, průtočnými i zazeměnými náhony, souvislými pásy břehových a doprovodných dřevinových porostů, vlhkými až zamokřenými loukami a mlýny, původními zachovanými objekty lidové architektury, sakrálními objekty, prostředím mnoha nedotčených vesnických zákoutí.

Pěší turistika

Značené turistické stezky pro pěší turisty lze považovat za jeden z významných nástrojů k udržování

a podpoře návštěvnosti území. Jejich existence má v České republice dlouhou a zajímavou historii. Také v SO ORP Litomyšl nalezneme hustou síť značených turistických cest. Existující síť klasickým způsobem značených turistických tras je doplnění sítí tzv. naučných stezek (viz. předchozí kapitola).

Atraktivní turistické trasy, které procházejí SO ORP Litomyšl:

číslo 0448 - Litomyšl - Nedošínský háj - Moravice - Makov - Chotovice - Nové Hrady - Vranice - Touloucovy maštale - Pod Cikánkou - Budislav (32,5 km)

číslo 4292 - Litomyšl - Svinná - Za Horami - Hory - Javorka - Česká Třebová - Rybník - Nad Damníkovskou hájovnou - Lanškroun (29,5 km)

číslo 7332 - Polička - Nad Kamencem - Lubná - Budislav - Vranice - Roudná - Nové Hrady (24 km)

Příklady pěších tipů na výlet

Království rytíře Toulouce

Půldenní pěší výlet v délce 9 km vás zavede do přírodní rezervace Touloucovy maštale. Na trase navštívíte tato turisticky atraktivní místa: Městské a Touloucovy maštale – přírodní rezervace s nevšedními pískovcovými útvary, jako například Panský stůl, Cikánka, Velryba, Kostelíček, Hrad či Liščí díry. V blízkosti trasy se nachází Touloucova rozhledna – asi jeden kilometr po cyklotrase č. 4021 ve směru Jarošov. Odpočinout si můžete kdekoli cestou při trhání borůvek, ve Vranicích nebo v Budislavi.

Pěšky Českomoravským pomezím

Program je zaměřený na pěší turistiku v turistické oblasti Českomoravské pomezí na jižní hranici Východních Čech. Projdete se jednou z nejkrásnějších oblastí Českomoravské vrchoviny - Žďár-

skými vrchy, kolem prstence městských hradeb a věží v Poličce (jedněch z nejzachovalejších v ČR). Navštívíte renesanční zámecký areál v Litomyšli zapsaný v UNESCO i pohádkový rokokový zámek Nové Hrady. Po stopách rytíře Toulouvce se dostanete do přírodní rezervace Maštale s pískovcovými skalami, v centrální části v podobě skalního města. Na cestě pomezí oblastí Čech a Moravy se zatouláte na tajuplný hrad Svojanov a pak do Svitav, města s 2. nejdelším podloubím měšťanských domů v ČR, odkud Vás naučná stezka dovede k pramenům řeky Svitavy. V Moravské Třebové uvidíte mumii egyptské princezny Hereret a přes Hřebečovský masív se dostanete do Průmyslového muzea v Mladějově.

Cykloturistika

Cyklistická doprava představuje vzhledem k příznivým terénním podmínkám významnou alternativu

k ostatním druhům dopravy. Cykloturistika je jedna z forem turistiky, aktivního cestování, zaměřená na poznávání přírodních a společenských zajímavostí v určité oblasti na kole. V SO ORP Litomyšl jsou ideální podmínky pro cyklistickou dopravu. Příznivé klimatické podmínky, rovinaté až pahorkatinné území a dostatek doprovodné infrastruktury jsou základním předpokladem rozvoje cyklotransportu v regionu. Cyklistické trasy jsou děleny na cyklotrasy a cykloturistické trasy. Na území SO ORP Litomyšl se nachází pouze značené cyklotrasy III. a IV. třídy. Jejich charakter odpovídá nadregionálnímu

a regionálnímu významu.

Cyklotrasy, které procházejí SO ORP Litomyšl:

Cyklotrasa III. třídy v SO ORP Litomyšl:

číslo 182 Moravská Třebová - Opatovec - Litomyšl - Sloupnice - Choceň, celková délka 54 km.

Cyklotrasy IV. třídy v SO ORP Litomyšl:

číslo 4019 Litomyšl - Polička - Bystré (41 km)

číslo 4021 Litomyšl - Nové Hrady - Budislav - Borová (34 km)

číslo 4028 Svitavy - Rosnička - Čistá

Oblast s vlastním značením cyklotras: Toulouvcovy maštale

Oblast disponuje 9 okruhy, které jsou označeny číslem a barvou. Trasy jsou vytyčeny pomocí dřevěných kůlů, na kterých jsou umístěny směrovky, tabulky, výstražné trojúhelníky a ukazatele ubytovacích a stravovacích zařízení. Popis na směrovkách je vždy dvouřádkový - první řádek popisuje nejbližší místo v daném směru a pod ním je uvedené následné místo. Celková délka: 232,5 km.

Toulouvcovy Maštale - okruh 2 - zelený (cyklotrasa, 30.1 km)

informace o nadmořské výšce: začátek 517m, konec 517m, nastoupáno 645m, sestoupáno 659m, minimální 327m, maximální 549m

Proseč - Na Borkách - Bor u Skutče - Kazatelna - Kupadla - Polanka - Kapalice - Dolany - Podchlum - Rvasice - Hlubočice - Střítež - Hluboká - Kutřín - Miřetín - Česká Rybná - Záboří - Proseč

Toulouvcovy Maštale - okruh 1 - žlutý (cyklotrasa, 29.6 km)

informace o nadmořské výšce: začátek 515m, konec 515m, nastoupáno 409m, sestoupáno 418m, minimální 344m, maximální 558m

Proseč - Na Borkách - Posekanec - Toulcovy Maštale - Vranice - Nová Ves u Jarošova - Roudná - Nové Hrady - Podbořany u Nových Hradů - Leština - Dolany - Střítež - Březiny - Perálec - Zderaz - Proseč

Toulcovy Maštale - okruh 3 - bílý (cyklotrasa, 23.9 km)

informace o nadmořské výšce: začátek 515m, konec 515m, nastoupáno 276m, sestoupáno 292m, minimální 477m, maximální 723m

Proseč - Na Borkách - Posekanec - Borek - Budislav - Kamenné Sedliště - Zimka - Hatě - Svatá Kateřina - Martinice - Pastvisko - Záboří - Proseč

Toulcovy Maštale - okruh 4 - červený (cyklotrasa, 26.8 km)

informace o nadmořské výšce: začátek 517m, konec 517m, nastoupáno 498m, sestoupáno 502m, minimální 373m, maximální 562m

Proseč - Posekanec - Budislav - Poříčí u Litomyšle, Mladočov - Olšany - Jarošov - Vranice - Roudná - Dudychov - Bor u Skutče - Proseč

Toulcovy Maštale - okruh 5 - modrý (cyklotrasa, 24.9 km)

informace o nadmořské výšce: začátek 515m, konec 515m, nastoupáno 296m, sestoupáno 280m, minimální 455m, maximální 665m

Proseč - Paseky - Martinice - Františky - Rychnov - Otradov - Miřetín - Česká Rybná - Záboří - Proseč

Toulcovy Maštale - okruh 6 - červený (cyklotrasa, 24.2 km)

informace o nadmořské výšce: začátek 489m, konec 489m, nastoupáno 319m, sestoupáno 337m, minimální 335m, maximální 500m

Perálec - Zderaz - Polanka - Mokrý Lhota - Leština - Dvořiště - Doubravice - Podchlum - Chlum - Střítež - Hluboká - Kutřín - Perálec

Toulcovy Maštale - okruh 7 - bílý (cyklotrasa, 24.6 km)

informace o nadmořské výšce: začátek 413m, konec 413m, nastoupáno 502m, sestoupáno 502m, minimální 327m, maximální 496m

Leština - Dvořiště - Doubravice - Podchlum - Rvasice - Hlubočice - Březiny - Roudná - Nové Hrady - Podhořany u Nových Hradů - Leština

Toulcovy Maštale - okruh 8 - modrý (cyklotrasa, 22.8 km)

informace o nadmořské výšce: začátek 478m, konec 478m, nastoupáno 324m, sestoupáno 320m, minimální 344m, maximální 501m

Bor u Skutče - Vranice - Nová Ves u Jarošova - Chotovice - Příluka - Rybníček - Mokrý Lhota - Leština - Dolany - Pivnice - Zderaz - Bor u Skutče

Toulcovy Maštale - okruh 9 - zelený (cyklotrasa, 25.6 km)

informace o nadmořské výšce: začátek 485m, konec 485m, nastoupáno 389m, sestoupáno 389m, minimální 430m, maximální 711m

Jarošov - Olšany - Mladočov - Poříčí u Litomyšle - Pod Hůrou - Zrnětín - Hatě - Svatá Kateřina - Posekanec - Na Borkách - Jarošov

Vodní turistika

SO ORP Litomyšl není a pravděpodobně nikdy nebude regionem, do kterého se jezdí primárně za vodou a vodními sporty. Přesto zde i v této oblasti existuje poměrně zajímavá nabídka.

Areál vodních sportů Velký Košíř v Nedošíně u Litomyšle

sportovní výuka a výcvik, windsurfing

Městský bazén Litomyšl

bazén krytý, vířivka, výplavový bazén, tobogán

Plovárna Litomyšl

sportovní hřiště venkovní, koupaliště / bazén venkovní

Hluboký rybník Litomyšl

přírodní koupání

Koupaliště a víceúčelové hřiště Sebranice

sportovní hřiště venkovní, koupaliště / bazén venkovní, trampolína venkovní, stolní tenis venkovní

Koupaliště Cerekvice nad Loučnou

koupaliště / bazén venkovní

Koupaliště Dolní Újezd

koupaliště / bazén venkovní

Podšvábí - bašta u rybníka Šváb, Horky

přírodní koupání

Širůček v obci Budislav

přírodní koupání

Nádrž Budislav

mimopstruhový rybářský revír rybářského svazu - vodní nádrž

Nádrž Mendrika, Janov

mimopstruhový rybářský revír rybářského svazu - vodní nádrž

Nádrž Nová Ves

mimopstruhový rybářský revír rybářského svazu - vodní nádrž

Nádrž Strakov

mimopstruhový rybářský revír rybářského svazu - vodní nádrž

Hipoturistika

Stáj Slunečný Dvůr – Janov

Rodinná stáj, která se věnuje především výchově mladých koní a jezdců. Umožňují i začátečníkům poznat krásu jízdy na koni do okolní krásné přírody. Pro děti jsou připravené různé atrakce v podobě dětského koutku, trampolíny, spousty domácích zvířátek a nesmějí chybět poníci.

www.slunecnydvur.cz

Agropension U háje

V roce 1999 byla kousek od města Litomyšl obnovena tradice a otevřen Agropension u Háje. Tento dům byl postaven jako romantická restaurace s velkým tanečním sálem, kam chodil např. Alois Jirásek pro inspiraci ke svým dílům.

www.agropension.cz

Jízdárna Suchá

Moderní jezdecký areál se dvěma kolbišti a krytou jízdárnou nabízí výuku jízdy na koni začínajícím i pokročilým jezdcům, včetně přípravy na ZZVJ. Celoročně nabízejí výuku v jezdecké škole, jezdecké pobyty, velmi oblíbené jsou prázdninové kurzy. Garantují profesionální přístup, odbornou výuku, spolehlivé koně a přátelské prostředí. Nedílnou součástí je i celá řada závodů, akcí pro děti, soustředění a drezurních a parkurových hobby závodů.

www.stajmanon.cz

Jezdecký oddíl stáj Dvořák – Čistá

Stáj vznikla v roce 1994, jejím majitelem byl pan Stanislav Dvořák, který přenechal chod své stáje své dceři Stanislavě Kopecké. Nová majitelka se snaží zkvalitnit služby poskytované svým zákazníkům a jejich koním.

www.staj-dvorak.cz

Stáj v Osíku u Litomyšle

Malá rodinná stáj (farma) začala fungovat v roce 2007 s malým počtem koní, který se postupně rozrůstal do dnešní podoby. Kromě koníků tu chováme kozy, ovečky, kačenky a jiná zvířátka, která do farmy patří.

www.staj-osik.cz

Stáj Pucher – Janov

Hlavním předmětem činnosti je rozvoj znalostí a provádění praktické aplikace hipoterapie jako léčebné rehabilitace na koni. Organizování a realizace volnočasových aktivit dětí a mládeže, umožnit jim styk se zvířetem, jízdu na koni a zapojit je do práce kolem zvířat k tomuto účelu speciálně vychovaných. Dále pak sportovní výcvik jezdců a koní.

www.stajpucher.cz

Statek JO Černík – Újezdec

Kromě koní zde potkáte spoustu dalších zvířat, jako jsou prasátka, kozy, ovce, králíci, kočky a další, což se vašim dětem bude určitě líbit. K dispozici je nepřeberné množství služeb od výuky ježdění na jízdárně a vyjížděk na koních do přírody, přes romantické či terenní jízdy kočárem, až po prázdninové jezdecké kurzy pro děti.

6.1.2.4. Ostatní atraktivity (rozhledny, rekreační oblasti, sportovní zařízení, aquaparky, zimní sporty)

Rozhledny a vyhlídková místa

Muzeum v Červené věži - Litomyšl

Jediný pozůstatek historického opevnění tzv. Nového města z konce 15. století - dnes je zde muzeum, které spravuje Fakulta restaurování Univerzity Pardubice. Věž byla po roce 1989 nově zastřešena dle návrhu Mikuláše Hulce. Jde o jednu z nepřehlédnutelných dominant města Litomyšl.

Věž Gymnázia Aloise Jiráska

Příležitostnou vyhlídkou na město Litomyšl, především na ulicové náměstí, zámecké návrší, Klášterní zahrady a městské části Zahájí a Záhrad, je věž litomyšlského gymnázia. Tato monumentální budova se stopami starých slohů byla postavena v letech 1922-23. Stala se tak první budovou střední školy postavenou v Československé republice.

Šibeniční vrch nad Litomyšlí

Ve směru na Moravice se nad městem nachází další stanoviště s pěkným výhledem do kraje - Šibeniční vrch. Místo je přístupné po historické cestě z blízkého Nedošínského háje, která byla obnovena v roce 2003 a spojuje zastavěné území s přírodou. Vzhledem ke zpevněnému povrchu umožňuje i jízdu cyklistům.

Toulovcova rozhledna nedaleko obce Budislav

Na Jarošovském kopci je od roku 2002 přístupná dřevěná rozhledna. Nachází se v nadmořské výšce 539 metrů a vysoká je 15,5 metru. Vyhlídková plošina je ve výšce 12 metrů a je opatřena popisem pozorovaných míst v krajině, kam až lze dohlédnout. Jako na dlani tu má návštěvník borové lesy ukrývající chráněný přírodní útvar Toulavcovy maštale. V současné době probíhá rozhledna generální rekonstrukcí a je uzavřena.

Adrenalin

A-kart aréna - krytý motodrom pro motokáry - Litomyšl

V kryté motokárové hale je půjčovna motokár a také půjčovna minibike. Součástí haly je i bar s kapacitou cca 70 míst, přístupný nejen příznivcům motoristických sportů, ale i široké veřejnosti. Pro zájemce možnost uspořádat firemní a společenské akce.

www.a-kartarena.cz

Zimní stadion - krytá dráha pro in-line bruslení, Litomyšl

Od 20. května do 12. srpna in-line bruslení pro veřejnost vždy každou neděli od 17:00 do 19:00.

Podmínkou pro vstup na in-line plochu jsou in-line brusle bez brzdy a se silikonovými kolečky.

www.mslit.cz/zimak.php

Střelnice Litomyšl

Nekrytá střelnice je umístěná ve sportovním areálu Černá hora.

www.omssvitavy.cz

Golfová hřiště, odpaliště

Tréninkové hřiště Osík

Driving range / odpaliště- délka 150 m a jamkovitě

Golf59 - Indoor centrum Litomyšl

Součástí Indoor centra jsou dva golfové simulátory, Huxley putting green, výroba a úpravy golfových holí, golfový PROshop. Nadšeným amatérským golfistům nabízí kvalitní klubové zázemí se špičkovou technologií a s možností individuálního rozvoje pod vedením anglických profesionálů.

Sportovní haly, tělocvičny, kryté bazény

Městský bazén Litomyšl

Základní popis:

- plavecký bazén: 5 drah o délce 25 metrů (hloubka do poloviny bazénu 1,2 m, druhá polovina 1,8 m)
- neplavecký, dětský bazén: vstupní sedací schody, vzduchovače, vodní sopka a tři chrliče využitelné také pro masáž zad a šíje (hloubka od 0,7 m do 1,2 m)
- bazén vířivky: obsahuje vzduchovadlo a masážní trysky
- tobogán: tobogán o celkové délce 64 metrů prochází venkovním prostorem a ve své dojezdové části se navrácí do halového výběžku a končí dojezdovým žlabem
- venkovní výplavový bazén (v provozu jaro - podzim): osazen anatomicky tvarovanými sedacími lavicemi s provzdušňovacími tryskami (perlinkou)
- parní místnost s předsíňovou ochlazovanou

Městská sportovní hala Litomyšl

Tělocvična je situována v západní části nového školního areálu a uzavírá jeho vnitřní atrium. V mimoškolní době je využívána jako městská sportovní hala (míčové hry, sálová kopaná, posilovna). Tato skutečnost spolu s požadavkem možného předělení tělocvičny tak, aby mohla sloužit pro dva školní tělocviky zároveň, předurčila její velikost. Základní rozměr hrací plochy je 42,6 x 21,6 m,

výška tělocvičny je 10,8 m po spodní úroveň uložení vazníků. Součástí tělocvičny je tribuna pro 200 návštěvníků.

Sport centrum Litomyšl (tenis, squash, bowling, volejbal)

Tenisová hala SPORT byla otevřena v areálu v Líbáncích na podzim roku 1999, přístavba s bowlingem v zimě roku 2001. Jde o sportovní halu s jedním tenisovým dvorcem v pevné hale a dva kryté antukové kurty v nafukovací hale, třemi squashovými dvorci a nově také se čtyřmi bowlingovými drahami. Sportovní hala tak doplnila nabídku venkovního areálu, kde se již několik let využívají čtyři antuková volejbalová hřiště, šest antukových tenisových kurtů a jedna cvičná stěna. Hala nabízí nezbytné zázemí šaten se sprchami, ale také velmi příjemnou společenskou místnost s možností občerstvení a půjčovnu sportovního náčiní na squash, tenis i bowlingovou obuv.

Krytý zimní stadion Litomyšl

Zimní stadion byl vybudován roku 1977. Tribuna pro 1600 stojících diváků byla postavena v roce 2002 a zastřešen byl stadion v roce 2004. V říjnu roku 2005 bylo dokončeno opláštění východní a jižní strany, zde vyrostla i nová tribuna pro 220 diváků (160 sedících, 60 stojících). V květnu 2006 pokračovala modernizace opláštěním dvou zbývajících stran. Byla také položena zbrusu nová plocha na in-line hokej, instalována nová výsledková tabule. Stadion je vhodný i pro pořádání velkých kulturních akcí.

www.mslit.cz

Sokolovna Litomyšl

Sokolové zde pořádají pravidelná cvičení pro rodiče a děti, mladší žactvo, volejbal, zumbu, cvičení pro předškoláky včetně gymnastiky.

Sauna v sokolovně - Litomyšl

Tradiční veřejná finská sauna s kapacitou cca 25 osob nabízí v Litomyšli již více jak 40 let vždy od podzimu do jara očistu a regeneraci jak duševní tak fyzickou v dostatečně velké potírně, ochlazovacím bazénu, venkovní ochlazovně, útulné relaxační odpočívárně s lehátkou a masážemi a společenské odpočívárně s občerstvením.

Hala TJ Jiskra Litomyšl

Ve sportovním areálu Černá hora se nachází tělocvična a herna stolního tenisu, herna šachu - klubovna, včetně šaten a sociálního zařízení.

Spinning centrum Stratílek Litomyšl

Spinning je energeticky účinné skupinové cvičení na stacionárních kolech, které spojuje hudbu, motivaci a představitost do jednoho celku s přesně dávkovaným tréninkem. Tento originální cyklistický program nabízí fyzické a psychické prvky sportovního tréninku lidem každého věku a úrovně zdatnosti. V Litomyšli se odehrává v Domě sportu Stratílek - přímo na Smetanově náměstí.

Cvičební sál Veselka Litomyšl

Cvičební sál Veselka má velikost cca 130 m². Plocha je trvale pokryta žíněnkou na bojové sporty tatami. K dispozici jsou tři závěsné boxovací pytle, odražeče úderů, posilovací činky, reprodukováná hudba. Součástí sálu je velké zrcadlo 6 x 2 m.

www.veselka.lit.cz

Domov mládeže pedagogické školy Litomyšl

V rámci ubytování nabízí Domov mládeže pedagogické školy fitness centrum, posilovnu i venkovní sportovní hřiště.

www.vospsspgs.cz

Fitcentrum a rehabilitace FILA

Na celkové ploše 650 m² vznikl sportovně regenerační komplex nadregionální úrovně. Prostory jsou vybaveny nejnovějšími technologiemi, odvětrány výkonnou vzduchotechnikou, stálou teplotu v cvičebních sálech obstarávají klimatizační jednotky. Fit centrum Fila to je spojení aktivního a pasivního odpočinku. K aktivnímu cvičení slouží tři cvičební sály o rozloze 360 m² - posilovna, K2 hiking, aerobní sál. Příjemnou regeneraci si může každý dopřát v relaxační zóně – solná sauna s odpočinkovou terasou, hydromasážní vana, lymfatické masáže, klasické, sportovní, medové masáže, solárium.

www.fitcentrumfila.cz

Real Gym - Bodybuilding relax fitness Nedošín

Fitness centrum, které nabízí i prodej sportovní výživy a sportovního oblečení.

Penzion u Roušarů – Lubná

Penzion u Roušarů nabízí svým hostům krytý bazén, venkovní stolní tenis, tenisový kurt, venkovní sportovní hřiště na nohejbal a volejbal.

www.penzion.lubna.cz

Sportovní areál Dolní Újezd

Součástí areálu je tělocvična a venkovní sportovní hřiště. Venkovní hřiště jsou vhodná pro fotbal a tenis.

Sportovní hala Osík

Tělocvična splňuje parametry pro tyto sporty: badminton, tenis volejbal.

IC Poříčí u Litomyšle - sportovní zařízení

Na cca 150 m² nabízí dětské hřiště, fitness centrum s celoročním provozem, venkovní sportovní hřiště, venkovní trampolínu.

Venkovní sportovní hřiště

Koupaliště Litomyšl

Na koupališti najdete:

- Padesátimetrový plavecký bazén se skokanskými můstkami 1 m a 3 m a deset metrů dlouhou skluzavku. Rozměr tohoto bazénu je 50 x 30 m s hloubkou vody od 0,2 m do 3,5 metru.
- Pěťadvacetimetrový plavecký bazén s rozměry 25 x 10 m a s hloubkou 1,2 až 1,6 metru.
- Dojezdový bazén pro 92 metrů dlouhý tobogán. Jízda na tobogánu je zdarma.
- Voda v bazénech je přehřívána v solárních gumových běhounech. Podle intenzity slunečního svitu se pak teplota vody v bazénech pohybuje mezi 21°C až 25°C.
- K pasivnímu odpočinku a opalování lze využít upravené travnaté plochy či dřevěné opalovací paluby.
- K aktivnímu odpočinku si lze pronajmout hřiště pro plážový volejbal.
- Dle kategorizace koupališť získalo litomyšlské koupaliště certifikát se čtyřmi hvězdičkami z pěti možných.

www.bazen-litomysl.cz/plovarna

Městský stadion Černá hora

Městský stadion získal rekonstrukci v devadesátých letech umělý povrch polytan "M", nové lavičky, stupně - tribunu ve svahu, zábradlí, závlahu zelených ploch. Důležitá byla i výstavba objektu tribuny včetně zastřešení. Součástí této fáze byla také rekonstrukce komunikací na stadionu, vybudování vrhačského kruhu, doplnění tribuny ve svahu, zábradlí mezi jednotlivými hřišti, rekonstrukce oplocení. Nově vybudovaná tribuna na dolním hřišti vytvořila komplexní řešení pro umístění diváků pro fotbalové hřiště i atletické disciplíny a současně sociální zázemí pro sportovce i diváky. Přízemí tribuny obsahuje 6 šaten se sociálním zařízením, skladovací prostory, ošetřovnu, sociální zařízení a garáže pro techniku na údržbu ploch. Na tribunu se vejde 528 sedících a 104 stojících diváků.

Sport centrum Litomyšl (tenis, squash, bowling, volejbal)

Tenisová hala SPORT byla otevřena v areálu v Líbáncích na podzim roku 1999, přístavba s bowlingem v zimě roku 2001. Jde o sportovní halu s jedním tenisovým dvorcem v pevné hale a dva kryté antukové kurty v nafukovací hale, třemi squashovými dvorci a nově také se čtyřmi bowlingovými drahami. Sportovní hala tak doplnila nabídku venkovního areálu, kde se již několik let využívají čtyři antuková volejbalová hřiště, šest antukových tenisových kurtů a jedna cvičná stěna. Hala nabízí nezbytné zázemí šaten se sprchami, ale také velmi příjemnou společenskou místnost s možností občerstvení a půjčovnu sportovního náčiní na squash, tenis i bowlingovou obuv.

Sportovní areál za sokolovnou Litomyšl

Rodinný, sportovně-relaxační areál nabízí: 2x tenis, 3x volejbal/nohejbal, 2x profikurt petanque, 1x minifotbal, půjčovnu sportovního náčiní, zázemí s občerstvením a ohništěm. Celý areál je bezpečný pro děti, k dispozici herní prvky.

www.areal-sokolovna.cz

Primátorská hráz Litomyšl

Za sportovním areálem Černá hora se nachází tzv. Primátorská hráz. Je zde výborné zázemí pro parkurové závody.

Bike park Litomyšl

Zařízení splňuje vysoké nároky a vyznačuje se světovými parametry. Moderní bikepark je vhodný pro vyznavače freestyle BMX a MTB. Bike park najdete za Krytým zimním stadionem v ulici směrem k tenisovým kurtům v Líbáncích.

Modelářské letiště Vlkov

Letiště se nachází při silnici z Litomyšle směrem na Suchou. Celoročně každou sobotu, neděli a ve svátky zde, pokud počasí dovolí, probíhají lety mnoha modelářů. Časté je pořádání tzv. Letecko-modelářských dnů pro veřejnost.

Hospoda Na Žabárně Nedošín

V blízkosti hospody je dětské hřiště a také venkovní sportovní hřiště.

Areál vodních sportů v Nedošíně u Litomyšle

(www.pireo.info)

Kulturní dům Krčma Budislav

Tento objekt disponuje venkovním sportovním hřištěm.

Ubytovací Hostinec Na Skalách - sportovní zařízení

Nově vybudované víceúčelové hřiště je situováno ve starém pískovcovém lomě. Povrch hřiště tvoří umělá tráva s křemičitým pískem. Půdorysných rozměrů 32 x 18 m. Celková plocha hřiště je 576 m² Hřiště nabízí provozování sportu jako volejbal, malou kopanou, tenis, floorbal, nohejbal.

IC Poříčí u Litomyšle - sportovní zařízení

Na cca 150 m² nabízí dětské hřiště, fitness centrum s celoročním provozem, venkovní sportovní hřiště, venkovní trampolínu.

Koupaliště a víceúčelové hřiště Sebranice

Fotbalová hřiště: Litomyšl, Horní Újezd, Janov, Sedliště, Čistá

Rekreační areály

Autokemp Primátor Litomyšl

Autokemp je umístěn v blízkosti sportovního areálu Černá hora - kapacita 75 lůžek. Rozloha je cca 2 ha. Povrch je travnatý a částečně zalesněný. Celý kemp je oplocen a osvětlen. V kempu Primátor se mohou ubytovat jak návštěvníci s obytnými přívěsy, karavany a stany, tak i hosté v chatkách

a bungalovech/ 2, 3, 4 lůžkových/. Koupaliště s toboganem je vzdálené cca 300m, tenisové kurty, stadion, bowling a squash jsou v těsné blízkosti/ za plotem/. V areálu je dětský koutek, atd.
www.camplitomysl.cz

Rekreační areál Poříčí u Litomyšle

sportovní hřiště venkovní

www.chatyporici.cz

Rekreační zařízení Mladočov

Pro ubytované nabízí venkovní bazén a venkovní sportovní hřiště.

www.heurekaok.cz

Dětský tábor Vesmír

Dětský tábor využívá venkovní sportovní hřiště a také vnitřní sál vhodný pro stolní tenis.

www.dtvesmir.cz

Zimní sporty

SO ORP Litomyšl není oblastí, která by mohla lákat návštěvníky na zimní sporty.

S výjimkou bruslení na krytém zimním stadionu Litomyšl zde mohou při dostatečné sněhové nadílce využít běžecké tratě v okolí Litomyšle, které upravuje odbor Městských lesů speciálně pořízenou technikou. Běžecké stopy se upravují jak pro klasiku, tak i pro bruslení. Zájemci o projekt s názvem Bílou stopou musí sledovat webové stránky www.litomysl.cz, kde jsou aktuální informace o tom, které stopy jsou kdy upraveny. Okruhy jsou odděleny barevně - červené a zelené jsou upravovány jak pro klasiku, tak i pro bruslení - o víkendu i v týdnu. Fialové a modré okruhy jsou trasy do Kozlova, které budou upravovány pouze pro víkendy a pouze pro klasiku. Oranžový okruh od penzionu pana Skřivana na Suché, který vede převážně lesem na Kozlov a zpět, bude snad možné upravovat i tehdy, nebude-li na volných plochách kolem Litomyšle dostatek sněhu.

Bílou stopou - trasy

A Lány

červená Za Rasovnou (0,83 km)

Okruh začíná u ovocného sadu za Rasovnou a pokračuje ve směru k suchému poldru, židovskému hřbitovu a podél Kornické cesty zpět k Rasovně.

fialová I. Zahájí - Kozlov (8,46 km)

Trasa začíná nad Zahájí u Kornické cesty a pokračuje směrem: vodojem, zemědělské družstvo, přes silnici na dolní Němčice, přes pole na silnici Vlkov-Němčice, dále kolem Brlíkova sadu po "Evropské" cestě a loukami směrem na dolní část obce Suchá a dále za mostkem ostře doleva (zelená turistická) a po lesních cestách k hospodě v Kozlově.

zelená Hlavňov (3,36 km)

Okruh začíná nad čtvrtí Zahájí u Kornické cesty a dále pokračuje podél ní směrem na Kornice. U židovského hřbitova se stáčí doprava k Mrštníku a podél polní cesty zpět k silnici na Dolní Němčice. Podél silnice k zemědělské farmě, odtud k vodojemu a zpět na Kornickou.

B Černá hora

červená Drahoška (2,87 km)

Okruh začíná na křižovatce polních cest k Vlkovu a na Suchou za Primátorskou hrází a dále pokračuje podél cesty na Suchou k Drahošce. Odtud k bývalé hospodě na Černé hoře a zpět podél lesa k výchozímu bodu.

modrá Černá hora - Kozlov (6,97 km)

Trasa na Kozlov začíná za Primátorskou hrází a pokračuje podle lesa na Černé hoře a silnice do Strakova. Odtud dále za obcí kolem salaše na "Bulvovku" a po ní lesem přes silnici Pazucha - Semanín do Kozlova.

světle modrá II - spojka Primátorka - Černá hora 4 (0,34 km)

klasika

zelená Drahoška (5,63 km)

Okruh začíná společně s červenou za Primátorskou hrází a pokračuje dále podél obce Suchá nad údolím Končinského potoka a odtud do Strakova. Ze Strakova podle silnice na Litomyšl společně s modrou a dál podle lesa zpět k výchozímu bodu.

Kozlovská hájenka

světle modrá III - odbočka ke Kozlovské hájence

Odbočka začíná na konci "Bulvovky" a umožní pokračování trasy podle Kozlovské hájenky až na Kozlovský kopec, a to bez ztráty převýšení.

Stará plovárna

fialová II Stará plovárna - Kozlov (7,61 km)

Trasa začíná na hrázi Hlubokého rybníka a pokračuje za Vlkovem přes pole směrem k silnici na Němčice. Zde se u sadu spojuje s variantou fialová I a společně pokračují kolem Brlíkova sadu po "Evropské" cestě a loukami směrem na dolní část obce Suchá a dále po lesních cestách k hospodě v Kozlově.

světle modrá I - spojka Stará plovárna - Černá hora 4 (1,12 km)

Suchá

oranžová Suchá - Kozlov (11,14 km)

Okruh začíná na Suché u penzionu pana Skřivana (velké parkoviště, otevřeno téměř nepřetržitě). Odtud pokračuje po silnici na dolní konec obce, kde se napojuje na fialovou trasu (zelená turistická) do Kozlova. Na Suchou se vrací souběžně s modrou po "Bulvovce" a přes Strakov.

6.1.2.5. Návštěvnost vybraných atraktivit a objektů

Analýza návštěvnosti je důležitým nástrojem pro rozhodování o budoucím zaměření většiny aktivit na podporu a rozvoj cestovního ruchu. Pokud jde o sledování návštěvnosti vybraných atraktivit či památkových objektů, narážíme v čase na velký problém. Zjištěná data mnohdy nelze mezi sebou ani v čase zodpovědně porovnávat. Důvodů je celá řada. Neexistuje metodika, podle které by bylo jasné, co do návštěvnosti započítávat a co nikoli. Například některé objekty do celkové návštěvnosti započítávají i návštěvníky, kteří dorazí na kulturní akci, která se koná v areálu hradu či zámku, případně stačí, aby si návštěvník zakoupil vstupenku pouze na nádvoří - bez komentované prohlídky. Tato čísla poté velmi zkreslují porovnávání návštěvnosti mezi sebou - příkladem může být právě nedaleký hrad Svojanov a Státní zámek Litomyšl. Turista se ve statistikách návštěvnosti Státního zámku Litomyšl objeví až ve chvíli, kdy si zakoupí vstupenku na jeden z několika prohlídkových okruhů. Neobjeví se zde např. při prohlídce zámeckých zahrad, prvního ani druhého nádvoří apod. Dalším problémem je vývoj sledování návštěvnosti jedné památky v čase. Opět příklad Státního zámku Litomyšl. V minulosti byla léta, kdy se do návštěvnosti zámku počítali i všichni návštěvníci Mezinárodního operního festivalu Smetanova Litomyšl, o pár roků později pouze část návštěvníků a dnes již žádný. Uvážíme-li, že kapacita festivalu je cca 40 tisíc prodaných lístků ročně, může nám konečné číslo při různé metodice výpočtů návštěvnosti velmi celkovou návštěvnost zkreslit.

Tab. 117: Návštěvnost vybraných atraktivit v letech 2005 - 2013

	rok	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosi- nec	dny evr.děd.	Celkem
Zámek Lito- myšl	2005	66	570	335	1787	6143	4649	7212	7956	4834	1803	173	66		35594
	2006	44	64	220	2581	4994	4923	6645	8577	3761	2339	195	28		34371
	2007	131	199	190	2578	4048	4498	14260	8073	4370	3189	265	97		41898
	2008	311	174	264	1789	4753	4523	6443	7715	3725	2319	463	484		32963
	2009	650	57	0	2503	6566	4455	6115	7469	31	6807	283	96		35032
	2010	197	0	309	1640	3603	3705	6120	7398	3452	2053	386	135		28998
	2011	18	161	947	1908	3994	4133	8918	7594	4220	2193	238	345		34669
	2012	98	341	502	1815	3738	3065	5852	5682	3165	1422	145	251		26076
	2013	55	59	386	1555	3271	3569	16371	6222	2509	2099	216	378		36690
Muzeum an- tiky	2005					164	436	216	177	346	123				1462
	2006					169	492	178	157	250	168	0	0		1414
	2007					275	78	140	177	253	114			*	1037
	2008					98	432	267	185	259	241				1482
	2009					165	67	212	127	263					834
	2010														0
	2011														0
	2012														0
	2013														0
Dům U Rytířů	2005	110	98	124	64	206	624	251		206	184	208	91		2166
	2006	147	398	117	179	134	209	220		981	243	110	123	*	2861
	2007	47	727					128	114	163	125	77	53	105	

	2008	213	93	103	359		131	212		205		115	176		1607
	2009	210	74	136	121	119	203	267	211	391	120	87	702		2641
	2010	53	431	139	95	96	229	121	287	211	89	96	384		2231
	2011	333	282		348	146	209	265		115	26	87	37		1848
	2012	101	91	79	474	521	650	498	350	261	120	289	312		3746
	2013	176	90	189	164	301	851	681	672	435	318	691	297		4865
Obrazárna na zámku	2005					2327									2327
	2006					98	202	540	990	616	0	0	0		2446
	2007					61	187	391	293	258	0	0	0		1190
	2008					181	224	233	181	233	0	0	0	*	1052
	2009					127	296	132	208	482					1245
	2010					165	271	265	243	173					1117
	2011					182	163	1469	3082	122					5018
	2012					98		845	1629	662	209	65			3508
2013					84			511						595	
Zámecké sklepení	2004				180	110	360	1247	925	209	231			1300	4562
	2005			167	319	403	372	1351	1611	528	412			900	6063
	2006				487	632	884	1887	1759	439	246	12	116	800	7262
	2007				372	601	588	1158	1119	425	312	89	117	435	5216
	2008			135	262	436	424	1015	1155	282	407	19	2	280	4417
	2009			0	271	675	837	1125	1241	433	714	102	53		5451
	2010			78	317	272	775	976	991	393	603	379	0	640	5424
	2011			126	543	416	522	859	803	376	382	0	1088	350	5465
	2012			339	1357	707	530	619	995	936	321	646	1608	200	8258
2013			461	229	194	557	633	836	437	361	758	870		5336	
Rodný byt B.	2005			1502	702	1450	2102	2350	2070						10176

Smetany	2006				430	1350	1620	1705	1620	0	0	0	0		6725
	2007				550	1507	2008	2400	1805	0	0	0	0		8270
	2008				750	952	1825	1684	1524	1050	550				8335
	2009				401	1339	1496	1258	1479	1234	594				7801
	2010				500	650	1000	1600	2200	800	400				7150
	2011				500	976	1254	1267	1171	957	482				6607
	2012				353	791	1104	1093	1058	793	323				5515
	2013				211	736	1256	641	1183	770	602				5399
Regionální muzeum	2005				885	724	1097	1402	1418	708	402	0	1546		8182
	2006				650	547	1015	718	1451	867	568	0	1539		7355
	2007	508	555	831	1129	728	866	1382	1260	534	396	287	1930		10406
	2008	175	394	488	489	197	2697	2860	2597	717	320	1048	928		12910
	2009	565	301	477	735	1841	2407	2893	3883	2041	588	1106	1418		18255
	2010	482	539	1144	420	1509	1815	3206	3535	1045	468	658	1249		16070
	2011	378	892	971	624	1490	2235	5674	5353	1271	1299	1302	1661		23150
	2012	377	468	324	454	591	525	430					300		3469
	2013	rekonstrukce muzea													
Zdroj:															
	* na přelomu list. a prosince - 3 týdny zavřeno														
	* 26. 7. - 31. 8. Bohdan Kopecký - 491 návštěvníků - Obrazárna na zámku														
	* zavřeno - Smetanova Litomyšl														
	* poslední zpřístupnění muzea 8. 9. 2012														

Posledním problémem v případě sledování návštěvnosti památkových objektů může být nižší ochota především rodin s dětmi platit vstupné na tato objekty. Z pohledu návštěvnosti destinace není však vždy důležité, zda klesá či roste návštěvnost jednotlivých památkových objektů. Rozhodující je návštěvnost destinace jako celku. Obecně není důležité, ve které pokladně nechá návštěvník své peníze - zda v restauraci, na koupališti či právě v památkových objektech.

Z tohoto důvodu je stále častější a oblíbenější moderní sledování návštěvnosti pomocí tzv. zbytkových dat mobilních operátů. Díky této metodě získáme velmi přesné údaje o návštěvnících jednotlivých lokalit v různých časových obdobích s ohledem na jejich státní příslušnost či region České republiky, ze kterého do naší oblasti přijíždějí.

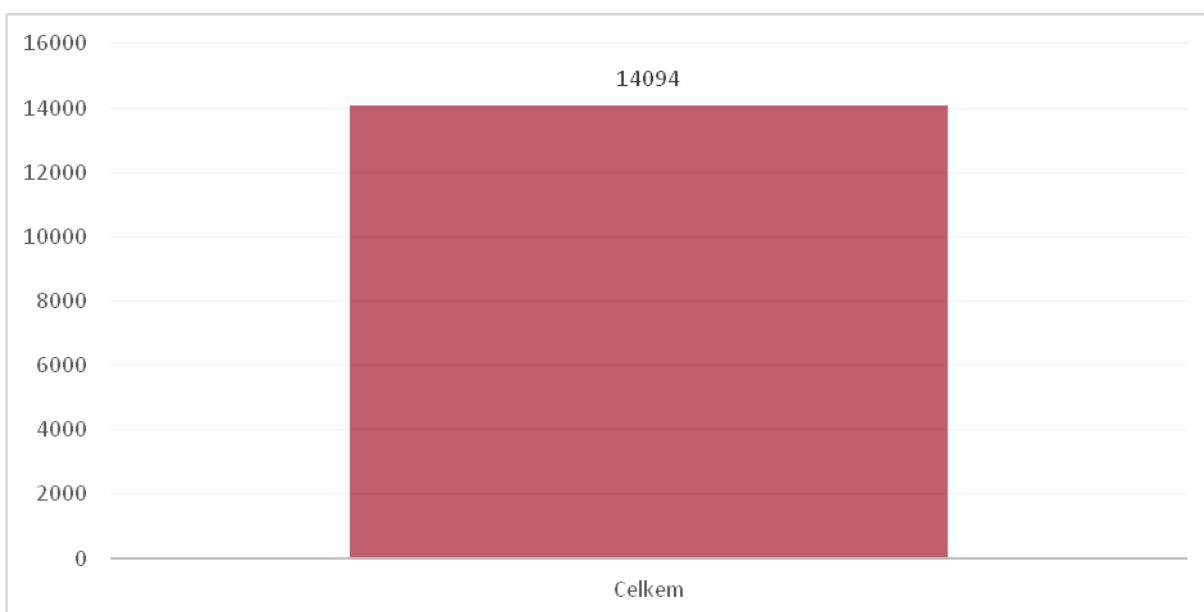
Příklad sledování návštěvnosti podle zbytkových dat z mobilních telefonů

Zahájení 3. litomyšlské lázeňské sezóny

Graf 26: Celkový počet návštěvníků

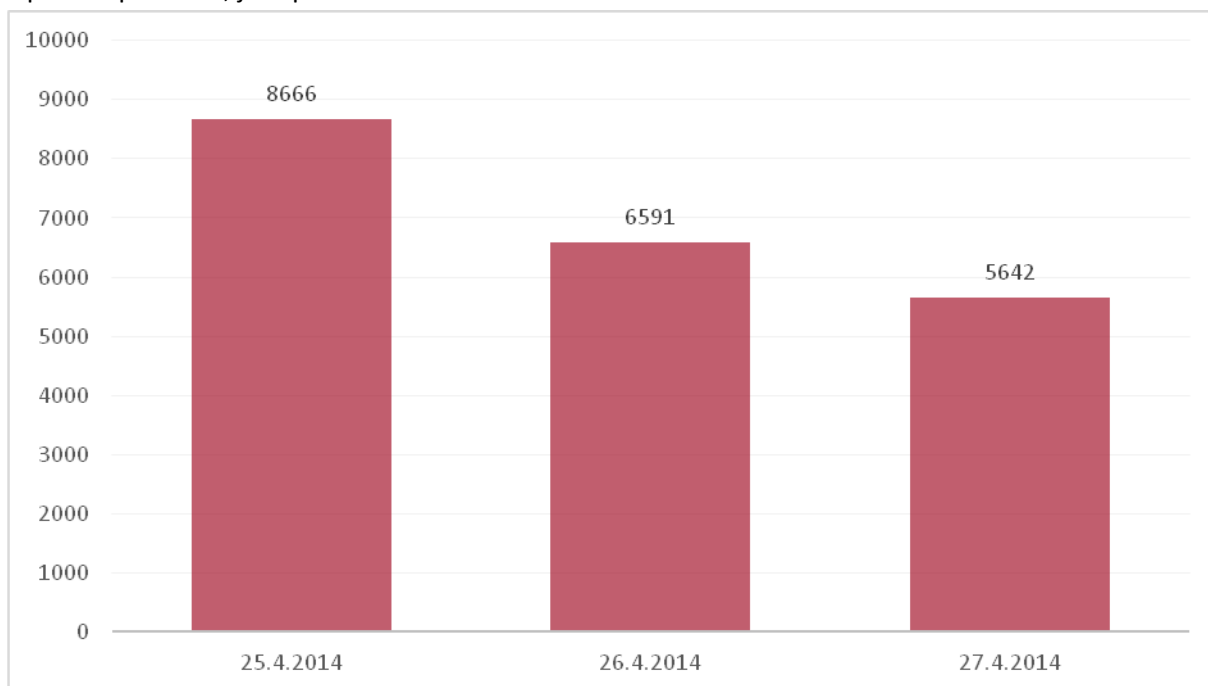
Číslo vypovídá o počtu unikátních návštěvníků vymezené oblasti v monitorovaném období. Pokud stejná osoba navštíví Litomyšl ve více dnech, je zde přesto započítána jen jednou.

Zdroj:CZecot

Graf 27: Návštěva po jednotlivých dnech

Graf ukazuje návštěvu pro každý jednotlivý den. Pokud stejná osoba navštíví Litomyšl např. 25. 4. a poté např. 26. 4., je započítána v každém z obou dnů.

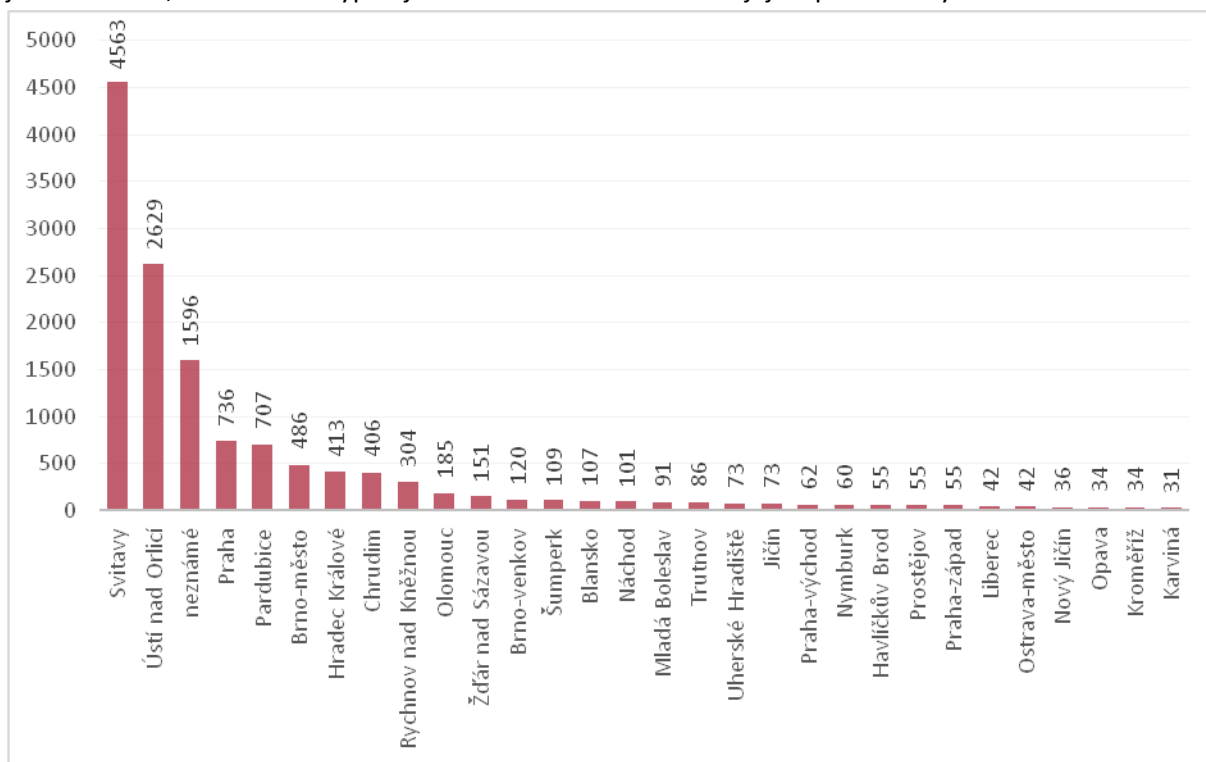

Zdroj: CZecot

Graf 28:Původ domácích návštěvníků

(hodnoty nad 30)

Graf ukazuje zdroje cest tuzemských návštěvníků s rozlišením v okresní úrovni. Zobrazeny jsou jen okresy s hodnotou 30 návštěvníků a více v rámci zachování anonymity dat. Kategorie „neznámé“ jsou všichni ti, co si na noc vypínají telefon a není možné určit jejich přibližné bydliště.

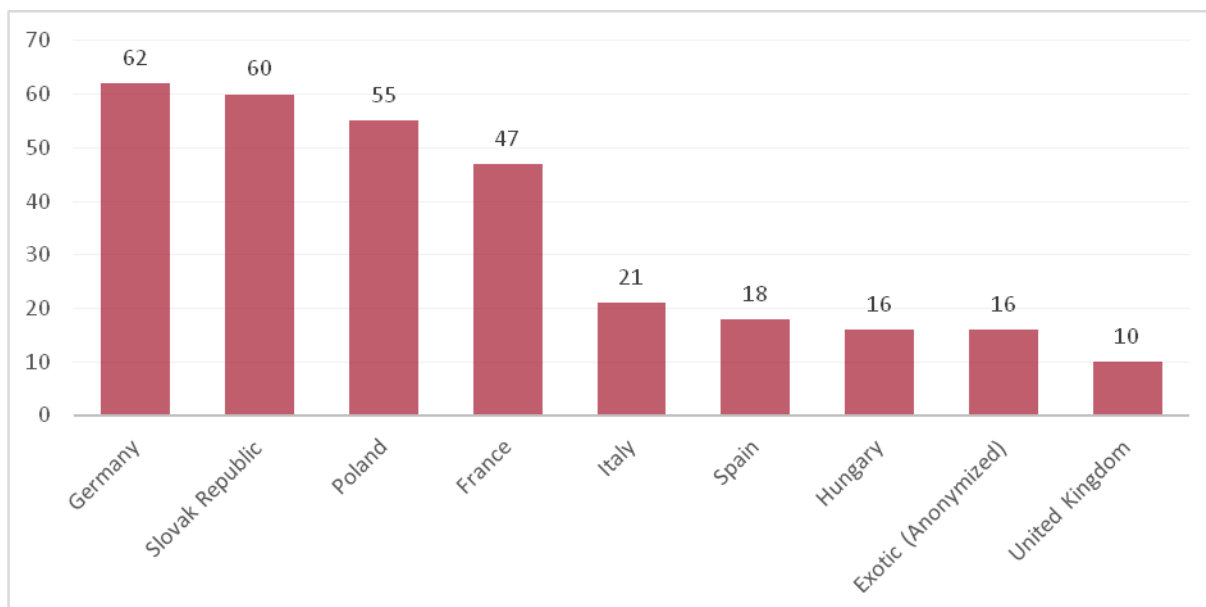

Zdroj: CZecot

Graf 29: Původ zahraničních návštěvníků

(hodnoty nad 10)

Původ nečeských návštěvníků je zobrazen na národní úrovni pro hodnoty větší než 10.

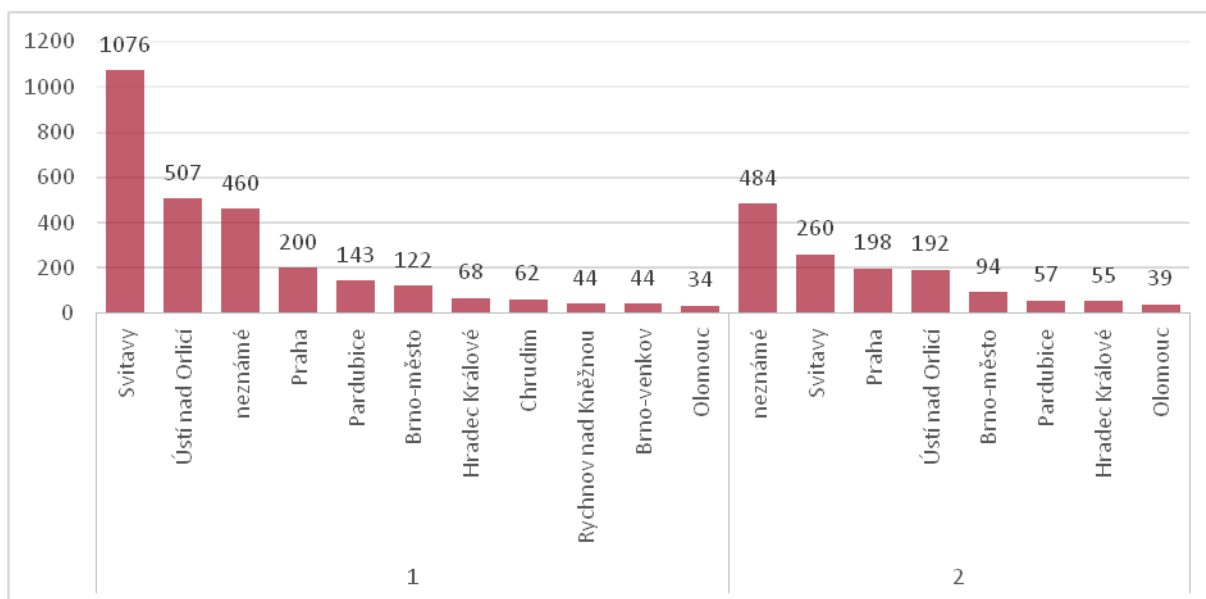

Zdroj: CZecot

Graf 30: Opakovaná návštěva tuzemských návštěvníků

(hodnoty nad 30)

Pokud se návštěvník vrátí jiný následující den, je to opakovaná návštěva. V grafu níže jsou opakované návštěvy s rozlišením na okresní úrovni. První část grafu s „1“ jsou všichni ti, kdo se na festival vrátili právě jednou. Analogicky pravá část s „2“ je výčet všech, kdo se na festival vrátil dvakrát, čili na všechny tři dny festivalu. Zobrazeny jsou jen okresy s hodnotou nad 30 návštěvníků.

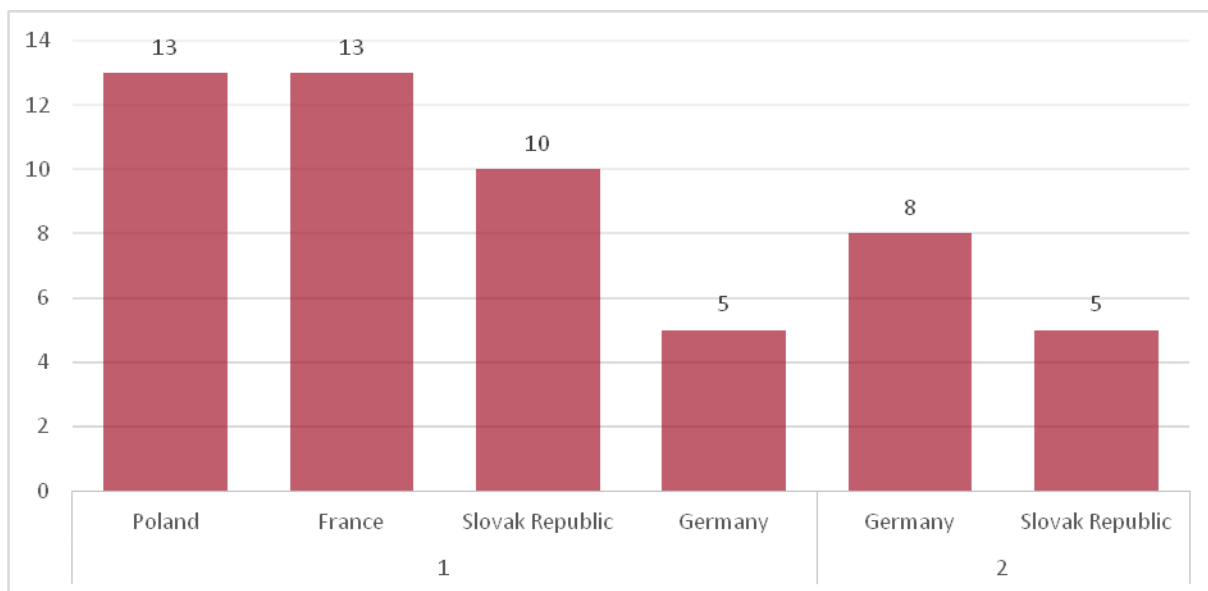

Zdroj: CZecot

Graf 31: Opakovaná návštěva zahraničních návštěvníků

(hodnoty větší než 5)

Stejně jako u opakované návštěvy tuzemských návštěvníků, ale původ je na národní úrovni a zobrazeny jsou země s hodnotou větší než 5.

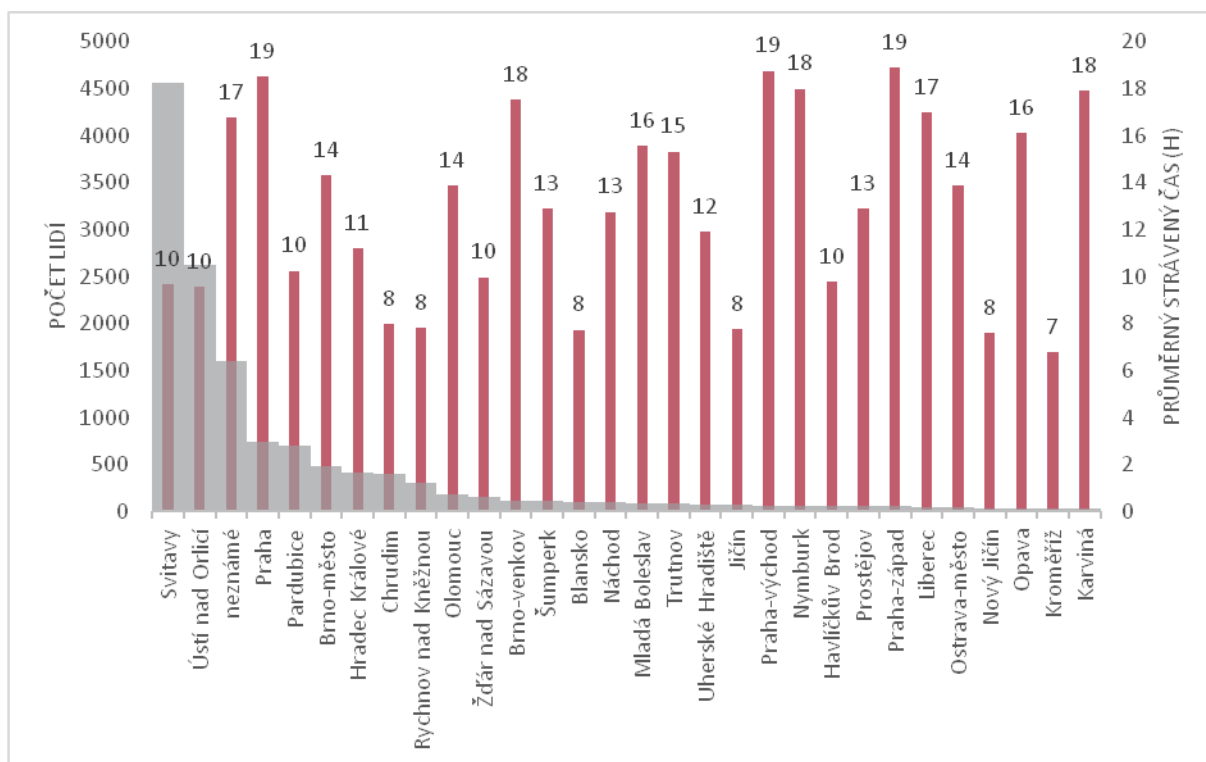
Zdroj: CZecot

Graf 32: Průměrná délka návštěvy

V grafu níže je kombinace grafu Původ domácích návštěvníků (široké šedé sloupce, levá vertikální osa) a informace o průměrné délce pobytu návštěvníků zaokrouhlené na celé hodiny (červené sloupce, pravá vertikální osa).

Např. návštěvníků z Prahy je výrazně méně než z okresu Ústí nad Orlicí, ale strávili na festivalu průměrně téměř dvakrát více času (19 vs. 10).

Zdroj: CZecot

Kromě analýzy návštěvnosti je důležitý také tzv. profil návštěvníka

Agentura CzechTourism realizuje od roku 2010 ve vybraných městech výzkum zaměřený na domácí cestovní ruch. Na <http://monitoring.czechtourism.cz> je vždy výzkum za letní a zimní část. Byla porovnána data za letní průzkumy z let 2010 - 2013. Během dvouměsíčního průzkumu bylo pokaždé dotazováno cca 1.800 respondentů. Nejzajímavější závěry včetně komentářů jsou obsahem přílohy a budou důležitým podkladem pro návrhovou část.

6.1.2.6. Struktura ubytovacích zařízení a jejich vytíženost

Celková kapacita, struktura i kvalita ubytovacích služeb hrají významnou roli při tvorbě turistických produktů v jakékoli turistické lokalitě. První představu o postavení SO ORP Litomyšl si je možné vytvořit na základě aktuálních údajů o kapacitě ubytovacích zařízení. Další dle návštěvnosti.

Podle údajů z Českého statistického úřadu je v SO ORP Litomyšl celkem 20 hromadných ubytovacích zařízení, v turistické oblasti Českomoravské pomezí 82, v Pardubickém kraji je to 361 HUZ a v celé České republice 9.970 HUZ. Připomeňme, že hromadná ubytovací zařízení jsou zařízení,

kteřá pravidelně nebo nepravidelně poskytují přechodné ubytování hostům. Jejich kapacita musí být nejméně 5 pokojů nebo 10 lůžek. Mezi hromadná ubytovací zařízení patří hotely, motely, hotely, penziony, turistické ubytovny, chatové osady, kempy a ostatní hromadná ubytovací zařízení jinde neuvedená. Mezi ostatní hromadná ubytovací zařízení patří např. rekreační zařízení podniků, školicí střediska, kulturně-historické objekty, lázeňská zařízení a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.).

Pokud jde o skladbu hromadných ubytovacích zařízení, jsme na tom v SO ORP Litomyšl takto:

- Hotel****	1x
- Hotel***	3x
- Penziony	7x
- Kemp	1x
- Turistické ubytovny	4x
- Ostatní HUZ	4x

Nejvíce HUZ se nachází přímo ve městě Litomyšl - celkem 12. Další 3 můžeme najít v obci Budislav, která je vstupní branou do Toulouvcových maštalí. 2 HUZ jsou v obci Poříčí a po jednom v Lubné, Jarošově a Dolním Újezdě.

Český statistický úřad sleduje také počet pokojů a počet lůžek v jednotlivých hromadných ubytovacích zařazení. V našem případě lze dohledat pouze HUZ ve městě Litomyšl. Ve dvanácti HUZ se podle informací ČSÚ nachází celkem 732 lůžek a 30 míst pro stany a karavany.

Dalším důležitým ukazatelem je návštěvnost hromadných ubytovacích zařazení. Zajímavá srovnání přináší tabulka sestavená z dat Českého statistického úřadu.

Vidíme, že město Litomyšl má z hlediska návštěvnosti SO ORP Litomyšl opravdu nezastupitelnou úroveň. Na druhé straně můžeme z tabulky vydedukovat, že širší region Litomyšlska je důvodem delšího pobytu a vyššího průměrného počtu ubytování.

Návštěvnost HUZ SO ORP Litomyšl je významná i v rámci turistické oblasti Českomoravské pomezí. Je zřejmé, že Litomyšl je důležitou destinací pro řadu příjezdů do této oblasti - tvoří asi třetinu příjezdů a více než třetinu přenocování.

Tab. 118: Návštěvnost HUZ v letech 2012 - 2013

	počet příjezdů	z toho rezidenti	počet přenocování	z toho rezidenti	průměrný počet přenocování
SO ORP Litomyšl					
Rok 2012	21 244	16 119	52 718	41 129	2,5
Rok 2013	21 951	16 978	61 939	50 379	2,8
Město Litomyšl					
Rok 2012	17 679	12 686	39 817	28 619	2,3
Rok 2013	16 485	11 626	35 962	24 683	2,2
TO Českomoravské pomezí					
Rok 2012	56 893	45 298	146 578	119 495	2,6

Rok 2013	59 199	46 312	160 937	129 078	2,7
TR Východní Čechy					
Rok 2012	733 833	611 329	2 099 335	1 805 881	2,9
Rok 2013	750 238	627 750	2 079 339	1 768 354	2,8
Česká republika					
Rok 2012	1 598 817	7 451 773	43 278 457	21 484 472	2,9
Rok 2013	15 407 671	7 555 806	43 308 279	21 163 383	2,8

Zdroj: Český statistický úřad

V současné době však roste obliba menších penzionů a dalších ubytovacích zařízení, která nesplňují kapacity pro hromadné ubytovací zařízení - tedy mají méně než 5 pokojů či méně než 10 lůžek.

Jmenovitý seznam ubytovacích zařízení, která lze dohledat na internetu, naleznete v příloze.

6.1.2.7. Finanční analýza

Tab. 119: Finanční analýza

Název	Pododdíl/paragraf	Částka v Kč
Vnitřní obchod	2141	0,00
Cestovní ruch	2143	1 674 979,00
Zájmová činnost a rekreace	3421	829 093,00

V tabulce výše jsou částky od ledna do konce října 2014, které byly zjištěny z účetnictví města Litomyšl.

Obecně lze říci, že neexistuje jednoduché universální řešení, jak získat z rozpočtu či účetnictví obcí dle položek informace o tom, které výdaje spadají do oblasti cestovního ruchu.

Například na 2143 je v Litomyšli účtován i výlep plakátů, placený monitoring médií, pronájem prostor pro výstavu či přednášku, poplatky OSA nebo rauty na akcích – ne vždy jde tedy o záležitosti, které přímo souvisejí s cestovním ruchem.

Na druhé straně jsou zde jiné paragrafy, které s cestovním ruchem souvisejí a v tabulce výše se neobjeví – např. 2219 – ostatní záležitosti pozemních komunikací (výstavby cyklostezek), 2144 – ostatní služby (účast ve sdruženích souvisejících s turismem).

Bez podrobné znalosti rozpočtu tedy nelze říci, kolik finančních prostředků vydává obec na rozvoj cestovního ruchu. Druhou otázkou, kterou si musíme při interpretaci čísel z účetnictví položit, je, kde končí oblast kultury a sportu a začíná cestovní ruch. Je provoz krytého bazénu již záležitostí turismu nebo jde více o občanskou obslužnost? Patří do cestovního ruchu studie a projekty či samotné opravy památkových objektů? Dá se výstavba a revitalizace rybníků či biotopových tůň zařadit mezi projekty spadající do oblasti cestovního ruchu? A co pořádání kulturních akcí či poskytování dotací spolkům a dalším organizacím, které akce pořádají? Je příspěvek svazkům obcí,

kteřé jsou založené za účelem společné propagace, již cestovní ruch? A kam zařadit tisk plakátů, letáků či měsíčních kalendářů akcí? Samostatnou kapitolou jsou příspěvkové organizace – kde je hranice mezi těmi, které pořádají akce pro místní obyvatele a těmi, které lákají spíše návštěvníky z ostatních regionů?

Z tohoto krátkého zamyšlení je patrné, že nejde o jednoduše definovanou oblast. S tím samozřejmě souvisí i komplikovaná finanční analýza.

Cestovní ruch je navíc věcí především podnikatelského sektoru. Podnikatelé samozřejmě neradi sdělují jakákoli čísla. Bez nich však celá snaha o finanční analýzu nabídky v cestovním ruchu úplně ztrácí význam.

6.1.3. Charakteristika potenciálu a možnost rozvoje MOS cestovního ruchu

6.1.3.1. Infrastruktura

Již po přečtení předchozích stránek je jasné, že SO ORP Litomyšl má z hlediska potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu „velké štěstí“. Existence památky UNESCO, řada pamětihodností, bohaté zázemí pro aktivní odpočinek i další atraktivy včetně bohaté nabídky služeb dělají z tohoto regionu místo, které stojí za to vidět.

Také v oblasti nabídky pro tělesně handicapované dochází k výrazným posunům. Od roku 2014 se například vozíčkáři dostanou díky tzv. schodolezu na všechny prohlídkové okruhy Státního zámku Litomyšl. Vznikají i další bezbariérová ubytovací místa.

V rámci projektu „Místo přátelské rodině“ byla zmapována místa vstřícná k potřebám rodin s dětmi. V letošním roce bylo certifikováno celkem devět provozoven: Bobo Café, Dům dětí a mládeže, Kavárna Mandala, Program dětí, Restaurace a minipivovar Veselka, Restaurace U Kolji, Rodinné centrum Litomyšl, Sportovní areál za sokolovnou a Supermarket Kubík.

Pro MOS je v oblasti infrastruktury vhodné zaměřit se především na liniové a plošné záležitosti. Konkrétně na budování sítě cyklotras a cyklostezek, zlepšení dopravní obslužnosti, zajištění kvalitní sítě silnic apod. Osvědčila se také spolupráce např. obcí, které mají své pozemky v rámci Toulouvcových maštálí - tedy našeho nejnáměšnějšího chráněného přírodního útvaru.

6.1.3.2. Lidské zdroje pro cestovní ruch

Cestovní ruch je po roce 1989 neustále na vzestupu. Důležitý impuls tomuto vývoji dal tehdejší starosta Miroslav Brýdl, jehož zásluhou byl zámecký areál zapsán na Seznam UNESCO, do Litomyšli přijelo sedm střeoevropských prezidentů a o rok později také španělský královský pár. Tyto události nebyly pouze jednorázovou záležitostí. Tehdy začala Litomyšl sázet na kongresovou turistiku - bylo vybudováno zázemí. Zároveň byla „vychována“ skupina organizátorů, kteří se nezáleknou výzvy a neustále vymýšlejí a organizují nové a nové akce, které lákají do regionu další davy návštěvníků. Kromě nebyvalého rozvoje Mezinárodního festivalu Smetanova Litomyšl, jehož návštěvnost je každoročně cca 30 tisíc lidí, jde např. o akci Zahájení lázeňské sezóny, Gastronomické slavnosti M. D. Rettigové, Toulouvcovy prázdninové pátky či oslavu Světového dne architektury pod názvem ArchiMyšl. Velký potenciál mají také nejrůznější srazy rodáků, masopustní občůzky či vesnické zabíjačky.

Středních škol je v Litomyšli několik a většina z nich je zatažena do organizování výše jmenovaných aktivit. Střední škola zahradnická a technická Litomyšl tvoří květinové výzdoby a podílí se na nezbytném stěhování mobiliáře, Vyšší odborná škola a střední pedagogická škola zajišťuje kulturní program nejrůznějších akcí, Soukromá střední odborná a jazyková škola Trading Centre pečuje o vzácné hosty ze zahraničí a Gymnázium A. Jiráska pravidelně přispívá ke Dnům otevřených dveří památek i jiným akcím. V Litomyšli má sídla také Fakulta restaurování Univerzity Pardubice. Ani tyto studenti nejsou stranou dění a vždy ochotně pomohou s organizací akcí. Zároveň je jejich role nenahraditelná v restaurování mnoha památkových objektů ve městě.

Pravděpodobně největší limity jsou v oblasti služeb. Někteří ubytovatelé ještě stále nepochopili, že jejich role není pouze předat klíče, ale také poradit, informovat, pomoci sestavit itinerář výletu

apod. Zde vidíme velký prostor pro MOS - rádi bychom vytvořili jakousi komunikační a informační platformu. Tedy kanál, kterým budou proudit materiály i informace oběma směry.

6.1.3.3. Marketing cestovního ruchu

Obecně představuje pojem marketing takovou podnikatelskou koncepcí, která se snaží orientovat především na zákazníka a uspokojování jeho potřeb. Dalším důležitým cílem je tvorba zisku, který je nezbytný pro další rozvoj podniku. Marketing můžeme definovat mnoha způsoby. Jednou z moderních a uznávaných definicí je definice přijatá Americkou marketingovou společností v roce 1985: Marketing je procesem plánování a naplňování koncepce, oceňování, propagace a distribuce myšlenek, výrobků a služeb, který směřuje k uskutečnění vzájemné výměny, uspokojující potřeby jedinců a organizací.

Marketingový mix je vlastně soubor taktických nástrojů, které může poskytovatel určitých služeb využívat pro získání konkurenceschopnosti svého produktu a pro jeho prosazení se na trhu. Jedná se především o čtyři skupiny charakteristik, označovaných v marketingové literatuře jako „čtyři P“: produkt (product), cena (price), místo (place), propagace (promotion). Marketing cestovního ruchu rozšiřuje tuto základní, možno říci klasickou podobu marketingového mixu, o další „4P“: lidé (people), tvoření balíčků (packaging), programování či spíše, s ohledem na užívaný smysl slova, tvorba projektů (programming), spolupráce, kooperace (partnership). (Foret, Foretová, 2001).

Jednou z nejdiskutovanější oblastí v cestovním ruchu je od roku 1999 tvorba turistických balíčků. Podle zákona 159/1999 Sb. může turistický produkt sestavit pouze řádně pojištěná cestovní kancelář. Ve smyslu tohoto zákona lze vyvodit, že turistickým produktem je jakákoli nabídka dvou a více služeb. Cestovní kanceláře se však do této činnosti příliš nehrnou. Stejně tak nevznikají z důvodů vysokých nákladů nové cestovní kanceláře orientované především na incoming. Z toho důvodu se destinace specializují pouze na vytváření jakýchsi tipů na výlet či námětů na vícedenní pobyty, případně tzv. programů, které se nedají koupit, nejsou oceněné a jsou tedy pouhými „polotovary“.

Stejně je tomu i v SO ORP Litomyšl. Tedy konkrétněji v turistické oblasti Českomoravské pomezí, případně v dobrovolném svazku obcí České dědictví UNESCO. Na webu takto naleznete např. tyto nabídky týkající se SO ORP Litomyšl:

- Litomyšl - město renesance a hudby
- Kongresová Litomyšl
- To nejlepší z Litomyšlska
- Toulavcovy maštale si zamilujete
- Za koňmi a památkami Českomoravského pomezí
- Za osobnostmi Českomoravského pomezí
- Cyklistický zájezd kolem Litomyšle
- Hrady, zámky, hradiska a tvrze na pomezí Čech a Moravy
- Jak je krásně kolem Litomyšle
- Krajem tisícileté historie
- Kastalskými hvozdy
- Po stopách loupeživých rytířů

- Po stopách rytíře Toulovce
- Stopou Maxe Švabinského
- Trstěnickou stezkou na kole
- Za rytířem Toulovcem
- Království rytíře Toulovce
- Vzhůru na rozhlednu
- Poznejte Litomyšl
- Pojdte s námi do pohádky
- Cesty kouzelnými městy
- Na kole Českomoravským pomezím
- Přijedte si odpočinout
- Krajem Smetany a Martinů
- Orlickými horami a do Litomyšle na kole
- Litomyšlsko - aktivní i charitativní
- Putování Pardubickým krajem za památkami a přírodou

Na webu svazku obcí Toulovcovy Maštale ani svazku obcí Mikroregion Litomyšl - Desinka nebyly podobné balíčky ani tipy na výlet nalezeny. Jsou zde vždy pouze jednotlivé konkrétní turistické cíle.

Lázeňské víkendové pobyty

Litomyšl byla v roce 2013 díky tzv. lázním ducha vyhlášena nejmagičtějším místem v České republice. Litomyšlská radnice propaguje heslo „na duši je Litomyšl“ celoročně, proto požádala ubytovatele

a další podnikatelské subjekty o sestavení lázeňských víkendových balíčků. Výsledkem je leták s celkem jedenácti víkendovými pobyty v Litomyšli s kompletní nabídkou včetně ceny. Prodej těchto balíčků však zůstal pouze u subjektů, které k ubytování nabízejí další bonusy.

Zde jsou názvy balíčků: Lázeňský „župánkový víkend“ pro dámy, Odpočinek pod střechem památky UNESCO, Na tři dny farmářem, I prezidenti u nás relaxovali, Lázeňský zážitek nejen z koňského hřbetu, Voda šumí u Merkuru, Masáž až z Havaje, zábaly z lázní, Romantika jak za doby Váchalovy nebo snad Za rybolovem a na střelnici do Litomyšle? Velmi důležité je pro potenciální návštěvníky i uvedení ceny balíčků, které jsou garantovány po celý rok.

Litomyšl v projektu Města s příběhem

Nově byla Litomyšl zahrnuta do projektu agentury CzechTourism s názvem Tvorba a propagace nových produktů pro příjezdový cestovní ruch - část C) Města s příběhem. Vybrána byla tato města: Praha, Český Krumlov, Karlovy Vary, Mariánské lázně, Litomyšl, Kutná Hora, Telč, Brno, Olomouc, Kroměříž, Mikulov a Luhačovice.

Zastřešujícím tématem má být romantika. Z tohoto projektu by mělo vzejít několik produktů s tímto zaměřením:

- Litomyšl - lázně ducha
- Litomyšl - okolí - Co Čech, to muzikant

6.1.3.4. Management cestovního ruchu

Turistická destinace potřebuje být odpovídajícím způsobem řízena, to znamená, že potřebuje management, který by ji řídil. S ohledem na tu skutečnost, že se v naší republice postupně rozvíjí tržní ekonomika, úzce spojená s marketingem, měl by to být marketingový management. Tvorba produktu (destinace) a zejména jeho rozvoj je natolik složitý a je sestaven z tolika různých složek, produkovaných často velmi odlišnými subjekty a sektory, že jeho řízení se neobejde bez spolupráce všech subjektů, tvořících produkt destinace. Destinaci lze také pokládat za kolektivního výrobce. Destinace jako výrobce musí být řízena stejně jako kterýkoliv podnik či organizace. Že se nejedná o jednoduchou záležitost, napovídá již ta skutečnost, že se na území určité destinace setkává několik trhů, které mají často protichůdné zájmy. Jedná se o tyto trhy: rezidentů a pracujících, návštěvníků (turistů, příbuzných a přátel, podnikatelů, vědců), podnikatelů a průmyslu, exportní trhy (i cestovní ruch lze pokládat za exportní trh, tzv. neviditelný export). Každý z uvedených trhů lze dále podrobněji členit. Také trhy návštěvníků turistické destinace se člení na více segmentů, které mají mnoho protichůdných zájmů. Vytvořit určitou symbiózu trhu návštěvníků je velmi složité a klade poměrně vysoké nároky na kvalitu řízení nejen místa, jako turistické destinace, ale na celkovou kvalitu řízení místa. K tomu, aby řízení destinace bylo úspěšné, docílilo se maximálního propojení zájmů všech zúčastněných trhů a požadovaných ekonomických efektů, je nutné toto řízení založit na marketingových principech.

Na Městském úřadu Litomyšli (v rámci ORP Litomyšl) existuje samostatný Odbor kultury a cestovního ruchu. Široká náplň činnosti odboru včetně řízení několika příspěvkových organizací a nedostatečné personální obsazení však nedovoluje, aby tento odbor řídil cestovní ruch v oblasti samostatné působnosti aktivně v rámci celého SO ORP Litomyšl.

Poradním orgánem Rady města Litomyšl je Komise pro kulturu, cestovní ruch a spolkový život. Jednotlivé politické strany sem nominují své zástupce - ne vždy jde o odborníky. Pro řízení cestovního ruchu není ani tento orgán vhodný.

Informační centrum je v Litomyšli soukromé, má dvě pobočky - celoroční provoz má IC na Smetanově náměstí, sezónní provoz IC na zámku. Bez důkladné dotace z kasy města se IC neobejde - ročně je v rozpočtu města vyčleněna na provoz IC částka kolem 1 milionu Kč. Již dávno se tato instituce nezabývá incomingem.

Dalším důležitým hráčem je Evropské školicí centrum. Jde o obecně prospěšnou společnost města Litomyšl a Evropské aliance YMCA. Hlavní náplní práce této organizace je pořádání kongresů a provozování ubytování v budově zámeckého pivovaru (hotelové i hostelové pokoje).

Nově byla zřízena příspěvková organizace města Litomyšl Zámecké návrší, jejímž hlavním úkolem je provozovat objekty, které byly opraveny díky projektu z IOP s názvem Revitalizace zámeckého návrší.

Opomenout nesmíme ani spolupráci s Národním památkovým ústavem, který má ve správě Státní zámek Litomyšl - památku UNESCO.

V oblasti propagace je pro Litomyšl velmi důležitá společná propagace v rámci svazku obcí České dědictví UNESCO, Česká inspirace a Českomoravské pomezí.

Dříve se marketingu cestovního ruchu věnoval také Mikroregion Litomyšlsko. Dnes se od této praxe upustilo - ukázalo se jako smysluplnější dodržet hranici turistických oblastí a tuto agendu pře-

vzalo Českomoravské pomezí. V rámci Mikroregionu Litomyšlsko se řeší např. infrastruktura cestovního ruchu - cyklostezky, cyklotrasy, in-line stezky, případně podpora kulturních akcí.

Podobný úkol má i svazek obcí Krajem Smetany a Martinů. Orientuje se na budování odpočívadel v jednotlivých členských obcích a tvorbě nejrůznějších produktů především v oblasti cyklo.

Patrná je i spolupráce s Destinační společností Východní Čechy, Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska a samozřejmě i s agenturou CzechTourism.

Pro cestovní ruch v SO ORP Litomyšl je velmi důležité pořádání nejrůznějších kulturních, sportovních a společenských akcí. Mezi ty nejdůležitější patří: Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl, Zahájení lázeňské sezóny (Lázně ducha), Gastronomické slavnosti M. D. Rettigové, Toulcovy prázdninové pátky, Mezinárodní smyčcové kurzy, Putování za studánkami či Setkání na Růžovém paloučku.

Marketingový management destinace

V mnoha významných destinacích cestovního ruchu v zahraničí je marketingový management úspěšně rozvíjen. Jedná se o destinace, v nichž jsou si všichni vědomi přínosu cestovního ruchu pro život místních obyvatel, rozvoj podnikání i pro naplnění obecních rozpočtů. V těchto destinacích nejenže existují regionální „ministerstva turismu“, odbory cestovního ruchu při městských úřadech, ale také různá seskupení podnikatelů, kteří z rozvoje cestovního ruchu profitují. O významu cestovního ruchu se dozvídají žáci již na základních školách. Střední, vysoké školy, ale také specializované vzdělávací instituce nabízejí celou škálu vzdělávacích programů všem, kdož v cestovním ruchu podnikají. Dochází k tomu, o čem mnozí u nás jenom „sní“, dochází k propojení teorie s praxí. Školení přístupů k hostům, zákazníkům a klientům neponechávají náhodě ani banky, pojišťovny, policie, velké obchodní domy, půjčovny automobilů atd.

V našich podmínkách toto nefunguje hned z několika důvodů. Neexistuje povinné členství ve svazech ubytovatelů a dalších profesních svazek spojených s cestovním ruchem ani sdílené daně v rámci rozpočtového určení daní, které by se v daném regionu vraceli zpět. Podnikatelé proto nemají zájem pracovat v budování destinace. O významu cestovního ruchu často musíme přesvědčovat i politickou reprezentaci obcí a měst - vždy existují nutnější aktivity, do kterých je třeba vkládat finanční prostředky, než je tvorba vizí, strategií a dlouhodobých plánů.

Absence, často i ignorance potřeby marketingového managementu cestovního ruchu nese sebou řadu negativ. Nikdo se nezabývá vypracováním vize rozvoje cestovního ruchu, identifikací příležitostí a hrozeb, identifikací zvláštností a jedinečnosti destinace, analýzou konkurence, volbou strategií, tvorbou plánu rozvoje cestovního ruchu, kooperací a koordinací jednotlivých podnikatelských subjektů, stimulováním vhodných trhů, marketingem image destinace a dalšími činnostmi spadajícími do oblasti marketingového managementu destinace.

6.1.3.5. Charakteristika stávající meziobecní spolupráce

Mikroregion Litomyšlsko

Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Litomyšlsko byl založen v roce 2001 a zahrnuje 41 obcí - kromě obcí SO ORP Litomyšl ještě těchto šest dalších obcí a měst: Bor u Skutče, Hluboká, Nové

Hrady, Perálec, Proseč u Skutče a Zderaz. Nachází se v jihovýchodní části Pardubického kraje a má rozlohu 410 km² a třicet tisíc občanů. Jeho vnější hranice, ale i vnitřní struktura obcí přibližně odpovídá bývalému okresu Litomyšl, který byl zrušen k 1. 1. 1960. Hlavním cílem sdružených obcí v mikroregionu je spolupracovat na společné strategii rozvoje a služeb, která je důležitá pro lidi žijící v mikroregionu, ale je nad rámec možností jednotlivých obcí.

Z hlediska cestovního ruchu jde o lépe vymezenou oblast než SO ORP Litomyšl - nerozděluje např. Touloucovy maštale a zahrnuje oblast Nových Hradů a Proseče. Svazek se z počátku věnoval i marketingu cestovního ruchu - byl nositelem projektu ze Společného regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod. Časem se však ukázalo, že je toto území z hlediska cestovního ruchu malé. V rámci Mikroregionu Litomyšlsko se řeší např. infrastruktura cestovního ruchu - cyklostezky, cyklotrasy, in-line stezky, případně podpora kulturních akcí.

www.litomyslsko.cz

Krajem Smetany a Martinů

„V místech, kde se východní Čechy mění v západní Moravu, tam kde se vůně lesů potkává s vůní sena na pokosených loukách, kde uslyšíte cvrčka a v dále hlas kostelních zvonů, tam leží zapomenutý kraj, kraj mistrů české hudby - Bedřicha Smetany a Bohuslava Martinů,“ dočtete se na webu dalšího svazku obcí, jehož je Litomyšl členem. Kulturní punc regionu nesmazatelně vtiskla jména významných českých hudebních skladatelů - Bedřicha Smetany a Bohuslava Martinů. Atmosféra rodného kraje jim často bývala inspirací k jejich tvorbě. Zajímavé prostředí, lidské vazby a vztahy i působivá příroda vábila a stále přitahuje mnoho dalších umělců, především spisovatelů a výtvarníků, kteří zde tvoří jedny ze svých nejlepších děl.

Region je z pohledu sportu velmi vhodný pro pobytová soustředění sportovních oddílů a klubů, ale i rodin s dětmi, skupin a jednotlivců. Předností sportovišť v obcích je jejich přírodně-rekreační charakter, nižší vytiženost a nízká cena pronájmu. K rekreaci lze využít velké množství turistických cest a nově značených cyklotras.

Členská města a obce: Borová, Bystré, Polička, Litomyšl, Dolní Újezd, Jedlová, Květná, Lubná, Oldříš, Pomezí, Sebranice, Svojanov, Široký Důl a Telecí.

www.regionsm.cz

Touloucovy Maštale

Myšlenka založení sdružení obcí vznikla již v roce 1999. Cílem bylo společně podpořit rozvoj obcí Bor u Skutče, Budislav, Jarošov u Litomyšle, Leština, Nové Hrady, Perálec, Proseč, Hluboká a Zderaz. Na jejich území se nachází Přírodní rezervace Touloucovy Maštale a Městské Maštale a byl zde potenciál, pomocí rozsáhlé sítě nově vytvořených cyklotras, podpořit rozvoj cestovního ruchu v našem regionu. Tyto obce jsou spolu od nepaměti úzce provázány. V průběhu roku 2000 se sdružení rozrostlo o obce Hluboká, Nová Ves u Jarošova a Poříčí u Litomyšle. V roce 2001 sdružení vzniklo oficiálně jako dobrovolný svazek obcí. Od roku 2009 se členem sdružení stala obec Příkladka. Členské obce se nacházejí ve třech bývalých správních okresech a to Chrudimském, Svitavském, Orlickoústeckém a jsou součástí Pardubického kraje. Mikroregion se rozkládá na ploše 10 023 ha a na 22 katastrálních územích. Cílem sdružení je rozvíjet dané území a zlepšovat vzhled obcí, vytvářet podmínky pro aktivní, zdravý a spokojený život ve venkovské oblasti, pro kvalitní trávení volného času. S využitím potenciálu tohoto území chce rozvíjet především oblast cestovního ru-

chu. Cílem je nabídnout návštěvníkům širší a kvalitnější nabídku služeb, dostatečné množství atraktivit území, působit na více cílových skupin.

www.mastale.cz

Mikroregion Litomyšlsko - Desinka

Dobrovolný svazek obcí jeho sídlem je Dolní Újezd a jeho cílem je realizace strategického plánu trvale udržitelného rozvoje regionu svazku obcí a dalších aktivit v oblasti ekonomického rozvoje, rozvoje venkova, kvality života, ochrany životního prostředí, rozvoje cestovního ruchu, propagace regionu a vytváření příznivých vnitřních a vnějších vztahů schválených orgány svazku obcí. Svazek obcí může vyvíjet vlastní hospodářskou činnost. Sdružuje celkem 13 obcí a byl založen v roce 1999. Členské obce: Budislav, Desná, Dolní Újezd, Horní Újezd, Chotěnov, Lubná, Makov, Moravice, Osík, Poříčí u Litomyše, Sebranice, Široký Důl a Vidlatá Seč.

www.mikroregiondesinka.cz

Českomoravské pomezí

Turistická oblast Českomoravské pomezí leží ve východním cípu východních Čech. Jde o území vymezené starobylými městy Svitavy, Litomyšl, Polička, Moravská Třebová a Vysoké Mýto. Hranice území vymezila v roce 1999 agentura CzechTourism v rámci rozdělení České republiky na tzv. turistické regiony a turistické oblasti. Turistické regiony jsou definovány jako „území, pro něž je typický určitý druh cestovního ruchu, který jednotlivé prvky dané oblasti spojuje a sjednocuje, ale zároveň i odlišuje od ostatních regionů“.

Českomoravské pomezí láká k návštěvě nejen milovníky historie a památek, ale i vyznavače hodnotných kulturních zážitků, přírodních krás či unikátních technických atraktivit. Malebný kraj na pomezí Čech a Moravy je lákavým místem také pro vyznavače aktivního trávení volného času. Síť značených turistických a cyklistických tras vedoucích zvlněnou krajinou v nadmořské výšce od 300 do 700 m n. m. nabízí vhodné podmínky pro aktivní dovolenou ale i odpočinek a relaxaci všech věkových skupin. Účelem a cílem svazku obcí je především aktivně přispívat k rozvoji cestovního ruchu. K tomu využívá nejrůznější dotační tituly a sdružené finanční prostředky. Mezi důležité projekty můžeme zařadit: Cyklobus Českomoravským pomezím, Bonus pas Českomoravského pomezí, Geofun, ale také společnou propagaci a prezentaci atraktivit směrem k různým cílovým skupinám. Nezanedbatelná není ani spolupráce s destinační společností Východní Čechy. V několika posledních programovacích obdobích je DSO Českomoravské pomezí důležitým příjemcem dotací z NUTS II Severovýchod pro oblast rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Českomoravské pomezí.

Východní Čechy

Zájmové sdružení Východní Čechy marketingově obhospodařuje turistický region Východní Čechy. Do tohoto regionu patří i Českomoravské pomezí a tedy i SO ORP Litomyšl. Dobrovolný svazek obcí Českomoravské pomezí je členem tohoto zájmového svazku obcí a aktivně se podílí na jeho činnosti - má zástupce jak ve výkonném výboru, tak ve valné hromadě.

Dělení na turistické oblasti slouží v praxi především pro domácí cestovní ruch.

České dědictví UNESCO

Z hlediska zahraniční propagace je důležitá spolupráce s ostatními českými a moravskými památkami UNESCO. Organizačně jde o dobrovolný svazek obcí a měst, jehož členy jsou všechna obce

a města mající na svém území památku UNESCO. Hlavním cílem je společná propagace a marketing a také osvěta.

Česká inspirace

Pro Litomyšl je důležité i členství v dalším dobrovolném svazku obcí s názvem Česká inspirace. Jde o osm historických měst, která lákají návštěvníky na živou kulturu do svých měst. Největší výhodou je znásobená propagace. Tento produkt je vhodný spíše pro domácí cestovní ruch.

Agentura CzechTourism

Vládní agentura CzechTourism je pro Litomyšl velmi důležitým partnerem především díky existenci památky UNESCO a díky společné propagaci s ostatními památkami UNESCO.

Podnikatelé

Město Litomyšl a dobrovolný svazek obcí Českomoravské pomezí se snaží několikrát za rok pořádání setkání podnikatelů v regionu. Většina podnikatelských subjektů jsou malé firmy nabízející a propagující jen jednu či dvě služby pro turisty. Nejčastěji to jsou ubytovací a stravovací služby, půjčovny sportovního vybavení a další. Zájem o informativní schůzky není velký. Do budoucna je právě v této oblasti nutné zvýšit spolupráci a komunikaci.

Bez spolupráce jednotlivých obcí s podnikateli se cestovní ruch budovat nedá.

6.1.4. SWOT analýza oblasti cestovních ruchů

Základním nástrojem pro provedení syntézy provedených analýz turistické destinace SO ORP Litomyšl je metoda SWOT analýzy. Metoda SWOT slouží k utřídění základních informací o území napříč jednotlivými tématy (nabídka a poptávka v cestovním ruchu, institucionální zajištění cestovního ruchu apod.). Provedení SWOT analýzy je dalším postupovým krokem po zpracování návrhu strategie turistické destinace SO ORP Litomyšl. SWOT analýza především vychází z profilu oblasti a komplexně shrnuje základní charakteristiku území.

Tab. 120: SWOT analýza oblasti cestovních ruchů

Silné stránky	Slabé stránky
<p>1) Velké množství historických a architektonických památek a jejich koncentrace na malém území (městská památková rezervace Litomyšl, podmínky pro církevní turistiku, Klášterní zahrady)</p> <p>2) Památka UNESCO – zámecký areál Litomyšl</p> <p>3) Řada zajímavých a pro cestovních ruch důležitých kulturních akcí (Smetanova Litomyšl, Výtvorná Smetanova Litomyšl, Zahájení lázeňské sezóny, Gastronomické slavnosti M. D. Rettigové, Toulouvcovy prázdninové pátky, ArchiMyšl)</p> <p>4) Existence prvních Lázní ducha na světě</p> <p>5) Malebná, přátelská a klidná krajina, ekologicky čistá oblast</p> <p>6) Řada pro CR zajímavých rodáků a osobností</p> <p>7) Vyznačené pěší trasy, cyklotrasy a naučné stezky</p> <p>8) Přírodní rezervace Toulouvcovy maštale</p> <p>9) Velké množství kvalitních sportovišť pro výkonnostní i rekreační sport</p> <p>10) Území vhodné pro rozvoj nových forem turistiky (venkovská, aktivní relaxační)</p> <p>11) Zapojení do regionálních a nadregionálních organizací a koordinace některých nadregionálních aktivit (Českomoravské pomezí, Česká inspirace, Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, Kraj Smetany a Martinů, svazky obcí, České dědictví UNESCO)</p> <p>12) Existence kvalitní soudobé architektury - přezdívka „hlavní město moderní architektury“</p> <p>13) Velký počet turistických rozhleden a vyhlídkových míst</p> <p>14) Rozsáhlé a jedinečné muzejní sbírky (Měst-</p>	<p>1) Nedostatek finančního kapitálu v cestovním ruchu</p> <p>2) Nízké povědomí o turistických možnostech oblasti, ORP Litomyšl není známá značka</p> <p>3) Chybějící nabídka infrastruktury, atrakcí a služeb pro rodiny s dětmi</p> <p>4) Nevyhovující skladba ubytovacích zařízení a nedostatečná ubytovací kapacita různých kategorií, nedostatečná stravovací kapacita a další služby (např. pro cykloturisty aj.), neodpovídající kvalita a úroveň vzhledem k požadavkům klientů, nedostatek certifikovaných zařízení</p> <p>5) Nedostatečné propojení a propagace nabídky do ucelených produktů</p> <p>6) Chybějící koordinace a ucelený management a marketing v TO ČMP včetně chybějící koordinace kulturních akcí</p> <p>7) Nedostatečná spolupráce a angažovanost zainteresovaných veřejných, privátních a neziskových subjektů v oblasti rozvoje CR</p> <p>8) Slabá kooperace mezi jednotlivými poskytovateli služeb v cestovním ruchu</p> <p>9) Početná klientela preferující pouze krátkodobé jednodenní pobyty bez ubytování</p> <p>10) Nízká úroveň služeb v cestovním ruchu</p> <p>11) Nízká atraktivita některých expozic a s tím související klesající návštěvnost</p> <p>12) Nedostatečná dopravní infrastruktura a dopravní obslužnost včetně chybějících cyklostezek</p> <p>13) Vysoký počet kolizních úseků (střetů cyklistů s automobily a pěšími)</p> <p>14) Neexistence cyklostezek a nedostatek pě-</p>

<p>ská galerie Litomyšl, Regionální muzeum v Litomyšli)</p> <p>15) Výhodná strategická geografická poloha v srdci ČR</p> <p>16) Existence dopravního tahu evropského významu (silnice I35)</p> <p>17) Existence Evropského školicího centra v Litomyšli (YMCA a navazující aktivity)</p>	<p>ších zón v intravilánu města Litomyšl</p> <p>15) Nedostatečný informační a orientační systém v terénu - v TO ČMP</p>
Příležitosti-	Hrozby
<p>1) Napojení oblasti na velkou dopravní infrastrukturu umožňující rozvoj podnikání a další příliv zahraničního kapitálu prostřednictvím výstavby R35</p> <p>2) Snížení individuální dopravy v jádru města Litomyšl, vybudování systému řízené turistické dopravy se sítí zachytných parkovišť s využitím hromadné a alternativní dopravy</p> <p>3) Koordinovaný postup a vytvoření vyspělého a optimálního managementu a marketingu v TO ČMP</p> <p>4) Efektivní využití evropských fondů pro spolufinancování prioritních nosných projektů v oblasti, využití příležitostí evropských fondů pro výchovu lidských zdrojů působících v ČR</p> <p>5) Vytvoření ucelených nabídkových programů pro prodloužení a opakování pobytů široké skupiny klientů</p> <p>6) Lepší využití přirozeného potenciálu území pro rozvoj cestovního ruchu (malebná krajina, ideální podmínky pro cykloturistiku, agroturistiku a poznávací turistiku)</p> <p>7) Spolupráce a společné produkty TO ČMP se sousedními turistickými oblastmi nebo regiony postavené na blízkosti turisticky atraktivních cílů (Bouzov aj.)</p> <p>8) Zapojení do koordinovaných a koncepčních aktivit turistického regionu Východní Čechy a CzechTourismu (možné v rámci TO ČMP či díky členství v ostatních DSO)</p> <p>9) Vytvoření specifických produktů pro specializované klienty (handicapovaní, školy, firemní a konferenční turismus, rodiny padlých nebo zachráněných obětí násilí, klienti YMCA)</p> <p>10) Potenciál přílivu turistů z přeplněných a již</p>	<p>1) Pokračující nekoordinovaný postup v budování infrastruktury, propagaci a marketingu TO ČMP</p> <p>2) Zhoršování stavu existující infrastruktury a služeb pro CR z hlediska nedostatku financí na obnovu</p> <p>3) Konkurence jiných regionů s větší atraktivitou, infrastrukturní vybaveností a službami a s větší organizovaností v cestovním ruchu a regionů, které mají náskok, boj o klienta</p> <p>4) Nezáměr o památky a kulturu ze strany veřejnosti</p> <p>5) Nezáměr veřejných a soukromých zainteresovaných subjektů na spolupráci při realizaci aktivit na podporu rozvoje cestovního ruchu</p> <p>6) Zvýšení daňového zatížení v oblasti služeb cestovního ruchu</p> <p>7) Nedostatečná národní strategie rozvoje CR a neúčinná státem prováděná propagace českých destinací v zahraničí.</p> <p>8) Nedostatek finančních prostředků na rekonstrukci a údržbu památek a turistických tras</p> <p>9) Nezáměr podnikatelů o rozšiřování a zkvalitňování nabídky služeb</p> <p>10) Nedostatek kvalitních pracovníků v oblasti služeb CR</p> <p>11) Malá účinnost nabídky díky špatné realizaci marketingu produktů</p>

<p>notoricky známých center do méně známých tzv. turisticky neobjevených oblastí</p> <p>11) Koordinace aktivit a spolupráce muzeí, využití potenciálu rozsáhlých a jedinečných muzejních sbírek</p> <p>12) Podpora sdružení, spolků a dalších organizací neziskového sektoru zaměřených na aktivity související s cestovním ruchem (např. klub veteránů apod.)</p> <p>13) Optimalizace vedení turistických tras a regulace toků návštěvníků a jejich rozptýlení i mimo jádrové území</p> <p>14) Rozvoj a propojení informačních systémů jednotlivých subjektů v regionu a jejich napojení na nadregionální informační systémy</p> <p>15) Rozvoj PPP projektů</p> <p>16) Využití významných osobností (Smetana, Rettigová atd.) k propagaci oblasti</p>	
--	--

Komentář ke SWOT analýze oblasti cestovní ruch

SWOT analýza vychází z profilu oblasti a komplexně shrnuje základní charakteristiku území. Metoda SWOT slouží k utřídění základních informací o území napříč jednotlivými tématy. Z provedené analýzy lze vyčíst, že SO ORP Litomyšl má především díky samotnému městu Litomyšl řadu silných stránek, které překračují hranici regionu (památky UNESCO, velké množství historických a architektonických památek, řada důležitých akcí apod.). Tyto silné stránky vhodně doplňuje zajímavá příroda v okolí, která je vhodná pro rozvoj nových forem turistiky, jako je venkovská turistika či aktivní relaxace. Slabé stránky jsou stále ještě patrné především v nízké úrovni služeb, chybějící infrastruktura či nedostatečném kapitálu. Tento stav se však časem zlepšuje. K řešení je i chybějící koordinace a ucelený marketing a management či koordinace akcí. Velkou příležitostí je budoucí zlepšení dopravní dostupnosti díky výstavbě silnice R35. Je patrné, že roli lídra v SO ORP Litomyšl musí v oblasti cestovního ruchu hrát město Litomyšl. Zda bude budoucí koordinace aktivit v oblasti cestovního ruchu probíhat přes litomyšlskou radnici, informační centrum či turistickou oblast Českomoravské pomezí by mělo vyplynout z návrhové části a dohody klíčových hráčů v ORP Litomyšl.

6.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)

Pro SO ORP Litomyšl je orientace na cestovní ruch velmi důležitá. Největším magnetem a to nejen v lokálním či regionálním měřítku, ale díky existenci památky UNESCO i mezinárodně, je město Litomyšl. Z celorepublikového hlediska je podstatná ještě oblast Toulouvcových maštálí a Růžový palouček. Zbylé území SO ORP Litomyšl má z hlediska turismu spíše lokální význam – ani ten však nelze zanedbávat. Z hlediska potenciálu destinace a s přihlédnutím k obecným trendům cestovního ruchu je třeba zaměřit se na městský cestovní ruch, na který je poté dobré navázat další atraktivity a zajímavosti v nedalekém okolí.

Důležité informace lze vyčíst i z tzv. Profilu návštěvníka. Nejpodstatnějším impulsem pro návštěvu destinace je dobrá zkušenost, případně doporučení přátel a známých. Tento trend je celorepublikový je třeba si ho připomínat především při péči o návštěvníka v místě. Spokojený návštěvník se může do destinace nejen vrátit, ale také podá doporučení svému okolí, což je při pohledu na čísla v tabulce velmi důležité. Nejpodstatnějším zdrojem informací je pro většinu návštěvníků jedno-značně internet následovaný informacemi od příbuzných či známých. Význam propagačních materiálů v čase sice klesá, ale v případě Litomyšle stále vysoce převyšuje celorepublikový průměr. Při detailnějším pohledu na internet je nezanedbatelný rychle rostoucí význam sociálních sítí.

Z průzkumů také vyplývá, že poznávací turistika není pro návštěvníky již tolik lákavá jako v minulých letech. V Litomyšli mírně roste obliba církevní turistiky, venkovské turistiky, ale především kulturních akcí. Na výsledcích tohoto průzkumu lze opět stavět cestovní ruch v regionu. Zjednodušeně řečeno, turista se vypraví tam, kde se bude bavit, uvidí něco zajímavého, ale může se zároveň pro-jet na kole či navštívit koupaliště nebo bazén.

Pozitivní zprávou je klesající tendence jednodenních návštěvníků bez noclehu. S jedním až dvěma noclehy Litomyšl vysoko nad celorepublikovým průměrem i průměrem Východních Čech. Zneklidňující však může být důvod- nevíme, zda to není právě špatnou dopravní dostupností destinace.

V čase roste procento návštěvníků, kteří jsou v Litomyšli poprvé. Tento fakt může mít souvislost i s rostoucí vzdáleností, odkud sem turisté jezdí. Stále je však patrné vysoké procento těch, kteří se do Litomyšle vrací.

Ukazuje se, že z hlediska společné propagace je SO ORP Litomyšl příliš malou oblastí a pro tvorbu balíčků je třeba „vypůjčit“ si i atraktivity v okolních městech turistické oblasti Českomoravské pomezí. Spolupráce pouze několika obcí v rámci SO ORP Litomyšl zase má smysl v případě budování infrastruktury – například při výstavbě cyklotras, cyklostezek apod.

6.2. Návrhová část pro oblast cestovního ruchu

6.2.1. Struktura návrhové části

Návrhová část je součástí Souhrnného dokumentu, který byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Byla zpracována realizačním týmem ve spolupráci se zástupci obcí SO ORP s podporou motivujících starostů.

V předchozích krocích byla zpracována analytická část pro téma „Cestovní ruch“, na jejímž základě byly připraveny Nástinů opatření. Návrhová část staví na všech dosud realizovaných aktivitách. Cílem návrhové části je reagovat na konkrétní potřeby území zjištěné analýzami a zároveň sloužit jako nástroj pro zefektivnění procesů v území. Pro rozvoj meziobecní spolupráce je nutné nastavit společnou vizi, dále rozpracovanou do úrovně cílů v nedefinovaných problémových oblastech v oblasti cestovního ruchu.

Provedená analýza je stěžejním, nikoli však jediným vstupem pro definování návrhové části. Formulace vize byla navržena realizačním týmem jako podklad pro další diskusi zástupců dotčených obcí. Metodou brainstormingu a následnou diskusí o jednotlivých variantách byla zformulována vize meziobecní spolupráce ve správním obvodu ORP. Vize je formulována jako žádoucí budoucí stav meziobecní spolupráce.

Na základě analytické části (zejména SWOT analýzy) a následně zpracovaných Nástinů opatření a s ohledem na definovanou vizi byly realizačním týmem navrženy problémové okruhy, které byly podrobeny ověření ve fokusních skupinách. Fokusní skupiny byly složeny ze zástupců starostů obcí, odborníků v oblasti cestovního ruchu a k uvedené problematice se vyjádřila také komise pro kulturu, cestovní ruch a spolkový života, která je poradním orgánem Rady města Litomyšl. Podrobnější diskusi v území bránilo období komunálních voleb. Názory odborníků byly klíčové pro upřesnění výstupů, které vzešly z analýzy dat, a obohatily tak pohled na téma cestovní ruch.

Stěžejním bodem návrhové části je definování cílů ve vymezených problémových tématech. Cíle byly podrobně popsány a byla navržena opatření k realizaci cílů. Pro sledování úrovně naplňování definovaných cílů byla nastavena sada indikátorů umožňující periodicky monitorovat pokrok při plnění cílů a případně přijímat opatření ke zlepšení žádoucího výsledku.

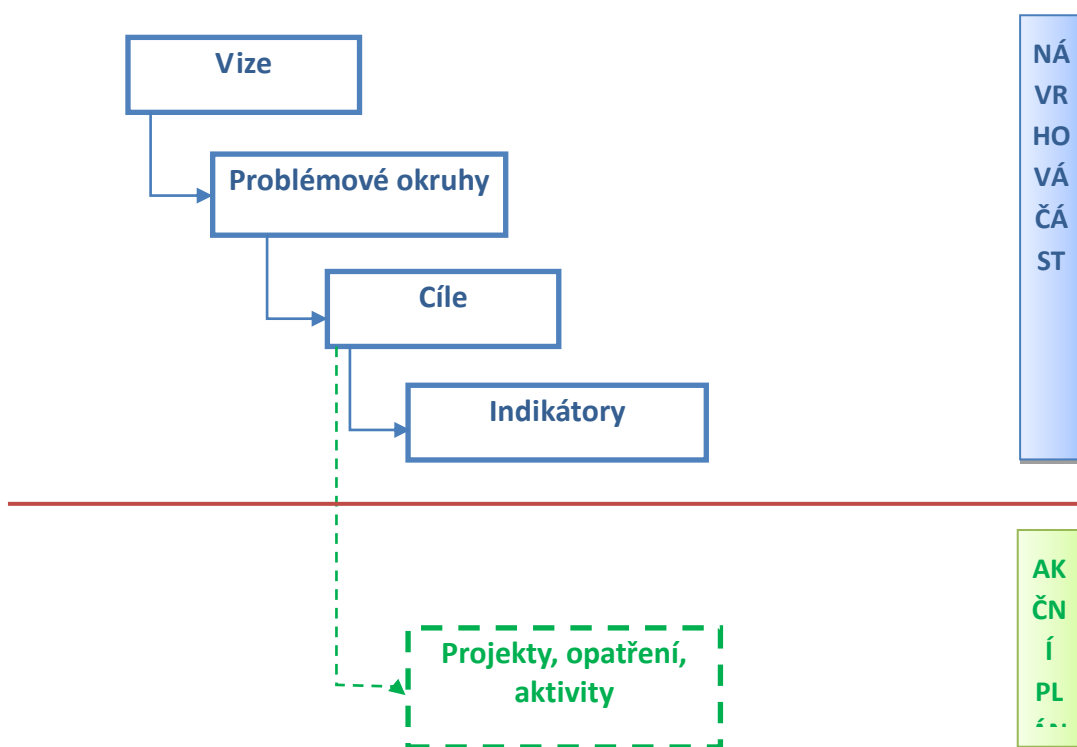
Návrhová část Souhrnného dokumentu je strukturována standardně dle principů strategického řízení.

Základní „střechou“ návrhové části je vize. Jejím formulováním je deklarováno, že území ORP bude usilovat o její naplnění. Následně se vize rozpadá do problémových okruhů, které budou naplňovány prostřednictvím sady několika málo cílů.

Jednotná vize poskytuje celkový rámec všem subjektům zapojeným do činnosti vymezeného území. Měla by udržet společné směřování všech zapojených subjektů od nejvyšších úrovní hierarchie až po nejnižší úrovně. Umožní lépe přenášet pravomoci na výkonné pracovníky a zároveň zajistit jednotnou filosofii, pro kterou jsou dílčí činnosti vykonávány. Bez vize by chyběl jasně vyjádřený směr, kterým se chceme vydat. Vize je formulována jako budoucí stav, kterého chceme realizací strategického řízení dosáhnout. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Respektuje přání a potřeby místních občanů.

Vzhledem k zaměření projektu směřuje ke všem povinným tématům a ke zvolenému volitelnému tématu. Staví na silných stránkách identifikovaných ve SWOT analýze. První verze struktury problémových okruhů byla vytvořena realizačním týmem na základě provedených analytických kroků a zpracovaných Nástinů opatření. Návrh problémových okruhů byl ověřen ve fokusních skupinách. Následně byly vytvořeny popisy cílů. Byli určeni garanti (správci) jednotlivých cílů, kteří zpracovali návrhy popisů, které byly podrobeny vnitřnímu připomínkovému řízení. Realizační tým jednotlivé cíle vzájemně porovnal, sjednotil jejich strukturu a úroveň detailnosti. Byl kladen důraz na vzájemnou provázanost cílů a jejich doplňkovost. Součástí tohoto procesu bylo také nastavení indikátorů, jimiž bude plnění cílů sledováno a hodnoceno.

Grafické znázornění vztahů mezi vizí, problémovými oblastmi, cíli a indikátory je zobrazeno v následujícím obrázku.

Struktura problémových oblastí a cílů v tématu cestovní ruch je uvedena ve schématu níže.

Vize meziobecní spolupráce					
Cestovní ruch	Problémová oblast 1			Problémová oblast 2	
	Nedostatečná síť cyklostezek ve SO ORP Litomyšl			Nedostatečná vzájemná informovanost a distribuce propagačních materiálů v regionu	
	Cíl 1.1.	Cíl 1.2.	Cíl 1.3.	Cíl 2.1.	Cíl 2.2.
	Vybudování cyklostezky Litomyšl – Vysoké Mýto	Vybudování cyklokomunikace Lito-myšl - Proseč	Vybudování cyklokomunikace Hrádek – Lito-myšl	Vytvořit distribuční síť, díky níž se materiály ze všech obcí dostanou k cílovému klientovi	Vytvořit koordinační platformu pro informování o dění v jednotlivých obcích

6.2.2. Vize a problémové oblasti (okruhy)

Vize je formulována jako budoucí stav, kterého by mělo být realizací strategického řízení dosaženo. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Měly by respektovat přání a potřeby místních občanů. Vize by měla být dostatečně konkrétní (nikoli univerzální) a mělo by jejím prostřednictvím být území identifikovatelné.

Celková vize představuje očekávaný stav SO ORP Litomyšl v dlouhodobém časovém horizontu (5 - 7 let). Smyslem vize je vymezení prioritních oblastí, na které by měla být soustředěna hlavní pozornost, definice stěžejních cílů a úkolů důležitých pro oblast cestovního ruchu v SO ORP Litomyšl. Celková vize slouží jako základ pro deklaraci strategických cílů a odvození konkrétních opatření, aktivit, projektů a programů včetně možností finančního zajištění.

Definice vize:

„Vytvoření turisticky a návštěvnicky atraktivního souboru míst, který připraví turistům přívětivé prostředí při zachování kulturních hodnot místa v souladu se zájmy místních obyvatel.“

Hlavní teze

- Turisticky atraktivní místa v ORP Litomyšl jsou vnímána jako jedinečná a stojí za to je vidět.
- Oblast ORP Litomyšl je zajímavá nejen pro milovníky památek, ale rozvinutí je také venkovská turistika.
- Koordinace aktivit a řízení cestovního ruchu v oblasti je na vysoké úrovni a je zajišťována profesionálním týmem odborníků za podpory všech zainteresovaných subjektů veřejného i soukromého sektoru.
- Zahraniční i tuzemští návštěvníci jsou s pobytem v místech velice spokojeni, rádi se vracejí i na delší pobyty a oblast doporučují svým známým k návštěvě a dovolené.
- Kvalita služeb je dobrá a zanechává v návštěvnících pocit spokojenosti, rozšiřuje se i nabídka pro pobyt náročných skupin turistů.
- Rozvoj cestovního ruchu se orientuje i na mimosezónní období a zajišťuje větší prosperitu podnikatelům.
- Nedochozí k přetěžování nejatraktivnějších turistických lokalit, pohyb turistů v místech je usměrňován a efektivně rozptýlen v prostoru a čase.
- Průběžně a v dostatečné míře jsou zajišťovány finanční zdroje na realizaci strategie ve spolupráci s kraji, sponzory a s využitím dotačních titulů apod.

6.2.2.1. Problémové okruhy

Na základě provedených analýz a z Nástinů opatření bude sestavena sada problémových okruhů, které budou v souladu se zformulovanou vizí. Problémové okruhy budou navrženy realizačním týmem a ověřeny ve fokusní skupině.

1. Nedostatečná síť cyklostezek ve SO ORP Litomyšl

Věcné argumenty

Cyklistická doprava představuje vzhledem k příznivým terénním podmínkám významnou alternativu k ostatním druhům dopravy. Na území SO ORP se prozatím nenachází dostatečná síť cyklostezek ani napojení na cyklostezky na okolní ORP.

Příčiny problému

Problémy s výkupy pozemků a především nedostatečné finanční prostředky na vybudování.

Důsledky neřešení problému

Neprojení cyklostezek s ostatními ORP má a bude mít za důsledek sníženou návštěvnost potenciálních turistů. Dalším důsledkem nevybudování dostatečné sítě cyklostezek může být střet cyklistů s automobily a pěšími.

2. Nedostatečná vzájemná informovanost a distribuce propagačních materiálů v regionu

Věcné argumenty

Nedostatečná spolupráce a angažovanost zainteresovaných veřejných, privátních a neziskových subjektů v oblasti rozvoje CR neboli nedostatečně fungují distribuční kanály město – obec – IC – soukromníci, podnikatelé.

Příčiny problému

Nefungující distribuční kanál a nefungující koordinační platforma pro distribuci a informovanost v oblasti cestovního ruchu.

Důsledky neřešení problému

Klesající návštěvnost atraktivit v obcích a s tím spojená klesající prosperita podnikatelů v oblasti cestovního ruchu.

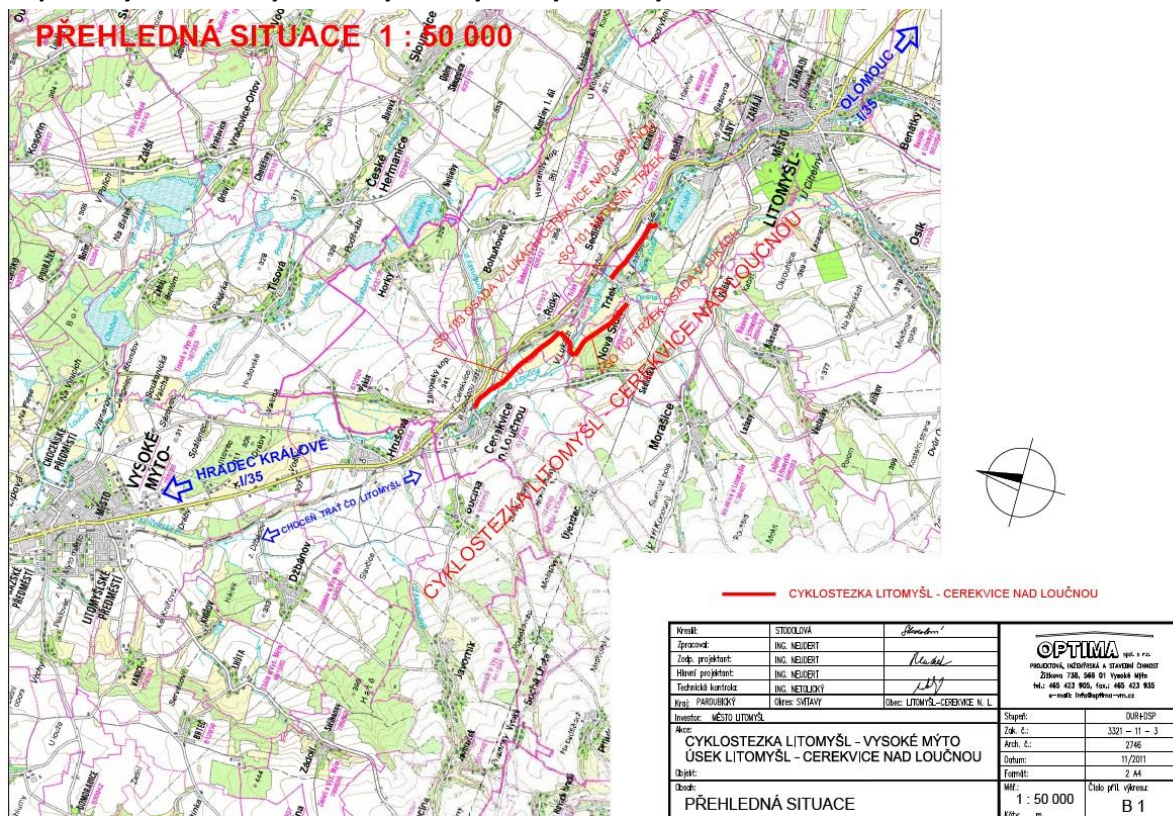
6.2.3. Popis cílů v jednotlivých oblastech

Na základě provedených analýz budou stanoveny cíle, které povedou k řešení identifikovaných problémových okruhů a které budou následně naplňovány prostřednictvím akčních plánů.

Problémový okruh 1	Nedostatečná síť cyklostezek ve SO ORP Litomyšl
Cíl 1.1.	Vybudování cyklostezky Litomyšl – Vysoké Mýto
Popis cíle	<p>Cyklistická doprava představuje vzhledem k příznivým terénním podmínkám významnou alternativu k ostatním druhům dopravy. Cykloturistika je jedna z forem turistiky, aktivního cestování, zaměřená na poznávání přírodních a společenských zajímavostí v určité oblasti na kole. V ORP Litomyšl jsou ideální podmínky pro cyklistickou dopravu. Příznivé klimatické podmínky, rovinaté až pahorkatinné území a dostatek doprovodné infrastruktury jsou základním předpokladem rozvoje cyklo dopravy v regionu.</p> <p>Cílem je vybudování sítě cyklostezek na území SO ORP Litomyšl, které by propojily navazující trasy s okolními SO ORP. Nedílnou součástí je vybudování informačních tabulí, orientačního systému v terénu a odpočívadel, které budou odkazovat na uživatelské a kulturní informace v dané obci.</p> <p>V cíli 1.1 jde o vybudování cyklostezky spojující města Litomyšl a Vysoké Mýto.</p> <p>Projekt je rozdělen na několik úseků:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vertex až ulice J. Žižky v Litomyšli (cca 500 metrů) - Litomyšl až Cerekvice nad Loučnou s podúseky: - Nedošín – Tržek (1.161,4 m, vč. 149 m komunikace pro cyklisty) - Tržek – osada V Lukách (1.439,5, vč. 294,2 m kom. pro cyklisty) - osada v Lukách – Cerekvice nad Loučnou (cca 3 tisíce metrů) <p>Mezi městem Litomyšl a městem Vysoké Mýto existuje dohoda o spojení obou měst cyklostezkou. V mapovém podkladu je stanoven tzv. demarkační bod, kde se cyklostezky budované oběma městy mají potkat.</p> <p>Město Litomyšl má uzavřenou smlouvu o spolupráci s obcemi „na trase“ (s výjimkou Cerekvice nad Loučnou), která řeší správu a údržbu cyklostezky, finanční vypořádání (obce dávají 100 Kč na obyvatele, investorem Litomyšl) a převedení do majetku dotčených obcí.</p> <p>Cyklostezky jsou budovány jako obousměrné – pouze pro cyklisty, nikoli pro pěší</p>
Hlavní opatření	<p>1) Legislativní opatření Vypořádání majetkových vztahů Smlouva o spolupráci měst a obcí Stavební povolení</p>

	<p>2) Finanční opatření Vytvoření žádosti o dotaci na SFDI (včetně stavebního povolení) Příslib dotace</p> <p>3) Věcná opatření Realizace výběrového řízení na dodavatele stavby Uzavření smlouvy o finančním příspěvku dle výsledku VŘ Stavba a kolaudační řízení</p>
Název indikátorů k hodnocení cíle	2 Cyklostezka Litomyšl- Vysoké Mýto
Správce cíle	Místostarosta města Litomyšl

Mapa 4: Vybudování cyklostezky Litomyšl – Vysoké Mýto

Zdroj: www.mapy.cz

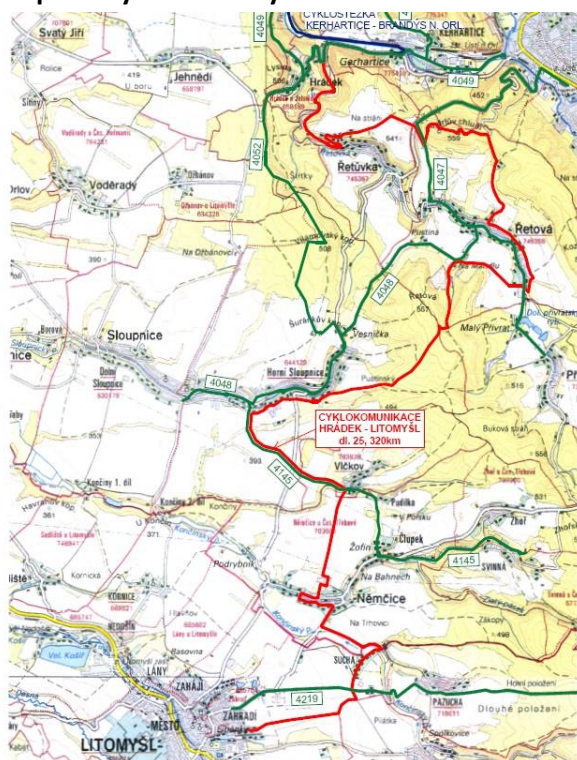
Problémový okruh 1	Nedostatečná síť cyklostezek ve SO ORP Litomyšl
Cíl 1.2.	Vybudování cyklokomunikace Litomyšl - Proseč
Popis cíle	<p>Obecně popis cíle shodný s cílem 1.1</p> <p>Konkrétně půjde o vybudování cyklokomunikace Litomyšl – Proseč. Tato cyklokomunikace má dvojí smysl – jde o velmi hustě obydlenou oblast, proto je zde bezpečnostní hledisko související s občanskou vybaveností. Jde však také o zajímavou oblast z hlediska turismu – důležitá je příměstská rekreace, ale oblast Toulouvcových maštálí láká návštěvníky z celé ČR. Důležitá je i návaznost na speciálně značené cyklotrasy v oblasti Toulouvcových maštálí. Cyklokomunikace je vedena z převážné části údolím v atraktivním prostředí přírodou při toku řeky Desná. Prakticky v celém úseku je navržena mimo dopravně zatíženou silnici II. třídy.</p> <p>Délka cyklostezky cca 20 km.</p> <p>V tuto chvíli řeší město Litomyšl ve spolupráci s městem Proseč a dotčenými obcemi trasování, majetkoprávní vztahy a případné možné finanční zdroje potřebné na výstavbu této cyklostezky. Je pravděpodobné, že nakonec půjde o kombinaci cyklostezky a cyklotrasy.</p> <p>Katastrální území: Litomyšl, Osík, Dolní Újezd u Litomyšle, Horní Újezd u Litomyšle, Desná u Litomyšle, Poříčí u Litomyšle, Mladočov, Budislav, Paseky u Proseče a Proseč u Skutče.</p>
Hlavní opatření	<p>1) Legislativní opatření Vypořádání majetkoprávních vztahů Smlouva o spolupráci měst a obcí Stavební povolení</p> <p>2) Finanční opatření Vytvoření žádosti o dotaci na SFDI (včetně stavebního povolení) Příslib dotace</p> <p>3) Věcná opatření Realizace výběrového řízení na dodavatele stavby Uzavření smlouvy o finančním příspěvku dle výsledku VŘ Stavba a kolaudační řízení</p>
Název indikátorů k hodnocení cíle	3 Cyklostezka Litomyšl- Proseč
Správce cíle	Místostarosta města Litomyšl

	<p>3) Věcná opatření</p> <p>Realizace výběrového řízení na dodavatele stavby</p> <p>Uzavření smlouvy o finančním příspěvku dle výsledku VŘ</p> <p>Stavba a kolaudační řízení</p>
Název indikátorů k hodnocení cíle	4 Cyklostezka Hrádek- Litomyšl
Správce cíle	Místostarosta města Litomyšl

Mapa 6: Vybudování cyklokomunikace Hrádek - Litomyšl

LEGENDA

- ŘEŠENÁ CYKLOKOMUNIKACE HRÁDEK - LITOMYŠL
- STÁVAJÍCÍ CYKLOSTEZKA**
- CYKLOSTEZKA KERHARTICE - BRANDÝS n. O. (ZATÍM BEZ ČÍSLA)
- STÁVAJÍCÍ CYKLOTRASY - ZNAČENÉ**
- 4049 ÚSTÍ n. O. - HRÁDEK - SUDISLAV n. O.
- 4215 KERHARTICE - LIBCHAVY
- 4052 HRÁDEK - SLOUPNICE (PŘES VILAMOVSKÝ KOPEC)
- 4047 ÚSTÍ n. O. - ŘETOVÁ - KOZLOV
- 4048 ŘETOVÁ - SLOUPNICE
- 4145 SLOUPNICE - VLČKOV - ČLUPEK - KOZLOV
- 4219 LITOMYŠL - PAZUCHA

**PŘEHLEDNÁ SITUACE ŘEŠENÉ CYKLOKOMUNIKACE
S VAZBAMI NA STÁVAJÍCÍ SÍŤ CYKLOTRAS
MĚR. 1: 50 000**

Zdroj: www.mapy.cz

Problémový okruh 2	Nedostatečná vzájemná informovanost a distribuce propagačních materiálů v regionu
Cíl 2.1.	Vytvořit distribuční síť, díky níž se materiály ze všech obcí dostanou k cílovému klientovi
Popis cíle	<p>V oblasti propagace v CR je pro Litomyšl velmi důležitá společná propagace v rámci svazku obcí České dědictví UNESCO, Česká inspirace a Českomoravské pomezí. Dříve se marketingu cestovního ruchu věnoval také Mikroregion Litomyšlsko. Dnes se od této praxe upustilo - ukázalo se jako smysluplnější dodržet hranici turistických oblastí a tuto agendu převzalo Českomoravské pomezí. Českomoravské pomezí však potřebuje informace a také materiály ze všech obcí a měst, která se nacházejí v uvedené turistické oblasti. Také v ORP Litomyšl chceme vytvořit distribuční síť, díky které se materiály ze všech obcí dostanou k cílovému klientovi.</p> <p>Město Litomyšl a dobrovolný svazek obcí Českomoravské pomezí se snaží několikrát za rok pořádat setkání podnikatelů v regionu. Většina podnikatelských subjektů jsou malé firmy nabízející a propagující jen jednu či dvě služby pro turisty. Nejčastěji to jsou ubytovací a stravovací služby, půjčovny sportovního vybavení a další. Zájem o informativní schůzky není velký. Do budoucna je právě v této oblasti nutné zvýšit spolupráci a komunikaci. Bez spolupráce jednotlivých obcí s podnikateli se cestovní ruch budovat nedá.</p> <p>Cílem je aktivizace a koordinace spolupráce jednotlivých míst v ORP Litomyšl (město – obec – IC – soukromníci, podnikatelé), okolních ORP a dalších partnerů s možností napojení na nadregionální informační systémy.</p> <p>Konkrétní příklad: obec vydá leták s cílem nalákat na konkrétní atraktivitu – zařídí distribuci do informačních center ve SO ORP Litomyšl a materiály předá také managementu svazku obcí Českomoravské pomezí. Oba tyto mezičlánky nejen zahájí aktivní distribuci dle svých možností, ale dají vědět všem poskytovatelům služeb, kteří si uvedený materiál mohou vyzvednout a distribuovat ho dále po své linii.</p> <p>Výsledkem může být prodloužení délky pobytu a turistické sezóny v ORP Litomyšl, ale také zvýšení celkového počtu návštěvníků. Dojde také k lepšímu využití potenciálu v oblasti cestovního ruchu v celé oblasti.</p> <p>Je však třeba mít na paměti, že správní oblast ORP Litomyšl je příliš malá. Smysl mají marketingové aktivity turistického regionu Českomoravské pomezí, případně průřezová témata jako je UNESCO či lákání za živou kulturou spolu s ostatními městy České inspirace.</p>
Hlavní opatření	1) Finanční opatření

	Nedostatek finančního kapitálu v cestovním ruchu 2) Věcná opatření Slabá kooperace mezi jednotlivými poskytovateli služeb v cestovním ruchu. Nedostatečná spolupráce a angažovanost zainteresovaných veřejných, privátních a neziskových subjektů v oblasti rozvoje CR.
Název indikátorů k hodnocení cíle	6 Počet zápisů akce v systému CZecot
Správce cíle	Starosta obce Sloupnice

Problémový okruh 2	Nedostatečná vzájemná informovanost a distribuce propagačních materiálů v regionu
Cíl 2.2.	Vytvořit koordinační platformu pro informování o dění v jednotlivých obcích
Popis cíle	<p>Pardubický kraj výrazně podporuje činnost informačních center na svém území. Již před lety bylo území Pardubického kraje „rozděleno“ mezi příslušná informační centra. Každá obec patří pod „své“ informační centrum. Tato infocentra mohou zadávat do tzv. systému CZecot nově vzniklé atraktivity, pořádané akce či registrovat nový objekt nebo službu v oblasti cestovního ruchu. Tyto informace poté z databáze čerpají různé webové portály (např. Východní Čechy, Českomoravské pomezí, České dědictví UNESCO, Česká inspirace apod.).</p> <p>Některé informace mohou do systému zadávat přímo sami provozovatelé objektu či střediska. Mírnou komplikací může být to, že 3 obce ze SO ORP Litomyšl jsou ve správě jiných TIS – jde o Budislav, Jarošov a Novou Ves.</p> <p>Problém však je, že obce tento systém příliš nevyužívají. Dle statistik roku 2014 zadalo z celkem 1 473 akcí 1 396 akcí informační centrum Litomyšl. Pouze 77 akcí si zadali organizátoři akcí – často obce - sami.</p> <p>Zde vidíme velký prostor pro meziobecní spolupráci.</p> <p>Důležité je, aby vedení obcí v ORP Litomyšl pochopilo, že pouhým zveřejněním akce v této databázi a efektu tzv. sněhové koule mohou na své akce získat větší množství návštěvníků.</p> <p>Výhodou systému je i to, že nefunguje pouze v ORP Litomyšl, ale pokrývá více než oblast Pardubického kraje. Zadané akce s vazbou na Litomyšl se navíc objevují i v průřezových tématech – UNESCO a České inspiraci.</p>
Hlavní opatření	<p>1) Finanční opatření Nedostatek finančního kapitálu v cestovním ruchu.</p> <p>2) Věcná opatření Slabá kooperace mezi jednotlivými poskytovateli služeb v cestovním ruchu. Nedostatečná spolupráce a angažovanost zainteresovaných veřejných,</p>

	privátních a neziskových subjektů v oblasti rozvoje CR.
Název indikátorů k hodnocení cíle	7 Koordinační platforma
Správce cíle	Starosta obce Sloupnice

6.2.4. Indikátory

Indikátory (někdy též označované jako ukazatele nebo měřítka) jsou důležitým nástrojem, jímž se měří úspěšnost nastavené strategie (tj. úroveň dosahování stanovených cílů). Prostřednictvím indikátorů se snažíme popsat míru změny. Indikátory musí být snadno dostupné (zjistitelné), musí být určena výchozí hodnota a stanovena hodnota cílová.

Problémový okruh/Cíl	Nedostatečná síť cyklostezek v SO ORP Litomyšl		
Číslo indikátoru	1		
Název indikátoru	Délka cyklokomunikace		
Měrná jednotka	Metry		
Správce měřítka	Referent odboru rozvoje a investic MěÚ Litomyšl		
Roky	2014	2017	2020
Plán		5.700 metrů (kompletní část, za kterou zodpovídá město Litomyšl – po tzv. demarkační bod)	5.700 metrů (kompletní část, za kterou zodpovídá město Litomyšl – po tzv. demarkační bod)
Skutečnost	Realizace zahájena v roce 2014, v první etapě dokončeno 1.400 metrů, do konce roku 2014 bude dokončena i druhá etapa v délce 1.300 m		
Popis měřítka:	Zjišťovat budeme počet nově vybudovaných komunikací pro cyklisty v metrech. Tedy nebudeme počítat pouze cyklostezku dle pravidel a podmínek SFDI, zajímají nás i „okraje“, které jsou účelovou komunikací s předností pro cyklo, ale s možností občasného využití automobilovou dopravou (např. pro účely výlovu rybníka apod.).		
Metodika a výpočet:	Hodnota bude zjištěna z kolaudačního rozhodnutí.		
Zdroj čerpání dat:	Město Litomyšl – odbor rozvoje a investic		

Cíl 1.1.	Vybudování cyklostezky Litomyšl – Vysoké Mýto		
Číslo indikátoru	2		
Název indikátoru	Cyklostezka Litomyšl- Vysoké Mýto		
Měrná jednotka	ANO/NE		
Správce měřítka	Referent odboru rozvoje a investic MěÚ Litomyšl		
Roky	2014	2017	2020
Plán		NE	ANO
Skutečnost	NE		
Popis měřítka:	Cílem měření je zjištění, zda-li bude či nebude vybudována cyklostezka Litomyšl- Vysoké Mýto. Hodnota ANO nabyde v roce 2020.		
Metodika a výpočet:	Zbudováním cyklostezky ku nevybudování cyklostezky.		
Zdroj čerpání dat:	Město Litomyšl – odbor rozvoje a investic		

Cíl 1.2.	Vybudování cyklostezky Litomyšl- Proseč		
Číslo indikátoru	3		
Název indikátoru	Cyklostezka Litomyšl- Proseč		
Měrná jednotka	ANO/NE		
Správce měřítka	Referent odboru rozvoje a investic MěÚ Litomyšl		
Roky	2014	2017	2020
Plán		NE	ANO
Skutečnost	NE		
Popis měřítka:	Cílem měření je zjištění, zda-li bude či nebude vybudována cyklostezka Litomyšl- Proseč. Hodnota ANO nabyde v roce 2020.		
Metodika a výpočet:	Zbudováním cyklostezky ku nevybudování cyklostezky.		
Zdroj čerpání dat:	Město Litomyšl – odbor rozvoje a investic		

Cíl 1.3.	Vybudování cyklostezky Hrádek- Litomyšl		
Číslo indikátoru	4		
Název indikátoru	Cyklostezka Hrádek- Litomyšl		
Měrná jednotka	ANO/NE		
Správce měřítka	Referent odboru rozvoje a investic MěÚ Litomyšl		
Roky	2014	2017	2020
Plán		NE	ANO
Skutečnost	NE		
Popis měřítka:	Cílem měření je zjištění, zda-li bude či nebude vybudována cyklostezka Hrádek- Litomyšl. Hodnota ANO nabyde v roce 2020.		
Metodika a výpočet:	Zbudováním cyklostezky ku nevybudování cyklostezky.		
Zdroj čerpání dat:	Město Litomyšl – odbor rozvoje a investic		

Problémový okruh 2	Nedostatečná vzájemná informovanost a distribuce propagačních materiálů v regionu		
Číslo indikátoru	5		
Název indikátoru	Počet distribučních bodů v síti		
Měrná jednotka	Počet		
Správce měřítka	Vedoucí odboru kultury a cestovního ruchu MěÚ Litomyšl		
Roky	2014	2017	2020
Plán		7	12
Skutečnost	3		
Popis měřítka:	Bude sledován počet míst, na kterých budou k dispozici materiály prezentující atraktivitu a akce SO ORP Litomyšl. Dnes jde o IC v Litomyšli a Poříčí a zámecké IC v Litomyšli. Do budoucna může jít o další atraktivitu či poskytovatele služeb v cestovním ruchu.		

Metodika a výpočet:	Osobní šetření
----------------------------	----------------

Cíl 2.1.	Vytvoření distribuční sítě, díky níž se materiály ze všech obcí dostanou k cílovému klientovi		
Číslo indikátoru	6		
Název indikátoru	Počet zápisů akce v systému CZecot		
Měrná jednotka	Počet		
Správce měřítka	Vedoucí odboru kultury a cestovního ruchu MěÚ Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		1.700	1.900
Skutečnost	1.545		
Popis měřítka:	Bude zjišťováno to, jak se v čase mění informování o pořádaných akcích v obcích SO ORP Litomyšl. Vývoj bude zjištěn nejen obecně za celé SO ORP, ale i změny v pořádání akcí či informování o jednotlivých akcích v obcích SO ORP Litomyšl. Cílem je „naučit“ obce zadávat do databáze CZecot pozvánky na své akce a tím nalákat další návštěvníky do regionu.		
Metodika a výpočet:	Čísla budou zjištěna vyfiltrováním akcí dle obcí ve SO ORP Litomyšl v databázi CZecot.		
Zdroj čerpání dat:	Databáze CZecot		
Zdroj čerpání dat:	Info s Městského úřadu Litomyšl – Odboru kultury a cestovního ruchu		

Cíl 2.2.	Vytvořit koordinační platformu pro informování o dění v jednotlivých obcích		
Číslo indikátoru	7		
Název indikátoru	Koordinační platforma		
Měrná jednotka	ANO/NE		

Správce měřítka	Vedoucí odboru kultury a cestovního ruchu MěÚ Litomyšl		
Roky	2013	2017	2020
Plán		ANO	ANO
Skutečnost	NE		
Popis měřítka:	Cílem měření je vytvoření koordinační platformy, která má za cíl informování o dění v jednotlivých obcích. Hodnota ANO bude naplněna, pokud bude vytvořena koordinační platforma, což by mělo být v roce 2017.		
Metodika a výpočet:	Vytvoření koordinační platformy pro informování o dění v jednotlivých obcích ku nevybudování této platformy.		
Zdroj čerpání dat:	Databáze CZecot		

Tab. 121: Akce konané v jednotlivých městech SO ORP Litomyšl v roce 2013

Obec / měsíc	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	Celkem
Benátky	0	5	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	9
Bohuňovice	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Budislav	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	6
Cerekvice n. Loučnou	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Čistá	0	2	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	5
Desná	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dolní Újezd	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Horky	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Horní Újezd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chmelík	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chotěnov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chotovice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Janov	0	3	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	7
Jarošov	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	3
Litomyšl	87	132	140	134	129	155	96	108	122	139	160	146	1440
Lubná	0	2	1	2	5	0	4	0	1	0	3	2	20
Makov	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2
Morašice	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Němčice	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Nová Sídla	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nová Ves u Jarošova	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Osík	1	1	0	0	0	1	2	1	0	0	0	0	4
Poříčí u Litomyšle	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3
Příluka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Řídký	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sebranice	0	3	6	1	1	1	0	0	0	0	1	0	13
Sedliště	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sloupnice	2	2	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	8

Strakov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suchá Lhota	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2
Trstěnice	0	0	2	0	2	0	3	3	0	0	0	0	10
Tržek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Újezdec	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2
Vidlatá Seč	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vlčkov	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2
	93	158	154	139	144	165	109	113	125	139	166	150	1545

Zdroj: www.czecot.cz

6.3. Pravidla pro řízení strategie

6.3.1. Systém monitorování a hodnocení realizace strategie

Pro řízení strategie bude ustaven **manažer strategie**. Manažer zodpovídá za celkovou koordinaci všech aktivit souvisejících s jejím řízením. Je zodpovědný za to, že se se schválenou strategií bude pracovat, že zodpovědné subjekty budou usilovat o její naplnění a že se bude vyhodnocovat, zda se daří přispívat k plnění stanovených cílů.

Manažer strategie je výkonnou a koordinační jednotkou, ale pro výkon své činnosti potřebuje součinnost orgánů, které mohou rozhodovat. Tím je **řídící skupina**. Řídící skupina činí klíčová rozhodnutí při naplňování strategie, zejména týkající se jejích změn a úprav, ale také schvalování akčního plánu. Řídící skupina schvaluje vyhodnocení strategie a přijímá opatření vyplývající ze závěrů hodnocení.

Složení řídící skupiny
Manažer strategie: Marketingový manažer cestovního ruchu Českomoravské pomezí
Správci cílů: Místostarosta města Litomyšl
Gestoři indikátorů: Referent odboru rozvoje a investic MěÚ Litomyšl Vedoucí odboru kultury a cestovního ruchu MěÚ Litomyšl

Pro řízení strategie jsou důležití **správci cílů**. Správce cíle není osoba, která by měla za úkol daný cíl samostatně zrealizovat. Jeho rolí je hlídat, aby se na plnění cíle nezapomnělo. Je to osoba, která bude v území iniciovat kroky směřující k plnění cíle, bude komunikovat s ostatními subjekty v území, bude dbát nad tím, aby se do budoucích akčních plánů dostávaly konkrétní kroky, které přispějí k plnění cíle, bude kontrolovat, že do příslušného rozpočtu budou zahrnuty prostředky určené k plnění cíle. Ostatní subjekty v území však mají společnou povinnost spolu s gestorem aktivně usilovat o plnění cíle. Správce cíle také bude v následujících letech sledovat prostřednictvím indikátorů, zda je cíle dosahováno. V další budoucí spolupráci bude tuto informaci poskytovat ostatním městům a obcím a společně budou hledat další řešení k přiblížení se stanovenému cíli.

Správci cílů		
Číslo cíle	Název cíle	Správce cíle
1.1.	Vybudování cyklostezky Litomyšl- Vysoké Mýto	Místostarosta města Litomyšl
1.2.	Vybudování cyklokomunikace Li- tomyšl- Proseč	Místostarosta města Litomyšl
1.3.	Vybudování cyklokomunikace Hrádek- Litomyšl	Místostarosta města Litomyšl
2.1.	Vytvořit distribuční síť, díky níž se materiály ze všech obcí dostanou k cílovému klientovi	Starosta obce Sloupnice
2.2.	Vytvořit koordinační platformu pro informování o dění v jednotlivých obcích	Starosta obce Sloupnice

Gestoři indikátorů jsou osoby, které zodpovídají za zjištění hodnot indikátoru v souladu se stanovenou definicí a metodikou výpočtu. Dodávají podklady příslušnému správci cíle.

Gestoři indikátorů		
Číslo indikátoru	Název indikátoru	Gestor indikátoru
1.	Délka cyklokomunikace	Referent odboru rozvoje a investic MěÚ Litomyšl
2.	Cyklostezka Litomyšl- Vysoké Mý- to	Referent odboru rozvoje a investic MěÚ Litomyšl
3.	Cyklostezka Litomyšl- Proseč	Referent odboru rozvoje a investic MěÚ Litomyšl
4.	Cyklostezka Hrádek- Litomyšl	Referent odboru rozvoje a investic MěÚ Litomyšl
5.	Počet distribučních bodů v síti	Vedoucí odboru kultury a cestov- ního ruchu MěÚ Litomyšl
6.	Počet zápisů akcí v systému Cze- cot	Vedoucí odboru kultury a cestov- ního ruchu MěÚ Litomyšl

7.	Koordinační platforma	Vedoucí odboru kultury a cestovního ruchu MěÚ Litomyšl
----	-----------------------	--

Strategie bude naplňována především projekty zařazenými do každoročně schvalovaného akčního plánu (viz kapitola 6.3.3 souhrnného dokumentu). Projekty zařazené do akčního plánu by pak měly naplňovat stanovené cíle.

Naplňování strategického dokumentu musí být měřeno a pravidelně vyhodnocováno. Pro jednotlivé cíle byly nastaveny indikátory a k nim nastavená metodika – tj. způsob sledování a vyhodnocování daného indikátoru. Ke každému indikátoru je také nastaven jeho správce (gestor), který je zodpovědný za sledování jeho vývoje a porovnání s cílovou hodnotou.

Tabulka uvádí hlavní zodpovědnosti v procesu implementace strategie.

Činnost v rámci implementace	Zodpovědná osoba/subjekt	Termín
Koordinace implementačních aktivit	manažer strategie	průběžně
Návrh projektů do akčního plánu	správci cílů	každoročně v 1.-3. čtvrtletí
Výběr projektů do akčního plánu	řídící skupina	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Předložení akčního plánu ke schválení na následující rok	manažer strategie	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Vyhodnocení indikátorů za předchozí rok	gestoři indikátorů	každoročně v 1. čtvrtletí
Vyhodnocení plnění akčního plánu za předchozí rok	manažer s využitím podkladů od gestorů indikátorů a správců cílů	každoročně v 1.-2. čtvrtletí
Projednání vyhodnocení indikátorů a plnění akčního plánu za předchozí rok	řídící skupina	každoročně v 2. čtvrtletí

6.3.2. Systém změn strategie

V průběhu realizace Strategie může dojít k objektivní potřebě dílčí změny tj. ve formě úpravy cíle, či indikátoru. Tato potřeba může být způsobena jak vnějšími (např. rozhodnutí vlády, či EU), tak vnitřními (potřeba změny vyvstane při průběžném monitorování cílů Strategie) faktory. Rozhodnutí, zda je nutné některé části Strategie upravit bude následovat každoročně po vyhodnocení indikátorů za předchozí rok a po vyhodnocení akčního plánu. Pokud se ukáže, že realizací projektů nedošlo k uspokojivému vývoji příslušného indikátoru, je nutné blíže zanalyzovat příčiny takového vývoje. Nejedná-li se o neočekávané vnější vlivy (povodeň, hospodářská krize apod.), pak může být příčina buď na straně chybně nastaveného cíle či přiřazeného indikátoru, anebo na straně nefunkčnosti projektu vzhledem ke stanovenému cíli. V obou případech je nutné, aby správce cíle navrhl opatření ke změně. Může se jednat buď o návrh vhodnějšího typu projektu do akčního plánu, nebo o přeformulování cíle. Takovou změnu je nutno důkladně prodiskutovat s dotčenými subjekty (ideálně v rámci fokusní skupiny) a následně změnu navrhnout řídicí skupině. Řídící skupina rozhodne o schválení či neschválení změny.

6.3.3. Akční plán

Akční plán je dokumentem, jehož cílem je upřesnit strategický plán v krátkodobém časovém horizontu. Akční plán ze strategického plánu vychází a určuje, jakými konkrétními kroky či projekty budou naplňovány příslušné cíle uvedené ve strategickém plánu. Akční plán se zpracovává vždy na následující rok.

U každé aktivity musí být zřejmé, k naplnění jakého cíle přispívá. Sestavování akčního plánu musí být v souladu se strategickým plánem, ale také s připravovaným rozpočtem na následující rok¹³. Projekty zařazené do akčního plánu musí být kryty rozpočtem nebo jiným (externím) zdrojem financování. Pokud nebude k projektům vybraným do akčního plánu jednoznačně přiřazen zdroj financování, budou z akčního plánu vyřazeny.

Proces přípravy akčního plánu je třeba vnímat jako **proces dlouhodobý a opakovaný**, prostupující celým kalendářním rokem. Příprava akčního plánu probíhá souběžně s přípravou rozpočtu (dobrovolného svazku obcí nebo rozpočtů jednotlivých měst a obcí). Nejprve dochází ke sběru podnětů na realizaci projektů od jednotlivých měst a obcí. Následně dochází k výběru těch aktivit, které je z věcného, časového a finančního hlediska možné realizovat v příštím roce. Nakonec dochází k přijetí rozhodnutí o přehledu konkrétních aktivit zařazených do akčního plánu pro následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje pro realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho vyhodnocení.

Harmonogram procesů při přípravě, realizaci a vyhodnocení akčních plánů

Čtvrtletí	Rok 2015				Rok 2016				Rok 2017				Rok 2018	
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.
Akční plán na r. 2016														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														
Akční plán na r. 2017														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														

¹³ V případě, že se meziobecní spolupráce odehrává na bázi dobrovolného svazku obcí, musí být akční plán v souladu s rozpočtem svazku. Pokud probíhá spolupráce na smluvní základě, pak je potřeba, aby všechny aktivity uvedené v akčním plánu byly financovatelné (a tedy zahrnuté v rozpočtu) z rozpočtů jednotlivých zapojených obcí.

Akční plán může být vypracován pomocí tabulky, která obsahuje číslo cíle, ke kterému se projekt váže, název projektu, orientační rozpočet, zdroj financování, harmonogram, nositel projektu, aktuální stav připravenosti.

Tabulka akčního plánu

Cíl	Název projektu	Náklady	Zdroj financování	Termín realizace	Nositel projektu	Připravenost

Do tabulky se uvádějí následující informace:

Cíl – název a číslo cíle stanoveného ve strategii, k němuž se projekt váže

Název projektu – konkrétní název projektu či aktivity, která naplňuje (spolu s dalšími) daný cíl

Náklady – orientační finanční objem projektu; vzhledem k tomu, že se jedná o první hrubou verzi akčního plánu, je samozřejmé, že se ve většině případů bude jednat o odhad nákladů (stanovený expertním odhadem či na základě zkušenosti s obdobnými projekty). V dalších verzích akčního plánu budou náklady upřesňovány.

Zdroj financování – snahou je co nejefektivnější hospodaření, proto je vhodné uvést vhodný zdroj financování z konkrétního dotačního zdroje (národní granty, evropské fondy apod.). V tom případě je nutné do akčního plánu uvést také podíly financování (např. 85 % dotace, 15 % rozpočet DSO). Tam, kde budou projekty již dostatečně konkrétní, je možné hledat příslušnou dotační možnost v připravovaných operačních programech Evropských strukturálních a investičních fondů.¹⁴ Tam, kde je od počátku zřejmé, že zdrojem financování nemůže být žádný dotační program, je vhodné do zdroje financování uvést rozpočet té organizace, která financování projektu plánuje (konkrétní obec, více obcí, dobrovolný svazek obcí).

Termín realizace – jedná se o další údaj, který je v této fázi orientační a předpokládá se jeho postupné upřesňování. Pokud se jedná o víceleté projekty, je nutné uvést alespoň roky jeho realizace, vhodnější však je uvést i měsíce (zejména u akcí, které budou realizovány v rámci jednoho roku).

Nositel projektu – uvádí se subjekt, který bude mít realizaci projektu na starosti. V případě DSO to většinou bude svazek obcí, v případě neformální spolupráce obcí může jít o jednu konkrétní obec, která bude mít zodpovědnost za zpracování žádosti o dotaci a její realizaci, na jejímž území se bude projekt realizovat, která bude organizovat výběrové řízení apod. Samozřejmě se počítá s aktivní účastí ostatních obcí, nositel je však tzv. lead-partnerem.

¹⁴ V současné době jsou na www.strukturalni-fondy.cz k dispozici návrhy operačních programů, které procházejí procesem schvalování v Evropské komisi. Na základě připomínek Evropské komise budou ještě zčásti přepracovány, nicméně nepředpokládá se jejich zásadní revize. Proto je vhodné vycházet z aktuální verze operačních programů, do zdroje financování uvést nejen název operačního programu, ale i jeho konkrétní specifický cíl.

Připravenost – pro doplnění informací o reálnosti projektu, přesnosti jeho rozpočtu a načasování je vhodné uvést, v jakém stavu se projekt nachází. Většinou se stručně uvádí, zda se jedná o projekt ve fázi záměru, nebo zda již byla vytvořena studie, která jej blíže popisuje. Dalšími milníky může být zpracovaná projektová dokumentace, vydané stavební povolení či vybraný zhotovitel na základě výběrového řízení.

Pokud bude cíl naplňován po dobu několika let, je možné do akčního plánu uvést také orientační **zásobník projektů/aktivit** (samostatná tabulka ve stejné struktuře), které nejsou financovatelné z rozpočtu příštího roku, ale s nimiž se uvažuje v dalších letech. Takový zásobník by byl pouze orientační a sloužil by jako jeden z podkladů pro sestavování akčních plánů na další roky. Je vhodný z toho důvodu, že při případných personálních změnách bude na jednom místě zaznamenáno, s čím projektový tým počítal jako s aktivitami vhodnými k realizaci za účelem dosažení cíle. Veškeré údaje by byly v tom případě orientační (harmonogram, náklady) a upřesňovaly by se při sestavování dalšího akčního plánu na následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje po realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho **vyhodnocení**. V rámci vyhodnocení budou posouzeny jednotlivé projekty, které byly navrženy v akčním plánu k realizaci.

U zrealizovaných projektů bude posouzeno především to, zda byly udrženy náklady, které byly v akčním plánu orientačně uvedeny, a souladu skutečného harmonogramu s předpokládaným. V případě odchylek budou vyhodnoceny důvody, proč k nim došlo. Z takto učiněných vyhodnocení by měly být přijaty adekvátní závěry (např. do budoucna zpřesnit odhady nákladů, zaměřit se na kvalitu výběrových řízení s důrazem na minimalizaci víceprací, při nastavování harmonogramu brát v potaz rizika, která mohou projekt zbrzdit apod.).

Zároveň je nutné znovu vyhodnotit, jak se vyvinuly hodnoty indikátorů po realizaci projektů. Tím dojdeme k dílčímu závěru, zda zrealizované projekty jsou vzhledem k vytyčeným cílům efektivní a účinné. V případě, že se hodnoty indikátorů nevyvíjejí příznivým směrem, je nutné přemýšlet o přehodnocení projektů, které jsou naplánovány k plnění cílů.

U nezrealizovaných projektů je nutné analyzovat důvody, proč k realizaci nedošlo (do akčního plánu by měly vstupovat jen reálné projekty a aktivity).

6.4. Závěr a postup zpracování

6.4.1. Shrnutí

V oblasti cestovního ruchu byly analyzovány destinace, přírodní atraktivity, trendy, historické památky a turistika správního obvodu. Na konci úvodní části byla provedena analýza rizik a SWOT analýza cestovního ruchu.

Na analytickou část je navázáno návrhovou částí, která je uvozena vizí „Vytvoření turisticky a návštěvnicky atraktivního souboru míst, který připraví turistům přívětivé prostředí při zachování kulturních hodnot místa v souladu se zájmy místních obyvatel.“ Ze SWOT analýzy a vlastního šetření vyplynuly následující problémové okruhy: Nedostatečná síť cyklostezek a Nedostatečná vzájemná a distribuce propagačních materiálů v regionu. Problémové okruhy byly následně rozpracovány do cílů a indikátorů. Návrhová část je zakončena pravidly pro řízení strategie, která obsahuje systém monitorování a hodnocení realizace strategie a akční plán.

6.4.2. Popis postupu tvorby strategie

Strategii území správního obvodu ORP Litomyšl v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a cestovní ruch (dále jen Strategie) můžeme teoreticky rozdělit na 2 části, analytickou část a návrhovou část. Strategie byla vypracována na základě jednotlivých metodických pokynů vydaných v rámci Projektu Podpora meziobecní spolupráce. Celý dokument byl průběžně konzultován s motivujícími starosty.

V analytické části analyzovaného tématu cestovní ruch byly použity jako primárními zdroje Czech-Tourism, webové stránky obcí v SO ORP Litomyšl, konzultace s příslušným odborem na Městském úřadě v Litomyšli či vlastní šetření. Na analytické části se pracovalo od ledna do července roku 2014.

Návrhová část se skládala z několika dílčích částí, struktura návrhové části, byla zpracována centrálním metodikem navazování meziobecní spolupráce, vize a problémové oblasti byly zpracovány na základě brainstormingu a následně ověřeny fokusní skupinou, další částí byl popis cílů, který vycházel z předešlé části. A následně byly zpracovány indikátory měřící úspěšnost nastavené strategie. Začátek návrhových prací plynule navázal na práce na analytické části, které byly v prosinci roku 2014 dokončeny práce a odeslány k oponentuře odborných týmů z Projektu meziobecní spolupráce. Po vyjádření oponentury byly odstraněny připomínkové nedostatky.

6.5. Přílohy k oblasti cestovní ruch

Příloha č. 1 k části 6.2.5.- Návštěvnost vybraných atraktivit a objektů

Výzkum zaměřený na domácí cestovní ruch - Východní Čechy - léto 2010 - 2013

Agentura CzechTourism realizuje od roku 2010 ve vybraných městech výzkum zaměřený na domácí cestovní ruch. Na <http://monitoring.czechtourism.cz> je vždy výzkum za letní a zimní část. Porovnávala jsem čísla za letní průzkumy z let 2010 - 2013. Během dvou měsíčního průzkumu bylo pokaždé dotazováno cca 1.800 respondentů.

Tab. 122: Zásah reklamou

Zaznamenal jste před svým příjezdem nějakou reklamu? Pokud ano, jakou?

	2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Reklamu v tisku	11	15	17	10	14	20	8	9	10
Reklamu v rádiu	7	11	16	7	10	10	6	7	12
Venkovní reklamu	20	9	20	20	33	12	24	25	12
Reklamu na internetu	21	13	17	21	18	23	16	13	22
TV reklamu	6	7	5	5	5	10	4	2	5
Jinou	1	1	0	1	0	0	1	0	0
Nezaznamenal	34	44	25	36	20	25	41	44	39

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

Na první pohled bychom mohli říci, že návštěvníky Litomyšle reklama nezajímá a k návštěvě destinace je motivován jinak. Při bližším zkoumání však vidíme opak - v roce 2012 byl vysílán oblíbený seriál Rodinné zlato představující památky UNESCO, na který byla i masivní venkovní reklama. Z tohoto důvodu se domnívám, že návštěvníci Litomyšle jsou citliví na reklamu, jen je potřeba zvýšit její četnost.

Tab. 123: Hlavní impuls pro návštěvu regionu Východní Čechy a Litomyšl

Co pro vás bylo hlavním impulsem pro návštěvu? (v %)

	2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Už jsem zde byl, dobrá zkušenost	46	52	52	43	44	44	49	66	40
Doporučení přátel a blízkých	19	17	17	26	24	24	22	16	24
Doporučení na internetových diskusích	3	3	3	4	5	5	2	2	8
Nevybíral jsem destinaci, jsem tu se skupinou či rodinou	6	4	4	5	6	6	5	5	6
Viděl nebo četl jsem o regionu či místě v médiích	5	15	15	4	6	6	2	2	4
Viděl jsem na region či místo reklamu v médiích	3	5	5	3	8	8	2	3	6
Dozvěděl jsem se o regionu v katalogu cestovní kanceláře	1	2	2	1	0	0	1	1	3
Jiný	17	2	2	14	7	7	17	5	9

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

Nejpodstatnější impuls pro návštěvu destinace je dobrá zkušenost, případně doporučení přátel a známých. Tento trend je celorepublikový je třeba si ho připomínat především při péči o návštěvníka v místě. Spokojený návštěvník se může do destinace nejen vrátit, ale také podá doporučení svému okolí, což je při pohledu na čísla v tabulce velmi důležité.

Tab. 124: Hlavní informační zdroj pro návštěvu

A který z těch informačních zdrojů pro vás byl tím hlavním, kde jste získal nejdůležitější informace při plánování výletu či dovolené? (v%)

	2011		2012		2013	
	ČR	LTM	ČR	LTM	ČR	LTM
Turistická informační centra	4	5,6	7	15,8	4	9,1
Cestovní kanceláře a agentury	2	1,6	1	0,9	1	2
Tisk	3	2,9	3	7,9	2	4,2
Televize	2	1,1	2	2	1	2,4
Rozhlas	1	1,3	1	0,9	0	0,7
Venkovní reklama	2	1,1	1	2,4	3	2
Propagační materiál	5	12,7	3	7,7	2	7,3
Informace od personálu ve službách	2	1,6	2	1,8	1	2
Informace od příbuzných či známých	20	12,4	22	20	15	16,2
Knižní průvodce	2	4	0	2,9	1	3,6
E-mailové upoutávky, MMS zprávy	0	0	0	0	0	0,9
Internet (celkem)	41	41,3	43	32,3	42	45,1
Nevím	16	14,4	15	5,4	28	4,5
Jiný						
Detail - internet						
Internet: turistické inf. portály (Kudy z nudy atd.)	7	4,7	5	2,2	3	2,9
Internet: bannery (reklamy, upoutávky na webu)	2	0,9	1	0,7	1	2,7
Internet: Facebook, sociální sítě	2	0,9	3	2	3	5,1
Internet: vyhledávače (Seznam, Google, atd.)	24	28,9	24	20,7	24	24,4
Internet: ostatní	6	6	10	6,8	11	10

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

Nejpodstatnějším zdrojem informací je pro většinu návštěvníků jednoznačně internet následovaný informacemi od příbuzných či známých. Význam propagačních materiálů v čase sice klesá, ale v případě Litomyšle stále vysoce převyšuje celorepublikový průměr. Při detailnějším pohledu na internet je nezanedbatelný rychle rostoucí význam sociálních sítí.

Tab. 125: Zdroj informací

Využil jste při výběru vaší dovolené nebo výletu informace z následujících zdrojů? (v%)

	2010		2011		2012		2013	
	ČR	LTM	ČR	LTM	ČR	LTM	ČR	LTM
Turistická informační centra								

ano	22	26	15	23	15	33	10	13
částečně ano	12	2	11	17	13	15	6	17
ne	66	72	74	60	72	52	84	70
Cestovní kanceláře a agentury								
ano	5	1	4	2	4	2	2	5
částečně ano	5	0	4	1	5	10	3	7
ne	90	99	92	97	91	88	95	88
Tisk								
ano	16	42	9	12	8	19	6	9
částečně ano	15	2	10	11	8	17	4	7
ne	69	56	81	77	84	64	90	84
Televize								
ano			7	3	5	12	4	8
částečně ano			8	6	7	14	5	7
ne			85	91	88	74	91	85
Rozhlas								
ano			5	3	4	8	3	6
částečně ano			7	7	6	14	4	5
ne			88	90	90	78	93	89
Venkovní reklama								
ano			7	6	6	10	5	9
částečně ano			11	8	8	15	7	9
ne			82	86	86	75	88	82
Propagační materiály, prospekty, průvodci								
ano	23	18	17	26	13	27	11	17
částečně ano	18	2	14	13	12	13	6	9
ne	59	80	69	61	75	60	83	74
Informace od personálu ve službách								
ano	13	6	9	6	7	16	7	7
částečně ano	14	2	13	7	11	12	5	8
ne	73	92	78	87	82	72	88	85
Informace od příbuzných či známých								
ano	35	22	31	21	29	40	22	26
částečně ano	16	5	16	17	14	12	7	12
ne	49	73	53	62	57	48	71	62
Knižní průvodce								
ano			9	18	6	10	3	9
částečně ano			7	3	7	7	3	6
ne			84	79	87	83	94	85
E-mailové upoutávky, MMS zprávy								
ano			3	0	2	9	1	3
částečně ano			2	0	3	0	1	3
ne			95	100	95	91	98	94
Internet (celkem)								
ano	50	19	53	52	52	57	48	61
částečně ano	12	4	12	13	13	13	6	11
ne	38	77	35	35	35	30	46	28
Detail - internet								
Internet: turistické informační portály (Kudy z nudy)								

atd.)												
ano			17	11	12	7	10	8				
částečně ano			10	8	12	16	5	7				
ne			73	81	76	77	85	85				
Internet: bannery (reklamy, upoutávky na webu)												
ano			8	5	7	4	6	10				
částečně ano			7	4	7	13	4	7				
ne			85	91	86	83	90	83				
Internet: Facebook, sociální sítě												
ano			8	3	9	8	9	12				
částečně ano			6	5	7	10	4	9				
ne			86	92	84	82	87	79				
Internet: vyhledávače (Seznam, Google, atd.)												
ano			39	44	40	45	38	39				
částečně ano			11	12	13	13	6	13				
ne			50	44	47	42	56	48				
Internet: ostatní												
ano			19	18	24	27	22	24				
částečně ano			10	7	9	9	5	8				
ne			71	75	67	64	73	68				

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

Ještě podrobněji zpracovaná tabulka dokládá, že nejpodstatnějším zdrojem informací je pro většinu návštěvníků jednoznačně internet a jeho význam v čase stále roste. Návštěvníci Litomyšle jsou citlivější na bannerovou internetovou reklamu a sociální sítě než je celorepublikový průměr. Obecně také klesá význam informačních center při plánování dovolené či výletu - a to jak celorepublikově, tak v případě návštěvníků našeho města.

Tab. 126: Důvod návštěvy

Převažujícím důvodem vaší návštěvy v tomto regionu je: (v%)

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Poznání	32	31	31	29	30	40,4	31	38	44,6	25	20	20,9
Relaxace	22	13	6,2	22	25	26,9	27	24	22	31	29	22,7
Turistika a sport	16	9	7,8	17	18	15,6	18	14	14,5	17	13	17,3
Zdraví	4	1	0	4	2	0,2	3	2	0,4	3	2	2,7
Práce	3	2	1,1	4	3	0,4	3	2	0,2	4	3	4,2
Zábava	7	11	19,5	8	5	4,4	6	4	7,3	6	4	8
Nákupy	3	7	8,6	3	3	1,3	2	3	0	3	12	4
Návštěva známých	9	19	20,8	9	10	7,3	7	9	8,8	7	14	14,2
Tranzit	4	7	5	4	4	3,5	3	4	2,2	4	3	6

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

Velmi podstatné jsou výstupy z této tabulky. Vidíme klesající trend návštěvnosti destinace z důvodu poznání ve prospěch relaxace, turistiky a sportu a zábavy. Tento trend je celorepublikový a je třeba mu přizpůsobit nejen propagaci, ale také např. akce. Rostoucí trend v části „turistika a sport“ může být dobrým znamením i pro obce v ORP Litomyšl.

Tab. 127: Aktivita*Které aktivity jsou pro vás nejlákavější? (v%)*

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Pěší turistika	43	34	28	43	36	34	42	36	26	37	51	29
Cykloturistika, horská turistika,	23	33	35	24	29	26	24	29	25	25	23	25
Koupání, vodní sporty	22	14	13	20	39	53	22	39	38	26	40	42
Jiný aktivní sport vč. lyžování	7	2	3	9	2	3	5	2	6	7	7	11
Péče o fyzickou a duševní kondici	7	7	10	9	6	6	9	6	2	7	6	9
Poznávací turistika	58	64	69	57	68	80	54	68	73	49	53	47
Venkovská turistika	4	4	3	4	3	2	6	3	1	6	5	6
Církevní turistika	4	7	1	3	6	4	3	6	1	4	5	5
Návštěvy kulturních akcí	14	14	15	16	21	20	12	21	26	13	17	26
Návštěvy sportovních akcí	3	4	6	4	4	2	4	4	4	4	6	13
Společenský život a zábava	13	9	14	15	16	17	12	16	13	12	10	15
Nevím, nedokážu říct	0	6	0	0	2	0	0	2	0	0	4	0

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

Opět vidíme, že poznávací turistika není pro návštěvníky již tolik lákavá jako v minulých letech. V Litomyšli mírně roste obliba církevní turistiky, venkovské turistiky, ale především kulturních akcí. Na výsledcích tohoto průzkumu lze opět stavět cestovní ruch v regionu. Zjednodušeně řečeno, turista se vypraví tam, kde se bude bavit, uvidí něco zajímavého, ale může se projet na kole či navštívit koupaliště nebo bazén.

Tab. 128: Vzdálenost od místa bydliště*Jak je vaše bydliště přibližně daleko od Litomyšle (místa dotazování)?*

	2010	2011	2012	2013
10 - 20 km	9	10	7	14
21 - 50 km	47	34	16	21
51 - 100 km	22	24	25	25
Nad 100 km	20	21	53	40

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

V čase výrazně roste poměr návštěvníků ze vzdálenosti 50 km a víc. Jde o výborný trend - rozšiřuje se nám tím okruh potencionálních návštěvníků.

Tab. 129: Způsob dopravy*Jak jste přicestoval? (v %)*

	2010		2011		2012		2013	
	ČR	LTM	ČR	LTM	ČR	LTM	ČR	LTM
Autem	72,7	80,7	74,8	80,2	74,6	82	75	76,9
Vlakem	12,1	3,8	11,3	3,6	11,3	4,2	12	4,9
Autobusem - linkovým	6,3	5,1	5,8	4,2	6,2	1,5	6	4,9

Autobusem - se zájezdem	1,8	0,2	1,5	0	1,3	1,3	1	3,1
Na kole	6,5	10,2	6	12	6	11	5	10
Pěšky	0,6	0	0,6	0	0,6	0	1	0,2

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

Hlavní zajímavostí v této tabulce je fakt, že průměrně 10% návštěvníků přijede do Litomyšle na kole. V tomto je opět velký potenciál pro rozvoj cykloturistiky v ORP Litomyšl.

Tab. 130: Délka pobytu

Jak dlouhý by vás pobyt? (v%)

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Jednodenní - bez noclehu	50	66	61	50	53	45	48	46	40	50	52	38
1 až 2 noclehy	17	20	27	17	19	25	20	25	35	19	25	39
3 až 7 noclehů	26	12	12	27	24	26	27	25	24	26	21	20
Delší	7	2	0	6	4	4	5	4	1	5	2	3

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

Pozitivní zprávou je klesající tendence jednodenních návštěvníků bez noclehu. S 1 až 2 noclehy jsme vysoko nad celorepublikovým průměrem i průměrem Východních Čech. Zneklidňující však může být důvod - nevíme, zda to není právě špatnou dopravní dostupností destinace.

Tab. 131: Prvo-návštěvník vs. opakovaný návštěvník

Už jste někdy danou destinaci navštívil?

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Jsem tu poprvé	24	17	10	21	20	19	23	18	22	19	13	21
Byl jsem zde 1 až 3krát	28	20	21	28	35	41	30	37	40	27	24	32
Byl jsem zde vícekrát	48	63	69	51	45	40	47	45	38	54	63	47

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

V čase roste procento návštěvníků, kteří jsou v Litomyšli poprvé. Tento fakt může mít souvislost i s rostoucí vzdáleností, odkud k nám turisté jezdí. Stále je však patrné vysoké procento těch, kteří se k nám vrací.

Tab. 132: Způsob ubytování

Kde jste bydlel?

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Hotel *** nebo více	5,5	1,2	1,8	6,3	2,2	2	5,8	7,9	8,8	5,4	4,3	6,2
Hotel* nebo**, Garni, motel	2,9	1,5	1,8	2,8	2,2	2,2	4,3	3,1	7,7	3	3	6,7

Penzion	13,1	7,7	13,1	13,6	14,1	20,4	14,4	13,7	19,8	12,7	11	14,9
Kemp	9,5	5,3	5,5	8,7	7,2	8,7	8,4	4,6	1,3	7,5	7,4	3,3
Jiné HUZ	3,3	1,1	0,2	2,7	2,3	1,8	3,3	1,7	2,6	3,3	1,7	3,8
Pronajatý pokoj, apartmán	3,5	2,3	2,4	3,6	5	8	4	4,7	7	3,7	5,5	9,8
U známých	11,7	13,9	13,7	11,9	12,4	11,6	11,4	14,7	13,2	11,6	14,1	16,2
Nejsem zde ubytován	50,5	67	61,5	50,4	54,6	45,3	48,4	49,6	39,6	52,8	53	39,1

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

Pozitivní zprávou je klesající procento těch, kteří nejsou v Litomyšli ubytováni. Dobré je i rostoucí procento návštěvníků v hotelech vyšších kategorií. Klesající procento návštěvníků v kempech může být způsobeno buď velmi špatnou kvalitou tohoto zařízení nebo obecným trendem nevyužívat tento způsob bydlení.

Tab. 133: Průměrná denní útrata v regionu

Kolik vás stojí v průměru na osobu den vašeho pobytu? (v%)

	2012		2013	
	ČR	LTM	ČR	LTM
do 200 Kč	17	11	14	11
201 až 500 Kč	48	45	46	45
501 až 1000 Kč	29	36	31	37
1 až 2 tisíce Kč	6	8	7	6
více než 2 tisíce Kč	0	0	2	1

Tab. 134: Loajalita - opakovaná návštěva

Uvažujete o opakované návštěvě?

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Ano - brzy (do půl roku)	36	37	44	40	43	34	39	47	33	43	56	42
Ano - ale někdy později	49	54	51	44	46	54	48	49	63	44	34	46
Spíše ne	4	2	4	5	3	2	5	2	2	7	6	7
Nevím	11	7	1	11	8	10	8	2	2	6	4	5

Loajalita návštěvníků je tradičně velmi vysoká. Litomyšl v tomto kopíruje přibližně celorepublikový průměr.

Tab. 135: Celková spokojenost*Jak jste celkově spokojeni s místem vašeho výletu či pobytu? (v %)*

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Velmi spokojen	51	35	20	52	59	59	59	64	62	65	57	52
Spíše spokojen	46	63	80	45	40	41	39	35	37	34	42	46
Spíše nespokojen	3	2	0	3	1	0	2	1	1	1	1	2
Velmi nespokojen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0

Jak celkově hodnotíte poskytované ubytovací služby?

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Velmi dobře	21	8	9	21	16	17	26	31	22	27	22	19
Spíše dobře	24	36	52	22	21	29	21	26	33	21	31	49
Spíše špatně	3	3	4	0	3	4	4	5	9	6	5	8
Velmi špatně	0	0	0	1	1	0	1	0	2	1	0	1
Neumím posoudit	52	53	35	56	59	50	48	38	34	45	42	23

Ubytovací služby jsou v Litomyšli dlouhodobě hodnoceny dobře - nad celorepublikovým průměrem.

Jak celkově hodnotíte úroveň poskytovaného veřejného stravování?

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Velmi dobře	28	14	10	28	30	37	31	34	27	36	38	31
Spíše dobře	49	61	81	50	52	52	45	50	55	42	48	55
Spíše špatně	8	6	6	7	5	4	9	9	12	9	7	10
Velmi špatně	1	1	0	1	0	0	1	0	0	2	1	0

Celorepublikový průměr dlouhodobě převyšuje i hodnocení stravovacích služeb.

Jak celkově hodnotíte poskytované služby pro cykloturisty? (v %)

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Velmi dobře	14	10	2	17	17	12	23	29	31	31	34	24
Spíše dobře	28	42	55	28	33	38	32	42	40	31	39	42
Spíše špatně	6	8	34	7	6	10	7	7	8	8	9	16
Velmi špatně	1	1	0	1	1	0	2	1	1	1	1	3
Neumím posoudit	51	39	9	47	43	40	36	21	20	29	17	15

Překvapivě pozitivně hodnotí návštěvníci i služby pro cykloturisty.

Jak celkově hodnotíte úroveň personálu ve službách? (v %)

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Velmi dobře	25	15	7	27	37	41	33	33	24	38	39	29

Spíše dobře	47	48	59	49	43	45	45	55	62	40	51	57
Spíše špatně	7	8	10	6	5	3	7	6	9	8	7	10
Velmi špatně	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	0
Neumím posoudit	20	28	24	17	14	11	14	5	4	13	3	4

Také hodnocení úrovně personálu ve službách je dlouhodobě nad celorepublikovým průměrem.

Jak celkově hodnotíte dopravní infrastrukturu (silnice, parkoviště)?

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Velmi dobře	17	11	2	18	22	25	26	33	29	34	36	25
Spíše dobře	44	66	78	49	54	59	46	49	53	42	51	59
Spíše špatně	25	17	16	21	19	13	16	15	17	15	11	12
Velmi špatně	5	2	1	5	2	1	3	2	0	4	1	1
Neumím posoudit	9	4	3	7	3	2	9	1	1	5	1	3

I v tomto ukazateli panuje mezi návštěvníky Litomyšle spokojenost.

Jak celkově hodnotíte vybavení pro sportovní aktivity?

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Velmi dobře	22	18	6	23	28	29	28	33	23	37	35	27
Spíše dobře	41	48	57	41	45	50	42	56	59	38	50	58
Spíše špatně	9	7	4	8	6	4	9	5	8	9	9	9
Velmi špatně	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0
Neumím posoudit	27	26	33	27	20	17	20	5	10	15	5	6

Spokojenost s vybavením pro sportovní aktivity v čase roste. Jde o celorepublikový trend. V Litomyšli má však naštěstí rychlejší tempo.

Jak celkově hodnotíte příležitosti pro zábavu a společenské vyžití? (v %)

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Velmi dobře	23	12	8	23	25	30	28	40	36	38	38	31
Spíše dobře	40	58	78	43	53	58	42	48	52	38	51	56
Spíše špatně	12	8	3	10	7	3	11	8	9	10	7	9
Velmi špatně	2	1	0	2	2	0	2	1	1	2	1	1
Neumím posoudit	23	21	11	22	13	9	17	3	2	12	3	3

Obdobný trend sledujeme i v případě příležitostí pro zábavu a společenské vyžití. Litomyšl je dle návštěvníků minimálně deset procentních bodů za celorepublikovým průměrem. S ohledem na změnu důvodu návštěvy (odklon od poznání k relaxaci a zábavě) jde o dobrou příležitost.

Jak celkově hodnotíte vybavení destinace atrakcemi pro děti? (v%)

	2010			2011			2012			2013		
	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM	ČR	VČ	LTM
Velmi dobře	13	8	5	13	17	18	22	32	20	30	34	24
Spíše dobře	28	44	52	32	42	45	33	39	40	33	48	53
Spíše špatně	11	7	8	10	9	8	11	8	12	10	6	7

Velmi špatně	2	1	1	2	2	0	3	1	2	2	1	2
Neumím posoudit	46	40	34	43	30	29	31	20	26	25	11	14

Zdroj: <http://monitoring.czechtourism.cz>

Potěšitelný je růst spokojenosti také v této oblasti. Podle zkušeností děti často určují cíl výletu nebo dovolené. Stále je však procento velmi spokojených návštěvníků poměrně nízké a většinou i pod celorepublikovým průměrem. Zde má Litomyšl a ORP Litomyšl velké rezervy. Tudy by také měla upírat svoji pozornost.

Příloha č. 2 k části 6.2.6. -Struktura ubytovacích zařízení a jejich vytíženost

Jmenovitý seznam ubytovacích zařízení, které lze dohledat na internetu

Na webu www.litomysl.cz v sekci ubytování lze dohledat těchto 41 ubytovacích zařízení:

[AB privat - Alena Burešová](#)

[Agropension U Háje ***](#)

[Antik Hotel Sofia Litomyšl*** - Galerie Sofia](#)

[Apartmán Jen Inn](#)

[Apartmán na Špitálku](#)

[Apartmán U Gymnázia](#)

[Apartmán U Komínků](#)

[Apartmány nad zámkem](#)

[Autokemp Primátor](#)

[Buddy bed Pension a Buddy bar](#)

[Domov mládeže při SPgŠ a VOŠ](#)

[Evropské školicí centrum o.p.s.](#)

[Hájenka Kozlov](#)

[Hájenka Strakov](#)

[Hostel - Penzion Čtyřlístek](#)

[Hotel Aplaus ****](#)

[Hotel Dalibor](#)

[Hotel Zlatá Hvězda](#)

[Chata Maxe Švabinského na Kozlově](#)

[Chata u Horynů](#)

[Chaty Poříčí u Litomyšle](#)

[Pension Kraus ***](#)

[Pension Paseka](#)

[Pension Petra ***](#)

[Penzion - Restaurace Bludička](#)

[Penzion - Restaurace Pod Klášteřem](#)

[PENZION *** a VINOTÉKA Tašner](#)

[Penzion a restaurace Jízdárna Suchá u Litomyšle](#)

[Penzion a restaurace Merkur](#)

[Penzion Lilie](#)

Penzion Na Rychtě***

Penzion V Podzámčí***

Privat - Lenka Soukupová Dušková

Privat - Petr Kovář

Privat Na kopci - ubytování v soukromí

Privat NO. 150 Hana Abramovičová

Privat Nová Sídla - ubytování v soukromí

Privat Sofia

Relaxační centrum Savitar - SAVITAR s.r.o.

Ubytování v soukromí - Hošpesova vila

Ubytovna Litomyšl

Další ubytovací kapacity v ORP Litomyšl lze nalézt na www.litomyslsko.cz, www.mastale.cz:

Penzion U Zběhlíka, Čistá

Šilinkův důl, u řeky Krounky

Heureka OK, Poříčí u Litomyšle

Hospoda Na Ranči, Poříčí u Litomyšle

Hospoda U Sýkorů, Desná u Litomyšle

Hostinec Pod Hájem, Desná u Litomyšle

Informační centrum obce Poříčí

Hostinec Na verandě u Toullovce, Nová ves u Jarošova

Hostinec Na Skalách, Budislav

Odehnalová Růžena, Jarošov u Litomyšle

Penzion Pen Klub, Budislav

Středisko obecní chaty u rybníku Širůček, Budislav

Toulovec o.s., Budislav

Ubytování - Jaroslav Melša, Budislav

Ubytování v apartmánu, Budislav

Ubytování v soukromí - Kusý Petr, Budislav

Ubytovna v kulturním domě Krčma, Budislav

Nejkompletnější přehled ubytovacích kapacit v turistické oblasti Českomoravské pomezí je na www.ceskomoravskkepomezi.cz a www.vychodnicechy.info. Chybí zde však dělení na jednotlivá ORP. Jednoduchý vyhledávač našel v TO Českomoravské pomezí 29 hotelů a motelů, 19 chat a chalup k pronájmu, 19 kempů či tábořišť, 61 penzionů, 40 ubytování v soukromí a 43 ubytoven. Kromě výše uvedených ubytovacích zařízení jsou v ORP Litomyšl ještě tyto ubytovací kapacity:

Rekreační zařízení Mladočov

Rekreační středisko Budislavské chaty

Restaurace a pension U Lukáše, Dolní Újezd

Penzion Na Rovince, Dolní Újezd

Ubytovna Osík

Lenka Soukupová Dušková, Benátky u Litomyšle

Penzion Roušarovi, Lubná

Rodinný domek, Desná

Centrum sociálních služeb - Dům Svatého Josefa, Chotovice

7. Závěr, kontakty

Svaz měst a obcí ČR realizuje projekt, jehož cílem je vytvořit podmínky pro dlouhodobý rozvoj meziobecní spolupráce v ČR. Výstupem projektu je Strategie území správního obvodu ORP Litomyšl v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a cestovního ruchu.

Strategie je členěna do šesti částí.

V úvodní části dokumentu byly popsány základní informace o strategii a zásady pro vypracování dokumentu.

Druhá část dokumentu představuje popis a charakteristiku dané oblasti, tedy SO ORP Litomyšl-identifikaci a charakteristiku SO ORP, územní plánování obcí a kraje, širší vztahy území a aktéři regionálního rozvoje.

Předmětem částí tři, čtyři, pět a šest jsou oblasti školství, sociální služby, odpadové hospodářství a cestovní ruch. Každá z oblastí je členěna do čtyř celků- analytická část (definice a analýzy řešených okruhů), návrhovou část (vize, problémové oblasti, popis cílů a indikátory) a pravidla pro řízení strategie pro danou oblast (systém monitorování a hodnocení realizace strategie, systém změn strategie a akční plán), každá z částí je ukončena závěrem a postupem zpracování strategie.

Z analýzy nám vyplynuly následující cíle a problémové okruhy. V oblasti školství: Problémový okruh 1: Škola Školamyšl Litomyšl- chybějící právní subjektivita školy a chybějící návaznost druhého stupně základního školství zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků, Cíl 1.1.: Základní škola zaměřující se na vzdělávání s ohledem na individuální schopnosti a předpoklady žáků, Problémový okruh 2: Pomoc školám v oblasti dotačního řízení- chybějící personální pomoc při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy v SO ORP Litomyšl, Cíl 2.1.: Zajištění personální pomoci při čerpání finančních prostředků na projekty pro školy. V oblasti sociálních služeb: Problémový okruh 1: Nedostatek lůžkové kapacity v pobytových zařízeních pro seniory a na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jinými typy demence), Cíl 1.1.: Zvýšení počtu lůžek domova pro seniory a zvýšení počtu lůžek na oddělení se zvláštním režimem (osoby s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence), Problémový okruh 2: Chybějící sociální služba (denní centrum) poskytovaná na malých obcích v SO ORP, Cíl 2.1.: Zbudování denního centra pro seniory a osoby se zdravotním postižením v obci Němčice, Problémový okruh 3: Chybějící bydlení pro osamělé seniory, kteří se stávají závislí na pomoci druhé osoby, Cíl 3.1.: Zbudování pečovatelského bytu pro seniory 65+ v obci Němčice. V oblasti odpadového hospodářství: Problémový okruh 1: Nedostatečná síť sběrných dvorů, Cíl 1.1.: Rozšíření a vhodné rozmístění sběrných dvorů v SO ORP Litomyšl, Problémový okruh 2: Nakládání s BRKO, Cíl 2.1.: Vyřešení problematiky nakládání BRKO v návaznosti na aktuální změny legislativy v oblasti odpadového hospodářství, Problémový okruh 3: Nekázeň občanů při ukládání odpadů, Cíl 3.1.: Osvěta a preventivní opatření pro občany zamezující nevhodnému ukládání odpadů. V oblasti cestovního ruchu: Problémový okruh 1: Nedostatečná síť cyklostezek ve SO ORP Litomyšl, Cíl 1.1.: Vybudování cyklostezky Litomyšl – Vysoké Mýto, Problémový okruh 1: Nedostatečná síť cyklostezek ve SO ORP Litomyšl, Cíl 1.2.: Vybudování cyklokomunikace Litomyšl – Proseč, Problémový okruh 1: Nedostatečná síť cyklostezek ve SO ORP Litomyšl, Cíl 1.3.: Vybudování cyklokomunikace Hrádek – Litomyšl, Problémový okruh 2: Nedostatečná vzájemná informovanost a distribuce propagačních materiálů v regionu, Cíl 2.1.: Vytvořit distribuční síť, díky níž se materiály

ze všech obcí dostanou k cílovému klientovi, Problémový okruh 2: Nedostatečná vzájemná informovanost a distribuce propagačních materiálů v regionu, Cíl 2.2.: Vytvořit koordinační platformu pro informování o dění v jednotlivých obcích.

Zdroji pro vypracování Strategie území správního obvodu ORP Litomyšl v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a cestovního ruchu, byla poskytnuta data od SMO nebo vlastní šetření. Na dokumentu bylo spolupracováno s motivujícími starosty města Litomyšle a obce Sloupnice, se starosty ve SO ORP Litomyšl, se zaměstnanci MěÚ Litomyšl a odborníky z dané oblasti.

Záměrem Strategie je, aby byla rozvíjena meziobecní spolupráce i s výhledem do budoucna a byly naplňovány jednotlivé cíle v daných oblastech.

7.1. Kontakty na zpracovatele

Ing. Jiří Zámečník, zamecnik@ceskomoravskepomezi.cz

Alena Červinková, alena.cervinkova@litomysl.cz

Ivona Janecká, janecka@ceskomoravskepomezi.cz

Pavčina Růžičková, ruzickova@ceskomoravskepomezi.cz

Kontaktní údaje smluvního partnera

Českomoravské pomezí, svazek obcí

Bří Šťastných 1000

Litomyšl 570 01

8. Přílohy

Příloha č. 1: Použitá literatura a zdroje

Internetové stránky obcí SO ORP Litomyšl

Vlastní šetření formou konzultací s odborníky na danou problematiku, MěÚ Litomyšl, e-mailová a telefonická komunikace.

Internetové stránky škol a školských zařízení v SO ORP Litomyšl

Internetové stránky poskytovatelů sociálních služeb v SO ORP Litomyšl

Internetové stránky svozových společností

Vítejte na zemi, Multimediální ročenka životního prostředí. [online]

<http://vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=recyklace&site=odpady>, ověřeno k 18. 2.2015.

Agentura CzechTourism. [online] <http://monitoring.czechtourism.cz>, ověřeno k 6. 3. 2015.

Příloha č. 2: Seznam tabulek

Tab. 1: Základní informace o strategii.....	5
Tab. 2: Obce správního obvodu dle abecedního pořadí	7
Tab. 3: Relevantní významné strategické dokumenty	10
Tab. 4: Charakteristika území SO ORP Litomyšl	12
Tab. 5: Demografický vývoj obyvatel v území SO ORP Litomyšl	13
Tab. 6: Stručná charakteristika školství v území SO ORP	14
Tab. 7: Stručná charakteristika oblasti "kultura a sport" v území SO ORP	16
Tab. 8: Stručná charakteristika "zdravotnictví" veřejného i soukromého charakteru v území SO ORP.....	17
Tab. 9: Ekonomická aktivita obyvatel území SO ORP v roce 2012	18
Tab. 10: Charakteristika dojíždění do škol a zaměstnání v roce 2012	19
Tab. 11: Charakteristika domácností v roce 2012.....	19
Tab. 12: Charakteristika nezaměstnanosti v území SO ORP Litomyšl	20
Tab. 13: Charakteristika trhu práce v území SO ORP Litomyšl.....	21
Tab. 14: Územní a strategické plánování	28
Tab. 15: Popis klíčových aktérů	30
Tab. 16: SWOT analýza.....	32
Tab. 17: Definice správního obvodu z pohledu předškolního a základního vzdělávání.....	39
Tab. 18: Počty škol/školských zařízení v jednotlivých obcích SO ORP Litomyšl	39
Tab. 19: Počty SOUKROMÝCH škol/školských zařízení v jednotlivých obcích SO ORP Litomyšl	41
Tab. 20: Pracovníci ve školství v SO ORP.....	41
Tab. 21: Počet ZŠ za SO ORP Litomyšl	45
Tab. 22: Počet málotřídních ZŠ v jednotlivých obcích SO ORP Litomyšl	45
Tab. 23: ZŠ zřizované obcemi	46
Tab. 24: Součásti základních škol v jednotlivých obcích SO ORP	46
Tab. 25: Počty tříd a žáků v ZŠ zřizovaných obcí ve školním roce 2012/2013 v SO ORP Litomyšl	48
Tab. 27: Údaje o pracovnících ZŠ zřizovaných obcemi v SO ORP Litomyšl.....	49
Tab. 28: Ostatní pedagogičtí pracovníci škol v SO ORP Litomyšl	50
Tab. 29: Počet škol a žáků na jednoho přepočteného pracovníka v SO ORP Litomyšl	50
Tab. 30: Počet absolventů ZŠ v SO ORP Litomyšl	51
Tab. 31: Přehled škol pro žáky se speciálním vzdělávacími potřebami v SO ORP.....	52
Tab. 32: Základní údaje o základním vzdělávání ve správním obvodu (1. i 2. stupeň ZŠ) v obcích SO ORP Litomyšl	52
Tab. 33: Popis ZŠ v SO ORP Litomyšl za školní rok 2012/2013.....	54
Tab. 34: Očekávaný vývoj počtu žáků ve správním obvodu ORP Litomyšl	55
Tab. 35: Celkové počty MŠ dle zřizovatele v SO ORP Litomyšl.....	55
Tab. 36: MŠ v SO ORP zřizované obcí.....	57
Tab. 37: Pedagogičtí pracovníci v MŠ zřizovaných obcemi, popřípadě krajem	58
Tab. 38: Přehled MŠ v SO ORP v školním roce 2012/2013	58
Tab. 39: Očekávaný vývoj počtu dětí v MŠ v SO ORP Litomyšl	59

Tab. 40: Počet zařízení dle zřizovatelů dle obcí zřizované obcemi v SO ORP Litomyšl pro péči o děti do 3 let (jesle a další formy)	60
Tab. 41: Školní družiny a školní kluby v SO ORP Litomyšl	60
Tab. 42: Údaje o pedagogických pracovnících ŠD a ŠK v SO ORP Litomyšl	62
Tab. 43: Počet ZUŠ podle zřizovatelů dle obcí v SO ORP Litomyšl	63
Tab. 44: Údaje o pedagogických pracovnících ZUŠ v SO ORP Litomyšl	64
Tab. 45: Přehled středisek volného času podle zřizovatele v SO ORP Litomyšl	64
Tab. 46: Střediska volného času zřizovaná obcemi v SO ORP Litomyšl	65
Tab. 47: Údaje o pracovnících SVČ v SO ORP Litomyšl	65
Tab. 48: Školní jídelny zřizované obcemi v SO ORP Litomyšl	65
Tab. 49: Údaje o pracovnících ve školních jídelnách dle zřizovatelů v SO ORP Litomyšl	66
Tab. 50: Finanční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu na přímé výdaje ve školství školám a školským zařízením zřízených obcemi v SO ORP Litomyšl v Kč	67
Tab. 51: Ukazatele nákladovosti na přímé náklady ve vzdělávání v roce 2013 v SO ORP Litomyšl	68
Tab. 52: Financování z RUD v jednotlivých obcích SO ORP Litomyšl v roce 2013	68
Tab. 53: Nezbytné investiční potřeby obcí v SO ORP Litomyšl týkající se ZŠ do roku 2023	70
Tab. 54: Analýza cílových (dotčených) skupin v oblasti školství	71
Tab. 55: Analýza rizik – registr rizik v oblasti školství	75
Tab. 56: SWOT analýza oblasti školství	77
Tab. 57: Počet jednotlivých typů zařízení sociálních služeb sídlících v rámci SO ORP	105
Tab. 58: Počet jednotlivých typů zařízení sociálních služeb působících v rámci SO ORP (resp. poskytujících služby pro obyvatele SO ORP) - vlastní šetření	109
Tab. 59: Zařízení sociálních služeb se sídlem mimo území SO ORP působící na území SO ORP	110
Tab. 60: Počet jednotlivých typů sociálních služeb	111
Tab. 61: Počet jednotlivých typů sociálních služeb působících v rámci SO ORP Litomyšl (resp. poskytující služby pro obyvatele SO ORP)- vlastní šetření	116
Tab. 62: Počet zařízení sociálních služeb dle zřizovatele	117
Tab. 63: Počet sociálních služeb dle zřizovatele	118
Tab. 64: Přehled financování zařízení sociálních služeb v roce 2012	119
Tab. 65: Analýza výdajů obcí SO ORP Litomyšl na sociální oblast v letech 2008 - 2012	121
Tab. 66: Příspěvky obcí na sociální služby v SO ORP za rok 2012 v Kč - vlastní šetření	123
Tab. 67: Finanční příspěvky Farní charity Litomyšl od obcí mimo SO ORP Litomyšl	124
Tab. 68: Ostatní finanční příspěvky města Litomyšle na sociální služby	124
Tab. 69: Kapacita zařízení sociálních služeb	125
Tab. 70: Terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením – příjmy z úhrad uživatelů a výdaje v roce 2012 (vlastní šetření)	126
Tab. 71: Terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením – evidovaný počet neuspokojených žadatelů v roce 2012	127
Tab. 72: Počet uživatelů (klientů) v zařízeních sociálních služeb v roce 2012 (vlastní šetření)	128
Tab. 73: Počet nákladů na uživatele sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb v roce 2012 (vlastní šetření)	130
Tab. 74: Počet organizací vykonávajících dobrovolnickou péči a počet jejich projektů v letech 2010, 2011 a 2012 (dle dat MV)	133
Tab. 75: Zaměření dobrovolnických projektů v letech 2010, 2011 a 2012	134

Tab. 76: Analýza cílových (dotčených) skupin v oblasti sociální služby	135
Tab. 77: Analýza rizik – registr rizik v oblasti sociální služby.....	139
Tab. 78: SWOT analýza oblasti sociální služby	142
Tab. 79: Sběrné dvory na území SO ORP, současný stav	181
Tab. 80: Výkupny odpadů na území SO ORP, současný stav.....	181
Tab. 81: Třídící linky v blízkosti území SO ORP, současný stav.....	182
Tab. 82: Koncová zařízení (třídící linky pro separovaný odpad, využívané obcemi území SO ORP), současný stav	183
Tab. 83: Zařízení pro nakládání s BRO na území SO ORP, současný stav	185
Tab. 84: Zařízení pro nakládání s BRO v blízkosti územní jednotky SO ORP, současný stav.....	185
Tab. 85: Koncová zařízení (zařízení pro nakládání s BRO z obcí řešeného území SO ORP), současný stav	186
Tab. 86: Spalovny a zařízení pro energetické využití odpadů mimo území SO ORP, současný stav ...	187
Tab. 87: Sklárky odpadů provozované na území SO ORP, současný stav.....	188
Tab. 88: Nejbližší sklárky odpadů v blízkosti územní jednotky SO ORP, současný stav	188
Tab. 89: Koncová zařízení (sklárky a zařízení pro energetické využití odpadů z obcí SO ORP Litomyšl), současný stav.....	189
Tab. 90: Další zařízení pro nakládání s odpady v území SO ORP a v blízkosti území SO ORP, současný stav	190
Tab. 91: Produkce ostatních odpadů (dále jen OO) a produkce nebezpečných odpadů (dále jen NO) za období 2008-2012	191
Tab. 91 a: Celková a měrná produkce ostatních, nebezpečných a všech odpadů, jejichž původcem je obec, rok 2012.....	192
Tab. 92: Produkce odpadů podle jednotlivých skupin Katalogu odpadů a vyhlášky č. 352/2008 Sb. o podrobnostech nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady, v platném znění na území SO ORP za období 2008-2012.....	193
Tab. 93: Celková produkce odpadů na území SO ORP (produkce KO a produkce směsného komunálního odpadu, dále jen SKO) za období 2008-2012.....	196
Tab. 93 a: Celková a měrná produkce komunálního a směsného komunálního odpadu, jehož původcem je obec, rok 2012.....	197
Tab. 94: Celková produkce KO na území SO ORP za období 2008-2012 podrobně.....	199
Tab. 95: Separovaný sběr odpadů na území SO ORP za období 2008-2012	208
Tab. 95 a: Celková a měrná produkce separovaného sběru odpadu, jehož původcem je obec (evidovaná a dopočtená produkce vytříděných odpadů), rok 2012	209
Tab. 95 b: Měrná produkce separovaného sběru odpadu ze systému organizovaného obcí, rok 2012.....	210
Tab. 95 c: Produkce odděleného sběru využitelných komodit KO podle velikostních skupin obcí v krají, rok 2013.....	211
Tab. 96: Identifikace pěti hlavních druhů BRO na území SO ORP za období 2008-2012	211
Tab. 97: Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (dále jen BRKO) na celkové produkci BRO na území SO ORP za období 2008-2012	212
Tab. 97 a: Celková a měrná produkce biologicky rozložitelného komunálního odpadu a odpadu kat. č. 20 02 01 - biologicky rozložitelný odpad, jehož původcem je obec, rok 2012.....	214
Tab. 98: Nakládání s odpady celkově na území SO ORP za období 2008-2012	215

Tab. 99: Nakládání s komunálními odpady (dále jen KO) a se směsným komunálním odpadem (dále jen SKO) na území ORP za období 2008-2012.....	217
Tab. 100: Nakládání se separovaným sběrem na území SO ORP za období 2008-2012.....	218
Tab. 101: Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem (dále jen BRO) a s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (dále jen BRKO) na území SO ORP za období 2008-2012.....	220
Tab. 102: Náklady na odpadové hospodářství v letech 2010-2012 v území SO ORP.....	222
Tab. 103: Náklady na odpadové hospodářství v letech 2010-2012 v území SO ORP.....	223
Tab. 104: Analýza cílových (dotčených) skupin v oblasti odpadového hospodářství	226
Tab. 105: Analýza rizik – registr rizik v oblasti odpadového hospodářství.....	230
Tab. 106: SWOT analýza oblasti odpadové hospodářství	232
Tab. 107: Produkce ostatních odpadů (OO) a produkce nebezpečných odpadů (NO) za období 2008-2012	261
Tab. 108: Celková produkce KO na území SO ORP za období 2008-2012.....	263
Tab. 109: Celková produkce odpadů na území SO ORP za období 2008-2012	267
Tab. 110: Separovaný sběr odpadů na území SO ORP za období 2008-2012	269
Tab. 111: Celková produkce BRO na území SO ORP za období 2008-2012	271
Tab. 112: - Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO) na celkové produkci BRO na území SO ORP za období 2008-2012	277
Tab. 113: Nakládání s odpady celkově na území SO ORP za období 2008-2012	279
Tab. 114: Nakládání s komunálními odpady (KO) a se směsným komunálním odpadem (SKO) na území SO ORP za období 2008-2012	282
Tab. 115: Nakládání se separovaným sběrem na území ORP za období 2008-2012	285
Tab. 116: Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem (BRO) a s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (BRKO) na území ORP za období 2008-2012	287
Tab. 117: Návštěvnost vybraných atraktivit v letech 2005 - 2013	329
Tab. 118: Návštěvnost HUZ v letech 2012 - 2013	338
Tab. 119: Finanční analýza	339
Tab. 120: SWOT analýza oblasti cestovní ruch.....	349
Tab. 121: Akce konané v jednotlivých městech SO ORP Litomyšl v roce 2013.....	370
Tab. 122: Zásah reklamou	382
Tab. 123: Hlavní impuls pro návštěvu regionu Východní Čechy a Litomyšl.....	382
Tab. 124: Hlavní informační zdroj pro návštěvu	383
Tab. 125: Zdroj informací	383
Tab. 126: Důvod návštěvy	385
Tab. 127: Aktivity.....	386
Tab. 128: Vzdálenost od místa bydliště	386
Tab. 129: Způsob dopravy	386
Tab. 130: Délka pobytu	387
Tab. 131: Prvo-návštěvník vs. opakovaný návštěvník	387
Tab. 132: Způsob ubytování	387
Tab. 133: Průměrná denní útrata v regionu.....	388
Tab. 134: Loajalita - opakovaná návštěva	388
Tab. 135: Celková spokojenost.....	389

Příloha č. 3: Seznam grafů

Graf 1 : Celkový počet obyvatel správního obvodu v letech 2005 až 2012	14
Graf 2: Pracovníci ve školství v SO ORP	44
Graf 3: Počty dětí v MŠ podle zřizovatele	57
Graf 4: Počet vybraných typů zařízení sociálních služeb sídlících v rámci SO ORP Litomyšl.....	171
Graf 5: Počet vybraných typů zařízení sociálních služeb působících v rámci SO ORP Litomyšl (resp. poskytujících služby pro obyvatele SO ORP)	171
Graf 6: Počet vybraných typů sociálních služeb v rámci SO ORP Litomyšl.....	172
Graf 7: Počet vybraných typů sociálních služeb působících v rámci SO ORP Litomyšl (resp. poskytujících služby pro obyvatele SO ORP)	172
Graf 8: Podíl zařízení sociálních služeb v SO ORP Litomyšl dle zřizovatele	172
Graf 9: Podíl sociálních služeb v SO ORP Litomyšl dle zřizovatele	173
Graf 10: Podíl financování zařízení sociálních služeb v SO ORP Litomyšl.....	173
Graf 11: Podíl příjmů z úhrad uživatelů na celkových výdajích v rámci terénních a ambulantních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením	173
Graf 12: Počet uživatelů (klientů) ve vybraných zařízeních sociálních služeb v roce 2012.....	174
Graf 13: Průměrné náklady na uživatele/den ambulantní, terénní a pobytové služby v rámci vybraných sociálních služeb v SO ORP Litomyšl.....	174
Graf 14: Dobrovolnická činnost v SO ORP Litomyšl	174
Graf 15: Dobrovolnická činnost v SO ORP Litomyšl	175
Graf 16: Typy dobrovolnických projektů v SO ORP Litomyšl.....	175
Graf 17: Celková produkce odpadů, produkce OO a NO na území ORP za období 2008- 2012	262
Graf 18: Podíl KO a podíl SKO na celkové produkci odpadů na území SO ORP za období 2008- 2012	268
Graf 19: Separovaný sběr odpadů na území SO ORP za období 2008- 2012	270
Graf 20: Identifikace pěti hlavních druhů BRO na území SO ORP za období 2008- 2012	276
Graf 21: Podíl množství BRKO na množství BRO na území SO ORP za období 2008- 2012	278
Graf 22: Nakládání s odpady celkově na území SO ORP za období 2008- 2012, využití a odstranění	281
Graf 23: Nakládání s KO na území SO ORP za období 2008- 2012, využití a odstranění KO	284
Graf 24: Materiálové využití separovaného odpadu na území SO ORP za období 2008- 2012	286
Graf 25: Podíl množství BRKO a skládkování BRKO na území SO ORP za období 2008- 2012	289
Zahájení 3. litomyšlské lázeňské sezóny	332
Graf 26: Celkový počet návštěvníků.....	332
Graf 27: Návštěva po jednotlivých dnech	333
Graf 28:Původ domácích návštěvníků.....	334
Graf 29: Původ zahraničních návštěvníků	335
Graf 30: Opakovaná návštěva tuzemských návštěvníků.....	335
Graf 31: Opakovaná návštěva zahraničních návštěvníků.....	336
Graf 32: Průměrná délka návštěvy	337

Příloha č. 4: Seznam map

Mapa 1: Administrativní členění správního obvodu	11
Mapa 2: Mapa obcí s platným územním plánem.....	28
Mapa 3: Mapa sběrných dvorů na území SO ORP Litomyšl	240
Mapa 4: Vybudování cyklostezky Litomyšl – Vysoké Mýto	359
Mapa 5: Vybudování cyklokomunikace Litomyšl - Proseč	361
Mapa 6: Vybudování cyklokomunikace Hrádek - Litomyšl	362